

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ye-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

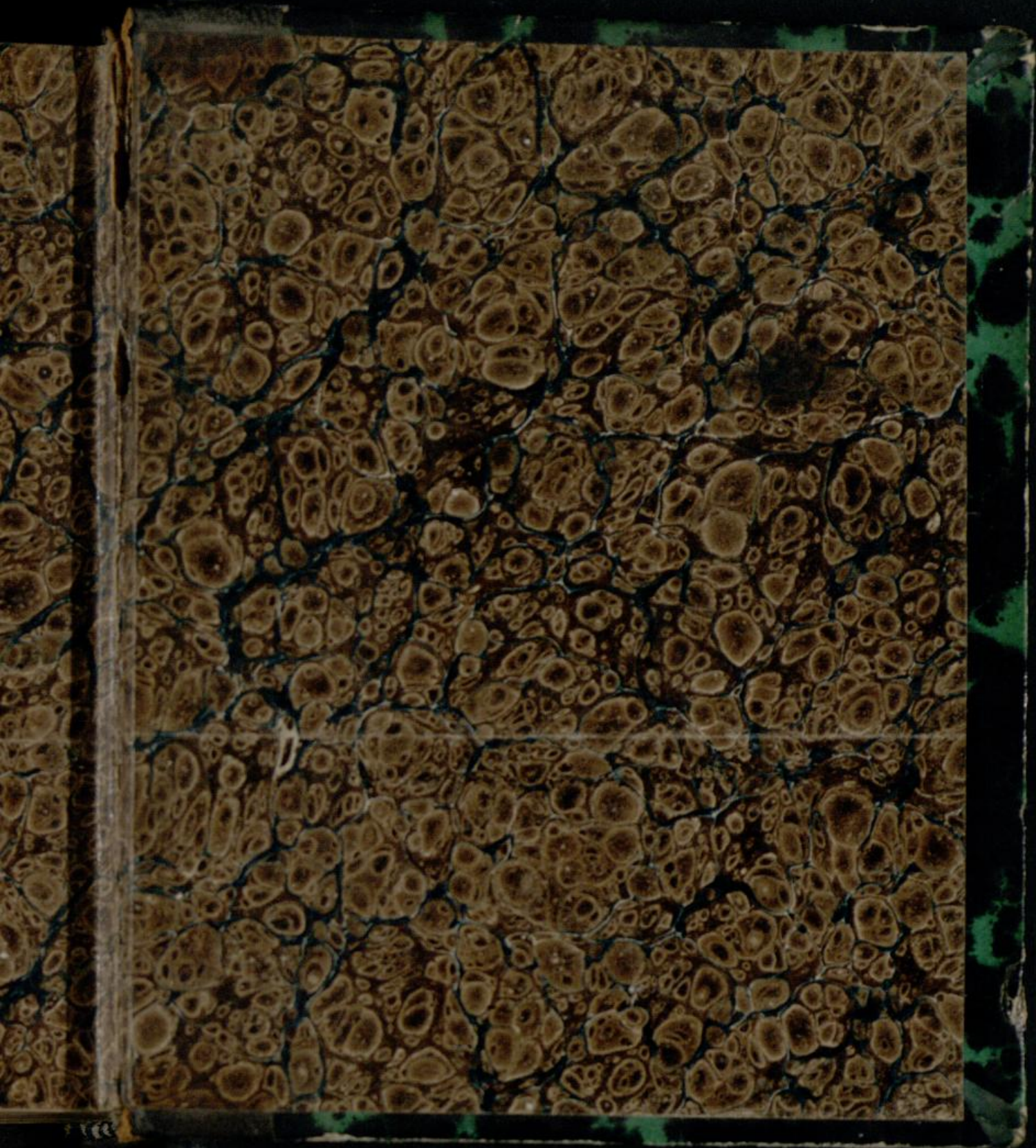
Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

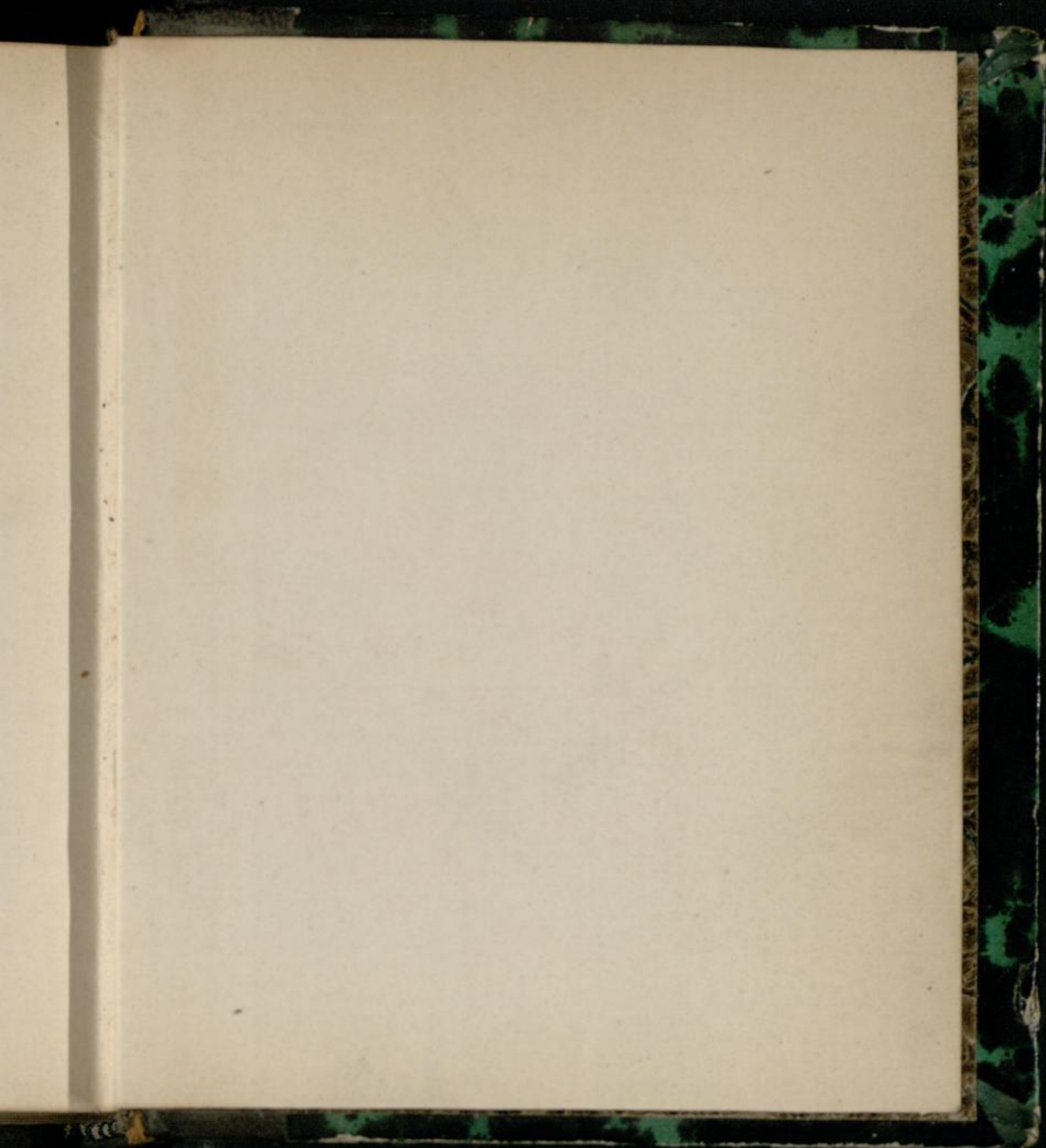
[Kaliningrad?], [1860?]

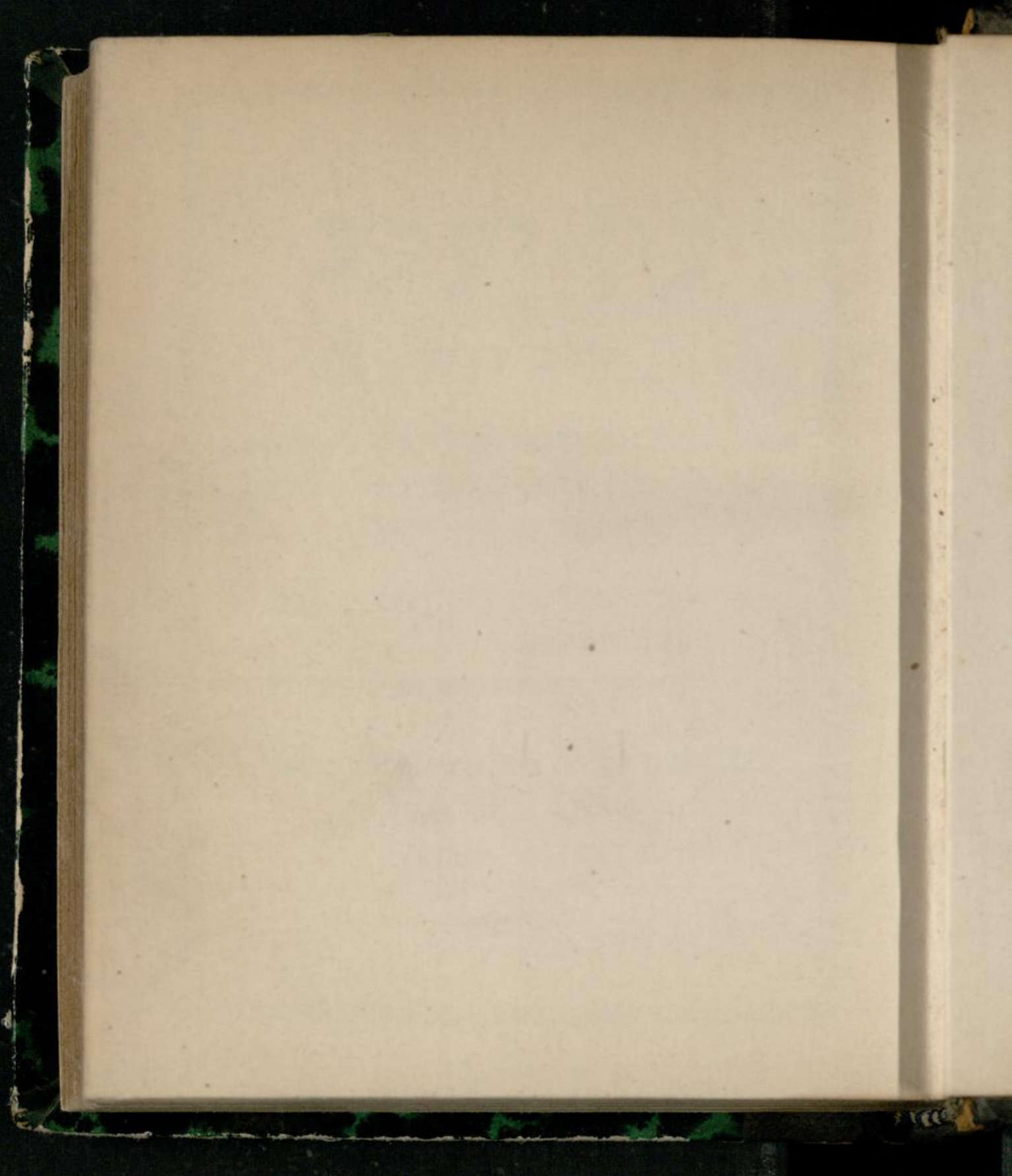
[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9337](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9337)

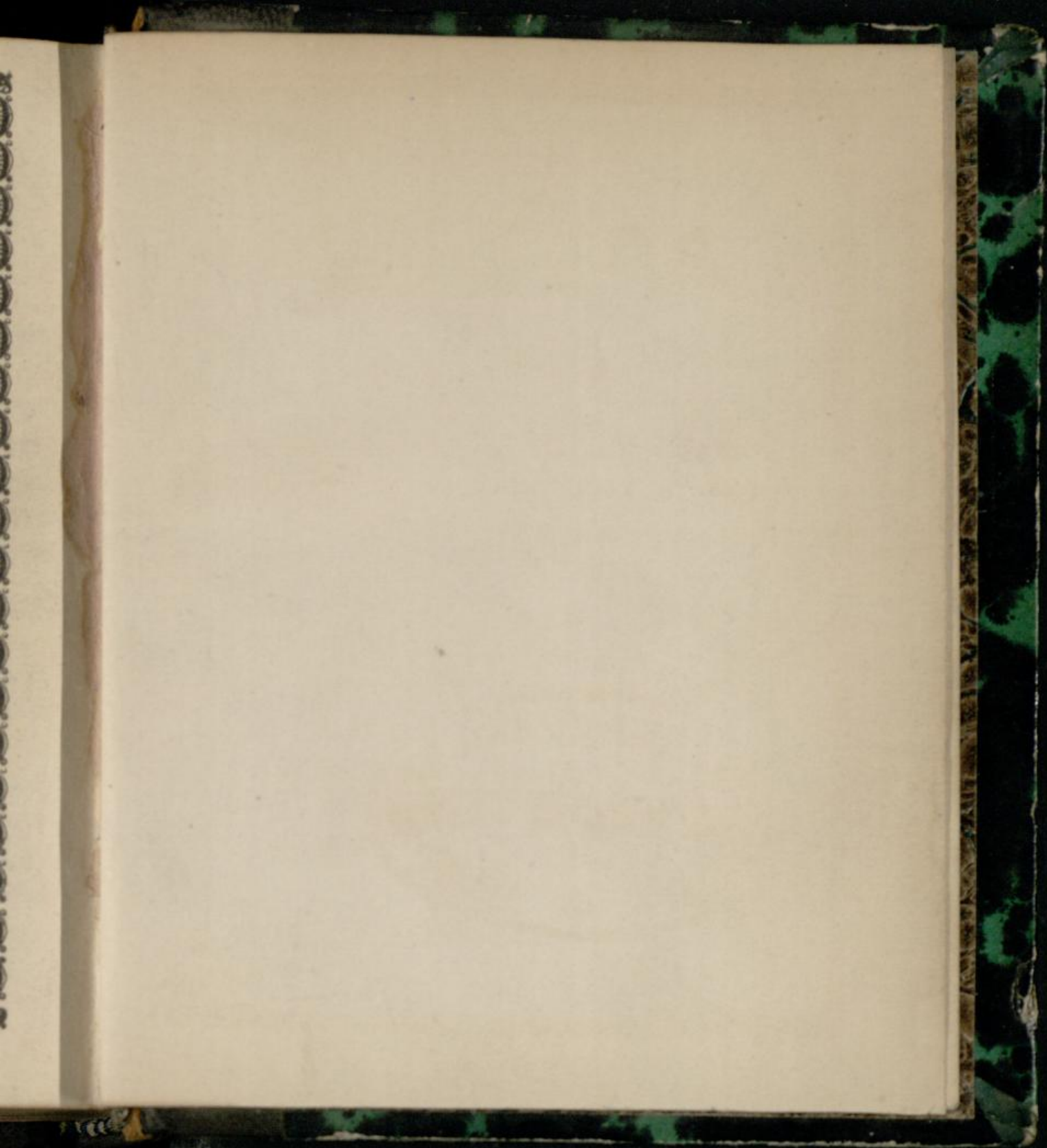

ספר

עין יעקב

חלק חמישי

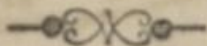
אגרות בבלי וירושלמי עם פירש"י והחרושים
שבאו בו ככל אשר נדפסו כמה פעמים.
ובתוספת מעלות רבים.

(א) נדפסו בשלימות לא יחסר כל בהם,
יתענגו הרואים.

(ב) הוגהו מכל הטעויות והשכושים בשקידה
רבה.

(ג) ציונים והגהות ככל אשר נדפסו בספרי
ע"י הגדולים.

(ד) הגהות הב"ח על אגרות.

שפטי זיג

שנת ה'תק"ל

בשנת ה'תק"ל יצא לאור
במסגרת חסות חינוך
בית המדרש

הוציא לאור
בית המדרש

הדפוס
בית המדרש

UNIVERSITÄT POTSDAM
Universitätsbibliothek

1782

אמ
את
שה
אם
הצו
דמ
רמו
תים
אי
לי
וכג
הזכ
הזכ
בזה
שק
שהו
הרש

כיצד העדים פרק ראשון מכות ב

מסכת מכות

כיצד העדים

פרק ראשון

אמר עולא רמו לעדים זוממין שלוקין מן התורה א
מנין דכתיב *והצדיקו את הצדיק והרשיעו ב
את הרשע והיה אם בן הכורת הרשע משום ע"כ
שהצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע והיה דכתיב כס
אם בן הכות הרשע אלא עדים שהרשיעו את
הצדיק ואתו עדים אחריני והצדיקו את הצדיק
דמעיקרא ושוינהו להני רשעים והיה אם בן
רמו לעדים זוממין שלוקין כמו עדי בן גרושה או עדי גלות
שפטרן הכתוב מדין הזמה מכין שהן לוקין ולקמן פריך
תיפוק ליה מלא תענה: משום שהצדיקו את הצדיק בתמיה
אי והלדיקו והרשיעו בדייכין קאמר ולדיק רשע בבעלי דיכין למה
לי והלדיקו את הלדיק וגו' לכתוב כי יהיה ריב בין אנשים
וכגשו אל המשפט ושפטום והיה אם בן הכות הרשע וגו' למה
הזכרה כאן לדקות לדיק וכי כל מקום שהלדיקו בית דין את
הזכאי וקיינו את הקייב איכא מלקות דאתא קרא למיתלי מלקות
בוהלדיקו והרשיעו אלא על כרחך בעדים משתעי קרא עדים
סקרים שהרשיעו לדיק ובאו אקרים והזימום והלדיקו את הכדון
שהוא לדיק והרשיעו את העדים הרשעים והיה אם בן הכות
הרשע אם הזמה זו בת מלקות הוא שאיך יכול לקיים בהו דין

שמות כ חכות הרשע. וחיפוק ליה *מלא חענה משום דהוי
לאו שאין בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה
אין לוקין עליו:

ב א"ל שמואל לרב מתנה לא תיחוב על כרעך עד
ג (דאמרת) [דמפרשת] לה להא שמעת
ע"ז מנא הא מלתא דאמרי רבנן המלוה את חברו
סתם אינו רשאי לתובעו פחות מל' יום אחד
המלוה בשטר ואחר המלוה על פה [א"ל] שנא'
דנדי' טו *קרבה שנת השבע שנת השמטה ממשמע שנא'
שנת השבע אינו יודע שהיא שנת השמטה אלא
מה ת"ל שנת השמטה לומר לך יש לך שמטה
אחרת שהיא כזו ואיוו זו המלוה את חברו סתם
שאינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום דאמר
מר שלשים יום בשנה חשובי' שנה:

ה משנה *על פי שנים עדים או שלשה עדים אם
ע"כ יתקיים עדות בשנים למה פרט לך הכתו'
בשלשה אלא להקיש *שלשה לשני' מה שלשה
דנדי' יז מדימין את השנים אף השנים יוימו את חג' ומנין
ל"ל פנים לשלשה אפילו מאה ת"ל עדים ר"ש אומר מה שנים
אינם נהרגים עד שיהיו שניהם זוממין אף ג' אינם
הזמה גטורה כגון עדי גרוסה או עדי גלות והפילו השופט
והכהו לפכיו: וחיפוק ליה מלא חענה כל [עוכשי] לאוין בני
מלקות הן אלא במקום שפירש לך בו עוכש וכאן שאיך יכול
לעוכשן עוכש הכמות בהם ילקו:
[שהוא כזו שקרוי שנה]:

נהר
ת"כ
להו
ענש
עא
מש
לש
היי
ר"ע
עדי
כא
להק
עדי
היה
פור
(חב)
כל
שא
של

כיצד העדים פרק ראשון מכות ג

נהרגי עד שיהיו שלשתן זוממין ומנין אפי' מאה
ת"ל עדים ר"ע אומר לא בא השלישי להקל אלא
להחמיר עליו לעשות דינו כיוצא באלו א"כ (אם)
ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה בעוברי עביר'
עאכ"ו שישלם שכר טוב לנטפל לעושה מצוה
כעושה מצוה :

משנה סנהדרין ההורגת אחת בשבוע נקראת ג
חבלני' רבי אלעזר בן עזריה אומר אחת ז'
לשבעים שנה. רבי טרפון ור"ע אומרים אלו
היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם. רבן
ר"ע אומר לא בא השלישי כו' לא הולך ללמדנו זאת דמילא
ידעינן ששנים מזימין את השלשה שהרי השנים כשרים לכל
עדיות ומילא ידעינן שאין זוממין עד שיזומו כולם שהרי כולם
כאחד נעשו עדים וקרא כתיב והנה עד שקר העד: לא בא
להקל אלא להחמיר עליו שלא תאמר הואיל ובלא הוא היתה
עדות מתקיימת לא יעשו בו דין הזמה למדך הכתוב שאף הוא
היה מן המקיימין דבר: עאכ"ו שמליכו עדה טובה מרובה ממדת
פורענות טובה הוא אומר כולך קסד לאלפים ובמדת
פורענות הוא אומר על שלשים ועל רבעים ע"כ:

(חבלנית לפי שהיה להם לנפש לו זכות כדי לפוטרו שאין אתה זה הפי'
מולא מי שנתקייב עיתה אחד לשבעים שנים ויתקיימו בו
כל תכסיסי קייבי עיתות וסנהדרין שהרגה אחת בשבוע בידוע
שאין בקיאי' בדיכי נפשות. אי כמי לא שמו לנס לקפס אחר זכותו מלוקט
אל כדון כראוי לפיכך נקראת חבלנית: לא נהרג אדם מעולם מדברי
הגנן

כיצד העדים פרק ראשון מכות

שמעון בן גמליאל אומר אף הם היו מרבים שופכי דמים בישראל:

אלו הן הגולין

פרק שני

חמשנה הזורק אבן לרשות הרבים והרג הרי

זה גולה וכו' זרק ארץ האבן לחצירו

והרג אם יש רשות לניזק ליכנס לשם גולה ואם

לאו אינו גולה שנא' *ואשר יבא את רעהו ביער דברי יט

לחטוב עצים מה יער רשות לניזק ולמזיק ליכנס

לשם אף כל רשות לניזק ולמזיק להכנס לשם

יצא חצר בעל הבית שאין רשות לניזק ליכנס

לשם אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות

אף כל רשות יצא האב המכה את בנו והרב

מתוך שהיינו מרבים לדקוק את העדים בדברים שאין יכולין

לעמוד בהם ודייקין עלה היכי הו עבדי ופשיטין דאמרי' ראיתם

טרפה הרג או שלם הרג כל' כלום בדקתם אותו לאקר קיתה

לראות אם יש בו אחד מסימני טרפה אם לא ואם תמלא לומר

בדקתם אותו וכמלא שלם דלמא במקום סייף נקב היה מתקלה

וגם נבועל את הערוה אמרין ראיתם שהכנים כמקחול בשופרת

דבר שאין דרך העדים להסתכל בו ואין הדין כן אלא משיראום

כדרך המנאפים: אף הם מרבים שופכי דמים שלא ייראו

מבית דין):

האב המכה את בנו להטותו לדרך אחרת:

אלו הן הגולין פרק שני מכות ד

הרודה את תלמידו ושליח ב"ד כו' : גמ' א"ל
ההוא מרבנן לרבא ממאי דמחטבת עצים דרשות
דלמא מחטבת עצים דסוכה ומחטבת עצים
דמערכה ואפ"ה אמר רחמנא ליגלי א"ל כיון דאם
מצא חטוב לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה]
אחיביה רבינא לרבא יצא האב המכה את בנו
והרב הרודה את תלמידו ושליח ב"ד ואמאי לימא
כיון דאילו גמיר לאו מצוה ה"נ לאו מצוה התם
אע"ג דגמיר מצוה דכתיב *יסר בנך ויניחך ויתן
מערנים לנפשך :

משלי כט

*ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא *אשרת ט
נביא הוא דבעי אהדורי וכו' :

שס ע"ג

ראשית כ

כ"ק פ"ח

מאמר כ

ה"ר שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן
וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען ומכוונות

(הן) [היו] כמין שני שורות שבכרם *חברון ביהודה ה
כנגד *בצר במדבר *שכם בהר אפרים כנגד *רמות שס

יהושע כ

דברים ד

יהושע כ

דברים ד

שס יט

בגלעד קדש בהר נפתלי כנגד גולן בכשן *ושלשת
שיהו משולשות שיהא מדרום לחברון כמחברון

ושליח ב"ד המלקה ארבעים לקייב מלקות : השתא נמי כי דברים ד
לא מלא סטובה אין הקטנה מזה אלא עשיית הסוכה] : לאו

מצוה להכותו :

ומכוונות היו אלו כנגד אלו כנ' שורות כמין ב' שורות שבכרם :
ושלשת את גבול ארצך שיהו משולשות כלו' שות
במלקות הארץ חולקו רחנה של א"י לארבעת רבעים כמו שמפרש

לשכם ומחברון לשכם כמשכם לקדש ומשכם
 לקדש כמקדש לצפון. בעבר הירדן חלת בא"י
 חלת אמר אביו בגלעד שכיחי רוצחים *דכתיב
 י **גלעד קרית פועלי און עקובה מרם. וא"ר אלעזר
 שהיו עקובי להרוג נפשור מ"ש מהאי גיסא
 ומהאי גיסא דמרחקי ומ"ש מציעאי דמקרבי אמר
 אביו בשכם נמי שכיחי רוצחים שנא *וכתיב
 איש גדודים חבר כהנים דרך ירצחו שכמה.
 מאו חבר כהנים אמר רבי אלעזר שהיו מתחברי
 להרוג נפשות ככהנים הללו שמתחברים לחלוק
 חרומה בבית הגרנות ותו ליכא והאיכא *ועליהם
 חתנו ארבעים ושנים עיר אמר אביו הללו קולטות
 בין לדעת בין שלא לדעת הללו און קולטות
 אלא לדעת וחברון עיר מקלט הואי והכתיב
 *ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה אמר
 והולך שיהא מרחומה של א"י לקטנות כמקטנות לשכם וכו': בעבר
 הירדן חלת וכו' בתמיה נפקלת שני השנטיס שלם כמו נקלת
 עשרת השנטיס: בגלעד שהוא נעבר הירדן שכיחי רוצחים:
 עקובים אורבים: מאי שנא מהאי גיסאומהאו גיסא דמרחקי
 סברון וקדש רסוקים מגבולות הארץ רביעית הארץ וההורג נסוף
 הגבול לריך לכוס רביע הארץ: ומאי שנא מציעאי דמקרבי
 ההורג בין סברון לשכם ובין שכם לקדש קרוב למקלט מכאן
 ומכאן: בין לדעת ובין שלא לדעת בין שברק שם לדעת קליטה
 ובין שלא ברק שם לדעת קליטה שלא היה יודע שהיא קולטת:

אביו
 עיר
 ואין
 מבי
 ואין
 אוב
 להב
 לא
 וחכ
 ואין
 גוא
 פרו
 הלל
 הדס
 יהוש
 במק
 כפר
 העי
 ויהר
 בהס

סופע ו
 ע' נח"ה
 סס
 סודג' לס
 סופטי' א

אלו הן הגולין פרק שני מכות ה

אבוי פרוודהא דכתיב *ואת שדה העיר וארץ יהושע כא
חצריה נתנו לכלב בן יפנה :

ערים הללו אין עושין אותן לא טירים קטנים ^ש
ולא כרכים גדולים אלא עיירות בינוניות

ואין מושיבין אותן אלא במקום מים . אם אין שם מים

מביאין שם מים ואין מושיבין אותן אלא במקו' שווקי'

ואין מושיבין אותן אלא במקום אוכלוסין נתמעטו

אוכלוסיהן מוסיפין עליהן נתמעטו דיוריהן מביאין

להם כהנים לויים וישראלים ואין מוכרין בהם

לא כלי זיין ולא כלי מצודה דברי ר' נחמיה

וחכמים מתירין ושזין שאין פורסין בתוכן מצודות

ואין מפשילין בתוכן חכלים כדי שלא תהא רגלי

גואלי הדם מצוי שם אמר רבי יצחק מאי קראה

פרוודהא כפרי' וקרי' הסמוכי' לה ונקראו' על שמה נתנו לכלב :

הללו ערי מקלט : טירים קטנים לפי שאין מזכות מלויין ^ש :

ולא כרכים גדולים שהכל נקבלים שם תמיד ויהא גואל

הדם מלוי ^ש ויחרוב לו : ואם אין שם מים כשנפלו בגורל בימי

יהושע ללויס הביאו לשם אמת מים אח"כ כ' מן הנהרות רוקים :

במקום שווקים שימלאו מזכות לקנות : במקום אוכלוסין איהו

כפרים ויישוב סמוכים להם שלא יבואו גואלי הדם מרובים על

העיר (צקול) - [צחיל] : כלי זיין שלא יקנה גואל הדם ^ש זיין

ויהרוג שאס יביא כלי זיין ממקומו ירגישו בו : וכלי מצודה אף

בהם הורגין קיות : מאי קראה דמתקנין להו לרוקים דבר

שהוא לריד לו :

אלו הן הגולין פרק שני מכות 5

דכ"ט ד *ונם אל אחת מן הערים האלו וחי עבד ליה מידו דתהוי ליה חיותא:

ו הנא תלמיד שגלה מגלן רבו עמו דכתיב *ונם אל אחת מן הערים האלו וחי עבד ליה

דכ"ט ד מידו דתהוי ליה חיותא א"ר *זורא מכאן שלא כ"א זעירא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון א"ר יוחנן הרב שגלה מגלן ישיבתו עמו אינו והאמר רבי יוחנן

ס"ט מנין לדברי תורה שהן קולטין דכתיב *את בצר במדבר וכתיב בתריה *וזאת התורה לא קשיא

הוא"ל הא בעידנא דעסיק בה הא בעידנא דלא עסיק בה. אי בעית אימא מאי קולטין ממלאך המות כי הא דרב חסדא הוה יתיב וגרם בבי רב לא

מחוכי מצו שלוחא דמלאכא דמותא למיקרב ליה משום דלא פסיק פומיה מגירסא סליק ויתיב אארוז דבי רב ופקע ארוז אישתוק ויכיל ליה:

ז אמר רבי תנחום בר חנילאי מפני מה זכרה ראובן להמנות בהצלה תחלה מפני שהוא

ס"ט פתח בהצלה תחלה שנא' *וישמע ראובן ויצילהו מידם דרש רבי שמלאי מ"ד *או יבדיל משה

שלש ערים בעבר הירדן מורחה שמש א"ל הקב"ה למשה הורח השמש לרוצחים איבא לתלמיד שאינו הגון שלא יביא וכו' לדי הריגה בשוגג

ויגלה דאפריכן לקמן שאינו סליל לרשעים: להמנות בהצלה תחלה שמתקנו הכתוב בערי מקלט תחלה:

הורח השמש לרוצחין להכין להם קיומם כגון מילי

אלו הן הגולין פרק שני מכות ו

דאמרי אמר הקב"ה הזרחת שמש לרוצחים דרש
 רבי סימאי מ"ד *אוהב כסף לא ישבע כסף ומי קבלת ס
 אוהב בהמון (לו) [לא] תבואה אוהב כסף לא ישבע ^{ב' דש"א}
 כסף זה משה שהיה יודע ששלש בעבר הירדן
 אינן קולטות עד שנבחרו ג' שבארץ כנען אמר
 מצוה באה לידי אקוימנה ומי אוהב בהמון לו
 תבואה למי נאה ללמוד בהמון למי שכל תבואה
 שלו והיינו דא"ר אלעזר מ"ד *מי ימלל גבורות מליס קו
 ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה'
 למי שיכול להשמיע כל תהלתו. ורבנן ואי תימא
 רבה בר מרי אמר מי אוהב בהמון לו תבואה
 כל האוהב בהמון לו תבואה יהבי ביה רבנן
 עינייהו *ברכה ברי' דרבא. רב אשי אמר כל
 האוהב ללמוד בהמון לו תבואה והיינו דא"ר יוסינכא ברי'
 בר חנינא מ"ד *חרב אל הברדים ונאלו חרב על ^{דבס}
 שונאי ת"ח שיושבים בר בכר ועוסקין בתורה ^{ירמי' כ}

טובא דאמרינן בגמר' לעיל: הזרחת השמש לרוצחים נהנלה
 זו ויפה עשית: ללמוד בהמון לדרוש זכנים: שכל תבואה שלו
 שנקי במקרא במשנה בהלכות ובאגדות: ורבנן ואי תימא רבה
 בר מרי אמר מי אוהב בהמון לו תבואה וגו' אוהב ת"ק לו
 תבואה התורה מקורת עליו ועל זרעו כדאמרי' בעלמא מאן דרקיט
 רנכן הוו ליה זכין רנכן: יהבו רבנן עינייהו ברבה שהיה אוהב
 תלמידי סכמים ביותר והיו לו זכים ת"ק: רב אשי אמר וכו'
 בדרכי אשי גרסינן ללמוד בדרכינא גרסינן ללמד: ללמוד בהמון

ה מירי
 *ונם
 ליה
 שלא
 הרב
 יוחנן
 בצר
 שי
 עסיק
 המות
 ב לא
 משום
 ארוא
 זכר
 שהוא
 צילהו
 ושה
 א"ל
 איבא
 בשוגג
 מקלה:
 מילי

ולא עוד אלא שמטפשיין כתיב הכא ונאלו וכתיב
 חרב' יב החם * אשר נואלנו [ולא עוד אלא שחוטאין
 ישיג' יט שנא'] ואשר חטאנו ואבע"א מהכא * נואלו שרי
 צוען רבינא אמר כל האוהב ללמד בהמון לו
 חבוא' והיינו דאמר רבי הרכה תורה למדתי
 מרבתי ויותר מחברי ומתלמידיי יותר מכלם:
 ח אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב * עומדות
 ס היו רגלינו בשעריך ירושלים מי גרם
 מלי' קכ להרגלינו שהיו עומדין במלחמה שערי ירושלים
 שהיו עוסקין בתורה. ואמר רבי יהושע [בן לוי]
 ס מאי דכתיב * שיר המעלות לדוד שמחתי באומרי'
 לי בירת ה' גלך אמר דוד לפני הקב"ה רבונו
 של עולם שמעתי בני אדם שאומרים מתי ימות
 זקן זה ויבנה שלמה בנו בירת הבחירה ונעלה
 לרגל ושמחתי א"ל הקב"ה * כי טוב יום בחצריך
 ס מאלף טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה
 [לפני] מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב
 לפני על גבי המזבח:

ט משנה ומכוונים להם דרכים מוז לזו שנאמר
 ט עם קברים רבים: נואלו שרי צוען נשאו וגו' אלמא הנואל
 ע"ב כשא לקטוא: ללמד בהמון תלמידים הרבה: לו חבואה לפי
 שעל ידיהם ירבה הפלסול ונותן לב לתרץ קושיותיהן:
 בשעריך ירושלים נשניל שעריך: מאלף עולות וכו' מקרא
 כתיב אלף עולות ועלה שלמה וגומר:

*תכ
 חכמ
 מאי
 *וזה
 מס
 על
 אומ
 שיכ
 מאי
 [לד
 להא
 חטא
 לצר
 פרש
 לידו
 לפיכ
 אקד
 מקל
 נפר
 הכת
 היא
 אפר
 הקב

אלו הן הגולין פרק שני מכות ו

*תכין לך הדרך ומוסרנים לו שני רחלמירי דברי' יט
 חכמים שמא יתרגנו בדרך וידברו אליו רבי
 מאיר אומר (אף) הוא מדבר על ידי עצמו שנא'
 *וזה דבר הרוצח *לפיכך אמותיהן של כהנים היו ^{סס}
 מספקו להם (מים ומזון) [מחי' וכסות] שלא יתפללו יא
 על בניהן שימותו: *גמ' תניא רבי אליעזר בן יעקב י
 אומר *מקלט [היה] כתוב על פרשת דרכים כדו ^{סס ע"ג}
 שיכיר הרוצח ויפנה לשם אמר רב (הונא) [כהנא]
 מאי קרא *תכין לך עשה לך חכנה (בדרך) דברי' יט
 [לדרך] רבי חמא בר חנינא פתח לה פתחא
 להאי פרשתא מהכא *טוב וישר ה' על כן יורה ^{תליס ככ}
 חטאי' בדרך אם לחטאים מורה קל וחומר
 לצדיקים ר"ש בן לקיש פתח לה פתחא להאי
 פרשתא מהכא *ואשר לא צדה והאלהים אנר ^{סמות כל}
 לידו *כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא ^{ס"א כד}

לפיכך אמותיהן אקרא דוישז ^{סס} עד מות הכהן קאי: מקלט
 כתוב על פרשת דרכי' נכל מקום שהיו שני דרכי' ספוללי
 אחד פוכה לעיר מקלט עץ היה תקוע באותו הדרך וכתוב עליו
 מקלט: פתח לה פתחא להאי פרשתא כשהיה רולה לדרוש
 בפרשת רולקין היה מתחיל כך: והאלהים אנה לידו זהו שאמר
 הכתוב כאש' יאס' משל הקדמוני מרשעי' ילא רשע משל הקדמוני
 היא התורה שהיא משל של הקב"ה שהוא קדמוני של עולם והיא
 אמרה מרשעים ילא רשע והיכן אמרה והאלהים אנה לידו והאיך
 הקב"ה עמליא עכשול לאדם לקטא אלא על ידי שהם רשעים

ות
 וכתיב
 וטאין
 שרי
 מון לו
 מדתי
 כלם:
 ומדות
 גרם
 שלים
 לוי
 זומרי'
 רבונ
 ימות
 עלה
 צריך
 ורה
 קריב
 אמר
 הכואל
 לפי
 :
 מקרא

אלו הן הגולין סרק שני מכות 7

רשע במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שהרגו את הנפש א' הרג בשוגג וא' הרג במזיד לזה אין עדים ולזה אין עדים הקב"ה מוזמן לפונדק אחת זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם וזה שהרג בשוגג יורד בסולם ונופל עליו והרגו נמצא זה שהרג במזיד נהרג וזה שהרג בשוגג גולה: **י** [אמר רבה בר רב הונא אמר רב הונא ואמרי לה] **ס** אמר רב הונא א"ר אלעזר מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. מן התורה דכתיב *לא תלך עמהם וכתיב *קום לך אתם. מן הנביאים דכתיב *שע"י וז' *אנכי ה' אלהיך מלמדך להועיל מדריכך בדרך **ש** (זה) תלך. מן הכתובים דכתיב *אם ללצים הוא יליץ ולענויים יתן חן:

ס א"ר חמא בר חנינא מפני מה נאמרה פרשת רוצחים *בלשון עזה דכתיב *וידבר ה' אל ההורג והכהרג ההורג ה' קייב גלות ואין עד בדבר והוא לא גלה והכהרג היה קייב מיתה ואין עד בדבר ולא נהרג לפיכך הקדוש ברוך הוא זימנן לסוכדק אסד וכו': במה הכתוב מדבר והאלהי אכה לידו: ונפל עליו והרגו ויש עדים וגולה על כרקו: **יא** הרמב"ם ו"ל שכאמר לא מלך עוהס. כיון שנלה דעמו שחפץ לילך עוהס אומר ליה קום לך אתם: ונלמדך להועיל. ואע"פ כן אינו מדריכך אלא בדרך מלך כלו' בדרך שאתה חפץ ללכת נה: אם ללצים הוא יליץ וגו'. כלו' אם ללצים ודאי הוא יליץ להם. כלו' אינו מועבד על ידן אלא מוכיחן לליץ: **יב** בלשון עזה בכל יהושע כתוב ויאמר ה' אל יהושע וכאן כאמר

שהרגו
יד לזה
לפונדק
ם וזה
נמצא
גולה:
ואמרי
התורה
רוצה
א תלך
דכתי'
בדרך
ם הוא

דשרת
ה' אל
לא גלה
הקדוש
מדבר
כרקו:
פן לילך
ואע"ס
ה: אם
אינו
כאמר

אלו הן הגולין פרק שני מכות ח

יהושע לאמר [וגו'] חנו לכם את ערי המקלט
אשר דברתי אליכם וגו' מפני שהן של תורה
למימרא דכל דבור לשון קשה אין דכתיב *דבר
האיש אדוני הארץ אתנו קשות והתניא *נדברו מלאכי ג
אין נדברו אלא לשון נחת וכה"א *ידבר עמים תלי' מו
תחתנו דבר לחוד ידבר לחוד:

פיסקא לפיכך אמותיהן של כהנים וכו'. טעמא יא
דלא מצלו הא מצלו מייחי והכתיב שס
*כצפור לנוד כדרור לעוף כן קללת חנם לא מ שלי כו
תבא אמר (לחו) ההוא סבא מפרקיה דרבא שמיע
לו מפני שהיה להם לבקש רחמים על דורם
ולא בקשו איכא דאמרי כדי שיחפלו על בניהם
ולא ימותו טעמא דמצלו הא לא מצלו מייחי
מאי הוה ליה למעבד הכא אמרי טוביה חטא
וזיגוד מינגד התם אמרו שכם נסיב מבגאי גור
וידבר ה' ודבור לשון עז היא: מפני שהן של תורה אבל שאר
אמירות שאמר לא אמר דבר לקיים מצוה הכתובה בתורה קוץ
מו: ידבר עמים יכהל עמים תתמו:

שהיה להם לבקש רחמים על דורם הלכך לאו קללת חנם
הוא: הכא אמרי צנצל אמרו משל זה על האדם שלקה
צציל סרקון של אחרים: טוביה חטא וזיגוד מינגד משום ההיא
דאמרי כן צפססקים טוביה חטא חטא זיגוד אסהיד ציקידי שלא היה
עד שכי צדצר וכגדיה רב ספא לזיגוד וא"ל טוביה חטא וזיגוד
סינגד (והאי) [ומאז] הימה למשל: התם אמרו כן צא"י אערי'
משל זה: שכם נסיב מבגאי גור שכס כן קמור לקק את דיכה

לאשי' מו
מלאכי ג
תלי' מו
מ שלי כו
כמפלמו
ציה"כ
ויצטל
סגורס
כדרי'
כפסק
אד"מ
רש"א

אלו הן הגולין פרק שני מכות

אמר (להו) יהוא סבא מפרקיה (ראבא) [דרבא]
 שמיע לי מפני שהיה להם לבקש רחמים על
 דורם ולא בקשו כי הא דההוא נברא דאכליה
 אריא ברחוק תלתי (מאה) פרסי מיניה דרבי
 יהושע בן לוי ולא אשתעי אליהו בהדי' תלתא יומין:
 יב אמר רב יהודה אמר רב קללת חכם אפילו
 בחנם היא באה מנ"ל מאחיתופל כשכרה
 דוד שיתין קפא תהומא ובעי למשטפיה לעלמא
 אמר דוד מי איכא דידע אי שרי למיכתב שם
 ומשדי בתהומא וניח ליכא דא"ל ולא מידי אמר
 כל היודע לומר ואינו אומר יחנק בגרונו נשא
 אחיתופל ק"ו בעצמו ומה לעשות שלום בין איש
 וכלטערו. מבגאי שם איש מבני העיר:
 כשכרה דוד שיתין יסודות של נה"מ ובתלמוד ירושלמי מליכו
 תלמיות של נה"מ והוא יסוד בלשון יוכי: קפא תהומא
 כף התהום ובתלמוד ירושלמי שאלא שם קרש שהנביא קולו ואמר
 ליה אל תטלכי מכאן שאני כנוש על התהום מיום מתן תורה
 עד עדה כל הארץ ולא שמע דוד דברו ונטלו: מי שרי למכתב
 שם פן ימקוהו המי ועובר משום ואבדתם את שם לא תעשו
 כן לה' גומר: נשא אחיתופל ק"ו וכו' יש תימה בדבר שהרי לא
 קנה דוד הגורן מארובה הינומי עד שעש' דהסתה שהיתה לאקר
 מיתת אחיתופל ג' שנים ולפי דברים הללו לריכין אבו לומר
 שאע"פ שלא קנה הגורן היה יודע מכעוריו מיום שכתש וישבו

שם
 סוכה
 ס' לולב
 וע"ס
 דס"א
 יחנק
 נשאו
 שלא רשע
 להניח
 חזית'

לא
 על
 אמ
 חה
 רא
 קל
 דק
 וכד
 דכ
 כח
 א
 לא
 הו
 כד
 מק
 ומי
 וק
 (3)
 חנ
 ת
 כן
 ק
]

[דרבנא]
ם על
אכליה
ה דרבי
יומיון:
אפילו
שכרה
לעלמא
ב שם
אמר
נשא
ן איש
לו עמו

מליכו
חומא
ואמר
תורה
מכתב
תעשו
הרי לא
לאמר
לומר
ישבו

אלו הן הגולין פרק שני מכות ט

לאשחו אמרה תורה שמי הנכתב בקדושה ימחה
על המים לעשות שלום על כל העולם כלו עאכ"ו
אמר שרי כתב שם אחספא ושדא כתהומא הדר
תהומא וקם בדוכתיה ואפי' הכי כתיב *ואחיתופל ש"כ"י
ראה כי לא נעשתה עצתו [וגו'] ויחנק א"ר אבהו
קללת חכם אפי' על תנאי היא באה מנ"ל מעלי
דקאמר ליה עליו לשמואל *כה יעשה לך אלהים ש"א"ג
וכה יוסיף אם תכחד ממני דבר (וכתיב) [ואע"ג
דכתיב] *ויגד לו את כל הדברים (האלה) ולא ש"כ
כחד ממנו (דבר) ואפילו הכי כתיב *ולא הלכו ש"ח
בניו בדרכיו וגו' :

אמר רב יהודה אמר רב נידוי אפי' על תנאי וג
צריך הפרה מנא לן מיהודה דכתיב *אם ש"ע"צ
לא אביאנו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לך כל ראשי חג
הוא ושמואל נכיות ברמ' ובדקו נספר יהושע ומלאו מקום לבה"מ
כדכתיב עד אמלא מקום לה' גומר ודריש ליה בזנקים באיזהו
מקומן וקפר היסודות ברשותו: ימחה על המים דכתיב נסוטה
ומטה אל מי המרים והרבה אזכרות נפרשה: ואפילו הכי כו'
וקללה זו נצמס היתה שלא היה מקללו אלא אם אינו אומר
(נצמס היתה שלא היה לו לקללו אם אינו אומר): אפי' על
תנאי [ולא כתקיים התנאי אע"פ כן היא באה דהא קללה על
תנאי] היתה אם תכחד ממני ולא כתקיים שהרי לא כחד ואע"פ
כן כתקיימה הקללה דכתיב ובניו לא הלכו בדרכיו וגו'. וזה קללה
קללו עלי דכתיב כה יעשה לך כמו שנעשה לי שאין בני מהוגכין:
[וחטאתי לך לשון נידוי הוא שיהא מכודה לאביו:

אלו הן הגולין פרק שני מכות

הימים. ואמר רב שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב *יחי ראובן ואל ימורת ויהי מתיו מספר וזאת ליהודה ויאמר כל אותם ארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר וכו' :

דכתיב לנ
סוט' פ"ק
מאמר יג
ע"ש כל
המאמר

אמר רב יהודה אמר רב שני טעיות טעה יואב באותה שעה שנא' *וינס יואב אל אהל יב' ה' ויחזק בקרנות המזבח טעה שאין קולט אלא ח"כ גגו והוא תפש בקרנותיו טעה שאין קולט אלא מזבח בית עולמים והוא תפש במזבח של שילה

מאי דכתיב יחי ראובן וגו' וזאת ליהוד' מה ראה לסמוך יהודה לראובן ומה ראה להתקיל בצרכת יהוד' בלשון וזאת ליהודה אלא לפי שהיו עלמות כל השנטי' שלדן קיים ושל יהודה מגולגלין אמר לשון זה יקי ראובן כלומר ראובן שלדו קיימת כאילו הוא קי וזאת תהיה ליהודה שהם מגולגלין. עלמות כל השנטיים ילאו ממלכיים וכשאוס בניהם במדבר והו שאמר יוסף לאקיו והעליתם את עלמותי מזה אתכם עם עלמותיכם] :

טעה יואב בדרשא דמעס מזבקי תקקכו למות ולא מעל מזבקי ומש"ה דרשו שאינו קולט אלא גגו של מזבכ שהוא על מזבכ מעש ואיהו סנר כי תפש בקרנות המזבכ היינו על המזבכ : בית עולמים דכתיב מזבקי המיוקד לי : ה"ג והוא תפש במזבכ של צמה שעשה דוד לפני הארון שהיה באהל אשר כטה לו [דוד] בעיר דוד כדכתיב וינס יואב אל אהל ה' ומלינו בדברי הימים שעשה דוד מזבכ לפניו ואי אפשר לומר מזבכ של שילה היה שהוא היה ציטי דוד ושלמה בגבעון ואכן אמרי' יום שמת צו עלי כאמר צו ויטוש

הוא המזבכ אשר היה על שילה

אלו הן הגולין פרק שני מכות י

אמר אביו כהא נמי טעה שאין קולט אלא כהן
ועבודה בידו והוא זר היה. אמר ריש לקיש
שלשה טעיות עתיד שרה של אדום לטעות שנא'
מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה טועה יסני' סג
שאינה קולטת אלא בצר והוא גולה לבצרה טועה
שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך טועה
שאינה קולטת אלא שוגג והוא מזיד:
משנה כיוצא בו רוצח שגלה [לעיר מקלט] שס ע"ג
ורצו אנשי העיר לכבדו יאמר להם
רוצח אני אמרו לו אעפ"כ יקבל מהם שנא' *וזה דברי' יט
דבר הרוצח:

אלו הן הלוקין

פרק שלישי

א"ר אחא המשהה את נקביו עובר משום *אל טו
תשקצו את נפשותיכם א"ר כיכי בר אביו טז
משכן שילה: שרה של אדום סמאל שיצק לנזרה שנתקלה יפרע
הקנ"ה ממנו כשיגיע קץ אדום ליצר כדכתיב יפקוד על לנא
המרום במרום ואס"כ ועל מלכי האדמה באדמה: חמוץ בגדים
קדמו של סמאל ואע"פ שאין המלאכים נצר ודם כתב בו הכתוב
כעין הריגת אדם (לשכך) [לשנר] את האוזן מה שהיא יכולה
לשמוע:
אם אמרו לו אעפ"כ אנו רולים לכנדך יקבל מהם:

האי מאן דשחה מיא בקרנא דאומנא קא עבר משום אל תשקצו את נפשותיכם: **טז** אמר רבא כמה טפשאי שאר אינשי דקיימי קמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא ע"ג רבה דאלו בספר תורה כתיב ארבעים ואתו רבנן ובצרי חדא:

סס [פיסקא] ר' יהודה אומר מ' שלמו' וכו'. א"ר יצחק זכריה יג מ"ט דר"י דכתי' *מה המכו' האלה בין ירך ויאמר אשר הוכיחי בית מאהבי ורבנן ההוא בתינוקות של בית רבן הוא דכתיב:

סס משנה כיצד מלקין אותו וכו' והקורא קורא *אם דברי' כח לא תשמור לעשות וגו' והפלה ה' את מכותך ואת מכות וגו' וחוזר לתחלת המקרא:

סס *ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' וחוחם תלי' עמ *והוא רחוי' יכפר עון גו' וחוזר לתחלת המקרא: **יז** אמר רב ששת משום ר' אליעזר בן עזריה מנין לרצועה שהיא של עגל שנא' *ארבעי' יכנו

כג לא יוסיף וסמיד ליה *לא תחסום שור בדושו. דברי' כה **סס** ואמר רב ששת (אמר רבי אליעזר) [משום רבי אליעזר בן עזריה] מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שהין שאין חוסמין אותה ת"ל לא

בקרנא דאומנא מקי' דס נקין (מטולה) [במליצה]: כמה טפשאי שאר אינשי כמה שומים הללו רוב בני אדם: שאין חוסמין אין גוערין בה שלא תאמר אי אסתי נו:

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות וא

תחסום שור בדישו וסמך ליה כי ישבו אחים
יחדיו וגו'. ואמר רב ששת משום ר' אליעזר בן
עזריה כל המבזה את המועדות כאלו עובר ע"ו
שנא' *אלהי מסכה לא תעשה לך וסמך לו' את ^{שמות לז}
חג המצות תשמור. ואמר רב ששת משום ר"א
בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון
הרע וכל המעיד עדות שקר ראוי להשליכו לכלבו
שנא' *לכלב תשליכון אותו וסמך ליה לא תשא ^{סס כב}
שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס
וקרי ביה לא תשיא:

פיסקא ושתי רצועות עולות ויורדות בה. תנא יח
ושל חמור כדררש ההוא גלילאה עליה ^{סס}
דרב הסרא *ידע שור קונהו וחמור אכוס בעליו ^{ישיגיה א}
ישראל לא ידע אמ' הקב"ה יבא מי שמכיר [אכוס]
בעליו ויפרע ממי שאינו מכיר [אכוס] בעליו:
משנה כל חייבי כריתו שלקו נפטר מדי כריתתו ^{סס}
שנא' *ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי ^{דברי כה}
הוא אחיך דברי רבי חנני' בן גמליאל וא"ר חנני'
בן גמליאל ומה אם העובר עבירה אחת נפשו
את המועדות קולו של מועד (אלא לעשות מלאכה): [את חג
המצות תשמור מסר] (כדאמרינן) בחגיגה אם בראשון ושניעי
הרי כבר אמור הא לא הזהיר אלא על קה"ע שאסור בעשיית
מלאכה: אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס היינו מעיד
עדות שקר:

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

נישלח לו עליו העושה מצוה אחת על אחת כמה
 וכמה שתנתן לו נפשו ר' (ישמעאל) [שמעון] אומר
 ממקומו הוא למד שנ' *ונכרתו הנפשות העושו'
 מקרב עמם ואומר *וחי בהם הא כל היושב ואינו
 עובר עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה ר' שמעון
 ברבי אומר *רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם
 הוא הנפש (ואומר *לא תאכלנו למען ייטב לך
 ולבניך) ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו
 הפורש ממנו מקבל שכר גזל ועריות שנפשו של
 אדם מתאוה להם ומחמדתם הפורש מהם עאכ"ו
 שיוכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל
 הדורות ר' חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה
 לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות
 שנא' *ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר:
 עאכ"ו שתנתן לו נפשו דמדה טובה מרובה מידת פורענות

אחד מקמט מאות דמדת פורענות כתיב סוקד עון אבות
 על בנים על שלשים ועל רבעים ובמדה טובה הוא אומר כולר קסד
 עי' ברש"י לאלפים * (בספרי כחונ) [שנאמר] אחר כל העריות ונכרתו
 בגו' הכפשות הרי קייב כרת על הככאל בהם ונתן קיים לכמע מהם
 דכתי' קודם עריות [ושמרת' את מקותי גו'] אשר יעש' אותם האדם
 וקי בהם וסמך ליה איש איש א כל שאר בשרו דמשמע למי שעושה
 מקותי אכי נתן לו קיים ואלו הן מקותי איש איש א כל שאר בשרו הא
 למדת כל מי שיושב ואינו עובר וכו': לזכות את ישראל כדי שיהיו
 מקבלים שכר למי שמוכע מן העבירות לפיכך הרבה להם מלות

ת כמה
אומר
העושו
ב ואינו
שמעון
הרם
טב לך
ממנו
שו של
עאכ"ו
כל
קב"ה
מצות
דיר:
דעכות
אבות
קסד
כרתו
מהם
אדם
גושה
הא
היו
לות

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות יב

א"ר יהושע בן לוי שלשה דברים עשו בית דין יט
של מטה והסכימו בית דין של מעלה על שס
ידן אלו הן מקרא מגילה ושאילת שלום בשם
והבאת מעשר. מקרא מגלה דכתי' *קיימו וקבלו ^{אסתר ט}
היהודי' קיימו למעל' מה שקבלו למטה. שאילת
שלום בשם דכתי' *והנה בועז בא מבית לחם ויאמ' ^{רות ג}
לקוצרים ה' עמכם ואומר *ה' עמך גבור החיל ^{שופטים ו}
מאי ואומר וכי תימא בועז הוא דעבר מדעתיה
ומן שמיא לא אסכימו על ידיה תא שמע ה' עמך
גבור החיל. הבאת מעשר דכתי' (*וכפרץ הדבר ד"ס נ לא
הרבו בני ישראל ראשית דגן וגו' וכל תבואת השדה
שלא היה לריך ללוות כמה מלות וכמה אזהרות על שקלים
ורמשים וכנלות שאין לך אדם שאינו קץ בהם אלא כדי
שיקבלו שכר על שפורשים מהם:

מקרא מגילה דקייצין על מקרא מגילה: ושאילת שלום בשם
*ואין כאן הולאת השם לבטלה: שכאמ' ויאמר לקוצרי' ה' ^{ועיין}
עמכם והסכימו בית דין של מעלה על ידן דקאמר ליה מלאך ^{ברש"י}
לגדעון ה' עמך גבור החיל: והבאת מעשר לבית המקדש כדי ^{גג מורא}
שלא יקבלום לויים שאינם הגוים איש מאת מכרו ולא יתלקו ^{ושם}
לעובדי ע"ז דכתיב בדברי הימים וכפרוץ הדבר ותקכת קזקיהו ^{תמצא}
הואי להכין לשכות בבית המקדש להניא את כל המעשרות בהן ^{דברי}
כדי שלא יקבלום הלויים עובדי ע"ז דכתיב התם ויאמ' קזקיהו ^{רש"א}
להכין לשכות בבית ה' והסכים הקב"ה על ידו דכתיב במלאכי ^{כאן}

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

מלאכי ג ומעשר הכל לרב וכתי' *הביאו את [כל] המעשר
שם אל בית האוצר והיו טרף וגומ' *והריקותי לכם
ברכה עד בלי די אמ' רב (חמא אמ' רב) [רמי בר
רבן] עד שיבולו שפתותיכם מלומר די:

כ"א"ר אליעזר בשלשה מקומות הופיע רוח הקדש
שם בבית דינו של שם ובבית דינו של שמואל
ובבית דינו של שלמה. בבית דינו של שם דכתי'
ראשי' לה *ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני וגו' מנא ידע
דילמא כי היכי דאזיל איהו לגבה אזיל גמי אינש
אחרינא לגבה יצאתה ב"ק ואמרה ממני יצאו
ש"א יב כבושים. בבית דינו של שמואל דכתיב *הנני ענו

הביאו את כל המעשר אל בית האוצר כדי שלא יטלוס הלויס
שאינם הנוכיס שלא רנו לעלות עם עזרא ע"כ פי' הרמ"ה ז"ל:
הופיע כגלה והוכיח נשעה שהולך פרוצ"יר נלעז [ל"א] הופיע
כשמעת בקול גדול: בבית דינו של שם לא היה שם קי
אותה שעה שהרי מת אלא בית דינו של אקרו קנריו ותלמידיו וקרי
לי' ב"ד של שם כמו בית שאני בית הלל: ממני יצאו כבושים
דברים (עלומים) [כעלמי'] הללו ילאו שאתי ראה הקב"ה שעתידין
ללאת ממנה מלכים וכנאים שכאמר גור אריה יהודה וכן נתמר
כדאמרינן בכתובות כל כלה לכועה בבית קמיה וכו' זימן הקב"ה
ועיין מבין שניהם [לישנא אקרינא] שאתי היתה שילאו שני בנים הללו
לכנש העולם שהרי עתיד דוד ומשיח ללאת ממנה: בית דינו של
שמואל כפי לעולם ישראל אמרו עד והאי דכתיב ויאמר כני
ישראל מיקרו יקיד:

ועיין
ברש"י
בנחרא
גירס'
אחרת

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות יג

כי נגד ה' ונגד משיחו וגו' ויאמר אליהם עד ה' בכם ועד משיחו היום הזה כי לא מצאתם בירי מאומה ויאמר עד ויאמרו מיבעי ליה יצאה ב"ק ואמרה אני עד [כדבר זה]. בבית דינו של שלמה דכתי' *ויען המלך (שלמה) ויאמ' חנו לה את הילד *א"ג החי והמת לא תמיתוהו היא אמו מנא ידע דילמא איערומו קא מערמא יצאת ב"ק ואמרה היא אמו. אמר רבא מבאי דילמא יהודה כיון דחשיב יומי וירחי ואתרמי ליה דחזינן מחוקינן דלא חזינן לא מחוקינן. שמואל נמי דכולהו ישראל קרי להו בלשון יחיד דכתי' *ישראל נושע בה'. שלמה נמי יסעי' ח"ה הא מרחם קא מרחמנא והא לא קא מרחמנא אלא גמרא:

דרש רבי שמלאי תרי"ג מצות נאמרו לו למשה כא בסני שם"ה לאוין כמנין ימות החמה רמ"ח אס עשה כנגד איבריו של אדם א"ר המנונא מאי קרא *תורה צוה לנו משה תור"ה בנימטריא (הכי דכריס לג הוה תור') *שית מאה וחד סרי הוין אנכי ולא יהיה כד לך מפי הגבורה שמענום. בא דוד והעמיד על י"א רמ"ח מצות עשה דכל אבר ואבר אומר לו עשה עולה: שם"ה מצות לא תעשה שמוה"רים עליו בכל יום ויום שלא לעבור: מפי משה תרי"א היינו דכתיב תורה לזה לנו עשה: שתים מפי הגבורה הרי תרי"ג מלות: מפי הגבורה שמענום א"ר אחת דבר אלהים שתים זו (שמענו) [שמעתי] נמכילתא: והעמיד על י"א

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

מליס מו דכתיב *מזמור לדוד ה' מי יגור באהלך מי
 כלם ישכון בהר קדשך הולך תמים ופועל צדק ודובר
 אמת בלבבו וגו' הולך תמים זה אברהם דכתיב
 ראשיתו ביה *התהלך לפני והיה תמים. ופועל צדק כגון
 אבא חלקיה. ודובר אמת בלבבו כגון רב ספרא.
 שם כו לא רגל על לשונו זה יעקב אבינו דכתיב *אולי
 ימושני אבי. לא עשה לרעהו רעה שלא ירד

שבתקלה היו לדיקי' והיו יכולין
 לקבל עול מלות הרב' אבל דורות
 האחרוני' לא היו לדיקי' כל כך
 ואם באו לשמור כולם אין לך
 אדם שיזכה ובא דוד והעמידן
 וכו' כדי שיזכו אם יקיימו י"א
 מלות הללו וכן כל שעה הדורו'
 שלמטה הולכין ומתמעטין:
 דרב ספרא בשאלתות דרב
 אחאי: לא רגל על לשונו לא
 רלה לשקר מתקלה שאמר אולי
 ימושני אבי אלא שאמו
 (הכריעתו) [הכריעתו] ועל פי
 הדבור דכתיב עלי קללתך בני
 ומתרגמין עלי איתאמ' בכבואה
 דלא ייתון לוטיא עלך בני:

ובפירוש הרמ"ה כתוב ו"ל וועשה
 דאבא חלקיה וספורש בתעביות דהוס
 אגיר יומא ויהבו ליה רבנן שלמחא ולא
 אסנר להו אפי כי היכי דלא ליסגר
 וכי אמא יהב גלימיה אחר כתפיה
 וליכי אאידך כתפיה חוסוס דהות
 שאולה ולהכי שאילה ליה ולהכי לא
 שאילה ליה: וועשה דרב ספרא. הכי
 קבלנוה רב ספרא הוה ליה עסקא
 לזבוכי את' לחזכיה וייכי' תבע י'
 דיכריס בגויה לא הוו קא יתבו ליה
 אלא ה' דיכריס לא יהביה ניהלייהו
 לחחר אתו לוקחי' לחזכני בני דיכרין
 אשכחוהו דהוס קרי קרית שווע כיון
 דחזיננהו סנר דלחזכני ה' קא אתו
 וגווד בלביה לחזכניה ניהלייהו לבתר
 דסייס אחרו ליה לשקול חר י'
 אחר להו גחדי לי בדעתאי לחזכני
 ניהלייהו בחושה ותו לא שקילנא
 וייכיו עסי:

יד מי
ודובר
כתיב
ק כגון
פרא
*אולי
ירד
ועשה
ת דהוס
ולא ולא
ליסגר
כתמים
דמות
כי לא
הכי
עסקא
רע י'
ליס
לליהו
יכרין
כיון
אמו
כתר
ד י'
תני
לכא

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות יד

לאומנות חברו. וחרפה לא נשא על קרובו זה
המקרב את קרוביו. נבזה בעיניו נמאס זה חוקיה
מלך יהודה שגירר עצמו אביו על מטה של חבלי.
ואת יראי ה' יכבד זה יהושפט מלך יהודה שבשעה
שראה ת"ח היה עומד מכסאו ומחבקו ומנשקו
וקורא לו אבי אבי רבי רבי מרי מרי. נשבע להרע
ולא ימיר כר' יוחנן דא"ר יוחנן אהא בתענית עד
שאבא לביתו. כספו לא נתן בנשך אפילו רבית
נכרי. ושחד על נקי לא לקח כגון רבי ישמעאל
ברבי יוסי. וכתיב עושה אלה לא ימוט לעולם.
וכשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הזה היה בוכה
אמר מאן דעביד כולהו הוא דלא ימוט הא דעביד
חדא מנייהו ימוט* (א"ל ר' עקיבא אלא מעתה) אל

וחרפה לא נשא על קרובו
לא סבל קרפת קרובו: נבזה
בעיניו נמאס [הכמאס
להקנ"ה כנזה הוא בעיניו של
אדם זה חוקיה] שכנזה היה

בעיניו אביו שכמאס בע"ז: שגררו במטה של חבלים גמרא
היא ולא קרא: ואפילו לנכרי כדי שלא ימשך ויבא להלוות
לישראל ברבית: ושחד על נקי לא לקח ואפי' שחד שהיה ראוי
ליקח: כגון ר' ישמעאל ברבי יוסי שהיה אריסו מביא לו משלו
קודם זמנו ולא רלה ליקח כדי להיות דיין:

(*) אחרו לי' ווי כתיב עושה כל אלה עושה אלה כמי אפי' נחד' מוכיחו
דאלת"ה כמי' קרא אחרניכא אל מטמאנו כו' כ"ס כוסת הגנו'.

ועשה דרבי יוחנן דאמר אהא
בתענית עד שאבא לביתי לאשתמוטי
וכי כשיאם הוא עביד: כרבי
ישמעאל ברבי יוסי. קרי שחד
גרידא לפי שהניא לו אריסו משלו
דליכא גזל:

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

חטמאו בכל אלה בכולהו אין כחדא מנייהו לא
 אלא בכל אלה באחת מאלה ה"נ עושה אלה אחת
 מאלה. בא ישעיה והעמידן על שש שני *הולך צדקו
 ודובר משרי וגו' הולך צדקו' זה אברה' דכתי' *כי
 ידעתיו וגו' לעשו' צדקה ומשפט. ודובר משרי' זה
 שאינו מקניט פני חברו ברבי'. מואם בבצע מעשקו'
 [כגון ר' ישמעאל בן אלישע. נוער כפיו מתמוך
 בשוחר] כגון ר' ישמעאל בר' יוסי. אוטם אזנו משמוע
 דמים כגון ר' אלעזר בר' שמעון דלא שמיע לי'
 בזילותא דרבנן ושתיק. ועוצם עיניו מראות ברע
 כדר' חייא בר אבא דא"ר חייא בר אבא זה שאין
 מסתכל בנשים בשעה שעומדו' על הכביסה וכתי'
 הוא מרומים ישכון מצדות סלעי' משגבו לחמו
 ניתן מימיו נאמני'. בא מיכה והעמידן על שלשה

ישעיה לנ
 כלם
 ראשי ית

בבצע מעשקות שלא רלה
 ליטול לעלמו ראשי הגו שהביא
 לו אדם אחד שהיה בא לדון
 לפסיו אף על גב דהוה כהן רבי ישמעאל בן אלישע מואם דדמי
 כאלו עסק לכהן שהיה רגיל זה ליתן לו מתנותיו: אוטם אזנו
 משמוע דמים אזכו אטומה וסתומה בדבר זה שלא ישמע בה
 דבר גנאי ושתיק היינו דמים לשן שתיקה: כגון רבי אלעזר
 רבי שמעון בהשוכר את הפועלים דנפק רשאי מאודכיה
 ואתקוי לאתתיה בקלמא ואמר שקעית בזילותא דקד מרבנן ולא
 עסאי כדמכני לי אלמא בקימ היה רגיל לדקדק בכך ולפיכך

ודרכי ישמעאל בן אלישע קרי
 בכלע חגיגות לפי סהיס חשל
 אחרים ודיווס כאלו עושקו יג"כ.

א
 שנא
 כי א
 (ה')
 זו ג
 והוצ
 דרבנ
 שדר
 על י
 צדקו
 אמר
 רב
 [כולו]
 א"ר
 *וייש
 ובמ
 ובתי
 הקפי
 והכנ
 אל
 חדל
 מי יק

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות טו

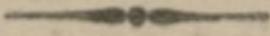
שנא' *הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך ^{ויכסו}
 כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם
 (ה') אלהיך עשות משפט זה הדין ואהבת חסד
 זו גמילו' חסדים. והצנע לכת זה *הכנסת כלה ^{הס כנוי}
 והוצאת המת והלא דבריו ק"ו ומה דבריו שאין ^{בכלל ג"ח}
 דרכן לעשות בצנעה אמרה תורה והצנע לכת דבריו ^{אלא}
 שדרכן לעשו' בצנע' עאכ"ו חור ישעיהו והעמידן ^{שיבשו}
 על שתים שנ' *כה אמר ה' שמרו משפט ועשו ^{בהלכתי ו}
 צדקה. בא עמוס והעמידן על אחת שנאמ' *כה ^{היא וולה}
 אמר ה' לבית ישראל דרשוני וחיו מתקיף ליה ^{לחלת}
 רב נחמן ודלמא דרשוני בכל התורה (הזאת) ^{ישגי' מ}
 [כולה] אלא בא חבקוק והעמידן על אחת שנא' ^{בנוס' ה}

*וצדיק באמונתו יחיה: ^{חבקוק ב}
 א"ר יוסי ברבי חנינאד' גזירות גזר משה על ישראל כב
 ובאו ארבע' (וקני') [נביאיו] ובטלום משה אמ' ^ס
 *וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב בא עמוס דבריו ^{לג}
 ובטלה שנ' *חדל נא מי יקום יעקב כי קטן הוא ^{ינוס' ו}
 וכתי' *נחם ה' על זאת (גם היא) לא תהיה אמ' ^ס
 הקפיד הקב"ה על אותו פעם שלא מיקה: זהו הוצאת המת
 והכנסת כלה דכתיב זהו לכת טוב ללכת אל בית אצל מלכת
 אל בית המשתה: בא ישעיה בן אמוץ כל שעה היו
 הדורות מתמעטין:
 חדל נא אותה זרעה שאמר עשה וישכון ישראל וגו' כלומר
 אימתי ישכנו ישראל בטח כשיהיו [לדיקים] כעין יעקב:
 מי יקום יעקב שיוכל להיות קמיד כיעקב: כי קטן הוא קטנים

כות
 יהו לא
 ה אחת
 צדקו
 תו' *כי
 ריו' זה
 עשקו
 מתמוך
 שמוע
 יע לוי
 ברע
 שאין
 וכתו
 לחמו
 לשה
 קיי
 השל
 יג"כ
 דמי
 אנו
 כה
 עור
 כיה
 נלא
 כך

אמ' להם לכך אני משחק אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"ו. שוב פעם אחת היו עולין לירושל' כיון שהגיעו להר צופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שהיה יוצא מבית קדשי הקדשי' התחילו הם בוכי' ור' עקיבא משחק אמרו לו עקיבא מפני מה אתה משחק אמר להם מפני מה אתם בוכי' אמרו לו מקום שכתוב בו *והזר הקרב יומת עכשיו נתקיים בו ^{וידבר א} *על הר ציון ששמים שועלי' הלכו בו ולא נבכה ^{איכה ב} אמר להם לכך אני משחק דכתיב *ואעידה לו ^{ישעיה ח} עדים נאמני' את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי מה ענין אוריה אצל זכריה והלא אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה. באוריה כתיב *לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיים ^{ויכח ג} תהיה והר הבית לבמות יער בזכריה כתיב *עוד ^{זכריה ח} ישבו זקני' וזקני' ברחובי' ירושל' עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתירא שמא לא תחקי' נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימ' נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימ' ובל' הוזה אמרו לו עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו (ה' ינחמנו אמנ):

תרגיע
שראל
חוקאל
משה
*והיה
בארץ
בדתם
בקשת
מסיפוי
להמר
לועין:
יהור'
קול
מאה
אמרו
אתם
עצבי'
ואנו
נבכה
שראל
נדים
קשת
למס
(

מסכת שבועות

שבועות שתיים

פרק ראשון

ד תניא *מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול
 ע"כ והסיר' המחט והמקרח והמכתב ת"ל *ולקחת
 כל דבר הנלקח ביד דברי ר' יוסי בר' יהודה רבי
 דנר' טו אומר מרצע מה מרצע מיוחד של מחכת אף כל
 סס של מחכת:

ה אמר מר ונעלם מכלל שידע [מאי משמע] אמ'
 רבא מדלא כתיב והיא עלומה ממנו א"ל
 ודנר' ה אביו אלא מעתה גבי סוטה דכתיב *ונעלם מעינו
 אישה מכלל דהוה ידע מעיקר' אי הוה ידע מי
 סס בדקן לה מיא והתני' *ונקה האיש מעון והאשה
 ההיא תשא את עונה בזמן שהאיש מנוקה מעון
 המים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון
 אין המים בודקין את אשתו וחזו גבי תורה דכתי'
 *ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה מכלל
 סס דאיכא דהוה ידע בה והכתיב *לא ידע אנוש

הסול קמוכת עץ קדוה: הסירה קוף: המכתב קרט
 שקורין גרי"סא:

אין האיש מנוקה מעון שנא עליה אקר שנסתר':

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות י"ז

ערכה אלא אמר אביו קסבר רבי שידועת בית רבו שמה ידיעה:

ו"ו ותיכול כל ארעא ותרושנה ותרוקנה א"ר יוחנן א
זו (ארם) [פרס חייבת] שטבעה יצא ך
בכל העול' כולו: ע"ב

וכי תימא אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה דניסל
בסוף שעיר הנעשה בחוץ ויה"כ מכפר ס"ד ח
אמינא וכו' וכי מאחר שאינו מכפר למה תולדה ע"ב
א"ר זירא לומר שאם מת מת בלא עון א"ל רבא
אם מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא להגן עליו
מן היסורין:

אמר ריש לקיש מה נשתנה שעיר של ראש ב
חדש שנא' בו לה' אמר הקב"ה שעיר זה מ
יהא כפרה עלי שמיעטתי את הירח: פולק פ"ג
א"ר יונה אמ' קרא *אלה תעשו לה' במועדיכם
הוקשו כל המועדי' כולם זה לזה והא ר"ח

ידיעת בית רבו שלמד בבית רבו שהכוגע בטומאה טמא והוא חדב' כט
ידע [שהרגיש] כשכוגע אבל לא התכוון [לזום על לבו] שנטמא סשכי
טמא ידיעה: חלחוריס

שאם מת קודם שידע לו: מיתה ממרקת דהכי אמרינן נפ' בלריכות
בתרא דיומא שמיתה ממרקת כל העוונות שעשה תשובה ופ"ט
עליהם ואין התשובה גומרת כפרתן ולא יה"כ גומר כפרתן כגון
עבירות קטורות:

הביאו עלי כפרה להפיס דעתה של לבנה:

לאו מועד הוא איברא ר"ח נמי איקרי מועד כדאמר
אביו דאמי אביו תמוז דההיא שתא מלייה מלייה
דכתיב *קרא עלי מועד לשבור בחוריי:

יב מנא ה"מ דת"ה *וכפר על הקדש מטומאו בני
ישראל וגו' פשעי' אלו המרדי' וכן הוא אומ'
*מלך מואב פשע בי ואומה *או חפשע לבנה בעת
ההיא. חטאות אלו השגנות וכה"א *נפש כי חטא
בשגגה:

ג משנה על שאר עבירו' שבחור' הקלו' והחמורו'
וכו' עשה ולא תעשה כריתו' ומיתו' כ"ד
ע"ג על כלן שעור המשתלח מכפר: גמ' *האי עשה
יב היכי דמי אנ דלא עשה תשובה *זבח השעי' תועבה
ע"ג אי דעביד תשובה כל יומא נמי דתניא עבר על
משלי כל מצות עשה ועשה תשובה לא זן משם עד שמוחלין

איברא באמת: קרא עלי מועד נסם' תענית תמוז דההיא
שחל של שנה השנית ליליאת בני ישראל ממלכים
שנשתלקו בהם המרגלים נכ"ט נסיון מלי' מלייה לתמוז לפיכך
אירענו יום קזרת המרגלי' נכ' באב וינכו העם כלילה ההוא נט'
באב נכו נכיה של חסס והוקנע להם נכיה לדורות: לשבור
בחוריי בקרבן הנזות:

האי עשה דמכפר עלה יה"כ: הוכי' דמי' אנ דלא עשה
תשובה שאינו מוהא על חטאו' הא כתיב זבח רשעים
תועבה והיכי מכפר עליה קרבן יה"כ: אי דעביד תשובה
למה ליה יה"כ כל יומא כמי תאונה מכפרא עליה דתיבא לא זן

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות יח

לו א"ר זירא * בעומד במרדו ורבי היא דתניא רבי יג
אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה
בין לא עשה תשובה יוה"כ מכפר חוץ מפורק
עול ומגלה פנים בתורה ומפר ברית בבשר שאם
עשה תשובה יוה"כ מכפר ואם לאו אין יום הכפורי
מכפר מ"ט דרבי דתני * כי דבר ה' בזה זה הפורק ^{והנ' טו}
עול ומגלה פנים בתורה. ואת מצותו הפר זה
המפר ברית בבשר. הכרת חכרת הכרת לפני
יום הכפורי חכרת לאחר יום הכפורי יכול אפי'
עשה תשובה ת"ל עונה בה לא אמרתי אלא בזמן
שעונה בה. ורבנן הכרת בעה"ז חכרת לעה"ב
משם עד שמוקלין ליה: בעומד במרדו דלא עבד תשובה ודקשיא
לך זבן רשעים תועבה מתני' רבי היא דאמר יום הכיפורים
מכפר על שאינן שבין והאי קרא מוקי לה בשאר יומי: פורק עול
כוסר בעיקר: ומגלה פנים בתורה כל על דברי תורה בקולפא
או בגלוי עזות פכיו כגון מכסה שהיה יושב ודורש באגדות של דופי
לא היה למטה לכתוב אלא ותמכע היתה פלגש וילך ראובן בימי
קליר קטיס כדאמרינן בקלק: ברית בשר מילה: דבר ה' בזה
זה הפורק עול שזוה דבור ראשון האמור בסיני אנכי ה' אלהיך
אלא שמעו אותו אלא מפי הגבורה: ומגלה פנים מדאפקיה
קרא בלשון ציון וזה בזה דברי תורה הוא: זה המפר ברית
בשר שהיא מלוח יקידית: לא אמרתי אלא בזמן שעונה בה
אלמא בשאינו שב קאי קרא ובהכך תלת הוא דגלי לן אף לאמר
יה"כ הא בשאר אע"פ שאינו שב יה"כ מכפר: ורבנן דאית להו

לפי חזונו י"ח: האבחה המדף ליה קטיס קטיס * 2
המפר ברית בבשר וזה המפר ברית בבשר

יה
אמר
לייה
בני
אומ'
בעת
חטא
מורו'
ב"ד
עשה
עבה
על
חלין
ההיא
כריס
פיכך
א' נט'
שבור
עשה
שעים
שובה
לא זז

עוֹנָה בָּהּ שֶׁאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּמֵת מִיָּתָהּ מִמֶּרְקַת:
שֶׁ הַנִּיּוֹא יִכּוֹל לֹא יִהְיֶה יֵה"כ מִכֶּפֶר אֲא"כ הַתְּעֵנָה
בּו וְקִרְאוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ וְלֹא עָשָׂה בּו מִלֵּאכָה
לֹא הַתְּעֵנָה בּו וְלֹא קִרְאוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ וְעָשָׂה בּו
מִלֵּאכָה מִנִּין ת"ל *יֵה"כ [הוּא] מ"מ אִמֵּר אֲבִי
לֹא קָשִׁיָּא הֵא רַבִּי וְהֵא ר' יְהוּדָה וְכו':

וְיִקְרָא כֵּן
וְע' כְּגוֹ'
בְּאֵרֵיכּוֹת

יְדִיעוֹת הַטּוֹמָאָה

פֶּרֶק שֵׁנִי

ד מִשְׁנָה אֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעוֹרוֹ אֲלֵא
בְּמֶלֶךְ וְנִבְיָא וְאוּרִי וְתוֹמִי וְסִנְהֶדְרִין שֶׁל
ע"א וּבִשְׁתֵּי תוֹדוֹת וּבִשְׁתֵּי דִין מֵהַלְכִין וּשְׁתֵּי
תוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶם וְכֹל יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵיהֶם:

כְּמִי בְּשֶׁאֵר עֲבִירוֹת שֶׁאֵין יֵה"כ מִכֶּפֶר עַל שְׂאִיכְס שְׂנִים אֲמַרִי לָךְ
הֵא דְגַלִּי לָן קִרְא בְּהַנֶּכַךְ תֵּלֵת לֹאֻ צִיֵּה"כ אִיִּירִי אֲלֵא הַכְּרַת
תְּכַרְת דְּקִאֲמֵר הַכְּרַת צַעֵה"ז תְּכַרְת לַעֵה"ב שֶׁאֵף עִימָהּ (הִיא)
אִיכָּה מִמֶּרְקַת עַל שֶׁלֶשׁ הַלְלוּ בְּלֹא תְּשׁוּבָה אֲבַל שֶׁאֵר עֲבִירוֹת בְּלֹא
תְּשׁוּבָה כְּמִי עִימָהּ מִמֶּרְקַת אֲמַר יֵה"כ אֲבַל יֵה"כ בְּלֹא עִימָהּ לֹא:
שֶׁאִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה וְאֵין עוֹנָה בָּהּ עִימָהּ מִמֶּרְקַת עַל שֶׁלֶשׁ הַלְלוּ
וְלֹא תְּכַרְת לַעֵה"ב:

לֹא קִרְאוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ לֹא קִבְּלוּ בְּנִכְוֹתֵיָו לְוִמֵר מִקְדָּשׁ יִשְׂרָאֵל
וְיוֹם הַכְּפּוּרִים:

אֵין מוֹסִיפִין לְפִיכֶךְ הִיא קְדוּשָׁה כְּרֵאשׁוֹנָה: שְׁתֵּי תוֹדוֹת מִפְּרַשׁ
בְּגִמְרָא שְׂכִי לְקַמֵּי תוֹדָה וְהִיוּ כּוֹשְׁאֵין אוֹתָם בְּהִיקָף סְבִיב:

ידיעות הטומאה פרק שני שבועות יט

תניא נאמר בעולת בהמה *אשה ריח ניחוח ונאמ' ה
בעולת העוף *אשה ריח ניחוח ובמנחה טו
*אשה ריח ניחוח מלמד אחד המרב' ואחד הממעיט ויקרא א
שם
שם כ
סוף מכתוב'

ובלבד שיכוין לבו לשמים:
אין בנין בית המקדש כלילה דאמר אביו מנין
דאין בנין בה"מ כלילה שני *וביום (הקיימכם) וב"ש
[הקיים] את המשכן ביום מקימו אבל כלילה אין רש"א
שם
מקימו:

ת"ר שיר של תודה בכנורו ובנבלו ובצלצלו על כל ע"ב
פנה ופנה על כל אבן גדולה שבירושלים אומר
*ארוממך ה' כי דליתני וגו' ושיר של פגעי' וי"א שיר
של נגעים מ"ד דנגעי' דכתיב *ונגע לא יקרב באהלך
ומ"ד פגעי' דכתי' יפול מצדך אלף ורבבה מימינך
[בכנורו ובנבלו ובתופו אומר] [ואומר] יושב
בסתר עליון וגו' עד כי אתה ה' מחסי וחוזר ואומ'
*מזמור לדוד בכרתו מפני אבשלו' בנו עד לה' שם ג

ת"ר שיר של תודה היו אומרים שם [בכנורות] ומהו שיר של
תודה מזמור לתודה: ארוממך ה' וגו' היא מזמור שיר
קבוצת הנבית לכך אומר אותו: ושיר של פגעים יושב בסתר
עליון ולפי שאמרו עשה נהקמת המשכן דכתיב ויצרך אותם
עשה ומה צירכן יהי רלון שחשרה שכיכה במעשה ידיכם ויהי
נועם ה' אלהינו עלינו הכי איתא בתורת כהנים והוא מי"א
מזמורים שאמר עשה בספר תהלים מתפלה למשה עד סוף
מזמור לתודה: פגעים מוזיקין שפוגעין בנבי אדם להזיק: ואומר
ה' מה רבו צרי לפי שכל' בו רבים אומרים לכפשי אין ישועתה

צות
רקה:
תענה
לאכה
שה בו
אביו
אלא
ן של
ושתי
מרי לך
הכרת
(היא)
ות בלא
מה לא:
ש הללו
ישראל
מפרט
ביב;

הישועה על עמך ברכתך סלה. ר' יהושע בן לוי
אומר להו להני קראי וגאני היכי עבד הכי והא
א"ר יהושע בן לוי אסור להתרפאו בדברי תורה
להגן שאני ואלא כי אמר אסור בדאיכ' מכה או
דאיכא מכה אסור ותו לא והתנן הלוחש על המכ
אין לו חלק לעה"כ הא אתמר עלה א"ר יוחנן
ברוקק שנו לפי שאין מזכירין ש"ש על הרקיקה
ו הניא כתוב אחד אומ' *את משכן ה' טמא וכתוב
טז אחד אומר *כי את מקדש ה' טמא כו' ר
ע"ז אלעזר אומר אם נאמר משכן למה נאמר מקדש
מדנ' יט אם נאמר מקדש למה נאמר משכן אם נאמ' משכן
סס הייתי אומר על משכן יהא חייב שנמשח בשמן
המשחה אבל על מקדש לא יהא חייב לכך נאמ'
מקדש ואם נאמר מקדש הייתי אומר על מקדש
לו באלהים סלה שהיו מתלוללים לרי יהודה ונכנימין כשהיו בני
ישראל בני הגולה נזכרים את הקומה שנא' מה היהודים האמללי
עושין היקיו את האנכים מערימות העפר והמה שרופות ואומר
אם יעלה שועל ופרץ קומות אנכיהם : להני קראי שיר של
פגעים : וגאני כשהיה הולך לישן בלילה : דאיכא מכה ולוחש
עליה מקראות של תורה להתרפאות ומקשינן ואי איכא מכ
אסור הוא דקאמר בה ר' יהושע ז"ל ותו לא והא אין לו חלק
לעה"ז : הלוחש על המכה ואומר כל המחלה אשר שמת
במלרים לא אשים עליך וגו' : ברוקק שנו ברוקק ואת"כ לוקק
שאין מזכירין שם שמים וכו' והכא קאמר כי אכי ה' רופאך

ידיע
יהא חי
לא יהא
ת"ר *
מנשותיו
אחת א
שאינו
בנים כ
ישראל
מות ש
כל הפו
זכרים
וסמיק
בן לוי
*להבד
כל המ
זכרי
החם *
*אשה
[קדושת
והזרתם
בפר' האש
היום ואס

ידיעות הטומאה פרק שני שבועות כ

יהא חייב שקדושתו קדושת עולם אבל על משכן
לא יהא חייב לכך נאמ' משכן [ולכך נאמ' מקדש]:
ת"ר *והזרתם את בני ישראל מטומאתם א"ר ח
יאשיה מכאן אזהרה לבני ישראל שיפרשו יח
מנשותיהם סמוך לוסתן וכמה אמר רבה עונה ע"ג
אחת א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי כל ^{ויקרא טו}
שאינו פורש מאשתו סמוך לוסתה אפי' הויין לו
בנים כבני אהרן מתים דכתיב והזרתם את בני
ישראל מטומאתם והדוה בנדרתה וסמוך לי' *אחרי ^{סס יט}
מות שני בני אהרן א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן
כל הפורש מאשתו סמוך לוסתה הויין לו בנים
זכרים דכתיב *להבדיל בין הטמא ובין הטהור ^{סס יא}
וסמוך לי' *אשה כי תוריע וילדה זכר ר' יהושע ^{סס יב}
בן לוי אמר הויין לו בנים ראויין להוראה דכתי'
*להבדיל ולהורו'. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ^{סס י}
כל המבדיל על היין במוצאי שבתו הויין לו בנים
זכרי' דכתי' *להבדיל בין הקדש ובין החול [וכתי' ^{סס}
התם *להבדיל] בין הטמא ובין הטהור וסמוך לי' ^{סס יא}
*אשה כי תוריע וילדה זכר. ר' יהושע בן לוי אמ' ^{סס יב}

[קדושת עולם שאין אקריה היתר נמות]:

והזרתם והפרשתם כמו ויזרו: אזהרה לישראל וכו' דסמוך
ליה והדוה בכדמה צההיא עכייכא: עונה נמס' כדה
נפר' האשה מפרש או יום או לילה אס וסתה ציוס יפרוש כל
היוס ואס וסתה צלילה יפרוש כל הלילה: ולהבדיל גו' המבדיל

בנים ראוין להוראה דכתיב להכדיל ולהורו א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר כל המקדש את עצמו בשעת תשמיש הויין לו בנים זכרי שנ' והתקדשתם והייתם קדושי' וסמיך ליה אשה כי תוריע:

ויקרא יא
ע"ד כל
וקוס
שאתה
וואלף גדר
ערוה כפי'
רש"י פ'
קדושים

שבועות שתיים

פרק שלישי

כ תניא *זכור *ושמור כדיבור אחד נאמרו מד שאין הפה יכול לדבר ומה שאין און יכולה לשמוע:

כ תניא
ע"כ
שמות כ
דברים ה

שבועת העדות

פרק רביעי

ל ת"ר *ועמדו שני האנשי מצוה לבעלי דינין שיעמדו א"ר יהודה שמעתי שאם רצו להושיב א שניהם מושיבין איוהו אסור שלא יהא אה בין טומאה לטהרה תלד אשתו זכר : להכדיל ולהורות בעכ"ל דשתי יין כתיב ולהכדיל בין הקדש ובין הקול ובין הטמא ו ולהורות את בני ישראל : המקדש עצמו בתשמיש דרך לכיעות מצוה בבעלי דינין שיעמדו (בעמידה) דהא קרא כמי בנט דיבין איירי דכתיב אשר להם הריב : שלא יהא אה

דברי יט

שבועת העדות פרק רביעי שבועות כא

עומד ואחד יושב אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר
לו קצר דבריד:

ה"ר *בצדק תשפוט עמיתך שלא יהא אחד יושב ט
ואחד עומד אחד מדבר כל צרכו ואחד אומ' טס
לו קצר דבריד ד"א בצדק תשפוט עמיתך הוי דן ייקי' יט
את חברך לכף זכות. תני רב יוסף בצדק תשפוט
עם שאתך בתורה ובמצות השתדל לדונו יפה:
רב (הונא) [עולא] בריה דרב עילאי ה"ל דינא טס
קמיה דרב נחמן שלח לוי רב יוסף (עילאי)
[עולא] חבירונו עמית בתורה ובמצות אמר מאי
שלח לוי לחנופוי ליה הדר אמר למישרי בחיגרא
*אי נמי לשורא דדייני אמר עולא מחלוקת בבעלי טס ע"ג
עומד ואחד יושב שלא יראה קצרו שמכנדין אותו יותר
ויסתמו דבריו:

הוי דן את חברך לכף זכות לא דין בעלי דיכין הכתוב מדבר
אלא ברואה קצרו עושה דבר שאתה יכול להכריעו ללד
עבירה וללד זכות הכריעו ללד זכות ואל תקשדהו בעבירה:
השתדל לדונו יפה לקמן מפרש לה למשרי בחגריה אס באו צ'
דיכיס לפכיך ואקד מהס של ת"ק הוי פוסק אותו תקלה ופטור
אותו מלפכיך:

מאי שלח [לוי] הא מילתא: לחנופוי ליה שמיא להקניפו
בתמיה: למישרי בחיגרי' כדפרישית אס בא דין אקר
לפכי אפסוק את זה תקלה: א"נ לשור' דדייני יש דין שאינו
תלוי בראית עדים ולא בשנועה אלא במה שלב הדייכים כוטה

דברי' יט דינין אבל בעדו' דברי הכל בעמידה דכתי' *ועמדו
שני האנשי' אמר רב הונא מחלוקת בשעת משא
ומתן אבל בשעת גמר דין דברי הכל דינין בישיבה
שמות יח ובעלי דינין בעמידה דכתיב *וושב משה לשפוט
את העם ויעמוד העם:

י דביתהו דרב הונא הות לה דינא קמיה דרב
נחמן אמר היכי אעביד אי איקום מקמה
מסתחמן טענתי' דבעל דינה לא איקום מקמה
אשת חבר הרי היא כחבר א"ל לשמעיה צא ואפרח
עלי בר אווא ושדי עילואי ואקום:

ס אמר רבה בר רב הונא האי צורבא מרבנן וע"ה
דאית להו דינא בהדי הדדי מותכינן ליה
לצורבא מרבנן ולע"ה נמי אמרינן ליה תיב ואי
קאי לית לן בה רב בר שרביא ה"ל דינא קמיה
דרב פפא אותביה ואותיב נמי לבעל דיניה אתא
לזכות או לקייצ כגון הכך דכתובות הוא דא"ל נכסי לטוביה
אתו שני טוביה [ואמרינן התם שודא דדייכי למי שהדיין רואה
שהוא ראוי לתת לו מתנה כו'] אף כאן כך שלח לי אם הדין תלוי
בשודא דדייכי זה ראוי לזכותו שקדם ולדיק הוא. שודא ל' השלכה
כדמתרגמינן ירה בים שדי בימא:

דביתהו דרב הונא קשמת רב הונא: אפרח עלי בר אווא
ואעמוד ולא יבין זה שנצילה עמדי אלא מפני האוח
הפורק ובל עלי:

שבוע
שליחא
א"ל רב
טענתי'
הלא מ
צורבא
לא לית
כמאן
קביע
ואמר
דיינא
רב ש
מצא
וה"מ
בטש
לא
יוצא
כמטע
שאי
בלא
אבל
ומלמ

שבועה העדות פרק רביעי שבועות כב

שליחא דכי דינא בטש ביה ואוקמיה לע"ה ולא
א"ל רב פפא תיב היכי עביד הכי והא מסתחמן
טענתו אמ' רב פפא מימ' אמ' איהוהא אותכן שליחא
דלא מפייס מינאי ואמר [רבה בר] רב הונא האי
צורבא מרבנן וע"ה דאית להו דינא כהדי הדדי
לא ליקדים צורבא מרבנן וליתיב משום דמיחזי
כמאן דמסדר ליה לדיניה ולא אמרן אלא דלא
קביע ליה עידניה אבל אי קביע ליה עידניה לית
לן בה מימר אמר בעידניה טריד:

ואמר רבה בר רב הונא האי צורבא מרבנן הידע ^ס
בסהדותא וזילא ביה מילתא למיזל לכו
דיינא דזוטר מיניה לאסהודי קמיה לא לזל אמ'
רב ששת בריה דרב אירי אף אנן נמי תנינא
מצא שק או קופת ואין דרכו ליטול ה"ז לא יטול
וה"מ בממונא אבל באיסורא * אין חכמת ואין ^{מסלי כא}

בטש בעט: דלא איפייס מינאי לא עשיתי לו טובה ואיכו אוהבי:
לא ליקדים וליתיב לפני הדיין קודם שינא בעל דינו ואפילו
יוצא ושותק: דמיחזי כמאן דמסדר ליה טענתיה וגורם שיקשדוהו
כמטעים דבריו לדיין ועובר בלא תשא שמע שוא כדלקמן: קביע
[ליה] עידניה שהדיין רבו ויש לו קביעות ללמוד:
שאין דרכו ליטול אם היה שלו. ה"ז לא יטול אין מזהר עליו
בלא תוכל להתעלם שנאמר והתעלמת פעמי' שאתה מתעל':
אבל באיסור' כגון אשה הנאה לפני קכס להחירה לינשא
ותלמיד זה יודע שנעלה קי אין חכמה קשונה לכגד ה':

חבונה ואין עצה לנגד ה' כל מקום שיש בו חלול
 ה' אין חולקין כבוד לרב רב יומר הוה ידע לי
 סהדות' למר זוטרא אתא לקמיה דאמימר אותבינהו
 לכלהו א"ל רב אשי לאמימר והאמר עולא מחלוקת
 בבעלי דינין אבל בעדי' דברי הכל בעמידה א"ל
 האי עשה והאי עשה עשה דכבוד תורה עדיף:
 יא ת"ר מנין לדיין שלא יעשה סניגרון לדבריו ת"ל
 *מדבר שקר תרחק. ומנין לדיין שלא ישב
 סס תלמיד בור לפניו ת"ל מדבר שקר תרחק. מנין
 לדיין שיודע בחברו שהוא גולן וכן עד שיודע
 בחברו שהוא גולן מנין שלא יצטרף עמו ת"ל
 מדבר שקר תרחק. מנין לדיין שיודע בדיון שהוא
 מרומה שלא יאמ' הואיל והעדי' מעידי' אחתכנו
 לא ויהא *קולר תלוי בצואר עדים ת"ל מדבר שקר
 תרחק. מניין לתלמיד שיושב לפני רבו וראיה
 זכות לעני וחובה לעשיר שלא ישחוק ת"ל מדבר
 האי עשה ועמדו: והאי עשה את ה' אלהיך תירא לרבות ת"ק:
 לא יעשה סניגרון לדבריו אם דן דין ולבו נוקפו לומר שהוא
 טועה לא יקזיק דבריו להניח ראיו' להעמידם שהוא בוס
 לקזור אלא לכל כדדין יקזור להוליח דין לאחיתו: שלא יושב
 תלמיד בור לפניו לישא וליתן בדין עמו שלא יטעהו: שלא
 יצטרף עמו ואע"פ שהעדות אחת: מדבר שקר שגורס לססוק
 דין על פי שנים עדים ואין כאן אלא עד אחד: שהוא מרומה
 שלמד עמוך דברי עדים שאין עדותם אחת: קולר שלשלת העון:
 ורואה זכות ורבו הקליף:

שבו
 שקר
 בדיון
 ואבננ
 שקר
 כי שא
 יש ל
 שלא
 מדבר
 משקר
 אלא
 קום
 מפומ
 שקר
 אטענ
 שבו
 מדבר
 מאת
 לבית
 עליו
 מנין
 בעל
 איני
 להעיד
 ואשני
 אלא

שבועת העדות פרק רביעי שבועות כג

שקר תרחק מנין לתלמיד שרואה את רבו שטועה
 בדיון שלא יאמר אמתין לו עד שיגמרנו ואסתרנו ^{כללו סכי}
 ואבננו משלוי כדוי שיקרא הדין על שמי ת"ל מדבר ^{אסור}
 שקר תרחק. מנין לתלמיד שא"ל רבו יודע אתה ^{ושום}
 כי שאם נותנין לו מאה מנה איני מבדה מנה ^{כבוד רבו}
 יש לי אצל פלוני ואין לי עליו אלא עד אח' מנין ^{וע' סוד}
 שלא יצטרף עמו ת"ל מדבר שקר תרחק האי ^{מנין חשן ושפט}
 מדבר שקר תרחק נפקא הא ודאי שקורו קא ^{סי' ט}
 משקר ורחמנא אמר *לא תענה ברעך עד שקר ^{שמות כ}
 אלא כגון דא"ל ודאי חד סהדא אית לי ותא את
 קום התם ולא תימא ולא מידי דהא לא מפקת
 מפומך שקרא אפילו הכי אסור משום שנ' מדבר
 שקר תרחק. מנין לנושה בחברו מנה שלא יאמ'
 אטעננו במאתי' כדי שיודה לי במנה ויתחייב לי
 שבועה ואגלגל עליו שבועה ממקום אחר ת"ל
 מדבר שקר תרחק. מנין לנושה בחברו מנה וטענו
 מאתי' שלא יאמר אכפרנו בב"ד ואודה לו חוץ
 לבית דין כדי שלא אתחייב לו שבועה ולא יגלגל
 עלי שבועה ממקום אחר ת"ל מדבר שקר תרחק.
 מנין לשלשה שנושין מנה באחד שלא יהא אחד
 בעל דין ושני' עדים כדי שיוציאו מנה ויחלקום
 איני מבדה משקר: וקום החם שיהא סבור נעל דין שאתה נא
 להעיד ויודה אמת: ואגלגל עליו שבועה שאינו מודה לי במקלת
 ואשביענו ע"י גלגול או שבועות קרקעות שאין כשנעים עליהם
 אלא ע"י גלגול: שלא יהא אחד בעל דין ושני' עדים והם

ית
 לול
 לי
 נהו
 וקת
 א"ל
 י"ף
 ת"ל
 ישב
 מנין
 יודע
 ת"ל
 הוא
 תכנו
 שקר
 אה
 דבר
 ת"ק:
 שהוא
 א כנס
 ושיב
 שלא
 לסמוק
 רומה
 העון:

אין ביד:

ת"ל מדבר שקר-תרחק. מנין לשני שבאו לדין אחד לבוש סמרטוטין וא' לבוש איצטלית בת מאה מנה שאומרי' לו לבוש כמותו או הלבישהו כמותך ת"ל מדבר שקר תרח'. כי חזו אתו לקמי' (דרבה) [דרבא] בר רב הונא אמר להו שליפו פוזמקייכו וחזתו לדינא. מנין לדיין שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבא בעל דין חברו ת"ל מדבר שקר תרחק. מנין לבעל דין שלא ישמע דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חברו ת"ל מדבר שקר תרחק רב כהנא מתני מלא תשא ולא תשיא. ואשר לא טוב עשה (בעמיו) - [בתוך עמיו] רב אמר זה הבא בהרשאה ושמואל אומר זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין:

בעלי דין: ולבוש כמותו שלא תגרום לנו לישא לך פנים או יסתמו דברי שכנגד מפני קשיבותך ויאס' איך יאמינו לי בית דין על אדם קטון כזה: מדבר שקר תרחק וכיון שאי ריבו מסותם מעמיד זה את שקרו: פוזמקד כמין אנפילאות קטונים קלכני"ש בלע"ז: לא תשא אזהר' למקבל קרי ביה לא תשיא אזהר' לבעל דין: שמע שוא שמטעים דבריו שלא בפני בעל דינו ואיכו בוש מדברי שקר: אשר לא טוב עשה פסוק זה בספר יחזקאל: זה הבא בהרשאה ומתענה על ריב לא לו ושוא הראשון כות לו וכות לפשר' יותר מזה שאינו יכול לעשות פשר' במסון אחר': שיש עליה עסיקין עוררין כמו התעסקו עמו שמעוררין על המזיק בה חה בא וקונה אותו ונוטק על מזקו שהוא איש זרוע:

שבו
[מש]
בארך
גמ'
יש ש
הם
אלהיו
ה"א
הגבור
ורחוב
[אמר]
כל
חן
בן
אמר
יהוד
פני
[במי]
חוק
בא
לעיל
להקב'
רד

יחזקאל י"ח

ראשי' יט בלוט חול חוץ מזה שהוא קדש שנ' *ויאמ' לוט
 אליהם אל נא אדני הנה נא מצא עבדך חן בעיניך
 ותגדל חסדך וגו' מי שיש בידו להמית ולהחיות
 זה הקב"ה. כל שמות האמורי' בנבות קדש במיכה
 חול רבי אליעזר אומר בנבורת קדש במיכה
 יש מהם חול ויש מהם קדש אל"ף למ"ד חול
 יו"ד ה"י קדש חוץ מזה שאל"ף למ"ד והוא קדש
 סופטי' יח כל ימי היות בית האלהים בשילה. כל שמות
 האמורי' בגבעת בנימן ר' אליעזר אומר חול ר'
 יהושע אומר קדש א"ל ר"א וכי מבטיח ואינו
 עושה א"ל ר' יהושע מה שהבטיח עשה והם
 לא ביחנו אם לנצוח אם לנצח ובאחרונה שביחנו
 סס כהסכימו על ידן שנ' *ופנתם בן אלעזר בן אהרן
 (הכהן) עומד (לפני ה') [לפניו] בימים ההם לאמ'

האורקים: מי שיש בידו וכו' וה"ק ויאמר לוט אליהם באזניהם
 אל נא יהי כן וקזר כלפי הקב"ה וא"ל אדני הנה נא מצא עבדך
 חן בעיניך ותגדל חסדך וגו' מי שיש בידו להמית ולהחיות
 זה הקב"ה. כל שמות האמורי' בנבות קדש במיכה
 חול רבי אליעזר אומר בנבורת קדש במיכה
 יש מהם חול ויש מהם קדש אל"ף למ"ד חול
 יו"ד ה"י קדש חוץ מזה שאל"ף למ"ד והוא קדש
 סופטי' יח כל ימי היות בית האלהים בשילה. כל שמות
 האמורי' בגבעת בנימן ר' אליעזר אומר חול ר'
 יהושע אומר קדש א"ל ר"א וכי מבטיח ואינו
 עושה א"ל ר' יהושע מה שהבטיח עשה והם
 לא ביחנו אם לנצוח אם לנצח ובאחרונה שביחנו
 סס כהסכימו על ידן שנ' *ופנתם בן אלעזר בן אהרן
 (הכהן) עומד (לפני ה') [לפניו] בימים ההם לאמ'

עיין
 והרמ"א

שב
 האוס
 אם
 קדש
 שלי
 ומא
 *הנר
 היא
 חד
 לפני
 לנוט
 כתנא
 קדש
 כל
 קדש
 מלכ
 זה
 צידך
 הכיק
 כנעת
 צאנא
 קאמר
 מלך
 קרא

שבועת העדות פרק רביעי שבועות כה

האוסף עוד לצאת למלחמ' עם [בני] בנימן אחי
אם אחדל וגו'. כל שלמה האמורי בשיר השירי
קדש שיר למי שהשלום שלו חוץ מזה *כרמו ^{סייח}
שלי לפני האלף לך שלמה [שלמה] לדידיה
ומאתי לנוטרי' את פרוי רבנן. וי"א אף זה חול
*הנה מטחו שלשלמה אף זה חול ולא מיבעיא ^{סס ג}
היאך אלא הא דאמר שמואל מלכותא דקטלא
חד משיחא בעלמא לא מיענשא שנ' כרמי שלי
לפני האלף לך שלמה למלכותא דרקיע ומאתי
לנוטרים את פרוי למלכותא דארעא שמואל לא
כתנא קמא ולא כי"א אלא ה"ק וי"א (אף) זה
קדש וזה הוא חול דמטחו ושמואל דאמי כי"א.
כל מלכיא האמורים בדניאל חול חוץ מזה שהוא
קדש *אנת מלכא מלך מלכיא די אלהא שמיא ^{דניאל ב}
מלכותא חסנא ותקפא ויקרא יהב לך. וי"א אף
זה קדש שנ' *מרי חלמא לשנאך ופשרה לערך ^{סס ד}

בידך הסכימו לדבריהם: ומאתים לנוטרים את פרוי וגו' לרבנן
הכיס ויעסקו בתורה אחד משה שנהם: הנה מטחו חול שהיה
כבעת מאשמדאי כדאמרינן במסכת גטין: דקטלא חד משיחא
באכגריא דעבודת העלך ובתום' חד חשימא בהולאה לחלמות הדעות
קאמרי: כל מלכיא האמורים בדניאל כל מקום שנאמר שס
מלך: חוץ מזה מלך מלכיא דאלו לכבודכאלר קא' לא הוה
קרא ליה דניאל מלך מלכיא אלא ה"ק אנת מלכא כ"כ מלך מלכיא
דהוא אלהא דשמיא מלכותא חסנא יהב לך:

למאן קאמר אי ס"ד לנבוכדנאצר קאמר שנאוותיה
 מאן נינהו ישראל מילט קא לויט להו לישראל.
 ות"ק סבר שונאי ישראל איכא שונאי אוה"ע ליכא:
 לו א"ר יוסי בר' חנינא אמן בו שבועה בו קבלת
 דברים בו האמנת דבריו. בו שבועה דכתי'
 *ואמרה האשה אמן אמן. בו קבלת דבריו דכתי'
 *ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת
 לעשות אותם ואמר כל העם אמן. בו האמנת
 דברים דכתיב *ויאמר ירמיהו [הנביא] (אל חנניהו)
 אמן כן יעשה ה' יקם ה' את דבריך. [א"ר אלעזר
 לאו שבועה הן שבועה בשלמא לאו שבועה דכתי'
 ירמיי' כח *ולא יהי עוד המים למבול וכתיב *כי מי נח
 זאת לי אשר נשבעתי אלא הן שבועה מנ"ל סברא
 הוא מדלאו שבועה הן נמי שבועה]:

אמן בו שבועה העונה אמן אחר שבועה כמוליא שבועה מסיו:
 בו קבלת דברים האומר לחבירו ע"ס שתקיים לי תנאי כך
 וכך ואמ' אמן קבל דבריו וקייב לקיי' תנאו: בו האמנת דברים
 וראוי לענות אמן על דבר תפלה ותקנה שהוא לשון מאמנה דברים
 שיה' רכון שיהא אמת כן: ואמרה האשה אמן אמן דאי לאו
 כמוליאה שבועה דמיא אמאי מיבדק אפילו מושבע מפי אחרים
 אין כאן שהרי לא אמרה כלום אחר שבועה ולא דמיא למשביעני
 עליכ' שהן כוסרין אחר שבועה ועוכין על דבריו אין אנו יודעין לך
 עדות: [לאו שבועה כדמסי' ואזיל שאמ' או לאו לאו תרי זימנין
 או הן הן תרי זימני הרי היא כשבועה מאחר שהקזיק דבריו]:

שנ
 פייס
 דכת
 אבין
 פן
 פייס
 וקא
 מרב
 יתצן
 חייב
 דתי
 הי
 לא
 יחייב
 כנגד
 יתצן

שבועת העדות פרק רביעי שבועות כו

[פיסקא] המקלל עצמו וחבירו [בכולן עובר בלא סס
תעשה]. א"ר ינאי ודברי הכל. עצמו

דכתיב *השמר לך ושמור נפשך מאד וגו' כדר' דנניס ד
אבין א"ר אלעאי דאמר כל מקום שנא' השמר
פן ואל אינו אלא לא תעשה. וחבירו דכתי' *לא ויקרא יט
תקלל חרש:

פיסקא *יכנה ה' הוא אלה הכתובה בתורה. יג

יחיב רב כהנא קמיה דרב יהודה ויחיב סס
וקאמר הא מתניתין כדתנן א"ל כנה יחיב ההוא דנני' כח
מרבנן קמיה דרב כהנא ויחיב וקאמר *גם אל תליס כב
יתצד לנצח יחחק ויסחק מאהל ושרשך מארץ
חיים סלה א"ל כנה (פשיטא) תרתי למה לי מהו
דתימא הני מילי מתניתא אבל בקראי אימא לא
מכנינן קמ"ל:

שבועת הדיינין

פרק ששי

היכי משבעינן לוי' א"ר יהודה אמר רב משבעינן לח

ע"ב

לא תקלל חרש ומרבינן מיכיה בסכה דרין כל שהוא בעמך:
יחיב וקאמר מתני' כדתנן רב כהנא היה שונה משכתינו כמות
שהיא שנויה יכנה וגו': א"ל רב יהודה: כנה הפוך דנריק
כנגד אמריס אמור יכהו שלא תקללני: ויחיב וקאמר גם אל
יתצד לנצח וגו' את המקרא הזה היה דורש שכתב בדואג בספר
מהלים: כנה ואמור יתלהו:

ראשי' כד' אותו בשבועה האמורה בתור' דכתיב *ואשביעך
 בה' אלהי השמי' א"ל רבינא לרב אשי כמאן כר'
 חנינא בר' אירי דאמר בעינן שם המיוחד א"ל
 אפי' תימא רבנן דאמרי בכנוי ונ"מ דצריך לאתפוס
 חפצא בידיה כדרבא דאמר האי דיינא דאשבע
 בה' אלהי השמים נעשה כמי שטעה בדבר משנה
 וחוזר ואמר רב פפא האי דיינא דאשבע בתפילין
 נעשה כמי שטעה בדבר משנה וחוזר והילכתא
 כותיה דרבא ולית הילכתא כותיה דרב פפא הילכת'
 כותיה דרבא דהא לא נקיט חפצא בידיה ולית
 הלכתא כותיה דרב פפא דהא נקיט חפצא בידיה
 שבועה מעומד ת"ח מיושב שבועה בספר תורה
 ת"ח לכתחלה בתפילין:

כר' חנינא בר' אירי נשלהי שבועת העדות השנע ולא תשנע
 וכו': אפילו תימא בכנוי והא דא"ר בשבועה האמורה
 בתורה: לאתפוס חפצא קאמר או ספר או תפילין כאנרהס
 דאתפסיה לאליעזר נזרית מילה: דאשבע בה' אלהי השמים
 ולא התפיסו קפץ: נעשה כטועה בדבר משנה ואע"ג דלא תכן
 לה במשנה שמעתתא דרב היא והרי היא כדנר משנה כדאמרי'
 בסנהדרין דטועה בדבר אמוראין קוזר ולא אמרינן מה שעשה עשוי
 וישלם מביתו: ת"ח כשנע מיושב: בס"ת ואע"ג דאוקימנ' דלא
 כרב ספא לכתחילה מיהא ס"ת בעינן ונדורותיכו בטלו הראשונים
 שבועה דאורייתא לסי שעונשה גדול ותקכו לגזור עליו ארור וכו'
 והאמר ארור בו שבועה: ת"ח דילו לכתחלה בתפילין מסכי כבודו:

האמורא דאורייתא דאורייתא דאורייתא

שבועת הדיונין פרק ששי שבועות כז

ת"ר שבועת הדיונין אף היא בלשונה נאמרה יד
אומרי' לו הוי יודע *שכל העולם כולו נודעו עס
בשעה שאמר הקב"ה בסיני *לא תשא את שם לט'
ה' אלהיך לשוא וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ^{שמות כ}
ונקה וכאן נאמר לא ינקה וכל עבירות שבתור'
נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו שנ' *אל תתן ^{קס"ה}
את פיך לחטיא את בשרך ואין בשרו אלא קרובו
שנ' *ומבשרך אל תתעלם וכל עבירות שבתורה ^{ישעי' כח}
נפרעין ממנו וכאן ממנו ומכל העולם כלו שנא'
*אלה וכחש ורצוח וגנוב ואימא עד דעביד להו ^{הושע ד}
לכולהו לא ס"ד דכתיב *כי מפני אלה אכלה ^{ירמ' כג}
הארץ וכתיב *על כן תאכל הארץ ואומלל כל ^{הושע ד}
יושב בה וכל עבירות שבתורה אם יש לו זכות
תולין לו ב' וג' דורות וכאן נפרעין ממנו לאלתר
שנא' *הוצאתיה נאם ה' צבאות וגו' ובאה אל בית ^{זכריה ה}
הגנוב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך
ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו. הוצאתיה לאלתר
ובאה אל בית הגנוב זה הגנוב דעת הבריות שאין
לו ממון אצל חברו ושוענו ומשביעו ואל בית הנשבע
בשמי לשקר כמשמעו ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת
עציו ואת אבניו הא למדת דברי' שאין אש ומים
אף היא לקמן מפרש מאי אף: בלשונה נכלל לשון שהיא ענין כז:
שכל העולם נודעו לקמיה בעי לה: את פיך שנועת שקר:
לחטיא את בשרך את קרובך:

מכלין אותן שבועת שקר מכלה אותן. אם אמר
איני נשבע פוטרין אותו מיד ואם אמר הריני נשבע
העומדים שם אומרים [זה לזה] *סורו נא מעל
אהלו האנשים הרשעים האלה וכשמשיבין אותו
אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין
אותך אלא על דעת המקום ועל דעת ב"ד שכן
מצינו במשה רבינו ע"ה כשהשביע את ישראל
אמר להם דעו שלא על דעתכם אני משביע אתכם
אלא על דעת המקום ועל דעתי שנא' *ולא אתכם
לברכם וגו' כי את אשר ישנו פה אין לי אלא
אותם העומדין על הר סיני דורות הבאים וגרים
העתידים להתגייר מנין ת"ל *ואת אשר איננו פה
ואין לי אלא מצות שקבלו עליהם בהר סיני מצות
העתידות להתחדש כגון מקרא מגלה מנין ת"ל
*קיימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר:

וודכ' טו
שבועות
פ"ב וע"ש
דש"א

דכרי' כט

סס

אסתר ט
עין

כדריס

פ"ט

נדש"א

טו

סס

אמר מר אומרים לו הוי יודע שכל העולם כלו

פוטרין אותו מיד ואין משהין אותו כאן שלא יקזור בו וע"כ
שלם משקבל עליו בבית דין: הרשעים מפרש לקמיה: אלא
על דעתנו הא פרישנא טעמא שאוס קמיא דרנא דפ"ג (כגון
אינו חל' דיהיב ליה קנה וכתן המעות לתוכו והפקידו אללו וכשנע שהמזיר
דש"י לו מעותיו ולאקר השנועה יקזור ויטלכו ועובדא הוה קמיה
דרנא הכי): ולא אתכם לברכם [כלומר לא כשאתכם
במקשנ' לנכנס] (לא כמו שאתם סבורי' כאשר במקשנת לנכנס
אלא על דעתי שהוא דעת בית דין):

נדר
שכ
דא
אל
קל
זו
כד
ונק
לא
הר
או
ינכ
הא
שנ
ומ
וה
ות
ח
שא
לכ
הס
ול
אר

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות כח

נודעו כשעה שאמר הקב"ה *לא תשא את ^{סמות כ} שם ה' אלהיך לשווא מ"ט אילימא משום דאתיהב בסיני עשרת הדברו נמי אתיהבו בסיני אלא משום דחמיר' ומי חמירא והא חנן אלו הן קלות עשה ולא תעשה חוץ מלא תשא. חמורו זו כריתות ומיתו' בית דין ולא תשא עמהן. אלא כדתני טעמא וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקה וכאן [נאמר] לא ינקה וכל עבירו' שבתור' לא נאמר בהן לא ינקה והכתיב *ונקה לא ינקה ^{סס לד} ההוא מיבעי ליה לכדר' אלעזר דתניא ר' אלעזר אומר אי אפשר לומר ונקה שכבר נאמר לא ינקה ואי אפשר לומר לא ינקה שכבר נאמר ונקה הא כיצד מנקה הוא לשבו' ואינו מנקה לשאינן שבים. כל עבירו' שבתור' נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו. וכל עבירו' שבתורה ממשפחתו לא והכתי' *ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו ^{י"ק לא כ} ותניא א"ר שמעון אם הוא חטא משפחתו מה חטאת לומר לך אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולם מוכסין ושיש בה לסטים שאין כולם לסטים מפני שמחפין עליו החם בדינ' אחרוני הכא בדינא רידיה כדתניא רבי אומר *והכרתיו ^{סס} ולא תשא עמהם אלמא לא חמירא מכריתות ומיתות צ"ד: מנקה הוא לשבים וכאן אף לשנים לא ינקה נלא פרעון: בדינא אחרניא נפורענות קלה ולא נפורענות הנא עליו:

אותו מה ת"ל לפי שנא' ושמתי אני את פני יכול
 כל המשפחה כולה בהכרת ת"ל אותו אותו בהכרת
 ולא כל המשפחה כולה בהכרת: [פיסקא] וכל
 עבירות שכתורה נפרעין ממנו וכו'. וכל עבירות
 שכתורה מכל העולם לא והכתיב *וכשלו איש
 באחיו איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים
 זה בזה *התם שיש בידו למחות ולא מיחה מאי
 איכא בין רשעים דמשפחתו לרשעים דעלמא
 בין צדיקים דמשפחתו לצדיקים דעלמא
 הוא בשאר עבירות בדיניה ורשעים דמשפחתו
 בדין חמור ורשעי' דעלמא בדין הקל צדיקי דהכא
 והכא פטירי. גבי שבועה הוא ורשעים דמשפחה
 בדיניה ורשעי' דעלמא בדין חמור וצדיקי. דהכא
 והכא בדין הקל. [פיסקא] ואם אמר הריני נשבע
 העומדים שם וכו'. בשלמא ההוא דקא משחבע
 דקאי באיסורא אלא ההוא דקא משבע לי' אמאי
 משום דתניא ר' שמעון בן טרפון אומר *שבועת
 ה' תהיה בין שניהם מלמד ששבועה חלה על
 שניהם:

יקרא כו
 פ' זה
 בודד וע"ס
 נרש"ל
 ע"כ

עמות ככ

מ [פיסקא] מנה לי בידך אין לך בידי פטור. אמ'
 רב נחמן ומשביעין אותו שבוע' היסת
 חלה על שניהם שאניהם נענשים זה שלא דקדק למסור ממוכו
 ביד כאמן ונא לידי קילול השם:
 היסת לשון שימה שאמו חכמים עליו שבועה כמו אס' ה' הסיתך בי:

ע"כ

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות כט

מ"ט חוקה אין אדם תובע א"כ יש לו עליו אדרבה
חוקה אין אדם מעיו פניו בפני בעל חובו אשתמוטי
הוא דקא משתמיט לי' סבר עד דהוי לי ופרענא לי':
ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא מא
בך א"ל לא פרעתוך בפני פלוני ופלוני ע"נ
אתו פלוני ופלוני אמרו לא היו דברים מעולם
סבר רב ששת למימר הוחזק בפרן א"ל רבא כל
מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה:

כל הנשבעין

פרק שביעי

א"ר נחמן האי מאן דנקיט נרגא בידיה ואמר מו
איזל ואיקטליה לדיקלא דפלניא ואישתכח
דקטיל ושדי לא אמרינן דהוא קטליה אלמא
עכיד אינש דגזים ולא עכיד:

[דמסיקנא בך שאני נוטה נך: לא היו דברים מעולם לא
פרע לפכיכו וזה אומר או בפניהם או שלא בפניהם
פרעתוך: הוחזק בפרן ואינו כאמן אפילו בשבועה לומר
פרעתוך שלא בפניהם שהרי אמר פרעתוך בפניהם וכמלא שקרן:
כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש כגון זה שלא היה לו
לומר פרעתוך בעדים שלא אמר לו זה בשעת הלואה בעדי' פרע
לי הילכך לא אס לנו לזכור אס בעדים פרע אס שלא בעדים
ואמר בעדים פרעתוך ולאו אדעתיה ואינו מוחזק בפרן בכך]:
דקטיל ושדי אנקלך הדקל ומואלך לארץ: דגזים אומר לעשות

כל הנשבעין פרק שביעי שבועות

טו תניא ר' שמעון בן טרפון אומ' *שבועתה' תהיה בין
 מז שניהם וגו' מלמד שה שבועה חלה על שניה'
 ע"כ רבי שמעון בן טרפון אומר אזהרה לעוקב אחר
 נואף מנין ת"ל *לא תנאף לאתנאיף. *ותרגנו באהליכם
 (ר') שמעון בן טרפון אומ' תרחם וגניחם באהלו
 של מקום. *עד הנהר הגדול נהר פרת (ר') שמעון
 בן טרפון אומר קרב לגבי דהינא ואידהן. דבי
 ר' ישמעאל תנא עבר מלך כמלך:

מוסכת עדיות

שמאי

פרק ראשון

א ולמה מזכירין את דברי שמאי והלל לבטלה ללמד
 ב דבר גזמא ושגעון ואיכו עושה:
 לעוקב אחר המנאף כעשה לו אפוטרופוס להרגיל לו נשים
 לכיאוף: תרחם את הארץ: וגניחם את המקום
 שהשכיץ את (אהלו) [שכינתו] ניכיסם: קרב לגבי דהינא
 [ואידהן] אם כגעת במשוק בשמן תהא ג"כ משוק בכגיעתו כלו'
 פרת הוא קטן מג' כהרות שהוא מכוי אללם לבסוף והכהר
 הרביעי הוא פרת וכאן הוא קורא אותו כהר גדול בשביל שהוא
 כוזב כאן על שם א"י שהיא משונה כוזב גם הוא בקשיבות:
 דהינא לשון שמן ומשיכה הודשנה מקלב מתורגם אתדחינא:
 מאחר שקמים אערו נקלת מקומות לא כדברי זה ולא כדברי
 זה: למה הזכירו דברי שמאי והלל לבטלה ישנה

לדורו* הבאים שלא יהא אדם עומד על דבריו שס"ע"ג
 שחרי אבות העולם לא עמדו על דבריה':
 ולמה מזכירין דברי היחיד בין המרובין הואיל ב
 ואין הלכה אלא כדברי המרובים שאם שס
 וראה בית דין את דברי היחיד ויסמוך עליו שאין משנה ה
 בית דין יכול לבטל דברי ב"ד חברו עד שיהיה
 גדול ממנו בחכמה ובמנין היה גדול ממנו בחכמה
 אבל לא במנין במנין אבל לא בחכמה אינו יכול
 לבטל דבריו עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין:
 א"ר יהודה א"כ למה מזכירין דברי היחיד בין ג
 המרובין לבטלה שאם יאמר אדם כך אני שס
 מקובל יאמרו לו כדברי איש פלוני שמעת: משנה ו

סתם כמו שקיימו חכמי' ולמי' הזכירו המקלוקו': שלא יהא
 אדם עומד על דבורו כלומר שלא יפסוק לקיים סברתו ויעמוד
 בה ויודיעוהו שיסנה סברתו כי אבות העולם הם שמאי והלל
 כדקו דבריהם ולא עמדו חכמים על דבריהם כמו שקדם:
 כוונת הלכה זו שאם עשו ב"ד מעשה כמאמר יקיד אין ב"ד אחר
 יכול לקלוק עליו ולפסוק הדין לפי סברת הרבים אלא
 א"כ קשבון זה הב"ד יותר מקשבון האחרים אשר עשו לפי סברת
 היקיד וגדול בצכמה עמנו ר"ל שיהיה ראש ישיבת זה הב"ד יותר
 חכם מראש ישיבת הב"ד הא' עכ"ל הרמב"ם ז"ל בפירושו:
 אחר שקדם לכו המאמר בתועלת קיום דברי היקיד בין המרובי'
 והוא שאסור שיפסוק בית דין כסברת אותו היקיד א"ר
 יהודה לאזהר טעם זכר דברי היקיד הנדקים כלו' שאין עושין

פרק שני

ד הוא היה אומר האב זוכה לבן בנוי ובכה ובעושר
 ובחכמה ובשנים ומספר הדורות לפניו והוא
 ע"כ הקץ שני * קורא הדורו מראש * אע"פ שני ועבדום
 וזכה ט וענו אותם ארבע מאות שנה (הוא אומר) [ונאמ']
 ה ודור רביעי ישובו הנה:

ה ישיבני ואל ראשי טו

ד"ד לעולם כדבריו ואמר שהטעם להזכיר אותו לפי שאם למד
 אדם אותו הדבר וקצת מהכל מודים בו וימלא שעושיין קלוק
 הדברים ויבא בלבו ספק אז כודע לו שזה הדבר שלמד הוא דעת
 יקיד וכבר כדקה עכ"ל הרמב"ם ז"ל:

הוא היה אומר ר' עקיבא: הגוי היופי ושנים הקיים כלו' שיהיו ימי קיי קרוב לקיי אביו לפי שכשהוא קרוב לו במזגו יהיה קרוב לו בימי קיי בלא ספק ואלה הדברים נוהגים על הרוב וכן רוב דברים הטבעיים הם על הרוב האדם אם הוא בעל מחון מורישו לבנו וישאר הבן מיושב בעישר אביו וכשהוא חכם הוא מלמד לבנו על הרוב ובתוספתא חכמים קולקים על ר' עקיבא שאין האב זוכה לבנו בקמשה דברים אלא עד הפרק שעדין לא הגיע לעוכת קיוב מלות אבל משהגיע לפרק אם הוא לדיק זוכה לעלמו ואם לאו אין אביו זוכה לו: ומספר הדורות לפניו והוא הקץ ר"ל שישוב זמן הקץ לקשנון האכשי עם קשנון השנים עד שיהיה השיעור גורות הש"י שאמר כך וכך [דורות] אכשי א' מוליד (א') [שני] יהיה מה שיעד השם בזו הביא ראה מן הקץ אשר שם השם לאברהם עם היות מכין שנים

רבי חנינא פרק שני עדיות לא

אף הוא היה אומר חמשה דברים של י"ב חדש. ה
משפט דור המבול שנים עשר חדש. ^ס
משפט המצרים שנים עשר חדש. משפט איוב ^{משכה י}
שנים עשר חדש. משפט גוג ומגוג לעתיד לבא
שנים עשר חדש. משפט רשעים כגיהנם י"ב
חדש שנא' *והיה מדי חדש בחדשו. ר' יוחנן בן ^{ישעי' סו}
נורי אומר מן הפסח ועד העצרת שני' ומדי שבת
בשבתו:

ארבע מאות שנה השיבו אל האכאים ואמר דור רביעי ישבו הכה
וימקיל מזמן סורס מא"י כלו' ירדתן למלרים שהרי קהת מיורדי
מלרים ומשה מיורדי מלרים וכי משה ככנסו לא"י אשר ירד
ממכה קהת והם דור רביעי לקהת ואמרו ישבו הכה כאלו אמר
משעה שילאו מן הארץ הזאת עד ד' דורות ישבו אליה עכ"ל
הרמב"ם ז"ל:

ומדי שבת בשבתו ר"ל השנתות הרלופות אותם שהיו שנתות
ביקום קלתם לקלתם והוא אומרו וספרתם לכם
ממקרת השנת וקרא יום ראשון של פסק שנת כמו שאתה רואה
ולוה שיספרו אקרו שבע שנתות וכן אמרו בכלן שנת בשנתו
רלה לומר השנת עם שנתות המיוקמו' אליו והם מ"ט יום כמו
שיש מפסק ועד עלרת ואשר הלריך לזכור אלה המאמרים בכלן
ואע"פ שאינם מכונת המסכת ואין בהם עדות וכמו כן הלכות
הרבה שנאו במסכת זו ואין בהם עדות מוסף מאשר הזכירו
במקומותיהם מן המשנה הוא מה שאומר לך והוא כי כל דבר
שנא במסכת זו כולם הלכות דברו. בהם והעידו בהם כמה

פרק חמישי

ו רבי ישמעאל אומר קהלת אינו מטמא את הידי
 ח כדברי בית שמאי ובה"א מטמא את הידי
 עקביא בן מהללאל העיד ארבעה דברים אמרו
 לו עקביא חזור כך בד' דברים שהיית
 ז אומר ונעשך אב *ב"ד לישראל אמר להן מוטב
 ס לי להקרא שוטה כל ימי ולא לעשות שעה אחת
 ט רשע לפני המקום שלא יהיו אומרים בשביר
 שררה חור בו. הוא היה מטמא שער פקודה
 ודם הירוק וחכמים מטהרין והוא היה מתיר שער
 בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך

שהעידו וזכרו בהם נמה שזכ' ודנו בהם נמה שדנו ביום אק'
 בלבוז יום אק' בעלמו והוא יום שהשיבו ר' אלעזר בן עזריה
 בשינה והוא אמרם עדות זו ביום תקנה וכן כל מה שיאמר
 במשנה זו ביום נשזיל אותו היום הוא אומר ולזה הטעם תמלא
 בזו המסכתא הלכות מעניינים משוכים ודע זה ושמהו. עכ"ל
 הרמב"ם ז"ל:

אינו מטמא ללא קשיב כשאר כתני הקדש אלא חכמתו של
 שלמה: שער פקודה מי שהיתה זו נהרת ובו שער לבן
 והלכה הנהרת והכית שער לבן במקומו ומזה עקביא בן מהללאל
 מטמא וחכמים מטהרין וכו' ונקרא פקודה על דרך משל כאלו
 הנהרת הפקידה אותו במקומו עד שתמזור אליו: ודם הירוק
 אלל כדה: שער בכור אמרה תורה לא תגזו בכור לאכך ואס

יקר
 נוד
 נו
 טס

טמו

רבי יהודה פרק חמישי עדיות לב

שחטו וחכמי אוסרין. הוא היה אומר אין משקין
לא את הגיורת ולא את השפחה המשוחררת וחכ"א
משקין אמרו לו מעשה בכרכמית שפחה משוחררת
שהיתה בירושלי והשקוה שמעיה ואבטליון אמ'
להם דוגמא השקוה ונדוהו ומת בנדויו וסקלו ב"ד
את ארונו א"ר יהודה ח"ו שעקביא נתנדה שאין
העזרה ננעלת על כל אדם מישראל בחכמה וביראת
חטא כעקביא בן מהללאל ואת מי נדו את (ר')
אלעזר בן (הקוף) [חנוך] שפקפק בטהרת ידים
התירה מומחה ואס"כ תלש מומחה שער או שער רבנן סברי
אע"פ שהכל מותר לשקט ולהכות מעורו ומלכרו אפילו הכי
גזרינן קודם שקיטה וכו': אין משקין את הגיורת וכו' דכתיב
דבר אל בני ישראל איש איש כי תשטה אשתו לאפוקי גיורת
ומשוחררת ואין דרך לבן ישראל לישא אשה משוחררת וגיורת
ורבנן סברי אשתו הכאויה לו וזו ראויה לו: דוגמא השקוה
לפי שהיתה גיורת כמותם והם היו ג"כ גרוס* וכאלו הם לא ר"ל
עברו להרמיקס ורבו להקזיקס בכל דיני ישראל יש מפרשי חכמי
דוגמא שלא כתבו לה מגלת סוטה אלא כתב בעלמא שהיה כתוב
מקו להספידה וכדוהו לפי ששד לשמעיה ולאבטליון לעשות אסורין
שלא כדין כי אין עושין כן לפי שמוציא לעו על מי המרים שאינם לדון
בדקין ולפירוש קמח כדוהו לכבוד הרב וסקלו ב"ד את ארונו
לבוזתו כדי שיתכפר לו: שאין עזרה ננעלת בשעת שקיטת
ספקים כדתנן בפסס שני נפר' תמיד נשקט ככנסה כת ראשונה
כתמלא' העזרה כנעלו דלתות העזרה: שפקפק בטהרת ידים

חכמי
של גרים
ראל"כ
אסורין
לדון
רש"א

ת הירוי
הירוי:
אמר
שהיית
מושב
ה אחת
שביר
פקודה
ר שער
חר כך
יום אס'
עזריה
שיאמר
ס תמלא
עכ"ל
במתו של
ער לבן
מהללל
ל כאלו
הירוק
כך ואס

וכשמת שלחו בית דין והניחו אבן על ארונו ללמד שכל המנודה ומת בנדויו סוקלין את ארונו:

ח בשעת מיתתו אמר לבנו בני חזור בך בד' דברי שהייתי אומר א"ל ואתה למה לא חזרת

ע"ס

בך א"ל בני אני שמעתי מפי המרובי והם שמעו

ושם

מפי המרובי אני עמדתי בשמועתי והם עמדו

בשמועתן אבל אתה שמעת מפי היחיד (והם

שמעו מפי המרובין) [ומפי המרובין] מוטב להניח

את דברי היחיד ולאחוז את דברי המרובי א"ל

אבא פקוד עלי לחברך א"ל איני מפקד א"ל שמא

עולה מצאת בו א"ל לא מעשיך יקרבוד ומעשיך

שהיה

ותירד

שינטרולו

ירחקוך:

שלא היה נוטל מרביעית או שלא היה נוטל עד הפרק ע"כ

שכחה

וחמת

פירוש הראש"ד במשנה זו:

לכיו

שמעתי מן המרובין כי נלקו הראשונים והיו למחלה על

ויכדוהו

מחלה. הוא שמע מן המחלה האחת והם שמעו מן

וא"ל

המחלה האחת אי כמי עקביא היה אומר כי אותם שמע הוא

חיגשיך

מפיהם היו רוב וקצרו אומרים שהאקרים שכנגדם היו רוב:

יקרבוד

פקוד עלי לחברך שיכדוכי: מעשיך יקרבוד אם תתנהג

ולא

במעשים טובים אינך לריך שאפקדם עליך כי בלחו הכי יקרבוד

ירחקוך

שחוקי וכדוך ומעשיך ירחקוך ואם קם ואלום לא תתנהג במעשים

כחו

טובים אכי קפך שירחקוך ולא שיכדוך בשביל לואתי: ע"כ פירוש

שחוקי

ע"י

וחלוקת

הרא"ש ז"ל:

העיד ר' יהושע פרק שמיני עדיות לג

העיד רבי יהושע

פרק שמיני

א"ר יהושע מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע ט
 מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני שאין יא
 אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב אלא לרחק ^{ושם}
 את המקורבין בזרוע ולקרב את המרוחקי בזרוע
 משפחת בית הצריפה היתה בעבר הירדן (ורחקה
 בן) [ורחקה בני] ציון בזרוע ועוד אחרת היתה שם
 (וקרבה בן) [וקרבה בני] ציון בזרוע כגון אלו אליהו ^{כפ' י'}
 בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב ר' יהודה אומ' לקרב ^{יוחסין}
 אבל לא לרחק ר' שמעון אומ' להשוו' את המחלוקת ^{וע"ס}
 וחכמים אומרים לא לרחק ולא לקרב אלא לעשו' ^{רש"א}
 שלום בעולם שנא' *הנני שולח לכם את אליה ^{ולאכי ג}
 הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב
 אבות על בנים ולב בנים על אבותם:

בן ציון גברא אלמא הוה: רבי יהודה אומר שיקרב את הכשרי
 שנתרחקו ולא ירחק את הפסולים דאף ע"ס שקרבו בזרוע
 השתא כימא כתערבו בכשרים וכיון שנטמעו כטמעו: להשוות
 את המחלוקת במסקות שמגרות זו בזו כדאמר' בפרק עשרה
 יוחסין אמר רבי יהושע בן לוי אם ראית שתי מסקות שמגרות
 זו בזו שמן פסול יש באחד מהם ואין מכינים אותה לידבק
 בקברתה ואליהו יפיים וישלי' ביניהם ומכ"א לא לרחק ולא לקרב:

8

V.

מסכת עבודה זרה

לפני אידיהן

פרק ראשון

א א"ר יהושע בן לוי כל מצות שישראל עושין בעוה"ז
 ב הן באות ומעידו עליהם לעוה"ב שנ' *יתנו
 יסעי' ווג עדיהם ויצדקו יתנו עדיהם ויצדקו אלו ישראל ישמעו
 ויאמרו אמת אלו אוה"ע דרש"ר חנינא [בר פפא]
 ואי חימא ר' שמלאו לעתיד לבא מביא הקב"ה ספר
 תורה ומניחו בחיקו ואמר כל מי שעוסק בתורה יבא
 ויטול שכרו ומתקבצו ובאי' אומי' העולם בערבוביא
 שס שנ' *כל הגוים נקבצו יחדיו וגו' ואמר להם הקב"ה
 אל תכנסו לפני בערבוביא אלא תכנס כל אומה
 שס ע"ז אומה *וסופריה שנ' *ויאספו לאומי' ואין לאום
 שס אלא מלכות שנ' *ולאום מלאום יאמץ ומי איכא
 ראשי' כה ערבוביא קמי שמיא אלא כי היכי דלא ליערבבו
 אינהו בהדי הדדי דלישמעו מאי דאמר להו מיד
 בערבוביא כולם מעורבנין ולא כל אומה ואומה בפני עלמה
 וסופריה קמיה : לאום מלכות כשהיא לבדה
 ולאום מלאום מתרגמינן ומלכו ממלכו ועוד יאמץ לא שייך אלא
 במלכות : וספר תורה מסיפי' דקרא כפקא לן לקמן מי (בכס)
 [נהס] יגיד זאת : מי איכא ערבוביא קמיה והלא כלן כסקרי
 כסקירה אחת שני' היולר יקד לבס כדאמרינן בר"ה : ומש
 דלא ליערבבו אינהו לדידיה לא מהכי ערבוביא אכל לדידה

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה לד

נכנסת מלכות אדום תחלה מ"ט דהיא חשובה
 [ומנ"ל דחשיבא] דכתי' *ותאכל כל ארעא ותדושינהּ ^{דניאל}
 ותדקינהּ א"ר יוחנן זו רומי שטבעה יוצאת בכל
 העולם כלו ומנ"ל דחשיב עייל ברישא לדינא כדרך
 חסדא דאמר רב חסדא מלך וצבור מלך
 נכנס תחלה לדין שנ' *לעשו' משפט עבדו ומשפט ^{ח"א ח}
 עמו ישראל דבר יום ביומו וטעמא מאי אבע"א
 לאו אורח ארעא למיתב מלכא אבראי ואבע"א
 מקמי דליפוש חרון אף ואומר להם הקב"ה במה
 עסקתם בעוה"ז אומר' לפניו רבש"ע הרבה שווקי'
 תקננו הרבה מרחצאות עשינו הרבה כסף וזהב
 הרבינו וכולן לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי
 שיתעסקו בתור' אומר להם הקב"ה שוטי' כל מה
 שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם שווקים להושיב
 בהם זונות מרחצאו' לעדן בהם עצמיכם כסף וזהב
 שלי הוא שנ' *לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאו' ^{מגי כ}
 כלום יש בכם מגיד זאת שנ' *מי (בכם) [בהם] ^{ישעי' חג}

מהכיא דמזלנלי ומסתמי טענתיהו : טבעה שמעה : נכנס
 תחלה לפני הקב"ה לדין : משפט עבדו שלמה המלך : דליפוש
 חרון אף דהקב"ה מפני פשעי הלכזר שמא ק"ו יפרע מן המלך
 כל סורקנו מפני חרון : שווקים מרחצאות וכסף וזהב הוא
 עסקן של רומים וגשרים וכרכים ומלמדות הוא עסקן של
 פרסיים : שיתעסקו בחורה שיהא להם פכאי שמולאין להשתכר
 בשוק ומולאין מזכותיהם ולורכיהם בלא טורק ומתעדכין

עוה"ז
 *יתנו
 שמעו
 פפא
 ספר
 ה יבא
 כוביא
 קב"ה
 אומה
 לאום
 איכא
 ערבבו
 הו מיד
 עלמה
 לכה
 י"ד אל
 (בכס)
 כסקרין
 ומש
 לדידה

לפני איריהן פרק ראשון עבודה זרה

דכני' דיגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנ' *וזאת התורה
 אשר שם משה מיד יוצאין בפחי נפש יוצאת
 מלכות רומי נכנסת מלכות פרס אחריה מ"ט משום
 דכילא ודחשיבא בתרה מנ"ל דכתיב *וארו חיוה אחרי
 תנינה דמיו לדוב וחני רב יוסף אלו פרסיו שאוכלי
 כדוב ושותי כדוב ומסורבלין בשר כדוב ומגדלין
 שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב אומר להם
 הקב"ה במה עסקתם אומרי' לפניו רבש"ע הרבה
 גשרים גשרנו ועשינו והרבה כרכים כבשנו והרבה
 מלחמו' עשינו וכוכן לא עשינו אלא בשביל ישראל
 כדי שיתעסקו בתורה אומר להם הקב"ה שוטי'
 כל מה שעשיתם לא עשיתם אלא לצורך עצמכם
 שמו' גשרי' ליטול מכם מהן כרכים לעשות בהם אנגריא
 מלחמות אני עשיתי שנא' *ה' איש מלחמה ה'
 שמו כלום יש בכם מגיד זאת שנא' מי בכם
 יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנ' וזאת התורה
 מיד יוצאין בפחי נפש וכי מאחר דעיילא רומי
 ולא זכה פרס מ"ט עיילא סבור אינהו סחור בית
 המקדש ואנן מיבנא בנינן:

סמות טו

במקללו' : וארו והכה : אחרי אקרת : מסורבלים שמכי' כמו
 קטן המסורבל בנזר ולשון מלנוש הוא כמו כפיתו בסרבליהון :
 דוב אין לו מנוחה אלא הולך ונזא כל שעה : אנגריא עבודת
 המלך המוטלת על יושבי כרכים לעשות מלחמה וללאת בלזא
 וליטול בהמתן לעבודתו : ואנן בנינן בית שני זכה כורש :

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה לה

זכן כל אומה ואומה מאי שנא הני תרתי דקא ב
 חשיב ומאי שנא הנך דלא חשיב הנך משכה ^ס
 מלכותיהו עד דאתי משיח וכי מאחר דעיילי תרתי
 ולא אתנו מודי מ"ט עיילי אחריני אמרי אינהו
 אשתעבדו בישראל אנן לא אשתעבדינן בהו אמרי
 לפניו רבש"ע כלו' נתת לנו ולא קבלנוהו ומי מצול למימ'
 הכי ותא כתי' *ה' מסיני בא וזרח משעיר למו ^{דכרי' לג}
 וכתיב *אלוה מתימן יבא מאי בעי בשעיר ומאי ^{חכוק נ}
 בעי בפארן אמר רבי יוחנן מלמד שלקח התור'
 והחזירה הקב"ה על כל האומות והלשונות ולא
 קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה אלא הכי
 אמרי כלום קבלנוה ולא קיימנוה ועל דא תברתהון
 אמאי לא קבלוהו אלא כך אומרין לפניו כלום
 כפית עלינו את ההר כגיגית [ולא קבלנוה] כדרך
 שכפית על ישראל (ולא קבלנוה) שנ' *ויתיצבו ^{סמו' יב}
 בתחתית ההר וא"ר אבדימי בר חמא דמן חיפה
 מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמ'
 להם אם מקבלי' אתם את התורה מוטב ואם לאו
 אינהו אשתעבדו בישראל פרסיים משתעבדין בישראל בגלות
 נבל וטיטוס הגלס לרומי ועדין כלס משועבדים להם :
 פארן ארץ ישמעאל דכתיב בהגר ותשנ במדבר פארן וגו' : כלום
 קבלנוה ולא קיימנוה כלומר משום דלא קבלנוה לא קיימנוה :
 על דא תברתהון פירכא היא כלו' כולא תשונה זו קטיגור
 להם אמאי לא קבלוה : כגיגית קופ"ה בלע"ז שמטילין בה שבר :

זרה
 התורה
 יוצאת
 משום
 אחרי
 אוכלי'
 מגדלין
 להם
 הרבה
 הרבה
 ישראל
 שומי'
 צמכם
 בגריא
 ה' ה'
 בכס
 תורה
 רומי
 בית
 י' כמו
 ליהון :
 צבדות
 בלכא
 :

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

שם תהא קבורתכם מיד אומ' להם הקב"ה ראשוני
 ונג' וישמיעונו שנאמ' *וראשונות ישמיעונו שבע מצות
 שקבלתם היכן קיימתם ומנ"ל דלא קיימום כדתני רב
 חנניק' ג' יוסף מ"ד *עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים מה ראה
 ראה שבע מצות שקבלו עליהם בני נח ולא קיימוה
 עמד והתירן להם איתגורי אתגור א"כ מצינו חוטא
 ג' נשכר אמ' מר בריה דרבינ' *לומר (שאם מקיימין)
 [שאע"פ שמקיימין] אותם אין מקבלי' עליהם שכר:
 ג' ולא והתניא ר' מאיר היה אומר מנין שאפילו
 נכרי שעוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול
 ויקרא יח *אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהני
 ולוים וישראל' לא נאמר אלא האדם מלמד שאפיו
 נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככ"ג אלא לומר לך
 שאין מקבלין עליהם שכר כמצווה ועושה אלא
 כמי שאינו מצווה ועושה דא"ר חנינא גדול המצווה
 ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה אלא כך
 אומרים האוה"ע לפני הקב"ה רבש"ע ישראל
 שקבלוה היכן קיימוה אמ' להן הקב"ה אני מעיד
 בישראל שקיימו את התורה כולה אומרו' לפניו
 ד' רבש"ע כלום יש אב שמעיד עלבנו דכתי' *בני
 בכורי ישראל אמר להם יבאו שמים וארץ ויעידו
 ראה ויתר גוים ראה בעיניו וישר להתיקן: לומר שאם
 מקיימין אותם והתרה זו [לא] לטובתן היא אלא שאין מלווין
 לקייסו ואם יקיימוה לא יקבלו שכר:

לפני
 בהם
 רבש
 *אם
 לא
 לקיש
 מלמו
 להם
 לאו
 מ"ד
 אם
 יאל
 להן
 כלה
 אם
 ל
 כו
 ולילה
 (ככתב
 והי עמ
 לקבל
 לא יק
 קבלוה
 אביכו
 כח וא
 מקרא

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה לו

בהם בישראל שקיימו את התורה כולה אומרי
רבש"ע אף שמים וארץ נוגעין בעדותיהם שנאמר
*אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ ידויה לג
לא שמתי (דאמר רבי) [ואמר רבי] שמעון בן
לקיש *מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי לאשית א
מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר
להם אם ישראל מקבלים את התורה מוטב ואם
לאו הריני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו ואמר חוקיה
מ"ד *משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה תלים עו
אם יראה למה שקטה ואם שקטה למה יראה
אלא בתחלה יראה ולבסוף שקטה אומר הקב"ה
להן יבאו מכם ויעידו בישראל שקיימו את התורה
כלה יבא נמרוד ויעיד באברהם שלא עבד ע"ז

אם לא בריתי יומם ולילה אס לא בריתי שכתבתי [שתהא]
נוהגת יומם ולילה והיינו תורה דכתיב והגית בו יומם
ולילה וכתיב אלה דברי הנבית : הששי ה"א דהשני יתירה
(ככתבה) [וכתבה] בסוף מעשה בראשית לדרשה זו והכי משמע
והי ערב ויהי בקר יום הששי של ששה בסיון שעתידין ישראל
לקבל התורה : השמעת דין מתן תורה : בתחלה יראה שאל
לא יקבלו ישראל התורה ומחזור הארץ לתוהו ובהו : ולבסוף
קבלו בכעשה וכשמע שקטה : נמרוד השליך [את] אברהם
אבינו באור כשדים על שלא קבל עליו לעבוד ע"ז אכאסרה לבני
כך ואברהם בן נח היה שלא היה בשעת מתן תורה ועל אס כך
קרא אמרפל ככילד עענרין אמר והפיל את אברהם בכנשן

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

יבא לכן ויעיד ביעקב שלא נחשד על הגזל חבא
 אשת פוטיפרע ותעיד ביוסף שלא נחשד על העריו
 יבא נבוכדנאצר ויעיד בחנניה מישאל ועזריה שלא
 השתחוו לצלם יבא דריוש ויעיד בדניאל שלא
 ביטל את התפלה יבא בלרד השוחי וצופר הנעמתי
 ואלופו החימני ויעידו בישראל שקיימו את התורה
 כלה שנאמ' *יתנו עדיהם ויצרקו אומרים לפני
 רבש"ע חנה לנו מראש ונעשנה אומר להם הקב"ה
 שוטים מי שטרח בערב שבת אוכל בשבת ומי
 שלא טרח בערב שבת מהיכן אוכל בשבת אלא
 אע"פ כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו
 אותה ומי מצו אמרי הכי והא"ר יהושע בן לוי
 מ"ד *אשר אנכי מצוך היום לעשותם היום ליטור
 ולא למחר לעשותם היום לעשותם ולא היום ליטור
 שכרם אלא לפי שאין הקב"ה בא בטרוניא עם
 בריותיו ואמאי קרי לי מצוה קלה לפי שאין בה
 האש : שלא נחשד על הגזל דכתיב מה מלאת מכל כלי ביתי
 אפילו סכין אפילו המכק או מקט ומתן הדך דבית קמיו עשרים
 שנה וכשזולא אינו כוטל עמו כלי קטן ובני כק כלטוו על הגזל
 ויעקב קיים : ביוסף שלא נחשד על העבירה ואשת אש
 כאסרה לבני נק דכתיב ודבק באשתו ולא באשת אש
 קיים ואליהו בן ברכאל לא גרסינן דישראל הוה כדמפרש בבבלי
 נהשותפין : בערב שבת בעולם הזה : היום לעשותם בעה"ז
 ולא למחר דאינו יכול לעשותם לעה"ב : בטרוניא בעלילה

ישני' ויג

דנריס

לפני
 חסרו
 גבוה
 תמוז
 שני *
 מקדו
 בטר
 תקופ
 רכר
 בעוט
 ומשו
 יצחק
 איכ
 ומי
 לימו
 ראש
 לשון
 דעירו
 [עד]
 נחלקו
 מדכת
 מוכה
 תשרי

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה לו

חסרון כיס מיד כל אחד ואחד עושה סוכתו בראש
בנו והקב"ה מקדיר עליה חמה (ככתקופת) [כתקופת]
תמוז ומיד כל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא
שני* ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו ^{תליס נ}
מקדיר והא אמרת אין הקב"ה בא עם בריותיו
במרוניא משום דישראל נמי זמנין *דמשכה להו ^{סס ע"נ}
תקופת תמוז עד שיתסר בתשרי ומצטער והאמ'
(רבה) [רבא] מצטער פטור מן הסוכה נהי דפטור
בעוטי נמי מי מבעיטו (והקב"ה) [מיד הקב"ה] יושב
ומשחק עליהם שנא' *יושב בשמי' ישחק א"ר ^{סס}
יצחק אין שחוק לפני הקב"ה אלא אותו היום בלבד:
איכא דמתני לה להא דר' יצחק אהא דתניא ר' ד
יוסי אומ' לעתיד לבא באין אות"ע ומתגיירין ^{סס}
ומי מקבלי מינייהו והא תניא אין מקבלי גרים
לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים בימי דוד
ראש גגו רוב תשמישן על הגגות שאין גגותיהן משופעי': מקדיר
לזון נוקב כלומר מנקבת בכך קום גדול כמו מקדירן בהרים
דעירוזין עכין נקב ומתק: בתקופת תמוז שנוהגת ומושבת (כל)
[עד] שלשה קדשים עד [יום] תקופת תשרי הויא תקופת תמוז:
ננתקה אח מוסרותימו על ה' ועל משיחו קאמר לעתיד לבא
כדכתיב למה רגשו גוים ולאוים יהגו ריק כלומר ככתקה מלות
סוכה שהטילו עלינו: דמשכה תקופת תמוז ואין תקופת
תשרי כופלת עד לאחר הקג: יושב בשמים ישחק גבי ככתקה
את מוסרותימו כתיב:

לפני אידיהן סרק ראשון עבודה זרה

ולא בימי שלמה אלא שנעשו גרים גרורי (דתניא ר' יוסי אומר לעתיד לבא באים אוה"ע ומתגיירין) ומניחי תפילין בראשיהם ותפילין בזרועותיהם וציצית בבגדיהן ומוזזה בפתחיהם כיון שרואים מלחמת גוג ומגוג אומר להם על מי באתם אומרי תליס על ה' ועל משיחו שני *למה רגשו גוים ולאומי יהגו ריק יתיצבו מלכו ארץ וגו' מיד כל אחד ואחד מנחק מצותו והולך לו שנא' *ננתקה את מוסרותימו וגו' והקב"ה יושב ומשחק עליהם שני *יושב בשמים ישחק וגו'. וא"ר יצחק אין שחוק לפני הקב"ה אלא אותו היום בלבד איני והאמר רב יהודה אמר רב י"ב שעות הוי היום שלשה שעות ראשוני יושב הקב"ה ועוסק בתורה שניו יושב ודן את כל העולם כלו כיון שרואה העולם כלו מתחייב בדיון עומד מעל כסא הדין ויושב על כסא רחמים שלישיות יושב הקב"ה וזן את כל העולם כלו מקרני ראמי ועד ביצי כנים רביעיות *קד יושב ושחק עם לויתן שני *לויתן זה יצרת לשחק אלא שנעשו גרים גרורים מאליהם מתגיירין ואכן לא מקבלין להו דמשום גדולתן דישראל קא עבדי דכתיב מי גר אתך בעניותך עליך יפול בעשירותך: יושב ודן כר' יוסי דאמר במס' ר"ה אדם כדון בכל יום דכתיב דנר יום ניומו: יושב וזן קולנו להם מהיכן תזדמן להם פרכסתם: קרני ראמי' קיה גדולה: ביצי כנים מיכא הוא דמתקרי ביצי כנים ודקין הם והוא אוכב"א

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה לח

בו א"ר נחמן בר יצחק עם בריותיו משחק על
 בריותיו אינו משחק אלא אותו יום בלבד:
 א"ל רב אחא גלילאה לרב נחמן בר יצחק *למ"ד ה
 מכי חרב בית המקדש אין שחוק לפני הקב"ה ^{סס}
 (ברביעיות מאי עביר יושב ולומד תורה לתנוקות
 של בית רבן) ומנא לן דליכא שחוק קמיה אילימא
 מדכתיב *ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא ^{ישעי' כב}
 לבכי ולמספר וגו' דלמא אותו היום ותו לא אלא
 דכתיב *אם אשכחך ירושלי' תשכח ימיני תרבק ^{תלמי קלו}
 לשוני לחכי אם לא אזכרכי ודלמא שכחה הוא
 דליכא אבל שמחה מיהא איכא אלא מהכא
 *החשתי מעולם אחריש אתאפק וגו' אלא מאי ^{ישעי' נב}
 עביר בהו ברביעיות יושב ומלמד תורה לתנוקות
 של בית רבן שנא' *את מי יורה דעה ואת מי ^{סס כח}
 יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדים למי יורה
 דעה ולמי יבין שמועה לגמולי מחלב ולעתיקי
 משדים ומקמי דליחרכ ב"ה דהוה שחוק לפני
 הקב"ה תנוקות מאן הוה מיגמר להו אבע"א מטטרון
 ואבע"א הא והא הקב"ה עביר חנינח ביממא ובליליא
 מאי עביר אבע"א כעין יממא ואבע"א רוכב על
 ברוב קל שלו ושט בי"ח אלפיי עולמו' שנ' *רכב ^{תלמי פח}
 בלשון ארמי ובלע"ז לייכדרי"ש: על בריותיו על קעשה עבירה
 שעושין בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד:
 גמולי מחלב שמתו כשהם קטנים: עתיקי (משדים) כמו

ה זרה
 (דתניא
 מגיירין)
 תיהם
 רואים
 אומרי
 ולאומי
 אחד
 ה את
 הם שנ'
 שחוק
 והאמר
 שלשה
 ה שניו
 העולם
 ויושב
 את כל
 ביעיות
 לשחק
 מקבלין
 גר את
 מר במס'
 וזן קולג'
 גדולה:
 אוכב"א

אלהים רבותי אלפי שנאן אל תקרי שנאן אלא שאינן ואבע"א יושב ושומע שירה מפי חיות הקדש ^{תלים וזכ} שני * יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי אמ' ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד כיום שני יומם יצוה ה' חסדו וגו' מה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום דכלילה שירה עמי איכא דאמרי [אמר ריש לקיש] כל העוסק בתורה בעולם הזה שהוא דומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעוה"ב שהוא דומה ליום שני יומם יצוה ה' חסדו וגו' מה טעם יצוה ה' משום דכלילה שירה עמי. א"ר לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רחמים שני * הקוטפין מלוח עלי שיח ושורש רחמים לחמם:

ו אמר רב יהודה אמ' שמואל מ"ד * ותעשה אדם כרגי הים גו' למה נמשלו בני אדם לדגי ^{סס חנקוק ט} המעתיק הריס לשון סילוק: אלא שאינן שני אלפיס קסריס מרנתיס: יומם יצוה ה' חסדו דן וזן ומלמד תורה: ובלילה שירה עמי ובלילה כוהג שירו (למעלה) עמי למטה שאף דוד לא היה מתכנסם אלא כשיכת הסוס וכל הלילה מתעסק בשירות ובתושבנות ותורה: חוט של חסד כותן קכו בעיני הנריות: הפוסק מדברי תורה מי שעוסק בתורה ופוסק על דברי שיחה בטלה: מלוח דגרי לקלוקית ועיקר. ל"א הככתנת ^{זכ (בי"ש) חנקוק} בלוקות:

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה למ

היום לומר לך מה דגים שבים כיון שעוליי ליכשה
מיד מתים אף בני אדם כיון שפורשי מן התורה
ומן המצות מיד מתים ד"א מה דגים שבים כיון
שקדרה עליהם חמה מיד מתים כך בני אדם
כיון שקדרה עליהם חמה מיד מתים אבע"א
בעה"ב ואבע"א בעה"ז אבע"א בעה"ז וכדר' חנינא
דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים
שנ' *צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק
מהם ואבע"א לעה"ב כדריש לקיש דאמר ריש
לקיש אין גיהנם לעתיד לבא אלא הקב"ה מוציא
חמה מנרתקה ומקדירה רשעים נידוני' בה וצדיקי'
מתרפאים בה רשעים נדונין *בה דכתיב *כי הנה ד
היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וכל עושי חלאכיג
רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר ה' צבאו'
אשר לא יעזוב להם שורש וענף שורש בעה"ז
ולא ענף לעה"ב וצדיקים מתרפאי' בה שנ' *זורחה ס
לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה ולא
עוד אלא שמתעדנין בה שנא' *ויצאתם ופשתם ס
בעגלי מרבק ד"א מה דגים שבים הגדול מחברו
הכל בידי שמים מיקושות ומכאונות הנאים לאדם כולם ע"י
גזירת שמים : חוץ מצנים לכה : פחים קולי הנא לאדם
ע"י קום כמו עד שיפוק היום : היום הבא השמש הנאה דנכמה
דוכתי' קריקן לשמש יומא : ופשתם סיפיה דחרקה לכס הוא .
ופשתם לשון שומן ורבוני ועובי כגון פוטו וסגו כמו ולא ידע נפש
מאד ע"כ :

משלי כג
ד"ד
סחוכס
מאמר כ

זרה
אלא
הקדש
מי אמר
מושך
חסדו
כלילה
כל
לילדה
שהוא
טעם
לוי כל
אכילין
שיח
אדם
לדג
אלפים
תורה
ענה שאף
מתעסק
בו נעימי
סק על
בככתנת

בולעו אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות הגדול מחברו בולעו והיינו דתנן רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומי של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו:

(רבי חנינא) [רב חנינא] בר פפא רמי כתי' *שדילא

מצאנוהו שגיא כח [וכתי' *גדול אדוננו ורב כח]

וכתי' *וימינך ה' נאדרי בכח לא קשיא כאן בשעת הדין כאן בשעת מלחמה. ר' חמא בר חנינא

רמי כתיב *חמה אין לי וכתיב *נוקם ה' ובעל חמה לא קשיא כאן בישראל כאן באוה"ע נור'

אחא בר חנינא [רב חנינא בר פפא] אמ' חמה אין לי שכבר נשבעתי מי יתנני שלא נשבעתי ואהי' שמיר ושית במלחמה והיינו דא"ר אלכסנדראי

מ"ד *והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוי' אבקש ממי אמר הקב"ה אבקש בניגני שלהם אם יש להם זכות אפרים ואם לאו אשמידם והיינו

לא מצאנוהו שיהא שגיא כח נעת הדין ואם ישגיא כחו יתקיינו כולם כלייה: ר' אחא בר חנינא אמר תרווייהו בישראל

וה"ק קרא אע"פ שנעל קמה אכי קמה אין לי שכבר נשבעתי מקלוף עליך: מי יתנני סופיה דהאי קרא הוא: שמיר ושית

לשון ארץ גזרה וקורבן ודוגמתו השאת והשזר: והיינו דרבי אלכסנדראי אדלעיל קאי דאין הקב"ה בא בטרוכיא עם בריותיו: בניגני שלהן נספר זכרון מעשיה': ואם לאו אשמידם ונדין אסקוד עליהם ולא נקמלה כי אס נדקדוק כדאמרי' לעיל

ד

שס

איוב לו

תלי' קמו

ע' דש"א

שמות טו

ישעיה כו

כחוכ א

זכריה יב

לפני
דא
להב
איני
אש
מע
ד"א
מע
מצ
ד"א
דא
דבר
בע
והי
יס
אני
מק
זה
אש
קבו
שמ
זוה
שוע
והי

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה מ

דאמ' רבא מ"ד *אך לא בעי ישלח יד אם בפידו ^ל ^ל
 להם שוע אמר הקב"ה כשאני דן את ישראל
 איני דן אותם כאה"ע שכתוב בהם *עוה עוה עוה ^{יחזקאל}
 אשימנה (אבל ישראל) [אלא] אני פורע מהם ^{כל}
 מעט מעט כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה ^{ע' רש"ל}
 ד"א אפילו אין ישראל עושין מצוה לפני אלא
 מעט כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה אני
 מצרפו לחשבון גדול שנא' *אם בפידו להם שוע ^ל
 ד"א בשכר שמשועין לפני אני אושיע אותם והיינו
 דאמר (רבא) [ר' אבא] מ"ד *ואנכי אפרסם והמה ^{סופע ו}
 דברו עלי כזבים אני אמרתי אפרסם בממונם
 בעה"ז כדי שיזכו לעה"ב והמה דברו עלי כזבים
 והיינו דאמר רב פפי משמיה דרבא מ"ד *ואני ^ס
 יסרתי חוקתי ורועותם ואלי יחשבו רע אמ' הקב"ה
 אני אמרתי איסרם ביסורי' בעה"ז כדי שיתחזקו
 ורועותם לעה"ב ואלי יחשבו רע:

מקדיר עליהם כמה מכרתקו אולי יבעטו והיינו כמי דאמר רבא
 שהקב"ה דן את אה"ע (בדין) [בדקדוק]: עוה עוה עוה
 אשימנה עיווי עותה ולעוה אשימנה וכן תרגם יוכתן קוביהון
 קבו בקליהון אתפרע מכהון: פיד פיקאדו"רא בלע"ז כיקור
 שמנקרין מעט מעט וכן כפרע מהן מעט מעט בהסתר פכים
 בזהיה לאכול לפדותם מעוכותיהם כדי שיזכו לעה"ב: להם
 שוע אחי כותן להם פדיון כמו ויושע ופריק וכמו ישוע הבן פדיון:
 והיינו דא"ר אבא אפרסם לישראל בעמונס והיינו כפיד של
 תרנגוליס [סורעין] מעט מעט וכוגשך בלדקה:

זרה
 מלכות
 א סגן
 לכורה
 לעו:
 די לא
 ב כח
 בשעה
 זנינא
 ובעל
 נור'
 חמה
 ובעתי
 דראי
 הגוי'
 להם
 והיינו
 מתייבו
 ישראל
 שנעתי
 ושיח
 דרבי
 א עס
 מידם
 לעיל

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

גס: משתבח להור' אבהו לצדוקי כדרב ספרא דאדם
 גדול הוא שבקו ליה מכסא דתליסר
 ח: ^{ינחום ג} שני יומא חד אשכחוהו אמרו ליה כתיב *רק
 אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד
 עליכם את כל עונותיכם מאן דאית ליה סיסיא
 ברחמיה מסיק ליה לא הוה בידיה רמו לוי סודרא
 בצואריה זקא מצערי לוי אחא ר' אבהו אשכחינהו
 אמר להו אמאי קא מצעדיתו לוי אמרו לוי ולא
 אמרת לן דאדם גדול הוא ולא ידע למימר לן
 פירושא דהאי פסוקא אמר להו אימור דאמינא
 לכו בתנאי בקראי מי אמרי לכו אמרו לוי ומאי
 שנא אתון דידעיתו והוא לא ידע אמר להו אנן
 דשכיחין גבייכו רמינן אנפשיין (וידעינן דמעיינינן
 בקראי) [ומעיינן] אינהו לא מעייני בקראי אמרו
 ליה אימא לן את אמר להו אמשול לכם משל
 למה"ד לאדם שנושה בשני בני אדם אחד אוהבו
 ואחד שונאו אוהבו נפרע ממנו מעט מעט שונאו
 נפרע ממנו בבת אחת:

ידעתי אהבתי כמו ואלדעך גס: מאן דאית ליה סיסיא זעס:
 ברחמיה מסיק ליה מעלהו על אוהבו הכס זועפים
 מתרגמינן והא אינון כסיסין. ל"א סוסיא סוס שעסקו רע את
 אוהבו מעלה עליו כדי שימות: נפרע ממנו מעט מעט כן
 ישראל נפרע מהן הקב"ה את כל עונותם בעולם הזה כדי שיזכו
 ליום הדין ומרשעים אינו נפרע מהם כלל כדי לטרדם מן
 העה"ז ופקיד' קאקע מעט מעט כאלם הפוקד את חבירו לפרקי':

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה מא

דרש ר' אבא בר כהנא מ"ד *חלילה לך מעשוי ט
כדבר הזה להמית צדיק עם רשע אמר שס
אברהם לפני הקב"ה רבש"ע חולין הוא לך מעשוי ראשית יח
כדבר הזה להמית צדיק עם רשע ולא והכתיב
*והכרתי ממך צדיק ורשע בצדיק שאינו גמור יחזקאל
אבל בצדיק גמור לא והכתיב *וממקדשי תחלו כח
וחני רב יוסף אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי סס
אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה (מראש
ועד סוף) מאל"ף ועד תי"ו התם נמי כיון שהיה
בידם למחות ולא מיחו הוו להו כצדיקים שאינן
גמורים:

רב פפא רמי כתיב *ואל זועם בכל יום וכתיבי
*לפני זעמו מי יעמוד לא קשיא כאן ביחיד שס
כאן בצבור. ת"ר ואל זועם בכל יום וכמה זעמו
רגע וכו':

אמר רב יוסף לא ליצרי אינש צלותא דמוספי
בתלח שעי קמייחא דיומא כיומא קמא וואווד כח
דרוש שתא ביחיד (מ"ט זמנין דמפקיד עליה) [דילמי' ע"ש כל
כיון דמפקיד] דינא דלמא מעייניה בעובדיה ומדחי סוואוד
אי הכי דצבור נמי דצבור נפישו זכותיהו אי הכי יא
וממקדשי תחלו גבי (ה') [שזה] משקיתים שזאו להשקית את
ירושלים כתוב זיקוקאל:

אל זועם בכל יום ואפילו הכי קיימין וכתיב מי יעמוד: ביחיד
מי יעמוד: בצבור אף ע"ג דנכל יום זועם מתקיימין:
בתלח שעי קמייחא שעת קרון:

תליסו
כחוס א
כדכות
פ"א
וואווד כח
ע"ש כל
סוואוד
יא
סס ע"ג

ה זרה
דאדם
תלויסר
ב *רק
אפקוד
סיסוא
סודרא
כחינהו
י ולא
מה לן
אמינא
ומאי
הו אנן
עיינינן
אמרן
משל
אוהבו
שונאו
א זעם:
זועפים
רע את
מעט כן
די שזכו
רדס מן
פרקי:

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

דיחיד דצפרא נמי כיון דאיכא צבור דקא מצלו
לא מרחו והא אמרת שלש ראשונות יושב הקב"ה
ועוסק בתורה איפוך אבע"א לעולם לא תיפוך ותורה
דכתיב בה אמת דכתיב *אמת קנה ואל תמכור
אין הקב"ה עושה לפנים משורת הדין ודין דלא
כתיב ביה אמת עושה הקב"ה לפנים משורת הדין:
אמר ריב"ל מ"ד *אשר אנכי מצוך היום לעשותם
היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום
לעשות' ולא היום ליטול שכרן. ואריב"ל כל המצות
שישראל עושים בעוה"ז הן באות ומעידות עליהם
לעוה"ב שני *יתנו עדיהם ויצדקו ישמעו ויאמרו
אמת יתנו עדיהם ויצדקו אלו ישראל ישמעו ויאמרו
אמת אלו אוה"ע. ואריב"ל כל מצות שישראל

ושלי כג
יב
שס
דברים ו
דאין
מלות
לעתיד
ישע"י חג

דצפרא נמי בתפלת יולר: צבורא מצלו שקרית בכל המקומות
ותפלת מוסף הואיל וזמנה כל היום והיא שקת שקרית ולהריס
יש שמתפללין אותה (בימיד) [בנוקר ויש מאקרין]: והאמרת
ראשונות יושב ועוסק בתורה שניות דן והכא אמרת בקמייתא
דן: אמת קנה הולא הולאות על ת"ת: ואל תמכור צנכס
למוד שקרים: דין לא כתיב ביה אמת והאי דכתיב משפטי ה'
אמת במשפטי' הכתובים בתורה וליוס לישראל קא משתעי דלעיל
מיניה כתיב פקודי ה' ישרים. מוספי כל השנה הן שצק וספור
מעשה אבל מוסף ראש השנה מתוך שהוא מתפלל מלכיות זכרונ'
ושופרות מסקיד דיכא טפי ואל יפרוש אדם עלמו מן הלצור:
[ולא למחר לעשותם דאין מלות לעתיד]:

לפ
עיש
לעו
ובי
אל
וא
מי
הי
דוד
מע
*ול
דכ
כל
יהי
אף
לא
ילה
אז
וכת
צס
מע
צק

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה מב

עושיין בעוה"ז באות וטורפות על פניהם של אוה"ע
לעוה"ב שנ' *ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ^{דברים ד}
ובינתכם לעיני העמים וגו' נגד העמים לא נאמר
אלא לעיני העמים מלמד שהן באות וטורפו' על
פניהם לעוה"ב:

ואמר ריב"ל לא עשו ישראל את העגל אלא יג
כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שנ' ^{שם}

*מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אותי כל ^{שם ה}

הימים והיינו דא"ר יוחנן משום רשב"י לא היה

דוד ראוי לאותו מעשה ולא ישראל ראוי לאותו

מעשה לא היה דוד ראוי לאותו מעשה דכתיב

*ולבי חלל בקרבי ולא ישראל ראוי לאותו מעשה ^{תלים קט}

דכתיב מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אותי

כל הימים ולא עשו אלא *לומר לך שאם חטא ה

יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד שעשה תשובה

אף אתה עשה תשובה אם חטאו צבור אומרים

לא עשו ישראל את העגל כלו' גבורים ושליטים זיכרם היו ולא

היו ראויין להתגבר זכרם עליה' שא' גזרת המלך היה לשלוט בס

ינה"ר כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שאם יאמר הקוטף לא

אזוב שלא יקבלו כי אומר לו לא ולמד ממעשה העגל שכפרו בעיקר

וכתקבלו בתשובה: מי יתן והיה לבכם זה להם כל הימים

בסיני כאשר אלמא גבורים ואמילי לבב זיכרם היו: לאותו

מעשה דנת שבע: לבי חלל ינה"ר חלל בקרבי ואין לו כח לשלוט

בקרבי: לומר לך גזרת המלך היתה ליתן פתחון פה לשנים:

זרה
מצלו
קב"ה
תורה
מכור
דלא
הדין:
שותם
היום
מצות
ליהם
אמרו
אמרו
אל
קומות
להריס
אמרת
חייטא
בכנס
שטי ה'
דלעיל
וספור
כרוכו'
יר:

להו לכו אצל צבור שעשו תשובה אף אתם עשו תשובה וצריכא דאי אשמעינן יחיד משום דלא מפרסם חטאיה אבל צבור דמפרסם חטאיה אימא לא צריכא ואי אשמעינן צבור משום דנפישו ברחמי אבל יחיד [דלא אלימא זכותיה] אימא לא צריכא. והיינו דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מ"ד ש"כ כג *נאם רוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על שהקים עולה של תשובה:

יד א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעה"ז מקדמתו והולכת לפניו ^ס ישי' כח לעה"ב שני *והלך לפניך צדקך וכל העובר עביר' אחת בעה"ז מלפפתו (והולכת לפניו) [ומוליכתו] ^{אינו} ליום הדין שנא' *ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו ר' אלעזר אומר קשורה בו ככלב שנא' ^{ראשי' לט} *ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעה"ז להיות עמה לעוה"ב:

טו אמר ר"ל באו ונחזיק טובה לאבותינו שאלמלא ^ס לא חטאו אנו לא באנו לעול' שנא' *אני תלי' פנ אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון למימרא דאם לא ^{ראשי' ט} חטאו לא הוו מולידים והכתי' *ואתם פרו ורבו

דמפרסם חטאיה ואיכא קלול השס אימא לא ליתקנלו: מלפפתו מעטפתו לשון מלבוש כמו מלפפין את התכוך בשנת: לאבותינו שעשו העגל: לא באנו לעולם שהיו כמלאכי השרת

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה מג

עד סיני בסיני נמי הא כתיב *לך אמור להם דברים ה
שובו לכם לאהליכם לשמחת עונה והכתיב *למען סס
יושב להם ולכניהם לעולם לאותם העומדים על
הר סיני והאר"ל מ"ד *זה ספר תולדו' אדם וכי ספר ראשית ה
היה לו לאדם הראשון אלא מלמד שהראה הקב"ה
לאדה"ר דור ודור ודורשיו דור ודור וחכמיו דור
ודור ופרנסיו כיון שהגיע לדורו של ר' עקיבא
שמח בתורתו ונתעצב במיתתו אמר *ולי מה יקרו תהלים
רעך אל מה עצמו ראשיהם וא"ר (אסי) [יוסי] קלט
אין בן דור בא עד שיכלו כל הנשמורת שבגוף
שנא' *כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף כי ישיגה כו
רוח מלפני יעטוף ונשמו' אני עשיתי לא תימא
אנו לא באנו לעולם אלא אימא כמי שלא באנו
לעולם למימרא דאי לא חטאו לא הוו מיתתי והא
כתיבי פרשת יבמות ופרשת נחלות על תנאי ומי
כתיב קרא על תנאי אין כדאמר ר"ל מ"ד *ויהי ראשי' א

ולא יולידו נכים: לאותם נכים שהיו כבר בשעת עמידתן
בסיני: לשמחת עונה שעד עתה כאשר להם אל תגשו אל אשה:
עד שיכלו וכו' אומר יש ושמו גוף ומכרשית כולרו כל הכשמות
שעתידין לילד וכיתנו לשם. כי לא לעולם אריב לאחר זמן
הגאולה: ולא לנצח אקצוף מלגאול: כי רוח אשה לפני וכשמות
שבגוף הוא יעטוף הוא המאקר כמו העטופים ללצן וכשמות אכי
עשיתי: כמו שלא באנו לעולם לפי שהן היו קיים לעולם וכל
זמן שהם קיימים אין אנו קשובים כלום:

זרה
עשו
דלא
אימא
רחמי
יבא
מ"ד
הקים
עושה
לפניו
עביר
יכחו
תוחו
שנא
שכב
מלא
*אני
ה
ל
ורבו
:
שנת
שנת

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ערב ויהי בקר יום הששי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלין את התורה מוטב ואם לאו הריני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו:

טז מתיבי *מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אותי
 טז וגו' לבטל מהם מלאך המות אי אפשר
 דברים ה' שכבר נגזרה גזירה (לבטל מהם מיתה אי אפשר
 שכבר נקנסה) הא לא קבלו ישראל את התורה
 אלא כדי שלא תהא אומה ולשון שולטת בהם
 טז שנא' *למען ייטב להם ולבניהם לעולם הוא דאמ'
 כי האי תנא דתניא ר' יוסי אומר לא קבלו ישראל
 את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות
 (ואומה ולשון) שולטת בהם שנאמ' *אני אמרתי
 תלים טז אלהים אתם וחבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון
 וכאחד השרים תפולו ור' יוסי נמי הא כתיב למען
 ייטב להם ולבניהם לעולם טובה הוא דהויא לעולם
 הא מיתה איכא אמר לך כיון דליכא מיתה אין
 לך טובה גדולה מזו ות"ק הא כתיב אכן כאדם
 תמותון מאי מיתה עניות דאמ' מר ארבעה חשובי'
 כמת. עני. ומצורע. וסומא. ומי שאין לו בנים.
 הא לא קבלו ישראל את התורה הוי שומע מכאן שלא לקבל
 שכר היום בעוה"ז אלא שלא תהא אומה ולשון שולטת בהן וזו
 היא טובה הכתובה כאן למען ייטב להם: הוא דאמר ר"ל:
 עניות שמקטאו שלטו בהם מלכיות המקלים את מעונם כל

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה מד

עני דכתיב *כי מתו כל האנשים המבקשי' ארת שנות ד
נפשך ומאן נינהו דתן ואבירם והא חיו כיון שירדו
מנכסיהן עשאן הכתו' כמתים. מצורע דכתיב *אל כוודנ' ינ
נא תהי כמת. סומא דכתיב *במחשכים הושיבני איכס ג
כמתו עולם. מי שאין לו בנים דכתי' *הבה לו ראשית ל
בנים ואם אין מתה אנכי:

ת"ר *מי יתן והיה לבכם זה להם אמר משה יו
לישראל כפויי טובה בני כפויי טובה בשעה שס
שאמר הקב"ה לישראל מי יתן והיה לבכם זה דנדיס ס
להם היה לכם לומר חן לנו אתה. כפויי טובה
הם דכתיב *ונפשנו קצה *בלחם הקלוקל. בני כוודנ' כל
כפויי טובה דכתי' *האשה אשר נתת עמדי וגו' אף שס ע"ג
משה רבינו לא רמזה להם לישראל אלא לאחר כראשי' ג

היום זוהיה לאכול: דתן ואבירם דאמר מר כל מקום שכתב
כלים כללים אינן אלא דתן ואבירם והכא כוונקשי כפשו [כתיב
כלים] היינו אותם עצרים (כלים) שהלשינו עליו:

כפויי טובה איכס מכירים הטובה להקזיקה לנעליה: בלחם
הקלוקל קל הוא המן ומפני שהיה כנלע בכל אנריהם
ואיכס יולאים לקוץ קראוהו קלוקל ורגכו על כך והיא היתה להם
טובה גדולה שלא היו לריכין לטרוק ול'לך ג' פרסאות להפכות
כדמתיא כשהיו כפכין אין כפכין לא ללדיהם ולא לפניהם אלא
לאחריהם ומתנה ישראל שלשה פרסאות היה: אשר נתת עמדי
לשון גכאי שתלה הקלוקל במתנתו של מקום והוא עשאה לו לעזר:
לא רמזה למוכקה זו אלא לארבעים שנה במשנה תורה בערבות

זרה
קב"ה
קבלין
אתכם
אותי
פשר
פשר
תורה
בהם
דאמי
טראל
מורת
מרתו
מותון
למען
עולם
אין
אדם
טובי'
נים.
לקבל
הן חו
ר"ל:
ס כל

דנדי' כט ארבעים שנה שנ' *ואולך אתכם ארבעים שנה
סס במדבר וגו' [וכתיב] *ולא נתן ה' לכם לב לדעת
אמר (רבא) [רבה] ש"מ לא קאים אינש אדעתיה
דרביה עד ארבעין שנין:

יה ת"ר *אם בחקותי תלכו אין אם אלא לשון בקשה
סס ע"א וכן הוא אומר *לו עמי שומע לי ישראל
ויקרא בו בדרכי יהלכו כמעט אויביהם אכניע וגו' ואומר
תליס סא *לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו':
ישע' תח

יש א"ר יוחנן משום ר' בנאה מ"ד *אשריכם זורעי
סס ע"ב על כל מים משלחי רגל השור והחמור
ישע' לב אשריהם ישראל שבזמן שהם עוסקים בתורה
ובגמילות חסדים יצרן מסור בידם ולא הם מסורי
ביד יצרם שנ' אשריכם זורעי על כל מים ואין
הושע י זריעה אלא צדקה שנא' *זרעו לכם לצדקה ואין
ישע' כה מים אלא תורה שנ' *הוי כל צמא לכו למים

חוצב אמר להם ולא נתן לכם לב לדעת שיהיו יודעים לשאול
למה היה הקב"ה מבקש מכם אלמלא חף משה רבינו לא הבין לתת
על לבו דבר זה עד ארבעים שנה: ש"מ לא קאי אינש
אדעתיה דרביה לדעת סוף תנוכתו עד מ' שנה שהרי משה לא
חזרה לישראל עד ארבעים שנה:

וכן הוא אומר שהקב"ה מתקן לפניהם שימרו את התורה:
לו עמי היינו תקנה כמו לו יהי כדכתיב:
משלחי רגל משלמים ומשליכים רגלי יזה"ר הבא על האדם
מעליהם. וזה"ר קרוי ארץ שכ' ויבא הלך לאיש העשיר:

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה מה

משלחי רגל השור והחמור. תנא דבי אליהו לעולם ישים אדם עצמו על ד"ת כשור לעול וכחמור למשאוי:

ת"ר הנשאל לחכם ושימא לא ישאל לחכם ויטהר לחכם ואסר לא ישאל לחכם ויחיר היו שנים אחד מטמא וא' מטהר אחד אוסר ואחד מתיר אם היה אחד מהם גדול מחברו בחכמה ובמנין הלך אחריו ואם לאו הלך אחר המחמיר ר' יהושע בן קרחה אומר בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל:

ת"ר וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר' ר"מ ר' יהודה אומר חזרו בהן במטמוניות אין מקבלין אותן בפרהסיא מקבלין אותן א"ר עשו דבריהם במטמוניות מקבלין אותן בפרהסיא * אין ס"ע"ב מקבלין אותן ר' שור' יהושע בן קרחה אומר' בין כדובין כך מקבלין שנא' * שובו בנים שובבים א"ר יצחק י"ח"ג איש כפר עכו א"ר יוחנן הלכתא כאותו הזוג:

תניא ר' אליעזר אומר שואל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל שנא' * תפלה לעני כי יעטוף ולפני תלי' ק"ב

וכולן שחזרו אגלכין ועמי הארץ קאי: אין מקבלין אותן להקדיקו (בדברי) [בתורת] קצרות לסמוך עליהם: עשו דבריהם נסתר עברו' שזידן שעברו עד הנה: בפרהסיא הואיל ופקרו כ"כ טוב אין כותבין לבן לשון בתשוב' שלימ': שובבי' משמע מזידי' ופרהסיא לשון מרד וגאווה כמו וילך טובב בדרך לבו: [ואח"כ יתפלל י"ק]: כי יעטוף עטיפת כסאו ודאגת לבו יתפלל

זרה
שנה
לדעת
עתידי
קשה
אל
אומר
:
זרעי
חמור
דה
סורי
ואין
ואין
מים
לשאל
למת
יניש
ה לא
זרה:
אלהם
שיר:

לפני איריהן סרק ראשון עבודה זרה

ה' ישפך שיחו וגו' אין שיחה אלא תפלה שנא'
 ראשי' כד* יוצא יצחק לשוח בשדה. ר' יהושע אומר יתפלל
 תלי' קמחואח"כ ישאל צרכיו שנאמ' *אשפוך לפניו שיחי
 צרתי לפניו אגיד ור' אליעזר נמו הכתיב אשפוך
 לפניו שיחי ה"ק אשפוך לפניו שיחי בזמן שצרתי
 לפניו אגיד ור' יהושע נמו הכתיב תפלה לעני כי
 יעטוף ה"ק אימתי תפלה לעני בזמן שלפני ה'
 ישפוך שיחו מכרי קראי לא כמר דייקי ולא כמר
 דייקי במאי קמיפלגי כדררש רבי שמלאי דדרש
 רבי שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של מקום
 דנריס ג ואח"כ יתפלל מנ"ל ממשנה רבינו דכתי' *ה' אלהים
 אתה החלות וגו' וכתי' בתרו' אעברה נא וגו' [ר'
 יהושע סבר ילפי' ממשנה ור' אליעזר סבר לא
 ילפינן ממשנה שאני משה דרב גובריה]:

תקלה והדר לפני ה' ישפוך שיחו שמוכה עשרה. [עטיספ
 לשון כאב ופריקת לב מתוך לרה כמו נהתעטפס כקלל: לשוח
 בשדה תפלת המכסה תיקון נפ' תפלת השקר]: בזמן שצרתי
 לפניו אגיד כנר קודם לכן: לא כמר דייק וכו' דהא איכא
 לשנויי הכי והכי: יסדר אדם שבחו של הקב"ה שלשה נרכות
 ראשונות אבות גבורו' קדושת ה' שאין בהן תפלה אא שנק ואס"כ
 בשאר נרכות יש דברי תמנה ותפלה: [ר' יהושע סבר ילפינן
 ממשנה להסדיר שנק תקלה הלכך יתפלל י"ק תקלה דאיכא שנק
 בתקילתן: דרב גובריה גדולת מעשיו וקממתו רבה ונאה לו
 לשנק ולהעדיף בשנקו של מלך מלכי המלכים אבל איכא בעלמא
 קיקזי כיוהרא]:

ת"ר כיון שראה אדם הראשון היום שמתמעט כ
 והולך אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי ח
 (העולם מתמעט) [עולם חשך בעדי] וחוזר לתוהו
 ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי [מן השמים]
 ישב ח' ימים בתענית ובתפלה כיון שנפלה תקופת
 טבת וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של
 עולם הוא עמד ועשה שמנה י"ט לשנה אחרת
 עשאן אלו ואלו י"ט הוא קבען לשמים והם קבעון
 לע"ז בשלמא למ"ד בתשרי נברא העולם יומי
 וזמי חזא ליה יומי אריכי אכתי לא חזא אלא
 למ"ד בניסן נברא העולם הא חזא ליה יומי וזמי
 ויומי אריכי. דהו זוטרי כולי האי לא חזא. ת"ר
 יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה עליו
 חמה אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם
 חשך בעדי וחוזר לתוהו ובוהו וזו היא מיתה
 שנקנסה עלי [מן השמים] היה יושב בתענית
 [ובוכה] כל הליל וחזה בוכה כנגדו וכיון שעלה
 עמוד השחר אמר מנהגו של עולם הוא עמד
 והקריב שור שקרניו קודמות לפרסותיו שנאמר
 יום שמתמעט והולך מתשרי ועד טבת: הא חזי ליה יומי
 אריכי ניוס תקופת תמוז (לפניו ולאקריו ויומי זוטרי בתקל' אינו
 תקופת ניסן וסוף תקופת תמוז) והיה לו לידע שמנהגו של עולם
 הוא: שקרנותיו קודמו לפרסותיו דאמ' ער כל מעשה בראשית
 בקומתן נבראו שור עם קרנותיו מגודלי' וכיון שילא ראשו תקלה

זרה
 שנא'
 תפלה
 שיחי
 שפוך
 צרתי
 נני כי
 י ה'
 כמר
 דרש
 מקום
 הים
 'ר'
 ל'
 :
 טיפס
 לשוח
 צרתי
 חכא
 דכות
 חכ"כ
 פינן
 שנק
 ה לו
 גלמא

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

תלי' סע *ותיטב לה' משור פר מקרין מפרים כרישא מקרין
 חולין ס"ג והדר מפרים אמר רב יהוד' אמר רב [שמואל] שור
 ויב"ט שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה לו במצחו
 רש"ט שנ' מקרין מפרים מקרין תרתי משמע אמר רב
 נחמן בר יצחק מקרין כתיב:

כא תניא ר' ישמעאל אומר ישראל שכחוצה לארץ
 עובדי ע"ז בטהרה הם כיצד נכרי שעשה

משתדל לבנו וזמן כל היהודים שכעירו אע"פ
 שאוכלין משלהם ושוחטין משלהם ושמש שלהם
 עומד לפניהם מעלה עליהם הכתוב כאלו אכלו
 מזבחי מתים שנאמ' *וקרא לך ואכלת מזבחו
 ואימא עד דאכיל אמר רבא אם כן נימא קרא
 ואכלת מאי וקרא לך משעת קריאה:

כב כי אתא רב דימי אמר תלתין ותריין קרבי עבדי
 רומאי בהדי יונאי ולא יכולו להו רומאי
 סע"ג

עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתנו בהדייהו
 אי מינן מלכי מנייכו אפרכי אי מנייכו מלכי מינן

כמלאו קרכותיו קודמות לפרסותיו: ותיטב לה' משור פר כך
 אמר דוד ותיטב לה' תפלתי משור שניס שהיה שור דהיינו אותו
 יוס שכולד כדכתיב שור או כשז וגו' היה עשוי וכגמר כפר שהוא
 בן שלש שאפי' מקרכיו לא חסר (כדמפר' מקרין והדר מפרים):
 בטהרה כלומר בלא כוונה דאין שמים על לב: וקרא לך משעה
 שאתה קרוי לו מעלה אני על אכילתך כלו הוא מזבחו:
 עד דשתפינהו רומאי לישראל בהדייהו: והכי אתנו רומאי

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה מז

אפרכי שלחו להו רומאי ליונאי עד האידנא עבדינן
בקרבא השתא נעבדו בדינא מרגלית ואבן טובה
אי זה מהן יעשה בסיס לחברו שלחו להם מרגלית
לאבן טובה אבן טובה ואינד איזה מהן יעשה
בסיס לחברו אבן טובה לאינד. אינד וספר תורה
אי זה מהן יעשה בסיס לחברו אינד לספר תורה
שלחו להו אם כן אנן ישראל בהרן וס"ת גבן
כפו להו עשרין ושית שנין קמו בהימנותיהו בהדי
וישראל (ולא אשתעבדו בהו) מכאן ואילך אשתעבדו
בהו. מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקר'
דרוש *ויאמר נסעה ונלכה ואלכרה לנגדך וגומ' ראשי' לג

ולבסוף דרוש יעבר נא אדני לפני עבדו:
חני ר' יוסי ברבי *מלכות פרס בפני הבית ל"ד שס
שנה מלכות יון בפני הבית ק"פ שנה מלכו' ט

לישראל אי מינן מלכי וכו': מרגלית אינה קטנה כאבן
טובה: בסיס כן למושז קצרתה להשיבה עלי' תרגו' ככו
בסיס': אינד הוא נוסף: כפול להורומאי ליונאי: עשרין ושית
שנין קמו רומאי בהימנותיהו דישראל: מעיקרא כי קמו רומאי
בהימנותיהו: מאי דרוש רומאי: אלכה לנגדך יעקב ועשו שוין
נגדולה: לפני עבדו דרך השר לילך לפנים:

מלכות פרס בפני הבית בזמן הנז' בעודו זכו לאקר שזכאו
כורש (ומשכה) [כמשכה] מלכותו ל"ד שנה וזטלה ותפסזה
זכי יון ומלכו ק"פ שנה הרי רי"ד זכי קשמוכאי כטלו מלכות
מיוניס ומלכו ק"ג והורדום אקריה' ק"ג הרי ת"כ שהיה בית שכי

זרה

מקרין
[שור
במצחו
רב

לארץ
ועשה
אע"פ
שלהם
אכלו
מזבח
קרא

עבדי
רומאי
דייהו
י מינן
פר כד
ו אומ
ד שהו
ריס)
משעה
מזכרו:
רומאי

חשמונאי בפני הכית ק"ג שנה מלכו בית הורדוס
ק"ג מכאן ואילך צא וחשוב כמה שנים אחר
החורבן* ^{וב' כגו'}

כג הנא דכי אליהו ששת אלפים שנה הוי העולם
שני אלפים תוהו. ושני אלפים תורה. ושני
אלפים ימות המשיח. ובעונותינו שרבו יצאו מהם
מה שיצאו. ב' אלפים תורה מאימת אילימא ממתן
תורה עד הכא ליכא כולי האי (ועוד) דכי מעיינת
בהו שפיר (בשני דתוהו) תרתו אלפא ופרטא
ביטונו: מכאן ואילך ממלכות הורדוס ואילך קרב הנית ובטלה
מלכותן:

ששת אלפים שנים כגזר על העולם להתקיי' כמכין ימי השבוע
וביום השביעי שבת ובסוף השביעי כוח לעולם: שני אלפי'
ראשונים כגזר עליהם להיות תוהו בלא תורה: ושני אלפים
תורה בלא ימות המשיח: ושני אלפי' ימות המשיח ובעונותינו
שרבו יצאו משני אלפים האחרוני' מה שילאו ומשיח לא בא:
אי נימא ממתן תורה ועד עכשיו עד גמר ד' אלפים לבריאת
עולם כדאמרת ליכא שני אלפי': דכי מעיינת בשני קמאי דתוהו
דקודם מתן תורה תרי אלפא ופרטא מאלף השלישי תמ"ק שנים
משכחת בהו: ה"ג דכי מעיינת בהו וכו' ולא גרסינן ועוד ופירוט
כדפרי' לא וקשוב שנות כל דור ודור שקיו כל אקד ואקד קודם
שכולד בנו דשנים של אקרי כן אתה כותן לבן ותמלא מאדס עד
שכולד כק תתרכ"ו שנים וכך סי תק"ב שנים קודם שכולד שס
דכתיב ויהי כק בן קמא מאות וגו' כשכולד בנו הראשון היה בן

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה מח

דהאי אלפא הוא דהוי. אלא * מואת הנפש אשר ראשי יב
עשו בחרן וגמירי דאברהם בההיא שעתא בר
חמשין ותרתינן שנין הוה כמה בצירן מרתני תנא
ארבע מאה וארבעים ותמני שנין [הויא]

ת"ק שנים ויפת הוא הגדול מקס שנה וקס גדול מקס שנה הרי
תק"ב שנים לכך כשכולד שס דכתיב שס בן מאת שנה ויולד את
ארפכשד שתי' אחר המבול ואס שס לת"ק שנים דכך אתיליד
כי מטו שנתים אחר המבול הוה ליה בר ק"ב דהא כתי' וכך בן
שס מאות שנה והמבול היה מים וגו' קשוב תק"ב דכך ומאה דשס
עד ארפכשד' הוסיף על כ"ו שנה של פרט הרי תרכ"ק וארפכשד
הוליד את שלק לל"ה הרי תרל"ג ומשלק עד עבר שלשים
הרי תשכ"ג ומעבר עד פלג ל"ד הרי תשכ"ז ומפלג עד
רעו ל' הרי תשפ"ז ומרעו לזרוג ל"ב הרי תתי"ט ומזרוג לכקור
שלשים הרי תתמ"ט ומכקור לתרק כ"ט הרי תתע"ק ומתרק
לאברהם שנעי' הרי תתקמ"ק על אלף השני ומאברהם עד ילקק
מאה הרי אלפי' ומ"ק ומילקק עד מתן תורה ת' שנים כילד
שנים עד שכולד יעקב וברדתו למלרים כתיב שני מגורי מאה
ושלשים שנה הרי ק"ל משכולד ילקק וישראל היו במלרים ר"י
כמנין רד"ו שנה הרי תמ"ק שנים על אלפים לבריאת עולם
כמלא מתן תורה עד ד' אלפי' לבריאתו של עולם אף ותקכ"ב:
אלא מואת הנפש וגו' וכדמתרגמינן דשענידו לאורייתא:
וגמירי דההיא שעתא הוה אברהם בר נ"ב הוסיפס על אלף
ומתקמ"ק שהיו בידך כשכולד אברהם הרי אלפים תהו: כמה
בצירן לך השתא מאלפים דתורה דתני תנא: תמ"ח שנה הוי

ה זרה
הורדום
אחר
העולם
ישני
מהם
ממתן
מעיינת
פרטא
ת ובעלה
זי השבוע
ני אלפי'
אלפים
עונותינו
לא בא:
לבריאת
זי דתוהו
"ק שנים
ופירוטם
ד קודם
אדם עד
כולד שס
היה בן

וכי מעיינת מואת הנפש אשר עשו בחרן עד מתן תורה ארבע מאה וארבעין ותמני שנין הויין:

א"ר חנינא אחר ת' לחורבן הבית אם יאמר לך אדם קח שדה שוה אלף דינרין בדינר א' אל תקח במתנית' תנא אחר ד' אלפי' ורל"א שנה לבריאת העול' אם יאמר לך אדם קח שדה שוה אלף דינרין בדינר אחד אל תקח. [מאי בינייהו איבא בינייהו תלת שנין דמתנית' טפיא תלת שנין]:

כר תני רב יוסף מ"ד *הנה קטון נתחיד בגוים שאין

י צלין לך: וכי מעיינת מואת הנפש אשר עשו עד מתן תורה

עובדיה א הכי הוו הוסיף אותן על מכין מתן תורה ותמלא אלפים עכוונין מואת הכפז עד גמר ד' אלפים לבריאת עולם והוא קע"ב שנים לאחר חרבן כיכד הרי מכית עד יליאת מזכרים תמ"ק על [עודף] אלפים וכתוב ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה ללאת בני ישראל וגו' ויבן שלמה את הבית לה' הרי תתקכ"ק על אלפים כשכבנה הבית וימי בית ראשון ת"י שנים הרי שלשת אלפים ושל"ק שנים וגלות צבל שבעים שנה הרי ת"ק וימי בית שני ת"כ הרי תתכ"ק כמלא קע"ב קסרו עד' אלפי' והכי תכיא בסדר עולם: אל תקח שהוא קץ הגאולה ותקבץ להר הקדש לכקלת אבותיך

ע"י בנח' ולמה תפסיד הדינר: [דמתנית' טפיא תלת שנין לקשבון הנרייתא מוסך הגלות שלש שנים יותר דאמרינן לעיל אחר קע"ב שנים לאחר חורבן כשלמו ארבע אלפים הוסיף עליהם רל"א דקתכי בבריית' הרי הקץ לאחר ת"ג לקורבן ור' קנינא ת' קאמ' כשא"ר קנינא למילתיה עדיין לא עברו ארבע מאות לקורבן]:

לפני איריהן פרק ראשון עבודה זרה מט

מעמידין מלך בן מלך * כזו אתה מאד שאין להם עובדים א
לא כתב ולא לשון:

א"ל אנטונינום לרבי בעינא דימלוך אסוירוס בני כת
תחותיה ותתעבד טבריא קלניא ואי אמינ' להוחדא אס

עבדי תרתי לא עבדי אייתי גברא ארכביה (אכתפיה
לחבריה) [אחבריה] ויהב ליה יונה לעילאי בידיה
וא"ל לתתאה דיימר ליה לעילאי דניפרת יונה
מיד' אמר ש"מ ה"ק לי את (תכא) [בעי] מינייהו
דאסוירו' בני ימלוך תחותי ואימא ליה לאסוירוס
דתתעבד טבריא קלניא א"ל קא מצערין לי חשבו
דומאי אעייליה לגנתא כל יומא הוה עקר חד
פוגלא [ממישרא] קמיה אמר ש"מ ה"ק לי קטול
חד חד מינייהו ולא תתגרי בהו בכולהו * ונימא אס ע"ב
ליה מימר בהדיא אמר שמעי חשבו דרומי ומצערו
ליה ונימא לי בצנעה משום דכתיב * כי עוף השמים קלמ *

כתב ולשון של רומיים פאומה אקרת זא להם אקריס תקנו
להם כל הספרים שלהם. (לשון הוא גראמאטי"קא היא
הלטיין שמדברים בו הכומרים ועיין בגמרא):

קלניא בת קורין שלא ליתן מס לעולם משום דאית בה רבנן
ואכטוכיכום עלמו היה משמש לפני רבי כדלקמן ומש"ה
כיה אוהב לרבנן : אייתי רבי גברא ארכביה וכו' כל' הרכב
את בנך עליהם ועליך ותהא טבריא מסורה נידו : ואימא ליה
לנרך דלפרקיה ליונה מן ידיה כל' דליעבד טבריא קלניא
להוליאה מתחת עולו : ומצערי ליה לרבי :

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

יוליד את הקול הויה ליה ברתא ושמה גירא וקרא
 עבדה איסור' שדר ליה גרגירא שדר ליה כוסברתא
 שדר ליה כרתי שדר ליה חסא. כל יומא הויה
 משדר ליה מטרתא דדהבא פריכא וחיטי אפומיה
 א"ל אמטי ליה חיטי לרבי א"ל רבי לא צריכנא
 דאית לי טובא א"ל ליהו למאן דבחרך דיתב
 לבחראי דאתי בחרך דאתי מינייהו ליפקי עלייהו
 הויה ליה ההוא נקירת' דהוה אתי מביתו לב
 רבי וכל יומא הוה אתו תרי עבדי בהדיה חד קטיל
 אבבא דבי רבי וחד קטיל אבבא דביתיה ואמרי
 ליה בעידנא דאתינא לא נשכח אונש בהדך
 יומא חד אשכחיה לרבי חנינא בר חמא דהוה
 יתיב אמר ליה לא אמינא לך בעידנא דאתינא
 עבדא איסורא זכתה : שדר ליה אנטוכיכוס לרבי עשב שש
 גרגירא אורג"א בלע"ז והנין רבי מה לי ולעשב הזה ודאי סימנא
 הוא דשלק לי גרגירא כגרי' וכמשך לב גירא עם הכואפי' יודע
 ללמוד אנטוכיכוס : שדר ליה רבי כוסברתא גליאנד"ר בלע"ז
 כלומר שקוט והרוג הבת . כוס בריתא שתי מלות : הדר שדר ליה
 אנטוכיכוס כרתי פורו"ש בלע"ז כלומר אס כן יכרת זרעי : הדר
 שדר ליה חסא ליטוגא בלע"ז וכלומר קוס עליה : מטרתא
 דיסיקיאות של עור כמין שקיס גדולים : וחטי אפומייהו שאס
 יפתחו השקיס רואיס הקטיס ולא ינינו : ודאחו מינייהו נפיק
 עלייהו היולאיס מכניך יוליאו הולאות למלכי רומי העומדים
 אקרי על סמך ממון הלו : נקרתא מערתא לשון כקרת הלור :
 לביתיה דרבי ללמוד תורה :

לא נשכח גברא קמך אמר ליה לית דין בר
 איניש א"ל אימא ליה ליזל וליקרי לההוא עבד
 דנאני אבכא [דקאים וליתין] אול ר"ח בר חמא
 אשכחיה דקטיל אמר היכי ליעביד איזיל ואימא
 ליה דקטיל אין משיבין על הקלקלה אשכקי ואיזיל
 השת' מזולגני במלכות בעי רחמי עליה ואחיה
 ושררית אמר ידענא דאפי' זוטרי דאית בכו מחוי
 מיתי נינהו ומיהו בעידנא דאתינא לא נשכח איניש
 כהדך כל יומא הוה משמש ליה לרבי [ומאכיל
 לוי ומשקי לוי] וכי הוה בעי רבי למיסק לפוריו'
 הוה גחין קמיה א"ל סק עילואי לפוריך א"ל לאו
 אורח ארעא לזולגא במלכות כולי האי אמר מי
 ישימני מצע תחתיך לעה"ב א"ל אית לי לעלמא
 דאתי א"ל אין א"ל והכתי' *ולא יהיה שריד לבית
 עשו בעושה מעשה עשו והכתיב *שמה ארום
 מלכיה וכל נשיאיה א"ל מלכיה ולא כל מלכיה
 כל נשיאיה ולא כל שריה חנ"ה מלכיה ולא כל
 מלכיה כל נשיאיה ולא כל שריה מלכיה ולא
 כל מלכיה פרט לאנטונינוס בן אסוירוס כל נשיאיה
 ולא כל שריה פרט לקטיעא בר שלום:

בבבדיה א
 יחוקאל
 לב

קטיעא בר שלום מאי הוא דההוא קיסר דהוה כו
 סני לוי ליהודאי אמ' להו לחשיבי מלכותיה

משמש ליה עמט לפכיו בסעודה: שמה ארום נגיהכס
 עשתעי קרא:

לפני איריהן פרק ראשון עבודה זרה

מי שעלחה לו נימא ברגלו יקטענה ויחוי או יניחנה
 ויצטער אמרו ליה יקטענה ויחיה אמר להו קטיעא
 בר שלום חדא דלא (מכלית) [יכלית] להו דכתיב
 זכרים נ^כ כי כארבע רוחות השמי' פרשתי אתכם מאי קאמי'
 אילימא דבדרתינהו בד' רוחות השמי' לימא בארבע
 אלא כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות כך אי אפשר
 לעולם בלא ישראל ועוד קראו לך מלכות קטיעא
 א"ל מימר שפיר קאמרת מיהו כל דזכי למלכא
 שדו ליה לקמוניא חלולא כד נקטי ליה ואזיל
 אמר' ליה ההיא מטרוניתא וי לה לאילפא דאזכא
 בלא מכסא (שקיל סכינא קטעא לערלחה גחין)
 נפל על רישא דערלחה וקטעה (בשיניה) אמר
 יחבית מכסאי חלפית ועברית כי קא שדו ליה
 אמר כל נכסאי לר' עקיב' וחבריו נפק ר"ע ודרש
 ויקרא כד^כ והייתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו
 יצאת בת קול ואמרה קטיעא בר שלום מזומן לחוי
 העולם הבא בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה
 מי שיש לו נימא ברגלו נצר מת המלצר : ויחיה ויזריא : כל
 דזכי למלכא נוצק את המלך דזכרים נושה הוא למלך
 ומשפט האיש להשליכו : לקמוניא חלולא בית מלא עפר :
 מטרוניתא רומית : אילפא ספיכה : בלא מכסא כלומר חוי
 לך הואיל ועליהם אתה כהרג שלא מלחה את עלמך ותטול קלק
 עמהם : והיחה לאהרן ולבניו בלקס הפנים כתיב וכהן גדול
 נוטל מקלה כדאמרינן בסדר יומא ונוטל קלה משתי קלות של
 עלרת וארבע או קמעה קמעה לקס הפנים והתם מפרש ליה

לפני
 אחת
 שמש
 אנטון
 אונק
 ואיני
 להו
 אמ' ל'
 קמי
 להגמו
 איניש
 נורא
 וגו' א'
 אמר
 ואזלי
 אחיד
 מנהג
 אותו
 דפלגא
 אדרב
 גונרא
 מזה :

לפני אידיהן סרק ראשון עבודה זרה נא

אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים. אנטונינוס
שמשיה לרבי אדרכן שמשיה לרב כי שכיב
אנטונינוס אמ' רבי נתפרדה חבילה כי שכיב אדרכן
אמר רב *נתפרדה חבילה:

יא

אונקלוס בר קלוניקוס איגייר שדר קיסר גונדא כז
דרומאי אבתריה משכינהו בקראי ס

ואיגיירו הדר שדר גונדא אחרינא אבתריה אמר
להו לא תימרו ליה מירי כד נקטיה ליה ואזיל
אמ' להו אימא לכו מלתא בעלמ' ניפורא נקיט נורא
קמי פיפורה פיפורה נקיט נורא לדוכסא דוכסא
להגמונא הגמונא לקומא קומא מי נקיט נורא קמיה
איניש אמרו ליה לא אמר להו הקב"ה נקט

סנות י

נורא קמיה ישראל כתיב *וה' הולך לפניהם יומם
וגו' איגייר כולהו הדר שדר גונדא אחרינא בתריה
אמר להו לא תשתעו כלל בהדיה כי נקטין ליה
ואזלי חוי מווחתא דמנח' אפתחא אותיב ידיה עלה
אחיק אמרו ליה אמאי קא מחייבת אמר להו

הקוון
דכה וע"ס
רס"א

מנהגו של עולם מלך יושב מבפנים ועבדיו משמרין
אותו מבחוץ אבל הקב"ה עבדיו מלפנים והוא

דפלגא הוא והכל כמי השזה אותי כנגד כלן שהזכיר שמי לבדי:
אדרכן שר שזאומות היה: נתפרדה חבילה אהבתינו שנתקשר'
כפס כפס:

גונדא גדוד: ניפורא נקיט נורא לאפיפורה כוטל ומולך
האנוקה לפני האפיפור כלן מיכי שררה זה למעלה
מזה: קומא מלך:

לפני איריהן פרק ראשון עבודה זרה

תלי' קכא משמרן מבחוי' שני *ה' ישמר צאתך וכו' וכו' וגו'
 דאש' כה אינויר ותו לא שדר אבתריה. *ויאמ' ה' לה שני
 גוים בכטנך א"ר יהודה אמר רב אל תקרי שני
 גוים אלא שני גיים זה אנטונינוס ורבי שלא פסקו
 משלחנן לא צנון ולא חורת ולא קישו' לא בימו' החמ' ^ה
 ולא בימו' הגשמי' דאמ' מר צנון מחתך המאכל
 חורת מהפך המאכל קישות מרחיב בני מעים
 והא תנא דבי ר' ישמעאל למה נקרא שמם קשואי
 שהם קשים לגוף כחרבות לא קשיא הא ברברבא
 הא בווטרא:

כח אמר רב יהודה אמר שמואל עוד אחרת יש להם
 שס ע"ב ברומי אחת לשבעים שנה מביאין אדם שלם
 ומרכיבין אותו על אדם חגר ומלבישין אותו בלבוש
 של אדם הראשון ומניחין לו קרקפלו של ר' ישמעאל
 בראשו ותלו לוי בצואריה מתקליה ארבעה זוזי פיזא
 שני גיים כתיב וקריכן גוים: אנטונינוס ורבי זה נא מעשו זה
 נא מיעקב: חורת ליטוג"א נלע"ז: צנון רפכ"א נלע"ז: חיתוך
 והיפוך מועילין למאכל:

עוד אחרת עוד איד אקרת יש להם לרומיים שאינה שכינה
 במשכתינו: אדם שלם כנגד עשו אדם קגר כנגד יעקב
 נולע על ירכו כלו' עדיין עשו שליט על יעקב: של אדם
 הראשון והן נגדי קמדות שהיו לעשו: קרקפלו של רבי
 ישמעאל בן אלישע כהן גדול ומהרוגי מלכות היה ומתוך יופיו
 נכנס נלג בת קיסר להפשיט עור פניו וקנטה אותו באפרסמון
 שתהא מקויימת ולא ישתנה ועדין היא מוכפת בגבוי רומי: פיזא

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה נב

ומחפין את השוקים באינך ומכריון וקורין לפניו
סך קירי פלסתר אחוהי דמרנא זייפנא דחמא
חמא ודלא חמא לא חמא מאי אהני לי לרמא'
ברמאותי ולזייפנא בוויפנותיה ומסיימי בה הכי
וי לדין כד יקום דין: [א"ר אשי הכשילן פיהם
אי אמרו זייפנא אחוה דמרנא כדקאמרי השתא
דאמרי דמרנא זייפנא מרנא גופי זייפנא:]

ת"ר כשנתפסר אליעזר למינו העלוהו לגרדום לידון כש
א"ל אותו הגמון זקן שכמותך יתעסק בדברים שז
בטלים הללו א"ל נאמן עלי הדיין כסבור אותו ע"ז
ההגמון עליו הוא אומר והוא לא אמר אלא כנגד
אביו שבשמים א"ל האמנתני דימוס פטור אתה
סו והיא אכן יקרה עד מאד ואיכה מלויה בעולם: סך קירי
פלסתר קשנן הקלין כוז הוא כנזאת יעקב שקרא לכניו לאקרית
הימים שסופן ליגאל כוז הוא: סך קשנן: קירי קלין: אחוה
דמרנ' זייפנ' אקיו של אדוככו עשו זייפן הוא יעקב שרמה לעשו
וקשב להיות גביר [לאקיו]: דחמא חמא הרואה בשמחה זו
עכשיו רואה ומי שאיכו רואה עכשיו לא יראה עוד דעד שנעים
שנה איכה כעשית: מאי אהני לרמאה ברמאותיה ליעקב
שרמה את עשו ולקב ברכתו: ווי לדין עשו: כד יקום דין
כשיקום יעקב:

למינות מינים תפסוהו לכופו לע"ז: עליו הוא אומר כלומר
הדין עמך דדברי' בטילים הם: הוא לא אמר כן אלא
כאמן עלי הדיין האמתי שנאמת דכני ליתן לי לרה זו שפשעתי
לקוני: האמנתני במה שדכתי עליך: דימוס פטור אתה

לפני איריהן פרק ראשון עבודה זרה

וכשבא אל ביתו נכנסו תלמידיו לנחמו ולא קבל
 מהן הנחומין א"ל ר"ע [רבי] הרשני לומר לפניך
 דבר אחד ממה שלמדתי א"ל אמור א"ל רבי
 ין שמא דבר מינות בא לידך * והנאך הדבר ועליו
 נתפשת למינות א"ל עקיבא הזכרתי פעם אחד
 הייתי מהלך בשוק העליון של צפורי ומצאני אחד
 [ויעקב איש כפר סכניא שמו] אמר לי כתוב
 דברי' בנ בתורתכם * לא תביא אתנן וזונה ומחיר כלב בית
 ה' אלהיך וגו' מהו לעשות ממנו בית הכסא לכהן
 גדול ולא אמרתי לו כלום אמ' לי [כך לימדני]
 כי מאתנן וזונה קבצה עד אתנן וזונה ישובו ממקו
 הטנוף באו למקום הטנופת ישובו והנאני הדבר
 ועי"ז נתפשתי למינות ועברתי על מה שכתוב בתורה
 *הרחק מעליה דרכך ואל תקרב אל פתח ביתה
 הרחק מעליה דרכך וזו מינות ואל תקרב אל פתח
 ביתה וזו הרשות. א"ד הרחק מעליה דרכך וזו
 המינות והרשות ואל תקרב אל פתח ביתה וזו
 זונה ועד כמה אמר רב חסדא עד ארבע אמות
 ורבנן האי מאתנן וזונה מאי דרשי ביה כדרך חסדא
 דיוסם היתה שם יראתו וכשנע בה: (לנחמו שהיה מתאבל מאד
 על שלא היה יודע מפני מה אירע דבר זה והיה מקפס בטעמיו
 לעשות תשובה): והנאך ישר הדבר בעיניך: לכהן גדול שהיה
 פורש מציתו לפני יה"כ ללשכת פרהדרין ושם היו מתקנין לו
 כל לרכיו: והרשות שולטנו' לפי שמתקנין עיניהם בנעלי עסקן
 להרגם וליטול מעונם: ורבנן דלית להו האי דבר עינות

לפני
 דא"ר
 יובתתך
 ד' פד
 של גלו
 בשרו
 מבי ר
 לה אב
 שום ק
 לל
 בניהנמ
 והרשו
 קול גי
 שאומ
 [דיעקב
 מאתנ
 ישוב לי
 ידייהו
 מצית ה
 שצועק
 וארכוכ

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה נג

דא"ר חסדא כל זונה שנשכרת סופה שוכרה שני
יובתחד אתנן ואתנן לא נתן לך ותהי להפך ופליגא יחוקאל
דר' פדת דא"ר פדת לא אסרה תורה אלא קריבה ^{טו}
של גלוי עריות כלכד שני * איש איש אל כל שאר ויקרא יח
בשרו לא תקרבו לגלות ערו' עולא כי הוה אחא
מבי רב הוה מנשק להו לאחתי' אבי ידייהו ואמרי
לה אבי חדייהו ופליגא דידיה אדידיה דאמ' עולא
שום קריבה בעלמא אסור משום לך לך אמרין
לנוירא סחור סחור לכרמא לא תקרב:

לעלוקה שתי בנות הב הב אמר רב חסדא ל
אמר מר עוקבא קול שתי בנות שצועקו' ^ס
בגיהנם האומר' בעה"ז הב הב ומאן נינהו המינו' ^{והשלי}
זהרשות. א"ד [אמר רב חסדא] אמר מר עוקבא
קול גיהנם שצועקת ואומרת הביאו לי שתי בנות
שאומרות בעה"ז הבא הבא. * כל באיה לא ישובון ^{ס סז}

[דיעקב]: לסוף היא כנזית צעימי כל וסוכרתן והכי משמע
מאתנן זוכה קבלה (ממון) [קיבלה מאתנן] הזוכה ובלתנן זוכה
ישוב ליכתן: ופליגא דר' פדת הכי ד' אמות דרב חסדא: אבי
ידייהו צרועותיהן: אבי חדייהו קזה דרך בני אדם כשיוצאין
מבית הכנסת נושק הוא לאביו ולאמו או לגדול ממנו בארכובתו
או פס ידו מסיס כבוד:

שצועקות בגיהנם על רוב יסורי גיהנם: מינות לועקות הבא
תקרובת אל ע"ז: רשות לועקת הבא ממון ודורון
וארכוכא ומס למלך: לא ישובון כל המומרים אחר שכאבוקו

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ולא ישיגו אורחות חיים ומאחר שלא שבו היכן
 ישיגו ה"ק ואם ישבו לא ישיגו למימרא דכל
 דפריש ממינות מית והא ההיא אחתא דאתר
 לקמיה דרב חסדא ואמרה ליה קלה שבקלות
 עשחה בנה הקטן מכנה הגדול ואמר להו רב
 חסדא טרחו לה בזוודתא ולא מתה כיון דאמרה
 ליה קלה שבקלות עשיתי מכלל דמינות נמי הויא
 בה האי דלא מתה משום דלא הדרה בה שפיר
 איכא דמתני הכי ממינות אין מעבירה לא והא
 ההיא אחתא דאתר לקמיה דרב חסדא אמרה
 ליה קלה שבקלות עשחה בנה קטן מכנה גדול
 ואמ' להו רב חסדא זוידו לה זוודת' ומתה מדקאמר'
 ליה קלה שבקלו' עשחה מכלל דמינו' הויא בה:
 ומעבירה לא והתניא אמרו עליו על [ר'] אלעזר
 נמיכות איכן שנין : ואם שבין ממהרין למות סמוך לרה וכפיית
 ילרס (או) [וזו] גזרת מלך עליהם למות : קלה שבקלות
 עבירה קלה שנידה זו היא שעשתה וילדה בנה קטן מצעילת
 בנה גדול שנא עליה ובאת לקבל דין ולשוב בתשובה : זוודתא
 תכריכין לדה לדרך מתרגמינן זוודין לאורקא ותכריכין הם לדה
 לדרך המתים : ה"ג מדקאמרה קלה שבקלות מכלל דמינות
 נמי הוה בה אתקפתא היא : ואיכא דמתני הכי ממינות אין
 מעבירה לא והא ההיא אחתא דאתאי וכו' ומתה ומשנינן
 מדקאמרה קלה שבקלות [מכלל] דמינות הויא בה ומשום
 הכי מתה :

לא
ס

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה נד

בן דרדיא שלא הניח זונה [אחרת בעולם]
שלא בא עליה פעם אחת שמע שיש זונה בכרכי
היום ונוטלת כיס דינרין בשכרה נטל כיס דינרין
והלך ועבר עליה שבעה נהרות בשעת הרגל דבר
הפיחה אמרה כשם שהפיחה אינה חוזרת למקומה
כך אלעזר בן דרדיא אין מקבלין אותו בתשובה
הלך וישב בין הרים וגבעות אמר הרים וגבעות
בקשו עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים
עליך רחמים נבקש על עצמינו שנא' *כי החרים
ימושו והגבעות תמוטינה אמר שמים וארץ בקשו
עלי רחמים אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך
רחמים נבקש על עצמינו שנא' *כי שמים כעשן
נמלחו והארץ כבגד תבלה אמר חמה ולבנה בקשו
עלי רחמי אמרו לו עד שאנו מבקשים עליך רחמי
נבקש רחמים על עצמינו שנא' *וחפרה הלבנה
ובוש' החמה אמר כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמי
אמרו עד שנבקש עליך רחמים נבקש על עצמינו
שנ' *ונמקו כל צבא השמים אמר אין הדבר תלוי
אלא בי הניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה עד
שיצתה נשמתו יצאתה ב"ק ואמרה רבי אלעזר
בן דרדיא מזומן לחיי העולם הבא והא הכא בעכירה
הוה ומית התם [נמי] כיון דאביק ביה טובא כמינו' הוה
הרגל דבר תשמיש הרגל המקלה כמו מרגילין [את האדם]
לערוה קמשיכין והיינו המקלה; הפיחה רוק;

סכה דרין
ס"ק וי"ג
רש"ט
ישע"י כד
ע'
כוס פסחים
ס"ט כ"א
ס"ט כ"ד
ס"ט כ"ז

זרה
היכן
דכל
אחרת
קלות
הו רב
אמרה
הויא
שפיר.
והיא
מרה
גדול
אמרי
בה:
אלעזר
וכפייח
בקלות
בעילת
וודתא
ס' לדה
ימינות
ות אין
משכינ
ומשום

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

דמיא בכה הביו ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים
 ויש קונה בשעה אחת אמר רבי לא דיין לבעלי
 תשובה שמקבלים אותם אלא שקורין אותם רבי:
 רבי חנינא זר' יונתן הו' אולי באורחא (כי) מטו
 להנהו תרי שכילי חד הוה פצי אפתחא
 דע"ז וחד הוה פצי אפתחא דוונות א"ל חד לחבריה
 ניזיל אפתחא דע"ז *דנכים יצריה א"ל אידך
 ניזיל אפתח' דוונ' ונכפייה ליצרון ונקבל אגרא
 כי מטו להתם חונתו לזונות (דאכנען) [איחכנען]
 נשלי כ מקמיהו א"ל מנא לך הא א"ל כתיב *מזמרה
 תשמור עליך תבונה תנצרכה. אמרו ליה רבנן
 לרבא מאי מזמרה אי לימא תורה דבתי' בה זמה
 ומתרגמינן עצת חטאין וכתיב *הפליא עצת הגדיל
 תושיה אי הכי מזמרה זמה מבעי ליה אלא מאי
 מזמרה מדברו זמה תשמור עליך תורה [תנצרכה]:
 פצי אפתחא דע"ז פתוק לפתק ע"ז כמו פלו עליכו פיהס:
 דנכים יצריה נשקט וכעקר ילרא אכשי כנסת הגדול'
 נקשו רקעים וכמסר בידם והרגוהו כדאמרינן גד' מיתות כלוק'
 כיזיל נההוא שנילא ולא ביזיל אפתחא דזונות שלא ישלוט נבו
 ילה"ר: אכנען זונות מקמיהו ככנסו מפניהם לקובתן: מנא
 לך הא דסעכת אכנסך למימי הכא ולא מסתפית מילה"ר:
 זמה מתרגמינן עלת קטאים עלת הוא תרגום של זמה וקטאין
 הוא תוספות שהתרגום מפרש שהעלה הזו רעה היא של קטא
 אלמא דזמה היינו ל' עלה והתורה נקראת עלה דכתיב הפליא
 עלה הגדיל תושיה קטאע תורה תשמור עליך: מזמרה מן הזנות

היינו
 סנ"ק
 שאח' ר'
 אלעזר

לב
 סס

סס ע"ז

נשלי כ

ישע"י כח

לפני איריהן פרק ראשון עבודה זרה נה

ת"ר כשנתפסו ר' אלעזר בן פרטא ור' חנינא בן לג
תרדיון (למינות) א"ל ר"א בן פרטא לר' א"ל
חנינא בן תרדיון אשריך ר' חנינא שנתפסת על
דבר אחד אוי לי שנתפסתי על ה' דברים א"ל
ר"ח בן תרדיון אשריך שנתפסת על ה' דברים
ואתה ניצול אוי לי שנתפסתי על דבר אחד ואיני
ניצול שאתה עסקת בתורה ובג"ח ואני לא עסקתי
אלא בתורה בלבד וכדרכך הונא דאמר רב הונא
כל העוסק בתור' בלבד דומה כמו שאין לו אלוה
שנ' *יומים רבים לוישראל ללא אלהי אמר
וללא בתן מורה וללא תורה מאי ללא אלהי אמת
(אמר רב הונא) כל העוסק בתור' בלבד דומה כמו
שאיין לו אלוה ובג"ח לא עסק והתניא ר' אליעזר
בן יעקב אומר אל יתן אדם מעותיו לארנקי של
צדקה אא"כ ממונה עליה ת"ח כר"ח בן תרדיון
הימוני מהימן מעבר לא עבד והתניא א"ל (רבי)
מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה
וחלקתים לעניים מעבר עבד כרבעי ליה לא עבד:
תשמור עליך תורה דסיפיה דקרא תנוכה תכלרכה מזמה תשמור
עליך סכל דבר רע והרהור קטא ואנו הולכין הלוך ודנר נד"ת:
על חמשה דברים צמשה עלילות הן שואלין עלי : כמי שאין לו
אלוה להגין עליו : ה"ג מאי ללא תורה : ר' חנינא בן תרדיון
גנאי של צדקה היה : כעות של פורים שגנתי מעמי העיר לצדקה
לעכ"י לסעודתן ותמן אן העמי ראשי ליקק מהן רצועה לסנדלו :
נתחלפו לי במעות של צדקה וסנור הייתי שהן של צדקה

ד"ס כ טו

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

לד אתיוה לר"א בן פרטא אמרו לי מ"ט תנית
שס ומ"ט גנבת אמר להו אי סייפא לא

ספרא ואי ספרא לא סייפא מדהא לא איתא
הא נמי לא איתא ומ"ט קרו לך רבי רבן של
טרסיים אני אייתו ליה תרי קיבורי אמרו ליה
הי דשתיא והי דערבא אתרחיש ליה ניסא אתיא
ויבורא ויחיב על דערבא ואתיא ויבורתא ויחיב
על דשתיא אמר להו הא דשתיא והא דערבא
ומ"ט לא איתת לבי אבירן [אמר להו] זקן אני
ומתיורא אני שמא תרמסוני ברגליכם אמרו
ועד האידנ' כמה סבא ארמוס אתרחיש ניסא
וארמס חד סבא בההוא יומא ומאי טעמא שבקת

וקלקתים לעניים שלא לסעודת פורים ואכי פרעתי זשלי את של
פורים. ל"א מעות שלי לסעודת פורים כתקלפו לי במעות של
לדקה וסבור הייתי שהם של לדקה וקלקתים לעניים ולא קזרתי
להפרע מארכקי של לדקה:

גנבת [גנב] וליסטיס היית: מדהא לא איתא כוס שאין השכיה
בי דהא אין שתייהם נאדם אחד כך אין קורתה בי והאומ'
לכס עלי שקר כמלא בדבריו: מ"ט קרו לך רבי הרי עלילה
שלישית: טרסיים גרדייס: קיבורי פקעיות למוסילא"ש: הי
דשתיא והי דערבא איזה של שתיא איזה של ערבא: אחא ויבורא
זכר ויחיב על דערבא ואחא ויבורתא כקנה ויחיב' על דשתיא
והבין שהוא כס הנעשה לו שהשתי מקבל נרב כקנה המקבלת
את הזכר: לבי אבירן בית שאוכלין ושותן שס (לשס) [לכבוד]

לפני
עבדך
מנייה
כחד
ליה
וההוא
בית
כתיב
בידיה
אתיו
מוד
לישב
את
אבא
ע"ז
לריכה
דת
מחוי
כתיב
עסקי
ואזרק
עליו

לפני איריהן פרק ראשון עבודה זרה נו

עבדך לחירות אמ' להו לא היו דברו מעולם קם חד
מנייהו לאסהודי ביה אתא אליהו אידמי ליה
כחד מחשיבי דמלכותא א"ל שכקוה מדאחרחיש
ליה ניסא בכולהו בהא נמי מתרחיש ליה ניסא
וההוא גברא בישותיה הוא דקא מחוי ולא אשגח
ביה קם למימר להו הוה כתיבא אגרתא דהוה
כתיב מחשוכי דרומאי לשדורי לקיסר ושדרוה
בידיה דההוא גברא אתא אליהו פתקיה ארבע
מאה פרסי אזל ולא אתא :

אתיוה לר' חנינא בן חרדיון א"ל מ"ט קא עסקת לה
בתורה אמר להו כאשר צוני ה' אלהי ^{סס}

מיד גזרו עליו לשרפ' ועל אשתו להריגת ועל בתו
לישב כמוכה של זונות עליו לשרפה שהיה *הוגה יח
את השם באותיותיו והיכי עכיד הכי והא חנן
אבא שאל אומ' אף ההוגה את השם באותיותיו
ע"ז [ומזבלין זבול לע"ז] ומסקין על עסקיה לידע מה היא
לריכה ומתכדנין: עבדך לחירות והס גזר על כך לפי שהוא
דת יהודית: אידמי ליה להסוא גברא: בישותיה הוא דקא
מחוי רשעך תואה ותודיע שרשע אתה והוא יכלל ע"י כס: הוה
כתיבא חד אגרתא דנעו קשיבי רומי לשדורי לקיסר על
עסקיהן שדרוה ההוא שעתא בידיה דהסוא גברא: פתקיה ליהו
ואזרקיה ד' מאות פרסי למען לא ישוב עוד לביתו כמו שקל קלא
פתק ביה :

עליו לשרפה למה כענשך: לפי שהיה הוגה את השם
באותיותיו דוגשו בארכעי' ושמם אותיו' (ועשו) [ועושה]

דברי יח אין לו חלק לעה"ב להתלמד עבד דתניא *לא
 תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות
 ואלא מ"ט איענש משום דהוגה את השם בפרהסיא
 הוה. ועל אשתו להריגה דלא מיחתה ביה מבאן
 אמרו כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש
 עליו. ועל בתו לישב בקובה של זונות דא"ר יוחנן
 פעם אחת היתה בתו מהלכת לפני גדולי רומי
 אמרו כמה נאה פסיעותיה של ריבה זאת מיד
 דקדקה בפסיעותיה והיינו דאמר ריש לקיש מ"ד
 מלי' חס *עון עקבי יסובני עונות שאדם דש בעקביו בעה"ז
 מסבבין אותו ביום הדין ובשעת הוצאת שלשתן
 דברי' לב הצדיקו עליה' את הדין הוא אמר *הצור תמים
 שס פעלו כי כל דרכיו משפט. אשתו אמה *אל
 אמונה ואין עול צדיק וישר הוא. בתו אמרה
 ירמי' לב *גדול העצת ורב העלילות אשר עיניך פקוחות
 על כל דרכי בני האדם אמר רבי כמה גדולים

זו מה שספן: להתלמד עבד כדתני' כו' ומיהו הת"ה מדקדק
 עם (צריזתיו) [הלדיקים] כקוט השערה ואפילו להתלמד יס
 לקוש לכבוד הרב וקרא דלא תלמד לעשות בטלי אחריותא
 תוקמיה כגון כטיעת קישואין דסכהדרין ודמות לורות לבנות
 דר"ג: בקובה אהל זונות כדכתיב אל הקובה: וקדקה לפסוע
 פסיעות כאות וכתיב כל כבודה בת מלך פנימה: שאדם דש
 בעקביו דקדוק פסיעות כי הכא ל"א שאדם דרסן צרגליו שאין
 קשובין בעיניו כלום: על כל דרכי אפילו קדוק פסיעות:

לפני איריהן פרק ראשון עבודה זרה נו

שלשה הצדיקים הללו שנודמו להם שלש מקראות של צדוק הדין בשעת צדוק הדין:

ת"ר כשחלה ר' יוסי בן קסמא הלך ר"ח בן לו תרדיון אצלו לבקרו א"ל חנינא אחי אי אתה

יודע שאומה זו מן השמים המליכה שהחריבה ביתו ושרפ' את היכלו והרגה את חסיריו ואכרה את טוביו ועדין היא קיימת ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וספר (תורה) מונחת בחיקך א"ל מן השמים ירחמו א"ל אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר מן השמים ירחמו תמהני אם לא ישרפו אותך ואת ס"ת באש א"ל ר"ח מה אני לעול' הבא א"ל כלום בא מעשה לידך א"ל רבי מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים אמר ליה אם בן מחלקך יהא חלקי ומגורלך יהא גורלי אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפטר ר' יוסי בן קסמא והלכו כל גדולי רומי לקוברו והספידוהו הספר גדול ובחורתן מצאו לר"ח בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתור' ומקהיל שאתה יושב ועוסק בתורה והס גזרו על כך: דברים של טעם שהחריבה את ביתו והרגה את חסיריו ועדיין היא קיימת:

כלום מעשה בא לידך ואשמע איך היית נוהג: מעות של פורים שהנחתי למעודת פורים שלי נתחלפו לי וחלקתים לעניים וסבור הייתי שארכקי של צדקה היא ולא כפרעתי שארכקי של צדקה*: מחלקך יהא חלקי הואיל והיית וותרן במקווכ: עוד ס"א

* ועיין בד"ש חסור לג ספירש

זרה
לא
רות
הסיא
מכאן
נענש
י"חנן
רומי
מיד
מ"ד
ע"ה"ו
שתן
מים
אל
זרה
זרת
ילים
קדק
ד"ט
בייתא
לככות
ספוע
דש
שאין
:

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה נח

דיתבה אחותי בקובה של זונות שקל תרקבא
דינרין ואול ואמר אי לא אתעביד בה איסורא
מתרחיש ניסא ואי עברת איסורא לא מתרחיש
ניסא אול נקט נפשיה כחד פרשא אמר לה
השמיעי לי אמרה ליה דשתנא אנא אמר לה
מתרחנא לך אמרת ומאי נפקא לך מינאי דאיכא
נפישין דשפירי מינאי טובא אמר ש"מ לא אתעביד
בה איסורא כל דאתי אמרה ליה הכי אול לגבי
שומר דידה א"ל הבה ניתלי א"ל מסתפינא ממלכות
א"ל שקול תרקבא דינרין פלגא פלח ופלגא
ליותי לך א"ל וכי שלמי מאי איעבד א"ל אימר אלהא
דמאיר ענני (אלהא דמאיר ענני) ומיתצלת א"ל
יומי יימר דהכי הוא א"ל השת' חזית הוה הנהו כלבי ^{ס"ע"נ}
דאכלי אינשי שקל קלא פתק בהו אחו עליה
למיכליה אמר אלהא דמאיר ענני שבקוהו יהבת
ליה ניהליה לסוף אשתמע' מלחא בי מלכא אתיוהו
אסקוהו לזקיפא אמר אלהא דמאיר ענני אחתוהו
תרקב תרי וקנ קלי סאה : דינרין זהובים : נקט נפשיה כחד
פרשא התקין עכיכי לבושו כאחד מן הפרשים : דשתנא
אנא דרך נשים לי : מתרחנא אתאמר כלומר אמתין עד
שיפסוק לך ודוגמתו בבבא קמא בשלהי ערוז' מאן תרק כיתרק
שמואל : פלגא פלח את המלך בכל עת שיעליל עליך פייסכו
דינרין : וכי שלמי כשיכלו הדינרין ממאי פלחנא : מי יימר
שאת אתך שאכלל נתפלה זו : שקל קלא פסת רגבים : אתיוהו
לשומר : אסקוהו לזקיפא לתלייה פורק"א שולבין נה :

אמרו ליה מאי האי אמר להו הכי הוה עובדא
חקקה לדמותיה דר"מ אפתחא דרומאי אמרו
כל דחוייה ליה לתפסיה יומא חד חזייה רהטו
אבתריה רהט מקמייהו ואזל לבי זונת א"ד בשול
נכרים הוא טמש בהא ומתק בהא וא"ד אתא
אליהו אידמי ליה בזונה ברכתיה (ואחרתי) אמרי חס
ושלום אי ר"מ הוה לא הוה עביר הכי קא ערק לכבל
א"ד משום האי מעשה וא"ד ממעשה דברוריה:

לח ת"ר ההולך לאיצטרינין ולכרקום וראה את
הנחשים ואת החברים בוקיין מוקיין מוליגיין

ס

לוליון סגלרין סגלריגון הרו זה מושב לצים ועליהם
הכתוב אומר *ובמושב לצים לא ישב וסמך
ליה כי אש בתורת ה' חפצו הא למדת שהדברוי

תליס א

מאי האי דלא מליכא לעזקסא: אתא לבי זונת כדי שיאמרו לא
הוא דאיהו לא הוה ע"ל: טמש בהא ומתק בהא טבל אקד
מאלבצותיו ומלך את קברתה: ברכתיה קנקמו כאילו היה
רגיל אללה: א"ד משום האי מעשה ערק: וא"ד משום מעשה
דברוריה שפיס אסת לגלגה על מה שאמרו קכמים נשים דעתן
קלות עליהן ואמר לה קייך סוסך להודות לדבריהן ולזה לאקד
מתלמידיו לכסות' לדבר עביר' והפליג בה ימים רבי' עד שכתרלית
וכשנודע לה הדבר חנקה עלמה וערק ר"מ קצמת כיסוסא:

לאיצטרינין מקום שמכניסין את השור: ולכרקום מלור ועושים
סס שקוק ולילכות: את הנחשים מנשאים
ומכשפים: ואת החברים לוקשי נשאים: בוקיין מוקיין לוליון
סגלרין סגלריגון כלם מיני לילכים הם: הא למדת מדסמך

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה נט

הללו מביאים [את האדם] לירי ביטול תורה
ורמינהי הולכין לאיצטדינין [מותר] מפני שצוח
ומציל לכרקום [מותר] מפני ישוב מדינה
ובלבד שלא יתחשב עמהם ואם נתחשב עמהם
אסור קשיא איצטדינין איצטדינין וקשיא
כרקום אכרקום בשלמא כרקום אכרקום לא קשיא
כאן במתחשב עמהם כאן בשאין מתחשב עמהם
אלא איצטדינין איצטדינין קשיא תנאי היא
דתניא אין הולכין לאיצטדינין מפני מושב לצים
ר' נתן מתיר מפני שני דברים אחד מפני שצוח
ומציל ואחד מפני שמעיד עדות אשה להשיאה.
ת"ר אין הולכין [לאיצטדיאות] [לטרטואות]
ולקירקסאות מפני שמובלין שם לע"ז דברי ר"מ
וחכמים אומרין מקום שמובלין שם אסור משום חשד
ע"ז מקום שאין מובלין אסור מפני מושב לצים
ליה כי אם בתורת ה' קפלו (ובתורתו יהגה יימס ולילה) מכלל
דמאן דאזיל בהכי לאו בתורת ה' קפלו : שצוח ומציל אם רואה
שיגיקו שם יהודי לועק ומתחזק להם ומלילו : מפני ישוב
המדינה ישראל הדריס בצותה העיר אזה מבקש מבני ישוב
כרקום להלילס : שלא יתחשב עמהם למזקס ולעשות מזור
עמהם : שמעיד עדות אשה אם רואה קברו ישראל כהרג שם
מעיד לאשתו ומשיאה : שמובלין שם [מסדרין] לורכי ע"ז
להתנדב לה. מובלין לשון זבלכי אישי אמיסכר בלע"ז עכין קניה
אל סכור ואסיפה : מפני חשד ע"ז שלא יקדוהו בקוקת זיבול

ויחשב מ"אקס דמי קניס : אם יחביו באיזובים : יחשב מ"אקס

מאי בינייהו אמר רבי חנינא מסורא נשא ונתן
איכא בינייהו :

לט דרש ר' שמעון בן פוי מ"ד * אשרי האיש אשר
לא הלך בעצת רשעים וגו' וכי מאחר שלא

הלך מהיכן עמד ומאחר שלא עמד מהיכן ישב
ומאחר שלא ישב מהיכן לץ אלא לומר לך שאם
הלך סופו לעמוד ואם עמד סופו לישב ואם ישב

סופו ללוצ' ואם לץ עליו הכתוב אומר * אם חכמת
חכמת לך ולצת לבדך תשא א"ר אלעזר כל המתלוצץ

יסורין באין עליו שנא' * ועתה אל תתלוצצו פן
יחזקו מוסריכם . אמר להו רבא לרבנן במטותא

[בעינא] מינייכו דלא תתלוצצו דלא ליתו יסורין
עלייכו אמר רב קטינא כל המתלוצץ מזונותיו

מתמעטין שני * משך ידו את לוצצים אמר ר"ל
לע"ז : מאי בינייהו לר"מ כמי כולהו אסירי דהא לר"מ כולהו

בזקת זיבול לע"ז כינהו : נשא ונתן לר"מ כשא וכתן אסור דהא
מפכי שמזבלין סתמא קאמר וסבר דודאי מזבלין לע"ז שם ואיכא

למישא לדמי ע"ז בידו וקובין עישראל זה לצורך ע"ז : ורבנן
דמפראי משום קעד ליכנות ולמידי אקריכי לא קיישי כשא וכתן

עותר דלא קיישינן לדמי ע"ז :

אם הלך סופו לעמוד הלך משמע בהעברה בעלמא סופו
לעמוד ולהתעכב ביניהם מעט והכי קאמר אשרי שלא הלך

ומתוך שלא הלך לא עמד ומתוך שלא עמד לא ישב הא אם הלך
סופו לעמוד וכו' : אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם כי כלה

ונקרלה שמעתי : מוסריכם יסוריכם : משך ידו הקנ"ה הסומק

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה ס

כל המתלוצץ נופל בניהנם שנ' *זר יהיר לץ ^{ושלי כא}
שמו עושה בעברת זרון ואין עברה אלא גיהנם
דכתיב *יום. עברה היום ההוא א"ר אושעיא כל ^{לפני ס}
המתיהר נופל בניהנם שנ' זר יהיר לץ שמו עושה
בעברת זרון ואין עברה אלא גיהנם דכתיב יום
עברה היום ההוא וגו'. א"ר (תנחום) [חנילאי]
בר חנילאי כל המתלוצץ גורם כליידה לעולם
שנאמר ועתה אל תתלוצצו פן יחזקו מוסריכם
[כי] כלה ונחרצה א"ר אלעזר קשה היא שתחילתו
יסורין וסופו כלייה דרש ר' שמעון בן פוי (מ"ד)
אשרי האיש אשר לא הלך וגו' אשרי מי שלא
הלך לטרטואות ולקרקסואות ובדרך חטאים לא
עמד [זה שלא עמד] בקנגיון ובמושב לצים לא
ישב [שלא ישב] בתחבולות שמא יאמר אדם
הואיל ולא הלכתי לטרטואות וקרקסואות ולא
עמדתי בקנגיון אלך ואגרה בשינה ת"ל כי אם
כתורת ה' חפצו ובתורתו יתנה יומם ולילה :

א"ר שמואל בר (נחמן) [נחמני] א"ר (יוחנן) מ
[יונתן] מ"ד *אשרי האיש אשר לא הלך ^ס

^{מליס ס}

יד לזון את הכל מושכה מן הלוללים : יום עברה היום ההוא
ביום הדין משתעי קרא שכידוכין בו אוה"ע לגיהנם : לטרטואות
פלטיץ וכל דבריהם כשהם נאספין לשקוק ולללון : קניגיון לידת
קיות ע"י כלבי' וכל מעשיה' לשום שמחה ושקוק ודוגמתו בשקיעת
קולין וכי משה קניגי היה :

שם וירשם אשכנזי וכלי ישיא : שפתי ישי

וגו' אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים
יט זה *אברהם שלא הלך בעצת אנשי דור הפלגה
מפני שאנשי דור הפלגה רשעים היו שנאמר
ראשי' יא *הכה נכנה לנו עיר *ובדרך הטאים לא עמד
תלים א [שלא עמד] במעמד אנשי סדום מפני שאנשי
ראשי' יג סדום הטאים היו שנא' *ואנשי סדום רעים וחטאי'
ובמושכ לצים לא ישב שלא ישב במושכ אנשי
שופטי' יו פלשתי' שאנשי פלשתי' ליצנים היו שנ' *ויהי
כטוב לכם ויאמרו קראו לשמשון וישחק וגו' :

מא *אשרי איש ירא [את] ה' אשרי איש ולא אשה
א"ר עמרם אמר רב אשרי מי שעושה
תלי' קינ תשובה כשהוא איש ר' יהושע ב"ל אמר אשרי
עקידה מי שמתגבר על יצרו כאיש. במצותיו חפץ מאד
שער כג א"ר אלעזר במצותיו ולא בשכר מצותיו כדתנן
ע"י נספד אורחות אברהם אבינו זימי דור הפלגה היה צסוף ימי פלג כפלגה הארץ
לדיקים כדתכיא צס"ע א"ר יוסי כניא גדול היה עבר שקרא
שנשנילו' שס צנו פלג שאס תאמר בתקל' ימיו הרי יקטן אקיו לעיר חמכו
דנדים והוליד משפחות קודם שנתפלגו שחומר ויקטן ילד וגו' ואח"כ
יקדים אדם לשנויה כל הארץ שפה אחת ואל"ת צאמצעותיו לא צא הכתוב לסתום
בכחותו אלא לסרש וכלמד שנשכת מות פלג כתפלגו ופלג ראה את אברה'
כמה שנים דהא (לקפ"א) [לקל"א] דפלג כולד אברהם [וקיה
פלג אחר כך כמה שנים]: במושכ אנשי פלשחים כשגר
ביניהם דכתיב ויגר אברהם [בארץ פלשתיים] :

כשהוא איש כשהוא צקור צקמו כלו' ממהל להכיר צוראו קודם
ימי הזקנה : כאיש גבור : ולא בשכר מצותיו שעובד

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה סא

הוא היה אומר אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא ע"מ לקבל פרס:

* כי אם בתורת ה' חפצו (תני') [א"ר] אין אדם ^{מב} לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ שנ' כי אם בתורת ה' חפצו לוי ור"ש ברבי הווי יחבי ^{שס} קמיה דרבי וקא פסקי סדרא שלים ספרא לוי אמר לייתו לן משלי ור"ש [ברבי] אמר לייתו לן תהלים כפיוה ללוי ואחיוה לתהלים כי מטו כי אם בתורת ה' חפצו פירש רבי ואמר אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ (שנ' כי אם בתורת ה' חפצו וגו') א"ל לוי לרבי נתת לי רשות לעמוד א"ר אבדימי בר חמא בר חסא כל העוסק בתורה הקב"ה עושה לו חפצו שנ' כי אם בתורת ה' חפצו אמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ שנ' כי אם בתורת ה' חפצו

את יולכו מאהבת שמו ומאהבת מלות פיו ולא לשום קבול שכר: ע"מ שלא לקבל פרס יהא לנך עמו לומר אפילו אין סופי לקבל שכר אוהב אני את בוראי וספן במלותיו:

ממקום שלבו חפץ לא ישנה לו רבו אלא מסכתא שהוא עבד עמו שאם ישנה לו עס' אחרת אינה מתקיימת לפי שלנו אחר מאומו: חפצו באומה שאדם חפץ מדלל כתיב חפץ: פסקי סדרי פראויות אל מקרא: שלים ספרא סיימו את אקד מהספרים: תהלים ספר תהלים: עושה לו חפצו הכי אמר

ה
ס
ג
ר
מ
ש
א
ש
י
ה
:
ש
ש
ש
א
ת
א
ר
מ
כ
ת
ר
ק
ש
ג
ד
ס
נ

ואמר רבא בתחלה נקראת התורה על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שם שלו שנ' כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו וגו' :

מג ואמר רבא לעולם ילמוד אדם תורה ואח"כ ^{שס} יהגה שנ' בתורת ה' והדר ובתורתו יהגה

ואמר רבא לעולם ליגרם אינש ואע"ג דמשכח ואע"ג תלי' קיט דלא ידע מאי קאמר שנ' *גרסה נפשי לתאבה גרסה כתיב ולא כתיב טחנה. רבא רמי כתיב ^{נושלי ט} *על גפיו וכתיב *על כסא בתחלה על גפיו ולבסוף ^{שס} קרא כי אם בתורת ה' עושה קפלו : נקראת על שמו של אותו

תלמיד שטרק בה דכתיב ובתורתו דמשמע של כל אדם :

ילמד אדם מרבו תורה עד שיהא גרסת התלמוד ופירושו שגורה לו בפיו: ואח"כ יהגה יעיין בתלמודו לדמות מלתא למלתא

להקשות ולתרוץ ובראשונה לא יעשה כן שמא (יכשל) [ינטל] והרב לא ימלא לו בכל שעה. ועוד דלאקר ששנה הרבה

הוא מתיישב בתלמודו ומתרוץ לעלמו דבר הקשה והכי אמרי' בפרק הרואה הסכת הם ואח"כ כחת ומייתכן להא דרבא

התם: דלא ידע מאי קאמר שאין רבו יודע לפרש לו כלום: גרסה לשון גרש וכרמל שלא היה עומן הדק אלא כריקים של

גרסות המקלקים את הקטה לשנים או לארבע לצורך מאכל: גרסה נפשי לתאבה מרוב תאותי לתורה הייתי (גורסה)

[שונר] לפי היכולת אע"פ שאינה עומק הדק ליכנס בעומקה: כתיב על גפי בתורה משמע שלקח כערוחיה תקרא תלמידים

העוסקים בה על גפי משמע כעל כנפי' מושב שאיכו קבוע וכתי' קרא אקרינא על (מרומי קרת) [כסא] מקום כבוד קבוע כמו

לפני איריהן פרק ראשון עבודה זרה סב

על כסא (רבא רמי) כתיב *בראש מרומי וכתיב ^{מ שלי ח}
 עלי דרך בתחלה בראש מרומים ולבסוף עלי ^{שניס}
 דרך עולא רמי כתיב *שתה מים מבורך וכתיב ^{ס ס ה}
 *ונוולים מתוך בארך בתחלה [שתה] מבורך ^ס
 ולבסוף [ונוולים] מתוך בארך אמר רבא א"ר
 סחורה א"ר הונא מ"ד *הון מהבל ימעט וקובץ ^{ס ס י}
 על יד ירבה אם עושה אדם תורתו חבילות
 חבילות מתמעט ואם קובץ על יד ירבה. אמ'
 רבא ידעי רבנן להאי מלתא ועברו עלה א"ר
 נחמן בר יצחק אנא עבדתה ואיקוימה בודי. א"ר
 שיוכי משום ר"א בן עזריה מ"ד *לא יחרוך רמיה ^{ס ס י}
 צידו צייד הרמאי לא יחיה ולא יאריך ימים
 ורב ששת אמר צייד הרמאי יחרוך כי אתא רב

רק הכסא אגדל מוך. ל"א מתקלה על גפי יקידי בלא תלמידים
 כמו אס בגפו יבא בגפו ילא: בראש מרומים מסתלק
 במצבות: ולבסוף עלי דרך מורה הוראות לעין כל: בורך
 מים המכונסין וסופן כלים: בארך מים קיים ואין פוסקין:
 חבילות הגורם הרבה יעד אינו יכול לקזור עליו פעמים רבות
 ומשכח: על יד מעט: (אנא עבדתה עשיתיה קבלתיה על
 יד): יחרוך כוטרקון יסיה ויאריך: צייד הרמאי שמרמה
 אכשם להראות כמה אני חכם להעמיד גרסות הרבה והוא
 משתכח ומקלר קייו דכתיב כי הוא קיין ואורך ימיו: ורב ששת
 אמר צייד הרמאי הוא יחרוך לשון אחרוכי כלו' יש לו עופות
 לחרוך ולאכול כך מי שלומד וגורם מעט מעט ומקזר עליו פעמים

ס"י זכר יצחק: יאבד ללא יאבד סוף חיינו בדרוש

יה
 של
 אם
 ח"כ
 הגה
 ע"ג
 אבה
 תיב
 סוף
 איתו
 גורה
 ולתא
 [טל]
 רבה
 מרי
 רבא
 לוס:
 של
 חכל:
 (סה)
 וקה:
 ידים
 כתי'
 כמו

דימי אמר משל לצייד שצד צפרים אם משבר
כנפיה של ראשונה (מתקיימת) [כולם מתקיימות]
בידו ואם לאו אינה מתקיימת בידו:

מד *והיה כעץ שתול על פלגי מים אמרי דבי ר'
ינאי כעץ שתול ולא כעץ נטוע כל הלומד

ס

תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם אמר
להו רב חסדא לרבנן בעינא דאימא לכו מלתא
ואנא מסתפינא דשבקיתו לי ואזלייתו כל הלומד

תליכ א

תורה מרב אחד אינו רואה סימן ברכה לעולם
שבקוה ואזול קמי (ררבא) [דררבה] אמ' להו הני
מילי בסברא אבל בגמרא מחד רבה מעלו כי

תנחום בר חנילאי לעולם ישלש אדם שנותיו
שליש במקרא ושליש במשנה ושליש בתלמוד

ס ע"ג היכי דלא לפלוג לישני על פלגי מים א"ר

ומי ידע כמה חיי כי קאמרינן ביומי. אשר פריו
הרבה עד שיגור בפיו וא"כ קוזר ולומד תלמודו מתקיים וקרא

מתמה וכי לא יסרוך מי שלידו ברמיה: כנפיה שלא תנרק:

שתול משמע עקור מכאן וקוזר וכשתל במקום אחר: נטוע
מעיקרו ולא זו משם לעול' כלו' כעץ שתול יעשה תלמיד

אח עלמו לילך וללמוד מכל אדם ולא כעץ נטוע להשתקע לפני
רז אקד: סברא ללמוד קריפות וקדוד הלכ לאחר שלמד ושגורה

בפיו גרסת התלמוד: דלא ליפלוג לישני שלא יתחלקו הלשונות
דהאי גרים שמעתא בהאי ליטנא והאי גרים לה בליטנא אקריכא

וקדא מילתא הוא ומיהו תלמודא דגרים (מסומייהו) [מתרוייהו]
קשתנא בגרסיה קשוס דמנלנלי ליטני: ביומי שני ימים

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה סג

יתן בעתו אמר רבא אם פריו יתן בעתו עלהו לא יכול ואם לאו על הלומד ועל המלמד עליהם הכתוב אומר לא כן הרשעים וגו' :

א"ר אבא אמר רב הונא [אמר רב] מ"ד *כי מה רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה ^ס כי רבים חללים הפילה זה תלמיד שלא הגיע ^{משליו} להוראה ומורה. ועצומים כל הרוגיה זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה ועד כמה א"ר זירא עד ארבעין שנין והא רבא אורי התם בשוין. ועלהו לא יכול [אמר רב אחא בר אדא אמר רב ואמרי לה] א"ר אחא בר אבא אמר רב המנונא אמר רב מנין שאפי' שיחת [חולין של] ת"ח

מקרא ושני ימים במשנה וכו' וכן כל שנוע ושנוע : אם פריו יתן בעתו שיקבע עתים לתורה : רשעים תרי משמע לומד ומלמדו. ל"א פריו יתן בעתו שלמד ועושה פרי כלו' מקיים מה שכתוב בתורה זהו עיקר : על הלומד ועל המלמד שאסור ללמוד תורה לתלמיד שאינו הגון :

הפילה לשון כפל שלא מלאו ימיו כלו' תלמיד שלא מלאו ימיו רבים קלליו : עצומים המתעלמי' ומקרישים ומתאסקי' מלהורות הורגים את דורן : ועצומים לשון ועולם עיניו : ועד כמה היו ראוי להוראה : עד ארבעים שנים משולד : והא רבא אורי וכל ימיו לא היו אלא ארבעים שנה כפ"ק דר"ה : החם בשוין שאין בעירו גדול ממנו : שיחת חולין של חכמים צריכה תלמוד כדי להתלמד לדבר בלשונם שהוא לשון נקיה

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

צריכה תלמוד שנאמר *ועלהו לא יכול :

תלים א

מו אמר ריב"ל דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים

שס

ומשולש בכתובים כל העוסק בתורה נכסיו

דברי' כט מצליחין לו כתוב בתורה דכתיב *ושמרתם את

דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו

יבוס"ג א

את כל אשר תעשון. שנוי בנביאים דכתיב *לא

ימוש ספר התורה הוזה מפיד והגית בו יומם ולילה

למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח

[את דרכיך] ואז תשכיל. ומשולש בכתובים

תלים א

דכתיב *כי אם בתורת ה' חפצו וכתורתו יהנה

יומם ולילה והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר

פריו יתן בעתו ועלהו לא יכול וכל אשר יעשה

יצליח. מכריו ר' אלכסנדראי מאן בעי חיי מאן

בעי חיי כניפו ליה כולי עלמא ואתו לגביה אמרו

שס לד

ליה הב לן חיי אמר להו *מי האיש החפץ

חיים וגו' נצור לשונך מרע גו' שמא יאמר אדם

הואיל ונצרתיו את לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה

שס

אלך ואגרה בשינה ת"ל *סור מרע ועשה טוב

חש"ל ד

ואין טוב אלא תורה שנ' *כי לקח טוב נתתי לכם

ב תורתיו אל תעזבו : **לא תחנם לא תתן להם חן

דנ"ס

דנ"ס מסייע ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב אסור

לו לאדם שיאמר כמה נאה נכרי זה מתיובי מעשה

ועושר ומרפא : ועלהו הוי דבר קל שנאילן וכתיב לא יכול כלו'

לא ילך לאבוד :

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה סד

בר' שמעון בן גמליאל שהיה עומד על גבי מעלה
בהר הבית וראה נכרית אחת שהיתה נאה ביות'
ואמר *מה רבו מעשיך ה' ואף ר"ע ראה אשת ^{מלי' קד}
טורנוסרופוס ורק ושחק ובכה רק שהיתה [באה]
מטפה סרוחה שחק דעתידה למיגיירה ונסיב לה
בכה דהאי שופרא בלי בארעא רבנן אודווי הוא
דמודו דאמר מר הרואה בריות טובות ואילנות
טובות אומר ברוך שככה לו בעולמו. ולאסתכולי
מי שרי מיתבי *ונשמרת מכל דבר רע שלא יסתכל ^{דנלי' כג}
איש באשה נאה אפילו היא פנויה באשת איש
ואפילו היא מכוערת *ולא בבגדי צבע של אשה ^{ס"ע"ג}
ולא בחמור ולא בחמורתה ולא בחויר ולא בחויר'
ולא בעוף ולא בעופפת בשעה שנוקקין זה לזה
ואפילו מלא עינים כמלאך המות קרן זוית הואי:
אמרו עליו על מלאך המות שכולו מלא עינים מו
ובשעת פטירתו של אדם עומד למעלה ^{ס"ג}
מראשותיו וחרבו שלופה בידו וטפה של מרה
תלוי' (בה) [בן] כיון שרואה אותו החולה מזדעזע
ופותח את פיו וזורק טפה של מרה לחוך פיו ממנו
מת ממנו מסריח ממנו פניו מוריקות ממנו מר
ולא בבגדי צבע של אשה אזכר את האשה כמו שהיא מלובשת
בהן שמייפין אותה ומטהרין אקריה: קרן זוית הואי
כשפונה לימין או לשמאל ליכנס ממנו למבוי ופוגעין זה את זה
בקרן זוית ואינו רואה אותה מרקוק באה כנגדו שיעלים עיניו:

נימא פליגא אדאבוה דשמואל דאמי אבוה דשמואל
אמר לוי מלאך המות אי לאו דחיישינא ליקרא
דברייתא הוה פרענא להו בית השחיטה כבהמה
דלמא ההיא טפה מחתכת להו לסימנין. ממנה
מסריח מסייע ליה לרכי חנינא בר כהנא דא"ר
חנינא בר כהנא אמרי בי רב הרוצה שלא יסריח
מתו יהפכנו על פניו:

מח ת"ר *ונשמרת מכל דבר רע שלא יהרהר אדם
ביום ויבא לידי טומאה כלילה מכאן א"ר

דנני' כג פנתם בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות. זהירות
מביאה לידי זריוות. זריוות מביאה לידי נקיות.
נקיות מביאה לידי פרישות. פרישות מביאה לידי
טהרה. טהרה מביאה לידי קדושה. קדושה מביאה
פרענא בית השחיטה ליראות מנפון כבהמה אלמא מסתך
ממש הוא:

ונשמרת וסמיך ליה כי יהיה כך איש אשר לא יהיה טהור מקרה
לילה וקרא מזהיר ליה להשמר שלא יבוא לידי כך:
תורה ע"י שיעסוק בה ועוד שרואה ומצין אזהרות שבה וכוהר:
זריוות זריו ונשמר קודם לכן שלא תבא עבירה לידו כי הכא
דאיכו מהרהר לבא לידי טומאה: זהירות כשהעבירה באה
לידו זהיר להשמר שלא יכשל והכי אמרינן בכל הנשר בשקיטת
קולין מאי לאו דזהיר ולא כגע לא דזריו וקדם ומשי ידוה מעיקרא:
נקיות כפי באין קטא: פרישות אף מדבר המותר פורש להקטור
על עלמו: טהור לק ומלובן ועדיף מנקי:

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה סח

לידי ענות. ענות מביאה לידי יראת חטא. יראת חטא מביאה לידי חסידות. חסידות מביאה לידי

רוח הקדש. רוח הקדש מביאה לידי תחיית המתים ומחיית
וחסידות גדולה מכלם שנאמר * או דברת בחזון כחותי' ע"י
לחסידך ופליגא דריב"ל דאמ' ריב"ל ענות גדולה אליסו ו"ל
מכלן שנא' * יען משח ה' אותי לבשר ענוים חסידו' כ"ס כשקליס
וצדיקים לא נאמר כאן אלא ענוים הא למדת תלי' סט
שענות גדולה מכלם: יפעי' סח

אין מעמידין

פרק שני

[אמר מר חביבה עליהן בהמתן של ישראל יותר מט
מנשותיהן]. א"ר יוחנן בשעה שבא נחש על כב
חות הטיל בה וזהמא אי הכי ישראל נמי ישראל ע"כ

שעמדו על הר סיני פסקה וזהמתן נכרים שלא שנת ס"כ
עמדו על הר סיני לא פסקה וזהמתן (מהן): חלמרקד

יחיב ר' אמי ור' אסי ור' יצחק נפחא אקילעא ע"כ
דר' יצחק נפחא פתח חד מינייהו ואמר וכן כרש"י

חיה ר' אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן פתח ועיין
לידי רוח הקודש להשקות עליו שכינה: או דברת בחזון כס"פ

לחסידך ולא כאמר ליראיך ולעכו"ך: דסוספ
ישראל שעמדו על הר סיני ונחמנו מכל מוס דכמינ כלך יפה נ

רעיתי ומוס אין כך: ר
וכן חיה ר' אליעזר פוסל ומו' מוס דקיי' לרביע' (שפל

ישעיה ס אידך ואמר מאי אהדרו ליה * כל צאן קדר יקבצו
 לך יעלו לרצון על מזבחי אמר להם ר' אליעזר
 כלם גרים גרורים הם לעתיד לבא. אמר רב
 נפניה ג' יוסף מאי קרא * כי אן אהפוך אל עמים שפה
 ברורה. א"ל אבוי ודלמא מע"ז הוא דהדרי בה
 א"ל רב יוסף * לעבדו שכם אחד כתיב:

נא * וישרנה הפרות בדרך וגו' מאי וישרנה הפרות
 ע"כ ע"כ א"ר יוחנן משום רבי מאיר שאמרו
 ע"כ וישרנה וכן אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב
 (שעקמו) [שישרון] פניהם כלפי ארון ואמרו שירה
 שוות טו ומה שירה אמרו א"ר יוחנן משום ר' מאיר * אז
 ישע' יכ' ישיר משה וגו' ור' יוחנן דידיה אמר * ואמרתם
 ביום ההוא הודו לה' קראו בשמו וגו'. וריש לקיש
 אמר מזמורא יתמא * מזמור שירו לה' שיר חדש
 כי נפלאות עשה וגו'. ר' (אלעזר) [אליעזר] אומר

הנכרים נקטו עליה ולכן היה פוסל בכל הקרבות: מאי
 אהדרו ליה חברוהי חכמים דמכשירים פרת קטאת הכלקת
 מן הככרי: כל צאן קדר קדר הוא ישמעאל וכתב יעלו לרצון
 על מזבחי אלמא בשאר קרבות כמי שרי: גרים גרורים מעלמס
 נגררים להתגייר אע"פ שאין מקבלין אותן: מע"ז הדרי בה
 כדכתיב לקרוא כלם בשם ה' אבל מרביעה לא הדרי: שכם
 אחד משמע אין חילוק בעבודתן ישראל והאומות ותהא עבודתן
 שזה (ככל) [ככל] מלותיו:

וישרנה אז ישיר כי גאה גאה לשלוק יד בפלשתים ונדגון
 אלהיהם: יחמא שלא פוכר שם אמרו:

אין מעמידין פיק שני עבודה זרה סו

*ה' מלך ירגוז עמים ר' שמואל בר נחמני אמר פלי' ט
 *ה' מלך גאות לבש. ר' יצחק נפחא אמר רני טס טג
 רני השטת התנופפי ברוב הדרך המחושק ברקמי
 זהב המהוללה בדביר ארמון המפוארה בעדי עדיים
 רב אשי מתני לה להא דר' יצחק נפחא אהא
 *ויהי בנסוע הארון ויאמר משה וגו' וישראל מאי ודנר י
 אמרו א"ר יצחק רני רני השטת וגו' אמר (רבא)
 כמאן קראו פרסאי לספרא דביר מהכא *ושם שופטי' א
 דביר לפנים קרית ספר א"ר אשי כמאן קרו פרסאי
 לנדה דשחנ' מהכא *כי דרך נשים לי:
 *וידום השמש וירח עמד עד יקום גוי אויביו נב

ירגוז על שהכס נמכת טקורי: השט' ארון עלי שטיס: התנופפי
 התרוממי: המחושק קשור' לשון ומשוקיה' כספ: ברקמי זהב
 מליפה זהב טהור מצית ומנמון: המהוללה בדביר ארמון טס"ת
 של משה בתוכו וארון מהולל ומפואר כמה שנתוכו: בעדי עדיים
 ואין לך עדי גדול מזה: דביר הוא ספר כל' פרס: ישראל מאי
 אמרו בנסוע הארון נשעת מהעו' שנמדבר שהיה משה אומ' קומה
 ה' מה ישראל עוכין אחריו: דשחנא כוטרקון ד' דרך ש' נשים:
 וידום השמש ניהושע כתיב כשכלקס עם קמשת המלכים
 הלרים על הגבעונים והכא נקט [לה] מאוס דפליגי
 לעיל ר"א ורבי שמואל בר נחמני במדרש פסוקא דוישכנה הפרות
 ופליגי כמי במדרש ויעמוד השמש. ודום שתק מלומר שירה
 שנכל עת לכתו אינו שתק ובעמידתו שתק ויהושע אומר שירה
 נשילה דכתיב אז ידבר יהושע לה' ביום תת וגו': עד יקום גוי
 5*

דה
 קבצו
 יעור
 רב
 פרה
 בה
 פרות
 אמרו
 רב
 שירה
 *אז
 מרחם
 לקיש
 חדש
 אומר
 מאי
 כלקמת
 לרלון
 מעלמס
 די בה
 שכם
 עבודתן
 ובדגון

חלא היא כתוב' על ספר הישר מאי ספר הישר א"ר
חייא בר אבא א"ר יוחנן זה ספר אברהם יצחק
מדנ' כג ויעקב שנקראו ישרים שנ' *תמות נפשי מות ישרי'
דאשי' מחנוגו' והיכא רמיוזא *וורעו יהיה מלא הגוים אימתי
יהיה מלא גוים בשעה שעמדה לו חמה ליהושע.

והיא (ר') אלעזר אומר זה ספר משנה תורה ואמאי קרי
ליה ספר הישר דכתיב ביה *ועשית הטוב והישר
ובגמ' איכנ' בעיני ה' וגו' והיכא רמיוזא *בהם עמים ינגח יחדיו
דברי' יב אפסי ארץ אימתי בהם עמים ינגח יחדיו אפסי
שם לג

ינקום ישראל מאויביו : הלא היא כתובה על ספר הישר
שעתיד ליעשות לי כס : ספר אברהם וכו' היינו ספר בראשית
שמעשה אבות כתובי' זו : מות ישרים בלעם מנקה על עלמו
שימות מיתה של גויעה כמותן : והיכא רמיוזא בבראשית שעתיד
יהושע [לבא] לכם זה יהושע משבט אפרים בא דכתיב למטה
אפרים הושע בן נון וכתב באפרים חרעו יהיה מלא הגוים כל
הגוים יתמלאו מיראת אימת זרעו של אפרים יהיה מלא הגוים
אם אדם כולק כאן במלקמה אין בני אספמיא יודעין בה אבל
בשעה שעמדה ליהושע השמש כראה לכל העולם וייראו מפכיו :

בדש"י (בהם עמים ינגח יחדיו אפסי ארץ כלומר תפול פקדו
בגמ' איכנ' ואימתו לאותם העומדים בקלה הארץ ותש כקס כדכתיב ולא
קס עוד רוק וגו') : ספר משנה תורה וספר שופטים ל"ג הכא
ואגב ריהטא דגרסי' לקמן נקבע הכא ושבתא היא דהא לא

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה סו

ארץ בשעה שעמדה לו חמה ליהושע) *ויעמוד יחושע י
השמש בחצי השמים ולא אץ לבא כיום תמים
[וכמה] אריב"ל עשרים וד' שעי אול שית וקם
שית אול שית וקם שית כולה מלתא כיום תמים.
ר' אלעזר אומר ל"ו אול שית וקם תרי עשר אול
שית וקם י"ב (כדו) עמידתו כיום תמים ר' שמואל
בר נחמני אמר מ"ח אול שית וקם תרתי סרי
אול שית וקם עשרין וארבע שנא' ולא אץ לבא
כיום תמים מכלל דמעיקרא לאו כיום תמים הוה
א"ד בתוספות פליגי ר' יהושע בן לוי אמר כ"ד
אול שית וקם תריסר אול שית וקם תריסר (אול

רמיחא נהו : ויעמוד השמש יש במשמע שני עכבות אח' בקלי
השמי' דהיינו בקלי היום ואחת סמוך לשקיעת הקמה דכתיב
ולא אץ לבא אלא שהה כיום תמים והיינו כ"ד שעות דיום אינו
תמים וכשלא אלא עם לילו : כ"ד שעות היה אותו היום מעלות
השקר עד לאת הכוכבים ויום תמים אכולה מלתא קאי אהלוך
ואעמידה : אול שית עד קלי השמים : וקם שית דכתי' ויעמוד
השמש : ואול שית עד ערב : וקם שית דכתיב ולא אץ לבא :
כולה מלתא הלוכו ועמידתו כיום תמים כ"ד שעות של יום ושל
לילה דשאר ימים : שלשים ושש דיום תמים דקרא אעמידה
לקוד קאי : מ"ח כיום תמי' דקרא אשהיי' דשקיעה קאי וקמייתא
דלא כתיב נה כיום תמי' סתם עמידה י"ב שעות כעמיד' שדרכו
לעמוד לשתוק כלילה : איכא דאמרי הכך שיעורי דהכי רבנן
במספות שניתוסף על היום קאמרי להו : ריב"ל אמר כ"ד

שית וקם תרתי סרי) עמידתו כיום תמים ר' אלעזר
אומר ל"ו אזל שית וקם תרתי סרי אזל שית וקם
כ"ד ולא אץ לבא כיום תמים (מכלל דמעיקרא
לאו כיום תמים הוה) ר' שמואל בר נחמני אמר
מ"ח אזל שית וקם כ"ד אזל שית וקם כ"ד מקיש
עמידתו לביאתו מה ביאתו כיום תמים אף עמידתו
כיום תמים:

נג תנא כשם שעמדה לו חמה ליהושע כך עמדה
ס לו למשה ולנקדימון בן גוריון (בשלמא)
יהושע קרא. נקדימון בן גוריון גמרא. אלא משה
מנ"ל (א"ר אלעזר) אתיא אחל אחל כתיב הכא
דברים נ *אחל תת פחדך וכתיב ביהושע *אחל גדלך לעיני
יהושע נ העמים ר' יוחנן אמר אתיא תת תת כתיב הכא
ס י תת וכתיב התם *כיום תת ה' את האמורי לפני
בני ישראל ר"ש בר נחמני אמר (אימא) מגופיה
דברים נ דקרא [שמעת ליה] *אשר ישמעון שמעך ורגזו
וחלו מפניך אימתי ורגזו וחלו מפניך בשעה שעמדה

הואי התוספת ויום תמים דקרא אעמידה קאי: ור"א אמר
ל"ו הואי התוספות ויום תמים דקרא אעמידה דלא אץ לבא קאי
וקסייתי סתמא י"ב שעות כתורת הלילה: זר' שמואל בר
נחמני ס"ל דיום תמים דקרא אעמידה דלא אץ לבא קאי ומיהו
מקיש עמידתו דקלי השמים לביאתו דלא אץ לבא:
נקדימון בן גוריון גמרא שהליוהו הגמון (אחד) [שמים] עשר
מעכות מים נמס' תעניות נפ' סדר תענית האלו

דורות בני ישראל ללמדם מלחמה אי זו היא
 מלחמה שצריכה למוד הוי אומר זו קשת ומנ"ל
 ש"ט א דכיהודה כתיב דכתיב *מי יעל לנו בתחיל אל
 ש"ט ב הכנעני להלחם בו] ויאמר ה' יהודה יעלה *וירם
 הטבח את השוק והעליה וישם לפני שאול מאי
 והעליה ר' יוחנן אמר השוק והאליה ואמאי קרי
 ליה והעליה משום דמסמכה שוק לאליה ר' אלעזר
 אמר חזה ושוק ומאי והעליה דמחית ליה לחזה
 עילוי שוק [כי בעי אנופי] ומנפי לה ר"ש בר נחמני
 אמר שוק ושופיה ומאי והעליה משום דשופי עלוי
 שוק קאי:

ועשית הישר והטוב: אי זו היא מלחמה שצריכה למוד כו':
 מנא לן דקרא ביהודה כתיב: דכתיב בראש דספרא מי יעלה
 לנו אל הכנעני בתקלה להלחם בו ויאמר ה' יהודה יעלה אלמא
 סתם מלקמות דספרא איהודה קאי: וירם הטבח את השוק
 והעליה משום פלוגתא דהכי אמוראי גופייהו נקט לה: העליה
 מה שעליה: דמסמכה שוק לאליה השוק סמוך לאליה שהאלי'
 מלמעלה (וכשענת) [וכסמכה] על השוק ושוק הוא עלם של
 כומת הגידין הממולע בין קולית לחרכובה ואברים התקתוכים
 סומכין את העליונים: דמחית מניח קזה על השוק גבי קזה
 ושוק של שלמים בשעת תנופה. וההיא סעודתא אע"ג דזבן
 היה דכתיב כי הוא יצרך את הזבן לא הוה קזה ושוק דידהו
 לכהן דבמה קטנה הוה וקי"ל בס' בתרא דזבנים קזה ושוק דבמה
 גדולה ואין קזה ושוק דבמה קטנה: שופי כף הירך הסוגג עלם
 הקולית וקורין אותן פולש"א:

אין מעמידין פירק שני עבודה זרה סט

ת"ר ישראל (שנטפל) [שנודמן] לונכרי בדרך טופלו נר
לימינו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא שס ע"ב
אומר בסוף טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו
היו עולים במעלה או יורדים בירידה לא יהא
ישראל למטה ונכרי למעלה אלא ישראל למעלה
ונכרי למטה ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גלגלתו
שאלו לאן אתה הולך ירחיב לו את הדרך כדרך
שעש' יעקב אבינו לעשו הרשע דכתי' *עד אשר אבא
אל אדני שעירה וכתיב *ויעקב נסע סכותה ומעשה סס
טופלו לימינו מקברו לככרי לימינו של ישראל שס ירצה הנכרי
להורגו שלק ישראל יד ימינו ויאזו זו : בסוף דאס
היה הליסטים קגור סייף טופלו לימינו כדי שיהא יד שמאל של
הנכרי שהסייף קגור זו ללד ימינו של ישראל ומזומכת לימין
ישראל לאחזו זה : במקל אס ניד הנכרי מקל טופלו ישראל
לשמאלו שתהא יד ימין הנכרי שהמקל זה סמוכה לישראל ואס
יריס יד ימינו תאחזו שמאלו של ישראל במקל הסמוך לה דאי
טופלו לימינו יהא המקל רקוק מידי של ישראל : במעלה זהר
או בסלע : לא יהא ישראל למטה אלא למעלה בעלייה ילך
ישראל לפני הנכרי דהיינו למעלה אלא שטופלו לימינו דלא הו
אחריו ממש וביריד' יולך הנכרי לפניו : ואל ישוח לפניו אפי'
במישור אל יתקו ישראל לפני הנכרי ליטול כלום : שמא ירוץ
ירוכץ : ירחיב לו את הדרך אס היה לריד לו לילך עד פרסה
יאמר שני פרסאות אכי רוצה לילך שמא ימתין הנכרי מלהכותו
עד פרסה שנייה וזה יפרוש ממנו קודם לכן : נסע סכותה ולא

ה
היא
מנ"ל
אל
ירם
מאי
קרי
לעור
חזה
חמני
עלוי
כו :
יעלה
אלמא
השוק
עליה
האלי'
ס של
חוכים
קזה
דזנק
דידהו
בגמה
עלס

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

בתלמידי ר' עקיבא שהיו הולכין לכזיב ופגעו בהן
לסטי' ואמרו להיכן אתם הולכין אמרו להם לעכו כיון
שהגיעו לכזיב פרשו אמרו להם תלמידי' של מי אתם
אמרו להם תלמידי' של ר' עקיב' אמרו [להן] אשרי
ר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם.
כו רב מנשי היה אויל *לבי תורתא פגעו בו גנבי
אמרו לו להיכן אתה הולך אמר להן (לסוריא)
[לפומבדיתא] כי מטא לבי תורתא פירש אמרי
ליה תלמידא דיהודה רמאה את אמר להן ידעיתו
ליה ליהוה הנך אינשי בשמתי (אויל) [אזלו] עבוד
גניבחה עשרין ותרתינן שנין ולא אצלחו כיון דחוו אתו
כלהו (ושרו) [חבעו] שמתייהו והוה בהו חד גרדנא לא
אתא (למשרא) [לשרויה] שמתיה אכליה אריה והיינו
דאמרי אינשי גרדנא דלא טיזא שתא בצרה משניה.
תא חוי מה בין גנבי דבבל ללסטי' דארץ ישראל:
הלך עד שעיר: [ליסטין ישראל היו]: לעכו רקוקה מכזיב:
לבי תורתא מקום: תלמידא דיהודה רמאה את תלמידו של
רב יהודה הו' וקרי ליה רמאי כלומר ממנו למדת לרמותיכו:
ידעיתו ליה שהוא רמאי: בשמתיה לפי שאדם גדול (הוא) [היה]
וקיילא שמתיה לייטיכהו בשמתיה: גרדנא (גרדי) חוג:
דלא טיזא עכיו סתם גרדי אין לו נשת פנים: מן שניה
שמחך שהוא סרבן יד כל בו והורגין אותו: גנבי דבבל שפגעו
בו ברב מכשי כתפקרו לקרף אדם גדול ולסטים דא"י שפגעו
בתלמידי דר' עקיבא ספרו נשנקו ואע"פ שסתם לסטים פרולים
מגנבים להודיעך שנקמה של ארץ ישראל:

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה ע

[איתמר מנין למילה בנכרי שהיא פסולה דרו כז
בר פפא משמיה דרב אמר *ואתה את לאש"י י
בריתו תשמור ור' יוחנן המול ימול מאי בנייהו
וכו'] איכא בנייהו אשה למ"ד ואתה את בריתו
תשמור ליכא דאשה לאו בת מילה היא ולמ"ד
המול ימול איכא דאשה כמאן דמהילא דמיא ומי
איכא למ"ד אשה לא והכתיב *ותקח צפורה צור שוות ד
קרי ביה ותקח והכתיב ותכרות קרי ביה ותכרות
דאמרה לאינש אחרינא ועבד ואי בעית אימא אתאי
איהו ואתחלה ואתא משה ואגמרה:

כתיב *אם אמרנו נבא העיר והרעב בעיר ומחנו נה
שם וגו' והא איכא חיי שעה אלא לחיי שס"ע"ב

שעה לא חיישינן מיתבי לא ישא ויתן אדם (את) ח"כ
[עם] המינין ואין מתרפאין מהן אפילו לחיי שעה
ומעשה כבן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל שהכישו
נחש וכא יעקב איש כפר סכניא לרפאותו ולא
הניחו רבי ישמעאל אמר ישמעאל אחי הנח לי
ואתרפא ממנו ואני אביא לך מקרא מן התורה
[המול ימול וקרי ביה המל ימול מי שהוא מהול ימול אקריס]:

וחקח על ידי שליח : ותכרת אמרה לאקר וכרת :

אם אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שס ואם ישכנו פה
אמרו [נבא העיר והרעב בעיר ומתנו שס ואם ישכנו פה
ומתנו ומעתה לכו ונפלה אל מקנה ארס אס יקיכו וכקיה אס
ימיתכו ומתכו] : והא איכא חיי שעה שאל ימיתוס מיד : לא
חיישינן הואיל וסופו למות כאן : מקרא מן התורה לקמן

זרה

עו בהן
כו כיון
אתם
אשרי
ועולם
גנבי
סוריא)
אמרי
דעיתו
עבוד
זו אתו
נאלא
והיינו
שניה
ראל:
מכזיב:
וידו של
ותיכו:
[היה]
אויג:
שניה
ספגעו
ספגעו
רולים

שהוא מותר ולא הספיק לגמור הדבר עד שיצאת
 נשמתו ומת קרי עליה רבי ישמעאל אשריך בן
 דמה שגופך טהור ונשמתך יצא בטהרה ולא עברת
 על דברי חבריך שהיו אומרי *ופורץ גדר ישכנו
 קהלת י נחש שאני מינורח [דמשכנתא] דאתי (למיסרך)
 [למימשך] בתרייהו. אמר מר ולא עברת על דברי
 חבריך שהיו אומרים ופורץ גדר ישכנו נחש איהו
 נמי חויא טרקוי חויא דרבנן קאמר ליה דלית ליה
 אסותא מאי הוה ליה למימ' ליה כדאמ' רב נחמן בר
 ויקרא יח יצחק *וחי בהם ולא שימות בהם ור' ישמעאל ה"מ
 בצנעא אבל בפרהסיא לא דתניא היה ר' ישמעאל
 אומר מנין שאם (אומר) [אומרים לו] לאדם עבוד

מפרש ליה : עד שיצאתה נשמתו נמותר : ויצאת נשמתך
 בטהרה (נהיתר) [נמותר] : ופורץ גדר ישכנו נחש עובר
 על דברי חכמים ישכנו נחש ולקמן פריך הא איהו קויא טרקיה
 והיה יכול להתרפאות להנצל ולהקיות על ידי זה ולקויא דרבנן
 נמי לא ניקוש שאלו נשכו היה יכול להתרפאות ומשני קויא דרבנן
 לית ליה אסותא שעקילתן עקילת עקרב ולקישתן לקישת שרף
 ולית ליה אסותא כלל שאם נשכו נחש נשכיל שעבר על דברי
 חכמים לא תעלה לו רפואה ויקות ואם היה מתרפא מכשיכה זו
 סופו למות ע"י נשיכת קנריו שהעובר על דברי חכמים קייב
 מיתה : מאי הוה ליה לבן דמה למיטר איזה מקרא היה רוכה
 להניח : בפרהסיא יש קילול השם שיוצא לקוץ ולמדין הימנו
 לקלל בקדושת השם :

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה עא

ע"ז ואל תהרג שיעבוד ואל יהרג שני' וחי בהם
ולא שימות בהם יכול אפי' בפרהסיא ת"ל *ולא ויקרא כב
תחללו את שם קדשי וגו':

(פה האריכו נגזר על הושעה בענין רפואות כוואמריס דניס ולא
ראיתי להעתיקס יעויינו סס):

אריב"ל מעלין אונקלי בשבת מאי אונקלי א"ר כט
אבא איסטומכא דליבא מאי אסותא

מייחי כמונא כרוייא ונינא ואגדנא וציתרי ואבדתא .
לליבא בחמרא וסימניך *ויין ישמח לבב אנוש .
לרוחא במיא וסימניך *ורוח אלהים מרחפת על
פני המים . לכודא בשיכרא וסימניך *זכרה על
שכמה רב אחא בריה דרבא שחיק להו לכולהו
בהדי הדדי ושקיל ליה מלא ה' אצבעותיה ושתי
ליה רב אשי שחיק כל חר וחר לחודיה ושקיל
מלא אצבעותיה רבתי ומלא אצבעותיה זוטרתי

איסטומכא דליבא דופני נטר שתת הלכ והוא טרפשא ל"א
תנוך שכנגד הלכ שקורין כיבל"א ופעמים שככפף

לכד פניס ומעכב הנשימה וזה עיקר : כמונא כרוייא כמין כף
אגרוף : צנינא סיכט"א : אגדנא עשב מר והוא מרובי"א :
ציתרי מדריא"ה : אבדתא אזוב : לליבא בחמרא לאיסטומכא
דליבא ישתה אלו ציין : לרוחא לשמפת שמקמת רוק ישתה אלו
צמיס : לכודא קולי אשה יולדת ומלטנכת על המשבר : שכמה
דומה תיבה זו לשכרא צנ' אותיות : מלא ה' אצבעותיה מלא
ידו : מלא אצבע רבא ומלא אצבע זוטרא שיכול לאסח בזרת

אמר רב פפא אנא עבדי לכל הני ולא איתסאי
עד דא"ל ההוא טייעא אייתי כוזא חדתא ומליא
מיא ורמי ביה תרוודא דרובשא ותלי לה בי כוכבי
למחר אישתי עבדי הכי ואיתסאי:

נו משנה שאל ר' ישמעאל את ר' (עקיבא) [יהושע]
כשהיו מהלכין בדרך מפני מה אסרו

גבינת נכרים א"ל מפני שמעמידין אותו בקיבת
עגלים של נכרי א"ל א"כ מפני מה לא אסרו בהנאה
השווא לדבר אחר א"ל ישמעאל (אחי) היאך אתה

קורא * כי טובים דודיק מין או כי טובים דודייך
א"ל כי טובים דודייך מין א"ל אין הדבר כן שהרי
חברו מוכיח עליו לריח שמניך טובים וגו':

לב וחרם הדריאני מאי הדריאני אמר רב יהודה אמר
שמואל חרם של הדריאנום קיסר כי אתא רב
דימי אמר קרקע בתול' היתה שלא עבד' אדם מעול'

והגודל יקד : כוזא כלי קטן : תרוודא מלא כף : בי כוכבי
תקת הכוכבים בקלר :

כי טובים דודיק מין לשון זכר או כי טובים דודייך מין לשון
נקבה והכי קאמרה כנסת ישראל ישקני הלור מכשיקות
סיהו כי כך אמר לי כי טובים דודייך מין : חברו מוכיח עליו
שהוא לשון זכר וכנסת ישראל היא שאמרה כך לפני שכינה לריח
שמניך וגו' עלמות אהנוך לא שיך למימר לנקבה :

של אדריינום קיסר כשולא בגייסות מוליכן עמו : בתולה
שלא נעבדה והיה כל כחה קיים והוליאמו ציין זה וכעשה

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה עב

עבדה ונטעה ורמא ליה לחמרא בגולפי חיורי ומייצי להו לחמרייהו (ומחברי) [ומתברין] להו בחספיודרו בהדייהו וכל היכא דמטו תרו להו ושחו: פיסקא השיאו לדבר אחר. מאי כי טובים דודיק נו מין כי אתא רב דימי אמר אמרה כנסת לה ישראל לפני הקב"ה רבש"ע ערכים עלי דברי (דודים) [דודיק] יותר מיינה של תורה מאי שנא האי קרא דשייליה א"ר שמעון בן פזי [ואיתימא ר"ש בר אמי] מרישיה דקרא קאמר ליה ישקני מנשיקות פיהו א"ל ישמעאל אחי חשוק שפתיד זו בזו ואל תבהל להשיב מ"ט אמר עולא [ואיתימא רב שמואל בר אבא] גזרה חדשה היא ואין מפקפקין בה אמאי לא אמרה ליה משום דעולא דאמר עולא כי גזרו גזירה במערבא לא מיגלו טעמא עד תריסר ירחי שתא דלמא איכא איניש דלא סבירא לי' ואתי לולולי בה:

קזק : גולפי כלי קרס : חיורי קדשים דמיילי : ודרו בהדייהו כושאין עמהם : תרו להו שורין אותם נמים : דברי (דודים) [דודיק] דברי סופרים : מיינה עיקר תורה שכתב : חשוק שפתותיד כדמתרגמינן ושוקיהם וכינוסיהון : ואל תבהל להשיב אל מדקדק להקשות לו : גזרה חדשה מקרוג גזרו על הגבינה : ואין מפקפקין בה ואין מפרשין טעמא כדמפרש ואזיל מפקפקין לשון קטיטה דדבר סתום לפשטו נלע"ז סורי"יר כמו מפקפק וכוטל אמת מנכמים : לא מגלו טעמא למה גזרו עליו : דילמא איכא דלא סבירא לי'

נח דרש רב נחמן בר רב חסדא מ"ד *לריח שמניך
טובים למה ת"ח דומה לצלוחי של פלויטין
ש"ס ע"ג
מגולה ריחה נודף מכוסה אין ריחה נודף ולא
עוד אלא דברים שמכוסין ממנו מחגלין לו שנ'
ע"ס *על כן עלמות אהבוך קרי ב' עלומות אהבוך
ולא עוד אלא שמלאך המות אוהבו שנאמ' עלמות
קרי ביה על מות אהבוך ולא עוד אלא שנוחל
שני עולמים עולם הזה ועה"ב שנאמר עלמות
קרי ביה עלמות:

נט אמר רב תרי מיני שתיחא' שדר ליה ברזילי
רח הגלעדי לדוד שנא' *משכב וספות וכלי יוצר
ע"ג וחטים ושעורים וקמח וקלי ופולין ועדשים וקלי:
ש"כ"

ההוא טעמא ולא בדיל מיכיה ומזלל בה אכל השתא דלא
סגלו טעמא דמלתא בדילי מיכיה כולי עלמא דסברי קמו רבנן
במלתא דאתי מיכיה קורבא ואכן הוא דלא נקיחין בטעמא:
מגולה ריחה נודף והיינו דכתיב שמן תורק שמך כשמגלין אותה
ומריקין שמנה כלי' כשאתה מלמד תורה לתלמידים אז
יבא לך שם: מחגלין לו מעלמן בלא תורק כשהוא מלמדה:
(על מות הממונה על מות):

שתיחא' תבשיל העשוי מקמח של קליות שיבשו בתנור ויש
שעושין אותו מקמח עדשים ולפי שהם מחוקים יותר
מדאי כותן שם חומץ: (תרי מיני שתיחא' דתרי זימני [כתיב]
קלי בקרא [והיינו תרי מיני שתיחא]: וספות כלים להשתמש
כמו שומרי הסף):

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה עג

ת"ר אשת חבר הרי היא כחבר עברו של חבר לט
הרי הוא כחבר חבר שמת אשתו ובניו ובני
ביתו הרי הן כחוקתן עד שיחשדו:

ת"ר פעם אחת חש רבי במעיו אמר כלום יש מ
אדם שיודע יין תפוחים של נכרים אסור ע"ג
או מותר אמר לפניו ר' ישמעאל בר' יוסי פעם
אחת חש אבא במעיו והכיאו לו יין תפוחים
של נכרים של ע' שנה ושחה ונתרפא א"ל כל כך
היה בידך ואחה מצעריני בדקו ומצאו נכרי א'
שהיה לו ש' גרבי יין תפוחים של ע' שנה ושחה
ונתרפא אמר ברוך המקום שמסר עולמו לשומרי':

כל הצלמים

פרק שלישי

*וגם את מעכה אמו (הסירה) [ויסירה] מגבירה ס
אשר עשתה מפלצת לאשרה ויכרות אסא את מד
מפלצתה מאי מפלצתה אמר רב יהודה דהות מ"א ס'
מפליא ליצנות' תני רב יוסף כמין זכרות עשתה
לה והית' נבעלת לו בכל יום. רב הונא רמי כתיב
*ויעזבו [שם] את אלהיהם ויאמר דוד וישרפו ר"ס א יד
באש וכתיב *וישאם דוד ואנשיו לא קשיא כאן ס"ב
קודם שבא אתי הגת' כאן לאחר שבא אתי הגת'
קודם שבא אתי הגת' ונטלס אמר דוד לשורפה נא אתי

ט"ז נ"י דכתיב *ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו ומשקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד. ומי שרי איסורי הנאה נינהו אמר רב נחמן אתי הגתוי בא ובטלה ומשקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה אמר רב יהודה אמר רב ראויה (היתה) לנוח בראש דוד ר' יוסי בר חנינא אמר אבן שואבת היתה לה דהוה דארי לה ר' אליעזר אמר

תל' קיט

אבן יקרה היתה בה ששורה ככר זהב. *זאת היתה לי כי פקודיך נצרתיו מאי קאמר ה"ק בשכר שפקודיך נצרתיו זאת היתה לי לעדות מאי עדותו אמר ריב"ל שהיה מניחה במקום תפילין והלמתו הגתוי ונטלס והדר וישאס. אתי הגתוי נכרי היה: עטרת מלכם נכרי עמון קאי ועבודה זרה שלהם מלכם שמה על שם מלוכה כדכתיב ולמלכם שקוץ נכרי עמון והאי עטרת מלכם נע"ז קאמר: היכי מצי מנח ליה והלא [כנד] ששים מכה היא ומאל היא כנדה וקרא כתיב ותהי על ראש דוד: אמר רב יהודה האי ותהי על ראש דוד לאו למכא לה אלא ה"ק קטובה (היתה) וראויה לדוד שעשו' למדת ראשו והולמתו כדלקמן: אבן שואבת דרך [אותה] האבן להגביה [המתכת] ולתלותה נאויר: דהוה דארי לה שהיתה נושא לעטרה ומגביהתה: ששורה ככר זהב והיינו ומשקלה ככר זהב שקולה היא ככר זהב: זאת היתה לי עדות עטרה זו מעידה עלי שאכי הגון למלכות: הולמתו יושבת בראשו יפה ומכוונת למדת ראשו: מקום תפילין קריץ שנראשו למעלה מן הפדקת מקום שמוק

בל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה עד

והא קא בעי אנוחי תפולין א"ר שמואל בר רב
יצחק מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי
תפולין (*ויוציאו) [ויוצא] את בן המלך ויתן עליו מ"ב י"א
את הנזר ואת העדות נזר זו כלילא. עדות א"ר
יהודה אמר רב עדות היא לבית דוד שכל הראוי
למלכות הולמתו שאין ראוי למלכות אין הולמתו.
*ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר מ"א י"א
רב יהודה אמר רב (שבקש) [שמתנשא] להולמו
ולא הולמתו *ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש ס"ס
רצים לפניו מאי רבותא תנא כלם נטולי טחור
וחקוקי כפות הרגלים:

תניא ר' אליעזר אומר מנין לעוקר ע"ז שצריך לשרשם
אחריה ת"ל *ואברתם את שמם *א"ל ר' ס"ס

סל תנוק רופס: מקום יש בראש שראוי להניח בו ב' תפולין דברי יב
כי רבב הקריץ מקום כך ב' רצועות והיא היתה כקה בקלי
מזו: ויוציא את בן המלך ביוש כתיב צנן אמליה כשהקציאה
אותו אקותו כשהרגה עתליה את כל זרע המלוכה וכשגדל
הוליאוהו וכתבו עליו הכזר לעדות שהוא מזרע המלוכה: א"ר
יהודה שבקש להולמו ואע"ג דאמר רב יהודה לעיל ראוייה
היתה לכוס אבל אכופי לא מכא להו מיהו קדא שעתא בדקינן
ליה בגוה אס הגון הוא למלכות: רבוחא דהכך כ' איש דכתיב
ויעש לו דמשמע שהיו משוכים: נטולי הטחול הטקול מכביד:
וחקוקי כפות הרגלים וכוטל הנזר ען העלם ולא היו מרגישים
בקולים ונברקנים:

דברי יב עקיבא והלא כבר נאמר יאבד תאבדון א"כ מה
ת"ל ואבדתם את שמם לכנות לה שם יכול לשבח
לשבח ס"ד אלא יכול לא לשבח ולא לגנאי ת"ל
ס"ו *שקץ תשקצנו הא כיצד היו קורין אותה בית
גליא קורין אותה בית כריא פני מלך פני כלב עין
כל עין קיץ:

רבי ישמעאל

פרק רביעי

סב ת"ר שאלו פילוסופין את הזקנים ברומי אם
נד אלהיכם אין רצונו בע"ז מפני מה אין מבטלה
ע"ז אמרו להם אלו לדבר שאין העולם צריך לו היו
עובדין היה מבטלו הרי הן עובדים לחמה וללבנה
לכוכבים ולמזלות יאבד עולמו מפני השוטים אלא
עולם כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו עתידין ליתן
את הדין ד"א הרי שגול סאה של חיטין והלך
זורעה בקרקע דין הוא שלא תצמח אלא עולם
כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את
הדין ד"א הרי שבא על אשת חברו דין הוא
שלא תתעבר אלא עולם כמנהגו נוהג ושוטים
בית גליא לשון גונה [גלא]: בית כריא לשון קסירה ושפלות
(ל"א כריא בית הכסא):
פילוסופין חכמי האומות:

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה עה

שקלקלו עתידין ליתן את הדין והיינו דא"ר שמעון
בן לקיש אמר הקב"ה לא דיין לרשעים שעושים
סלע שלי פומבי אלא שמטריחין אותי ומחתימין
אותי בעל כרחי:

שאל פילוסוף אחד את רבן גמליאל כתוב סג
בתורתכם *כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא ^{אס}

אל קנא מפני מה מתקנא בעובדיה ואין מתקנא ^{דנריס ד}
בע"ז א"ל אמשול לך משל למה"ד למלך ב"ו
שהיה לו בן ואותו בן היה מגדל לו את הכלב
והעלה לו שם על שם אביו כשהוא נשבע אמר
חיי כלב אביו כששמע המלך על מי כועס על
הבן או על הכלב הוי אומר על הבן א"ל כלב
אתה קורא אותה והלא יש בה ממש א"ל מה
ראית א"ל פעם אחת נפלה דליקה בעירנו ונשרפה
כל העיר והבית שהיה שם הע"ז לא נשרפה א"ל
אמשול לך משל למה"ד למלך ב"ו שסרחה

שעושיין סלע שלי פומבי רושם שלי שאני רושם בו ובלע"ז קוי"ן
עושים הפקירא לכל שכל הרובה לקתום בו קותם כלו' שנאים
על הערוה על כרקי (ומולידות) [ומולידין]: אלא שמטריחין
אותי שאני יוכר הוולד על כרקי שהרי גזרה היא מלפני שיכהוג
העולם כמכהגו ומנעיא לי היכא אתמר דריש לקיש ומאיזה
מקרא הוא מולא קבלה זו שהקב"ה קובל על כך ונתכקומא
דריש מאותו פסוק לור ילדך תשי וגו':

אל קנא מתקנא לכקום אס תענדס:

עליו מדינה כשהוא עושה מלחמה עם החיים הוא
 עושה או עם המתים הוי אומר עם החיים א"ל כלב
 אתה קורא אותה מת אתה קורא אותה אסכן יאכדנה
 מן העולם א"ל אלו לדבר שאין העולם צורך בו עובדין
 היה מבטלה הרי הם עובדים לחמה וללכנה לכוכבים
 ולמזלות לאפיקים ולגאיות יאבר עולמו מפני השוטים
 (אלא עולם כמנהגו נוהג ושוטים שקלקלו עתידין
 נה ליהן את הרין) וכן הוא אומר *אסף אסף כל
 מעל פני האדמה נאם ה' וכתוב *אסף אדם
 ובהמה אסף עוף השמים ודגי הים והמכשלות
 את הרשעים וכי מפני שהרשעים נכשלים בהם
 יאכדם מן העולם והלא לאדם הם עובדים
 *והכרתי את האדם וגו':

כפניה א
 סע
 סע
 סע

סד שאל אנריפם שר צבא את רבן גמליאל כתוב
 בתורתכם *כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא
 אל קנא כלום מתקנא אלא חכם בחכם גבור
 בגבור עשיר בעשיר א"ל אמשול לך משל למה"ד
 לאדם שנשא אשה על אשתו חשוכה ממנה אין
 עם החיים הוא עושה מלחמה ומכלה את ממוכס: לאפיקים
 אפיקים מולא טיס: אסף אסף כל כלו' האכלה את הכל
 נתמיה: אסף אדם ובהמה והמכשלות את הרשעים כל
 דברים שרשעי' נכשלים בהם: והכרתי את האדם נתמיה שהרי
 אף לאדם הם עונדים:

סד
 סע
 דברים ד
 סע

אנריפם שר צבא נכרי היה מקונה על ראשי הגייסות ונימי

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה עו

מתקנא' בה פחותה ממנה מתקנא' בה. א"ל זונין
לר' עקיבא לבי ולבך ידעין דע"ז לית בה מששא
והא קא חזינן [גברי] דאזלי כי מתברי ואתו
כי מצמדי מ"ט א"ל אמשול לך משל למה"ד
לאדם נאמן שהיה בעיר וכל בני עירו היו
מפקידין אצלו שלא בעדים בא אדם אחד הפקיד
אצלו בעדים פעם אחת שכח והפקיד אצלו בלא
עדים אמרה לו אשתי בא ונכפרנו אמר לה וכי
מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן אנו נאכר
את אמונתינו אף יסורין בשעה שמשגרין אותן
על האדם משביעין עליהם שלא תלכו אלא ביום
פלוגי ולא תצאו אלא ביום פלוגי וכשעה פלוגית
ע"י פלוגי וע"י סם פלוגי כיון שהגיע זמנו לצאת
הלך זה לבית ע"ז (שלא) אמרו יסורין דין הוא
שלא נצא וחוזרים ואומרים וכי מפני ששוטה זה
עשה שלא כהוגן אנו נמיר שבועתינו והיינו דא"ר
יוחנן מ"ד *וחלאים רעים ונאמנים רעים בשליחותן ^{דכרי' כח}
ונאמנים בשבועתן א"ל (רבה) [רבא] בר רב
יצחק לרב יהודה איכא ע"ז באחריה דכי מנגיב

אנריפס המלך היה: אין מתקנא' בה אשתו ראשונה אינה
מקפדת כל כך לשנוא את בעלה אבל אם פזתה ממנה
מתקנאת ומקפדת עליו לשנאותו: זונין ישראל הוה: דאזלי כי
מתברי ססזיס הולכיס לע"ז שנתפרקו אנריהס מקמת הקולי
וקחרין באנריהס מלומדין: רעים בשליחותם (שמקסרין)

עלמא ולא אתי מטרא מתחזי להו בחלמא ואמר
 להו שחטו לי גברא ואתי מטרא שחטו לה גברא
 ואתא מטרא א"ל השחא איכו שכיבי לא אמרי
 דנריס ד לכו הא מלתא הכי אמר רב מ"ד *אשר חלק
 ה' אלהיך אותם לכל העמים מלמד שהחליקן
 בדברים כדי לטרדן מן העולם והיינו דא"ר
 חשלי ג שמעון בן לקיש מ"ד *אם ללצים הוא יריץ ולענווי יתן
 חן בא לטמא פיתחין לו בא לטהר מסייעין אותו:
נח בעא מיניה רב אסי מר' יוחנן יין שמסכו נכרי
 מהו א"ל ואימא מזוג. א"ל אנא כדכתיב
 חשלי ט קאמינא *טבחה טבחה מסכה יינה. א"ל לשון
 תורה לעצמה ולשון חכמים לעצמו [מהו א"ל אסור
 משום לך לך אמרינן לנזירא סחור סחור לכרמא
 לא תקרב]:

השוכר את הפועל

פרק חמישי

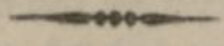
סה רבא אמטי ליה קורבנא לבר ששך ביום אידו
סה [שמייסרין] את הגוף: שהחליקן בדברים מכין לטעות:
 שמסכו שמזוגו כתיב בן עוים לתקנו לשתייה שכן דרך ייכס קזק
 כשהיו כותכין אותו בכוס כותכין בן עוים לפי שהוא קזק.
 יין של ישראל שמסכו ככרי מהו: אסור אע"ג דלא כנע גזרו רבנן
 בכוסו לאסרו בשתייה משום הרקת עבירה וכו':
 קורבנא תורה:

השוכר את הפועל פרק חמישי עבודה זרה עז

אמר ידענא ביה דלא פלח לע"ז אול אשכחיה
דיתוב עד צואריה בורדי וקיימין זונות ערומות
קמיה א"ל אית לכו כי האי גזונא לעלמא דאתי
א"ל דידן עדיפא טפי מהאי (ומאי טפי מהאי)
[א"ל טפי מהאי מי הוה] א"ל אחון אית עלייכו
אימתא דמלכות' אגן לא תהוי עלן אימתא דמלכות'
א"ל אנא מיהא מאי אימתא דמלכות' איכא עלי
אדקאי אתא פריסתקא דמלכא א"ל קום דקא
בעי לך מלכא כי נפיק ואזיל א"ל עינא דחזיא
לכו בכישותא תפקע א"ל רבא אמן פקעי עיניה
דבר יששך אמר רב פפי איבעי ליה למימר לוי

מהכ' *בנות מלכו' ביקרותיך נצבה שגל לימינך ^{תלי' ווס}
בכתם אופיר אמר רב נחמן בר יצחק (איבעי לוי' אינו כגון'
למימר מהכא *ולאם מלאם יאמץ. א"ר פפא) ^{ראשי' כה}
איבעי ליה למימר מהכא *עין לא ראתה אלהים ^{ישעי' 87}
וולתך יעשה למחכה לו:

בורדי נמרקן של ורדין: עינא דחוי לכו בכישותא עין
הסתאזה לראות ברעתכס תנקר שהרי הקב"ה ממלא כל
תאותכס שאף שיתם מתנרת: ביקרותיך לכבוד לך ולישראל
קא מכשר כניא: עין לא ראתה [זולתי] עיני של הקב"ה
[את] אשר יעשה למסכה לו לא ככאה כבוד וגדולה דוגסתה:

זרה
אמר
נכרא
אמרי
חלק
חליקן
דא"ר
י' יתן
אותו:
נכרי
כתוב
לשון
אסור
רמא

אידו
ית:
ס זוק
זוק.
ז רבנן

מסכת הוריות

הורו בית דין

פרק ראשון

א סמכו רבותינו על דברי רבן שמעון בן גמליאל
 ועל דברי ר' אלעזר בן צדוק שהיו אומרי'
 ע"כ אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור
 יכולים לעמוד בה (ואמר) [אמר] רב אדא בר אהבה
 מאי קרא *כמארה אחס נארים ואותי אחס קובעי'
 הגוי כלו אי איכא גוי כלו אין ואו לא לא:
א"ר יהושע עשרה שיושבין ברין קולר תלוי בצואר
 כלן פשיטא הא קמל"ן דאפי' תלמוד בפני
 רבו רב הונא כי הוה נפיק לבי דינא מיייתי עשרה
 תנאי דבי רב לקמיה כי היכי דנמטיין שובא
 מכשורא רב אשי כי הוו מיייתי טריפה לקמיה
 מיייתי י' טבחי ממתא מחסיא ומותיב קמיה אמ'
 כי היכי דנמטיין שובא מכשורא:
ה ורבי יהודה ור"ש שבט אחד דאיקרין קתל מנ"ל
 ע"כ במארה אחס נארים כגון שהגוי כלו יכולין לקבלה: אי איכא
 גוי כלו וקא ענר עלה האי גברא אותי אחס קובעי'
 והכי כתיב (נספרי) [נספריס] נחם' ע"ז נסרק אין קעמידין:
 שיבא אופחא:

ואלא כי ג
 כ"כ ס'
 ח"ה וינ"ס
 דש"א
 סס

הורו בית דין פרק ראשון הוריות עח

אמרי דכתי *ויעמוד יהושפט בקהל יהודה וירושלי' ד'ס נב
(נכח חצר בית ה') [בבית ה' לפני החצר] החדשה
מאי חדשה אמר רבי יוחנן שחדשו דברים
ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לוי' מתקיף
להר' אחא בר יעקב ממאי דילמ' שאני ירושלי' דהיה
נמי בנימין אלא א"ר אחא בר יעקב דכתי *ויאמ' ראשי' ווח
אלי הנני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל וגו' מאן
איתיליד לוי' ההיא שעתא בנימין ש"מ ה"ק רחמנא
מתיליד לך השתא קהל אחרינא א"ל רב (שיזבא)
[שבא] לרב כהנא דילמא הכי (קאמר ליה) [קמ"ל
רחמנא] לכו מתיליד לך בנימין הוא דהווי י"ב
שבטים דמתקרי קהל א"ל אלא י"ב שבטים איקרו
קהל י"א לא איקרי קהל:

א"ר אחא בר יעקב שבטו של לוי לא איקרו
מדכתיב בקהל יהודה אלמא דשנא אקרי קהל: ודלמא ע"ב
שאני שנא יהודה דהוה עמיה צירושלים שנא בנימין
ושני שבטים הוא דאקרי קהל אבל שנא אקד לא: אלא מהכא
הכני מפרך והרביתך ונתתיך לקהל עמיס וגו' והיכא אמר ליה
הכי דכתיב וירא אהים אל יעקב עוד צנאו מפדן ארס וגו' וכת'
ויאמר לו אלהים אבי אל שדי פרה ורבה גוי וקהל גויס יהיה מקך
וגו': מאן הוה איתיליד ליה בהאי שעתא כלו' מאן הוה עתיד
למילד בהאי שעתא בנימין וש"מ דקא"ל רחמנא השתא מתיליד לך
קהל אקרינא: י"א שבטים לא בתמיה והא אקרינא שני שבטים
איקרו קהל יהודה ובנימין אלא ודאי הכי קא"ל דהשתא מתיליד
לך קהל אקרינא אלמא שנא בנימין לבדו איקרי קהל:

ליאל
מרי
צבור
הבה
ובעו
צואר
בפני
שרה
שיבא
קמיה
אמ'
מנ"ל
איכא
קונעו
מידין:

ראשי' וחקהל דכתיב *הנני מפרך והרכיטיך ונתתיך לקהל
עמים וגו' כל שיש לו אחוזה איקרי קהל וכל
שאין לו אחוזה לא איקרי קהל:

הורה כהן משיח

פרק שני

ב *וכי תשגו ולא תעשו בע"ז כתיב מנ"ל אמ' רבא
ח ואי תימא ריב"ל [ואמרי לה כדו] דאמר קרא
מדבר ט"ז וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה או
זה מצוה ששקול' כנגד כל המצות הוי אומר זה
ע"ז דבי רבי תנא אמר קרא וכי תשגו ולא תעשו את
כל המצות האלה אשר דבר ה' אל משה את כל
אשר צוה ה' אליכם ביד משה אי זו היא מצוה
(שצוה) [שהיא] בדבורו של הקב"ה וצוה ע"י משה
הוי אומר זה עבודה זרה [דתנא ר' ישמעאל אנכי
ונתתיך לקהל עמים ונתתי את הארץ הזאת לזרעך אחרך
אחת עולם: כל שיש לו אחוזה איקרי קהל וכהנים
ולוים אין להם אחזה:

ששקולה כנגד כל המצות [הוי אומר] זו ע"ז שכל המודה בה
ככופר בכל התורה: כתיב כל אשר צוה ה' אליכם
ביד משה דמשמע שזוה ע"י משה וכתיב אשר דבר ה' דמשמע
שהיה בדבורו של הקב"ה כלו' שמשמעו (לו) ישראל מפיו כשדבר
למשה: אי זו היא מצוה שהיא בדבורו של הקב"ה וצוה ע"י
משה הוי אומר זו ע"ז דאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענוס

הורה כהן משיח פרק שני הוריות עט

ולא יהיה לך מפי הגבור' שמענום] רבי ר' ישמעאל
תנא **מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם ^{ע"ז} ^{ע"ז}
אי זה מצוה שהיא נאמרה בתחלה הוי אומר והו' מדברי טו
ע"ז והאמר מר י' מצות נצטוו ישראל במרה אלא
מחורתא כדשנינן מעיקרא:

[היה ר' ירמיה אומר] כתיב *ואם לא תגיע ידו ג
[ונאמר] *ואם לא תשיג ידו מי שבא לידי ^{ע"ז}
עניות ועשירות יצא נשיא וכהן משוח שאינם ^ט
באים לידי עניות בנשיא מהו אומר *מבל מצות ^{ע"ז} ויקרא ^ה
ה' אלהיו מי שאין על גביו אלא ה' אלהיו בכהן ^{ע"ז} ^ד
דהיינו שמעו בדבורו של הקב"ה וכו' ע"י משה במקומות הרבה
כגון לא תשתקוה לאל אחר דלא שמענו אלא מפי משה:
מן היום וגו' הכי משמע את כל אשר לוה ה' אליכם ביד
משה דזו ע"ז ומכין שזו ע"ז מדכתיב בהדיה מן היום אשר לוה
ה' והלאה שאר מצות והלאה כלו' מכאן ואילך לדורותיכם אינו
היא מלוה שכאמרה בתקילה הוי אומר זו ע"ז דכתיב בתקלת
עשרת הדברות אנכי ולא יהיה לך דהיינו ע"ז: י' מצות
נצטוו במרה דהיינו קודם מ"ת אלמא ע"ז לא כאמרה תקלה:
אלא מחורתא כדשנינן מעיקרא כדריב"ל או כדברי רבי:
ואם לא תגיע ידו ולא תשיג משמע מי שבא לידי עניות
ועשירות דפעמים עכי ופעמים עשיר (ישנו) [הוא דישנו]
בקרנן עולה ויורד: יצא נשיא ומשוח דלעולם עשירים הם
נשיא (היינו) שאין על גביו שום אדון אלא ה' אלהיו דהיינו מלך
ומלך לעולם הוא עשיר וכן משוק [כ"ג] כמי בעי שיהא גדול
מאקיו בעושר דלעול' להוי עשיר:

הורה כהן משיח פרק שני הוריות

ויקרא כאמשוח הוא אומר *ותכהן הגדול מאחיו שיהא גדול
מאחיו בכח בנוי וכעושר ובחכמה [אחרים אומרי]
מנין שאם אין לו שאתה חייב לגדלו משאר אחיו
ת"ל הגדול מאחיו גדלוהו משל אחיו:

כהן משיח

פרק שלישי

י ת"ר *אשר נשיא יחטא יכול גזרה ת"ל *אם הכהן
המשיח יחטא מה להלן לכשיחטא ת"כ
לכשיחטא. אמ' מ' יכול גזרה גזרה מהיבא תיתי
אמרי אין אשכחן דכתיב *ונתתי נגע צרעת בבית
ארץ אחותכם בשורה היא (לכם) [להם] שנגעו
באים (עליכם) [עליהם] דברי ר' יהודה ר"ש אומ'
פרט לנגעי אונסין לאו א"ר יהודה בשורה הכא
נמי אימא גזרה היא הילכך כתיב אם:

ד ת"ר *אשר נשיא יחטא פרט לחולה משום דחולה
אירחי מנשיאתו אמר רב אבדימי בר חמא
פרט לנשיא שנצטרע שנא' *וינגע ה' את המלך
בשורה היא להם שהכתוב מנשן שעתיד להיות אע"פ שדבר רע
הוא ה"כ אימא גזרה הילכך כתיב אם (הכהן המשיח)
יקטא לכשיקטא ה"כ (אשר כשיא יקטא) לכשיקטא: ר"ש אומר
ונתתי נגע צרעת שיהא בא מאליו: (פרט לנגעי אונסין שאם
באו כנגעים ע"י כפיסת שד דלא קיטמו):

ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשית
 מדקאמר בבית החפשית מכלל דעד השתא עבד
 הוה (אין) כי הא דרבנן גמליאל ור' יהושע הוה קא
 אולי בספינתא כהדי רבן גמליאל הוה פתא ובהדי
 ר' יהושע הוה (נמו) פתא וסולתא שלם פתא דרבן
 גמליאל סמך אסולתא דר' יהושע א"ל מי הוה
 ידעתא דהוי (לך) [לן] עכובא כולי האי דאיותית
 (נמו) סולתא א"ל כוכב אחד יש שעולה לשבעים
 שנה ומתעה את הספנין אמרתו שמא יעלה ויתעה
 אותנו א"ל וכל כך יש בידך ואתה יורד לספינה
 [וישב בבית החפשית דנעשה קפשי מן המלכות כהדיוט דמי
 ואין מציא שעיר וכו'] : מכלל דעד השתא עבד הוה
 דשררות עבדות הוא לו לפי שמוטל עליו עול רבים] : סולתא
 סולת ולהכי נקט בהדיה סולת לפי שהפת מתעפשת ואינו
 מתקיים כסולת : ומתעה את הספנין שכן דרכן של
 ספנים נעת שפורשים (בדרך) [ליס] רב הקובל כותן עיניו
 [בלפון והכוכב מתהלך לדרום ורואה] כוכב א' העומד דש"א
 בימינו או בשמאלו וכל זמן שרואה אותו כוכב (אחריו)
 [ללדו אחר] יודע שנהפכה הספינה ומישרה לדרכה וכוכב
 שעולה אחר לשבעי שנה פעמים שנראה בלפון ופעמים שנראה
 בדרום וכשרב הקובל כותן עיניו [בו] בלפון (והכוכב
 מתהלך לדרום) [והספינה תהפך בדרום ורואהו ללדו אחר]
 סנור שנהפכה הספינה ומישרה אחר הכוכב שהוא סנור לישרה
 ונמצא מהפכה לדרך אחר וכן הוא מתעה הספנין : א"ל כל
 כך חכמה יש בידך ואתה יורד לספינה לסקודה בשביל

יויות
 גדול
 [ומרי]
 אחיו
 הבהן
 ה"נ
 תיתי
 בבית
 שנגעו
 ש' אומ'
 ה' הא
 :
 דחולה
 ד' חמא
 המלך
 שדבר רע
 (המשק)
 ש' אומר
 סין שאם

א"ל עד שאתה תמה עלי תמה על ב' תלמידים
שיש [לך] ביבשה ר' יוחנן בן גודגדא ור' אלעזר
חסמא שיודעין לשער * כל טפין שבים ואין להם
לחם לאכול ובגד ללבוש נתן (עיניו) [רעתו] להושיבן
בראש כשעלה ליבשה שלח להם ולא באו חור
ושלח להם ובאו אמר להם כמדומין אתם ששררו'
שס ע"ז אני נותן לכם * עכרות אני נותן לכם שנ' * וידברו
ו"א יב אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה:

ה ת"ר * אשר נשיא יחטא א"ר יוחנן בן זכאי אשרי
הדור שהנשיא שלו (יביא) [מביא] קרבן
ויקרא על שגנתו ומה אם נשיא מביא קרבן על שגנתו
צריך [אתה] לומר מהדיוט ומה אם על שגנתו
מביא קרבן צ"ל מזדונו מתקיף לה (רבת) [רבא]
בריה (דרבא) [דרבא] אלא מעתה דכתי' * (אשר)
[ואת אשר] חטא מן הקדש ישלם הכי נמו דאשרי

עזובותיך כלומר אתה לריך לירד לספיכה ללורך עזובות : נתן
רעתו רבן גמליאל להוסיבם בראש כדי שיהו מתפרכסין מאותה
שררה שיתן להם : [כמדומין] (כסבורים) אתם שררות אני
נותן לכם שלא באתם בשליקות ראשון שהייתם בורקים מן
הגדולה : [עכרות אני נותן לכם] שהשרות עבדות היא [לו
לאדם] לפי שמוטל עליו עול רבים :

אשר כמו אשרי : צריך אתה לומר מהדיוט בתמיה כלו'
שהמלך שאין לנו כסוף מרגיש ומביא קרבן לשגנתו כ"ג
שהדיוטות מרגישין שלבן כסוף : צריך לומר על זדונו בתמיה

כהן משיח פרק שלישי הוריות פא

הוא וגבי ירכעם דכתי' *אשר חטא ואשר החטיא מ"ס י'
את ישראל הכי נמי דאשרי הדור הוא (אלא
מדשני) [שאני הכי דשני] קרא בדבוריה:

דרש רב נחמן בר רב (יצחק) [חסדא] מ"ד *ישו
הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקי' שס
אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו' אשרי קהלת ח

צדיקים שמגיע אליהם בעה"ז כמעשה הרשעים
של עוה"ב אוי לרשעים שמגיע אליהם בעוה"ז
כמעשה הצדיקים של עה"ב. מתקיף לה רבא
אמו צדיקי' או אכלו חרי עלמי מי סני להו

כלו' אם על שגגתו מרגיש כ"ש שהוא מרגיש על זדונו וקחור
בתשובה: שאני הכא דשני קרא בדבוריה דנאיכך כתיב ואם
כל עדת ישראל אם הכהן המשיח אם כפא והכא כתיב אשר
כשיא ודאי אשרי הדור משמע:

אשר יש צדיקים איידי דדרש אשר כשיא יקטא לשון אשרי כקט
כמי האי דרשא דרב כמתן דדריש אשר יש לדיקים לשון
אשריהם לדיקים שמגיע עליהם כמעשה הרשעים שנעה"ב
נעה"ז דמשמע שיש להם לרשעים לרה נעה"ב וללדיקים נעה"ז:
אוי כמו וי דהכא לא כתיב אשר דמשמע אוי להם לרשעים
שמגיע אליה' טובות נעה"ז כדרך שמגיע טובות ללדיקים נעה"ב
דרעה היא לרשעים כדכתיב ומשלם לשוכאיו אל סכיו וגו':
צדיקים אי (אית להו) [אכלי] חרי עלמי מי סני להו [מי
שכאוי הוא להם] כלו' כלום רע להם ללדיקים שאוכלין שני
עולמות שיש להם טובה נעה"ז ונעה"ב:

אלא אמר רבא אשרי צדיקים שמגיע אליהם בעה"ז
 כמעשה הטוב שהמקום עושה לרשעים בעה"ז
 ואוי להם לרשעים שמגיע אליהם בעה"ז כמעשה
 הרע המגיע לצדיקים בעה"ז. רב פפא ורב הונא
 בריה דרב יהושע אתו לקמיה דרבא אמר להו
 אוקמיחון מסכתא פלן ומסכתא פלן אמרו לי' אין
 איעתריתו פורתא אמרו ליה אין דזבנינן קטינא
 דארעא קרא עלייהו אשריהם צדיקים שמגיע
 אליהם כמעשה הרשעים שבעה"ז בעה"ז. [אמר
 רבה בר בר חנה] א"ר יוחנן מ"ד *כי ישרים
 דרכי ה' וגו' משל למה"ד לשני בני אדם שצלו
 את פסחיהם וכו' *:

הושע יד
 כו"ד ד' כנ

אלא אמר רבא אשריהם הצדיקים שמגיע אליהם כמעשה
 הרשעים שנעה"ז (נעה"ז כדמשמע) [כדכתיב ומשלם לשוכאיו] שיש
 להם טובות נעה"ז אוי להם לרשעים שמגיע אליהם נעה"ז כמעשה
 הצדיקים דמשמע שנאים עליהם לרות כמו שנאים על הצדיקים
 נעה"ז דהקנ"ה מביא יסורים על הצדיקים נעה"ז כדי לגבות
 קונם נעה"ז כדי שיהא שכון טוב ושלם לעה"ז והרשעים שנאים
 עליהם יסורים נעה"ז אוי להם שאין להם מנוחה לא נעה"ז
 ולא נעה"ז: אוקמיחון מסכת פלוני כלו' (למדתם) [יש לכם
 מסכת סדורה נפיכס] מסכת' פלוני ופלוני: איעתריתו
 פורתא יש לכם עושר כדי שלא תהיו לריכין לטרוח אחר מזכות
 ותוכלו לעסוק בתורה תדיר: אמרו [ליה] אין מאוס דזבנינן כל
 קד וקד קטינא דארעא ומתזכינן מינה [ברווחא]: קרי עלייהו
 אשריהם הצדיקים שמגיע אליהם וכו' מאוס דאכליתרי עלמי:

מאמר ג
 פ"ט כל

חניא *ויקח משה את שמן המשחה [וימשח את ז
 המשכן ואת כל אשר בו] ר' יהודה אומר יא
 שמן המשחה שעשה משה במדבר כמה ניסים ע"כ
 נעשו בו מתחלתו ועד סופו תחלתו לא היו אלא י"ב ויקח ח
 לוגין ראה כמה יורה בולעת וכמה עיקרין בולעין
 וכמה האור שורף וכו' נמשח המשכן וכל כליו ואהרן
 ובניו כל ז' ימי המלואים וכו' נמשחו כהנים גדולים
 ומלכים ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה:
 אין מושחין מלך בן מלך ואם תאמר מפני מה ח
 נמשח שלמה מפני מחלוקתו של אדוניה ש
 ואת יהואש מפני עתליה ואת יהואחז מפני יהויקים
 אחיו שהיה גדול ממנו שתי שנים ואותו שמן
 קיים לעתיד לבא שנא' *שמן משחת קדש יהיה שומ ל
 זה לי לדורותיכם זה בגימטריא תריסר לוגי הו.
 אמר מר אין מושחין מלך בן מלך מנ"ל א"ר
 אחא בר יעקב דאמר קרא *למען יאריך ימים דברים י
 על ממלכתו הוא ובניו (כל הימים) [בקרב ישראל
 (אלא י"ב לוגין דכתיב שמן זית הין והיינו י"ב לוג וכעשה בו כסאיכוונדס"י
 שהספיק עד שנמשק בו משכן וכל כליו: וכו' נמשחו כהנים בגו'
 גדולים עימות טעה רבינו ועד יאשיה שגכז דאי לאו הכי לא
 מקרי כהן גדול דכתיב והכהן הגדול מאסיו אשר יולק על ראשו
 שמן: ומלכים שעמדו ראשון כגון שאול ודוד):
 [מפני מחלוקתו דהיכי דאיכא מחלוקת בעי משיחה: ממלכתו
 הוא ובניו בקרב ישראל משמע ירושה הוא להם כאלם

יויות
 בעה"ז
 בעה"ז
 במעשה
 הונא
 מר להו
 לוי אין
 קטינות
 שמגיע
 [אמר
 שרים
 שצלו
 כמעשה
 [חיו] שיש
 כמעשה
 הלדיקים
 לגנות
 שבאים
 בעה"ז
 יש לכם
 עתריהו
 מזכות
 בכיכין כל
 עליוהו
 יעלמי:

ירושת היא לכם] (ואלו) [ואפילו] כהן גדול בן
 וישראל כהן גדול טעון משיחה דכתיב *והכהן המשיח
 תחתיו מבניו לימא קרא והכהן תחתיו מבניו מאי
 המשיח קמ"ל דבניו נמי אי הוי משיח הוי כהן
 גדול ואי לא לא הוי כהן גדול. תנא אף יהוא
 בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של
 יורם בן אחאב ותיפוק ליה דמלך ראשון הוא
 חסורי מחסרא והכי קתני מלכי בית דוד משוחין
 מלכי בית ישראל אין משוחין מנ"ל דאמר קרא
 ט"ז טו *קום משחהו כי זה הוא זה טעון משיחה ואין
 אחר טעון משיחה (ואמר) [אמר] מר אף יהוא
 לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם ומשום
 מחלוקתו של יורם נמעול בשמן המשחה כדאמר
 וסכי מוכתר בפא באפרסמונא דכיא ה"נ באפרסמונא דכיא.
 ואת יהואחו מפני יהויקים אחיו שהיה גדול ממנו
 שתי שני' ומו קשיש מיניה והכתי' *ובני יאשיהו
 הבכור יוחנן והשני יהויקים והג' צדקיה והד'
 (הוא) שלום וא"ר יוחנן הוא יהואחו הוא יוחנן
 הוא שלום הוא צדקיה אלמא יהואחו קשיש אלא
 שמוריש ירושה לבניו: טעון משיחה ואי לא משוק בשמן לא הוה
 כ"ג: דמלך ראשון הוא מעשפתו דאינו מלך בן מלך: זה
 דמלכי בית דוד טעון משיחה: ואין אחר דאינו ממלכות בית
 דוד טעון משיחה: ומשום מחלוקתו של יורם נמעול בשמן
 המשחה דאמרינן לעיל מלכי ישראל (אין טעונין משיחה) [אין
 מושקין ממנו]: באפרסמון דכיא ולא בשמן המשחה:

ט"ז טו *
 ספסוקים
 ד"ה פ"ג

כהן משיח פרק שלישי הוריות פג

לעולם יהויקים קשיש ומאי בכור בכור למלכות
ומי מלכו ווטרי קמי רברבי והכתיב *והממלכה ד"ה נ כא
נתן ליהורם כי הוא הבכור יהורם ממלא מקום
אבותיו הוה [יהויקים לאו ממלא מקום אבותיו
הוה] אמר מר הוא שלום הוא צדקיה כו' והא חד חד
חשיב להודרכתי השלישי והרביעי מאי שלישי שלישי
לבנים ומאי רביעי רביעי למלכות דמעיקרא מלך
יהואחו והדר יהויקים והדר יהויכין ולבסוף צדקיה.
ח"ר הוא שלום הוא צדקיה למה נקרא שמו שלום
שהיה מושלם במעשיו ד"א ששלמה מלכות בית דוד
בחיוו ומה שמו מתניה שמו דכתיב * (וימלך) [וימלך מ"נ כו
מלך בכל את] מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקי
ואמר לו יה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד
בי וכתיב * וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר ד"ה נ לו
השביעו באלהים:

ומי הוה שמן המשחה והתניא משנגנו הארון ט
נגנו (עמו) צנצנת המן וצלוחית של שמן יב
המשחה וכו' ומי גנוו יאשיהו וכו' א"ר פפא ס' סוילאו
באפרסמונא דכיא :
לו דף כב חסמד

ומאי בכור דקרי לי' הנכור יוסקן: בכור למלכו' שמלך ראשון: חב
יהורם ממלא מקום אבותיו היה מקודס ולנסוף הקמין:
מושלם במעשיו ללדיק גמור היה בכל מעשיו: ואמר לו
נבוכדנצר יה ילדיק עליך את הדין אם תמרוד בי:
[ומי הוה שמן המשחה נימי יהואקן דקתכי ויהואקן כמשק מפכי
יהויקים: באפרסמונא דכיא משקו את יהואקן]:

ט"ז ת"ר כיצד מושחין המלכים כמין נזר ואת הכהנים
כמין כי מאי כמין כי א"ר מנשיא בר גדא
כמין כף יוני תני חדא בתחילה יוצקין שמן על
ראשו ואח"כ נותנין שמן בין ריסי עיניו ותניא
אחריתי בתחלה נותנין לו שמן בין ריסי עיניו
ואח"כ יוצקין שמן על ראשו: [תנאי הוא א"ד
משיחה עדיפא וא"ד יציקה עדיפא:]

י ת"ר *כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן וקן
אהרן אמרו כמין שתי טיפי מרגליות היו
ט"ז תלמי קלג תלויות בזקנו של אהרן אמר רב פפא תנא כשהוא
מספר עולות ויושבות [לו] בעיקר זקנו ועל דבר
זה היה משה דואג אמר שמא ח"ו מעלתי בשמן
המשחה יצתה בת קול ואמרה (לו) [כשמן הטוב גו']
כטל חרמון מה טל (זה) [חרמון] אין בו מעילה אף
שמן שבוקן אהרן אין בו מעילה ועדין אהרן דואג שמא
ע' כגו' הוא לא מעל (לפי שלא נהנה) אני מעלתי שנהנתי
ט"ז תלמי קלג יצתה בת קול ואמרה *הנה מה טוב ומה נעים שבת
אחים גסיחד מה משה לא מעל אף אתה לא מעלת:
יא ת"ר אין מושחין את המלכים אלא על המעין
ט"ז כדי שתמשך מלכותן שני *ויאמר המלך להם
ח"א א

כמין כף יוני שמתחיל למשוק נאלצנו בין ריסי עיניו ומוסך
אלצנו על הראש והולך עד שמגיע לעורף ככף יוכי:
כמין ב' טיפי מרגליות של שמן תלויו' בזקנו כשהוא מספר עם
אחרים עולות ויושבות בעיקר זקנו כדי שלא יפלו:

כהן משיח פרק שלישי הוריות פר

קחו עמכם (מעבדו) [את עבדו] אדוניכ' [וגו']
והורדתם אותו אל גיחון א"ר אמי האי מאן דבעי
למידע אי מסיק ליה שתא אי לא ליחלי שרגא
בהדי עשרה יומי דבין ריש שתא ליומי דכפורי
בביחא דלא נשיב זיקא בגויה אי משיך נהורי
לידע דמסיק ליה שתא. מאן דבעי למיעבד עסקא
ובעי למידע (עסקיה) אי מצלח אי לא לירבי
חרנגולא אי שמין ושפיר לידע דמצלח עסקיה.
האי מאן דמפיק לאורחא ובעי לידע אי הדר

לביחא אי לא ניקום בביתא *דחברא אי חוי בכואה
דכואה נידע דהדר (*ואי לא חוי בכואה דכואה
נידע דלא הדר לביתיה) ולא מלתא היא דלמא
חלשא דעתיה ומיתרע מזליה אמר אבוי השתא
דאמרת סימנא מלתא היא לעולם יהא רגיל איניש

והורדתם אותו אל גיחון אלמא בעיא עשיקה על המעיין
(גיחון מעין קטן אלל ירושלים ולא זהו גיחון היולא
למחק זה גם בגו' אינו

מעדן) : ליחלי ידליק : אי משוך נהוריה שדולק כל זמן שהשמן
נמוכו : לירבי חרנגולא על שמיה דההוא עסקא : אי שמין
ושפיר (שהולכת) [שמעמכת] ומשנת : בביתא דחברא בית
קאוך : ולא מלתא היא דזמין דאע"ג דלית ליה כנואה
דכנואה הדר אתי (ולא) [ואפילו הכי לא] ליעבוד הכי דזמין
דכי קזי דלית ליה כנואה דכנואה קלשה דעתיה ומיתרע מזליה
ולא הדר אתי משום דמיתרע מזלי' דאי לא הוה עבד הכי לא
הוה מיתרע מזלי' והדר אתי הלכך לא ליעבוד :

ת
הנים
גדא
על
תניא
עיניו
א"ד
וקן
היו
שהוא
דבר
בשמן
ב' גו'
ה אף
שמא
הנתי
שבת
עלת:
מעין
להם
ומושך
ר עס

(למיהויו) [למיכל] ברישא דשתא קרא רוביא כרתי
 סילקי ותמרי אמר להו רב משרשיא לבריה כי
 בעיתו מיעל ומיגמרי קמי דרבייכו גרסו מתני'
 [ועלו] קמי דרבייכו כי יתביתו קמיה חזיתו לפומיה
 דכתיב *והיו עיניך רואות את מוריד וכי גרסיתו
 גרסו על נהרא כי היכי דמשכן מיא משכן
 שמעתתייכו. אקיקלא דמתא מחסיא תיבו ולא תיבו
 על אפרני דפומבדית'. טב גילדנ' סריא דמתא
 מחסיא למיכל מכותחא דרמי כיפי. *דמה קרני
 בה' רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו
 בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בפך
 לא נמשכה מלכותן*:

ישעיה ל
 ש"א נ
 [עני' דש"י
 כחגילה
 וחומר כ]

קרא רוביא כרתי וסילקא ותמרי דהכי גדלי לעגל טפי משאר
 ירק. קרא דלעת. רוביא תלתן: גרסו מתניתין מעיקרא כי
 היכי דתהוי מרגלא [מילתא] פומייכו ותהוי ידעין למשאל ליה:
 ממשכן שמעתתייכו [דלא ליפסוק מפומייכו] כמעין זה שמושך
 והולך: במתא מחסיא היו ת"ק ראוי' להורא' ותרבות יפה הי'
 להם אבל בפומבדיתא לא הי' להם תרבות יפה כל כך ואמר להו
 מוטב לכם לדור באשפ' דמתא מקסיא מלדור באפדכי דפומבדיתא:
 טב גילדנא סריא מוטב לאכול דג קטן מוסרק כדאמרינן בפ"ק
 דמ"ק האי כוורא דסמיק למסרקי מעלי: מכותחא דרמי
 כיפי אפילו מכותק משונק וקזק שמעבר את האבן כשמוסכין
 ממנו על האבן אעפ"כ לא תאכל ממנו כדאמרינן בע"ס ג'
 דברים נאמרו נכותק מטמטס את הלז וכו'. [כיפי סלעים

כהן משיח פרק שלישי הוריות פה

משנה כל החדיר מחברו הוא קודם את חברו יב
וכל המקודש מחברו קודם את חברו פה ע"ג
המשיח ופר העדה [עומדים] פר המשיח קודם
לפר העדה בכל מעשיו *האיש קודם לאשה
להחיות ולהשיב אבידה האש' קודמת לאיש
לכסותה ולהוציאה מבית השבי ובזמן ששניהם
עומדין על הקלקלה האיש קודם לאשה . כהן
קודם ללווי ולזוי קודם לישראל וישראל קודם לממזר
ממזר קודם לנתין נתין קודם לגר גר קודם לעבד
משוחרר אימתי בזמן שכולם שוין אבל אם הממזר
תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר ת"ח
קודם לכ"ג ע"ה :

ת"ר הויה הוא ואביו ורבו בבית האסורים יג
כדמתרגמינן סלע כיסא אית דמפרשי מוטנ תאכל גילדנא
סריא שאין דמיהם יקרים מכותק שאוכלים אותו עשירים
וארים הדרי' ברמי כיפי כלו' במגדלים וקומות גדולות לפי
דמיהם יקרים :

כל החדיר מחברו כגון תמידין ומוספין תמידין קודמין למוספין אינו
מוספי שנת קודם למוספי ר"ק ומוספי ר"ק קודמין למוספי כדש"י
י"ט של ר"ה וכו'. תדיר ואינו תדיר קודם : וכל המקודש כגו'
מחברו דס קטאת קודם לדס העולה עפני שהוא מרלה :
ובזמן ששניהם עומדים על הקלקלה האיש למשכנ זכור
והאשה לזכות האיש קודם להאשה ואפי' היא אשת איש ואפי'
היא כערה מאורסה דקמיה דאיש נפיט מאשה :

ות
כרתי
יה כי
מתני'
פומיה
רסיתו
משכן
תיבו
מתא
קרני
משחו
בפך
י מאשר
קרא כי
ל ליה :
שמושך
יפה הי'
מר להו
בדיחא :
ן כס"ק
דרמי
שוסכין
ע"ס ג'
סלעים

הוא קודם לרבו ורבו לאביו ואמו קודמת לכולן.
 חכם קוד' למלך חכם שמת אין לנו כיוצא בו
 מלך שמת כל ישראל ראוין למלכו' מלך קודם
 מ"א לכהן גדול שנא *ויאמר להם קחו עמכם
 (מעבדיו) [את עבדיו] אדוניכם כהן גדול קודם
 שס לנביא שנ' * (וימשח אותם) [וימשחו אותן]
 צדוק [הכהן] ונתן הנביא הקדים כהן לנביא ואומר
 וכי' ג *שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך גו'

(הוא קודם לרבו לפדות את עלמו דוקי אפיך עמך כתיב סיך
 קודמין לקיי אפיך ואנע"א סברא כל לגבי כפשיה עדיפא
 ליה דאי פריק כפשיה יכול למיעסק בתורה ובמלות ואי פריק
 לרבי' וקאי איהו צבית האסורים מאי מהכיל ליה זכותא דרביה:
 רבו קודם לאביו שאביו הכניסו לקיי העה"ז ורבו הכניסו לקיי
 העה"ז): ואמו קודמת לכולן דאית לה זילתא טפי: חכם
 קודם למלך שאין כל ישראל ראוין לקמה אבל מלך כל ישראל
 ראוין למלכות: מלך קודם לכ"ג שנא' ויאמר להם המלך
 וגו' מדקאמר ליה דוד ללדוק הכהן דהוה כ"ג קמו עמכם
 מעבדי אדוכיכם וע"כ אנפשיה קאמר ש"מ דמלך אדוכיו של כהן
 חכאן עבד הוא: *ואומר שמע נא יהושע הכהן הגדול מאי ואומר
 וכ"ת דלמא שאכי לדוק דהוה מכהן באורים ותומים וה"ל כהן
 סוף אינו חרש"י
 וכניא ואמרו להכי עדיף מכניא כדכתיב ולפני אלעזר הכהן
 יעמוד ושאל לו במשפט האורים יהושע כניא היה ואפ"ה הוה
 לריך לאלעזר אבל כ"ג שאינו מכהן באורים ותומים לא עדיף
 מכניא ח"ל שמע נא יהושע הכהן הגדול ויהושע הכהן הגדול

כהן משיח פרק שלישי הוריות פו

שמא תאמר הדיוטות היו ת"ל *כי אנשי מופת וכר"ג
המה ואין מופת אלא נבואה שנא' *ונתן לך אות דנר"י יג
או מופת :

כהן קודם ללוי שנא' *ובני עמרם אהרן ומשה ^{שס}
ויבדל אהרן להקדישו קדש הקדשים לוי ד"ס ^א כג
קודם לישראל שנא' *בעת ההיא הכדיל ה' את דנר"י י
שבט הלוי וגו' ישראל קודם לממזר שזה מיוחס

בבית שני הוה דהא בנבואת זכריה כתיב וזכריה בבית שני היה
דכתיב בעזרא התכני קגי כביאה וזכריה בר עדו כביאה וכתיב
בנבואת קגי בשנת שתיים לדריוש המלך ויכער ה' את רוק זרובבל
בן שאלתיאל ואת רוק יהושע בן יהולדק הכהן הגדול וגו' ויבאו
ויעשו מלאכה וגו' ובבית שני לא הוה ביה אורים ותומים דכתיב
בעזרא עד עמוד כהן לאורים ותומים ואפ"ה הקדים כ"ג
לכניאים דכתיב אתה ורעיך : שמא תאמר הדיוטות היו ת"ל
כי אנשי מופת המה ואין מופת אלא נבואה כלומר אין
נקראים אנשי מופת אלא אנשי נבואה שנעשה מופת על ידן שכ'
כי יקום בקרבך כביא וגו' וכתן אליך אות או מופת וכי תימא
דלמא יהושע כ"ג כמי כביא היה דהא קא משתעי מלאך בהדיה
דכתיב ויעד מלאך ה' ביהושע לאמר שמע כא יהושע וגו' לא ס"ד
דהא זכריה הוא דקא קזי לה לכולא מלתא ורקמכא הוא דאקזי
ליה הכי במראה הנבואה להודיע גדולתו של יהושע בן יהולדק
הכ"ג תדע ברישיה דעכיכא כתיב ויראני את יהושע הכהן הגדול
עומד לפני מלאך ה' וגו' :

דכתיב ויבדל אהרן אלמא כהן עדיף מלוי :

וזה אינו מיוחס ממזר קודם לנתין זה בא מטפה כשרה וזה בא מטפה פסולה נתין קודם לגר זה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה גר קודם לעבד משוחרר זה היה בכלל ארור וזה לא היה בכלל ארור :

יד פיסקא אימתי בזמן שכולם שוין וכו'. מנא הני מילי א"ר אחא בר חנינא דאמר קרא ^{סס} *יקרה היא מפנינים יקרה היא מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים. תניא רשב"י אומר בדין הוא שיקדי' עבד משוחרר לגר שזה גדל עמנו בקדושה וזה לא גדל עמנו בקדושה. (גר קודם לעבד מאי טעמא זה) [אלא שזה] היה בכלל ארור וזה לא היה בכלל ארור. שאלו תלמידיו את ר' אלעזר בן צדוק מפני מה הכל רצין לישא גיורת ואין רצין לישא משוחררת אמר להם שזו היתה בכלל ארור וזו לא היתה בכלל ארור. ד"א זו היתה בחזקת שימור וזו לא היתה בחזקת שימור :

[בכלל ארור ככען. לא עלא נח קללה לככען גדולה מזה שיהא עבד לאחיו מכאן שכל עבד הרי הוא בכלל ארור] :
בכלל שימור גיורת כיון דאיגיירא איגלאי מלתא למפרע דמעיקרא הוה דעתה לאיגיירי והוה מכטרא כפשה אבל שפסא לא היתה בחזקת שימור דלא הוה ידעא דמשקרין לה דלאו נדידה קיימא לאשתקרוי ואיכה משמרה עלמה ואיכא כמי לפרושי שהגיורת משתמרות עלמן ומתייראות להפקיר עלמן כדי שלא ילא עליה' שם רע כדי שיכשאו אותם מה שאין כן בשפסא :

כהן משיח פרק שלישי הוריות פו

שאלו תלמידיו את ר' אלעזר (בן צדוק) מפני טו
מה כלב מכיר את קונו וחתול אין מכיר שס

את קונו אמר להם ומה האוכל ממה שהעכבר
אוכל משכח (תלמודו) האוכל עכבר עצמו לא
כל שכן. שאלו תלמידיו את ר' אלעזר (בר צדוק)
מפני מדה הכל מושלין בעכבר אמר להם מפני
שסורו רע מאי היא רבא אמר אפילו גלימי גייסי
*רב פפא אמר אפילו שופינא דמרא גייסי. חמשה שס ע"נ
דברים משכחין את התלמוד האוכל ממה שאוכל
עכבר. וממה שאוכל ממנו חתול. והאוכל לב

הרמ"ה ו"ל. כלב חכיר את קונו בודאו דכתיב ולכל בני ישראל
לא יחדץ כלב לשונו. ואחטו להכי כתיב לכלב תשליכון אותו
ולא כתיב לחמול חפני שהכלב חכיר את קונו וחתול אין חכיר את
קונו וכ"ל לפדש והוא עיקר דהאי קונו דקאחריין לאו לשון בודאו
הוא אלא לשון בעליו כדכתיב ידע שור קוניה וחשב עם קוניה וכן דרך
שהכלב חכיר את בעליו והולך אחריו לכל מקום שהוא הולך ונחמדו
זה שאין כן נחמול. ע"כ פירוש הרמ"ה ו"ל. חכאן ואילך פירוש רש"י:
[מפני מדה הכל מושלין בעכברים כלומר מפני מה נתנה
מסלה יתירה לעכברים שטרדסין תדיר תדיר: אמר להם מפני
שסורן רע שיכר לבס רע הוא יותר מדאי. סורו שר שלהם
כדאמר בגר שסורו רע דהיינו יכר הרע ששר שלו רע הוא]:

(מפני שסורו רע כלומר מפני שסורן של עכברים רע לפיכך אינו
מושלים עליהם הקתולים): מאי היא היכי הוי סורן רע: חרש"י
אפילו גלימי דלאו בר מאכל ולית בהו הנאה גייסי (אוכלין
אותו) כושכין: שופינא ניתד של מרא דעץ היא גייס:

כהן משיח פרק שלישי הוריות

נעריך בהמה והרגיל כותים והשותה מים (שבשויורי) פירש
 [של שויורי] הרחיצה (ומטבל) [והרוחץ] רגליו חלשון
 זה על גב זה וי"א (זה) [אף] המניח כליו תחת שאור
 מראשותיו. חמשה דברים *יפים לתלמוד האוכל גי' גמ'
 פת (חטים) [פחמין] ואין צריך לומר (חטים) חשינים
 [פחמין] עצמן. והאוכל ביצה מגולגלת בלא מלח. את
 והרגיל ביון ובבשמי' והרגיל בשמן זית והשותה סלימוד
 מים (שבשויורי) [של שויורי] עיסה וי"א אף
 המטבל אצבעותיו במלח ואוכל. והרגיל ביון
 ובבשמי' דאמ' (רבה) [רבא] חמר' וריחני פקחין
 הרגיל בשמן זית דא"ר יוחנן כשם שהזית משכח
 תלמוד של שבעים שנה כך שמן זית מחזיר
 תלמוד של שבעים שנה. המטבל אצבעותיו במלח
 אמר ריש לקיש באחד. כתנאי ר' יהודה אומר אחד
 ולא שנים ר' יוסי אומר שנים ולא שלשה וסמניך
 המניח כליו מלבושיו: האוכל פת (חטים) [פחמין] וכל שכן
 (חטים) [פחמין] עצמן כקדא קשינ' להו. [פת פחמין] פת
 שאפוי על גבי גקלים]: שויורי העיסה שנשתייר מלישה: משכח
 תלמוד של ע' שנה השגור בפיו אפילו שנעים שנה: מחזיר
 תלמודו של ע' שנה שנשכח ממנו כנר (עצרו) שנעים שנה:
 וסימניך לגרסא שלא תטעה שאם לא תדע אם אקד אומר אקד
 ולא שנים ואקד אומר שנים ולא שלשה או שאקד אומר שנים
 ולא שלשה ואקד אומר ג' ולא ד' יהא סימניך קמילה כלומר
 בסוף הקמילה ונשתיירו מאותן ד' אלכעות שעומדים כסדרן

קמי
 חתו
 והע
 והא
 ריה
 עכר
 בש
 והש
 והס
 ת"
 לכד
 ומלד
 מכא
 ואקד
 אלכ
 אות
 שכן
 רוח
 ומר
 לים
 על
 כל

כהן משיח פרק שלישי הוריות פח

קמיצה. עשרה דברים קשים לתלמוד העובר
תחת אפסר גמל וכל שכן תחת גמל עצמו
והעובר בין שני גמלים. והעובר בין שתי נשים
והאשה העוברת בין שני אנשים. והעובר תחת
ריח רע של נבלה. והעובר תחת הגשר שלא
עברו תחתיו מים ארבעים יום והאוכל פת שלא
בשל כל צרכו. והאוכל בשר מזוהמא לסטרון
והשותה מאמת המים העוברת בכירת הקברות.
והמסתכל בפני המת. וי"א אף הקורא כתב שעל
גבי הקבר:

ת"ר כשהנשיא נכנס כל העם עומדים לפניו טו
ואינם יושבים עד שיאמר שבו כשאב"ד טז

לכד מהגודל שכי אלצעות זקופין מלד אקד שהם אלצע ואמה
ומלד זה של קמיצה לא כשתייר אלא זרת דהיינו שכי אלצעות
מכאן וא' מכאן וכן תהא זכור שאקד מהם אומר אקד ולא שנים
ואקד אומר שנים ולא שלש אגודל לא קא קשיב הכא עם שאר
אלצעו' משום דלא קאי נסדר אלצעות: קשה לתלמוד העושה
אותן יהא קשה לשמוע: העובר תחת אפסר גמל וכל
שכן תחת גמל [עצמו] כקדא קשיבא להו: העובר תחת
ריח רע של נבלה כלומר המהלך ומריק ריח נבלה דכל המהלך
ומריק הוי עובר תחת אותו הריק שהריק הולך ועולה: זוהמא
ליסטרון אותו כף שנוקשין את הקדרה קרי ליה זוהמא ליסטרון
על שם שמעברת הזוהמא ללדדין. על שכי לדיו תרגום על
תרין סטרוהי:

כל העם עומדים כל הזרות כלם אפילו הם מאה:

נכנס עושין לו ב' שורות אחד מכאן ואחד מכאן
ואין יושבים עד שישב במקומו כשחכם נכנס
אחד עומד ואח' יושב [עד שישב] במקומו בני
ה"ה וה"ה בזמן שרבי' צריכו' להם מפסיעין על
ראשי העם (אע"פ שגנאי הוא לת"ח שיכנס
באחרוני') יצא לצורך נכנס ויושב במקומו בני
ה"ה שממונין אביהם פרנסים על הצבור בזמן
שיש בהם דעת (ללמוד) [לשמוע] נכנסים ויושבים
בפני אביהם ואחוריהם כלפי העם אין בהם דעת
לשמוע נכנסין ויושבים (אחוריו) [לפני] אביהם
ופניהם כלפי העם ר' אלעזר בר צדוק אומר אף
בבית המשחה עושין אותם סניפין. אמר ר' יצא
לצורך נכנס ויושב במקומו אמר רב פפא לר'
אמרן אלא לקטנים אבל לגדולים לא הוה ליה
למיבדק נפשיה מעיקרא דאמר רב יהודה אמר
רב לעולם ילמד אדם עצמו להשכים ולהעריב
לעשות צרכיו כדי שלא יתרחק והאידנא (דנפישו
חוליו) [דחלשא עלמא] אפילו גדולים נמי ר'
אלעזר בר צדוק אומר אף בבתי המשחאות עושין
עושין לו שתי שורות בלבד: עושין אותם [לנכי קמי' שממונין
אניה' פרנסים על הצבור:] סניפין שמוטיבין אותן כנגד הזקני':
אלא לקטנים דאכוס הוא: אבל יצא לגדולים אינו נכנס
ויושב מאוס דפושע הוא דהוה ליה למיבדק נפשיה: כדי שלא
יתרחק דהיולא לפנות ביום לריך שיתרחק מן הדרך כדי שלא

אינו נגזר

כ
אחת
א"ר
מאי
שמ
כי
עלמ
דליו
התי
כי
גמל
שמ
ואת
[כל
גל]
מי*
למ
יה
נש*
רש
נת

כהן משיח פרק שלישי הוריות פט

אותן סניפין אמר רבא כתיב אביהם ובפני אביהם מפני כבוד אביהם:

א"ר יוחנן בימי רבן שמעון בן גמליאל נשנית זו משנה זו ר' שמעון בן גמליאל נשיא ר' שמעון מאיר חכם ר' נתן אב בית דין כי הוה עייל ר' שמעון בן גמליאל הוה קיימי כולי עלמא מקמיה כי הוה עיילי ר' מאיר ור' נתן הוה קיימי כולי עלמא מקמיה. א"ר שמעון בן גמליאל *בעינא גי' הגוה' דליהוי הכירא בין דילי לדילהום תקין הא מתניתין לא בעו ליהוי הכירא ליהוי הכירא. כי אתו חזו דלא קמו מקמיהו *כדר' שמעון בן גמליאל אמרו מאי האי אמרי להו הכי תקון ר' שמעון בן גמליאל א"ל ר' מאיר לר' נתן אנא חכם ואת אב"ד נתקין מלחא (כל דלין א"ל ר' נתן) [כלדידן] מאי נעביד ליה נימא ליה (חני לן) [גלי] עוקצין דלא גמיר וכי לא ידע נימא ליה *מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאח למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלותיו

יהו אקריס רואיס אותו: מפני כבוד אביהם הוא דהויין סניפין *וכאן לזקנים כסניף זה שעושין לקורה גדולה: *נשנית משנה זו אמתניתין דלעיל קאי דקתני כשהנשיא נכנס וכו' וקאמר משוי' קילוק בין נשיא לאב בית דין וקכס: איכו רשב"ג היה נשיא ר' מאיר היה חכם ור' נתן אב בית דין וכו': ר' פירוש נתקין מלחא כל דלין כלומר כועץ עלה וכתקן דבר כנגד זאת: וולוקט ומהפירטי

כהן משיח פרק שלישי הוריות

ונעבריה וזהו את נשיא ואנא אב"ד שמעינהו
 ר' יעקב בן קורשאי אמר דלמא ח"ו אתא לידי
 כסופא אזיל ויתוב אחורי עיליתיה דרשב"ג גרם
 ותנא גרם ותנא אמר מאי האי דלמא חס ושלום
 איכא מידי בי מדרשא יהיב דעתיה עיין בה וגרסה
 למחר אמרו ליה ניתני מר בעוקצין פתח ותני
 בתר דאוקי א"ל אי לאו גמירנא כסיפתון פקוד
 ואפקינהו מבי מדרשא הוה כתבי קשייתא בפתק'
 ושדו [התם] דהוה מפרק הוה מפרק דלא הוה
 מפרק כתבי פירוקא ושדו אמר להו ר' יוסי תורה
 מבחוץ ואנו מבפנים אמר להו רשב"ג ניעלינהו

ומיד תהוי את נשיא רבי מאיר הוא דקאמר ליה לר'
 נתן תהוי את נשיא ואנא חזי צית דין: שמעינהו רבי
 יעקב בן קורשאי וכו' אזיל ההוא ליליא יתיב אחורי עיליתיה
 דרשב"ג גרם צמסכת עוקלין גרם ותני כי היכי דכשמעיה רשב"ג
 וכיתבי דעתיה ונגמריה ולא תהוי ליה כיסופא: שמעיה רשב"ג
 ואמר דלמא ח"ו איכא מידי במדרשא לפי שהרגיש בעלמו
 שלא היה יודע' וידע שקצו עליו מקצנה רעה צבית המדרש כדי
 לסקלו והבין שלא עשה ר' יעקב בן קורשאי כן אלא כדי שיהיב
 רשב"ג דעתיה ולגמרה כדי שלא יבא לידי ציון: יהיב דעתיה עיין
 בה וגרסה למחר וכו': קשייתא בפתקא היו כותבין קושיות
 באגרות ומשליכין אותם צבית המדרש כדי לסקלו ומאן דלא הוה
 מפרקי צבי מדרשא כתבי אינהו פירוקא ושדו צבי מדרשא כדי
 להראות את קצמתם: תורה מבחוץ וכו' או הם יכנסו לבית

כהן משיח פרק שלישי הוריות צ

מיהו ליקנסינהו דלא לימרו שמעתתא משמיהו
אסיקו ליה לר' מאיר אחרים ולר' נתן יש אומרים
אחוי להו בחלמייהו זילו פייסוה (לרבן גמליאל)
[לרשב"ג] ר' נתן אזל ר' מאיר לא אזל אמ' דכרי חלומי
לא מעלין ולא מורידין כי אזל ר' נתן א"ל רשב"ג
נהי דאהני לך קומרא דאבוך למיהוי אב בית
דין למיהוי נשיא מי אתני. מתני ליה רבי לר"ש
(ברבי) [כריה] אחרים אומרים אלו היה תמורה
*לא היה קרב א"ל מי הם הללו שמימיהם אנו יד
שותים ושמותם אין אנו מזכירין א"ל בני אדם
שבקשו לעקור כבודך וכבוד בית אביך א"ל *גם קהלת ט
אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אכדה א"ל
*האויב תמו חרבות לנצח א"ל הני מילי היבא תליס ט
דאהני מעשייהו רבנן לא אהנו מעשייהו הדר
אתנייהו אמרו משום ר' מאיר אלו היה תמורה
המדרש או אנו כלל אליהם וכשנ עמהם: קומרא אכנט מזהב
שהיה קגור במתני אביך שהיה אב בית דין כלו' נהי דאהניא לך
קשיבותי דאביך דהוה אב ב"ד לשוייך אב ב"ד לשוייך כשיא מי
אהני לך דקא בעית למיהוי כשיא: מתני ליה רבי לר' שמעון
אחרים אומרים והיינו ר' מאיר והוי מתני לה כתקמתא דרשב"ג
אבנה א"ל ר' שמעון בריה מי הן הללו וכו': גם אהבתם גם
שנאתם וגו' כלומר כבר מתו ומה מקום לאיבה זו ומכאן ואילך
יפה לזכרן בשמותם: האויב תמו חרבות לנצח דמשמע שאע"פ
(שמתו האויבי') שכבר [מתו] חרבות לכלך ואין יפה להזכירם כך

כהן משיח פרק שלישי הוריות

לא היה קרב אמר רבא ואפילו רבי דענותנא
הוה [תנא] אמרו משום ר' מאיר אמר ר' מאיר
(אומר) לא אמר:

יח א"ר יוחנן פליגי בה ר' שמעון בן גמליאל ורבנן
חד אמר סיני עדיף וחד אמר עוקר הרים
עדיף. רב יוסף סיני רבה עוקר הרים שלחו
לתמן סיני ועוקר הרים הי מנייהו עדיף שלחו
להו סיני עדיף דהכל צריכים למרי חטיא

שס
פיק
סדואה
חומר
קמו
וב"ש
כוהרש"א

פירש"י: אפילו רבי דעניו היה הכא לא כהיג עכותותא יתירה
דאמר אמרו משום ר"מ ולא רלה לומר בהדיא אמר ר"מ:

סיני עדיף מי שמענה וברייתא סדורות לו ככתיבתן מהר סיני:
ורבה עוקר הרים שהיה קריף ומסולפל בתור' הרבה ואמאי
קרי ליה עוקר הרים שהיה מפרק קושיות שהיו דומין כהרים
שאין אדם יכול לפרקן וכי אילטריך להו עלמא בנבל למנויי קד
מכייהו ברישא. שלחו לתמן לא"י: סיני ועוקר הרים הי
מנייהו עדיף שלחו מתם סיני עדיף דהכל צריכין למרי
חטיא דכולי עלמא צריכי ליה אפילו עתירי סלעין ודיכרין
דמאי מהכו ליה למרי זוזי אי לא משכך קטי למזבן בגייהו. אבל
מרי קטי לא צריך לכ"ע כולי האי דא"כ לית ליה זוזי למזבן בהו
שאר מילי דצריכי ליה מאקר דאית ליה קטי יכול למקיה בגייהו.
ועוקר הרים דמי לעתיר סלעין דלית ליה (פריטי) [קטי] דאי משכך
מאן דמזבן ליה קטי בזוזיה מהכו ליה זוזיה ואי לא לא מהכי ליה ולא
מידי ואף הכא כמי הוה עוקר הרים דהוי מסולפל ומקודד דאי
משכך מאן דתני ליה מתכיתא ושעעתתא מהכו ליה קדודי

כהן משיח פרק שלישי הוריות צא

ואפ"ה לא קביל עליה רב יוסף. מלך רבה עשרין
ותרתין שנין והדר מלך רב יוסף כולהו שני דמלך
רבה רב יוסף אפי' אומנא לביתו לא קרא. אבוי
(ורבא) [ורבה] ור' זירא ורבה בר (רב) מתנדה
הוו יתבי והוו צריכי לרישא אמרו כל דאמר
מלתא ולא מפריך ליהוי רישא כולהו איפרוך
ופלפוליה דיכול למידק מנייהו אגב פלפוליה כמה מילי דלא יכלי
שאר איכשי למידק ואי לא משכח מאן דתכי ליה מתכיתא ומהדר
קמיה שמעתתא מאי מהני ליה פלפולא ונפ' מי שמת קרי ליה
לבעל פלפול עתיר סלעין וקרי לבעל שמועות עתיר משק ומסיק
נה התם הכל לריכין למרי קטיא: אפ"ה לא קביל עליה רב יוסף
כלו' אע"ג דהוה רב יוסף סיכי ושלמו מתם סיכי עדיף לא קנליה
רב יוסף למהו רישא משום יקריה דרבה: מלך עשרין וותרתין
שנין עד דנכ כפשיה והדר מלך רב יוסף מאן דהוה רישא במתיבתא
קרי מלכותא: כולהו שני דמלך רבה אפי' אומנא כלומר
כיון שהשפיל רב יוסף את עצמו ולא רצה לכהוג שררה בפני רבה
הגינה זכות ענותותו עליו ועל אנשי ביתו שלא קלה אחד
מהם כל השנים אשר מלך רבה ואפילו אומנא להקין דם לא
הולך לקרות בביתו: אבוי ורבא ור' זירא ורבה בר רב
מתנה הוו יתבי בהדרוי והוו צריכי לרישא כלומר היו
לריכין למנות ראש עליהן לאותה שעה כדי שיטנה להם ויסדר
להם משכיות וברייתות והם יקשו לו והוא יתרץ ולפי שהיו כולם
קכמים גדולים וראויין להיות ראשים ולא היה אחד מהם כפוף
לקצרו ולא היה אפשר לאחד מהם למנות את השני כדי שלא

כהן משיח פרק שלישי הוריות

דאביו לא איפרוך חזייה (רבא) [רבה] לאביו
 דגבה רישא א"ל נחמני פתח ואימא איבעיא להו
 ר' זירא ורבה בר רב מתנה הי מנייהו עדיף ר'
 זירא חריף ומקשי רבה בר רב מתנא מתון
 ומסיק מאי תיקו:

יתקנא בו השלישי או הרביעי לפיכך אמרו כל מאן דאמר מלתא
 ולא מיפרכי ליהוי רישא אמרו כל קד מנייהו מלתא דכלהו איפריך:
 חזייה רבא לאביו דגבה רישיה כלו' ראה לו הרמת ראש
 ולהלל פנים מקמת דלא איפריכא מלתיה: א"ל נחמני פתח
 אימא דריש לן דמשמיא פסקי לך רבותא ופי' רביכו האי גאון ז"ל
 דאביו נקמני שמו ומיפרשא בכמה דוכתי בגמרא. ונקטו רבנן דבר
 אקוה דרבה בר נקמני הוה ותלמידו וכיון דהוה שמיה נקמני
 כשם אבוהי דרבה לא הוה קרי ליה בכל שעתא נקמני כשם אבוה
 אלא הוי קרי אביו בלשון ארמית כאדם שקורא אביו וסליק ליה
 וכיון שהיה מן האבות והגדולה קרויה רבנן הכי ע"כ דבריו ז"ל:
 איבעיא להו ר' זירא ורבה בר רב מתנה הי מנייהו עדיף
 והשתא מפרש מדה דכל קד מנייהו רבי זירא חריף ומקשי מתוך
 פלפולו היה יודע להקשות ולתרוץ מיהו לא הוה ידע לאסוקי
 שמעתא אליבא דהלכתא: רבה בר רב מתנה מתון ומסיק
 כלו' לא היה מפולפל וקריף כל כך להקשות ולתרוץ מיד אלא היה
 שוהה ומעיין בנחת יפה יפה עד דהוה סלקא ליה שמעתא אליב'
 דהלכתא: מאי הי מנייהו עדיף וסלקא בתיקו:

כל הזבחים פרק ראשון זבחים צב

מסכת זבחים

כל הזבחים

פרק ראשון

אמר רבא עולה דורון היא היכי דמי אי דליכא ז'
תשוב' *זבח רשעי' תועבה ואי דאיכא^{ע"ב}
תשובה התניא עבר על מצות עשה ושכ לא ז'^{חשלי כא}
משם עד שמוחלי' לו אלא ש"מ דורון היא תנ"ה
אר"ש חטאת למה באה למה לכפר אלא
למה באה לפני עול' לפרקליט שנכנס [ריצרה
פרקליט נכנס] דורון אחריו:

כל הזבחים

פרק שני

ממאי דהאי בד כיתנא הוא אמר רבי יוסף בר' יח
עולה דורון היא אינה צאה לכפר על עשה כפרה ממש אלא^{ע"ב}
אחר שכפרה התשובה על (מעשה) [העשה] היא צאה
להקבל פנים כאדם שסרץ צולך ורילהו ע"י פרקליט וכשצא
להקביל פניו מציא דורון צידו: היכי דמי כלומר היכי דמי שתהא
צאה לכפרה: אי דליכא תשובה מעצרות עשה שנידו: זבח
רשעים תועבה פסוק הוא במשלי: למה באה לפני עולה כל
מקום שציא חטאת ועולה חטאת קודם כדיליף לקמן בפ' כל
התדיר: פרקליט מליץ טוב:

כל הזבחים פרק שני זבחים

חנינא דבר העולה מן הקרקע בד בכר אימ' עמרא עמרא מפציל כיתנא נמי מפציל ע"י לקוחא מיפציל רבינא אמר מהכא *פארי פשתים יהו על ראשם [ומכנסי פשתים יהו על מתניהם לא יחגרו ביוע] :

מאי *לא יחגרו ביוע אמר אבוי לא יחגרו במקום שמויעין כדתניא כשהן חוגרין אין חוגרין לא למטה ממתניהם ולא למעלה מאציליהן אלא *כנגד אצילי ידיהן . א"ר אשי אמר לי הונא בר נתן זימנא חדא הוה קאימנא קמיה דאיוגדר מלכא

העולה מן הקרקע בד בכר קנה יקידי מכל (גזיעים) [גרעין] ואין צ' קנים עולים מגזע א' : ואימא [עמרא] שאף הלמר עולה מן הנהמה צד צד כימא כימא לצדה : מיפציל הכימא מתפללת ומתקלקת לשנים ע"ג צהמה מאליה : כיתנא נמי מיפציל לפכי טוייתו כותשים הגזעול והוא כחלק לכימין הרצה : אגב לקוחא שמכין אותו וקוצטין אותו צעץ או בגלגל הוא ככתש וכחלק : ומכנסי פשתים יהו וגו' ובעלמא הרי הוא אומר מכנסי צד ש"מ צד היינו פשתים :

במקום שמויעין במקום שהנשר ככפל על הנשר ומתחמס ומזיע : כשהן חוגרין אבכטיהן בשעת עבודה : למטה ממתניהן מקום שככפל וכופל שומן הצטן על הקליבוסת שקורין אכ"קא : למעלה מאציליהן למעלה מכנגד מרסקן שקורין קוד"א לפי ששם הזרוע שוכב חמיד על הללעות ומזיע : כנגד אצילי ידיהם על ללעותיהן כנגד המרסק : איוגדר מלכא כך שמו

והוה מדלי לי המיונאי ותיתיה ניהליה ואמר לי
* ממלכת כהנים וגוי קדוש כתיב בכו כי אחאו שחות יט
קמיה דאמימר אמר לי אקיים בך * והיו מלכים ישי' נוט
אומניך :

[פיסקא ערל שמתו אחיו מחמת מילה פסול כב
לעבודה. מנלן אמר רב חסדא דבר ע"נ
זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל
בן בוזי למדנו] * כל בן נכר ערל לב וערל בשר יחזקאל
לא יבא אל מקדשי לשרתני ת"ר בן נכר יכול
בן נכר ממש ת"ל ערל לב א"כ מה ת"ל בן נכר
שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים ואין לי אלא
[ערל לב ערל בשר מנין ת"ל וערל בשר] :

כל הפסולין

פרק שלישי

[קודם אורו נגודא שכל הסמיכות של קדננות היה תיכף לסמיכה
שחיתה חסני שחניא הקרבן היה עומד סמוך לחקוס שחיתה

ומלך פרס היה : והוה מירלי לי המיונאי ותיתיה ניהליה
אכנטי היה גבוה קגור מלמעלה מכנגד אלילי ידי והשפילו למטה
כדי לכאוחו : אמר ממלכת כהנים כתיב בכו ולריכיס אתם
לכהוג כלכם בתפארת של כהנים דכתיב זהו ולא יקגרו ביזע :
יכול בן נכר ממש ככרי : ת"ל ערל לב אינו כססל חלא מקמת
ערלת לבו אלמא ככהן קאמר : שנתנכרו מעשיו כקשנים
כככריס למקוס : [ערל בשר והוא לדיק מנין] :

קרבן חזן חלשם חלורע שהיו בשער ניקנור לחוק הדנה וחוקים
שחיטתן וע"ז פריך]:

לג וליעביר פישפש אביו ורבא דאמרי תרויהו *הכל
בכתב מוד ה' עלי השכיל אח
כל מלאכת התבנית:

[קודם חסיק הגורלם שהמעלה חיה על המזבח ר' יוחנן אמר עובר
בעשה ודיש לקיש אמר אינו עובר עליו כלל כלום וע"ז קאין]:

לד מתיב רבא אלו נאמר *קרבן לה' בהמה היותו
אומר חיה בכלל בהמה כענין שנא' *זאת
הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים ושה עוים
איל וצבי וגו' ת"ל *בקר וצאן בקר וצאן אמרתי

לך ולא חיה יכול לא יביא ואם הביא כשר הא
למה זה דומה לתלמוד שאמר לו רבו הבא לי
חטין והביא לו חטין ושעורים שאינו כמעביר על
דבריו אלא מוסיף על דבריו וכשר ת"ל בקר
וצאן בקר וצאן אמרתי לך ולא חיה הא למה

ה"ג ולעביר פישפש ופירושו פתק קטן [כדתקן במס' שקלים]
וכו' והכא פרכינן וליעביר פתק קטן בכותל לפוכי של עזרה
כנגד המזבח ויעמוד חלורע בחללו ויכניס ידו ויכמוק: הכל
בכתב כך אמר דוד כל פתקי העזרה ומדותיה ובנין כל הבית
כמוסר לי מיד ה' ואין להוסיף על הקצבון וכו':

אילו נאמר קרבן לה' מן הבהמה ולא פי' בקר ולאן: הייתי
אומר כו' כענין שנא' זאת הבהמה וכתב בתריה איל ולבי:
תרי בקר ולאן כתיבי המס מן הנקר ומן הלאן תקריבו והדר
כתיב אם עולה קרבנו מן הנקר ואם מן הלאן קרבנו מן הכשני:

כל הפסולין פרק שלישי זבהים צד

זה דומה לתלמיד שאמר לו רבו אל תביא לי
אלא חטין והביא לו חטין ושעורים שאינו כמוסיף
על דבריו אלא כמעביר על דבריו ופסול תיובתא
דריש לקיש תיובתא :

בית שמאי

פרק רביעי

חנא דבי ר' ישמעאל מפני מה נאמרו *וותרת יט
ושתי כליות בפר כהן משיח ולא נאמרו מא
בפר העלם דבר של צבור משל למלך בשר ע"כ
ודם שכעס על אוהבו ומיעט בסרחונו מפני חבתו ויקרא ד
וחנא דבי ר' ישמעאל מפני מה נאמרה *פרכת סס
הקדש בפר כהן משיח ולא נאמרה בפר העלם
דבר של צבור משל למלך בשר ודם שסרחה
עליו מדינה אם מיעוטה סרחה פמליא שלו
מתקיימת ואם רובה סרחה אין פמליא שלו
מתקיימת :

על אוהבו בלצור: ומיעט בסרחונו מקלר בדברים (מפני
אהבתו): מפני מה נאמרה פרוכת הקודש גרסינן דנפר
כהן משיח כתי' את פני פרכת הקדש ונפר העדה כתיב את פני
הפרכת: פמליא שלו כנסיו' קצורת עלתו והמסכימים לדעתו
אשר דברי סתרו אליהם: ואם רובם סרחו אין פמליא שלו
מתקיימת הרי הוא מסולק מקצתם ומכניסתם במקלת ואין

ם
וחקוס
*הכל
את
יד עובד
קלין:
היותו
*זאת
עזים
מרתו
ר הא
א לו
יר על
בקר
למה
קלים]
עזרה
הכל
הבית
היותו
ולני:
והדר
שני:

מו מתני' לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח
 ע"כ לשם זבח לשם ה' לשם אישים לשם
 ריח לשם ניהוח והחטאת והאשם לשם (חטאת)
 [חטא] א"ר יוסי אף מי שלא היה בלבו לשום
 אחד מכל אלו כשר שהוא תנאי ב"ד שאין
 המחשבה הולכת אלא אחר העובד:

איזהו מקומן
 פרק חמישי

כ קרן מזרחית דרומית של מזבח לא היה לה
 יסוד מ"ט א"ר (אליעזר) [אלעזר] לפי שלא
 ע"כ לבו גם בהם כמו בראשונה והכא כמי כיון שחטאו רוב לבו
 כניכול כסתלקה הקדושה:

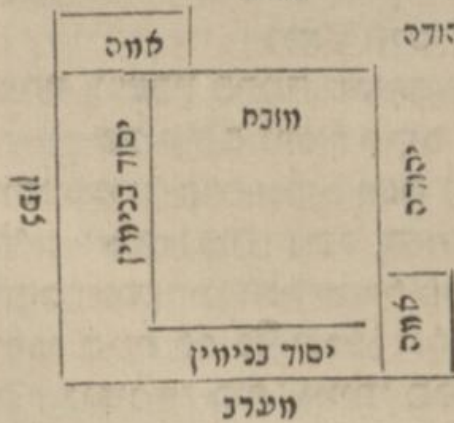
לשם זבח לאפוקי שינוי קדש כגון לשם זבח אקר: לשם זבח
 לאפוקי שינוי זעלים והא ילפינן להו מקראי בפ"ק: לשם
 אישים לשם ריח נגמ' מפני לאפוקי מאי ויליף ליה מקרא:
 לשם חטא לשם חטאו שהוא מציאו עליו: אף מי שלא היה
 בלבו וכו' ששקט סתם כשר: שהוא תנאי [ב"ד] שישקט סתם
 כדאמ' בפ"ק התכו ב"ד דלא לימא לשמו דלמא אתי למימר שלא
 לשמו: שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד הילכך אי
 הוה שלא לשמו אע"ג דזעלים אמרי לשמו לא מידי הוא דלאו
 צדידיה תליא מלתא דכתיב המקריב אותו לא יקטנו:

איזהו מסומן פרק חמישי זבחים צה

היחה בחלקו של טורף דאמ' רב שמואל בר רב
 יצחק מוכח (היה) אוכל בחלקו של יהודה אמה.
 א"ר לוי בר חמא א"ר חמא בר חנינא רצועה
 היחה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו
 של בנימין והיה בנימן הצדיק מצטער (עליו)

טורף בכימין דכתיב ביה זאב יטרף שכתבא יעקב עליו בבקר נדש"י
 יאכל עד באספכתיה יתבני מדבא ואותה הקרן לא היתה נגזרת
 בחלקו כדמפרש ואזיל: דאמ' רב שמואל בר רב יצחק מוכח הו' יש כאן
 אוכל כלו' תופס בחלקו של יהודה אמה במזרקו כל האורך של
 המזרק ברוקב אמה אלא שהיתה כלה בסמוך אמה לקרן מזרקית גידסא
 לפוכית וכן כל אורך הדרוס אלא שהיה כלה בסמוך אמה לקרן אחרת
 דרומית מערבית כדתקן היסוד היה מהלך על פני כל הלפון ועל
 פני כל המערב אוכל במזרקה אמה ובדרוס אמה כמלא יסוד
 לשלש הקרנות סוף מקרן מזרקית דרומית שלא היה שם יסוד

מזרח

כזה: רצועה היחה יוצאה מחלק
 יהוד' שהיה במזרק כדתכיא
 מה היה בחלקו של יהודה הר
 הבית (בכניסתו) והלשכות שבו
 והעזרות עזרת נשים כלה
 ועזרת ישראל ומקום דריסת
 רגלי הכהנים עד המזבח גם
 המזבח אוכל בחלקו של יהודה
 אמה במזרק אלא שלמד קרן

ם
 זבח
 לשם
 (מצאת)
 לשום
 שאין
 לה
 שלא
 ב
 לבור
 זבח
 לשם
 מקרא:
 היה
 סתם
 של
 לכך אי
 דלאו

נד [עליה] בכל יום לנוטלה שנא' **חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעש' אושפזיכן לשכינה שנא' *ובין כתיפיו שכן:

כא דרש רבא מ"ד *וילך הוא ושמואל וישבו בנויות (וכתיב *הנה דוד בנויות) ברמה וכי מה ענין נויות אצל רמה אלא שהיו יושבין [ברמה] ועוסקין בנויו של עולם אמרי כתיב *וקמת ועלית אל המקו אשר יבחר ה' אלהיך בו מלמד שבהמ"ק גבוה מכל א"י וא"י גבוה מכל הארצות ולא הווי ידעו מקומו היבא איתו ספר יהושע בכולהו (שבטים) מורקית לפוכית היה קלקו של יהודה כלה סמוך לקרן והרלועה היתה יולאה בדרום המזבז ונמשכה עד סמוך לקרן דרומית מערבית אמה ורוקנ הרלועה ככנס אמה בצכין המזבז והיא אמה שכניסת היסוד היה ראוי להיות שם כדאמר מר עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד: חופף כמו כזיר קופף ומפספס דגרטי"ר בלע"ז אדם המקשז ודואג:

שהיו יושבין ברמה שהיתה עירו של שמואל: ועוסקין בנויו של עולם למזבז מקום מן התור' לבית הנקירה: ועלית מכל שעריך קרוי עלייה משם לבהמ"ק מלמד שבהמ"ק גבוה מכל א"י: וא"י גבוה מכל הארצות לא מינעיא לן הכא ולא מהכא כפקא לן אלא מקרא אקרינא דכתיב קי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל וגו': מקומו היבא מקום הגבוה בכל א"י בגבול מי הוא: איתתי ספר יהושע לנדוק בגבולי השבטים ולא פי' שם באחד מכל השבטים פאתי גבוליהם לארבעת רוקות

דברים לג
שם

שם ע"ב

ש"א יט

שם

ע' דש"א

דברים יז

כה
*וע
קו
ברו
גבו
עכ
למט
יהו
למט
(למ
אל
עד
כתי
קרוי
ולא
כאל
כאל
הה
הכא
שגבו
קרוי
לא
הגבו

איזהו מקומן פרק חמישי זבחים צו

כתוי *וירד ועלה הגבול ותאר הגבול בשבט בנימין יחושע טו
*ועלה כתוי וירד לא כתוי אמרי ש"מ הכא הוא מקומו וטו
שס יח

מון משבט יהודה ובנימן שכתפרש שס כל גבוליהן מסובבין
ברוקותיהן ומקצועותיהן גבול יהודה לדרומה של א"י וארץ אדום
גבולה לדרום על פני כולה ואורך גבול יהודה מן המזרח למערב
על פני אורך כל גבול של א"י ים המלך למזרח וים הגדול
למערב והן הן גבולי א"י בפרשת אלה מסעי וגבול לפונו של
יהוד' לא היה מכוון לארכו אלא התקיל למזרח מן הירדן ועולה
למערב והתקיל מקרוב לאמלעו לפנות לכד לפון ומרקיב ועולה

(למערב והתקיל מקרוב לאמלעו לפנות לכד לפון ומרקיב ועולה) כדש"י
אל כתף היבוסי היא ירושלים ומשהתקיל מן המזרח ומכה והולך
עד ירושלים: כתיב ועלה הגבול ולא כתיב וירד הגבול ועוד
כתיב עלייה אחרת מירושלים להר אשר על פני גי בן הכוס ועד
קרית יערי' ומשם עד הים שהוא לרוק מערב כתיב וירד הגבול
ולא כתיב ועלה ונקלת בנימין כלפון נקלת יהודה וגבול נגב
נקלת בנימין הוא גבול לפון ליהודה אלא שאין (ארץ) [אורך]
נקלת בנימין מן המזרח עד הים אלא עד ירושלים (על) [ועד]
ההר אשר על פני גי בן הכוס ועד קרית יערים (והיינו דקאמר
הכא דנכולהו כתיב וירד הגבול ותאר ולא כתיב ועלה וכל מה
שגבול לפוכית של יהודה סמוך לנקלת בנימין מן המזרח עד
קרית יערים): כתיב ועלה ותאר ולא כתיב וירד ותאר אינו
לא עלייה ולא ירידה למדנו שראש ההר שעל פני גי בן הכוס הוא
הגבוה מן הכל והוא למעלה מירושלים [לירושלים] ולשם כתיב

כדש"י
נגמ' יש
כאן גירס'
אחרת

ים
יו כל
פזיבן
בנויות
מה
מה
עליית
המ"ק
ידעי
(שים)
רכועה
דרומית
והיא
האמה
גרטי"ר
בנויו
ועליית
המכל
לא ולא
העלה
הכל
שנטיס
רוקת

סבור למבנייה בעין עיטם דמידלא אמרי (ניחתי) דברי' לג
 [ניחתי] כי קליל כדכתיב *ובין כתיפיו שכן (וא"ד)
 [ואבע"א] גמירי בחלקו של יהודה סנהדרין יתבין
 ושכינה בחלקו של בנימן היא ואי מדלינן ליה
 אתפליג ליה טובא (ואתי לאפלוגי) מוטב (ניחתי)
 [ניחתי] ביה פורתא כדכתיב ובין כתיפיו שכן ועל
 דבר זה נתקנא ביה דואג האדומי בדוד כדכתיב
 תלים סט *כי קנאת ביתך אכלתני וחרפת חורפיק נפלו עלי
 שם קלכ וכתיב *שיר המעלות וגו' אשר נשבע לה' נדר
 לאביר ועקב אם אבא וגו' עד אמצא מקום וגו'
 הנה שמענוה באפרתה מצאנוה בשדי יער באפרתה
 זה יהושע דאתי מאפרים בשדי יער זה בנימן
 דכתיב ביה *זאב יטרף: ראשי' נוט

ועלה: סבור למבנייה בעין עיטם כראה בעיני שהוא מעין מי
 כפתוק האמור שם אקר עליית ההר אשר על פני גי בן הכוס
 שלא ככתנה ירידה בכתיב: (ניחתי) [ניחתי] ביה קליל כעשנו
 כמוך מעט וכנכה אותו זירושלים שהיא למטה כדכתיב ובין
 כתיפיו ולא כתיב ראשו: א"ד האי דלא כתיב בעין עיטם מאוס
 דרזוק שם כקלת בכימן מנקלת כתיב יהודה יותר משיעור הר
 הבית ואי אפשר לסמוך לשכ' הגזית לעזרה (ואקבעי) [ואכן]
 בעינן] סנהדרין בעזרה דכתיב וקמת ועלית וגו' והיא לריכה
 להיות בחלקו של יהודה כדמפרש ואזיל דגמירי דסנהדרין בחלק
 יהודה כדכתיב ומקוקק עבין רגליו: את כל ענותו שעיב' עלמו
 לעסוק ולדעת וכשבע אם אבא צאהל ביתי:

קדשי קדשים

פרק ששי

אמר רב מובח שנפגם כל הקדשים שנשחטו נט
שם פסולין ומקרא היה כידינו ושכחנוהו
כי סליק רב כהנא אשכחיה לר"ש ברבי דקאמר
משום ר' ישמעאל בר' יוסי מנין למזבח שנפגם
שכל הקדשים שנשחטו שם פסולין שנא' *זובחת
עליו את עולותיך ואת שלמיך וכי עליו אתה
זובח אלא כשהוא שלם ולא כשהוא חסר:

אמר רב הונא אמר רב מובח של שילה של סא
אבנים היה דתניא ר"א בן יעקב אומר מה ע"כ
ת"ל *אבנים אבני' אבנים שלש פעמים אחד של
שילה וא' של נוב וגבעון וא' בבית עולמים מתיב
רב אחא בר אמי אש שירדה מן השמים בימי
משה לא נסתלקה מעל מזבח הנחשת אלא בימי
שלמה ואש שירדה בימי שלמה לא נסתלקה
שנשחטו שם בעזרה כשהוא שלם והאי עליו בנינו ונשגילו
קאמר:

שלשה פעמים אס מוצק אבנים וגו' מוצק אבנים לא תכיף
אבנים שלמות תבנה וגו': נוב וגבעון קד קשיז להו
דשניהם צמה ותיכס קדושים: לא נסתלקה שנשעת המסעות
כופים עליו פסכת ומקיין אותה במקומה: אלא בימי שלמה

זבים
נחתו
וא"ד
יתבין
לידה
יחתו
כן ועל
כתוב
לו עליו
גדר
וגו'
פרחה
בנימן
מעין מי
בן הכוס
כעשנו
גיד וזין
ס משום
בור הר
[ואכן]
לריכה
זין בקלק
כ' עלמו

עד שבא מנשה וסילקה ואם איתא מעיקר' הוא
דאיסתלקה ליה הוא דאמר בר' נתן דתניא ר'
נתן אומר מזבח של שילה של נחשת היה חלול
ומלא אבנים רב נחמן בר יצחק אמר מאי לא
נסתלקה לא נסתלקה לבטלה מאי היא רבנן אמרו
שביבא הוה משדרא רב פפא אמר אושפיוזא הוה
נקט וזמנין הכא וזמנין הכא :

ס תנן התם וכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו ד'
אמות מן הדרום וד' אמות מן המערב כמין
גמ"א מ"ט א"ר יוסף משום דלא ספק א"ל אביו
כסתלקה עשס למזבח אנכיס שעשה שלמה: עד שבא מנשה
וסילקה ואם איתא מעיקרא דאסתלק משהוקס המשכן בשילה
ובנו מזבח אנכיס הוזהרה להסתלק ממזבח הנקשת: הוא דאמר
רב הוכא דאמר בר' נתן והא דלא אמרי הוא דאמר בר' א
ן יעקב משום דר' נתן הוא דשמעינן ליה בהדיא מעשה היה כך אבל
מדר"א בן יעקב לא שמעינן אלא דהוכשר בשל אנכיס: לא
נסתלקה לבטלה שמהא נטילה ממזבח הנקשת לגמרי: שביבא
הוה משדרא כשהיו מקטירין על של אנכיס היו זיקין ולהבות
יולאות מאש השמים שעל מזבח (הנקשת) של משה שאף הוא
מזבח עס :

תנן התם במס' מדות ר' יוסי אומר בתקלה נימי שלמה לא היה
אלא כ"ק כונס ועולה יסוד וסובב ומקום קרנות ומקום
הילוך עד שהיה מקום המערכה כ' על כ': וכשעלו בני הגולה
הוסיפו עליו וכו' כמלא יסודו ל"ב על ל"ב ומקום מערכתו כ"ד
על כ"ד: גמ"א גימ"ל יוכית עשויה כמין כ"ף סאוטה שלמו

קדשי קדשים פרק ששי זבחים צה

השתא מקדש ראשון דכתיב ביה *יהודה וישראל מ"א ד
רבים כחול אשר על שפת הים ספק מקדש שני
דכתיב ביה *כל הקהל כאחד ארבע רבוא לא ^כ ^ב
ספק א"ל התם אש של שמים מסייעתם הכא
אין אש של שמים מסייעתם:

בשלמא בית מינכרא צורתו אלא מזבח מנא ^{סב}
ידעי א"ר (אליעזר) [אלעזר] ראו מזבח
בנוי ומיכאל השר הגדול [עומד] מקריב עליו
ור' יצחק נפחא אמר אפרו של יצחק ראו שמונת
באותו מקום ושמואל בר נחמני אמר מכל הבית
כולו הריחו ריח קטורת משם הריחו ריח איברים
אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שלשה נביאים
עלו עמהם מן הגולה אחד שהעיד עליהן על
המזבח ואחד שהעיד עליהן על מקום המזבח
ואח' שהעיד להן שמקריבין אע"פ שאין בית

כדפרישית דרוס ומערב: [הכא] במקדש שני אין אש של שמים
מסייעתן כדילפינן בס"ק דיומא וארלה זו ואכנדה מקוסר ה"א
אלו קמשה דנריס שקסר מקדש שני ואש אק' מהן ואמרי' התם
מהוה הוה סיועי לא מסייע:

בשלמא בית ידעי אכשי כנסת הגדולה מה קדוש לעזרה ומה
קדוש להיכל שניכרים לורות יסודות הקומות: מנא
ידעי מקומו היכא: ג' נביאים קני זכריה ומלאכי: א' העיד
להם על המזבח שיש לו מקום להוסיף על ששים אמה: על
מקום המזבח היכן היה: שמקריבין אע"פ שאין בית דקדושת

במתנית' תנא ר"א בן יעקב אומר ג' נביאים עלו
עמהם מן הגולה א' שהעיד להן על המזבח ועל
מקום המזבח וא' שהעיד להן שמקריבין אע"פ
שאין בית ואחד שהעיד להם על התורה שתכתב
אשורית:

בני אחתיה דר' טרפון הוו יתבי קמיה דר' טרפון
פתח ואמר *ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה
יוחני אמרו לו קטורה כתיב קרא עליהם בני
קטורה:

סד א"ר יוחנן בא וראה כמה גדול כחן של כהנים
שאין להן קל בעופות יותר ממוראה ונוצח
פעמים שהכהן זורקן יותר מבשלשין אמה דחנן
נטל מחתה של כסף ועלה לראש המזבח וכו':

הבית קדושה לשעתה וקדושה לעתיד לבא: שחכתב אשורית
שמתקלה ניתנה להם בכח עברי כתבא לינוכאה כדאמר
בסנהדרין:

הוו יתבי קמיה דר' טרפון ולא היו אמרי מידי פתח ואמר כדו
שידברו: יוחני מלתא בעלמא הוא דקאמר כדי לפתוק פיהם:
בני קטורה אינם יודעים לדבר בהלכה:

שאין להן דבר קל בעוף ודבר שהוא קל מאד אין כוס לזורקן
למזבוק: פעמים שהכהן זורקן כשהיה רבה במזרק
וכעשית בקרן מערבית דרומית לריך לזורקה יותר מל' אמה דחנן

ע' ברש"י, במס' תמיד מי שזכה בתרומת הדשן של מקתה נטל המקתה של
כסף ועלה לראש המזבוק וכו' הגיע לרלפה לסוף הכנסה*:
בגמ'
באודן

המזבח מקדש

פרק השיעי

א"ר ענני בר ששון למה נסמכה פרשת קרבנות כב
 לפרשת בגדי כהונה לומר לך מה קרבנות פח
 מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין כחונת מכפר על ע"ז
 שפיכו רמים שנאמ' *וישחטו שעיר עזים ויטבלו ראשי לו
 את הכתונת בדם מכנסים מכפרין על גילוי עריות
 שנאמ' *ועשה להם מכנסו בד לכסות בשר ערוה ^{שמות כח}
 והמצנפת מכפרת על גסי הרוח [מנין א"ר חנינא]
 יבא דבר שכגובה ויכפר על גובה. אבנט מכפר
 על הרהור הלב אהיכא דאיתיה. חשן מכפר
 על הדינין שנ' *ועשית חשן משפט. אפוד [מכפר] ^ס
 על ע"ז שנא' *ואין אפוד ותרפים. מעיל מכפר ^{הושע ג}
 על לה"ר מנין א"ר חנינא יבא דבר שבקול ויכפר
 למה נסמכה בסדר לו את אהרן זאת תורת העולה זאת תורת
 הקטאת [והאשם] וחנק השלמים והדר קת את אהרן ואת
 בניו אתו ואת הנגדים: ויטבלו את הכתונת רמו הוא לעתיד
 לנא שכפרת שפיכות דמים זכתוכת וטבילה היינו כפרה: לכסות
 בשר ערוה לקפות על גילוי עריות: אהיכא דאיתא שהיו
 קוגרין כנגד אלילי ידיהם דהיינו כנגד הלז כדילפינן (נפ"ק)
 [נפרק שני] מולא יגרו ביזע: אין אפוד כגלה עון תרפים הא
 ית אפוד אין תרפים כך שמעתי במסכת ערכין: דבר שבקול

זים
 על
 ועל
 אע"פ
 תכתב
 שרפון
 ושמה
 בני
 כהנים
 ונוצה
 דתנן
 וכו'
 אשורית
 כדאמר'
 חזיר כדו
 פיהם:
 לזורק
 במזרק
 מה דתנן
 מתה של
 כנס*:

על קול [הרע]. ציץ מכפר על עוונת פנים כציץ
 סמות כח כתיב *והיה על מצח אהרן ובעוונת פנים כתיב
 רמיס נ *ומצח אשה זונה היה לך אינו והא אמר ריב"ל
 שני דברים לא מצינו כפרה בקרבנות ומצינו
 כפרה ממקום אחר ואלו הן שפיכות דמים ולה"ר
 שפיכות דמים מעגלה ערופה לה"ר מקטורת דתני
 ודני"י רב חנניא מנין לקטור' שמכפרת שנא' *ויחן את
 הקטורת ויכפר על העם וחנא דבי ר' ישמעאל
 על מה קטורת מכפר על לה"ר יבא דבר שבחשאי
 ויכפר על מעשה חשאי קשיא שפיכות דמים
 אשפיכות דמים קשיא לה"ר אלה"ר שפיכות דמים
 אשפיכו' דמים לא קשיא הא ידיע מאן קטליה
 הא דלא ידיע מאן קטליה אי ידיע מאן קטליה
 בר קטלא הוא. כמזיד ולא החרו ביה. ולה"ר
 אלה"ר [נמו] לא קשיא הא בצנעא הא בפרהסיא
 פעמונים שבו: ויכפר על העם במחלוקת קרק שהיה לה"ר
 דכתיב ביה אתם המיתם: שבחשאי שהיה הכהן לנדושם
 כדתנן פורשים היו מן האולם ולמזבח נשעת הקטרה וכ"ש מן
 ההיכל דילפינן מוכל אדם לא יהיה וגו' ביומא: ידיע מאן קטליה
 כחוכת מכפרת על הלבוש שלא יענשו: בר קטלא וכמה דלא
 קטלי ליה מיענשי דכתיב ולא רץ לא יכופר: ומשני במזיד ולא
 אחרו ביה דלאו בר קטלא הוא הלכך לבור מכפרי בכתובת
 (והא) [והוא] נגעין באין עליו כדאיתא בערכין: בצנעא
 דהוי דבר שנקשאי קטורת מכפרת שהוא נקשאי: בפרהסיא
 שהוא דבר שנקול קול הפעמונים מכפר:

דָם חטאת

פרק אחד עשר

רב יצחק בר יהודה הוה רגיל קמיה דרמי בר צו
 חמא שבקיה ואול לרב ששת יומא חד פגע ע"נ
 ביה א"ל אלקפתא נקטן ריחא אחי ליה ליד משום
 דאזלת לך לקמיה דרב ששת הוירת לך כי רב
 ששת א"ל לאו משום הכי מר כי בעינא מלתא
 פשיטת לי מסברא כי משכחנא מתניתא פרכא
 ליה רב ששת כי בעינא מילתא מיניה פשיט ליה
 ממתניתא דכי נמי משכחנא מלתא ופרכא מתניתא
 ומתניתא היא א"ל בעי מינאי מילתא דאפשיט
 לך כי מתניתא בעא מיניה בישראל במקצת כליו וכו':
 פגע ביה רמי בר יצחק: א"ל רמי לרב יצחק: אלקפתא נקטן
 ריחא אחי ליה ליד משום דאזלת לך לקמיה דרב ששת הויר
 לך כי רב ששת משל הוא על גסי הרוק שמתדלים לעמוד במקום
 גדולים [ואמר] הדוכוס אקוני בידי וריק המלוכה נקלט לתוך
 ידי. אלקפתא דוכוס במס' שנועות: א"ל לאו לגאווה כתכונתי:
 משכחנא מתניתא דלא אמרה הכי: פרכא ליה למלתיה דמר
 דשמעתא (האמורה) דאמורא במקום מתניתא ליתא: פשיט
 מתניתא (שמעיות) [שהנרייתות] סדורות בפיו כדאמר
 בערונין רב קסדא מרסן שפוטתיה מתניתא דרב ששת (וא"ל
 מ"ש דתכיא כי הא מילתא) דכי נמי משכחנא וכו': דאיפשוט
 לך כי מתניתא מסברא איפשוט לך וכי מדוק בעתני תשכח
 כוותאי:

ים
 בציץ
 כתיב
 ריב"ל
 מצינו
 ולה"ר
 דתני
 חזן את
 מעאל
 חשאי
 ימים
 דמים
 קטליה
 קטליה
 ולה"ר
 הסיא
 ה לה"ר
 בדו סס
 יכ"ש סן
 קטליה
 מה דלא
 יד ולא
 בכתובת
 בצנעה
 דהסיא

טבול יום

פרק שנים עשר

כג א"ר (אלעאי) [אלעזר] א"ר חנינא לא נחכה
 פנחס עד שהרגו לומר דכתיב *והייתה לו
 ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם רב אשי אמר
 עד ששם שלום בין השבטים שנא' *וישמע פנחס
 הכהן גו' ולרב אשי הא כתיב נמי והייתה לו
 ולזרעו כי כתיב ההוא בברכה כתיב ולר' חנינא
 נמי הא כתיב וישמע פנחס הכהן ההוא ליחס
 זרעו אחריו:

אמר רב משה רבינו כ"ג וחולק בקדשי שמים
 היה שני *מאיל המלואים למשה היה למנה
 ויקרא ח

ברית כהונת עולם גו' אלמא מכאן ואילך כהן הוא: עד ששם
 שלום בין השבטים נימי יהושע בשנת נבי גד ובני ראובן
 את המזבח בעבר הירדן ונקשו שאר שבטים לעלות עליהם ללכת
 ושלחו את פנחס לדבר עמם וכתיב וישמע פנחס הכהן כהן
 מקום שאתה מולא פנחס בן אלעזר הכהן חין כתיבה כהונה
 אלא באלעזר וכאן כתיבה בפנחס (והאי קרא סתם כתיב)
 בברכה (ברכו) [בשרו] שלא תפסק כהונה מזרעו אבל עד
 לא נחכה: לייחס זרעו אחריו מימי משה נחכה וכשם שלום
 כתיבם ליקרא כהן ולייחס זרעו במעלות כהונה להיותם כהנים
 גדולים שלא היו כהנים גדולים אלא פנחס:

למשה היה למנה לשון חלוקה כהנים:

טבול יום פרק שנים עשר זבחים קא

מתיבי זהלא פנחס היה עמהם *ואם איתא
לימא זהלא משה רבינו היה עמהם דלמ' שאני
משה דטריד בשכינ' דאמר מר משה בהשכמה
עלה ובהשכמה ירד :

מיתבי מרים מי הסגירה א"ת משה הסגירה זס
משה זר הוא *ואין זר רואה את הנגעים זס ע"ז

א"ת אהרן הסגירה אהרן קרוב הוא ואין קרוב
רואה את הנגעים אלא כבוד [גדול] חלק לה
הקב"ה למרים באותה שעה אני כהן ואני מסגירה
אני חולטה ואני פוטרה קתני מיהת משה זר ואין
זר רואה את הנגעים אמר רב נחמן בר יצחק שאני
מראות נגעים דאהרן ובניו כתובים בפרשה מתיבי
חמש שמחות היתה אלישבע יתירה על בנות
ישראל וכמה מלך אישה כ"ג בנה סגן בן בנת

טריד [בשכינה] ולא עסוק באכילת קדשים שהדבור טורדו
להיות תמיד בהר מנקה ועד ערב: בהשכמה עלה להר נימי
מתן תורה כשהיה עולה ויורד לקדש את העם ולהשיב דברי
העם אל ה' ב' ר"ע במס' שנת אלמא טרוד הוה :

ואין זר רואה את הנגעים דכתיב והוצא אל אהרן וגו': אין
קרוב רואה את הנגעים דכתיב בסנה' כל ריב וכל נגע
מה ריבין שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים: היתה
אלישבע יתירה ניום שהוקם המשכן קאי בסדר עולם:
בנה סגן אלעזר: בן בנה פנחס מושק מלקמה כדאשכחן במדין
אותם ואת פנחס בן אלעזר הכהן לכנא והוא המדבר אל העם

נחמה
יתת לו
שי אמר
וע פנחס
תה לו
תניא
ליחס
שמים
ה למנה
עד ששם
ובני ראובן
הם לכנא
הכהן בנ
בנה כהונה
ס כתיב
ו אבל עד
בשם שלם
תם כהני
:

משוח מלחמה ואחיה נשיא שבט ואכלה על ב
בניה קתני מיהת יכמה מלך [מלך] אין כ"ג לא
אימא אף מלך:

כד *ויחר אף ה' במשה ר' יהושע בן קרחה אומר
קב כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם
שמות ד וזה לא נאמר בו רושם ר' שמעון בן יוחאי אומר
סב אף זה נאמר בו רושם שנ' *הלא אהרן אחיך
הלוי והלא כהן הוא ה"ק אני אמרתי אחת כהן
והוא לוי ועכשיו הוא כהן ואחת לוי וחכמים
אומרים לא נתכהן משה אלא שבעת ימי המלוואים
בלבד וי"א לא פסקה כהונה אלא מזרעו של
ד"ה אכנ משה שנא' *ומשה איש האלהים בניו יקראו על
פלים טט שבט הלוי ואומר *משח ואהרן בכהניו ושמואל
בקוראי שמו מאי ואומר וכי תימא קרא לדורות
שמע ישראל אתם קרבים היום למלמה על אויביכם: אחיה
כקשון:

נאמר בו רושם מה סימן של חרון היה שם פעמים הכאה
פעמים כזיפה פעמים קללה וקירוף כגון ויחר אף שאלו
וכתיב בתריה בן כעוה המרדות. ויחר אף אליהוא לא רבים יחכמו.
ויחר אף יעקב ברמל החקת אלהים אכי לשון כזיפה הוא: הלא
אהרן אחיך הלוי שהיה ראוי להיות לוי ידעתי כי דבר ידבר הוא
ומשם זכה לכהונה: לא נתכהן משה לא פסקו לו כהונה
מעולם: וי"א לא פסקה כהונה אלא מזרעו אבל הוא כל ימיו
היה כהן (דאמרינן בגמרא דמשה רבינו היה כ"ג כ"א): בניו
יקראו על שבט הלוי אבל הוא כהן: וכי תימא לדורות

טבול יום פרק שנים עשר זבחים קב

הוא דכתיב ואומר משה ואהרן [בכהניו]. וכל חרון
 אף שבתורה נאמר בו רושם והכתיב ויצא מעם שמו' יפ
 פרעה בחרי אף ולא א"ל ולא מידו אמר ריש
 לקיש סטרו ויצא ומי אמר ר"ל הכי והכתיב
 *ונצבת לקראתו על שפת היאור ואמר ר"ל מלך ^{ס"ו}
 הוא והסבר לו פנים ור' יוחנן אמר רשע הוא
 והעיו פניך [בו] איפוך. א"ר ינאי לעולם תהא
 אימת מלכות עליך דכתיב *וירדו כל עבדיך אלה ^{ס"ז}
 אלי ואלו לדיריה לא קאמר ליה ר' יוחנן אמר
 מהכא *ויר ה' היתה אל אליהו וישנס מתניו ^{ס"ח}
 וירץ לפני אחאב אמר עולא בקש משה רבינו
 מלכות ולא נתנו לו דכתיב *אל תקרב הלום ואין ^{ס"ט}
 הלום אלא (בית) מלכות שנ' *מי אנכי ה' אלהים ^{ס"י}
 ומי ביתי כי הביאתני עד הלום וכל היכא דכתי'
 הלום (עד עולם) [לדרורות] הוא והא גבי שאול

הוא דכתי' לאקרזמן נכתב כשהיו מייקסין את הכהו' ואת הלוי
 ולהכי נקט בכיו יקראו דלא הוה ליה למימר משה יקרא על שנט
 הלוי שהרי לא היה קיים [ואין לו לומר אלא על המתייקסים]:
 סטרו הכהו על לקייו: הסבר לו פנים והייכו [וכלנת] לקראתו
 לפי גדולתו הכון לקראתו: העיו בו פניך והייכו וכלנת לקראתו
 למלמטה לדבר עזות: ואלו לדיריה לא קאמר ליה וירדת אלי
 והשתקוית ואף ע"ג דמסקנא הכי הוה דכתיב ויקרא למשה
 ולאהרן וגו': וירץ לפני אחאב רכוב היה והוא רץ לפניו שהיה
 אפאב יקידולאו אורק ארעא: מי אנכי דוד אמרו:

חיים
 על ב"ג לא
 אומר
 רושם
 י אומר
 אחיך
 תה כהן
 חכמים
 מלואים
 ו של
 ראו על
 שמואל
 לדרורות
 : אחיה
 ס הכאה
 אף שאול
 ס יתכמו
 א: הלא
 דבר הוא
 כהונה
 כל ימיו
 (: בניו
 לדרורות

ש"ס י דכתיב *הבא [עוד] הלום איש הוא אין זרעו לא
אבע"א הא הוה איש בושט ואבע"א שאני שאול
דאפי' בגויה לא קיימא כדר' אלעזר א"ר חנינא
דאר"א א"ר חנינא בשעה שפוסקין גדולה לאדם
פוסקין לו ולזרעו (אחריו) עד סוף כל הדורות
ליוכ לו שנא' *לא יגרע מצדיק (עינו) [עיניו] ואת מלכים
לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו ואם הגים דעתו
הקב"ה משפילו שנאמר *ואם אסורים בזיקים
ילכדון בחבלי עוני :

שס
חגיגה
ח"ק
ח"אור יו
וב"ש
ב"הרש"א

פ ר ת ה ט א ת

פרק ארבעה עשר

כה [פיסקא] פרת הטאת ששרפה חוץ מגתה וכו'
אין חייבין עליו משום שחומי חוץ.
מאי חוץ מגתה אמר ר"ל חוץ ממקום הכדוק
לה [אמר] [לו] ר' יוחנן [והלא] כל א"י בדוקה היא
[במאי קא מיפלגי] ר"ל סבר ירד מבול לא"י
שאני שאול דאפילו בגויה לא קיימא ומיהו הלום מלכות
עולמים הוא כשפסקו לשאול מלכות עולמים פסקו לו אבל
הוא גרם לעלמו שתיכטל הימנו: כדר' אלעזר דאמר ואם הגים
דעתו וכו' ויגבהו ואם אסורים בזיקים גבהות לבם גורם להם
להיות אסורים בזיקים ילכדו בחבלי עוני:
[ממקום הכדוק לה לשוקטה שם שאין תחתיה קבר התהום :
ר"ל סבר ירד מבול לא"י ונשקעו בה עלמות

פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים קג

ור' יוחנן סבר לא ירד מבול לארץ ישראל
 אמר רב נחמן [בר יצחק] ושניהם מקרא אחד
 דר'שו *בן אדם אמור לה את ארץ לא מטהרה ^{יחזקאל כג}
 היא לא גושמה ביום ועם ר' יוחנן סבר אתמתי
 קא מתמה את ארץ לא מטהרה כלום ירדו עליך
 גשמים ביום ועם ור"ל סבר כפשטיה דקרא ארץ
 לא מטהרה את מי לא ירדו עליך גשמים ביום
 ועם *איתיביה ר"ל לר"י *מכל אשר כחרבה מתו ^{ס"ע"ג}
 בשלמא לדירי דאמינא ירד מבול לא"י מש"ה ^{לשית ו}
 מתו אלא לדירך אמאי מתו מהבלא [כדרב ^{פי' דר"י}
 חסדא] דאמר רב חסדא (דור המבול) ברותחין ^{בסכה דרין}
 קלקלו וברותחין נדונו (ברותחין קלקלו בשכבר ^{ס' חלק}
 זרע וברותחין נדונו) דכתיב [הכא] *וישוכו המים ^{ולמוד}
 וכתיב [התם] *וחמת המלך שככה א"ד איתיביה ^{ר"י}
 ר' יוחנן לר"ל מכל אשר כחרבה מתו בשלמ' ^{ס"ט}
 לדירי היינו דאיכא חרבה אלא לדירך מאי חרבת ^{ספ"ו}
 איכא חרבה דמעיקרא [ואמאי קרי לה חרבת]
 כדרב חסדא דאמר רב חסדא בדור המבול לא
 נגזרה גזרה על דגי' שבים שנ' מכל אשר כחרבה
 מתו ולא דגים שבים בשלמ' לר' יוחנן דאמר לא ירד
 מבול לא"י היינו דקם (אורזילא) (דימא) [רימא] התם
 המתים : מהבלא וקנרוס הנאים אקריהס נבמי קנרות ואין
 לקוש לכל הארץ אלא לשאר ארלות שהיה סס מבול וכשקעו
 נביטו : חרבה דמעיקרא קודם מבול : כל אשר כחרבה
 לאמוקי דגים שנים ; היינו דקם דימא התם הראס זכר וכקנה

ים
 עו לא
 שאול
 זנינא
 לאדם
 ירוח
 ללכים
 דעתו
 יקים
 ה וכו'
 חוץ
 אבדוק
 היא
 לא"י
 מלכות
 לו חבל
 ס הגים
 ס להס
 מתהום :
 עלמות

אלא לר"ל (אורזילא) [רימא] היכן קם אמר רבי
 ינאי גוראות הכנים בתיבה והאמר רבה בר בר
 חנה לדידי חזי לי האי אורזילא (דימא) [דרימא]
 בר יומיה דהוי כהר תבור והר תבור כמה הוי
 ארבעין פרסין משכיה דצואריה (תרו) [תלתא]

פרסי מרבעתא דרישיה פרסא ופלגא ורמא *סכא
 וסכריה לירדנא א"ר יוחנן ראשו הכנים בתיבה
 סוף סוף הא אמרת מרבעתא דרישיה פרסא
 ופלגא אלא [ראש] חוטמו הכנים לתיבה והא"ר
 יוחנן לא ירד טבול לא"י לדבריו דריש לקיש
 קאמר. והא קסגיא תיבה אמר ריש לקיש קרניו
 קשרו בתיבה והאמר רב חסדא דור המבור
 ברותחין קלקלו וברותחין נדונו וליטעמך תיבה היכא
 שהוא גדול ואין יכול ליכנס לתיבה עמדו שם : גוראות (קטכות)
 הכנים לתיבה : אורזילא [הוא ראש דימא שהוא על שפת היס]
 (ומתרגמי' יעלה ורימא תורכלא ודילא) : בר יומיה ניוס
 שכולד : משכיה דצואריה אורך משך לוארו : בי מרבעתא
 דרישיה (בית) בין מרבץ ראשו : רמא סכא וסכריה לירדנא
 העיל גלל לירדן וסתם הלוך מימיו . (סכא כמו סיכוי דעלילא)
 [כנא כמו כינוי דנעות' דכיסן] : (הכנים) חוטמו שיכול להכשי'
 לא ירד טבול לא"י למה ליה לשנויי הכי כימא דהתם קם
 [כ"ל דל"ג] : (כ"ל דה"ג) והא. קא סגיא תיבה והלא היתה
 תיבה מהלכת על פני המים ען הגזוה לכמוך וכמלא קוטמו
 נשמט ען התיבה ומת ומשכי קרכיו קשרו בתיבה : בהותחין
 נדונו וא"כ כמלא שנקלג ברותחין : וליטעמך תיבה היכי

נגו'
 אית' כנא'
 ובנ"ב
 איתא
 כוסתא
 ע"ש
 ברש"ס

פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים קד

סגיא [ועוד] עוג מלך הבשן היכי קם אלא נעשה
נם ונצטננו צדי התיבה [ולר"ל נהי נמי דירד
מכול לא"י והא לא פש דאר"ל למה נקרא שמה
מצולה שכל מתי מכול נצתללו שם ורבי יוחנן
אמר למה נקרא שמה שנער שכל מתי מכול
ננערו שם א"א דלא אידבקו] א"ר אבהו למה
נקרא שמה שנער שמנער' את עשיריה והא קא
חזינא דקאי (עד תלת דרי הוא דקאי) [תלתא

שנת פ'
טו ח'אור
ע"ו וב"ש
כח'הרש"א

דרי לא משכי] א"ר (אסי) [אמי] האוכל מעפרא
דבבל כאלו אוכל בשר אבותיו [תנ"ה כל האוכל
וכו' וי"א כאלו אוכל] שקצים ורמשים :

חניא *וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו ר' כו

סגיא והלא זפתה היא מצית ומצקן דכתיב וכפרת אותה מצית קטו
ומצקן בכופר וכיון דרוחקין הן היאך מהלכת שאין זפתה כפשר: ע"ב
ועוג מלך הבשן דכתיב ויבא הפליט וא"ר יוסבן זה עוג מלך שמו' יש
הנשן שפלט מדור המזול : נם נעשה ונצטננו המים שבצירי
התיבה וסס עמד עוג והראס [וגם הזפת לא כפשר והראס לא
הולך לתיבה ומפני גובהן לא טבעו : הא לא פש מן הממים
סס כלום דאידי דגובה' היא השפילוס המיס לבבל שהיא מקולה :
למה נקרא שמה מצולה דכתי' האומר לכולה קרבי : א"א
דלא אדביקו בטיט:] שמנערת עשירי' אין עושרה מתקיי'
מפני שאין מרחמי' על הבריות כדאמרי' במס' בילה עמירי בבל
יורדי גיהנם הן : כאלו אוכל שקצים ורמשים של מזול :
יתקדשו מעלעות ואע"פ שרגילין לגשת אלי ולהעלות העד בהם

זבחים
רבי
ר' בר
יומא
ההו
לתא
*סכא
תיבה
פרסא
הא"ר
לקיש
קרניו
מכול
היבא
(טכות)
היס
גיוס
בעתא
ירדנא
גלילא
הכשי'
ס קס
היתה
קוטמו
ותחין
היכי

יהושע בן קרחה אומר זו פרישות בכורות רבי
 אומר זו פרישות נדב ואביהוא בשלמא למ"ד
 ויקרא י זו פרישות נדב ואביהוא היינו דכתיב* הוא אשר
 דבר ה' לאמר בקרובי אקדש אלא למ"ד זו
 פרישות בכורות (פרישית נדב ואביהוא) היכא
 רמיזא דכתיב* ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש
 בכבודי אל חקרי בכבודי אלא במכובדי דבר זה
 רמזו הקב"ה למשה ולא ידע עד שמתו בניו של
 אהרן כשמתו בני אהרן אמר לו אהרן אחי לא
 מתו בניך אלא לקדש כבודו של מקום וכיון
 שלא יעלו זהר: זו פרישות בכורות היהיר את הנכורות לפרוש
 מן ההר: [זו פרישו' נדב ואביהוא כלו' לא נקראו בכורו' כהני'
 אלא מי הן הכהנים הנגשים שהחירו כאן לפרוש מן ההר זה
 נדב ואביהוא שנעשו צסיכי כהנים והן הכהנים הנגשים אל ה'
 להקריב קרבנות]: הוא אשר דבר ה' וגו' כדקא' צסיכי מן
 יפרוץ בהם ה' וכיון שלא נזהרו מלפרוש מן ההיכל בהקמת
 המשכן פרץ בהם: אלא למ"ד זו פרישות בכורות היכא
 רמיזא מיתת נדב ואביהוא היכן רמזה הקב"ה למשה קודם לכן
 דקאמר הוא אשר דבר ה': ונקדש בכבודי כאמר לו למשה
 (קודם) [ציוס] שנלטווה על מלאכת המשכן ורמזו [לוי] שציוס
 שישרה שכינתו על הבית יתקדש (בכבודו) [בכבודיו] ולא כרמזו
 לו להצין מי הם עד שמתו בני אהרן (כדי שיתקדש): [אלא
 לקדש] כבודו של מקו' עליהם להודיע שהוא נורא על יראיו
 וקידועיו הוא אשר דבר אלי ציוס שנלטויתי על מלאכת (המקדש)

שמות כט

פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים קח

שידע אהרן שכניו ידועי מקום הם שתק וקבל
שכר (על שתיקתו) שנא' *וידום אהרן וכן בדוד ויקרא י
הוא אומר *דום לה' והתחולל לו אע"פ שהו' תלים לו
מפיל לך חללים [חללים] דום וכן אמר שלמה
*עת לחשורת ועת לדבר פעמים שאדם שותק ^{קס"ג}
ומקבל שכר על שתיקתו ופעמים שאדם מדבר
ומקבל שכר על דבורו והיינו דא"ר [חייא בר
אבא א"ר] יוחנן מ"ד *נורא אלהים ממקדשיך אל ^{מ"ב סח}
תקרי ממקדשיך אלא ממקודשיך בשעה שהקב"ה
עושה דין במקודשיו מתיירא ומתעלה (ומתקלם)
[ומתהלל]:

[נגנו' איתא דטרפה שאלסרה לכני נח להקדיש ילפינן לו"ד טרפס
יולדת ווכל החי' אשר אתך שאל' נח ודרשינן אתך כדומין לך
ופריק נגנו':

ודלמא נח גופי' טרפה הוה תמים כתיב בי' קטז
ודלמא תמים בדרכיו צדיק כתיב בי'

ודלמא תמים בדרכיו צדיק במעשיו וכו'. פיסקא
טהורין אבל לא טמאין. ומי הוה טמאין וטהורין
בההיא שעתא א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן

[המשכן] ונקדש בכבודי באותם הנכבדים והקרונים לי אקדש:
שנ' וידום אהרן הרי שאתק וקבל שכר אמרינן (בתורת כהנים)
[נב"ר] דנשכר זה זכה וכתיימד אליו הדבור שנאמר אחר עכין
זה פרשת שתוי יין ולא הזכר שם אלא אהרן: נורא אלהים זו
עדת הדין איתמי הוא כורא כשעושה דין במקודשים:
תמים בדרכיו עניו וסבלן: מי הוה לא כתנה תורה:

מאותן שלא נעברה בהן עבירה מנא הוּו ידעו
כדרב חסדא דא"ר חסדא העבירן לפני התיבה כל
שהתיבה קולטתן בידוע שהוא טהור אין התיבה
קולטתן בידוע שהן טמאין ר' אבהו אמר אמר

ראשית ו

בר תניא עד שלא הוקם המשכן הותרו הבמות
ועבודה בבכורות [וכו'] והכל קרבו עולות

ס

וכו'. עולות אין שלמים לא והכתיב *ויזבחו זבחים
שלמים אלא אימא הכל קרבו עולות ושלמים
והתניא אבל שלמים לא כי אם עולות כמ"ד לא
קרבו שלמים בני נח דאתמר ר' אלעזר ור' יוסי
בר חנינא חד אמר קרבו שלמים בני נח וחד
אמר לא קרבו שלמים בני נח מ"ט דמ"ד קרבו

שמות כד

ראשי' ד

שלמים בני נח דכתיב *והבל הביא גם הוא
מבכורות צאנו ומחלביהן איזהו דבר שחלבו קרב
[לגבי מזבח] וכולו אינו קרב [לגבי מזבח] הוּו
אומר זה שלמים ומ"ט דמ"ד לא קרבו בני נח

הבאין מאליהן וכל אותן שנאו אל התיבה מאליהן באו ונתן
הכיר אותן שנאו שנעה שנעה ידע שהן טהורין ושנאו שנים
שנים שהן טמאין]:

ויזבחו זבחים שלמים וסיני קודם להקמת המשכן הוּו ולא
אמרת דעד שלא הוקם המשכן לא קרבו שלמים כלל:
(לכל) [הכל] בין ישראל בין אה"ע קרבו עולות אבל שלמים
לא הקריבו בני נח ומשעת מתן תורה שנצטוו ישראל קרבו

פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים קו

שלמים דכתיב *עורי צפון וכואי תימן התנערי ^{ס"ה ד}
אומרה שמעשיה בצפון ותבא אומה שמעשיה
בצפון ודרום ומר הכתיב מחלביהן משמנים דידהו
ואידך הכתיב עורי ההוא בקבוץ גליות הוא דכתיב
והכתיב *ויאמר משה גם אתה חתן בידינו זבחים ^{שמות י}
ועולות זבחים לאכילה ועולות להקרבה והכתיב
*ויקח יתרו חתן משה עולה וזבחים לאלהים יתרו ^{ס"ה יח}
אחר מתן תורה הוה בשלמא למ"ד יתרו אחר
מתן תורה בא ניחא אלא למ"ד יתרו קודם מתן
תורה בא מאי איכא למימר דאחמר [בני] ר'
חייא ור' יהושע בן לוי חד אמר אחר מתן תורה
הוה וחד אמר קודם מתן תורה הוה למ"ד קודם
מתן תורה הוה קסבר קרבו שלמים בני נח:

כתנאי *וישמע יתרו [כהן מדין] חתן משה מה כח
שמועה שמע ובא ונחגייר ר' יהושע אומר ^{ס"ה}

^{ס"ה} שלמים: התנערי לשון וינער ה' את מלכיהם: שמעשיה בצפון
היינו עולה שטעונה לפון ותבא אל מלך המשיח אומה שמעשיה
לפון ודרום דהיינו ישראל שמקריבין עולות ושלמים: משמנים
דידהו מן השמנים שבהם ומיהו עולות היו: בקבוץ גליות וה"ק
עורי רוק לפוכית ונאי רוק דרומית לקבץ גליות המפוזרו' בכס:
זבחים ועולות זבחים היינו שלמים וקודם מתן תורה כולה בני
נח הוו ומשני זבחים אינם שלמים אלא לשון שקיטה בעלמא
ולאכילה: הניחא למ"ד וכו' פלוגתא היא לקמן:
כתנאי אי קודם מתן תורה הוה יתרו או לא:

מלחמה עמלק שמע ובא שהרו כתובה בצדו
 שחזק פ* ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב.
 ר' אלעזר המודעי אמר מחן תורה שמע ובא
 כשנתן הקב"ה תורה לישראל היה קולו הולך
 מסוף העולם ועד סופו וכל מלכי אוה"ע אחוזם
 חל' כט רעה בהיכליהן ואמרו שירה שנא' *ובהיכלו
 כלו אומר כבוד נתקבצו כלם אצל בלעם הרשע
 ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו שמא
 סס מביא מבול לעולם [אמר להם] שנא' *ה' למבול
 ישב (אמר להן) וישב ה' מלך לעולם כבר נשבע
 יצפ' כד הקב"ה שאין מביא מבול לעולם (שנא' *כי מי
 נח זאת לי וגו') אמרו לו שמא מבול של מים
 סס סו אינו מביא אבל מבול של אש מביא שנא' *כי
 (הנה ה' באש יבא) [באש ה' נשפט] וגו' א"ל
 כבר נשבע (להם שלא יביא מבול כל עיקר שני
 ראש' ט *ולא יהיה עוד מבול) [שאינו משחית כל בשר]
 אלא מה קול ההמון ששמענו אמר להם חמדה
 טובה יש לו להקב"ה בכירת גנוזי שגנוה אצלו
 תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם והוא מבקש
 ובהיכלו וגו' רישא דקרא קול ה' יחולל אילות וצמתן תור' משתעי
 ונהיכלו של כל מלך ומלך כולו אומר כבוד להקב"ה: אמר להם
 וישב ה' מלך לעולם כבר נשבע שיהא מלך לעולם על צדיותיו
 ולא יסחיתם: תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וכ"ו
 דורות מאדם ועד משה רבינו הרי כבר לזה לאלף דור:

פרת הטאת פרק ארבעה עשר זבחים קז

לוחנה לבניו שנא *ה' עוז לעמו יתן מיד ענו מלי' כט
 כלם ואמרו ה' יברך את עמו בשלום. ה' אליעזר
 בן יעקב אומר קריעת ים סוף שמע ובא שנא'
 *ויהי כשמוע כל מלכי וגו' את אשר הוביש ה' יכושע ה'
 את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברם וימם
 לבבם ולא היה בהם עוד רוח מפני בני ישראל
 ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע *כי שמענו
 את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם וגו'
 ונשמע וימם לבבנו ולא קמה עוד רוח באיש
 מפניכ' מ"ש התם דכתי' ולא הו' בהם עוד רוח באיש
 מפניכם והכא כתי' ולא קמה עוד *אפילו אקשווי לאס ע"ב
 אקשו מנא ידעה דאמ' מר אין לך כל שר ונגיד שלא
 בא אל רחב הזונה אמרו בת עשה שני' הוחה כשיצאו
 ישראל מצרי' וזינתה כל ארבעי' שנה שהיו ישראל
 במדבר אחר חמשים שנה נחגיירה אמרה ימחול
 לי בשכר חבל ופשתים וחלון :

עוז המור' היא מעווס של ישרא' : דאפילו אקשווי אנה לתשמיס
 לא אקשי והיא היתה יודעת בדבר ואמרה' לשלוחי יכושע כל' הזה :
 דאמר מה במכילתא בפרשת יתרו : אמרה רבנן ימחול לי בשביל
 קבל ופשתים וקלון במכילתא תכיא (כמי) הכי אמרה רבנן ע"ב ג'
 דבריס קעאחי ג' דבריס ימחול לי בקבל ופשתים וקלון שהיו
 המכאסיס עולין לה ויורדין בקבלים דרך המלון (ואף היא) [וגם]
 עמכה אותם בפשתי העץ ובאמתן ג' דבריס עלמן זכמה להליל
 השלוקים :

כט [אמר מר ונכרים בזמן הזה אינם רשאים לעשות
 כן] מנא הני מילי דת"ר *דבר אל בני
 ישראל ויקרא ^ס ישראל בני ישראל מצווין על (שחיטת) [שחוטין]
 חוץ ואין הנכרים מצווין על (שחיטת) [שחוטין]
 חוץ לפיכך כל אחר ואחד עושה במה לעצמו
 ומקריב עליה כל מה שירצה א"ר יעקב בר אחא
 א"ר (יוסי) [אסי] אסור לסייע ואסור לעשות
 שליחותו. אמר (רבא) [רבה] ולאורינתו להו שרי
 כי הא דאיפרא הורמיו אימיה דשבור מלכא
 שדרה (עגלא תלתא לקמייהו) [קורבנא לרבא]
 אמרה להו קרבוה ניהלי לשם שמים אמר להו
 רבא לרב ספרא ולרב אחא בר הונא זילו דברו
 תרי עולמי גילאי וחזו היכ' דמסקא ימא שירטון
 ואייתי ציבי חדתא ואפיקו נורא מן מנא חדתא
 וקריבו ניהלה לשם שמים [אמר ליה אביו]

מנא הני מילי אנרייתא דלעיל קאי דסייס בה דנכרים בזמן
 הזה רשאים לעשות כן ללא כאסרו להן נמות: אסור
 לסייעם בשעת איסור הנמות כגון בזמן הזה דקדושת ירושלים
 אין אקריה היתר: אורוי להו היאך יעשו: זילו דברו תרי
 עולמי גילאי לכו קמו שני ככרים בקורים בני גיל אחד שכן כו
 לדבר: היכא דמסקא ימא שרטון לגיו"ן בלע"ז ומתייבש וכעשה
 קרקע דנעיכן שלא ישתמש הדיוט במזנס: ואייתי ציבי חדתי
 שלא נשתמש בהם אדם שלא יהו שני כלי: ואפיקו נורא ממנא
 חדתא כראה לי שהוא פיוש"ל אלי"ר בלע"ז שמוליאין בו אש מן

פרת הטאת פרק ארבעה עשר זבחים קח

כמאן כר' אלעזר בן שמוע (דאמר) [דתניא ר"א בן שמוע אומר] מה מזבח שלא נשתמש בהם הדיוט אף עצים שלא נשתמש בהן הדיוט והא מודה ר' אלעזר [בן שמוע] בכמה דתניא כתוב אחד אומר *ויתן דוד לארנון במקום שקלי זהב משקל שש^{ד"ה אכא} מאות וכתיב *ויקן דוד את הגורן ואת הבקר (כסף) ש"כ כד [בכסף] שקלים חמשים הא כיצד גבה מכל שבט ושבת חמשים שקלים זהב שהם שש מאות רבי אומר משום אבא יוסי בן (דורמסקי) [דוסתאי] בקר ועצים ומקום מזבח בחמשי שקלי וכל הבית כולו בשש מאות ר' אלעזר בן שמוע אומר (כתיב ויקן דוד את הגורן כמפורש בענין מה מפורש בענין שאמר דוד לארנון וגו' אבל *הבקר לעולה^{שם כלס} והמוריגי' וכלי הבקר לעצים בכסף שקלים חמשים) [בקר ועצים ומקום מזבח בנ' וכל הבית כולו בשש האזנים: ה"ג כמאן כר' אלעזר בר שמוע דאמר מה מזבח וכו' בתורת כהנים היא שנויה בפרשה ראשונה: כתוב אחד אומר זרייתא זו משונשת היא נספריים ושנויה (בתורת כהנים) [נספרי זכרית כהנים] וכך היא שנויה הא כילד מקום מזבח נחמשים וכל הבית נשש מאות רבי אומר נשש (ר') [אנא] יוסי בן דוסתאי גבה מכל שבת ושבת חמשים שהם שש מאות ר' אלעזר בן שמוע אומר ויקן דוד את הגורן כדמפורש בענין ומה מפורש בענין ויתן דוד לארנון במקום זהב משקל שש מאות אבל הנקר לעולה והמוריגים וכלי הנקר לעלים בכסף שקלים חמשים (שכ') ויאמר ארונה וגו' והכי פירושא דקרא ויקן דוד את הגורן ולא

זבחים
עשות
בני
ושי
חזו
עצמו
אחא
שור
שרי
לכת
רנא
להו
דברו
ירטון
חדתא
אביו
ס בזמן
אסור
דשלים
דו חרי
לכן כו
וכעשה
חדתי
ממנא
אש קן

מאות] דכתיב *ויאמר [ארונה] אל דוד [קח לך
 ויעש] [יקח ויעל] אדני המלך הטוב בעיניו ראה
 הכקר לעולה והמוריגים וכלי הכקר לעצים [ורבא
 אמ' לך] ה"נ בחדתי מאי מוריגים אמר (רבא)
 [עולא] מטה של טורבל מאי מטה של טורבל
 אמר (רב יהודה) [אביי] עיזא דקורקסא דדישה
 אמר (רב יוסף) [אביי] מאי קרא *הנה שמתיך
 למורג חרוץ חדש וגו' מקרי ליה רבא לבריה
 ורמי ליה קראי אהדרי כתיב ויתן דוד לארנון
 משקל זהב שקלים שש מאות וכתיב ויקן דוד
 את הגורן ואת הכקר בכסף שקלים חמשי' הא
 כיצד גבה מכל שבט ושבט חמשים שקלים שהם
 שש מאות ואכתי קשיין אהדרי הכתיב התם
 זהב והכא כתיב כסף אלא אימא גבה כסף (כשש)
 [כמשקל שש] מאות [שקלי] זהב:

פירש כמה קכאה שהרי פירשו במקום אחר ויתן דוד לארונה
 במקום זהב משקל שש מאות ואת הנקר קנה בכסף שקלים
 חמשים משקל שש מאות לקמן מפרש כסף שזה משקל שש מאות
 זהב אלמא ר' אלעזר מודה בצמה דקתני והמוריגים לקח דוד
 לעלים כדברי ארונה: מטה של טורביל כך הוא צמס' (כלים)
 [פרה פרק י"ב משנה ט'] : עיזא דקירקסא כמין עז של עץ ויש
 בו יתדות קדין וגם עשוי קרילין ומוליכו ומציאו על הקשים של
 דישה לאקר שכידוש ומקתכת וכעשיית (תרין) [תבן] : ומאי קרא
 דהוא עשוי קרילין ומוכך לדוש ולדוק : כסף כשש מאות שקלי
 זהב זה"ק כסף שזה שקלים חמשים של זהב גבה מכל שבט ושנע:

פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים קט

פיסקא קדשים קלים נאכלין בכל הרואה. מנא ל

הני מילי (א"ר אלעזר) א"ר אושעיו אמר קיח
קרא *השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום דכרילי יכ
אשר תראה בכל מקום אשר אתה רואה או אתה
מעלה אבל אתה אוכל בכ"מ אשר אתה רואה
ר' אבדימי בר (חמא בר' דוסא) [חסא] אמר
אמר קרא *ונסב הגבול מורחה *תאנת שילה יחושע טו
מאי תאנת שילה [מקום] שכל הרואה אותו מתאנת שס ע"ב
על אכיל קדשים שלו ר' אבהו אמר *בן פורת ע' גי'
יוסף בן פורת עלי עין. עין שלא רצחה ליהנות הגח'
ממי שאינה שלה תזכה ותאכל כמלא עין שלה ברש"י
ר' יוסי בר חנינא אמר *ורצון שוכני סנה עין דכרילי לג
שלא רצחה ליהנות ממי שאינו שלה תזכה ותאכל
בין השנואים שלה :

השמר לך מאמר שתבאו אל המזבח ואל הנקלה (פן וגו')

[קאי קרא] : *האי קרא תאנת שילה קפשתיו ולא מלאתיו נגזר
במקרא אבל מלאתי בספר יהושע בקלק בני יוסף וכסב הגבול הגי' ולו
מורקה תאנת שילה. תאנת לשון תאכיה [ואכיה] שהיו מתאכקים תאנת
שעס היו זוכרין אכילת קדשים שהיתה במקו' מראיתו : שאינו שילה וע"ו
שלה אשת אדוכיו : בן פורת לשון פריה ורביה מקום אכילת חפשתיו
קדשים כתרבה לו על דבר העין ושילה בקלק יוסף היתה דכתיב וכו'
וימאס באהל יוסף ובתר ויטוש משכן שילה כתיב : ורצון ע"י
רצון שלא הלה ליהנות ממה שאינו שלו : בין השנואים שלה
קדשים נאכלין אף בגבול אשר השנטיס ששאלוהו :

לא כי אתא (רכין) [רב דימי] אמר רב *כארבע'

מקומות שרתה להן שכינה לישראל בשילה

בנוב ובגבעון וכבית עולמים. ובכלן לא שרתה

אלא בחלק בנימן שנאמר *חופף עליו גו' כל

החפיפות לא יהיו אלא בחלקו של בנימן אזל

אביו אמרה קמיה דרב יוסף אמר חד בר הוה

ליה לכליל ולא מיתקין והכתיב *ויטש משכן

שילה אהל שכן באדם [וכתיב] וימאם באהל

יוסף ובשכט אפרים לא בחר אמר רב אדא (בר

אהבה) ומאי קושיא דלמא שכינה בחלק בנימן

וסנהדרין בחלקו של יוסף כדרך שמצינו בבית

עולמים שכינה בבנימן וסנהדרין בחלק של יהודה

א"ל הכי השתא בשלמא תחם מיקרבן נחלורת

אהרדי אלא הכא מי מיקרבן אין ה"נ מקרבן

כדא"ר (חייא) [חמא] בר חנינא רצועה היתה

יוצאת מחלקו של יהודה ונכנס לחלקו של בנימן

ובה היה מזבח בנוי והיה בנימן הצדיק מצטער

עליה לכולע' ה"נ רצועה היתה יוצאת מחלקו של

יוסף ונכנס' בחלקו של בנימן (והיה בנימן הצדיק

מצטער עליה לכולעה) [והיינו] דכתיב * (ונסב

הגבול מזרחה) תאנת שילה כתנאי ר"מ אומר

חד ברא הוה ליה לכליל ולא מיתקין כרחה צעימי אביו אל

אביו כליל שמו: מי מיקרבן שילה וגבול נחלת בנימין: תאנת

שילה על שם שהיה בנימן מתאוכן עליה:

ע' גי'
הגו'
וסתות
ווסרי"ב
דברי' לג'
תלי' ע"ח

יפושע טו

פרת הטאת פרק ארבעה עשר זכחים קי

חופף עליו זה העה"ז כל היום אלו ימות המשיח דברי' לנ
ובין כתפיו שכן זה העה"ב רבי אומר חופף כנח' סני'
עליו זה מקדש ראשון כל היום [זה מקדש שני] כתנאי
(אלו ימות המשיח) ובין כתפיו שכן (זה העולם) חוסף גו'
הבא) [אלו ימות המשיח]: זה מקדש
כו' דני

ת"ר ימי אהל מועד שבמדבר ארבעי' שנה חסר
אחד. ימי אהל מועד שבגלגל י"ד שנה שבע
שכבשו ושבע שחלקו. ימי אהל מועד שכנוב כו'
ושבגבעון נ"ז נשתייר לשילה ש"ע חסר אחד. לכ
ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים חסר אחרת
מנא לן דאמר מר שנה ראשונה עשה משה את
המשכן בשניה הוקם ושלח משה מרגלים. י"ד
בגלגל ז' שכבשו [ז' שחלקו] מנ"ל מדאמר כלב
בן ארבעים שנה אנכי בשלוח וגו' ועתה [הנה] י"הוסי' יד
אנכי [היום] בן חמש ושמונים שנה. כי עברי
לירדן כמה הוי בר תמנין נכי תרתי וקאמר בן

העה"ז כל מקום אשרתה שכינה ואף שילה וכוז וגבעון:
נשתיירו לשי"ה מת"ס שהיו מיליאת מלרים עד בכין הבית
שס"ט שנים: ובשניה הוקם המשכן דכתיב נקדש
הראשון בשנה השנית נאקד לקדש הוקם המשכן: דקאמר כלב
נחלוקת הארץ כתיב שאל כלב לתבוע קצרון מיהושע א"ל בן
ארבעים שנה אנכי בשלוח אותי משה ועתה [הנה] אנכי היום
בן פ"ה שנים (שלח משה מרגלים) [והיא היתה] שנה שנית
ליציאת מלרי' כחעכבו שוב נמדב' ל"ק שנים כמלא כלב בן ע"ק

פ"ה שנה הרי שבעה שכבשו. ושבעה שחלקו מנא
 לן אבע"א מרשבע כבשו שבע נמי חלקו ואבע"א
 מדלא משכחת לה י"ד שנה אחר שהוכתה העיר.
 ש"א ד' שבנוב ושכגבעון חמשים ושבע מנ"ל דכתיב *ויהי
 בהזכירו את ארון האלהים ויפול מעל הכסא
 אחורנית (ע"י) [בער יד] השער ותשבר מפרקתו
 וימת ותניא כשמת עלי חרבה שילה ובאו לנוב
 כשמת שמואל חרבה נוב ובאו לגבעון וכתיב *ויהי
 (כשבת) [מיום שבת] הארון בקרית יערים וירבו
 הימים ויהיו עשרים שנה הי נינהו עשרים שנה
 עשר דשמואל בעצמו ושנה לשאול ושמואל ושתיים

שנה כשעברו את הירדן וקאמר בשעת חילוק בן פ"ה אנכי היום:
 הריו' שנשתהו לכבוש: ומרשבע כבשו שבע חלקו סנא
 בעלמא היא: מדלא משכחת לה וכו' מדלא מתוקם קרא
 דכתיב ביהוקאל בכ"ה שנה לגלותינו וגו' אחר אשר הוכתה
 העיר וגו' (האריך רש"י בכאן במכין היונלים): חרב' נוב ע"י
 שאול: בקרית יערים שם נתנוהו לסיף ז' קדשים שעמד בשנה
 פלשתיים [שנאמר] ותכנד יד ה' על האשדודים והקזירוהו בעגלה
 קדשה וכתנוהו שם ועשה שם כ' שנים עד שהנאו דוד משם
 בשנה ראשונה שנעשה מלך על כל ישראל שהיא השנה השמינית
 למלכו על יהודה. ה"ג עשר דשמואל עצמו שהיה שופט לבדו
 משמת עלי עד שמלך שאול ובמס' תמורה ה"ג לה עשר שנים שמלך
 שמואל לעצמו דאזתה שנה ששאלו להם מלך היא שנה עשירית
 לשמואל הרמתי ושנה אחת מלכו שמואל ושאל יקד שהיה שאול

פרת חטאת פרק ארבעה עשר זבחים קיא

לשואל בעצמו ושבע שמלך דוד בחברון *שנא' קיט
*והימים אשר מלך דוד וגו' בחברון מלך שבעה ח"א נ
שנים (וכירושלים מלך ל"ג שנים וארבעה דשלמה
דכתיב) [גו' ובשלמה כתיב] *ויחל לבנות כחדש ד"ס נ
השני בשני בשנת ארבע (למלכו) [למלכותו]
נשתיירו לשילה ש"ע חסר אחד:

ת"ר *כי לא באחם עד עתה אל המנוחה ואל לג
הנחלה מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים שס
(וכה"א) [ואומר *היתה לי נחלתי כאריה ביער דכ"י יב
ואומר] *העיש צבוע נחלתי לי דברי ר' יהודה י"ח יב
ר' שמעון אומר מנוחה זו ירושלים נחלה זו שילה שס

הולך אחר עלת שואל עד שסרק במעשה אגג וסר שואל מעליו
כדכתיב ולא יסף (עוד) שואל לראות את שאל עד יום מותו
ומלך שוב שאל ב' שנים חה שכתוב במקרא ושתי שנים מלך על
ישראל ולא קשיב ההיא דמלך שמוא בהדיה והיינו דאמרינן במס'
תענית מי גרם לשאל שיסב בגבעה שתי שנים ומקלה תפלתו של
שואל (שהיה) ברמה דבבלי שנה ראשונה סרק וכגזרה עליו
מיתה אלא שעמדה לו תפלתו של שואל: וז' שנים שמלך דוד
בחברון על יהודה וכשהמליכוהו כל ישראל עליהם הניא את
הארון מקריית יערים לעיר דוד הרי עשרי: (וכתי') [דכתי']
והימי' אשר מלך דוד וגו' [ל"ג שנה] (שמלך על כל ישראל וז' שנה
מלך בחברון הרי ל"ג) הרי כ"ג וד' שמלך שלמה לפני בני בית
המקדש אותו שנה שלמו ת"פ שנים ליציאת מקרים נשתיירו לשילה
שס"ט שנים:

מלי קלב (וכה"א) [ואומר] *ואת מנוחתי עדי עד ואומר
סס *כי בחר ה' בציון אוה למושב לו בשלמא למ"ד
מנוחה זו שילה היינו דכתיב אל המנוחה ואל
הנחלה אלא למ"ד מנוחה זו ירושלים [נחלה זו
שילה] אל הנחלה ואל המנוחה מבעי ליה ה"ק
לא מבעיא מנוחה דלא מטיתו אלא אפילו נחלה
[נמי] לא מטיתו:

מסכת מנחות

כל המנחות

פרק ראשון

ז רבי אבימי תני מנחות בי רב חסדא ואבימי בי
רב חסדא תני והאמר רב חסדא קולפי טבי
בלעי מאבימי עלה דהא שמעת' בא להכריו
רצופין ל' יום שני וחמישי ושני ס' יום אבימי
קולפי טבי הכאות טונות: בלעי מאבימי נלעתי מאבימי כלו
שהיה מנוה אותו: עלה דהא שמעתא נמס' ערכין
דתנא קדא שום היתומים ל' יום ותניא אידך ס' ומתוך לה
אבימי בא להכריו רצופין כל ימות השבת מכריו ל' יום: בא
להכריו ב' וה' מכריו עד ס' יום מיום שמתקיל עד יום שפוסק
כ"א משכח דהיינו י"ק ימי הכרזה נס' יום ומכריו מי יקנה ככסי יתומים
התירוץ הללו כדי שימכרו ביוקר והיה רב קסדא *משנא התירוץ ומנו
ומזכירו אבימי אלמא רב קסדא תלמיד דאבימי הוה: אבימי
אבימי

כל המנחות פרק ראשון מנחות קיב

מסכת' איתעקורי איתעקרא ליה ואתא קמיה דרב
חסדא לאדכורי לגמריה ולישלח ליה וליתי לגביה
סבר הכי מסתייעא מלחא טפוי:

ה ק ו מ ין
פרק שלישי

תניא אמר רבי כשהלכתי למצות מדותי אצל יח
ר' אלעזר בר שמוע ואמרי לה למצות
מדותיו של ר' אלעזר בר שמוע מצאתי יוסף הבבלי
יושב לפניו והיה חביב לו ביותר עד לאחת א"ל
רבי השוחט את הזבח להניח מדמו למחר מהו
א"ל כשר ערבית א"ל כשר שחרית א"ל כשר
צתרו' א"ל כשר מנחה א"ל כשר אלא שר' אליעזר
פוסל צהבו פניו של יוסף הבבלי א"ל יוסף
כמדומה אני שלא כיוננו שמועתנו עד עתה א"ל

מסכתא דמנחות איקר ליה כשתכחא עמנו: ולישלח לי' לרב
קסדא דליתי לגביה: מסתייעא מילחא משוס יגעתי מלאתי:
למצות מדותי לידע מזוי למודי ולשאל ספקותי: למצות מדותי
ללמד ולמלות מה שר' אלעזר קכס עמכי והיה קביב
יוסף לר' אלעזר *וספרו בהלכות עד שהגיעו להלכה אחת כ"א וסננו
בזבקים. ל"א שהיה קביב ליוסף כל מה שר"א מלמדו עד שהגיעו
להלכה אחת: צהבו פניו מקמת שמיה: שלא כווננו שמועתינו
כלי' דלא סליק לך אלינא דהילכתא כל דאמרי לך עד השתא:

רבי הן אלא שר' יהודה פסול שנה לו וחורתי
 על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי
 עכשיו ששנות לי פסול החזרת לי אבדתי ולגו
 עיניו דמעות של ר"א בן שמוע אמר אשריכם
 ת"ח שר"ת חכיבין עליכם כיותר קרא עליו המקרא
 תלי' קיט הזה *מה אהבתי תורהך כל היום היא שיחתי:
 יט תניא *ברית מלח עולם היא שתהא *ברית
 ע"ג אמירה במלח דברי ר' יהודה ר"ש אומר
 ודברי י"ח נאמ' כאן ברית מלח עול' היא ונאמ' להלן *ברית
 כ כהונ' עולם כשם שא"א לקרבנות בלא כהונה
 ע"כ כה

כז ארבעה מינין שכלולב ב' מהם עושין פירות
 וב' מהן אינן עושין פירות העושין פירות
 יהיו זקוקין לשאין עושין פירות ושאין עושין פירות
 יהיו זקוקין לעושין פירות ואין אדם יוצא יהיו
 חובתו בהן עד שיהו כולן אגודה אחת וכן ישראל
 בהרצאה עד שיהו כולן באגודה אחת שנא' *הבנות

רבי הן כיוונת וכיונת אלא מאוס הכי להנו פני השתא שר' יהודה
 פסול שנה לי: ולא מצאתי והייתי מתירא שחא שכחתי:
 ברית אמורה במלח שלא תפסוק מקרבנות בין לר"י בין לר"ש
 ליכא מידי אלא משמעות דרשאן:
 ב' מהן עושין פירות דאחרוג ותמרים: יהיו זקוקין כלו' [כולן]
 יהיו כל': בהרצאה כשהן מתענין איין כעכין עד שיהו כולן
 באגודה אחת רשעים ולדיקים דומיא דעושין פירות [ואין עושין]

בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה :
חניא אירך לא יעשה אדם בית חבנית היכל כח
אכסדר' כנגד אולם חצר כנגד עזרה שלחן ע"ג
כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אכל עוש' הוא
של ה' ושל ו' ושל ח'. ושל ד' לא יעשה ואפי'
משאר מיני מתכות ר' יוסי בר' יהודה אומר אף
של עץ לא יעשה (כנגד) [כדרך] שעשו בני
חשמונאי א"ל משם ראיה שפודין של ברזל היו
וחיפום בכעץ העשירו עשאים של כסף חזרו
והעשירו עשאים של זהב :

אמר שמואל [משמיה דסבא] גובהה של מנורה א
שמונה עשר טפחים הרגלים והפרח א
שלשה טפחי' וטפחיים חלק וכו' **והפרח [והנרות] כט
והמלקחים זהב. הוא מכלות זהב מאי מכלות זהב ד"ה כד

פירות] : על ארץ יסדה בזמן שאגודתו זיקד אז יסדה :
חבנית היכל למדת אורך ורוכב וקומה שיהא דומה לו בשלשתי עיני
אכסדרה אין לה מקילה רביעית וכן אולם : כנגד
אולם שהיה רחבו (מ') [כ'] ורומו (כ') [מ'] כדאמר' בשמעתא
קמיייתא דעירובין : אבל עושה המכור' של ה' או של ו' קנים
או של ח' דאינו דומה למכורת מקדש שס' היו ז' קנים : ושל ז' לא
יעשה ואפי' של שאר מיני מתכות שאינו זהב מאיס דדומה לשל
מקדש שאף הוא כשר בשאר מיני מתכות : אף של עץ לא יעשה
שהרי הוא כדרך שעשו מלכי בית קשמונאי : כעץ גדיל אשטיין :
[משמ' דסבא קאו' זקן א' :] הוא מכלות זהב פסוק הוא :

חבנית
המכורה
עיני
כדש"י
פרשת
מרוחם

א"ר (יהודה אמר רב אסי) [אמי] שכלתו לכל
 זהב [סגור] של שלמה דא"ר יהודה א"ר (אסי)
 עשר מנורות עשה שלמה וכל אחד ואחד הביא
 לה אלף ככר זהב והכניסוהו אלף פעמים לכור
 והעמידוהו על ככר. [ומי חסר כולי האי והתניא
 ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשה והיתה מנורת כהמ"ק
 יתירה על של משה בדינר זהב קורדיניקי והכניסוה
 פ' פעמים לכור והעמידוהו על ככר כיון דקאי קאי]
 ויקרא כד א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מ"ה * על המנורה
 שס הטהורה שירדו מעשירה ממקום טהרה. * על
 סוף חגיגה השלחן הטהור מלמד שמגביהו אתו ומראין
 ע"כ בו לחם הפנים לעולי רגלים ואומרים להם ראו
 חבתכם לפני המקום מאי חבתכם כדריב"ל דאמר
 ריב"ל נס גדול נעשה בלחם הפנים סלוקו בסדרו
 [זהב סגור שנעשה שמוכרין אותו כסגרות כל הקניות
 שמוכרין את הזהב: ומי חסר כולי האי דקאמר אלף הככר
 הכניכו אלף פעמים לכור עד שיעמוד על הככר אלמא בכל
 פעם קסר ככר: קורדייקני שס מעבד: כיון דקאי שנסרף
 יפה בימי שלמה קאי לפיכך לא חסר עכשיו אלף דיכר:]
 ממקום טהרה מן השמי' הנאווה למשה מנור' ועשה ככדה:
 (מלמד שמגביהו אתו מסר' נגמ' דה"ק דכיון דכתי' השלחן
 הטהור דמשמע דאיכא טמא והלא כמיהו אינו טמא דכלי עשו
 לנקת הוא ואינו מקבל טומאה אלף דומיא דשק שהוא מטלטל
 סלף וריקן): אלא מלמד שמגביהו אתו וכו' הלכך מטלטל

שנא
 יוסי
 אש
 ועש
 את
 את
 כת
 בר
 היר
 מע
 דב
 בא
 דב
 ה*
 מל
 חס
 את
 מן
 כת
 און
 יהו
 כר
 ר]
 זה

הקומץ פרק שלישי מנחות קיד

שנא' *לשום לחם חום ביום הלקחו. חניא ר' ש"א כל
 ויסי בר' יהודה אומר ארון של אש ושלחן של
 אש ומנורה של אש ירדו מן השמים וראה משה
 ועשה כמותן שנא' *וראה ועשה כתבניתם אשר ^{שמות כה}
 אתה מראה בהר אלא מעתה דכתיב *והקמות ^{סס כו}
 את המשכן כמשפטו אשר הראת בהר ה"ג הבא
 כתיב כמשפטו התם כתיב בחבניתם. א"ר חייא
 בר אבא א"ר יוחנן גבריא אל חגור כמין פסיקיא
 היה והראה לו למשה מעשה מנורה דכתיב *וזה ^{מדברי ח}
 מעשה המנורה. חנא דבי ר' ישמעאל שלשה
 דברים היו קשים לו למשה עד שהראה לו הקב"ה
 באצבע ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים מנורה
 דכתיב וזה מעשה המנורה ראש חדש דכתיב
 *החדש הזה לכם ראש חדשים שרצים דכתיב ^{שמות יב}

מלא זריקן הוא: חום ביום הלקחו משמע כשמסלקין אותו היה
 מס: כתבניתם אחר ארון ומנורה ושלחן כתיב וכתיב אשר
 אתה מראה בהר אלמא הראוהו: הכי נמי דמשכן של אש ירדה
 מן השמים בתמיה: הבא כמשפטו משמע הלכותיו כאמרו לו:
 כתיב כתבניתם משמע כמותם הראוהו: חגור כמין פסיקיא
 אזור כדרך אומנין שרולין לעשות מלאכה כאה וקוגרין עלמן שלא
 יהו כגרגרין כנגדיהם: ראש חודש נשעת מולד לבנה אינה
 נראית כי אם מעט ואינה כיכרת כדאמרינן בר"ה כזה (ראית)
 [ראיתם או כזה ראיתם]: שרצים לא היה מכיר איזה טמא ואי
 זה טהור:

ויקרא יא *וזה לכם הטמא וי"א אף הלכות שחיטה דכתיב
שמות כט *וזה אשר תעשה על המזבח:

שס ע"נ רמי בר (חמרי) [חמרי] שהוא חמוה דרמי בר
דיקולי איפסיק ליה כרעי דוי"ו דויהרג בניקבא
אתא לקמיה דר' זירא א"ל זיל אייתי ינוקא דלא
חכים ולא טיפש אי קרו ליה ויהרג כשר אי לא
יהרג הוא ופסול:

ב אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעלה משח
למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים ^{שס}

לאותיות אמר [לפניו] רבש"ע מי מעכב על ירך
א"ל אדם [אחד יש] שעתיד להיות בסוף כמה
דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על
כל קוץ וקוץ חילי חילים של הלכות אמר לפניו
רבש"ע הראהו לי א"ל חזור לאחוריד הלך וישב
לכוף שמונה (עשר) שורות ולא היה יודע מה
הם אומרים תשיש כחו כיון שהגיע לדבר אחד
הלכות שחיטה לא היה מנין מהיכן היא מוגרמת: וזה אשר
תעשה על המזבח ועשייתם תמלת זניקה וכתיב וזה אלמא
הראהו באלנצו:

וי"ו דויהרג כל זכור אירע במקום נקב וכראה כמין יו"ד:
דלא חכים דאי חכים מנין שמרף הוא לומר יהרג כלמי
מעלה ואומר ויהרוג: ולא טיפש שאם טיפש אינו יודע לקרות
אלא אות שלימה:

כתרים כגון תגים של ס"ת: מי מעכב על יריך מה שכתב
שמה לריך להוסיף [עוד] עליהם כתרים: שהגיע לדבר

הקומץ פרק שלישי מנחות קטו

אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך אמר להם הלכה
למשה מסיני נתישבה דעתו חזר ובא לפני הקב"ה
אמר לפניו רבש"ע יש לך אדם כזה ואתה נוחן
חורה ע"י א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני
אמר לפניו רבש"ע הראיתני תורתו הראני שכרו
א"ל חזור לאחוריך חזר לאחוריו ראה ששוקלין
בשרו במקולין אמר לפניו רבש"ע זו תורה זו
שכרה א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני :

אמר רב אשי חזינא להו לספרי (דווקנים) ג
[דיוקני] רבי רב דחטרי ליה לגני דחית"ת ס

וחלו לי לכרעיה דה"א חטרי ליה לגניה דח'
כלו' חי [הוא] ברומו של עולם וחלו ליה לכרעיה
דה"א (אמאי) כדבעי מיניה ר' יהודה נשיאה מר'
אמי מ"ד *כטחו בת' עדי עד כי ביה ח' צור יסני' כ
עולמים א"ל כל התולה בטחונו בהקב"ה הוי לו
מחסה בעת"ז ובעה"ב א"ל אנא הכי קא קשיא

סלריך טעם: נתישבה דעתו של משה הואיל ומשמו אמר ואע"פ
שעדיין לא קבלה: במקולין מקום הקלבים שוקלין בשרו כדאמרי'
בנרכות שסרקו בשרו במסרקאות של ברזל:

דווקנים שמדקדקין לעשות כתב מיושר: חטריה לגניה דחית"ת
לגנו של קי"ת עושין למעלה כעין קוטר כזה: כלו'
הקב"ה חי שוכן ברומו של עולם קי"ת היינו קי': וחלו
לכרעיה של ה"א רגל הסכימי של ה' תלוי באויר ואין דבוק
לגנו: הוה ליה מחסה דהכי תשמע על שצטקו בה' עדי עד

לו מאי שנא דכתיב כי"ה ולא כתיב י"ה כדרר"ש
 ר' יהודה בר' אלעאי אלו שני עולמי' שכרא
 הקב"ה אחד בה"א ואחד ביו"ד ואיני יודע אם
 העה"ו בה"א והעה"ב ביו"ד או אם העה"ו ביו"ד
 דאסימ' נ והעה"ב בה"א כשהוא אומר *אלה חולדות השמים
 והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"א
 בראם [הוי אומר העוה"ו בה"י והעוה"ב ביו"]
 ומפני מה נברא העה"ו בה"א מפני שדומה
 לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יוצא מ"ט חליץ
 כרעיה דה"א ראי הדר בתשובה מעיילי ליה
 ולעיילוהו בהך לא מסתייעא מלתא כדר"ש בן
 לקיש דאמר ר"ש בן לקיש מ"ד *אם ללצים הוא
 יליץ ולענוים יתן חן בא ליטמא פותחין לו בא
 ליטהר מסייעין אותו מ"ט אית ליה חגא אמר

הוי להס כי"ה ה' מקסה לור מעו (לעול') [לעולמי'] : אחד
 בה"א ואח' ביו"ד קילק את שמו והטיף מכל אות ג' טפין
 ומאותן טפין נעשו מים ואש ואויר וכל העולם וכן כתוב בספר
 יצירה : שדומה לאכסדרה שפתוק מתחתיו : שכל הרוצה
 לצאת ממכו לתרבות רעה יולא : מעיילין ליה נפתח העליון
 בין הגל שנתוכי לגנו : ולעיילוהו בהך פתח תחתון דנפק ביה :
 לא מסתייע מלתא דהנא לטהר נעי סיוע' מפכי יזר הרע
 הלכך עבדי [ליה] סיוע' פתח יתירה : הוא יליץ הקב"ה יליץ
 אותו כלומר פתח לו להיות לץ : מסייעין אותו אלמא נעי
 סיועא : אית ליה חגא לה"א כמר קטן בסוף גנו :

הקב"ה
 נברא
 שבו
 שבו
 אמר
 יגנו
 כלן
 דרב
 אביו
 א"ל
 אבל
 מעש
 מצל
 שלמ
 טעות
 ואחיו
 להך
 וה"מ
 [אב]

הקומץ פרק שלישי מנחות קמו

הקב"ה אם חוזר בו אני קושר לו כתר מפני מה
נברא העה"ב כיו"ד מפני [צדיקים] [שצדיקים]
שבו מועטין מפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים
שבו כפופים ראשיהם מפני מעשיהן שאין דומין
זה לזה :

אמר רב ס"ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף ^ס
יתקן ג' יגנו ותניא תיובתיה ג' יתקן ד'
יגנו תנא אם יש בו דף אחת שלימה מצלת על
כלן אמר רב יצחק [בר שמואל בר מרחא משמיה
דרב] והוא דכתיב רוביה דספרא שפיר א"ל
אבוי לרב יוסף אי אית בההוא דף ג' טעיות מאי
א"ל הואיל ואתיבה לאותקוני מתקן וה"מ חסרות
אבל יתרות לית לן בה חסרות מ"ט לא אמר
רב כהנא משום דמיחוי כמנומר :

מעשיהן אין דומין וכו' וכבודו של זה גדול משל זה קאום הכי
ראשיהן כפופין דמתנייז מקברו :

מצלת על כלן שאפי' טעיות בכל דף ודף אז מצלת עליהן הך
דף שלמה (מתקין) [ומתקן] : אי אית בההוא דף
שלמה ג' טעיות מאי מצלת אז אין מצלת מי אמרי' שלמה בלא
טעיות אז דילמא שלמה מד' טעיות אבל ג' לא איכפת לן : הואיל
ואתיבת רשות לתקוני ס"ת שיש בה ג' טעיות בכל דף מתקן
להך דף בת ג' ומצלת על כלה אע"פ שיש ד' בכל שאר הדסין :
וה"מ דאמרי' ד' יגנו : כגון חסרות שקסרו מעכו אותיות :

[אבל יתרות לית לן בה אלא גורמן : דמיחוי כמנומר* (אלא) גי' ד"ט*
כשכותב ומגיה (בין) [בין] השיטין את מה שקיסר] :

ל תניא *וימת שם משה עכר ה' אפשר משה חי
 וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב
 משה מכאן ואילך כתב יהושע בן נון דברי ר'
 יהודה ואמרי לה ר' נחמיה א"ל ר' שמעון אפשר
 ס"ת חסר אות אחת וכתב *לקוח את ספר התורה
 הזה ושמת אותו גו' אלא ע"כ הקב"ה אומר ומשה
 *כותב ואומר מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה
 כותב בדמע כמו שנאמר להלן *ויאמר להם ברוך
 מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב
 על הספר בדיו:

לא אמר רב חסדא על הארץ בשיטה אחרונה איכא
 דאמרי בסוף שיטה וא"ד בתחלת שיטה
 ע"כ תלים קג
 מ"ד בסוף שיטה *כגזרה שמים על הארץ ומ"ד
 בתחלת שיטה כי היכי דמרחקי שמים מארץ:

אפשר ס"ת חסר ומשה קורא לו ס"ת לקוח את ס"ת הזה:
 הקב"ה אומר ומשה אומר אקרוי כדי שלא יטעה בכתיב
 וכותב: מכאן ואילך משה כותב בדמע ולא היה אומר אקרוי
 מרוב לערו: כמ"ש להלן מפיו יקרא וגו' שלא היה אומר
 אקרוי מאוס דקיכות הו':

על הארץ בשיטה אחרונה כלו' אין בשיטה אחרונה אלא
 תיבות הללו: בסוף שיטה היו מתקלין לשיטה אחרונה
 כזה: בתחלת שיטה היו מתקלין לשיטה אחרונה כזה: מ"ד
 בסוף שיטה כדי שיהו שמים על הארץ דמשמע כדכתיב
 כגזרה שמים על הארץ כן יאריך ימיכם: ומ"ד בתחלת שיטה

הקומץ פרק שלישי מנחות קיו

א"ר חנינא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת ד
 בשר ודם מדת ב"ו מלך [יושב] מבפנים לג
 ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ומדת הקב"ה אינו ע"ז
 בן עבדיו יושבין מבפנים והוא משמרן מבחוץ
 שנא' *ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך : ^{מלי' קכא}
 ויראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ה
 ויראו ממך תני' ר' אליעזר הגדול אומר לה
 אלו תפילין של ראש *והסירותי את כפי וראית ^{ע"ז}
 את אחורי לפני לא יראו א"ר חנא בר ביזנא א"ר ^{דכ"י כח}
 שמעון חסידא מלמד שהראהו הקב"ה למשה ^{שמות לג}
 קשר של תפילין : ^{דרכות}
 א"ר יהודה קשר של תפילין צריך שיהא למעלה ^{מאחד לא}
 כדי שיהו ישראל למעלה ולא למטה וצריך ^{כח}
 שיהא כלפי פנים כדי שיהו ישראל לפנים ולא ^{כח}
 לאחור : ^{כח}

כלומר בעי ארזוקי ארץ משמים דהכי משמע כי היכי דמרקקי
 שמים מארץ בן יאריכו ימיכם :
 [על יד ימינך דמזוזה ליד הימין הוא בכניסתו] :
 שם ה' נקרא עליך אלו תפילין של ראש שכתוב בהן רוב
 השם שי"ן ודל"ת : קשר של תפילין מאחורי העורף
 והקב"ה מכיף תפילין כדאמרינן בס"ק דברכות כשנע ה' בימינו
 ונזרוע עוזו ואמרינן לעיל דמשום תפילין של ראש יראו האומות
 כדכתיב ויראו ממך :
 למעלה בגובה הראש ולא למטה בלואר : כלפי פנים ממול

לו ת"ר ידך זו שמאל אחה אומר שמאל או אינו
 ע"כ אלא ימין ת"ל *אף ידי יסדה ארץ וימיני
 יסעי' וז' שפחה שמים ואומר *ידה ליחד תשלחנה וימינה
 שופטי' ס להלמות עמלים ואומר *למה תשיב ידך וימינך
 תלי' ע"ד מקרב חיקך כלה *ר' יוסי החורם אומר מצונו
 ר' ימין שנקרא יד שנא' *וירא יוסף כי ישות אביו
 ראשי' וז' יד ימינו ואידך יד ימינו איקרי יד סתמא לא איקרו:
 סס בעא מיניה פלימו מרבי מי שיש לו ב' ראשים
 באיוו מהם מניח תפילין א"ל או קום גלי
 או קבל עליך שמחא אדהכי אתא ההוא גבר
 א"ל איתליד לי ינוקא דאית ליה תרי רישי כמה
 בעינן למיתב לכהן אתא ההוא סבא תנא ליה
 חייב ליתן עשרה סלעים:

עורף ולא כלדי הראש ל"א כלפי סניס שיהא הקשר מצפניס
 והכוי של דלי"ת מצפון כדאמרן וכוייהן לנר:
 ידי יסדה ארץ וימיני זגו' מדכתיב ידי וימין ש"מ יד הייט
 שאל: רבי יוסי החורם קוטמו משוקע כדאמר' בצכורות
 קרום זה שקוטמו משוקע:
 או קום גלי [או עמוד ולא בגלות]: או קבל עליך שמחא
 דאחוכי קייכת בי: עשר סלעים דקד זכור הוא ואית ליה
 תרי רישי קשינ כתרין אע"ג דיולדת תאומים לא יהיב אלא ה'
 סלעים כדאמר' בס' יש זכור לכמלה אפ"ה התם הוא משום
 דא"א לנמלס אבל הכא קד הוא ואפשר לנמלס שילאו כאחד
 והוו שניהם פטור דקס:

מלא
 סרב
 עליה
 תני
 שמע
 משי
 אותו
 מצור
 *לא
 חעש
 כל
 כלן
 רמכ
 מאכט
 שקול

ה ת כ ל ת

פרק רביעי

מלאכא אשכחיה לרב קטינא דמכסי סדינא ו
א"ל קטינא קטינא סדינא בקייטא טא
סרבלא בסיתוא ציצית [של תכלת] מה תהא
עליה א"ל ענשיתו אעשה א"ל אין בעידן ריתחא
ענשונן :

תניא *וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכרו
מצוה אחרת התלויה בה ואיוו זו קריאת מג
שמע דתנן מאומתי קורין ארז שמע בשחרית ע"כ
משיכיר בין תכלת ללבן תניא אידך וראיתם ^{ודני טו}

אותו וזכרתם את כל מצות ה' ראה מצוה זו וזכור
מצוה אחרת הסמוכה לה ואיוו זו כלאים דכתי'
*לא תלבש שעטנו [צמר ופשתים יחדיו] גדולים דנרי' כנ
תעשה לך תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את
כל מצות ה' שקולה מצוה זו כנגד כל המצות
כלן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל

דמכסי סדינא שלא היה זו לילית משום כמות לילה : סרבלא
כעין אותם שלנו שהם עגולים ואין להם אלא כ' כנפים
מאכטו"ל דפטור מלילית : (ענשיתו אעשה האם אתם עעניש'
כנ"ד של מעלה על מ"ע גרידא) :

שקולה מצוה זו מדכתיב את כל מצות ועוד דלילית נגיטטריא
ת"ר וקמשה קשרים ושמוכה קוטין הרי תרי"ג :

מצות ה' ועשיתם אותם ראייה מביאה לידי זכירה.
 זכירה מביאה לידי מעשה. רשב"י אומר כל (הזהיר)
 [הזריון] במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה כתיב
 דברי' והכא וראיתם אותו וכתוב התם * את ה' אלהיך
 תירא ואתו תעבוד תניא היה ר' מאיר אומר מה
 נשחנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת
 נמכרת לרומה לים וים רומה לרקיע ורקיע רומה (לספיר
 שוות כד' וספיר רומה) לכסא הכבוד שנא' * ותחת רגליו
 כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר
 (דכתיב התם) [וכתיב] * כמראה אבן ספיר דמות
 כסא. תניא היה ר' מאיר אומר קשה עונשו של
 לבן מעונשו של תכלת משל למלך ב"ו שאמר
 לשני עבדיו לאח' אומר לו הבא לי חותם של
 מיט ולא' אומר הבא לי חותם של זהב ופשעו

דברי' ו
 חולין
 סק ד
 וע"ש
 נמכרת
 שוות כד'
 יחזקאל א'

ראייה ראית לילית מציא לידי זכירת מלוה: כתיב הכא וראיתם
 אותו וכתוב התם ואתו תעבוד מה להלן שכינה אף כאן שכינה:
 מה נשחנה תכלת שייקדו הקב"ה למלוה זה: רומה לים
 שנעשה בו נסים לישראל: ורקיע לכסא הכבוד ומתוך התכלת
 היושב על כסא מתמלא עליהם רמים ועוד כאה לישראל שיהא
 כסאו עליהם שנא' ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר דהיינו
 רקיע (וכתיב ספיר): וכתוב כמראה אבן ספיר דמות כסא
 אלמא רקיע היינו [כנמקזה] כסא תכלת לים וים לרקיע ואין
 קא מויכן: קשה עונשו של לבן ממי שאינו מטיל לילית מתכלת:
 חותם היו עושין לנהמה או לענד כשקובין אותן לשם סימן

שנייה
 ת"ד
 מוזון
 הלל
 למרו
 ערום
 נתיש
 שני
 שנת
 שיש
 בכגה
 *והר
 היד
 ענדו
 שבע
 יקטל
 מה

התכלת פרק רביעי מנחות קיט

שניהם ולא הביאו אי זה עונשו מרובה זה
שאמר לו הבא לי של טיט ולא הביא :

ת"ר חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין ח
בראשיהן תפילין בזרועותיהן ציצית בכגריהם ^{סס}
מזוונות בפתחיהן ועליהם אמר דוד *שבע ביום תלי' קיט
הללתיך על משפטי צדקך ובשעה שנכנס דוד
למרחץ וראה שעמד ערום אמר אוי לי שאעמוד
ערום בלא מצות כיון שזכר במילה שבבשרו
נתישבה דעתו לאחר שיצא אמר עליה שירדה
שנ' *למנצח על השמינית מומור לרוד על המילה ^{סס ינ}
שנתנה בשמינית. ר' אליעזר בן יעקב אומר כל
שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית
בכגרו ומזוונות בפתחו הכל בחזוק שלא יחטא שנ'
*והחוט המשולש לא במתרה ינתק ואומר *חונה ^{קהלת ד}
מלאך ה' סביב ליריאו ויחלצם: ^{מל"ס לר}

היה ר' מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות ט
בכל יום שנ' *ועתה ישראל מה ה' אלהיך ^{סס}
ענדות: זה שאמר לו המלך הבא חותם של טיט ולא הביא
עונשו מרובה שמלוי הוא :

שבע ביום תפילין שנראש וזרוע הרי כאן שתיס וארבע לילית
ומזוזה הרי שבע: הכל בחזוק מכל וכל עומד נזקקת שלא
יקטא: המשולש נתפילין וליכית ומזוונות: סביב ליראיו
העושים מלות ויקלנס מקטא :

מה ה' אלהיך וגו' קרי ביה מאה:]

שואל מעמך (ר') [רב] חייא בריה דרב אויא בשבתא וביומי טובי טרח וממלא להו באספרמקי ומגדי :

ס תניא היה ר"מ אומר חייב אדם לברך ג' ברכות בכל יום ואלו הן שלא עשאתי גוי שלא עשאתי אשה שלא עשאתי בור. רב אחא בר יעקב שמעיה לכריה דהוה מברך שלא עשאתי בור א"ל כולי האי נמי א"ל ואלא מאי מברך מד שלא עשאתי עבד היינו אשה עבד *זיל טפי :

ס ת"ר חלוון זה גופו דומה לים ובריותו דומה לדג ועולה אחד לשבעים שנה וכדמו צובעין תכלת לפיכך דמיו יקרים :

י תניא א"ר נתן אין לך כל מצוה קלה שבתורה שם בשבתות וי"ט דלא מללי י"ק ברכות : טרח וממלא להו למאה ברכות : באספרמקי ומגדי באספרמקי בשמים ומגדי מיני מגדים שטעוכין ברכה :

כולי האי נמי דמשנת כפוך דאיכין עם הארץ ל"א כולי האי כמי בשלמא ככרי ואשה הואיל ולא בני מלוה כינהו שפיר מנרכת אלא בור בר מלוה הוא : אלא מאי מברך להשלים ג' ברכות דר"מ : היינו אשה דאשה כמי שפיקה לבעלה כעבד לרבו ל"א היינו אשה דלעפין מלוה אשה ועבד שוין דגמרינן לה לה : זיל טפי אפ"ה מולול העבד יותר מן האשה ל"א זיל טפי כלומר זיל והוסיף וברך שלא עשאתי עבד כדי להשלים :

גופו מראה גופו מבנית דיוקנו : ועולה מן הארץ : לפיכך שאינו עולה אלא אחד לשבעים שנה [דמיהן יקרין] :

שאין מתן שכרה כעולם הזה ובעה"ב אבל איני
 יודע כמה צא ולמד ממצות ציצית . מעשה באדם
 אח' שהיה זהיר במצות ציצית שמע שיש זונה
 אחת בכרכי הים שנוטלת ת' זהובים בשכרה
 שיגד לה ת' זהובים וקבעה לו זמן כשהגיע זמנו
 הלך וישב על פתח ביתה נכנסה שפחתה ואמרה
 לה אותו אדם ששגר לך ארבע מאות זהובים
 בא וישב על הפתח אמרה לה יכנס נכנס הציעה
 לו שבעה מטות שש של כסף ועליונה של זהב
 ובין כל אחד ואחד (ספסל) [סולם] של כסף
 ועליונה של זהב ועלתה וישבה ע"ג העליונה
 ערומה ואף הוא עלה לישב ערום כנגדה באוד'
 ציציותיו וטפחו לו על פניו נשמת וישב על גבי
 קרקע ואף היא נשמטה וישבה על גבי קרקע
 אמרה לו גפה של רומי שאין אני מניחך עד
 שתאמר לי מה מום ראית בי אמר לה העבודה
 שלא ראיתי אשה יפה כמוחך אלא מצוה אחת
 צוה אלהינו וציצית שמה וכתיב בה *אני ה' אלהיכם
 ב' פעמים אני הוא שעתיך ליפרע ואני הוא שעתיך
 ליתן שכר ועכשיו נדמו עלי כארבעה עדים אמרה
 לו העבודה איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך
 ציצית מלוא קלה עשה בעלמא: גפה של רומי (גופה של רומי)
 כשבע' כקיי המלך שהוא שרה של רומי לישנא אחריתא ע"ז:
 בפסוק אחרון של פרשת לילית כתיב שני פעמים אני ה' אלהיכם

מדר' טו

מדר' טו

(ושם) ומה שם עירך ומה שם רכך ומה שם בית מדרשך שאזה לומר בו חורה כתב ונתן בידה עמדה וחלקה כל נכסיה שליש למלכות ושליש לעניים ושליש נטלה בידה חוץ מאותן מצעות ובאת לבית מדרשו של ר' חייא אמר לו רבי צוה עלי ויעשוני עברית אמר לה בתי שמא עיניך נחת בא' מן החלמידים הוציאה הכתב מידה ונתנה לו אמר לה לך זכי במקחך אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר זה מחן שכרו בעה"ז ולעה"ב איני יודע כמה: יא
ס
אמר רב ששת כל מי שאינו מניח חפילין עובר בשמונה עשה כל שאינו עושה לו ציצית בכגרו עובר בה' עשה כל כהן שאינו עולה לדוכן אקד נראו ואקד נסופו: שליש למלכות שיכסכה להתגייר: מאותן מצעות לא מכרה והביאתן עמה והוא היה מתן שכרו צעה"ז: הוציאה כתב מידה וספרה לו כל המאורע שלשם שמים היא מתגיירת לפי שמעה כס גדול של קוטר מלוח שטפקו לו ד' לילות על פניו:

בשמנה עשה ד' פרשיות יש בהן ואכל קדא קיימו תרי עשה (דכתיב) וקשרתם לאות והיו לטוטפות ל"א זוהיה כי יביאך כתיב והיה כי יביאך לאות וגו' ושמת את החוקה וגו' ובסוף הפרשה כתיב והי' (לטוטפות) [לאות]. ובק"ש וקשרתם לאות והיו לטוטפות וכן והיה אם שמוע תרין הרי ז' ושמתם את דברי אלה דדרשיכן צפ' הקומץ דנחפילין קא משתעי שמהא שימה כנגד הלנ הרי ק': בציצית חמשה ועשו וכתבו והיה

עובר
עובר
לקי
עליו
כה*
עולה
רב
בימי
נמי
לדון
כדר
שה
וראי
חט]
וגו'
אליה
אפר
שכי
דמש
באק

התכלת פרק רביעי מנחות קכא

עובר בשלשה עשה כל שאין לו מזוזה בפתחו
עובר בשני עשה וכחבתם וכחבתם. אמר ריש
לקיש כל המניח תפילין מאריך ימים שנ' *ה' יסעי' לח
עליהם יחיו ולכל בתו חיי רוחי ותחלימני (ותחייני)
רמז עליהם
למפילין
של ראש
חיי רוחי
שהוא הלכ
רמז למפילין
של יד

*כה אמר ה' [אלהים] בראשון באחד לחדש תקח
פר כן בקר תמים וחטאת את המקדש חטאת חיי רוחי
עולה היא א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה
רב אשי אמר (אני אפרשנה) מלואים הקריבו
בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה. תניא
נמי הכי ר' יהודה אומר פרשה זו אליהו עתיד יב
לדורשה א"ל ר' יוסי מלואים הקריבו בימי עזרא מה
כדרך שהקריבו בימי משה א"ל תנוח דעתך יחזקאל
שהנחת את דעתי. *כל נבלה וטרפה מן העוף שם חז
וראיתם גדלים תעשה לך: ה' עליהם אותם שנושאים עליהם
שם ה' בתפילין יקיו:

[חטאת בתמיה אחאי כתיב קטאת דמשמע קטאת הא עולה הו
פרים דראש קדש כדכתיב ובראשי קדשיכם תקריבו עולה
וגו']: פרשה זו דיקזקאל: אליהו עתיד לדורשה דעד שיבא
אליהו ויפרשנה לנו אין לנו יודעים לפרשה: רב אשי אמר אני
אפרשנה מלואים הקריבו וכו' והך כנואה דיקזקאל על בית
שני (כתובה) [כתנבא] והקריבו מלואים וכו' היכי דמלואים
דמשה נשמעי דידהו הוה ר"ק (כיסן) כדאמרינן במס' שבת בראשון
באקד לקדש ותנא אותו היום כטל י' עטרות וכו' והקריב עגל

ומן הכהמה לא יאכלו הכהנים כהנים הוא דלא
 יאכלו הא ישראל יאכלו א"ר יוחנן פרשה זו
 אליהו עתיד לדורשה (רבה) [רכינא] אמר כהנים
 אצטריך ליה סד"א הואיל ואשתריא מליקה לגבייהו
 יחזקאל חשתרי נמי נבלה וטרפה קמ"ל *וכן תעשה בשבעה
 י"ה בחדש מאיש שוגה ומפתי וכפרחם את הבית
 שבעה א"ר יוחנן אלו שבעה שבטים שחטאו
 ואע"פ שאינה רובה של קהל. חדש (שחדשו)
 שבת ס"ק [אם חדשו] ואמרו חלב מותר מאיש שוגה ומפתי
 מלמד שאין חייבי' אלא על העלם דבר עם שגגת
 מעשה א"ר יהודה אמר רב זכור אותו האיש
 לטוב וחנניה בן חזקיה בן גוריון שמו שאלמלא הוא
 נגנו ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה
 בן נקר לקטאת ה"כ הקריב פר זר"ק: אלו ז' שבטים והכי
 משמע וכן תעשה (ותביא פר) כי היכי דכתיב לעיל מיניה תקק
 פר בן נקר כן תעשה בשבעה שבטים פר העלם דבר אם קדשו
 שום הגוראת איסור ואמרו קלב מותר: מאיש שוגה שגגו על
 פיהן ואכלו קלב בשוגג מביאין פר: ואע"פ שאין בשבעה שבטים
 הללו רובן של ישראל ואיכא למימר כי קידים דמי ויביא כל אחד
 כשנה [אי] שעירה אם"ה הואיל ורוב שבטים הם קשיני רובא
 ויביאו פר העלם דבר שבעלם הדבר מסנהדרין והורו שקלב
 מותר: עם שגגת מעשה שאכלו לבור קלב שוגגין על פיהם:
 דבריו סותרין דברי תורה כגון כל הנך דאמרינן לעיל דקרי
 לפר זר"ק קטאת וכן אותן דלעיל:

מה
 אמר
 בן ע
 מאי
 אבה
 אורי
 אמר
 פתח
 אמר
 לי
 עליך
 ש
 דהוא
 תורה
 דעכ
 [למ
 בל ע

התכלת פרק רביעי מנחות קכב

מה עשה העלו לו ג' מאות גרבי שמן וישב בעלייה
ודרשן:

כל המנחות

פרק חמישי

אמרו ליה רבנן לר' פרידא (עור'י) [ר' עזרא] בר יג
בריה דר' אבטולס דהוא עשירי לר' אלעזר נג
בן עזריה דהוא עשירי לעזרא קאי אבבא אמר
מאי כולי האי אי בר אוריין הוא יאי ואי בר
אבהן ובר אוריין יאי* ואי בר אבהן ולא בר
אוריין אשא תכליה אמרו ליה בר אוריין הוא
אמר להו ליעול וליתי חזייה דהוה עכירה דעתיה
פתח ואמר* אמרת לה' ה' אתה טובתי בל עליך
אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע החוק
לי טובה שהודעתך בעולם אמר לה טובתי בל
עליך אין אני מחזיק טובה אלא לאברהם יצחק

כ"א ויא

תליס טו

שלש מאות גרבי שמן לנרות להדליק כלילה ולדרשן:

דהוא עשירי לעזרא ר' אלעזר בן עזריה עשירי לעזרא הסופר:
מאי כולי האי דקא מייסמנו ליה: אי בר אוריין אס בן
תורה [הוא]: יאי הכי הנין: חזייה ר' פרידא לר' עזריה:
דעכירה דעתיה שהיה לעזר: פתח בהגדה (למנדקיה)
[למנדקי]: שהודעתך שאכי מייקד שמך בעולם: א"ל טובתי
בל עליך דהכי משמע מה שאמרת להקב"ה ה' אתה אין טובתי

לא
זו
נים
יהו
בעה
ית
טא
(שו)
פתו
נגת
איש
הוא
זורה
זהכי
תקק
חדש
יו על
בטיס
אמד
רובא
מלכ
הס:
דקרי

תלים טו ויעקב שהודיעוני בעולם תחלה שני *לקדושים
 אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי כס כיון דקא
 שמעיה דקא אמר אדיר פתח ואמר יבא אדיר
 ויפרע לאדירים מאדירים באדירים אדיר זה
 טס נג הקב"ה דכתיב *אדיר במרום ה'. ויפרע לאדירים
 טס טו אלו ישראל דכתיב *ואדירי כל חפצי כס. מאדירים
 טו טו אלו מצרים דכתיב *צללו כעופרת במים אדירים
 תלים נג באדירים אלו מים דכתיב *אדירים משברי ים.
 יבא ידיר כן ידיר ויבנה ידיר לידיר בחלקו של
 ידיר ויתכפרו בו ידירים יבא ידיר זה שלמה
 ט"ג יג דכתיב *וישלה נתן הנביא ויקרא את שמו ידיריה
 טס ע"ג בעבור ה' *בן ידיר זה אברהם דכתיב *מה לידירי
 ידויה יא בביתי. ויבנה ידיר זה בהמ"ק דכתיב *מה ידירות
 תלים פד משכנותיך ה' צבאות. לידיר זה הקב"ה דכתיב
 ישעיה ה *אשורה נא לידירי. בחלקו של ידיר זה בנימן
 דנרים לג דכתיב *לבנימן אמר ידיר ה'. ויתכפרו בו ידירים
 ידויה יג אלו ישראל דכתיב *נתתי את ידירות נפשי בכף
 אויביה. יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים יבא

עליך: אלא לקדושים אשר בארץ דהכי תרי קראי סמיכי אהדי
 וקב"ה אמרינהו: דשמעיה ר' עזריה לר' פרידא דאמר אדירי
 כל חפצי כס כוכר אנדה של אדיר: יבא אדיר כלו' כן אמר
 הקב"ה כשעשה נקמה במלרים לללו כעופרת במים (אדירים)
 [מלרים] שהם אדירים: מה לידירי מפרש ר' ילסק לקמן
 באנרהס:

כל המנחות פרק המישי מנחות קכג

טוב זה משה דכתיב *ותרא אותו כי טוב הוא שחות נ
 ויקבל טוב זו תורה דכתיב *כי לקח טוב נתתי ^{ושלי ד}
 לכם תורתו אל תעזבו. מטוב זה הקב"ה שנא'
 *טוב ה' לכל. לטובים אלו ישראל דכתיב *הטיבה ^{תלי קויה}
 ה' לטובים. יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו יבא ^{עס קכה}
 זה זה משה דכתיב *כי זה משה האיש ויקבל ^{שחות לב}
 זאת זו התורה דכתיב *וזאת התורה. מזה זה דברים ד
 הקב"ה דכתיב *זה אלי ואנוהו. לעם זו אלו שחות טו
 ישראל דכתיב *^(עם זו יצרתי לי וכתיב) *עם זו קנית: ^{ישעיל חג}
 א"ר יצחק בשעה ^(שהחריב הקב"ה) [שחרב] ^{שחות טו}
 בהמ"ק מצא הקב"ה לאברהם עומד בבהמ"ק ^ד
 א"ל *מה לידידו בכיתי א"ל על עסקי בני באתי ^{עס}
 א"ל בניך חטאו וגלו א"ל שמא בשוגג חטאו א"ל ^{ירחי יא}
 *עשותה המזמחה א"ל שמא מיעוטם חטאו א"ל ^{יבן}
 הרבים א"ל היה לך לזכור להם ברית מילה
 א"ל *ובשר קדש יעברו מעליך א"ל שמא אם
 המתנתה להם היו חוזרין בתשובה א"ל *כי רעתיכי
 או תעלוזי מיד הניח ידיו על ראשו והירה צועק
 ובוכה ואמר שמא חס ושלום אין להם תקנה
 יצאתה בת קול ואמרה לו *זית רענן יפה פרי
 חואר קרא ה' שמך מה זית זה אחריתו בסופו
 עשותה המזמחה כל מעשיהם ^(נמוזה) [נמוזד] ונכונה:
 יעברו מעליך שהעניו מעליהם מילה: כי רעתיכי או
 תעלוזי בשעת עלילותם מקזיקי יותר ברעתם ולא חוזרין בהם:
 זית רענן סמוך להוא קרא דמה לידיד: זית אחריתו בסופו

ירמ' יא אף ישראל אחריתן בסופן *לקול המולה גדולה
 הצית אש עליה ורעו דליותיו אמר רב (חנן)
 [חיננא] בר פפא לקול מלייהו של מרגלי נתרועעו
 דליותיהן של ישראל דאמר רב חיננא בר פפא
 דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה *כי חוק
 הוא ממנו (אמרו) [אל תקרי ממנו אלא ממנו]
 כביכול שאפילו בעל הבית אינו יכול להוציא
 כליו משם מתקיף לה ר' (אחא) [חייא] בר
 חנינא (בר פפא) האי לקול המולה לקול מלה
 מיבעי ליה אלא א"ל הקב"ה לאברהם קולך
 שמעתי וחמלתי עליהם אני אמרתי ושתעבדו בר'
 מלכות כל א' וא' (בשעבוד) [כשיעור] מלכות
 מצרו' השתא [כל] חדא חדא מאי דפסיק להו
 וא"ד אני אמרתי בזה אח"ז עכשיו בבת אחת.
 אמר ריב"ל למה נמשלו ישראל לזית מה זית
 זה אין עליו נושרין לא בימות החמה ולא בימות
 הגשמים אף ישראל אין להם בטלה [עולמית]
 לא בעה"ז ולא בעה"ב (ואמר) ר' יוחנן [אמר]
 שנטעו עכשיו ואיכו טוען עד זמן גדול ואס"כ טוען פירות
 הרבה. ל"א שאין מתבשל מעט מעט כשאר חילנות אלא בסופו
 כולו יקד: דליותיהן קרייל"ש: נתרועעו כתרוללו כלו' כשנר
 גאון עוז: בעל הבית הקב"ה: כל א' וא' (בשעבוד) [כשיעור]
 ארבע גליות] של עכשיו: בזה אחר זה דהיינו ד' שיעורין:
 ועכשיו בבת אחת דהיינו כולו קד שיעורא אלא שיהו מסוכרין
 מקלתן משועבדין לבבל ומקלתן ליון ומקלתן לסרס ומקלתן

כ"א
 כשיעור
 ארבע
 גליות

למ
 אין
 מר
 הנג
 מר
 לנ
 נד
 דא
 מר
 ת
 מר
 דמ
 לפי
 שה
 הפ

כל המנחות פרק השי מנחות קכד

למה נמשלו ישראל לזית לומר לך מה זית זה
אין מוציא שמנו אלא ע"י כתישה אף ישראל אין
חזורין למוטב אלא ע"י יסורין:
מתני' מה בין מחבת למרחשת מרחשת יש לה סג
כיסוי מחבת אין לה כיסוי דברי ר' יוסי
הגלילי וכו': גמ' מ"ט דר' יוסי הגלילי אילימא
מרחשת דאיתא ארחושי הלב כדכתיב *רחש מלי' מה
לכי דבר טוב ומחבת דאיתא אמחבואי הפרה
כדאמרי אינשי מנכה נבוחי אימא איפכא מחבת
דאיתא אמחבואי הלב דכתיב *למה נחבאת לברוח לאשי' לא
מרחשת דאיתא ארחושי כדאמרי אינשי הוה
מרחשן שיפוותיה אלא גמרא גמירי לה:

רבי ישמעאל

פרק ששי

תנו רבנן כשצרו מלכי בית השמונאי וכו': טו
כדאיתא בב"ק צ"ג מרובה [מאמר כה]:

סד

מרחשת לשון רמש דמתרגמינן רמסין: מ"ט דמרחשת יש לה ע"ב
כיסוי ומחבת אין לה כיסוי: אי נימא דמשמעוהא וסוף סוטה
דמדנקרא' מרחשת דמשמע דאיתא ארקושי הלב שהוא דבר מכוסה וע"ש
לפיכך מעשיה מכוסין ומחבת באה אמחבואי [הפה] לשון כיב
שהוא בגלוי: רחושי הלב הרהור עבירה: מחבואי הפה כבוקי
הפה (כיון שהרכילות) [כגון שהרכיל]: נחבאת טמוכה ולב קבוי
ושמון הוא: אלא גמרא דזו מכוסה הוה מגולה:

טז פיסקא מעשה שבא העומר מגנות צריפין ושתי
 הלחם מבקעת עין סוכר כי מטא עומר
 לא הוו ידעו היכא איכא עומר לאיתווי אכרוז
 אתא ההוא חרשא אוטיב חדא ידיה איגרי
 וחדא ידיה אצריפ' א"ל מרדכי מי איכא דוכתא
 דשמיה צריפין גגות או גגות צריפין בדוק ואשכחו
 כי בעו לאיתווי שתי הלחם לא הוו ידעי היכא
 איכא אכרוז אתא ההוא חרש' אוטיב חדא ידיה
 אעיניה וחדא ידיה אסיכרא א"ל מרדכי מי איכא
 דוכתא דשמיה עין סוכר או סוכר עין בדוק
 סה ואשכחו: *פתחיה על הקינין פתחיה זה מרדכי
 (מעשה שבא העומר מגנות צריפין וכו' מפורש שם במשנה
 מלות העומר להביא מן הקרוז ומפרש שם בגמ' משום
 כרמל א"כ משום דאין מעבירין על המלות. פי' כרמל תקריב רך
 ומלא שתהא התבואה רכה וכמללת ואי מייתי מרקוק כשיב לה
 זיקא ומתקשה בדרך האי כרמל במעקת עומר כתיב א"כ אין
 מעבירין וכו' הלכך כשיוצא מירושלים לנקש עומר אותם שמואל
 ראשון כוטל דאין מעבירין על המלות ומפורש שם בגמ' שבימי
 קשמוכאי היו הקיילות והקריבו כל סבינות ירושלים והלריבו
 להביא מגנות לריפס וכו' שהיו רוקים מירושלים): [כי מטא
 עומר זמן עומר:] אכרוז הכריזו שכלמי שידע תבואה שידיעכה:
 חרשא קרש שומע ולא מדבר: אאיגרא גג: צריפא בורד"ל
 שאין לוגג אלא קד מלמעלה ומין ערבה הוא: מרדכי שהיה בימי
 אקשורוס: שתי הלחם של קטיס: אעיניה צעינו: סיכרא קור
 שצמזמות הדלת שבו תוסבין הכריק לנעול: פתחיה על הקינין

רבי ישמעאל פרק ששי מנחות קכח

למה נקרא שמו פתחיה שפותח דברי ודורשן
וידע שבעים לשון כלהו סנהדרי נמי הוה ידעי
שבעים לשון דא"ר יוחנן אין מושיבין בסנהדרין
אלא בעלי חכמה בעלי מראה בעלי קומה בעלי
זקנה בעלי כשפים וידעים שבעים לשון שלא
תהא סנהדרין שומעין מפי המתורגמן אלא דהוה
בייל לישני ודריש והיינו דכתיב (*נחמיה*)

כ"א דקרו
ליה מרדכי

מרדכי בלשן:

היו בייתוסין אומרים עצרת אחר שבת ניטפל
להם ריב"ז וא"ל שוטים מנין לכם ולא היה
אדם אחד שהיה משיבו חוץ מוקן אחד שהיה
מפטפט כנגדו ואמר משה רבינו אוהב ישראל

בלשן
עורא א ב
ס

על האופר שמו קיכין שהמתנדב קן עניא מעות וכותן לתוכו. י"ג
אופרות היו במקדש וכו' במס' שקלים: שפותח דברים ודורשן
נגמרא מפרש: בעלי קומה שירתתו מהם בעלי דיכין שלא ישקרו:
בעלי כשפים שאס יהיה הכדון מכסף (וישביע הסייף) והאור
שלא ישלטו בו יעשו הם מכשפות ומיתוהו בכל מיתה שיוכלו
(והיינו דאמרינן באלו עליאות מכין שאס אי אתה יכול להמיתו
במיתה הכתובה בו וכו') מפי המתורגמן שלא יקליף המתורגמן
טענותיו ויקיינוהו: דהוה בייל לישני בולל ומערב הלשונות:
ודורשן כגון עין סוכר וגגות לריסין והיינו דקרו ליה מרדכי
בלשן:

מנין לכם דהאי עמקרת השבת עמא הוא: זקן אחד ביייתוסין

האם ישנו סיפורים אחרים על מרדכי בלשן?

היה ויודע שעצרת יום א' הוא עמד ותיקנה אחר
שבת כרי שיהו ישראל מתענגין ב' ימים קרא
דברים א' עליו מקרא זה *אחד עשר יום מחורב דרך הר
שס"ע"ג שער *ואם משה רבינו אוהב ישראל היה למה
איחרן במדבר מ' שנה א"ל רבי בכך אתה פוטרני
א"ל שומה ולא תהא תורה שלימה שלנו כשיחה
ויקרא כג בטלה שלכם כתוב א' אומר *תספרו חמשים
שס"ו יום וכתוב אחר אומר *שבע שבתות תמימות
תהיינה הא כיצד כאן בי"ט שחל להיות בשבת
כאן בי"ט שחל להיות באמצע השבת:

ס"ט בעי ר' זירא חיטין שירדו בעבים מהו למאי אז

ע"ג היה מספוט דברי ויכוסין: י"א יום וגו' ש"ס היה עשה
מוליך את ישראל דרך הר שער היו באין בי"א יום לקדש שהיא
סמוכה לא"י: ואם אוהב ישראל היה למה מאכזב מ' שנה
ודיקוי בעלמא קאמר ליה מאוס דהוא היה אומר דברי הנבל: לא
תהא תורה שלמה (לעולם) לדקות אדם נקכה ונקש כשיחה
בעילה שלכם דלנו יש ראיה ולכם אין ראיה: ג' יום מאמע ימים
ולא שנועות [וכתוב אחד אומר שנועות] ושנועות לא קרי אלא
אותן המתקילות באחד בשנת ומסיימות בשנת: הא כיצד הא
בי"ט ראשון של פסח שחל להיות בשבת (וממחרתו)
[דממחרתו] אחר השנת דהוא יום הנאת עומר ומתקילין לימנות
מתוקס שבע שנתות תמימות תהייה: בי"ט של פסח שחל
להיות באמצע שבת דמתקילין לימנות ממחרתו מתוקס קרא נג'
יום ולא בשנועו' שלימו' אלא מתקילין לימנות באמצע שנת:
שירדו בעבים עם המטר כשאתו העני' באוקיינוס בלעו ספינה

רבי ישמעאל פרק ששי מנחות קכו

למנחות אמאי לא אלא לשתי הלחם מאי
ממושבותיכם אמר רחמנא לאפוקי דח"ל דלא אבל
דעבים שפיר דמי או דילמא ממושבותיכם דוקא
ואפי' דעבים נמי לא ומי איכא כה"ג אין *בר כ"א
עדי טייעא נחיתא ליה רום כזבא חיטי בתלתא כדעדי
פרסי :

תניא ו' חברים עשו אנשי יריחו שלשה ברצון עא
חכמים ושלשה שלא ברצון חכמים ואלו
שברצון חכמי מרכיבין דקלים כל היום וכורכין
את שמע וקוצרין לפני העומר ברצון חכמים ואלו
שלא ברצון חכמים גודשין לפני העומר ומתירין
גמויות של הקדש של חרוב ושל שקמה ופורצין

מלחה חיטים : רום כזבא בתלתא פרסי שהיה קרקעו
אורך ג' פרסאות רום כזבא (ב' טפחים) [טפח] בזקיפת נודל :
מרכיבין דקלים כל היום של י"ד בניסן דסזירא להו לאו מלחה
קאונה היא : וכורכין את שמע מפרש בפסחים במקום
שנהגו שהיו אומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין ליתן ריוח בין
תיבה לתיבה : לפני העומר וכו' ואע"ג דאמר ר"מ לעיל מולאין
זוקי ירושלים מלאין קמח וקלי שלא ברצון חכמים דגזור דילמא
אתי למיכל מיניה התם הוא דעסיק ביה טובא בקלירה וטקיכה
וקלי והרקדה ועוד שלא במקום פסידא הוה אבל אנשי יריקו
דפסידא איכא וקלירה לקודיה שריכין להו מודה ר"מ דברצון
חכמים הוא מדע דלא שרי גדישה : [ומתירין גמויות של הקדש
בהנאה ענפים של חרוב ושקמה שהיו אומרים אבותינו לא

פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן להאכיל נשר לעניים
בשני בצורת כשבתות וי"ט דברי ר"מ א"ל ר'
יהודה אם ברצון חכמים הם עושין יהיו כל אדם
עושין כן אלא אלו ואלו שלא ברצון חכמים ועל
ג' מיחו בידם ועל ג' לא מיחו בידם :

כל קרבנות

פרק תשיעי

יו אמרי ליה יוחני וממרא למשה חבן אתה מכנים
פה לעפריים אמר להו אמרי אינשי למתא
ירקא ירקא שקול :

הקדישו אלא קורות עיקר האילן ואנו כתיב גמזיות וקא סברי
אין מעילה בגידולין ולהכי כקט קרוב וסקמה דסתמייהו לקורות
קיימי: להאכיל נשר פירות שתת האילן שנשרו רבנן גזרו
שמא יעלה ויתלוש :

יוחני וממרא (הן הם קרטומי) [ראשי מכשפים של] מלרים
אמרו לו למשה כשהיה עושה האותות לעיני פרעה שהיו
סבורין שהוא עושה אותם ע"י כישוף: חבן אתה מכנים
ע' דש"י לעפריים *משל הוא דמכנים תנן לעפריים למכור משונה הוא
בגמ' נשמיטהרי יש [שם] תבואה הרבה אף אתה עושה מכשפ' בכאן ואין
לשון ק"מ מכשפין בעולם כמותנו: אמ' להם אמרי אינשי למתא ירקא
וכן ברש"י ירקא שקול לעיר שירק גדל בה הרבה הנא ירק לשם למכור לפי
שח"ז שמתקבלין שם כל הלריך לקנות ירק כלו' אכא כמי שפיר קא
עבידכא הם אמרו לו דברי ליכנו' והוא השיב להם בעכיניהם:

כל קרבנות פרק חשיעי מנחות קכו

וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה מאי יח
שנא תקועה א"ר יוחנן מתוך שרגילין שם ע"ב
בשמן זית חכמה מצויה בהם ת"ר *וטובל בשמן ש"נ יד
רגלו זה חלקו של אשר שמושך שמן כמעין אמרו דברי לג
פעם אחת נצטרכו אנשי לודיקי לשמן מינו להם
פולמוסטו אחר אמרו לו לך והבא לנו שמן במאה
רבוא הלך לירושלי אמרו לו לך לצור הלך לצור
אמרו לו לך לגוש חלב הלך לגוש חלב אמרו
לו לך אצל פלו בשד' (הלך) [הלז] ומצאו עוזק
תחת זיתיו א"ל יש לך שמן במאה רבוא שאני
צריך א"ל הן המתן עד שאסיי מלאכתי המתין
לו עד שסיים מלאכתו לאחר שסיים מלאכתו
הפשיל כליו לאחוריו והיה מסקל ובא בדרך אמר
לזה יש לו שמן במאה רבוא כמדומה אני ששחוק
שחקו בי היהודי כיון שהגיע לעיר הביאה לו
שפחתו קומקומים של חמין ורחץ בו ידיו ורגליו
והוציאה לו ספל של זהב מלא שמן וטבל בו
ידיו ורגליו לקיים מה שנא' וטובל בשמן רגלו
לאחר שאכלו ושתו מרד לו שמן במאה רבוא
אמר לו כלום אתה צריך יותר אמר לו הן אלא
(שמן זית מפקק את הלז): פולמוסטום (ממוכה): במאה
רבוא מכיס: לגוש חלב שם מקום נקלקו של אשר:
עוזק קוסר זיתיו שקוסר סניב הזית כעין טבעת כמו עיזקתא:
הפשיל כליו לאחוריו כמו שכיר עני: מסקל מפכה אנכיס

ת
עניים
ל ר'
אדם
ועל
מכנים
למתא
א סני
לקורות
בכנ גזר
מלרים
גה שהו
מכנים
וכה הוא
כאן ואין
א ירקא
וכור לפי
פיר קא
כיכיהם:

כל קרבנות פרק תשיעי מנחות

שאין בידי דמים אמר לו אם אתה רוצה ליקח קח ואני (אבא) [אלך] עמך ואטול הדמים מדד לו שמן בשמונה עשר רבוא אמרו לא הניח אותו האיש לא סוס ולא פרד ולא גמל ולא חמור בא"י שלא שכרו כיון שהגיע לעירו יצאו אנשי עירו לקלסו אמר להם לא תקלסו לי אלא לזה שעמי שמדר לי שמן במאה רבוא והרי נושה ^{חשלי יי} בי שמונה עשר רבוא לקיים מה שני *יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב:

יש *צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך א"ר פו שמואל בר נחמני (א"ר יוחנן) אליך ולא לי ע"כ לא לאורה אני צריך שלחן בצפון ומנורה בדרום ויקרא א"ר זריקא א"ר אלעזר לא אכילה אני צריך ולא ^ח לא לאורה אני צריך *ויעש לבית חלוני שקופים אטומים. חנא שקופים (בחויץ) [מבפנים] ואטומים ויקרא כד (בפנים) [בחויץ] לא לאורה אני צריך *מחויץ ^{שבת ס"ב} מן השדה ומתוך כך מדמה לו לאותו פולמוסטוס כעני: לקלסו ^{וע"ס} לשבחו על שקנה כל כך: קומקומום יורה קטנה: מתעשר ^{כמהרס*} מראה עלמו כעשיר ואין לו כלום: מתרושש מראה עלמו כעני: יש לו הון רב כגון זה שהיה מסקל וקופר תחת זיתיו: אליך לרבותך ולהראות קנתכס לפכי: ולא לי ולא בשבילי שלא ^{*וכרס*} לאורה אני צריך: שלחן בצפון ומנורה בדרום ומזבח הזהב היה באמצע ש"מ לא לאורה אני צריך ולא לאכילה דאס ^{כגון' יש} הייתי צריך הייתי כותן מכורה סמוך לשלחן כנוהג שנעולס: ^{אחרת} *שקופים מבחויץ רבנים מנחין: ואטומים מבפנים ופיהם ^{וע"ס}

כי
לפרו
עולם
צריך
במד
לכל
עדות
במד
(אין)
ומן
קלר
שמש
הכות
והולך
לאורה
גר
הכר
וממנ
ממכר
וגו'
הכר
העב

כל קרבנות פרק תשיעי מנחות קכח

לפרוכת העדות באהל מועד עדות היא לכל באי עולם ששכינה שרויה בישראל וא"ת לאורה אני צריך והלא כל אותם השנים שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורי אלה עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שרויה בישראל מאי עדותה [אמר רבא] זה נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מדליק ובה היה מסוים :

(אין מביאים לא מחוק ולא מבושל וכו') [פיסקא פז] אין מביאין יין למקדש וכו' אלא מן הרגליות ומן הכרמים העבודין] תנא כרמים העבודים

קלר מנפכים ודרך בכאים כשעושין קלון מרקיבין אותה מנפכים שמספיעין את עוני הכותל מכל לך כדי שלא יסתום ויעכז לפני הכותל את האור קלנא ללדדין אבל היכל קלר מנפכים ומרקיב והולך ללך קוץ כדי שתלא אורה מן ההיכל ותאיר לעולם כי לא לאורה אכי לריך: עדות היא הגוכרה ולקמיה מפרש מאי עדותה: נר מערבי כה אמלעי היה פונה פיו כלפי מערב וכל שאר הכרות היו פיהם כלפי כה מערבי כדאמרין בפ' שתי הלכס: וממנה היה מדליק את שאר הכרות שנבקה היו כלן כבות קוץ ממנה ומטיבין שמנערין מן הדשן כדכתוב בבקר בבקר נהטינו וגו' וכך מערבי דולק כל היום ולערב היה מדליק ממנו שאר הכרות: מסוים ללחקר הדלקת שאר הכרות היה מכנה אותה ומטיבה וכותן בה שמן :

העבודים קפורים פעמים:

פעמים בשנה. רב יוסף הוה ליה קרנא דפרדס
דרפק ביה טפי ריפקא ועבר חמרא דדרי מיא
על חד תרין [פיסקא כיצר בודק גובר יושב וקנה
בירו זרק הגיר הקיש בקנה] תנא זרק (הגיד)
[הגיר] של שמרים גובר הקיש בקנה ולימא ליה
מימר מסייע ליה לר"י דא"ר יוחנן כשם שהדבור
יפיר לבשמים כך דבור רע ליון. ת"ר אליהם
ממואב כבשים מחברון עגלים משרון גוזלות מהר
המלך ר' יהודה אומר מביאין כבשים שגובהן
כרחבן אמר רבא בר [רב] שילא מ"ט דר' יהודה
ישעיה ל דכתיב *ירעה מקנך ביום ההוא כר נרחב:

כ כתיב *על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים
כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו
ישע' סג המזכירים את ה' אל דמי לכם מאי אמרי אמר
תלים קנ (רבה) [רבא] בר רב שילא *אתה תקום תרחם

רפיק ל' טפי רפיקא פירו פעמי': ודרי מיא על חד תרין שהי
יכול למוזגו (ביין) [במים] כפלים מן (אחד) [יין אחד] דין
דעלמא דרי על חד תלתא וזה מקבל על חד [שזה] והיינו על חד
תרין דין אחד: זרק (גיד) [גיר] שהתקיל ללאת אותו לכן שתקת
היין שלף על השמרי': הקיש הגזר ע"ג הכד (וקותס) [וסותס]
זה מיד וזה היה סימנו שלא היה רולה לדבר כל זמן שמוליקים
היין: שגובהן כרוחבן שהיו רבנין מרוב שמכוכית כמו גובהן
והיינו כר כרוב:

[שומרים מלאכים]: מאי אמרי הכך שומרים:

כ
ציון
יצחק
ומעיי
רבי
ואלא
כלים
נרות
פניה
אלא
מש
ת"ר
ומעיי
למו
לפי

כל קרבנות פרק תשיעי מנחות קכט

ציון כי עת לחננה כי בא מועד רב נחמן בר
וצחק אמר *כונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס מלי' קחו
ומעיקרא מאי הוו אמרי אמר רבא [כר רב שילא]
*כי בחר ה' בציון אוה למושב לו : פס קלב

שתי מדות

פרק עשירי

רבי יהושע בן קרחה אומר מנורה באה מן הככר פח
ואין מלקחיה ומחתותיה ונרותיה באין מן הככר ע"כ
ואלא מה אני מקיים *את כל הכלים האלה שהיו שמות כס
כלים של זהב. זהב בהדיא כתיב בו *ועשית את כס
נרותיה שבעה והעלה את נרותיה והאיר אל עבר
פניה ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור לא נצרכה
אלא לפי נרות סד"א הואיל ופי נרות אשחורי
משחר התורה חסה על ממונן של ישראל וליעבד
זהב כל דהו קמ"ל :

ת"ר *מערב עד בקר תן לה מדתה שתהא דולקת פט
ומעיקרא קודם קורבן מאי הוו אמרי כי בקר ה' נציון אוה
למושב לו [אף לעתיד לבוא עתידים המלאכים להיות שומרים
ואמר כי בקר וגו'] :

לפי נרות במקום שהסתילה דולקת : וליעבד זהב כל דהו
לאותו פי נרות ולא ליצעי זהב טהור קמ"ל ולריך זהב

טהור :

והולכת מערב עד בקר דבר אחר מערב עד בקר
 אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו
 בלבד ושיערו חכמים חצי לוג מאורחא ועד צפרא
 איכא דאמרי מלמעלה למטה שיערו וא"ד מלמטה
 למעלה שיערו מ"ד מלמטה למעלה שיערו התורה
 חסה על ממונם של ישראל ומ"ד מלמעלה למטה
 שיערו אין עניות במקום עשירות:

שתי הלחם

פרק אחד עשר

כא מנא לן דמעלין בקדש אמר רב אחא בר יעקב
 צ"ט שכשרה מערב ועד בקר שמהא כשרה אחר תמיד של בין הערבין
 ואחר כל העבודות אלא זו: ושיערו חכמים חצי לוג
 מאורחא והיכי שיערו: א"ד מלמעלה למטה שיערו שנתקלה
 כתנו שסן בכר וכשתייר בנקר ובלילה השני פיקתו עד ששיערו
 הדבר שלא היה לריך יותר מקלי לוג אפילו כליל ארוך וכן עושין
 אפי' כליל קלר ומה ששתייר בנקר זורק לקוץ וא"ד בקיץ היה
 עושה פתילה עבה ונקורף היה פתילה דקה כדי שיכלה בקיץ
 כמי בנקר: וא"ד ממטה למעלה שנתקלה כתנו רביעית ועמדו
 שס וראו שאין ספק ושוב הוסיפו עד קלי לוג: מ"ד ממטה
 ולמעלה התורה חסה על ממונן של ישראל שאו היו כותבין
 בה לוג לכתילה ומה ששתייר לקר היו שופכין לקוץ איכא
 חסרון: אין עניות במקום עשירות אין קוששין כמה ששופך לקוץ:

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות קל

ראמר קרא * את מנחות החטאים האלה ^{וודני י}
 בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח
 וגו'. בתחלה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של ^{דנניס י}
 מזבח * אשר שברת ושמתם בארון תני רב יוסף
 מלמד שהלוחות ושברי הלוחות מונחים בארון.
 מכאן לת"ח ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין
 נוהגים בו מנהג כיוון אמר ריש לקיש פעמים
 * שביטולה של תורה זו היא יסודה דכתיב * אשר ^{שס ע"ב}
 שברת (מלמד שאמר) [אמר] ליה הקב"ה [למשה] ^{שמות לד}
 וישר כחך ששברת ואמר ריש לקיש ת"ח שסרח
 אין (מנדין) [מבוין] אותו בפרהסיא שנא' * וכשלת ^{הושע ד}
 היום וכשל גם נביא עמך לילה כסהו כלילה.
 ואמר ריש לקיש כל המשכח דבר אחד מתלמודו
 עובר בלאו שנא' * רק השמר לך ושמור נפשך ^{דנניס ד}
 מאד פן תשכח את הדברים וכדר' אבין א"ר
 (אילא) [אלעאי] דא"ר אבין א"ר (אילא) [אלעאי]
 כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא
 אשר שברת ושמתם בארון משמע שהזכרים ישים בארון:
 שבטול' של תורה כגון שמנטל תורה להולאת המט
 ולהכנסת כלה: זהו יסודה כלו' מקנל שכר כאלו יושב ועוסק
 בתורה: אשר שברת ולא א"ל בלשון כעס ש"מ הסכימה עמו
 דעת שכינה כשניטל תורה ושברה משו' דמתכוין לטובה (שכשא
 משה ק"ו בעלמו ומה פסק שאינו אלא מלה אקת אמרה תורה
 כל בן ככר לא יאכל בו כל התורה וישראל לדוקי' עאכ"ו בפ'

בקר
א זו
פרא
מטה
זורה
מטה
עקב
ערכי
צו לוג
תחלה
שיערו
עושין
היה
בקין
ועמדו
ממטה
כותבין
איכא
למון:

תעשה רבינא אמר עובר בב' לאוין השמר ופן
 רב נחמן בר יצחק אמר בג' לאוין השמר לך
 ושמור נפשך מאוד פן תשכח יכול אפילו מחמת
 אונסו ת"ל ופן יסורו מלבבך במסירה מלבו הכתוב
 מדבר ר' דוסתאי בר' ינאי אומר יכול אפילו
 תקפה עליו משנתו ת"ל רק ר' אלעזר ור' יוחנן
 דאמרי תרוייהו תורה ניתנה בארבעים יום ונשמתו
 נוצרה לארבעים יום כל המשמר התורה נשמתו
 משתמרת וכל שאינו משמר את התורה אין
 נשמתו משתמרת. חני דבי ר' ישמעאל משל
 לאדם שמסר צפור דרור לעבדו א"ל כמדומה
 אתה שאם אתה מאבדת איסר אני נוטל ממך
 בדמיה נשמתך אני נוטל ממך:

כב א"ר אמי מדבריו של ר' יוסי למדנו אפי' לא
 שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק
 אחד ערבית קיים מצות *לא ימוש ספר התורה
 הוה מפיק א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי
 אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע ערבית
 ושחרית קיים מצות לא ימוש וזה אסור
 הנא על יבמתו): תקפה שלא יכול להעמיד גרסא ורק סיעוט
 הוא: נוצרה במ' יום גמר לורת הולד למ' יום נמס' כדה:
 מדבריו של ר' יוסי שאמר אפילו סילק את הישנה שחרית
 וסדר את הקדשה ערבית אין בכך כלום פי' לקס הפני'
 הישן שעמד מעט בשולחן בשחרית והקדשה עמד בערבית מעט
 קרי ליה תמיד ש"ס אפי' לא שנה אלא פרק אחד וכו': אסור

כב
 שס
 יסופע א

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות קלא

לאומרו בפני ע"ה ורבא אמר מצוה לאומרו בפני
 עמי הארץ. שאל בן דמה בן אחותו של ר'
 ישמעאל את ר' ישמעאל כגון אני שלמדתי את
 כל התורה כולה מהו שאלמד חכמת יונית קרא
 עליו המקרא הזה לא ימוש ספר התורה הזה מפיד
 והגית בו יומם ולילה צא וברוק אי זו היא שעה
 שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה
 חכמת יונית ופליגא דר' שמואל בר נחמני דא"ר
 שמואל בר נחמני א"ר (יוחנן) [יונתן] פסוק זה
 לא מצוה ולא חובה אלא ברכה ראה הקב"ה את
 יהושע שדבריו תורה חביבין עליו ביותר שנ'
 *זמשרתו יהושע בן נון נער לא ימוש מתוך האהל
 א"ל הקב"ה יהושע כל כך חביבין עליך דברי
 תורה לא ימוש ספר התורה הזה מפיד. תנא
 דבי ר' ישמעאל דברי תורה לא יהו עליך חובה
 ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן:

שמות לנ

לאומרו שלא יאמר בק"ש סגי ולא ירגיל את בכיו לת"ת: מצוה
 לאומרו וכו' דסבר משום ק"ש כוטל שכר גדול כזה כי אז תלליק
 את דרכיך ואז תשכיל אס היה עוסק כל היום כ"ש ששכרו גדול
 ומרגיל את בכיו לתורה. ל"א סברי הכך רבנן דמלי פטרי כפשייהו
 בק"ש ויתבי כולי יומא וגרסי ש"ס שכר גדול י"ס: צא וברוק כלו'
 דבר שלא יהא לעולם: ופליגא הך דר' ישמעאל דאמר קונה ללמוד
 כל היום: כל כך חביבין וכו' לא ימוש הנטיקו שלא תשתכח
 תורתו הימנו: לא יהא עליך חובה כאדם שיש לו קונ ואומר

ת
 ופן
 לך
 חמת
 כתוב
 אפילו
 יוחנן
 שמתו
 שמתו
 ה אין
 משל
 יומה
 ממך
 לא
 ופרק
 התורה
 יוחאי
 בית
 אסור
 ק מיעוט
 בדה:
 שקרית
 ס הפני'
 ית מעט
 אסור

כג אמר חזקיה מ"ד *ואף הסיתך מפי צר רחב לא
 מוצק תחתיה וגו' בא וראה שלא כמדת ^ס
 הקב"ה מדת בשר ודם מדת ב"ו אדם מסית חבר ^{איונו לו}
 מדרכי חיים לדרכי מיתה והקב"ה מסית אר
 האדם מדרכי מיתה לדרכי חיים שנ' ואף הסיתך
 ק מפי צר מגיהנם שפיה צר שעשנה צבור *כתובת
 ושמא תאמר כשם שפיה צר כך כולה צרה תי
 ישעיה ל *העמיק הרחיב ושמא תאמר למלך לא הוכנה ^ס
 ת"ל *גם הוא למלך הוכן ושמא תאמר אין ב
 עצים ת"ל מדורתה אש ועצים הרבה ושמא
 איונו לו תאמר זה שכרה ת"ל *ונחת שלחנך מלא דשן
 מתי אפרענו ואפטר כך לא יאמר אדם אשנה פרק א' ואפטר
 שאי אתה רשאי לפטור עלמך מהם :
 הסתח אדם אינה אלא לרעה כמו כי יסיתך אחיך בן אמן וגו'
 אף הסיתך הקב"ה ללמוד תורה כדי להכליל מגיהנם
 שפיה צר שיהא עשנה לצור בתוכה ולא ילא קוץ כדי שידעו
 רשעים באש ובעשן : העמיק הרחיב כיון שבא לעומק עיר
 הרקיע בגיהנם משתעי דרישא דקרא כי ערוך מאתמול תפתה
 למלך כלו' לתלמיד שפירש מן התורה לא הוכנה גיהנם שלא
 יהא כדון בה . מלך היינו ת"ק דכתיב ני מלכים ימלוכו : ושמא
 תאמר זהו שכרה של תורה שמללת מגיהנ' אבל שכר אקר א
 לה ת"ל וגו' :

המ
 א"ר
 א"ר
 עני
 וא"ר
 מינו
 סעוד
 הניא
 הלוקח
 עני דר
 מק
 דאית ב

המנחות והנסכים פרק שנים עשר מנחות קלב

המנחות והנסכים

פרק שנים עשר

א"ר (יוחנן) [חנן] *והיו חייד תלואים לך מנגד כר
 זה הלוקח תבואה משנה לשנה. ופחדת לילה קג
 ויומם זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת. ע"ב
 ולא תאמין בחייד זה הסומך על הפלטר: דנר' כח
 א"ר יצחק מפני מה נשתנה מנחה שנא' בה כה
 *נפש אמר הקב"ה מי דרכו להביא מנחה קד
 עני מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו לפני. ע"ב
 וא"ר יצחק מה נשתנה מנחה שנא' בה חמשה
 מיני טיגון הללו משל למלך כ"ו שעשה לו אוהבו
 סעודה ויודע בו שהוא עני א"ל עשה לי מהן
 חמשה מיני טיגון כדי שאהנה ממך: ודו"ק
 כמסד"א
 לאו דוקא
 אלא ג"כ
 בדלי דלות

הרי עלי עשרון

פרק שלשה עשר

תניא אותה שנה שמת שמעון הצדיק אמר להם
 שנה זו הוא מת וכו':
 הלוקח תבואה משנה לשנה שאין לו קרקע לזרוע והיינו קיין
 תלואים שאינו יודע אם יהא לו מעות לשנה הבאה:
 הפלטר נקתוס:
 עני דרכו להביא מנחה שאין לו בהמות: הו מינ טיגון סולת. נקלפי
 מקבת. ומרקשת. וקלות. ורקיקין דמקת מאפה. כל מידי מאחרי למ
 דאיה ביה שמן קרי טיגון: שאהנה ממך כלו' שתקונל לפני כהן:

טס הניא א"ר יהושע בן פרחיה בתחלה כל האומר
 עלה לה אני כופתו ונותנו לפני הארי
 ועתה כל האומר לירד ממנה אני מטיל עליו
 קומקו של חמין שהרי שאול ברח ממנה וכשעלה
 בקש להרוג דוד [תנא לאחר מפלתו של סנחריב
 יצא חוקי ומצא בני מלכים שהיו יושבין בקרונות
 של זהב הדירן שלא לעבוד ע"ז שנא *כיום ההוא
 יהיו המש ערים בארץ מצרים מדברות שפת
 קי כנען *ונשבעות לה' צבאות הלכו לאלכסנדריא
 של מצרים ובנו מזבח והעלו עליו לשום שמים
 טס שנא *כיום ההוא יהי מזבח לה' בתוך ארץ
 טס מצרים *עיר ההרם יאמר לאחת מאי עיר ההרם
 יאמר לאחת כדמתרגם רב יוסף קרתא דבית
 שמש דעתיד למיחרב אית אמר דהיא חדא
 מנהון וממאי דעיר ההרם לישנא דשמשא היא
 דכתיב *האומר לחרם ולא יזרח:

כו *הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ בהוא
 בני מרחוק א"ר הונא (אמר רב) אלו
 קי גליות שבבבל שדעתן מיושבת עליהם כבנים.
 בתחלה כל האומר עלה כו' בתקלה הייתי שוכא את הרבנות
 וכל האומ' לי כו' ועכשיו שעליתי לגדולה כו'. רבי יהושע
 בן פרקיה נשיא היה נמס' קגיגה: [מדברות שפת כנען שפת
 ישראל היושבים בארץ כנען וסיפא דקרא נשבעים נסס ה'
 לנאות:]

דעת זכרים קיושנת עליהם יותר קשל כקבות: בני בכל אין

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות קלג

ובנותי מקצה הארץ אלו גליות שבשאר ארצות
שאין דעתן מיושבת עליהם כבנות:

(אמר רבה בר רב הונא א"ר ואמרי לה אמר כח

רב כהנא אמר רב ואמרי לה) אמר רב ^{שס}

[א"ר אבא בר יצחק אמר רב חסדא ואמרי לה

אמר רב יהודה אמר רב] מצור ועד קרתגני

מכירין את ישראל ואת אביהם שבשמים מצור

כלפי מערב ומקרתגני כלפי מזרח אין מכירין לא

לישראל ולא לאביהם שבשמים איתיביה רב שימי

בר חייא לרב *כי ממזרח שמש עד מבואו גדול ^{מלאכי א}

שמי בגוים ובכל מקום מוקטר ומוגש לשמי ומנחה

טהורה א"ל שימי את דקארו ליה אלהא דאלהי

ובכ"מ מוקטר וגו' בכ"מ סלקא דעתך א"ר שמואל

בר נחמני [א"ר יונתן] אלו תלמידי חכמים העוסקי

בחורה בכ"מ מעלה אני עליהם כאלו מקטירים

ומגישים לשמי ומנחה טהורה (א"ר נחמיה) זה

הלומד תורה בטהרה (מאי היא) נושא אשרה

ואח"כ לומד תורה:

להם עול מלכות כשאר גליות שנכל ארצות:

מכירין את ישראל מכירים בכבודם הראשון ואין מכנידין

עולם: ואח אביהם שבשמים שמאמינים בהקב"ה

ואינם עובדים ע"ז: שימי את נחמיה אתה הוא שימי קכס

גדול ומקשה לי דבר זה וי"א רב לא היה זוקף עיניו אלא כושן

כל שעה משום לכיעות: זה הלומד תורה בטהרה עליו הוא

אומר לשמי ומקשה טהורה:

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

כט *שיר המעלות וגו' בכית ה' כלילות מאי כלילות
 א"ר יוחנן אלו ת"ח העוסקים בתורה כלילה ^ס
 מעלה עליהם הכתוב כאלו עוסקים בעבוד'. *לעולם ^{תלמי קלד}
 זאת על ישראל וגו' א"ר גידל אמר רב [זה] מובח ^{ד"ה כ"ב}
 בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן
 ור' יוחנן אמר אלו ת"ח העוסקים בהלכות עבודה
 מעלה עליהם הכתוב כאלו נכנה מקדש בימיהם
 ויקרא אר"ל מ"ד *זאת התורה לעולה למנחה וגו' כל
 העוסק בתורה כאלו הקריב עולה ומנחה חטאת
 ואשם אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה
 מיבעי ליה אלא אמר רבא כל העוסק בתורה
 אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא חטאת ולא
 אשם. א"ר יצחק מ"ד *זאת תורת החטאת *וזאת
 תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאלו
 הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאלו
 הקריב אשם:

ל משנה נאמר בעולת בהמה *אשה היה נוחח
 לעולם זאת על ישראל קרא הוא בדברי הימים בשלמים ^ס
 ובקרבנות משתעי לעולם הם עומדים והיכי דמי קוזק ^{ויקרא ט}
 בכוי בשמים ומיכאל עומד וכו': מ"ד זאת התורה ולא כתיב זאת
 הקוק': עולה ומנחה מיבעיא ליה דליהוי משמע זאת התורה הוא
 עולה ומנחה כו': אין צריך לא עולה דהכי משמע זאת התורה
 לעולה כלו' במקו' העולה כמו לכם בשלכם כלו' דת"ת מכפר
 עוקותיכו: בחור' חטאת כגון סדר קדשים דמייירי בהלכות עבודה:

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות קלר

ובעולת העוף *אשה ריח ניחוח ובמנחה *אשה ויקרא א
 ריח ניחוח ללמדך שאחד המרבה וא' הממעיש ^{סס נ}
 ובלבד שיכוין לבו לשמים: גמ' אמר רבי
 זירא מאי קרא *מתוקה שנת העובד אם מעט ^{קהלת ה}
 ואם הרבה יאכל רב אדא בר אהבה אמר מהכא
 *ברכות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליו ^{סס}
 כי אם ראות עיניו חניא אר"ש בן עזאי בא וראה
 מה כתיב בפרשת קרבנות שלא נאמר בהם לא
 אל ולא אלהים אלא לה' שלא ליתן פתחון פה
 לבעל הדין לחלוק נאמר בשור הגם *אשה ריח ויקרא א
 ניחוח ובעוף הדק אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה
 ריח ניחוח לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיש
 ובלבד שיכוין את לבו לשמים ושמא תאמר
 לאכילה הוא צריך ת"ל *אם ארעב לא אומר לך ^{תלים כ}
 וגו' האוכל בשר אבירים וגו' לא אמרתי לכם
 ובחו כדי שתאמר אעשה רצונו ויעשה רצונו

שנת העובד עבודת קרבן ומניאו למזבח מתוקה שנתו כשהוא
 יסן לא ירא: אם מעט אם הרבה יאכל מתן שכרו:
 ברבות הטובה קרבנות: רבו אוכליה כהנים: ומה כשרון
 לבעליו הקב"ה: כי אם ראות עיניו שזה מתכוין לטובה: לבעל
 הדין למיכין לומר רשויות הרבה הם והדבר מוכיח שזה שמו כך
 לזה להקריב לו עסקה וזה שמו כך לזה להקריב לו פרים ואלים
 לכך נאמר נכולן ריח ניחוח לה': אחד המרבה להניח קרבנות:
 כדי שתאמר אעשה רצונו להקריב לו קרבן ויעשה רצונו לפי

מנחות
 כלילות
 כלילה
 לעולם
 מובח
 קרבן
 עבודה
 בימיהם
 וגו' כל
 השאת
 זמנחה
 בתורה
 שנת ולא
 *וואת
 כאלו
 כאלו
 ניחוח
 בשמים
 דמי מזבח
 יתיב זאת
 גורה הוא
 התורה
 ת מכפר
 עבודה:

134 הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

לא לרצוני אתם זוכחים אלא לרצונכם שנאמר
*לרצונכם (תזכחו) [תזכחו]:

ויקרא יט

מסכת תולין הכל שוחטין

פרק ראשון

ב כתיב *וכי תחדל לגדור לא יהיה כך חטא וכתיב
*טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם

דברים כג
קהלת ט

ותניא טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר דברי
ר"מ ר' יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר ומשלם:
א *ומלך ישראל ויהושפט מלך יהודה יושבים

ה שהוא לריך לו ואשקדנו : לא לרצוני אתם זוכחים כלומר לא
להכאתי (שאני) [שאני] רובה להכריק אתכם לעשות על
כרמכם : לרצונכם ללודך עלמכם לקיים מלותי שתהא לכם
כפרה בכך :

לא יהיה כך חטא הא אם תדור יהיה כך חטא : טוב אשר לא
תדור לעילמיניה כתיב את אשר תדור שלם ואם"ה טוב אשר לא
תדור שמא תדור ולא תשלם הכי מפרש לה ר"מ : טוב מזה ומזה
מנודר ומשלם ומנודר ואינו משלם : שאינו נודר כל עיקר
שהרגיל בכדרי"נא לידי לא יקל דברו : ר"י אומר טוב מזה ומזה
נודר ומשלם דהכי משמע טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם
אבל משתדור ומשלם לא שהוא טוב מכלם :

הכל שוחטין פרק ראשון חולין קלה

איש על כסאו מלובשים בגדים כגורן פתח
שער שומרון מאי גורן אילימא גורן ממש אטו
שער שומרון גורן הורה אליה כי גורן דחנן
סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואין
זה את זה. *והעורבים מביאין לו לחם ובשר
בבקר ולחם ובשר בערב אמר רב יהודה אמר
רב מבי טבחי דאחאב מביאין לו על פי הדבור
מאי עורבים אמר רבינא עורבים ממש:

תניא *מן הבהמה להביא בני אדם שדומין ב
לבהמה מכאן אמרו מקבלין קרבנות
מפושעי ישראל כדי שיחזרו בהם בתשובה חוץ
מן המומר לנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא
*וכל היבא דכתיב בהמה גריעותא היא והא כתיב ע"ב
*אדם ובהמה תושיע ה' ואמר רב יהודה א"ר תליס לו

כי גורן היו יושנים בקיבה וזריעות ונאגודה אקת כסנהדרין
שאין קושדין זה את זה: שיהו רואין זה את זה להיות שומעין
איש דבר קצרו ומתוכך זה עם זה עד שחלא הוראה כהלכה
שאלו היו יושנים בשורה שלא בעיגול אין בני ראש השורה רואה
את בני סוף שורתו ובעגולה שלימה לא היו יושנין כדי שיהא מקום
ללאת ולבא: ע"ש הדבור שהקב"ה התירו לפי שעה דכתיב ואת
העורבים לוייתי לכלכלך שס:

מפושעי ישראל משמע מזידים כדתיבא במס' יומא פשעים אלו
המרדים וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי והיינו מומר:
גריעות' היא דאוקמת דפושעים קרי בהמה:

ח"א פ
סוט' פ"ב
וע"ש
נמהרש"פ

חיות
באמר
כתיב
שלם
דברי
שלם:
טבים
אמר לא
ות על
לכס
שר לא
אשר לא
ומזה
עיקר
ומזה
תשלם

אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ומשימין עצמן
כבהמה התם כתיב אדם ובהמה הכא בהמה
לחודה כתיב וכל היכא דכתיב אדם ובהמה
מעליותא היא והכתיב *וורעתי את בית ישראל
אדם וזרע אדם וזרע בהמה התם קא חלקיה קרא זרע
אדם לחוד וזרע בהמה לחוד:

ג רבי שמעון בן אלעזר שדריה ר' מאיר לאתויי
חמרא מבי כותאי אשכחיה ההוא סבא
א"ל *ושמרת סכין בלועיך אם בעל נפש אתה
הלך ר"ש בן אלעזר וספר דברים לפני ר"מ וגזר
עליהם מ"ט אמר רב נחמן בר יצחק דמות יונה
מצאו להם בראש הר גריזים שהיו עובדים אותה
ור"מ לטעמיה דחייש למיעוטא וגזר רובא אטו
מיעוטא. פשטיה דקרא במאי כתיב בתלמיד
היושב לפני רבו דתנא ר' חייא *כי תשב ללחום

שהם ערומי בדעת כאלם הראשון ומשימין עצמן כבהמה לכאי
רוח: וזרע בהמה ומוקמי לה צמס' סוטה לא קרא ולא שנה
ולא שמש תלמידי סכמים עליו הכתוב אומר וזרעתי את בית
ישראל זרע אדם וזרע בהמה כלו' הסכמים והנזורים כולם
אזרעם לפרותם ולרבותם:

אם בעל נפש אתה אם אדם כשר אתה כדאמרינן בעל כפש לא
ילתות אדם כשר: בלועיך בלסייך כלו' התקוק על ירך ולא
תעשה זאת: מצאו להן אותם היושבים בהר גריזים וכעשו
מומרים לע"ז [ואע"ג דרוב כותים לאו מהר גריזים היו ר"ק

הכל שוחטין פרק ראשון חולין קלו

את מושל בין חבין את אשר לפניך ושמת סכין בלועיך וגו' אם יודע תלמיד ברבו שיוודע להחזיר לו טעם בין ואם לאו תכין את אשר לפניך ושמת סכין בלועיך אם בעל נפש אתה פרוש הימנו: העיד ר' יהושע בן זרוו בן חמיו של ר"מ לפני ד רבי על ר' מאיר שאכל עלה של ירק ^{ס"ע"ז}

בבית שאן והתיר רבי את בית שאן כולה על ידו חברו עליו אחיו ובית אביו אמרו לו מקום שאבותיך ואבות אבותיך נהגו בו איסור אתה תנהוג בו היתר דרש להם מקרא זה *וכחת נחש מ"ב יח הנחושת אשר עשה משה כי עד הימים ההם

לטעמיה דקייט למיעוטא וכו']: את מושל גדול בתורה: אם יודע ברבו שאם ישאלכו ישיב לו טעם: בין שאל: ואם לאו תכין את אשר לפניך מעלמך ואל תשאל ותזייטכו: ושמת סכין בלועיך בתריה דהאי קרא כתיב כלומר התקזק עלמך ועלזר פיק מלשאל: אם בעל נפש אתה ומתאוה לשאל ולעמוד על העיקר מאי תקמיה פרוש הימנו:

עלה של ירק ולא עישר: והתיר רבי ע"פ עדות זו: את בית שאן כולה לאכול ירק שלה ופירות האילן בטבלן קס"ד קסז ר"מ לאו מא"י הוא ומעשר דגן בק"ל הוא כוהג מדרבנן הואיל ובארץ דאורייתא אכל מעשר ירק דבארץ גופה מדרבנן לא גזרו מידי בק"ל דאי מא"י היא אע"ג דר"מ ורבי אפר הקורבן הוה הא קיימא לן מעשר דגן דאורייתא וירק דרבנן דקדושה אפרוכה דעזרא קדשה אף לעמיד [לכא כדקמחי התיר רבי את בית שאן מכלל דשאר מקומות כנהג בהן]: וכחת את נחש הנחושת

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחשתן
אפשר בא אסא ולא ביערו בא יהושפט ולא
ביערו והלא כל ע"ז שבעולם אסא ויהושפט
ביערום *אלא מקום הניחו לו אבותיו להתגדר בו
אף אני מקום הניחו לי אבותי להתגדר בו מכאן
לת"ח שאמר דבר הלכה שאין מויתחים אותו ואמרי
לה אין מויתחים אותו ואמרי לה אין מויתחין
שמות כח אותו מ"ד מויתחין דכתיב *ולא יזח החשן ומ"ד
איכה ג אין מויתחים דכתיב *כי לא יונח לעולם ה' ומ"ד
מויתחין דתנן משרבו וחוחי הלב רבו מחלוקת
בישראל:

ה אין הקב"ה מביא תקלה ע"י בהמתן של צדיקים
סס דר' פנחס בן יאיר הוה קא אויל לפדיון
שבויים פגע ביה בגינאי נהרא א"ל גינאי חלוק לי

צזוקיה מלך יהודה כתיב: מקום הניחו כשיצאו צנינו אחרינו
אס לא ימלאו מה לתקן צמה יגדל שמש: להתגדר להתגדל:
מכאן שראינו שקבל רבי עדות זו ולמד הימכה אע"פ שדבר
תימה הוא שהרי מעולם היו כוהנים בו איסור למדכו שאין
מויתחין ת"ק האומר דבר הלכה קדשה לאמר לא שמעת: אין
מויתחין אין מצדילין אותו משמועתו לאמר קזור כך: מויתחין
משקלין את דבריו: מויתחין לאמר גאותך גרמה שלא הטית און
לשמוע דבר כהלכתו מפי רבך. ל"א מגביהין ומסלקין אותו
מדבריו: וחוחי לשון גבהות שלא דקדק מפי רבו כל לרכו וסמכו
על לבם:

גינאי שם הנהר: הרבה: שם גינאי הרבה: הרבה: הרבה: הרבה: הרבה:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין קלו

מימיו ואעבור בך א"ל אתה הולך לעשות רצון
קונך ואני הולך לעשות רצון קוני אתה ספק עושה
ספק אי אתה עושה ואני ודאי עושה א"ל אם
אי אתה חולק גזורני עליך שלא יעברו בך מים
לעולם חלק ליה הוה ההוא גברא דהוה דארי
חיטי לפסחא א"ל חלוק ליה נמי להאי דבמצוה
עסיק חלק ליה הוה ההוא טייעא דלוו בהדיהו
א"ל חלוק ליה נמי להאי דלא לימא כך עושין
לבני לזיה חלק ליה אמר רב יוסף כמה נפיש
האי גברא ממשרה ושחין רבון דאלו החם חד
זמנא והכא חלת זמני ודלמא הכא נמי חדא זמנא
אלא כמשה ושחין רבון איקלע ליההוא אושפיזא
רמו ליה שערי לחמריה לא אכל *חבטינהו לא ס"ע"נ

רצון קוני כל הנמלים הולכים אל הים בגזירת המלך: ספק
עושה שמא לא יתנו לך נפדיון: דבמצוה עסיק דכתיב
ושמרתם את המלות דמתקלת טסיכה והרקדה נעינן שימור
לשם מלה: דלוו בהדייהו נתקצר עמס נדרך: טייעא סוקר
ערבי: כך עושין בתמיה: לבני לזייה לבני קנורה שמכיו
והולך: דלמא הכא נמי חדא זימנא אלא מתיירא היה
שלא יקזרו המים וישטפו השמים והיה מדבר עליהן שימתין להם
הנהר: כמשה ושחין רבון שחלק להם ים סוף: חבטינהו
נכפה קנטינהו לנקותם ויכ"ר בלע"ז וליכא למימר לשון דישה
דמעיקרא היו עומדין בקליפתן דא"כ אמאי לא אכלה מעיקרא
הרי לא כתשינו נמעשר עד שיתמקו נכרי דכתיב ראשית דגכך

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

אבל נקרינהו לא אכל אמר להו דלמא לא מעשרין
 עשרינהו ואכל אמר ענייה זו הולכת לעשות רצון
 קונה ואתם מאכילין אותה טבליים. שמע רבי
 נפק לאפיה א"ל רצונך סעוד אצלי א"ל הן צהבו
 פניו של רבי א"ל כמדומה את שמודר הנאה
 מישראל אני. ישראל קדושים הן יש רוצה ואין
 לו ויש שיש לו ואינו רוצה וכתיב *אל תלחם
 לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו כי כמו שער
 בנפשו כן הוא אכול ושתה יאמר לך ולבו כל
 עמך ואתה רוצה ויש לך השתא מיהא מסרהיבנא
 ותכן בהדיא מאכילים לבהמה לקיות ולעופות עד אשר ימק
 דכל אכילת בהמה קשיב אכילת עראי: נקרינהו בידיים מן
 האנשים והפסולות: שמע רבי דהוה קאתי ר' פנחס: רצונך
 סעוד אצלי יהי רצונך לסעוד אללי: צהבו פניו שמק מפני שלא
 היה רגיל ר' פנחס ליהנות משל אחרים כדלקמן: א"ל ר' פנחס
 וכי סבור היית שמודר הכאה מישראל אני: ישראל קדושים הם
 וראוין ליהנות מהם: אבל יש רוצה לההנות אחרים משלו ואין
 יכולת בידו וממכו איני רוצה ליהנות שלא אכביד עליו: ויש שיש
 יכולת בידו ואינו רוצה לההנות אחרים ואע"פ שאומרים צא
 וסעוד אין לבו קפץ ואיני כהנה ממכו מאוס דכתיב אל תלקס
 לקס רע עין: אל תלחם אל תסעוד לקס לשון סעוד' כדכתיב
 מדוע לא באתם אל הלקס וכתיב בלשנך מלכא עבד לקס רב:
 כמו שער כאלו אתה פותק שער בנעכו וי"א לשון קרירות כמו
 והמאכילים השוערים: מסרהיבנא לשון בהלה ומהירות כלו' לרף

חשלי כג

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

קוברים איש והנה ראו את הגדוד וישליכו את
 האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות
 אלישע ויחי ויקם על רגליו א"ל רב פפא לאביו
 ודלמא לקיומי ביה ברכתא דאליהו דכתיב *ויהי
 נא פי שנים ברוחך אלי א"ל אי הכי *היינו
 דחנינא על רגליו עמד ולביתו לא הלך אלא במה
 איקוי כדא"ר יוחנן שריפא צרעת נעמן שהיה
 שקולה כמת שנא *אל נא תהי כמת אריב"ל
 למה נקרא שמם ימים שאימתן מוטלת על הכריות
 דא"ר חנינא מימי לא שאלני אדם על מכת פרדה
 לבנה וחיה והא קא חזינא דחיי אימר וחירת
 כדא"ר קמא: קוברים איש רשע היה ולא כיתן ליקבר אלל
 לדיקים: ויגע האיש בעצמות אלישע ויחי ואלו נקייו כשרלה
 להקיות בן השוכמית הולרך לשום פיו על פיו ועיניו על עיניו
 לנקש רמזים: ודלמא לקיומי ברכתא דאליהו דלא סגי שלא
 תתקיים דכתיב בלדיקים ותגור אומר ויקם לך ולאו משום אלישע
 הוה: פי שנים אליהו הקיה בן הלרפית ואלישע בן השוכמית
 ולריך להקיות עוד אקד: אי הכי דלקיומי ברכתא דאליהו: היינו
 דחנינא בתמיה ואי משום ברכתא דאליהו היה לריך להקיות משום
 כמו שעשה אותו שהקיה אליהו אלל לאו ש"ס משום אלישע הוה
 ולא היה לריך לאלישע אלל לסלקו מאללו והקיייהו עד שנסתלק
 משם: אל נא תהי כמת בלרעת מרים כתיב: למה נקרא שמן
 דכודכיייתא ימים דכתיב אשר מלא את הימים: לא שאלני ר'
 קנינא רופא היה ושהכא מייתי לה במס' יומא דהוליאו לו: וחיה
 משמע שמת המוכה: וחייית לשון כקנה ואמכה קאי שאין מתרפאת:

ו"נ ב
 ודכר יב
 (*א"ה
 שחיית
 נשם הגאון
 ודכר"ן
 חלובלין
 דדייק
 ודקאיש
 קס על
 רגליו ולא
 קס אלישע
 והלך משם
 אלל דהוה
 ליה
 גריעותא
 דגדולים
 בחייתתן
 יותר וכו'
 ודו"ק

הכל שוחטין פרק ראשון חולין קלט

והא קא חוינא דמיתסי דחיוון ריש כרעייהו
קא אמרינן:

* אין עוד מלבדו א"ר חנינא ואפילו כשפים ההיא ^{סס}
אתתא דהורז קא מהדרא למשקל עפרת ^{דנריס ד}
מתותיה כרעיה דר' חנינא אמר לה שקולי לא
מסתייעא מלתיך אין עוד מלבדו כתיב והא"ר
יוחנן למה נקרא שמם כשפים שמכחישון פמליא
של מעלה שאני ר' חנינא דנפישא זכותיה וא"ר
(אלעזר) [חנינא] אין אדם נוקף אצבעו מלמטה
אא"כ מכריוזין עליו מלמעלה שנא' *מה' מצעדי ^{תליס לו}
גבר כוננו *ואדם מה יבין דרכו א"ר אלעזר דם ^{חשלי כ}
ניקוף מרצה כדם עולה. אמר רבא בגודל ימין
ובניקוף שני והוא דקאויל לדבר מצוה אמרו
עליו על ר' פנחס בן יאיר מימיו לא בצע על
פרוס' שאינה שלו ומיום שעמד על דעתו לא נהנה
מסעודת אביו:

אין עוד מלבדו משום ר' חנינא קקט לה: ואפי' כשפים אינם
מלבדו כלו' שלא מדעתיה כלו' שאם לא כגזרה גזרה מלפניו
אין מריעין לו לאדם: מהדרא מקזרת וטורקת שלא יבין:
למשקל עפרא לעשות לו כשפים להמיתו: כשפים כוטרקון
שזכאיטין פמליא של מעלה שלא גזרו על אדם זה למות והוא
מת ע"י כשפים: נוקף כוגף אשופיו"ר בלע"ז: מכריוזין גזרו עליו:
מרצה מכפר: גודל ימין מפני שהוא כוגף בכך ומלטער הרבה:
ובניקוף שני קודם שנתרפא הראשון: בצע ברכת המוליא שלא
רצה לאכול כזית משל אחרים ע"כ:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

ז אומר רב יהודה אמר רב ת"ח צריך (שידע)
 ט [שילמד] ג' דברים כתב שחיטה ומילכה
 ורב (חנינא) [חנני'] בר שלמיה משמיה דרב
 אמר אף קשר של תפילין וברכת חתנים וציצית:
 י בית אפל אין פותחין בו חלונות לראות את נגעו ה"מ
 ע"ג היב' דלא איתחזק אבל היכא דאיתחזק איתחזק:
 יג אומר מר שחיטת נכרי נבלה וניחוש שמא מין
 ע"ג הוא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבורה
 אין מינים באומות והא קא חזינן דאיכא אימא
 אין רוב אומות מינים סבר לה כי הא דאמר רב
 חייא בר אבא א"ר יוחנן אומות שבח"ל לאו עובדי
 עבודה זרה הן אלא מנהג אבותיהן בידיהן:

כתב לכתוב שידע לתמוס שמו אלו ישב בדין או לעדות: שחיטה
 לאתן ידו בכך אפילו שנקי בהלכותיה: קשר של תפילין
 יש בו אומנות שעשוי כמו אות ד' שיהא כראה בהן שד"י השי"ן
 חקוקה בקמטי התפר כעין שי"ן ורלועה קטנה כפולה ותלויה
 כעין יו"ד והקשר עשוי כעין דל"ת:

בית אפל שצריך לפתוק בו חלונות לראות הנגע פוטרים אותו
 לגמרי כדכתיב כנגע כראה לי בבית לי ולא לאורי שאם
 עמד במקום אפל ולריך שם להדליק את הנר אינו נגע: דלא
 איתחזק כל זמן שלא ראה הכהן את הנגע במראותיו שהיה
 מקום אפל ואין מראהו כיכר אבל כגע שעומד אצרי הדלת וכבר
 הכיר שהוא נגע ואין לריך קלון אלא להעמידו במקומו פותחין:
 אין רוב אומות מינים הילכך הוה להו מיכיס מיעוטא ולמיעוטא
 לא חיישינן:

הכל שוחטין פרק ראשון חולין

שנים שוב אינו רואה ר' יוסי אומר ג' שנים שנא' ^{דכיאל א}
 *ולגדלם שלש שנים [וללמדם ספר ולשון כשדים] ^{אינו לשון}
 ואידך שאני לשון כשדים דקליל ואידך שאני ^{ססוק רק}
 הלכות עבודה דחקיפין: ^{הוכחון}
 אמרו עליו על ר' חנינא שהיה בן שמונים שנה ^{הוא זה}
 והיה עומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ^ט
 שס"ע"זנועל מנעלו א"ר חנינא חמין ושמן שסכחני אמי
 בילדותי הם עמדו לי בעת זקנותי:

ה ש ו ח ט

פרק שני

י דרש עובר גלילאה בהמה שנבראת מן היבשה ^{כז}
 הכשרה בשני סימני' דגים שנבראו מן המי'
 ע"כ הכשרן כולא כלום עוף שנברא מן הרקק הכשרו
 בסי' א' אמר רב שמואל קפוטקאה חדע שהרי
 עופות יש להן קשקשים ברגליהם כדגים ועוד
 ראשית א' שאלו כתוב אחד אומר *ויאמר אלהים ישרצו
 לתלמוד ללמוד הלכות עבודה: שלא ראה סימן יפה לומד
 ושוכך: ר' יוסי אומר כג' שנים לריך שיהא רואה
 סי' יפה במשכמו: דחקיפין להוריד המשכן לפרקו ולנטותו
 להעמיד קרסיו וקרשיו והשיר לקרצן צפה ונכלי:
 מן היבשה לפיכך יש לו קיות צרי' וקזק: רקק גרביל"א שיש צה
 מים ויבשה: חדע שמן הרקק כנראו: ועוד שאלו קונטריקון
 ההגמון שאל את ר"ג שאלות הרבה והס זכורות וגס זאת שאלו

השוחט פרק שני חולין קמא

המים שרץ נפש חיה ועוף ועופף על הארץ אלמא
ממיא איברו וכתיב *ויצר ה' אלהים מן האדמה ^{ראשית ב}
כל חית השדה וכל עוף השמים אלמא מארעא
איברו א"ל מן הרקק נבראו ראה תלמידיו
מסתכלים זה בזה אמר להם קשה בעיניכם
שרחיתי את אויבי בקש מן המים נבראו ולמה
הביאן אל האדם לקרות להם שם וי"א בלשון
אחרון אמר לאותו הגמון ובלשון הראשון אמר
להם לתלמידיו משום דכתיב על ויצר:

^{איתא בנזכרה התו את הדאש נכת אחת פסולה וע"ו פריך הגמ'}

מה"מ אמר שמואל דאמר קרא *חץ שחוט ל
לשונם מרמ' דבר תנא דבי ר' ישמעאל ע"כ
אין ושחט אלא ומשך וכן הוא אומר *זהב שחוט ^{ירחיכה ט}
ואומר חץ שחוט לשונם מרמה דבר מאי ואומר ^{ו"א י}

והכא תכ"י משום גררא דעופות: שרץ נפש חיה ועוף
אלמא ממיא איתבריאו עופות: ולמה הביאן אל האדם ר"ג
קאמר לה כלו' ולמה נכתבו כאן משום קריאת שם: לקרות להם
שם וה"ק וילר מן האדמה כל קית השדה ואת כל עוף השמים
לראות מה יקרא לו ולאו איכיר' קאי: משום דכתיב ואת כל
עוף השמים: על ויצר דמשמע דאילירה כמי קאי. ל"א משום
דכתיב על כלו' מקרא קטא גופיה משמע דמן הארץ איתבריאו
דכתיב על הארץ דמשמע דמיכה איתבריאו וכתיב כמי בקרא
בתרא ויילר מן האדמה זה שמעתי וראשון כראה בעיכי:

חץ שחוט מה קן הולכת במשיכה אף שקיטה במשיכה: זהב
שחוט משך שהוא רך ומשכין אותו כעין שעושין לורפי נקשת

וכי תימא זהב שחוט שנטווה כחוט הוא ת"ש
 חץ שחוט לשונם רבא הוה כדוק להו גירא לר'
 יונה בר תחליפא ושחט בת עופא בהדי דפרח:
 יא כתיב *ואמר אהה ה' אלהים הנה נפשי לא
 לז מטומאה ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי
 ע"ז ועד עתה ולא בא בפי בשר פגול. הנה נפשי לא
 יזקאלח מטומאה שלא הרתרתי ביום לבא לידי טומאה
 בלילה. ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי שלא
 אכלתי בשר כוס כוס מעולם. ולא בא בפי בשר
 פגול שלא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם
 משום ר' [נתן] אמרו שלא אכלתי מבהמה שלא
 הורמו מתנותיה:

אימא בנזשנה שחוט לשט סדיס וכי שחיטמו פסולה וע"ז פדיק סגמ'
 מ פסורה אין זבחי מתים לא ורמינהו השוחט

קוטין עבשין מהן מקטין: שננטווה כחוט ושקוט כמו שקוט אבל
 שקט לאו לשון עשיכה הוא: בדק להו גירא מפנימה:
 הנה נפשי לא מטומאה יזקאל קאמר ליה להקב"ה לפי שהיה
 אומר לו קד לך קטין ושעורים וגו' ועוגת שעורים תאכלכה
 והיא בגללי זואת האדם וגו': מקרה יוס ומקרה לילה לא כתיב
 בקרא ולא גרסינן ליה: לידי טומאה קרי: כוס כוס שקוט שקוט
 שלא תטות לפי שמסוככת היא דנבלה ממא ליכא למימר דא"כ
 מאי רבותיה: שהורה בה חכם שכולד בה ספק והולךך לשאול
 לקכס להתירו: מתנותיה הזכוע והלקיים והקבה ואע"פ שהוא
 היה כהן ובלא הרמה יכול לאוכלה:

זבחי מתים ליאמר בהכא' כדין תקרובת ע"ז שאסורה כמת ומת

השוחרט פרק שני חולין קמב

לשם הרים לשם גבעות לשם נהרות לשם
מדברות לשם חמה ולבנה לשם ככבים ומזלות
לשם מיכאל שר הגדול לשם שלשול קטן
הרי אלו זכתי מתים אמר אביו לא קשיא הא
דאמר להר הא דאמר לגדא דהר דיקא נמי
דקתני דומיא דמיכאל שר הגדול ש"מ:

אלו טריפות

פרק שלישי

תנא רבי ישמעאל *זאת החיה אשר תאכלו יב

אסור בהנאה דכסקא לן מותמת שם מרים וגמר שם שם
מעגלה ערופה: מיכאל ושלשול קטן כלו' לשם גדולים שכל
הבריות או לשם קטן שכולם: שלשול תולעת: מתני' דאמר
לשם הר הר אינו נעשה ע"ז דכתיב אלהיה' על ההרים ולא
ההרים אלהיהם במס' ע"ז הילכך [לשמן] לא מקרי זבקי מתים
ומיהו פסול' מלאכול משום דדמיא לשקיתת ע"ז ומיקלפא בה
וכדתכן לקמן האוקט לשם כידר וכידב שקיטתו פסול' משום דדמי
לשוקט קדשים נמוך: לגדא דהר למלאך הממוכה על ההרים:
דומיא דמיכאל דלאו מקובר הוא ובעלי קיים אע"ג דלא מיתסרי
משו' ע"ז כדק"ל בתמור' מדאסר רמכא כענד לגבוה מכלל
דלהדיוט שרי מיהו אלהות מקרי כדכתיב הן כזבא את תועבת
מלרים וכתיב וראית את השמש ואת הירק ואת הככבים ואת כל
לבא השמים:

מלמד שחפס הקב"ה מכל מין ומין והראת
 לו למשה וא"ל זאת אכול וזאת לא תאכל:
 מג [תניא ניקבה הקבה ניקבו הדקים טרפה ר' יוסי
 בר יהודה אומר אף ניקבה המרה] א"ר
 יצחק בר יוסף א"ר יוחנן מאי אהדרו ליה חבריה
 לייב טו לר' יוסי בר יהודה *ישפוך לארץ מרירתי ועדיין
 איוב קיים א"ל אין מזכירין מעשה ניסים דאי לא
 טס תימא הכי *יפלה כליותי ולא יחמול מי קא חיי
 טס נאלא ניסא שאני דכתיב *רק את נפשו שמור
 הכא נמי ניסא שאני:

וג תניא דן את הדין זיכה וחייב טמא וטהר אסר
 מד והתיר וכן העדים שהעידו כלם רשאים
 ע"נ ליקח אבל אמרו חכמים הרחק מן הכיעור ומן
 הדומה לו:

יד אמר רב חסדא אי זה תלמיד חכם זה הרואה
 טס טרפה לעצמו. ואמר רב חסדא אי זה
 יפלה כליותי היינו לקותא וטרפה: אין מזכירין מעשה ניסים
 להניא ראיה מהם: רק את נפשו שמור מכת עוות הכהו
 ולכך כלטוה לשמור כפשו כדאמרינן בהשומפין גדול לערו של שטן
 משל איוב משל לאומר לעבדו שצור הקצית ושמור ייכה:
 דן את הדין על שדה או על טלית בין זה לזה וכן עדים שהעידו
 על שדה או על טלית שהוא של פלוני: כולן רשאים ליקח
 אותו קפץ: הרחק מן הכיעור שלא יאמרו בשביל כן זיכהו לזה
 שיתכנה לו בזול:

הרואה טרפה לעצמו כשכולד ספק טריפות צנהמתו וכרא'

אלו טריפות פרק שלישי חולין קמג

*שונא מתנות יחיה זה הרואה טרפה לעצמו. דרש ^{מסלי טו} מר זוטרא משמיה דרב חסדא כל מי שקורא ושינה ורואה טריפה לעצמו ושמש ת"ח עליו הכתוב אומר *יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך רב ^{מלי קכח} זכיד אמר זוכה ונוחל שני עולמות העה"ז והעה"ב אשריך בעה"ז וטוב לך לעה"ב ר' אלעזר כי הו משדרי ליה מבי נשיאה מידי לא שקיל וכי הו מזמני ליה לא אזיל אמר לא בעי מר דאיחי דכתיב *ושונא מתנות יחיה ר' זירא כי משדרי ^{מסלי טו} ליה לא שקיל כי הו מזמני ליה אזיל אמר אתייקורי הוא דמתייקרו בי:

תניא *כה תברכו את בני ישראל ר' ישמעאל ^{טו} אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים ^{מט} לכהנים עצמן לא למדנו כשהוא אומר ואני ^{מדברי ו} אברכם הוי אומר כהנים מברכים לישראל והקב"ה מברך לכהנים ר"ע אומר למדנו ברכה לישראל זו טעם לאיסור וטעם להיתר ואינו קם עליה ואוסרה: הרואה טרפה לעצמו ודאי שוכח מתנות אקריס הוא שאף על שלו אינו קומד להכריע להיתר: ושמש ת"ח (גמ') לתרץ טעמי המשכה ומשכיות הסותרות זו את זו והיינו תלמוד: יגיע כפיך כי תאכל דכיון שעל שלו אינו קומד כ"ש שאינו קומד בשל אקריס לגכוב ולגזול: מזמני ליה לאכול אללס: אתייקורי מתייקורי בי מתכנדים הם צמה שאני סועד אללס והכאתם היא ואין זו מתכה:

מפי כהנים מפי גבורה לא למרנו כשהוא אומר
ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכין לישראל
והקב"ה מסכים עליהם אלא ר"ע ברכה לכהנים
ראשי ינמנ"ל א"ר נחמן בר יצחק *מואברכה מברכין
וסומניך ישמעאל כהנא מסייע כהני דמוקי לה
לברכת כהנים במקום ברכה דישראל :

נא אמר רב מנשיא הני דכרו דגנבי גנבי אין חוששין
משום ריסוק איברים מ"ט כי שדו להו
אמתנייהו שדו להו כי היכי דלירהטו קמיהו אהדרינהו
ודאי חיישינן וה"מ דאהדרינהו מחמת יראה אבל
מחמת תשובה תשובה מעלייתא הוא דעבדי :

נד [פיסקא ואלו כשרות כבהמה ניקבה הגרגרת
או שנסדקה] עד כמה תחסר [רשב"ג
ע"ג

אומר עד כאיסר האיטלקין] אמר זעירי אתון דלא
מיתחמי לכוון שיעורא שיעוריה כדינרא קורדנאי
והוי כפשיטא זוטרתו ומשתכחא ביני פשיטו

במקום ברכה דישראל אלל זרכת ישראל דהכי עדיפא ומשמע
שמתזכרים הם עם השאר :

דגנבי גנבי ומז ליכיס אותן למעלה מכותלי הקצר ונוסלין לארץ :
אמתנייהו על מתניהם נוסלים ואין כהפכין על גבן
שיתפרקו קוליותיהן : אהדרינהו דרך למעלה מן הכותל : ודאי
חיישינן דלא איכפת להו כל היכי דנפלי :

[דלא מיתחמי לכוון שיעורא שלא ראיתם איסר האיטלקי
מימכס] : דינרא קורדינאה אותו היו מכירין ומתרי

אלו טריפות פרק שלישי חולין קמד

דפומבדיתא א"ר חנא פתוראה עילאי מינאי הוה קאי בר נפחא ובעא מינאי דינרא קורדינאה לשעורי ביה טריפתא ובעית למיקם מקמיה ולא שבקני א"ל שב בני שב אין בעלי אומנות רשאי לעמוד מפני ת"ח בשעה שעוסקים במלאבתם ולא והתניא כל בעלי אומנות עומדים מפניהם ושואלין בשלומן ואומרים להם אחינו אנשי מקום פלו' בואכם בשלום א"ר יוחנן מפניהן עומדין מפני ת"ח אין עומדין א"ר יוסי בר אבין בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי מפניהן עומדים מפני ת"ח אין עומדים ממאי דלמא כדי שלא תהא נמצא מכשילן לעתיד לבא:

בתיב *הוא עשך ויכוננך מלמד שברא הקב"ה טו

אררט הוא: רבי חנא פתורא' אולקני היה והיו לפניו מעצעות הרבה: אין בעלי אומנות העוסקין במלאכת אחרים והוא אולקני היה משתכר בשל אחרים למקלה ולריך להזהר ולתת עיניו אס ולהשתדל עם כל העוברים לשאול מה הם לריכים והכי תניא בתוספתא המושיב את קבירו בקנות למקלית שזכר אס היה אומן לא יעסוק באומנותו לפי שאין עיניו על הקנות בשעה שעוסק באומנותו: [עומדים מפניהם אומניי בכורים קאי במס' בכורים]: מפניהם עומדים לכבדם כדי שיהו רגילים לבא: חביבה מצוה בשעתה לריכין אנו לקבנה: מכשילן אס לא יראוס להם פנים להוביס ודרך כבוד לא ירגילו לבא מפני הטורח:

בר ע"ב דברי לב

לין
אומר
שראל
בהנים
ברכיך
קאי לה
:
וששין
ו להו
דינהו
אבלי
כדי:
גרת
שב"ג
ון דלא
רדנאי
שיטו
ומשמע
לארץ:
על גבן
ודאי
אטלקי
ומהרי

כונניורז באדם שאם נהפך אחד מהם אינו יכול לחיות. תניא היה ר"מ אומר הוא עשך ויכוננך כרכא דכולה ביה ממנו כהניו ממנו נבואו זכריי ממנו שריו ממנו מלכיו שנא *ממנו פנה ממנו יתד וגו'. ההוא רומאה דחזויה להתוא גברא דנפל מאיגרא לארעא פקע כרסיה ונפק מעייניה אתוה נז לבריה ושחטיה קמיה *באחיות עינים אינגיד ואיתנח עול למעייניה וחייטי לכרסיה:

יו אמרו עליו על ר' שמעון בן חלפתא שעסקן בדברים איה וכו' מאי עסקן בדברים ^{שס ע"ג} ושליו אמר רב משרשיא דכתיב *לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם אשר אין לה קצין שוטר ומושל תכין בקיץ לחמה אמר איזיל אחוי אי ודאי הוא דלית להו מלכא אול בתקופת תמוז פרסיה לגלימי

כונניורז לשון ואת כנו שברא להם צמס ליטנ עליו ואס ירדו מנסיסן שוב אין מתיישבין: כרכא דכולא ביה כרך שהכל בו ועל ככסת ישראל כאמר שכל מושליהן מהס ולא מעס אקר: מעייניה מעיו: ושחטיה קמיה כדי שיתאכז וימאך מעיו אליו: לבריה של זה הכופל: באחיות עינים ולא כגע בו ולא הזיקו אלא דכדמה לאביו כאלו כשקט לפי שלא היה רולה ליגע במעיס שלא יהפך בהן:

מאי עסקן למה נקרא שמו עסקן מחלה: אי ודאי לית להו מלכא דכתיב אשר אין לה קלין והיינו עסקן דלא בעי למסמך

אלו טריפות פרק שלישי חולין קמה

אקונא דשומשמני נפק אחא חד מינייהו אתנח
 ביה סימנא על אמר להו נפל טולא נפקו ואתו
 דליוה לגלימא נפל שמש' נפלו עליוה וקטלוח
 אמר ש"מ לית להו מלכא דאי אית להו הרמנא
 דמלכא לא ליבעי א"ל רב (אדא) [אחא] ברירה
 דרבא לרב אשי ודלמא מלכא הוה בהדייהו אי
 נמו הרמנא דמלכא הוה נקיטו א"נ בין מלכא למלכ'
 הוה דכתיב *בימים ההם אין מלך בישראל איש
 הישר בעיניו יעשה אלא סמיד אהימנותיה דשלמה:
 [אמר רב לית בקא בר יומא ולית דידבא בת שתא נח
 א"ל רב פפא לאביו והא אמרו אינשו שב ע"נ
 שני אימרא בקתא מבקא דאמרה לי חזיתו לבר
 מחוזא דסחא במיא וסליק ואיכרך בסדינין ואותיבת
 אהימנותיה דשלמה. הכמלים אהביס לל ואוכא'ס קוס:
 דשומשמני כמלים: נפק חד מנייהו מתוך קורי הקן ונח לקון
 וראה הלל: איתנח ביה סימנא להכירו לידע מה יעשו לו קברו
 כשימלא שקרון: (הרמנא רשות להרגו): הרמני הוה נקיטי שכל
 המהתל בקברו יהרגוהו: אי נמי בין מלכא למלכא וכו' מת
 המלך ועדין לא קם אחר ודרך ארץ לעשות איש הישר בעיניו
 כדכתיב בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה:
 אהימנותיה דשלמה כאמן הוא על כך וברה"ק אמרה:
 בקא מין זבוב והיא נושכ' כלרעה: דידבא זבוב: אימרא לשון
 כעת במרוס תמריא כתכרה לו ומרדה עליו: לבר מחוזא
 עלאס שהיו כני מחוזא מעוכגיס ואמנים כאמר קשל זה אליהם:

V. חזיתו לבר מחוזא עלאס שהיו כני מחוזא מעוכגיס ואמנים כאמר קשל זה אליהם: 10

חולין
 אינו
 עשך
 נביאו
 ממנו
 דנפל
 אתוה
 אינגוד
 :
 שעסקו
 ברים
 ה עצל
 ומושל
 אי הוא
 לגלים
 אס ירו
 יה כרך
 א מעס
 וך מעיו
 בו ולא
 ה ליגע
 לית להו
 למסמך

עליו ומצית מיני' ולא הודעת לי א"ל ולטעמך
הא דאמרי אינשי שיתין מני פרזלא תלו לי
לבקא בקורנסא מי איכא איהו גופי' כמה הוי אלא
במני דידהו ה"נ בשני דידהו];

יח אמר רב יהודה האי מאן דאכל תלת תקלי
נט חלתית אליבא ריקנא משתלח משכיה א"ל

אבהו בדידי הוה עובדא ואכלי חד תקלא חלתית
ואי לא דיתבי במים משתלח משכאי וקיימתו

קסלמ בעצמו *החכמה תחידה בעליה. ההוא בר טביא
דאתא לבי ריש גלותא דהוה מפסקן כרען בחרייתא

בדקיה רב בצומת הגידין ואכשריה סבר למיכל
מיניה באומצא א"ל שמואל לא חייש מר לנקותו

א"ל מאי תקנתיה ניתביה בתנורא דאיהו בדיק
נפשיה אותביה נפל תילחי תילחי קרי שמואל

ומצית מיני' דמא מלכת דעו: מנה משקל ששים סכה:
בקורנסא מרעי"ל כלו' הוי זהיר נו שניכחו כנדה: במני

דידהו נמשקל שלהם של נקא שהוא קל: בשני דידהו
רגעים הס:]

אליבא ריקנא קודם אכילה: משתלח משכיה כפשוטו
שהקלמית מקמתו מאד ואוקמתו קדקת שקורין

אשקלסיילשו"ן: דיתבי במיא לקרר עלמיי: צומת הגידין נשוח
הוא סמוך לארכובה צרגלים האקרוכי': באומצא אינו ללי כלק

כנתכור אלא מולקו מאד וטולהו כל דהוא על הגקלי': לנקותו
שם נשכה נקש שם ואסורה משום סכנת כפשות: דאיהו בדיק

נפשיה מאליו: תילחי מתפרק ונופל קתיכות קתיכות:

אלו טריפות פרק שלישי חולין קמו

עליה דרב *לא יאונה לצדיק כל און קרוי רב עליה ^{מסלי יב}
דשמואל *כל רו לא אנס לך: ^{דכיאל 7}

ההיא עיזא כרכוז דהואי בי ריש גלותא דעקור יט
מלא צנא דתרבא מיניה רב אחאי אסרסס ע"ג

רב שמואל בר ר' אבהו אכל מיניה קרי
אנפשיה *מפרי פי איש חשבע בטנו שלחו מתם ^{מסלי יח}

הלכתא כותיה דרב שמואל בר ר' אבהו והזהרו
ברבינו אחאי שמאיר עיני גולה הוא:

א"ל קיסר לר' יהושע בן חנניה אלהיכם כאריה כ
מתיל דכתיב *אריה שאג מי לא יירא מאי ^{סס}

רבוחא פרשא קטיל אריה א"ל לאו כהאי אריה ^{עמוס ג}
מתיל אלא כאריה דבי עילאי מתיל א"ל בעינא

דמחזית לי ניהלי' א"ל לא מצית חזית ליה א"ל
איברא חזינא ליה בעא רחמי אתעקר מדוכתיה

לא יאונה לצדיק שכודמכתי ומכעתיך מלאכול:

(עיזא כרכוז הוא ספק קיה ספק בהמה ורב שמואל קבל שהוא
קיה ודאיוקלבו מותר): דעקור מלא צנא דתרבא לאמר

שקיסה הוליאוהו ממעיה: מפרי פי איש נשכר שמעתי וקבלתי
שהוא מותר בטכי שבע ממנו: והזהרו ברבינו אחאי לכהוג בו

כבוד ולדון לפכיו בהלכה עד שיקזור בו ולא להתיר בפכיו מה
שהוא אוסר שמאיר עיני גולה הוא:

אריה שאג כך ה' אלהים דבר מי לא יכבא הרי שנמשל לו:
פרשא קטיל אריה אדם גבור הורג את הארי: דמחזית

ניהליה לאריה דני עילאי: איברא אמת אני רונה לראותו
10*

כי הוה מרחוק ת' פרסי ניהם חד קלא אפילו כל מעברתא ושורא דרומי נפל אדמרחק שלש מאות פרסי ניהם קלא אחרינא נחור ככי ושיני דגברא זאף הוא נפל מכורסיה לארעא א"ל במטותא מינד בעי רחמי עליה וליהדר לדוכתיה בעא רחמי עליה ואהדר ליה לאתריה :

כא א"ל קיסר לר' יהושע בן חנניה בעינא דאחוי לאלהייכו א"ל לא מצית חזית ליה א"ל איברא ס * [נחוינא ליה] אול אוקמיה לתדי יומא בתקופת חמוז א"ל אסתכל ביה א"ל לא מצינא א"ל ומה (שמשא) [יומא] דחד משמשי דקיימי קמיה דקב"ה אמרת לא מצינא לאסתכולא ביה שכינה לא כל שכן ותו א"ל קיסר לר' יהושע בן חנניה בעינא דאצבית ליה נהמא לאלהייכו א"ל לא מצית א"ל אמאי נפישו חילוותיה א"ל איברא א"ל פוק [צבית] לגידא דרביחא דרווח עלמא מרח שיתא ירחי קייטא אחא זיקא כנשיה לימא מרח שיתא ירחי דסיתוותא אחא מטרא טבעיה כימא א"ל מאי ועל כרדך לריך אתה להראותו לי: אפילו כל מעברתא הפילו כל הנשים העוברות:

לתדי יומא כגד השמש: דאיצבית ליה נהמא אסתקין ליה סעודה: לגידא דרביחא על שפת הנהר שמו רביתא: דרווח עלמא להסקנן סס קיילותיו והוא כתבין למקום שמהא רוק שולטת בו: כנשיה לימא טאיטו ליס:

אלו טריפות פרק שלישי חולין קמו

האי א"ל הני כנושאי וזלוחאי דאתו קמיה א"ל
אי הכי לא מצינא :

אמרה ליה בת קיסר לר' יהושע בן חנניה כב
אלהיכון נגרא הוא דכתיב *המקרה שס
במים עליותיו אימא ליה דנעביד לי חדא מסתוריתא ^{מלי' קד}
אמר לחיי בעא רחמי עלה ואינגעה אותכה בשוקא
דרומי ויהבי לה מסתוריתא דהווי נהיגי דכל דמנגע
ברומי יהבו ליה מסתורית' ויתב בשוקא וסתר
דוללי כי היכי דליחוו אינשי ולבעו רחמי עליה
יומא חד הוה קא חליף התם הוה יתיבא וסתר
דוללי בשוקא דרומאי אמר לה שפירחא מסתוריתא
דיהב לך אלהי אמרה ליה אימא לאלהיכו
דלישקול מאי דיהב לי אמר לה אלהא דידן מיהב
יהיב משקל לא שקיל :

א"ר יהודה שור שהקריב אדה"ר קרן אחת היתה לו כג
במצחו שנ' *ותיטב לה' משור פר מקרין מפרים ^{שס}
כנושאי מכנדי הנית : וזלוחאי מרבילי הנית צמיס מפכי אבק ^{מלי' סט}
העולה וכבר הס כלו לאכול כל זה : אי הכי דכפשי קיילותיו ^{עקידה}
שע' ס
כ"כ לא מליכא :

מסתוריתא דיזולטייר"ש זלע"ז זלשון אשככו קלעפרליך :
דוללי אשקניי"ש וסימן זה היה למלורעים : וסתר
דוללי דיזבויריי"ר זל"א ריש"ט פלאקס : משקל לא שקל
הטובה משכתנה :

שור שהקריב אדם הראשון כדאמר' זלפני אידיהן צמס' ע"ז :
מקרין מפרים אשור של אדם הראשון קאי :

מקרין תרתי משמע אמר רב נחמן מקרן כתי'.
א"ר יהודה שור שהקריב אדם הראשון קרניו
קודמות לפרסותיו שנא' ותיטב לה' משור פר
מקרין מפרים מקרין ברישא והדר מפרים מסייעא
ליה לר' יהושע בן לוי דא"ר יהושע בן לוי כל
מעשה בראשית בקומתן נבראו (כדעתם) [לדעת]
ראשי' נבראו בציונם נבראו שנ' *ויכולו השמי' והארץ
וכל צבאם אל תקרי צבאם אלא צביונם :

כד דרש ר' חנינא בר פפא *יהי כבוד ה' לעולם
ישמח ה' במעשיו פסוק זה שר העולם
אמרו בשעה שאמר הקב"ה *למינהו באילנות
נשאו דשאים ק"ו בעצמן אם רצונו של הקב"ה
בערבוביא למה אמר למינהו באילנות ועוד ק"ו
ומה אילנות שאין דרכן לצאת בערבוביא
קרניו קודמין לפרסותיו שכל שורין פרסותיהן כולדות עמהן
וקרנותיה' גדלי' לאתר זמן אבל של מעשה בראשי' בקומתן נבראו
ובקריה' וכשילא מן הארץ ראשו תקלה כמלאו שקדמו קרנותיו
לפרסותיו: בקומתן נבראו ולפיכך קדמו קרניו שהרי עמו כולרו
וילאו תקלה והיינו שור פר ציוס שהיה שור היה גדול כפר שור
בן יומו קרי שור כדכתיב שור כי יולד פר קי"ל בן שלש: מקרין
תרתי משמע שכן סתם שורים: לדעתם שהודיעם שיבראו
והם כאותו: בצביונם נדמות שצקרו להם :

שר העולם מלאך הממונה: באילנות כאמר למיכה עושה פרי
למינו אבל בזרעים לא כאמר בלוואתם למינו אבל בליאתם
כאמר מזריע זרע למיכהו: שאין דרכן לצאת בערבוביא שהרי

ס
תליכ קו
ג"ל למויכו
ראשי' א

אלו טריפות פרק שלישי חולין קמח

אמר הקב"ה למינהו אנו עאכ"ו מיד כל אחד ואחד
יצא למינהו פתח שר העולם ואמר יהי כבוד ה'
לעולם ישמח ה' במעשיו :

רבי שמעון בן פוי רמי כתיב *ויעש אלהים את כה
שני המאורות הגדולים וגו' (המאמר הזה כתוב שס ע"ב
באורך בפ"ק דשנועות) :

רב אסי רמי כתיב *ותוצא הארץ דשא בתלת
בשבתא וכתיב *וכל שיח השדה טרם יהיה

בארץ במעלי שבתא מלמד שיצאו דשאים ועמדו כו
על פתח קרקע עד שבא אדם הראשון ובקש שס
עליהם רחמי' וירדו גשמים וצמחו ללמדך שהקב"ה

מתאוה לתפלתן של צדיקים רב נחמן בר פפא
הויה ליה ההוא גנתא שדי ביה ביורני ולא צמח
בעא רחמי אתא מטרא וצמח אמר היינו דרב אסי:

גדולים הן וענפיהם מרובים ואין ראויין ליגדל רכופים ותכופים
כי אם מפוזרים: אמר הקב"ה למינהו שילא כל אילן בעלמא
נרקוק מקנירו שיהא לו היכר: אנו שרבים אנו ודרכנו ללאת
תכופים ומעורבבים ואם אין אנו כזהרין ללאת כל עשב לנד
הרי אין אנו כיכרים זה מזה עאכ"ו: ישמח ה' במעשיו כולן
זהירין במלותיו :

טרם יהיה בארץ עדיין לא היה בארץ: ועמדו על פתח הקרקע
מתאווים למי גשמי' כדכתיב כי לא המטיר עד שכנרא אדם
בשאי: ביורני זרעים: היינו דרב אסי שהקב"ה מתאוה לתפלתם
של לדיקים :

המשנה הזו היא שיש לה שם אחר וזהו שם אחר

יין
כתי'
קרניו
ר פר
הייעא
כל
דעת'
הארץ
:
עולם
העולם
יולנות
קב"ה
ד ק"ו
וביא
עמהן
כנראו
רכותיו
כולו
פר שור
מקרון
שיבראו
מה פרי
ליאתם
שהרי

כו אמר רב חנן בר (רבא) [רב] *השמועה בריו

בפני עצמו היא שיש לה ב' גבין ושני

שדראות וכי משה רבינו קניגי היה או בליסטרי

היה מכאן תשובה לאומרים אין תורה מן השמים

א"ל רב חסדא לרב תחליפא בר אבינא זיל כתוב

קניגי ובליסטרי באגדתך ופירשה:

* (ואת) חמשת סרני פלשתים העוזי והאשדודי

האשקלוני הגתי והעקרוני והעוים אמר

חמשה וחשיב שיתא אמר ר' (יוחנן) [יונתן] אדוניקי

שלהן חמשה א"ל רב חסדא לרב תחליפא בר

אבינא כתוב אדוניקי באגדתך ופירשה ופליגא

כח דרב דאמר רב עוים מתימן באו תניא נמי הכי

עוים מתימן באו ולמה נקרא שמן עוים שעיותו

את מקומן. ד"א [עוים] שאיוו לאלוהות הרבה.

ד"א עוים שכל הרואה אותם אוחותו עוית אמר

שיש לה ב' גבין ולכך נקראת שמועה מאומה: וכי משה רבינו

קניגי היה לז' חיות בקניגין: או בליסטרי מורה בקשת

לחיות וקורין אותו ברישדור ומכין היה בקי בקיות הללו שאין

אדם בקי בהם: כתוב קניגי ובליסטרי אגדה זו כתוב איש בה

חיבות יפין ול' לז: ופירש' מאי קניגי ובליסטרי באגדתך ומשום

דנקט כתוב באגדתך נקט כמו להאי קרא דסרכי פלשתים:

אדוניקי שלהם קאזנים שלהם קמשה: מתימן בן אליפז בן

עשו באו ואיוו לאלהי פלשתים וילאו ממקומן ובאו לגור

ביניהם ולהכי לא קשיב ו' סרכי פלשתים: שעיוו את מקומן

ילאו קשם וכתעוית שקרב: עוית רתח וקלקלה בלע"ז קרכס"א:

סס
דברים יד
בערוך פי'
שכן דרך
לכתוב
מינות
קשות
באגדה או
באגדות
לפ"א
דגרכי
באגדתך
כח
סס
יחושע יי
בערוך
פי' לשון
אדון

אלו טריפות פרק שלישי חולין קמט

רב יוסף ואית להו שית סרי דרי שיני לכל חד
וחד אמר רשב"ל הרבה מקראות שראויין לישרף
(כספרי צדוקי) והן הן גופי תורה * העוים היושבי' דנניס נ
בחצרים עד עזה מאי נפקא לן מיניה מדאשבעיה
אבימלך לאברהם * אם תשקור לי ולניני ולנכדיאשי' כל
אמר הקב"ה ליתו כפתורים ליפקו מעוים דהיינו
פלשתים וליתו ישראל ליפקו מכפתורים כיוצא
בדבר אתה אומר * כי חשבון עיר סיחון [מלך דנני' כל
האמורי הוא והוא נלחם במלך מואב הראשון
וגו'] מאי נ"מ דאמר להן הקב"ה לישראל * אל דנניס נ
תצר את מואב אמר הקב"ה ליתו סיחון ליפוק

שיתסר דרי שיני שורות של שיניס : הרבה מקראות יש שדומה
לקוראיהן שהם ראויין לישרף שלא היה לו לכתבן שאין להם
כורך בתורה וגכאי הוא למכרן עם הקדושה : והן הן גופי תורה
טעמים גדולים תלוין בהם והשתא קא קשיב ואזיל להו עד סוף
שמעתא : חצרים עד עזה א"י : מאי נפקא לה מינה אי לאו
מקומן של אלו היה אלא מקום אחרים ואלו גרסום : ולניני
ולנכדי ועדין לא עברו הדורות : כפתורים לאו מפלשתים כינהו :
ליתו וליפקו ארעא מפלשתים : ליתו ישראל וליפקו מנייהו
וקסבר ריש לקיש עוים מפלשתים היו ולמ"ד מתימן היו להך
מלתא כמי אילטריך משום דאזהרינהו שלא להתגרות בצכי עשו
אמר רמחאל ליתו כפתורים וליפקו מעוים וכיתו ישראל וכיפקו
מיכיהו וכו' : והוא נלחם במלך מואב הראשון למה לי ע' נדס"י
לאשמועינן אלא משום דכתיב אל תלך את מואב וגו' וכו' : כגו'
באריכות

ולין
ה ברו'
ין ושני
לויסטרי
שמים
ל כתוב
אשדודי
ם אמר
אדוניקו
פא בר
ופלוגא
מי הכי
שעיותו
הרבה
ת אמר
שה רבינו
ה בקשת
הללו שאין
ב שיטנה
יק ומשום
שמים :
אליפו בן
ובאו לגור
ת מקומן
קרנפ"א :

ממואב וליחי ישראל וליפקו מסיחון והיינו דאמר
דננים ג רב פפא עמון ומואב טיהרו בסיחון *צידוני יקראו
לחרמון שריון חנא שניר ושריון (מארץ) [מהרי
ארץ] ישראל הם מלמד שכל אחד ואחד מאוה"ע
הלך ובנה לו כרך גדול לעצמו והעלה לו על שם
הרי א"י ללמדך שאפילו הרי א"י חביבין על אוה"ע
כיוצא בו *ואת העם העביר אותו לערים מאי
נ"מ דלא ליקרו לאחיה גלוותא :

אמר רב יהודה *שלך זה השולה דגים מן הים
*דוכיפת שהודו כפות תנ"ה דוכיפת
שהודו כפות וזהו שהביא שמיר לכה"מ ר' יוחנן
כי הוה חזי שלך אמר *משפטיך תהום רבה
כי הוה חזי נמלה אמר *צדקתך כהררי אל א"ר
צידונים יקראו וגו' למה לי: חנא שניר ושריון הרי א"י הן
וקרמון קרוב ללידוכים ולאמורי וזכו עליו כרכים זה קרא לו
שריון זה קרא לו שכיר: העביר אותו לערים מאי אשמועינן:
כי היכי דלא ליקרו מזרים [לאמין] לאמר זמן גולים בני
גולים לכך הגלם:

זה השולה דגים מן הים איכא הוה בקיאי ביה והוא עורב
המים: שהודו כפות כרבנמו ענה ודומה כמי שכפולה לחוך
הראש וכפות' שם והוא עוף גדול כתרנגול וקורין לו סוא"ון
שלניו"א: שהביא שמיר למקדש דהא כגר תורא מתרגמי' ליה
והוא תרנגולא ברא ובגיטין כפ' מי שאקדו מפרש מאי עביד ביה
דמכר ביה טוריא: צדקתך כהררי אל דאפי' כמלה אית ליה
קיותי' כגדולה: ומשפטיך אף בתהום רבה שזמכת שלך לשפוט

דננים ג
כט
סג
ויקרא יא
סז
תליס לו
סז

יהו
יוח
רב
וגמ
א*
שי
דית
תנ
לפי
שא
הט
ולע
לכמ
בלא
שלך
דבר
ואיכ
דרכו
מנה

אלו טריפות פרק שלישי חולין קנ

יהודה *רחם זו שרקרק ולמה נקרא שמה רחם א"ר ויקרא יא
יוחנן כיון שבאה רחם באו רחמים לעולם אמר
רב ביבי בר אבוי והוא דיתוב אמידו ועביד שרקרק
וגמירי דאי יתיב אארעא ושריק אתי משיחא שני
*אשרקה להם ואקבצם א"ל רב אדא בר רב זכריה י
שימי למר בר (איתאי) [רב אידאי] והא ההוא
דיתוב כי כרבא ושרק ואתא גלל אפסקיה למוחיה
א"ל ההוא ביידא הוה:

תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה ל
העולם שבהמה טמאה מרובה מן הטהורה ^{ס"ע"ב}
לפיכך מנה הכתוב בטהורה גלוי וידוע לפני מי ^{פסחי}
שאמר והיה העולם שעופות טהורים מרובים על ^{פ"ק וע"ש}
הטמאים לפיכך מנה הכתוב בטמאים מאי קמ"ל ^{במקום"א}

ולעשות כקמתך בדגת היס להמית המזומכי' למות לשון מורי ל"א
לכמלה הוה אמר לדקתך כהררי אל שמזונותיהם מזומכין להם
בלא טורח ועס מי שאתה נשפט אתה דכו עד תהום רבה כגון
אלך טורח לנקש שם מזונותיו: רחמים מטר: אמידו על שום
דבר: שרקרק כשהוא מלפלף נשמע כאומר שרקרק: דאי יתיב
ואינו עומד אלא יושב ומלפלף סימן בשורה הוא: אארעא שאין
דרכו כן: בי כרבא מרישה: גללא אבן גלל מן המרוס: ביידא
כמו בדאה דדאי וסקרן לפיכך לקה:

מנה הכתוב בטהורה איל ולבי וגו'. מפני דרך קלרה ואין לך
עוד טהורה ונעופות אין לך עוד טמאה: מאי קמ"ל הא
ודאי פשיטא דאי הוו טפי היה מני להו:

כדרב הונא אמר רב ואמרי לה אמר רב הונא
אמר רב משום ר"פ לעולם ישנה אדם לתלמידיו
דרך קצרה:

סה [פיסקא] אבל אמרו חכמים כל עוף [הדורס
טמא] תניא ר"ג אומר דורס ואוכל

בידוע שהוא טמא יש לו אצבע יתירה וזפק
וקרקבנו נקלף בידוע שהוא טהור ר' אליעזר בר
צדוק אומר מותרין לו חוט של משיחה אם חולק
את רגליו ב' לכאן וב' לכאן טמא ג' לכאן ואחת
לכאן טהור ר"ש בן אלעזר אומר כל עוף הקולט
מן האויר טמא ציפרתא נמי מיקלט קלטה אמר
אביו קולט ואוכל קאמרינן אחרים אומרים שכן
עם טמאים טמא עם טהורים טהור כמאן בר'
אליעזר דתניא ר"א אומר לא לחנם הלך זרויר
אצל עורב אלא מפני שהוא מינו אפילו תימא
רבנן שכן ונרמה קאמרינן:

לא תניא ר' יוסי בן דורמסקית אומ' לויתן דג טהור הוא

סז ה"ג יש לו אצבע יתירה וזפק וקרקבנו נקלף בידוע שהוא
טהור וארישא סמך דתכיא כל עוף הדורס טמא ואם אינו

דורס ויש לו עוד ג' סימנים דהו' להו' ד' בידוע שהוא טהור:
את רגליו אלבעותיו: הקולט מן האויר שכשזרקין לו מאכל
קולטו לתוך פיו ומקבלו מן האויר: ציפרתא מכירין היו שהיא
טהורה וזה שמה: קולט ואוכל שאינו מכירין לארץ עד שלא
יבלעו: שכן כמו שוכן: ונרמה דומה להם במראיתו:

דג טהור הוא שהרי יש לו סנפיר וקשקשת כדמפרש:

אלו טריפות פרק שלישי חולין קנא

שנאמר *גאות אפיקי מגינים וגו' אפיקי מגינים אינו חל
אלו קשקשים שבו *תחתיו חרודי חרש אלו סנפירין סס
שפורה בהם:

בהמה המקשה

פרק רביעי

תניא אילן שמשיר פירותיו סוקרו בסיקרא וטוענו עז
באבנים בשלמא טוענו באבנים כי היכי ע"נ
*דליכחוש חיליה אלא סוקרו בסיקרא אמאי כי עח
היכי דליחווה אינשי וליבעי רחמים עילויה כדתניא
*וטמא טמא יקרא צריך להודיע צערו לרבים ויקרא יג
ורבים מבקשים עליו רחמים וכן מי שאירע בו
דבר צריך להודיעו ברבים ורבים מבקשים עליו
רחמים אמר רבינא כמאן תלינא כובסא בדיקלא
כמאן כי האי תנא:

אפיקי מגינים חזק מגינים: אלו קשקשים הסגורים וסתומי'
בוצדוק: תחתיו חרודי חרש קדושי של קרסים: אלו סנפירין
שקדודין ומתכין כרסי' ונהם הוא נוקע את המים (צדוק)
[צדוקס] שלא יעכזוהו בפריקתו ופשטי' דקרא לשון (סורי)
תקתיו קדודי קרס במקומן זהרורי טמא:
דניכחוש חיליה שמרוב שוענו הוא עשירן: דלחווה אינשי
סימן הוא שמשיר פירותיו: וטמא טמא יקרא לועק
ואומר טמא הוא: כובסא אשכול תמרים וסימן הוא שמשיר
פירותיו: כי האי תנא לנפש עליו רבים רמזים:

גי' דס"ל
פורים

אֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי

פֶרֶק חֲמִישִׁי

פג [משנה] יום אחד האמור באותו ואת בנו היום
 הולך אחר הלילה את זו דרש ר"ש בן
 דאשית א זומא נאמ' במעש' בראשית *יום אחד ונאמר
 ויקרא כג באותו ואת בנו *יום אחד מה יום אחד האמור
 במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום
 אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר
 הלילה:

כִּסּוֹי הָאָדָם

פֶרֶק שְׁשִׁי

לב ת"ר *כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך וגו' למדה
 פד תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר
 דברי' יב היום הולך אחר הלילה שקט האס משקטה לא ישקוט הנח
 כל הלילה וכל יום המקרת אבל שקט האס ביום שקט
 הנח בלילה דאין הלילה הולך אחר היום: אח זו דרש משום
 דנעכינא דקדשים כתיב אותו ואת בנו אינטריק למדרשא כדתנא
 בגמרא: מעשה בראשית ויהי ערב ויהי בקר ברישא ערב
 והדר בקר:
 לא יאכל בשר חדיר שלא יעני:

כסוי הדם פרק ששי חולין קנב

אלא לתאבון יכול יקח אדם מן השוק ויאכל ת"ל
*וזבחת מבקרד ומצאנך יכול יזבח כל בקרו דנני' יב
ויאכל כל צאנו ויאכל ת"ל מבקרד ולא כל בקרד
מצאנך ולא כל צאנך מכאן אמר ראב"ע מי שיש
לו מנה יקח לפסו ליטרא ירק עשרה מנה יקח
לפסו ליטרא דגים נ' מנה יקח לפסו ליטרא בשר
מאה מנה ישפתו לו קדר' בכל יום ואינך אימת
מערב שבת לערב שבת. אמר רב צריכין אנו
לחוש לדברי זקן א"ר יוחנן אבא ממשפחת בריאים
הוה אבל כגון אנו מי שיש לו פרוטה בתוך
(ביתו) [כיסו] יריצנה לחנוני א"ר נחמן כגון אנו
לויין ואוכלין *כבשים ללבושך מגז כבשים יהי חשלי כו

מבקרד אס' יש לו בעדרו יקח ואס' לאו לא יקנה בשוק: כל בקרו
אס' אין לו אלא שור אחד יזמכו: לפסו לקדירתו לשון אילפס:
משקל ליטרא ירק אבל בשר לא יאכל: דגים הוו בזול במקומו
יותר מן הבשר: ישפתו כשנותני' קדרה על הכירה קרי שפיתה:
ואינך אימת אלו האקרים שאמרת ליטרא דגים וליטרא בשר
אימת יאכלוה אס' לא בכל יום: לחוש ולהסתפק במזוכו' קלים:
אבא ממשפחת בריאי' ר' יוסקן קרי לרב אבא: כגון אנו שאין
אנו בריאים: מי שאין לו אלא פרוטה יריצנה לחנוני ולא
יסגף עלמו בעיכו' וילטרך לבריות יותר: אמר רב נחמן כגון
אנו רב כמקן אקר דורו של ר' יוסקן היה ותמיד העולם היה
משתכה והולך ולא היה בריא כאותן שנימי ר' יוסקן ולפיכך הוא
אומר כגון אנו דאפי' אין לנו הפרוט' עלינו ללוות ולאכול:
כבשים ללבושך מקרא הוא נספר חשלי קנה לך לאן ויהא לך

לין
היום
ש בן
נאמר
אמור
יום
אחר
מדה
בשר
הבנ
שוקט
משום
בדעת
א ערנ

מלבושך *ומחיר שדה עתודים לעולם ומכור אדם
שדה ויקח עתודים ואל ימכור אדם עתודים ויקח
שדה *ודי חלב עוים דיו לאדם שיחפרנס מחלב
גדוים וטלאים שכתוך ביתו *ללחמך ללחם ביתך
לחמך קודם ללחם ביתך *וחיים לנערותיך אמר
מר זוטרא בריה דרב נחמן חן חיים לנערותיך.
מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם
את בנו בשר ויין:

לג א"ר יוחנן *הרוצה שיתעשר יעסוק בבהמה דקה
אמר רב הסדא מ"ד *ועשתרות צאנך
ש"ע"נ שמעשרות את בעליהן וא"ר יוחנן כסא דחרשין
דנשים ולא כסא דפושרין וה"מ בכלי מתכות אבל בכלי
חרש לית לן בה ובכלי מתכות נמי לא אמרן
אלא דלא שדי בהו ציביא אבל שדי בהו ציביא
לית לן בה וכי לא שדי בהו ציביא נמי לא אמרן
אלא דלא ציץ אבל ציץ לית לן בה. וא"ר יוחנן
מי שהניח לו אביו מעות ורוצה לאכדן ילבש
הגיזין ללבוש: ויקח עתודים לאן שיט לו מהם קלנ לפרכסה
וגיזין ללבוש: דיו לאדם הכי משמע די קלנ עזיס די לך בקלנס
ולא משקוט ומאכלס: חן חיים לנערותיך לנכי ביתך למד דרכי
קיים להסתפק במזונות קלים:

כסא דחרשין ולא כסא דפושרין טוב לשמות כוס של מכשפות
ולא לשמות כוס של מים פושרים שרעים הם לגוף: ציבי
שרשי עשנים ומבלין: ציץ הרתיק: מי שהניח לו אביו מעות
כלו' מי שלא טרק במסון וקל בעימיו לאכדו זהו איבודו: ילבש

כסוי הדם פרק ששי חולין קנג

כלי פשתן וישתמש בכלי זכוכית וישכור פועלים ואל
ישב עמהם ילבש כלי פשתן בכותנא רומיתא
וישתמש בכלי זכוכית בזוגיתא חזרתא וישכור
פועלים ואל ישב עמהם בתורי דנפיש פסידיהו
דרשרב עוירא זמנין אמר לה משמיה דרב אמר
וזמנין אמר לה משמיה דרב אסי מ"ד *טוב איש מלי' קינ
חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט לעולם ואכל
אדם וישת' פחות ממה שיש לו וילבש ויתכסה
במה שיש לו ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש
לו שהם תלוין בו והוא תלוי במי שאמר והיה
העולם:

רבי חייא נפל ליה יאניבא בכיתניה וכו' . *ומי לר
נפל ליה יאניבא בכיתניה והאמר רבין בר פה
אבא ואמרי לה ר' אבין בר שבא משעלו בני הגולה ע"ג

כלי פשתן שהם יקרים ולפי דרכנו למדנו שהעושה אלה מאנד
מזון ויזהר אדם מהם: כיתנא רומיתא יקר היה: בתורי ישכור
אדם פועלים וימסור להם שוורים שלו לקרוש והם יקישו השוורי'
(ויסקזוס) [ויסקזוס] זיערות וזכרמי' והמלאכה לא יעלה פלי' זיערו
לכלוס שאיכן (קזיס) [קזשין] לכך: טוב איש חונן דליס לשון
ומלוה אותם וטוב המכלכל דבריו במשפט לפי היכול' הוא עומד
על לרכיו ולא בכל תאות לבו: פחות ממה שיש לו פחות מכדי
היכולת וילבש ויתכסה לפי היכולת שלא יתבייש: ויכבד אשתו
יותר מלפי היכולת:

יאניבא תולעת האוכלת פשתן: בני הגולה לאו אנשי כנסת

פסקו הזיקים והזועות והרוחות והרעמים ולא
 החמיץ יינם ולא לקה פשתנם ונתנו חכמים
 עיניהם בר' חייא ובניו כי מהני זכותיהו אעלמא
 אדירהו לא כדרב יהודה אמר רב דאמר ר"י אמר
 רב בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת כל
 ביהמ"ד אהעולם כלו ניוון בשביל חנינא בני וחנינא בני די
 לו בקב הרובין מערב שבת לערב שבת:

תיבית
 פ"ג
 חלוור סו
 וע"ס
 בחסד"א

לה תניא *ושפך וכסה מי ששפך הוא יכסנו מעשה
 באחד ששחט וקדם חברו וכסה וחייבו רבן
 גמליאל ליתן לו עשרה זהובים איבעיא להו שכר
 מצוה או שכר ברכה למאי נ"מ לברכת המזון
 אי אמרת שכר מצוה אחת היא ואי אמרת שכר

פז
 ייקלא י

הגדולה קאמר אלא בהנך דורות אחרונים קאמר שהתקילו
 ללקות בני א"י בייכס ובפשתנס מפני שנתקלקלו הדורות
 ומשעלו מזבחי צבול לכאן שהיו קסיד"י פסקו כאן הזועות:
 ונתנו חכמים עיניהם בר' חייא ובניו שנזכותם באתה טובה
 זאת. ר' קייא ובניו מצבול עלו כדאמרינן בשלהי פ"ק דסוכה:
 זיקים וזועות ורעמים ורוחות מפרש בברכות נהרואה שכולן
 קללה: זועות הארץ מזדעזעת: רוחות זעפא אשטורבי"ל: כדרב
 יהודה דאמר זכותא דלדיקי לאמריכי מהכיאל ולאן לדידהו בהאי
 עלמא: חנינא בני הוא ר' קכינא בן דוסא ובימיו היה קול זה
 יולא: דיו בקב הרובין מתפרנס בלער ובלמלוס:
 ליתן לו מפני שהפסידו שכר ולקמן בעי שכר מלות מעשה או
 שכר הנרכה: ברכת המזון ד' נרכות הן ואיכא מ' זהובים

בר
 לר
 רור
 וכו
 צב
 ומ
 הוד
 *יו
 אני
 א"ל
 ושר
 והו
 יצא
 והו
 בין
 הין
 ואי
 אלמ
 בעי
 בית
 עלמ
 לסו
 הרל
 במ

כסוי הדם פרק ששי חולין קנר

ברכה הויין ארבעין מאי ת"ש דא"ל ההוא צדוקי
 לרבי מי שיצר הרים לא ברא רוח ומי שכרא
 רוח לא יצר הר"י דכתיב *כי הנה יוצר הרים ^{עמוס ד}
 ובורא רוח א"ל שוטה שפיל לסופיה דקרא ה'
 צבאות שמו א"ל נקוט לי זמנא תלתא יומי
 ומהדרנא לך תיובתא יתיב רבי ג' תעניתא כי
 הוה קא בעי מיברא א"ל צדוקי קאי אבבא אמר
 *ויחננו בברותי ראש וגו' א"ל רבי מבשר טובות ^{תלי' סט}
 אני לך לא מצא אויבך תשובה ונפל מן הגג ומת
 א"ל רצונך שתסעוד אצלי א"ל הן לאחר שאכלו
 ושחו א"ל כוס של ברכה אתה שותה או ארבעים
 זהובים אתה נוטל א"ל כוס של ברכה אני שותה
 יצאת בת קול ואמרה כוס של ברכה שוה ארבעי'
 זהובים א"ר יצחק עדיין ישנה לאותה משפחה
 בין גדולי רומי וקוראין אותה משפחת בר לויאנוס:
 היה מהלך במדבר ואין לו *אפר לכסות שוחק פח
 ואי נתר מלוה אזלת כוליה קדא מלוה היא: ה' צבאות שמו ע"ב
 אלמא קד הוא דנראיכו: נקוט לי זימנא תן לי זמן: כי הוה ^{ל' עסר}
 בעי רבי מיברא כשהיה רבי רולה לסעוד: אמרו ליה כני
 ביתיה ההוא לדוקי שקבעת לו זמן קאי אבבא: אמר רבי על
 עלמו המקרא הזה: ויחננו בברותי ראש נסעודתי כותכין מרה
 לסוף אישתכח דלא איהו הוה אלא לדוקי אחר הנא לבשרו על
 הראשון שעלה לגג ומת: מ' זהובים שכר ד' ברכות שענה אקריהן
 *אמן: לאותה משפחה של מנשר:
 במדבר ארץ ליה שאינה מלמקת:

ע"י בלחס
חמודות

דינר זהב ומכסה היה מהלך בספינה ואין לו
עפר לכסות שורף טליתו ומכסה בשלמא שורף
טליתו ומכסה אשכחן אפר דאיקרי עפר אלא
מדינרי זהב מנ"ל א"ר זירא *ועפרות זהב לו:
עפר ואפר זכו בניו לב' מצות *אפר פרה
ועפר סוטה וליחשוב נמי עפר כסוי הדם התם
הכשר מצוה איכא הנאה ליכא:

אינו כח
ס
ראשיית
נילקוט
אי' עפר
סוטה
ואפר פרה
וכנ"ל
ס
פט
ס יד
דברי' כח

ואמר רבא בשכר שאמר אברהם *אם *מחוט
ועד שרוך נעל זכו בניו לב' מצות לחוט
של חכלת ורצועה של חפילין בשלמא רצועה
לו של חפילין כתיב *וראו כל עמי הארץ כי שם
ה' נקרא עליך ותניא ר"א הגדול אומר אלו חפילין
שבראש אלא חוט של חכלת מאי היא דתניא
ר"מ אומר מה נשתנה חכלת מכל הצבעונין מפני
דינר זהב לקמיה יליף ועפרות זהב לו:

[הנאה ליכא במלוה זו דכלאו כסוי כמי הוו מישתרי בשר חבל
באפר פרה איכא הכאה שמעוהו מטומאתו דאי לאו
אפר אין לו טהרה עולמית]: עפר סוטה נוטיל שלום בין איש
לאשתו וכקתה וכורעה זרע:

אם מחוט ועד שרוך שלא רלה ליהנות מן הגזל: שרוך
רצועה: חוט של חכלת לניכית: רצועה של חפילין
לקטור: בשלמא רצועה של חפילין איכא הנאה דכתיב
ויראו ממך: אלו חפילין שבראש אות הן לכל כי שם ה' נקרא
עליך: מאי היא מאי הכאה איכא: מה נשתנה חכלת

שחכ
לאב
*וירא
*כמו
גזל
להח
א"ר
ר'
לא
להח
שאנ
לפני
עפר
שהזק
היס
רואי
דכת
חלמ
חזן
כזכר
כאפ

כסוי הדם פרק ששי חולין קנה

שתכלת דומה ליום ויום דומה לרקיע ורקיע דומה
לאבן ספיר ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד דכתי'
*ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו וגו' וכתיב שמות כד
*כמראה אבן ספיר דמות כסא א"ר אבא קשה יחזקאל א
גזל הנאכל שאפוי צדיקים גמורים אינן יכולין
להחזירו שנ' *כלעדי רק אשר אכלו הנעדרים: ראשי יד
א"ר יוחנן משום ר' אלעזר בר' שמעון כל מקום לח
שאתה מוצא דבריו של ר' אלעזר בנו של אס
ר' יוסי הגלילי בהגדה עשה אונך כאפרכסת.

*לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' אמר דנריס ו
להם הקב"ה לישראל חושקני בכם שאפוי בשעה
שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמיכם
לפני נתי גדולה לאברהם אמר לפני *ואנכי ראשי יח
עפר ואפר למשה ואהרן אמרו *ונחנו מה לרוד שמות טו

שהזיקתו תורה ללילית: שהתכלת דומה לים שהקלזון מן
הים הוא עולה אמת לע' שנה ומראית דמו דומה לים ויס אנו
רואין דומה לרקיע ורקיע דומה [לספיר וספיר] לכסא הכבוד
דכתיב ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר והוא כעלם השמים
אלמא שמים דומין לספיר וספיר הוא כסא הכבוד דכתיב כמראה
אבן ספיר דמות כסא וכשהקב"ה מסתכל בכסא הכבוד שלו
זוכר במלכות זו שהיא כנגד כל המלות: הנאכל הגזל ואוכל קשה
הוא לעשות תשובה:

כאפרכסת ערמוי"א: לא מרובכם לפי שאין אתם מרביין
עלמכם אלא קמעטין לסיכך חשק בכם כי אתם

כמוי הדם פרק ששי חולין

תליס כנ אמר *ואנכי חולעת ולא איש אבל אוה"ע אינם
 כן נתתי גדולה לנמרוד אמר *הבה נכנה לנו עיר
 לפרעה אמר *מי ה' לסנחריב אמר *מי בכל
 אלהי הארצות וגו' לנבוכדנצר אמר *אעלה על
 במתי עב לחירם מלך צור אמר *מושב אלהים
 ישבתי בלב ימים אמר רבא ואי תימא ר' יוחנן
 גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר
 באברהם דאלו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר
 ואלו במשה ואהרן כתיב ונחנו מרה [ואמר
 רבא ואיתימא ר' יוחנן אין העולם מתקיים אלא
 בשביל משה ואהרן כתיב הכא ונחנו מה וכתיב
 התם] *חולה ארץ על בלימה:

דאשי' יא
 שחוט ה
 מ' כ יח
 ישע' יד
 יחוקאל
 כח

איונ כו
 לט א"ר אילעא אין העולם מתקיימת אלא בשביל
 סס מי שבולם את עצמו בשעת מריבה שנא'
 איונ כו *חולה ארץ על בלימה. ר' אבהו אמר מי שמשום
 דברי' לג עצמו כמו שאינו שנאמר *ומתחת זרועות עולם.
 תלי' כח אמר רבי יצחק מ"ד *האמנם אלם צדק תדברון

המעט מעיטין עלמיכס בענוה: נמרוד מלך בדור הפלגה היה
 ולכך נקרא שמו נמרוד שהמריד כל העולם במלכותו על הקב"ה:
 מושב אלהים ישבתי שנכה לו ז' רקיעים של כקשת ועלה וישב
 עליהם: חולה ארץ על זכות אותן שנקשצו לבלימה:
 שבולם עצמו סוגר את פיו ודומה לו בזכורות פיו כלום ורגליו
 מנולמות: ומתחת פי שנדרס תחת הכל הוא זרועות
 עולם: האמנם אלם [אומנות] יפה הוא האלם אבל לדק

מיש
 ישיב
 צדק
 תנן
 השכ
 א"ר
 לשון
 לשון
 ער
 דהיי
 כשל
 נגת
 ולא
 כשנא
 של זה
 ומולי
 (*
 לדאומ

מ"א ס' הבאי *וחבקע הארץ (לקולם) [בקולם] א"ר יצחק
בר נחמני אמר שמואל בג' מקומות דברו חכמים
לשון הבאי ואלו הן תפוח גפן ופרוכת. תפוח
הא דאמרן גפן דתנן גפן של זהב היתה עומדת
על פתחו של היכל ומודלת ע"ג כלונסות וכל מי
שהיה מתנדב גרגיר או אשכול מביא ותולה בה
א"ר אלעזר בר' (יצחק) [צרוק] מעשה היה ונמנו
עליו ג' מאות כהנים לפנותה. פרוכת דתנן רשב"ג
אומר משום ר' שמעון הסגן פרוכת עוביה טפח
ועל ע"ב נירים נארגת ועל כל נימא ונימא כ"ד
חוטין ארכה ארבעים באמה ורחבה עשרי' באמה
ומשמונים ושתי רבוא נעשית ושתיים עושים בשנה
וג' מאות כהנים מטבילין אותה :

אלמא לא דק זכן וחבקע הארץ דאדוכיה דכראה מקול ההמון
כאלו היא נבקעת אטורכי"ר בלע"ז : בג' מקומות וכו' אבל
כוס של זהב דתמיד דוקא הוא דאין עניות במקום עשירות :
גפן כמין גפן היא עשויה שמודלה על הכלונסות : ש' כהנים
גחמא : נירין ליכ"ץ : כ"ד חוטין מקראי ילפינן במסכת יומא
פרק בא לו כ"ג שקוטה כפול כ"ד : ארכה מ' ורחבה כ' ארכה
לגובה של פתח אולם ורקה לרקנו שפתח האולם גבהו מ' ורקנו
כ' ופרוכת פרוסה נגדו לכיעו' בעלמא כך שמעת. וכ"ל [שאף]
פרוכת הדביר כך מדתו רקה (לרקנה) [לרקנו] של היכל שהוא
כ' אמה וגובהו לגובהו מן העלייה ועד הרלפה : ומשמוני' ושתי'
רבוא קוטיין. ל"א ריבוי' נערו' העסוקו' בה : וש' כהני' מטבילין
אותה כשהי' נטמאה והייכו לשון הנאי דלא בעי כולי האי :

רבי
ימינ
נדמ
טופ
פפא
לו
מאר
עמו
יהוש
(כה)
סבר
לדבר
את
מא
וטפל
הסמ
לו
יעקב
פליג
בתר
מאי

גיד הנשה פרק שביעי חולין קנו

רבי יהושע בן לוי אמר כתיב *בהאבקו עמו מא
כאדם שחובק עם חברו וידו מגעת לכף צא
ימינו של חבירו ר' שמואל בר נחמני אמר כנכרי ראשי לנ
נרמה לו דאמר מר ישראל שנשפל לו נכרי בדרך
טופלו לימינו רב שמואל בר אחא קמיה דרב
פפא משמיה דרבא בר עולא אמר כת"ח נרמה
לו דאמר מר המהלך לימין רבו הרי זה בור ורבנן
מאחוריה אתא ונשייה בתרוייהו ורבנן האי בהאבקו
עמו מאי דרשו ביה מבעי ליה לכדאידיך דר'
יהושע בן לוי דאמר ריב"ל מלמד שהעלו אבק

(בהאבקו עמו מקלוקת בין רצן ור' יהודה לעכין גיד הנשה
רצן סברי כוהג בירך של ימין ונשל שמאל ור' יהודה
סבר אינו כוהג אלא נשל ימין. ואתא ר' יהושע ז"ל לתת טעם
לדברי ר' יהודה ואמר בהאבקו עמו משמע) כאדם שחובק
את חבירו מלפניו וידו הימנית מגעת לכף ירך ימנית של חברו
מאחוריו: כנכרי נרמה לו כסנור היה יעקב שהוא ככרי
וטפלו לימינו כדי שיהא מוזמן לאקו אס יקום עליו ובירך
הסמוכה לו כגע: טופלו לימינו מקצרו לימינו: כת"ח נרמה
לו וקלק לו יעקב כבוד כאלו הוא רצו וטפלו לימינו כדי שיהא
יעקב לשמאל המלאך: ה"ז בור אין בו חכמה ודרך ארץ: ורבנן
פליגי אדר' יהודה ואסרי בתרוייהו קסברי מאחוריו אתא וכשייה
בתרוייהו הכהו נשתיהן עד שנסו ממקומן ועלו: האי בהאבקו
מאי דרשו ביה ל"ל למכתביה כלל אי לאו לסימרא דכדרך
הבאבקין כגע בו:

ברגליהם עד כסא הכבוד כתיב הכא בהאבקו
 עמו וכתיב התם *וענן אבק רגליו :
 מב וא"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמו גיד הנשה
 שנסה ממקומו ועלה וכן הוא אומר *נשחה
 גבורתם היו לנשים א"ר יוסי בר חנינא מ"ד
 *דבר שלח ה' ביעקב ונפל בישראל דבר שלח
 ביעקב זה גיד הנשה ונפל בישראל שפשט איסורו
 דאשי' ונג בכל ישראל . וא"ר יוסי בר חנינא מ"ד *וטבוח
 טבח פרע להם בירת השחיטה והכן טול גיד
 הנשה בפניהם כמ"ד גיד הנשה נאסר לבני נח .
 שס לב *ויותר יעקב לברו א"ר אלעזר שנשתייר על פכין
 קטנים מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם
 יותר מגופן וכל כך למה לפי שאין פושטין ידיהם
 שס בגול . *ויאבק איש עמו עד עלות השחר א"ר

נשה ממקומו קפץ : נשחה גבורתם קפלה גבורתם : היו
 לנשים שלשים כנשים : דבר הנשלק ביעקב כפל בישראל
 נכל ישראל : פרע להו בית השחיטה שלא יאמרו בשר
 נקירה אנו אוכלים לפי שנני יעקב שומרי מצות היו דאע"פ שלא
 ניתנה תורה מקובלין היו מאבותיהם : כמ"ד במתניתין : גיד
 הנשה נאסר להם בעודן בני נח : שנשתייר על פכין
 קטנים דכל כלים המשובים ומקנה כבר העבירן את כול יצק
 כדכתיב לעיל מיכה ויעבר את אשר לו והוא כשאר על פכיס
 קטנים שלא הספיק להעבירם ומשכה לו : מדקאמר עד עלות
 השחר ש"מ לא ניתנה רשות למזיק להזיק ביום לפיכך לא

כחוס א

מב

שס

ידווי' כל

ישעיה ט

דאשי' ונג

שס לב

שס

גיד הנשה פרק שביעי חוליין קנח

יצחק מכאן לת"ח שלא יצא יחידי כלילה ר' אבא
בר כהנא אמר מהכא *הנה הוא זורה את גורן ^{שס ע"ב}
השעורים ר' אבהו אמר מהכא *וישכם אברהם
בבקר ויחבוש וגו' ורבנן אמרו מהכא *לך נא ^{רומ ג}
ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן וגו' רב ^{לש"י כב}
אמר מהכא *ויזרח לו השמש: ^{שס לו}

א"ר עקיבא שאלתי את ר"ג ואת ר' יהושע מג
באיטליו של אימאום שהלכו ליקח בהמה ^{שס}
למשתה בנו של ר"ג כתיב *ויזרח לו השמש וכי ^{לש"י לב}
שמש לו לכד זרחה והלא לכל העולם זרחה א"ר
יצחק שמש הבאה בעבורו זרחה בעבורו דכתיב
*ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וכתיב ויפגע ^{שס כח}
במקום כי מטא לחרן אמר אפשר עברתי על
מקום שהתפללו בו אבותי ואני לא התפללתי
הולך שמירה: מכאן לת"ח כו' שהרי יעקב כשאר יקידי
והזק: הנה הוא זורה וכייר בלע"ז וכתיב ויהי בשכבו וגו'
אמרה לה דעי שאר שיגמור לזרות לא יבא לביתו לשכב שגכאי
הוא לת"ח ללאת כלילה וישכב בגורן: וישכם בבקר ולא קודם
היום ואע"ג דלאו יקידי הוה וכ"ש יקידי: לך נא ראה בעוד
שאדם יכול לראות:

איטליו שוק שמוכרין בו נזר: אימאום שס מקום: שמש
הבאה בעבורו שקעה בעצורו קודם זמנה ומפרש
ואזיל למה שקעה: כתיב וילך חרנה דמשמע דמטא לקרן:
והדר כתיב ויפגע במקום דהיינו בית אל דאכתי לא מטא לקרן:
שהתפללו בו אבותי האי בית אל לאו הסמוך לעי הוא אלא

יין
האבקו
נשה
בשחה
מ"ד
שלח
ויסורו
שבכות
ל גיד
נח.
ל פכין
מונם
דיהם
א"ר
היו:
בשאל
יו נזר
שם שלח
גיד:
פכין
חל יצק
פכיס
עלות
כך לא

ע"י נרש"כו [כד] יהב דעתי למהדר קפצה ליה ארעא
 נסוח מיד ויפגע במקום כד צלי בעא למיהדר (מיתו)
 אמר הקב"ה צדיק זה בא לבית מלוני ויפטר בלא
 ראשי' כחלינה מיד בא השמש. כתיב *ויקח מאבני המקום
 סס וכתיב *ויקח את האבן א"ר יצחק מלמד שנתקבצו
 כל אותן אבנים למקום א' וכל אח' ואח' אמר
 עלי יניח צדיק זה ראשו תנא וכולן נבלעו באחד.
 סס *ויחלום והנה שלם מוצב ארצה תנא כמה רחבו
 סס של שלם ח' אלפים פרסאות דכתיב *והנה מלאכי
 אלהים עילים ויורדים בו עולים שנים ויורדים
 שנים וכי פגעו בהרי הדדי הוו להו ד' וכתיב
 דכ"א ביה במלאך *וגויתו כתרשיש וגמירי דתרשיש
 ירושלים ועל שם יהיה בית אלהים קראו בית אל והוא הר
 המוריה שהתפלל בו אברהם והוא שדה שהתפלל בו יצחק דכתיב
 לשוק נשדה דהכי אמרי' נסוטה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב
 מאי שנא יעקב אלל לא כאברהם שקראו הר דכתיב בהר ה' ולא
 כילקח שקראו שדה דכתיב לשוק נשדה אלל כיעקב שקראו בית
 קפצה לשון לא תקפוץ את ירך כתקלרה וכתקמלה לו : ויפגע
 במקום כאלס הסוגע נקברו שנא כנגדו ודרשינן ליה כמי לשון
 תפלה כדכתיב אל תפגעי בי : מיד בא השמש כדכתיב וילך
 שם כי נא השמש למה ליה למכתב כי נא השמש אלל ללמדנו
 שקעה קודם זמנה : מאבני משמע טובא וכתיב ויקח את האבן :
 נבלעו באחד כעשו אבן אחד : עולים משמע כי הדדי ולא זה
 אחר זה וכן יורדים : וכי פגעו בהדדי הוו להו ארבעה לריך
 רוקח הסולס להקזיק ארבעת' : וגויתו כתרשיש כדכ"א : דתרשיש

חר
של
ובע
בן
שמ
וגו'
לכל
*וי
א"ל
לומ
אמר
מלא
קדו
מית
השו
יס
וכתי
שנ'
עליו
רבות
קוביו

חרי אלפי פרסי הוי חנא עולים ומסתכלין בדיוקנו
של מעלת ויורדים ומסתכלים בדיוקנו של מטה
ובעו לסכוניה מיד *והנה ה' נצב עליו אמר ר"ש ^{כח} לאשי' כח
בן לקיש אלמלא מקרא כתוב א"א לאומרו כאדם
שמניף על בנו. *הארץ אשר אחז שוכב עליה ^{סס}
וגו' מאי רבותיה א"ר יצחק מלמד שקפלה הקב"ה
לכל א"י והניחה תחת יעקב אבינו שתהא נוחה
ליכבש לבנו:

*ויאמר שלחני כי עלה השחר א"ל גנב אתה או מד
קוביוסטום אתה שמתירא אתה מן השחר ^{סס}
א"ל מלאך אני ומיום שנבראתי לא הגיע זמני ^{סס לב}
לומר שירה עד עכשיו מסייע ליה לרב חננאל
אמר רב דאמר רב חננאל אמר רב שלש כיתות של
מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום אחת אומרת
קדוש ואחת אומר קדוש ואחת אומר קדוש ה' צבאות
מיתיבי חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי
השרת שישראל אומרים שירה בכל שעה ומלאכי

יס שמו תרשים כדמרגס כתרשים כרוס ימא מראה היס
וכתיב אכיה נאה תרשים: בדיוקנו של מעלה פרטוף אדם
שנד' קיות בדמות יעקב: באו לסכוניה מקמת קנאה: נצב
עליו לשמרו: שמניף על בנו נמיספה להלילו מן השרב: מאי
רבותיה ד' אמות משכניה הנטיקו לתת לבנו: שתהא נוחה
ליכבש לבנו כד' אמות:

קוביוסטום גוכנ כפשות: ג' כחות קדשים מיום אל יום:

השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת כיום
 ואמרי לה פעם אחת בשבת ואמרי לה פעם א'
 בחדש ואמרי לה פעם א' בשנה ואמרי לה פעם
 א' בשבוע ואמרי לה פעם א' ביוכל ואמרי לה
 פעם אחת בעולם וישראל מזכירין את השם אחר
 דכ"ס י שתי תיבות שנא' *שמע ישראל ה' וגו' ומלאכי
 השרת אין מזכירין את השם אלא לאחר ג'
 ישיני' ו תיבות כדכתיב *קדוש קדוש קדוש ה' צבאות
 ואין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד
 אינוכ לה שיאמרו ישראל למטה שנא' *ברן יחד כוכבי
 בקר והדר ויריעו כל בני אלהים אלא אחת אומרת
 קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש ואחת אומרת
 צב קדוש קדוש קדוש ה' צבאות והאיכא ברוך *ברוך
 אופנים הוא דאמרי ליה ואבע"א כיון דאתיהב
 הושיג יכ רשותא אתיהב. *וישר אל מלאך ויוכל בכרה
 אחר ב' תיבות שמע ישראל ה' וגו' ומלאכים אין מזכירין את
 השם בשירתם עד לאחר ג' תיבות ק' ק' ק' ה': ככבי בקר ישראל
 המשולי' לככבי'. קתני מיהת אחר שלש תיבות ואת אמרת קדוש
 ה': האיכא ברוך דהחכר אחר ג' תיבות כדכתיב ברוך כבוד
 ה'. ומשני ברוך אופנים הוא דאמרי ליה שהם מכסא הכבוד
 עלמו וכי אמרינן אכן במלאכים: כיון דאתיהב רשותא להזכיר
 דכבר הזכירוהו בקדוש לאחר ג' תיבות של שנק: אתיהב
 רשותא לאדכורי' להדיא: וישר אל מלאך מקרא הוא בתרי
 עשר: ויוכל איני יודע על אי זה מהם הוא אומר ויוכל אכלקו
 וכעשה שר אס יעקב למלאך וה"ק וישר יעקב אל מלאך ויוכל

ויתו
 אוק
 שר
 למ
 בכ
 אמ
 שר
 *וב
 מי
 פע
 בר
 אמ
 בכ
 הע
 כפ
 יעק
 ויו
 כלק
 הס
 ובג
 על

גיד הנשה פרק שביעי חולין קס

ויתחנן לו איני יודע מי נעשה שר למי כשהוא
אומר *כי שרית עם אלהים הוי אומר יעקב נעשה ראשי לב
שר למלאך בכה ויתחנן לו איני יודע מי בכה
למי כשהוא אומר ויאמר שלחני הוי אומר מלאך
בכה ליעקב. כי שרית עם אלהים ועם אנשים
אמר (רבא) [רבא] רמו רמו לו שעתידין שני
שרים לצאת ממנו ראש גולה שבבבל נשיא שבא"י
מכאן רמו לו גלות:

*ובגפן שלשה שריגים א"ר הייא בר אבא אמר מה
רב אלו שלשה שרי גאים היוצאין ^ס
מישראל בכל דור ודור פעמים שב' כאן וא' בא"י ^{ראשי} ^ו
פעמים שב' בא"י ואחד כאן יהבו רבנן עיניוהו
ברבנא עוקבא ורבנא נחמיה בני ברתיא דרב רבא
אמר אלו ג' שרי גוים שמלמדין זכות על ישראל
בכל דור ודור תניא ר' אליעזר אומר גפן זה
העולם ג' שריגים זה אברהם יצחק ויעקב *והוא ^ס
כפורחת עלתה נצה אלו האמהות הבשילו
יעקב או ה"ק וישר אל יעקב מלאך כלו' כשתרר לעומתו המלאך
ויוכל המלאך וכלקו כשהוא אומר כי שרית ותוכל הוי אומר יעקב
כלקו למלאך: שרית עם אלהים נשיא שנארץ ישראל שמוכים
הם ונקראים אלהים עד האלהים יצא דבר שניהם ועם אנשים
ראש הגולה:

ובגפן ישראל שנמשלו לגפן דכתיב גפן עמלרים תסיע: שרי
גאים עשירים וקרובים למלכות: אלו ג' שרי גוים מלאכי:
עלתה נצה אין קשוב כ"כ כשריגים שהם ענפים קאים:

אשכלותיה ענבים אלו השבטים א"ל ר' יהושע
 וכי מראין לו לאדם מה שהיה והלא אין מראין
 לו לאדם אלא מה שעתיד להיות אלא גפן זה
 תורה ג' שריגים אלו משה ואהרן ומרים והיא
 כפורחת עלתה נצה אלו סנהדרין הבשילו אשכלותיה
 ענבים אלו הצדיקים שבכל דור ודור אמר ר"ג
 עדיין צריכין אנו למודעי דמוקים ליה כולי בחד
 מקום ר' אלעזר המודעי אומר גפן זה ירושלים
 שלשה שריגים זה מקדש מלך וכהן גדול והיא
 כפורחת עלתה נצה אלו פרחי כהונה הבשילו
 אשכלותיה ענבים אלו נסכים ריב"ל מוקים לה
 במתנות דאמר ריב"ל גפן זו תורה שלשה שריגים
 זה באר עמוד ענן זמן והיא כפורחת עלתה נצה
 אלו הבכורים הבשילו אשכלותיה ענבים אלו
 נסכים. ר' ירמיה בר אבא אמר גפן אלו ישראל
 מליס וכן הוא אומר *גפן ממצרים חסיע שלשה שריגים
 אלו ג' רגלים שישראל עולין בהן בכל שנה ושנה
 והיא כפורחת הגיע זמן של ישראל לפרות ולרבות
 שחזת וכן הוא אומר *ובני ישראל פרו וישרצו עלתה
 ישע' סג נצה הגיע זמן של ישראל ליגאל וכה"א *ויו
 אלו פרחי כהונה המצרים נמקדש: במתנות זמן הקנה
 לישראל: אלו הבכורים שהכניסן לארץ טובה ומלאה פירות
 ומציאין חמכה בכורים צפריקת גמר ניסולם: הגיע זמן ללאת
 מכאן ולפרות ולרבות: עלתה נצה עלתה זמן הנלה להזות דם
 : סיני סיני סיני סיני סיני סיני סיני סיני סיני סיני

גיד הנשה סרק שביעי חולין קסא

נצחם על בגדיו וכל מלבושי אגאלתי. הבשילו
 אשכולותיה ענבים הגיע זמנה של מצרים לשחות
 כוס התרעלה. והיינו דאמר רבא ג' כוסות האמורו'
 במצרים למה אחד ששתת בימי משה ואחד
 ששתת בימי פרעה נכה ואחד שעתיד' לשחות
 עם כל האומות. א"ל ר' אבא לרב ירמיה בר אבא
 כי דריש להו רב להני קראי באגדתא כוותך דריש
 להו אר"ש בן לקיש אומה זו כגפן נמשלה זמורות
 שבה אלו בעלי בתים אשכולות שבה אלו ת"ח
 עלין שבה אלו עמי הארץ קנוקנות שבה אלו
 דוקנין שבישראל והיינו דשלחו מתם ליבעי רחמי
 אתכלייה על עלייה דאלמלא עלייה לא מתקיימין
 אתכלייה :

ואברה לי בחמשה עשר כסף א"ר יוחנן משום מו

כלקח של מעלים : ג' כוסות נסיפור הקלוס וכוס פרעה וגו' :
 בימי פרעה נכה שהקריבה כנוכדכאלר דכתיב לנח כנוכדכאלר
 מלך בבל וגו' : אומה זו ישראל : נמשלה כגפן גפן מעלים
 חסיע : זמורות שבה אלו בעלי בתים דמה הזמורה הזו מוליאה
 לולבין ועלין ופרי והוא עיקר הגפן כך בעלי בתים גומלי קסד
 ומחזיקים ידי עניים ומפזרים ממונם למלכות בשביל אחיהם
 ומתקיימים על ידם : עלין שנגפן סובלין הרוק ומגיכין על
 האשכול' שלא יכס שרב ושמש ורוקו' כך עמי הארץ קורשין וזרעין
 וקולרין מה שת"ק אוכלין : קנוקנות ודייל"ש דלא קזו למידי :
 ואברה לי הקב"ה אומר קניתי לי ישראל בע"ו כניסן בשביל

רבי שמעון בן יהוודק אין כירה אלא מכירה
 ג' לאשית ג' שנא' *בקברי אשר כריתו לי בחמשה עשר זה
 פ"ק מ"ו בניסן שבו נגאלו ישראל ממצרים כסף אלו
 דסוטה פ"ק צדיקים וכן הוא אומר *צרור הכסף לקח בידו
 ושליו חומר שעורים ולתך שעורים אלו מ"ה צדיקים
 שהעולם מתקיים בהם ואני יודע אם לי כאן וט"ו
 זכריה יא בא"י ואם לי בא"י וט"ו כאן כשהוא אומר *ואקחה
 שלשים הכסף ואשליך אותו בית ה' אל (האוצר)
 [היוצר] הוי אומר לי בא"י וט"ו כאן אומר אביו
 ורובייהו משתכחו כבי כנשתא דתותי אפתא [והיינו
 ס' דכתיב] *ואומר אליהם אם טוב בעיניכם הבו
 הלדיקים: אשר כריתו קניתי כדאמרינן בפ"ק דסוטה
 דיעקב זכנה מעשו: צרור הכסף נמלק מפרשינן ליה בלדיקים
 דשלקו ליה עמון ומואב לכזוכדנאלר כדשמעי לנביאים דאיתכבא
 בקורבנה תא אקרביכהו שלק להו מסתפיכא מאלההון שלקו ליה
 כי אין האיש נביתו שלק להו בקרוב אתי שלקו ליה הלך בדד
 למרקוק שלק להו ואיכא לדיקי דנעי רמעי שלקו ליה צרור הכסף
 לקח צידו לדיקים שנהם המיתם: חומר לי סאין: לתך ט"ו
 סאין: כאן צנבל: ואקחה שלשים הכסף ונקנע אותם לדיקים
 לדורות בשראל: אל בית ה' נא"י: ורובייהו לדיקי דא"י
 אפתא יליע: ואומר אליהם נכנולאת זכריה כתיב גבי אה"ע
 ואקח את מקלי את כועס ואגדע אותו להפר את בריתי אשר
 ברתי את כל העמי' ואו' אליהם וגו' הנו שכרי הקזירו לי את
 הלדיקים שהייתם מקבלים עליהם שכר וישקלו וגו':

שכרי
 כסף
 מתקי
 שקי
 *שא
 בשר
 אמר
 אות
 עבר
 פייס
 טרפו
 שלשי
 כוחבי
 להם
 להם
 אוכלין
 פייס
 שקוטה
 דאטמ
 [דשקו
 טריפה

שכרי ואם לא חדלו וישקלו את שכרי שלשים כסף א"ר יהודה אלו שלשים צדיקי אוה"ע שאוה"ע מתקיימין עליהם עולא אמר אלו שלשים מצות שקיבלו עליהם בני נח ואין מקיימין אלא ג' אחד *שאין כותבין כתובה לזכרים ואחד שאין שוקלין ^{ע"ע"נ} בשר המת במקולין ואחד שמכבדין את התורה:

אמר שמואל אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו מן דעתו של נכרי והא דשמואל לאו בפירוש צד איתמר אלא מכללא איתמר דשמואל הוה קא עבר במברא א"ל לשמעיה פייסיה למבוריה פייסיה ואיקפד מ"ט איקפד אמר אבוי תרנגולת טרפה הואי ויהבה ניהליה במר דשחוטה (רבה)

שלשים מצות לא כתפרשו ומהכא הוא דקא יליף: שאין כותבין כתובה לזכרים דאע"פ שצודים למשכב זכור ומייקדין להם זכר לתשמיש אין כוהגין קלות ראש במלוה זו כ"כ שיכתבו להם כתובה: בשר המת של אדם: במקולין באיטלין שאין אוכלין אותו בפרהסיא כ"כ אחי שמעתי בשר המת בשר בהמה שמתה מעלמה:

פייסיה למבוריה תן שכרו לבעל המענורה: מברא ספיכה רבנה שעוברין בה את הכהר: במר דשחוטה בקילוף שקוטה בקזקת שקוטה וקצרו בנכורות ההוא טנקא דמוזן תרנא דאטמא במר דככתא ול"כ דלשון תמורה הוא והא (דטריפה) [דשקוטה] לאו דוקא דטריפה בשקוטה לא מיקלפא אלא כלוי טריפה שקוטה נתן לו במר דכשרה שקוטה:

[רבא] אמר אנפקא א"ל לאשקויי ואשקוייה חמרא
מזיגא וכי מכללא מאי למ"ד טרפה הואי א"ל
אמאי תשהא איסורא למ"ד אנפקא א"ל לאשקויי
אנפקא חייא משמע:

מח
סז

תניא היה ר' [מאיר] אומר אל יסרהב אדם
בחברו לסעוד אצלו ויודע בו שאינו סועד

ולא ירבה לו בהקרובת ויודע בו שאינו מקבל
ולא יפתח לו חביות המכורות לחנוני אלא אם
כן הודיעו ולא יאמר לו סוך שמן מפך ריקן

ואשקוייה חמרא מזיגא והנכרי סנר היין קי: וכי מכללא מאי
סה לנו אי אתמר מכללא או נפי' הא מהא כללא שפיר שמעינן
ואמאי אשמעינן תלמודא דלאו נפי' איתמר ומה יש לי לגמס
נכלל זה: למ"ד טריפה הואי איכא למימר דלאו משום גכינת
דעת איקפיד אלא משום דאשהייה גביה עד השתא: אנפקא

חייא משמע משום יקרא דידיה איקפיד שענר על דבריו:

לא יסרהב לא יפזיר בו הואיל ויודע שלא יעשה משום דגונג

דעתו להקזיק לו טובה נקנס כסנור שמן הלז מסרהב לו כן

ולא יפתח לו כו' כל קניותיהם מגופות היו וכשאז אדם קאנר

אללו פותח לו קבית להקנותו יין קוק ואם מכר קבית להקנותו

שלמה ועדיין הוא אללו לא יפתחו לאורק הנא לו מפכי שגונג

לבו להקזיק לו טובה קנס כסנור זה הפסד גדול כפסד על ידי

שהרי תשאר קנית זו קסרה ותתקלקל יינה וזה ימסרנה סוף

לקכוני שימכרנה לו: אלא א"כ הודיעו מכרמיה לקכוני ואינו

כפסד: לא יביא לו פך ריקן ויאמר לו סוך שמן מפכי שודע

ואב
רב
אודי
דבל
אדם
ימל
מות
מחר
אחר
אדם
ומעי
צף
ומצא
רשא
בו שא
כבוד
המת
דעתו
מתכו
מכנד
שמת
בריאה
כבלע
אורק

גיד הנשה פרק שביעי חולין קסג

ואם בשביל כבודו מותר איני והא עולא איקלע לבי רב יהודה פתח לו חביות המכורות לחנוני אודועי אודעי ואבע"א שאני עולא רחביב ליה לרב יהודה דבלאו הכי נמי פתוחי מיפתח לי. ת"ר לא ילך אדם לבית האבל וכידו לגין המתקשקש ולא ימלאנו מים מפני שמטעהו ואם יש שם חבר עיר מותר. ת"ר לא ימכור אדם לחברו סנדל של מתה בכלל של חיה שחוטה מפני שני דברים אחד מפני שמטעהו ואחד מפני הסכנה ולא ישגר אדם לחברו חבית של יין ושמן צף על פירה ומעשה באחד ששיגר לחברו חבית של יין ושמן צף על פירה והלך וזימן עליה אורחים ונכנס ומצאה שהיא של יין וחנק את עצמו, ואין האורחין רשאין ליחן ממה שלפניהם לבנו ולבתו של בעל

זו שאינו סך וגונב דעתו כסנור שיש בו שמן: ואם בשביל כבודו של אורח להודיע לבריות שקניב הוא עליו מותר: המתקשקש אסור לפי שזה סנור שהוא מלא: שמטעהו גונב דעתו: ואם יש שם חבר עיר קצורת עיר שיש שם רבים וזה מתכוין להקטיב את האכל צעיניהם שיאמרו כמה קשוב זה שזה מכבדו כל כך: מותר דגדול כבוד הבריות: סנדל של עור בהמה שמתה מאליה אין עורה קזק כשל נריאה שקוטה: חיה שחוטה נריאה שקוטה: הסכנה שמא מקמת נשיכת נקש עמה והארס נבלע בעור: ושמן צף על פיה כסנור שהכל שמן ומזמן עליו אורחים ונטווק שיש לו שמן הרבה ללרכס: וחנק את עצמו שלא

תבית אלא א"כ נטלו רשות מבעל הבית ומעשה
 באחד שזימן ג' אורחין כשני בצורת ולא היה לו
 להניח לפניהם אלא כג' בצים בא בנו של בעל
 הבית נטל אחד מהם חלקו ונתנו לו וכן ב' וכן
 ג' בא אביו של תינוק מצאו שעוזק א' בפיו וב'
 בודיו חבטו בקרקע ומח כיון שראתה אמו עלתה
 לגג נפלה ומתה אף הוא עלה לגג ונפל ומת א"ר
 אליעזר בן יעקב על דבר זה נהרגו ג' נפשות
 מישראל מאי קמ"ל דכולהו ר' אליעזר בן יעקב הוא:
 מר זוטרא בריה דרב נחמן הוה קאזל מסיכרא
 לבי מחוזא ורבא ורב ספרא הוה קאתו
 (מסיכרא) [לסיכרא] פגעו אהרדי הוה סבר
 לאפירה הוה דקאתו אמר להו למה להו לרבנן
 דטרחו ואחו כולי האי א"ל רב ספרא אנן לא הוה
 ידעינן דקאתי מר אי הוה ידעינן טפי הוה טרחינן
 א"ל רבא מ"ט א"ל הכי דאחלישתיה לדעתיה א"ל
 והא קא מטעינן ליה איהו הוה דקא מטעי נפשית:

שם ע"ב

היה לו מה להאכילם ונוש מהם: שעוזק סוגר כמו ויעזקהו:
 הוה אחו לסיכר' פגעו אהרדי כסבור מר זוטרא דלקראתו
 ילאו: כולי האי ילאת' יותר מדאי: לא הוה ידעינן ולעשיה
 עסקינן ולילך למקום אחר ילאנו: דאחלישתיה לדעתיה שהיה
 סבור חקלה שכנדהו: והא קמטעינן ליה אס לא הייתי מגלה
 היה מחזיק לנו טובה חכם: איהו הוה דמטעי אנפשיה אחר
 שאנו לא אמרנו לו לקראתך ילאנו:

גיד הנשה פרק שביעי חולין קסד

רב הוה קאויל לבית רב חנן (בר רבא) חתניה מט
חזי מברא דקאתי לאפיה אמר מברא קאתי צה
לאפאי יומא טבא לגו אזל קם אבבא אודיק ע"נ
בבועא דרשא חוייה חיותא דתליא טרף אכבא
נפוק אתו כ"ע לאפיה אתא טבחא נמי לא עלים
רב עיניה מיניה אמר להו איכו השתא ספיתו
להו איסורא לבני ברחי לא אכל רב מההוא
בישרא מ"ט אי משום איעלומי הא לא איעלים
אלא דנחיש והאמר רב כל נחש שאינו כאליעזר
עבד אברהם וכיונתן בן שאול אינו נחש אלא
בעודת רשות הואי ורב לא מיתנהי מסעודת הרשות.
רב בדיק במברא ושמואל בדיק בספרא ר' יוחנן
בדיק בינוקא כולהו שני דרב הוה כתב ליה ר'
חזא מברא מעצרת הכהר שהיתה באה מעבר השני לעבר זה:
אמר מברא אתי לאפאי יומא טבא לגו סימן טוב הוא
לעוברי דרכים כשהמעבור' באה לקראתם מאליה קודם שזימכוה
י"ט להם בבית אושפיזא באותו לילה כשליכו: אודיק בבועא
דרשא הליץ דרך סדק שנדלת: איכו השתא כלומר אם
בשמירתכם השתא ספיתו איסורא לבני ביתי שהעלמתם עיניכם:
דנחיש אמעברא דאתא לאפיה דאמר יומא טבא לגו: כל נחש
שאינו סומך עליו ממש כאליעזר עבד אברהם שאם תשקני אדבר
בה ואם לאו לא אדבר בה: וכיונתן בן שאול אם יאמרו אלינו
עלו ועלינו: סעודת הרשות צת מ"ק לעם הארץ באלו עוברין:
בדק במברא אם מוזמנת לו אזל ואם נקושי מלאה לא אזל:
בינוקא דשיל ליה סמוק לי סמוקיד: כולהו שני דהוה רב קיים

יוחנן לקדם רבינו שבבבל כי נח נפשיה הוה כתב
 לשמואל לקדם חברנו שבבבל אמר לא ידע לי
 מידי דרביה אנא כתב שדר ליה עיבור דשיתין
 שני אמר השתא חושבנא בעלמא ידע כתב שדר
 ליה תליסר גמלי ספיקי טריפתא אמר אית לי רב
 בבבל איזיל אחוייה א"ל לינוקא פסוק לי פסוקין
 א"ל *ושמואל מת אמר ש"מ נח נפשיה דשמואל
 ולא היא לא שכיב שמואל אלא כי היכי דלא
 ליטרח רבי יוחנן תניא ר"ש בן אלעזר אומר בית
 תינוק ואשה אע"פ שאין נחש יש סימן א"ר אלעזר
 רבא' וזו והוא דאתחוק תלחא זימני דכתיב *יוסף איננו
 ושמעון איננו ואת בנימן תקחו :

בזבול כי הוה כתב ר"י מא"י שאלה או תשובה היה כותב באגרת
 לקדם רבינו שבבבל : אמר שמואל לא ידע לי מידי דרביה אבא
 לא אוכל לקפש דבר שאהיה אני נקי בו והוא לא שכחו וזהו
 רבו : תליסר גמלי לאו דוקא : ספיקי טריפתא מיכי ספק
 טרפות ואני שמעתי הכך ספקי עופות טמאים דאלו טרפות
 בית תינוק ואשה זכה בית או כולד לו בן או נשא אשה : אע"פ
 שאין נחש שאסור לנפש ולסמוך על הנפש : יש סימן סימני
 בעלמא הוי מיהא דאי מלכא בסמורה ראשונה אפר שבנה בית
 או שכולד התינוק או שנשא אשה סימן הוא שהולך ומלליק ואי לא
 לא ירגיל ללאת יותר מדאי שיש לקוש שלא ילליק : תלחא זימני
 הלליק או לא הלליק : יוסף איננו ושמעון איננו הרי שתיים ואם
 את בנימן תקחו קיד עלי היו כולנה אין לך גרה שאיננו
 עוברת עלי :

גיד הנשה פרק שביעי חולין קסח

אמר רבא מרישא הוה אמינא סימנא עדיף ^ס
מטביעות עינא דהא מהדרין אבידת' ^{צו}
בסימנא * ולא מהדרין בטביעות עינא השתא
דשמעתיהו להני שמעתתא אמינא טביעות עינא
עדיפא דאלת"ה היאך סומא מותר באשתו ובני
אדם מותרים בנשותיהם כלילה אלא בטביעות
עינא דקלא ה"נ בטביעות עינא א"ר יצחק בריה
דרב משרשיא תדע דאלו אתו כי תרי ואמרי
פלניא דהאי סימניה [והאי סימניה] קטל נפשא
לא קטלינן ליה ואלו אמרי אית לן טביעות עינא
בגויה קטלינן ליה :

[פיסקא גיד הנשה נוהג בטהורה ואינו נוהג קא
בטמאה ר' יהודה אומר אף בטמאה] ^{ע"ז}
א"ר יהודה והלא מבני יעקב [נאסר גיד הנשה
ועדיין בהמה טמאה מותרת להן וכו'] תניא אמרו
דהא מהדרין אבידתא לכל אדם נסימנים ולא מהדרין
אבידתא בטביעות עינא ללורבא מרבנן באלו מליאות :
להני שמעתתא דשרי איסור בטביעות עינא : [בטביעות עינא]
דקלא שנתן דעתו להכירה בקול ומאבדה לא ילפינן דהתם משום
תימוד הממון דיישינן דילמא משקר דאמר מר גזל ועריות כפשו
של אדם מתאוה להם ומקמדתם : חדע דטביעות עינא עדיפא :
פלניא דהאי סימני' פלוני הרג את הנפש ואין אנו מכירים בו
לעולם אלא סימנים כך וכך היו בגופו ובכליו של הורג : טביעות
עינא אית לן בגויה ומכירין אנו בו :

יאמי' לנ לו לר' יהודה וכי נאמר * על כן לא יאכלו בני
יעקב והלא לא נאמר אלא בני ישראל ולא נקראו
בני ישראל עד סיני אלא בסיני נאמר אלא שנכתב
במקומו לידע מאיזה טעם נאסר להם מתיב רבא
סו * וישאו בני ישראל את יעקב אביהם לאחר מעשה
א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי מהאי שעחא
ליחסר א"ל וכי תורה פעמים פעמים ניתנה ההוא
שעחא לאו שעח מעשה הואי ולא שעח מתן
תורה הואי :

כל הבר

פרק שמיני

נאמר שמואל אנא להא מילחא חלא בר המרא
לגבי אבא דאלו אבא הוה סויר נכסיה
קה חרי וימני ביומא ואנא לא סוירנא אלא חדא
זימנא שמואל לטעמיה דאמר שמואל מאן דסויר
נכסיה כל יומא ויומא משכח איסתרא אבוי הוה
ולא נקראו בני ישראל עד סיני ולקמיה מקשי ליה: אלא
מקרא זה לא נאמר עד סיני אלא לאקר שקבלו משה בסיני
ובא לכתוב את התורה כתב אותה אזכרה אלל המעשה לידע
וכו': לאחר מעשה שנאבק עמו לזמן מרובה בבואו מסדן ארס
והקב"ה קראו ישראל דכתיב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אס
ישראל וגו': מהאי שעחא דוישאו בני ישראל ליחסר:
סויר הולך ורואה קרקעותיו מה הן לריכות: משכח איסתרא

סויר
דרר
א"ל
כל
שמו
שקר
אתי
אמר
לו *
אבוי
מפת
דבר
מולא
עליס
יום וי
קאמר
דאין
לגדות
משום
שמא י

כל הבשר פרק שמיני חולין קסו

סייר נכסו כל יומא ויומא יומא חד פגע באריסיה
דדרי פתכא דאופיה א"ל הני להיכא א"ל לכו מר
א"ל כבר קדמוך רבנן רב אסי הוה סייר נכסיה
כל יומא אמר היכא נינהו כל הני איסתרי דמר
שמואל יומא חד הוא צינורא דבידקא בארעיה
שקליה לגלימיה כרכיה אותביה בגויה רמא קלא
אתו אינשי סכרודה אמר אשכחתינהו לכולהו
איסתרי דמר שמואל:

אמר אבוי מריש הוה אמינא האי דלא משו נא
מיה בחראי על ארעא משום זוהמא אמר אס ע"ב
לו *מר משום דשריא רוח רעה עלייהו. ואמר היינו רבס
אבוי מריש הוה אמינא האי דלא שקיל מידו כר נחמי
מפתורא כי נקיט איניש כסא למשתי שמא יארע
דבר קלקלה בסעודה אמר לי מר משום דקשי

מולא סלע מפני שמתקנן בכל הלריך: פתכא דאופיא קשו
עליס שהיה גוכבו: קדמוך שאמרו שיהא אדם רואה נכסיו בכל
יום ויראה מה יעשו: (איסתרי כו' ודאי דהוה ידע דלא חמש
קאמר דימלא איסתרי אלא לשמור עלמו מהפסד אלא דקאמר
דאין לטרוק כ"כ בכל יום). צינורא דבידקא המיס יולאין קוץ
לגדותיהן ובאין לשטוף פירותיו דרך פתח שנשפת האמה: רמא
קלא הריס קול ומוק:

משום זוהמא שריקן מסריק ונראים מאוסות: [למשתי]
כשאלם שותה אין לוקקין כלום מלסניו: דבר קלקלה
שמא יכעוס השותה שספך באותו דבר הנוטל וכי יכעוס יסתכן

אספסר
אסרגיש
כו שלס
לגכנן
וק"ל
רש"א

יין
לו בני
נקראו
נכתב
ב רבא
מעשה
שעתא
ההוא
מתן
חמרא
כסידה
חדא
דסייר
ביו הוה
אלא
מה בסני
מה לידע
פדן ארס
כי אס
ר:
יסתירא

לרוח צרדה ולא אמרן אלא דשקיל ולא מהדר
אבל משקל ואהדורי לית לן בה ולא אמרן אלא
חוץ לד' אמות אבל חוץ ד' אמות לית לן בה
ולא אמרן אלא מידי דצריך לסעודתא אבל מידי
דלא צריך לסעודתא לית לן בה מר בר רב אשי
קפיד אפילו אאסית' ובוכנא דתכלי מידי דצריכי
לסעודתא ואמר אבוי מריש הורה אמינא האו
דכנשי נשורא משום מנקירות' אמר לי מר משום
דקשי לעניות' ההוא גברא דהוה מהדר עליה שרא
דעניותא ולא הוה יכול ליה דקא זהיר אנשורא
טובא יומא חד כרך ריפתא איבלי אמר השתא
ודאי נפל בידאי בתר דאכיל אייתי מרא עקרינהו
ליבלי שדינהו לנהרא שמעיה דקאמר ווי ווי
דאפקיה ההוא גברא מביתיה :

נב ואמר אבוי מריש הוה אמינא האו דלא שתי
אופיא משום מאיסותא אמר לי מר משום

ס

ויקק: רוח צרדה אטורדיס"ן: חוץ לד' אמות שמוליאו קון
לד' אמות של שלקן: דכנשי נשורא שמכנדין פירורי אוכלין קון
הנית: מנקירותא לכקר הנית נקיון: מהדר אבחריה (איסרא)
[שרא] דעניותא שר המעונה על העניות היה רודף ללכדו
ולהביאו לידי עניות: איבלי על עשנים שנאמר: נפל לידאי
שלא יוכל ללקט הפירורין ענין העשנים ויהיו למדרס רגלים
ואלכדנו בכך: שמעיה ההוא גברא להווא (איסרא) [שרא]
דקאמר ווי דאסקי' מביתיה הוילאכי זה שמקום עכוומי:
אופיא איסקומ"ח:

דקשו לכרסם מישחיה קשה לכרסם מינפיה ביה
קשיא לרשא מרחיה קשה לעניותא מאי תקנתיה
לשקעיה שקועי. לכרסם דחמרא שכרא. דשכרא
מיא. דמיא לית ליה תקנתא והיינו דאמרי אינשי
בחר עניא אולא עניותא ואמר אביי מריש הוה
אמינא האי דלא אכלי ירקא מכישא דאסר גינאה
משום דמיהזי כרעבתנותא אמר לי מר משום
דקשו לכשפים. רב חסדא ורבה בר רב הונא
הוו קאזלי בארבא אמרה להו ההיא מטרונותא
אותבן בהדיכו לא אותבו אמרה מילתא אסרתה
לארבא אמרו אינתו מילתא שריוה אמרה להו

לכרסם ריזין הנאין מן הקוטס: מרחיה בידו ללדדין:
לשקעיה שקועי נתוך המסקה עד שיכלה מאליו: לכרסם
דחמרא שניא לו מיקמת אופיא דחמרא: שכרא רפואתו לשמות
שכר: לכרסם דשכרא שניא מיקמת אופיא דשכרא לישתי
מיא: בחר עניא זה שלא היה לו אלא מים לשמות: מכישא
דאסר גינאה שאין מליחין שום או כרישין מאגודה שאוגדין
מוכרי ירק לאכלו: כרעבתנותא שאין יכול להמתין עד
שיתירכו: לכשפים הרואין אותו יכול לעשות לו כשפים והכשפר
ממנו אין כשפים נוקיין לקול עליו: מטרונותא נכרית:
אותבן בהדיכו הוסיבני עיכס נכפיכה: אמרה מילתא לקס
אל מכשפות: אסרתה לארנא שלא זזה ממקומה: אמרי אינהו
מילתא אף הם היו בקיין בדבר ועושין להליל עלמן מיד
המכשפות ואיכא דאמרי שאמר שם ולא מוכסא מילתא:

אמר רב חסדא אמר רב הונא אמר רב אבהו אמר רב אבהו אמר רב אבהו

ין
מהדר
אלא
כה
מידי
אשי
צריכי
האי
משום
שרא
שורא
השתא
קרינהו
ווי ווי
שתי
משום
ליאו קון
וכלין מן
(איסרא)
ללכדו
לידאי
רגלים
[שרא]
חתי:

מאי איעבד לכו דלא מקנה לכו בחספא ולא קטיר לכו כינה אמניוכו ולא אכיר לכו ירקא מבישא דאסר גינאה. ואמר אבוי מריש הוה אמינא האי דלא אכלי ירקא דנפל מתכא משום מאיסותא אמר לי מר משום דקשה לריח הפה:

נג ואמר אבוי מריש הוה אמינא האי דלא יתבי חותי מרזיבא משום שופכים אמר לי מר

משום דשכיחי מזיקין הנהו שקולאי דהו דרו חביתא דהמרא בעו לאיתפוחי אותבוה תותי מרזיבא פקעה אתו לקמיה דמר בר רב אשי אשיק שיפורי שמתוי אתא לקמיה א"ל אמאי תעביד הכי א"ל היכי איעביד כי אותביה באונאי א"ל את בדוכת דשכיחי רבים מאי בעירת את הוא דשנית זוג שלים א"ל השתא נמי ליקבע לי מר זימנא ואפרע קבע ליה זימנא כי מטא זימניה איעכב כי אתא א"ל אמאי לא אחית בזימנך א"ל כל מילי דצייר וחתים וכייל ומני לית לן דשווא למשקל מיניה מאי איעבד לכו שאין מכשפות שולטו נכס שאתם נשמרי מכל דבר הקשה להן: דלא מקנה לכו וין אתם מקכין עלמיכס נקדם נזית הכסא ואין אתם הויגיס כינה במלנושכס:

מרזיבא לכור המקלק מיס מן הגג: שופכין שמיא ירדו עליו מיס מאוסין המקלקים מתשמיש המשתמשין על הגג ושופכין מי תשמישם והן באין לכור: שקולאי נושא משאות בשכר: פקעה ששנרה המזיק: שמתיר למזיק: דאותביה באונאי הוסיבוה באזני שהייתי יסן שס: צייר וחתים וכו' באחד מכל

כל הבשר פרק שמיני חולין קסח

עד דמשכחינא מידו דהפקרא . ואמר אבוי מריש
הוה אמינא האי דשדו מיא מפומא דחצבא משום
ציבכא אמר לי מר משום דאיכא מים הרעים .
ההוא בר שידא דהוה בי רב פפא אול לאתווי
מים מנהרא איעכב כי אתא אמרו ליה אמאי
איעכבת אמר להו עד דחלפי מים הרעים אדהכי
*חונהו דקא שדי מיא מפומא דחצבא אמר אי קו
הוה ידענא דרגילתו למיעכב הכי לא איעכבי :
כי אתא רב דימי אמר מים הראשונים האכילו נר
בשר חזיר אחרונים הוציאו את האשה מבעלה נר
כי אתא רגין אמר ראשונים האכילו בשר נבלה
אחרונים הרגו את הנפש א"ר נחמן בר יצחק
וסימניך אתא רב דימי אפקה אתא רבין קטלה
אלו אין לנו רשות דשדו מיא השותה בכד שופך תמלה מן המים
לארץ : משום ציבזא קסמין וקסין שעל פני המים : מים רעים
פעמים ששתה מהכסד זו תקנתם : דהוה בי רב פפא שהיה
משמשו : עד דחלפי מים הרעים שמתו המזיקין מהן :
האכילו בשר חזיר שיהי עכוני ישראל מוכר בשר שקוטה לישראל
ומצלה ומאכלו וכשהכרי בא בקנותו מאכילו נבלות
ובא יהודי אחד לאכול ולא נעל ידיו וכסנור זה שכרי הוא
והאכילו בשר חזיר : הוציא אשה מבעלה והרגו את הנפש בפ"ב
דיומא בעובדא דכידור איכו למ"ד קטלה איכא למ"ד לא קטלה
אלא אפקה : וסימנך שלא תועה מי מהם אמר הוליאו ומי מהם
אמר הרגו : אתא רב דימי אמר אפקה אתא רבין אמר
קטלה הראשון הוליאה והשני הכרה אקוה הסימן (באלו)

רבי אבא מתני חדא מהני וחדא מהני לחומרא :
קז אבוא דשמואל אשכחיה לשמואל דקא בכי א"ל
אמאי קא בכית דמחיין רבאי אמאי דאמר
לי קא ספית לבראי ולא משית ירך ואמאי לא
משית א"ל הוא אכיל ואנא משינא א"ל לא מסתייה
דלא גמיר מימחא נמי מחי והלכתא אוכל מחמת
מאכיל צריך נטילת ידיים מאכיל אינו צריך
נטילת ידיים :

נה אמרה ליה ילתא לרב נחמן מכדי כל דאסר לן
רחמנא שרא לן כותיה אסר לן דמא שרא
לן כבדא נדה דם טוהר חלב בהמה חלב חיה
חזיר מוחא דשבוטא גירותא לישנא דכוורא
אשת איש גרושה בחיי בעלה אשה אח יבמה .
[כאלו] שניהם כעשו זה גירושין והריגה ושזלא תטעה דדאי
אין להקליף ולומר הראשון הרגה והשני הולאה והן היו יודעין
דרב דימי אתא מא"י מקמי רבין : חדא גהני כולי לקומרא
ראשונים צר קזיר כרב דימי אקרוכיס הרגו כרבין . צר
קזיר קמור מנבילה דאית ציה נרי איסורי :

קספית לבראי בדלא משית האכלת זת צכי ולא רחלת ירך
תקלה : לא מסתייה דלא גזיר לא די לו שאינו צקי
נהלכות כטילה שהמאכיל וין לריך ליטול :

ילתא אשתו : הכבד כולו דם הא קרוש וטעם דם לו : דם
טוהר של צמלים ושל יי טוהר של יולדת ומוק של דג
שמו שיבוטא טעמו כטעם קזיר : גירותא עוף טמא הוא :
לישנא דכוורא יש לו טעם גירותא : אסר לן אשת איש שרא לן

כל הבשר פרק שמיני חולין קסט

בוטח יפת תואר בעינא למיכל בישרא בחלבא
אמר להו ר"ג לטבחי זויקו לה כחלי :
אייתוה להוויא גברא דלא הוה מוקר אבורה קי
ואימיה כפתוהו אמר להו שבקוהו דתניא ע"ג
כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין ב"ד של
מטה מוזהרין עליה :

העור והרוטב

פרק תשישי

ת"ר לגיון העובר ממקום למקום ונכנס לבית קבג
הבית טמא שאין לך כל לגיון ולגיון שאין
לו כמה קרקפלין ואל תחמה שהרי קרקפלו של
ר' ישמעאל מונח בראש מלכים :

גרוסה ואע"פ שנעלה קי : בעינא למיכל בשרא בחלבא ומה
אמלא היתר דוגמתו : זויקו שפודי תכו לה כקל בשפוד :
כפתוהו על העזוד להלקותו כדתניא [בד"א] דארבעים ותו
לא במלות לא תעשה שכבר כעשית העצירה אבל מלות
עשה שלפכיו ואיכו רוכה לקיימה כגון אומר לו עשה סוכה ואיכו
עושה מכין אותו מכת מרדות עד שתלא כפשו : אמר להו רב
יהודה : שמתן שכרה בצדה למען יאריכון ימיד לכן פי' מתן
שכר' לומר אם לא תקיימ' זהו ענשו שלא תטול שכר זה :
לגיון גדוד העוברים להלקס על בית (מלקמה) [מלקמס] :
קרקפלין עור ראש אדם מת זה למכשפות במלקמה :

העיר והרוטב פרק חשיעי חולין

נו ת"ר *הצב למינהו להביא הערווד *וכן הנפילים
 קבו וסלמנדרא וכשהיה ר"ע מגיע לפסוק זה
 ויקרא יא היה אומר *מה רבו מעשיך ה' יש לך בריות
 גדלות כים ויש לך בריות גדלות כיבשה שבים
 אלמלא עולות ביבשה מיד מתות שביבשה אלמלא
 יורדות לים מיד מתות יש לך בריות גדלות באור
 ויש לך בריות גדלות באויר שבאור אלמלא עולות
 לאויר מיד מתות שבאויר אלמלא יורדות לאור
 מיד מתות מה רבו מעשיך ה'. ת"ר כל שיש
 ביבשה יש כים חוץ מן החולדה א"ר זירא מאו
 קרא *האזינו כל יושבי חלד אמר רב הונא בריה
 דרב יהושע ביברי דנרש אינן מן הישוב אמר רב
 פפא בשמתא נרש חרביה משכיה ואלייתיה *ארץ
 ירמי' ככ ארץ ארץ שמעי דבר ה' א"ר פפא לא אבה
 נרש שמוע דבר ה' אמר רב גידל אמר רב
 ערווד מן הלנ ומן הנקש הוא נא כדלקמן : וכן הנפילים שרץ
 מין ננ : וסלמנדרא שרץ הכולר מן האור מעלי הדס ע"י
 כשמים והסך מדמו אין האור שולט בו וקיס ליה לר"ע דמיכא
 דלנ הוא : לפסוק זה מאוס דמיירי נסלמנדרא : יש לך בריות
 גדלות באור סלמנדרא : יושבי חלד יושבי הארץ שהוא מקום
 [מיושב] לקולדות : ביברא דנרש קיות המלויות נאותו מקום
 נצרוכ"ש נלע"ז : אינן מן הישוב אינן גדלות אלא במים :
 בשמתא נרש כלומר כל יושביה רשעים כולם יהיו בשמתא :
 חרביה משכיה ואלייתיה הקלנ והעור עם הנשר והאליה כלו'
 כולם כקטן כגדול : לא אבה נרש וכו' לפי שכולם היו רשעים :

ה
 נרשא
 מגלוי
 אשני
 אחת
 הצב
 ר' ש
 בריה
 בריה
 שתש
 נרשא
 אס ת
 מיושב
 דחזא
 עמך :
 לוועד
 היה
 אקרי
 חמי
 נצרכ
 וכו' מ
 והייכ
 כגון
 יולדי
 זה וי

העור והרוטב פרק השיע חולין קע

ברשאה נשקיד מני ככיד . נהר פקודאה לוייד
מגלימא שפירא רחוי עליך . דפומבדיתא לוייד
אשני אושפיזך אמר רב הונא בר תורתא פעם
אחת הלכתי לוועד וראיתי נחש שהוא כרוך על
הצב לימים יצא ערוד מביניהם וכשבאתי לפני
ר' שמעון החסיד אמר לי אמר הקב"ה הם הביאו
בריה שלא בראתי בעולמי [אף] אני אביא עליה
בריה שלא בראתי בעולמי והאמר מר כל
שתשמישן ועיבורן שורה יולדין ומגדלין זה מזה

ברשאה נשקיד מני ככיד אם כשקך אחד מיושבי כרס מני שני
אם תמלאם כולם כי מוקזק גכב הוא : נהר פקודאה אם
מיושבי כהר פקוד : לוייד כמלוה עמך צדק : מגלימא שפירא
רחזא עליך מקמת שראה לך טלית כאה ודעתו לגונבה כתקצר
עמך : אשני אושפיזך שלא ידע היכן תשכב שגנבים מומקין הן :
לוועד מקום רשעים ומרביעי כלאים : כרוך על הצב כל שעה
היה מלוי אללו והיה כוקק עמו כדאמרינן בקדושין ככרוכין
אמריה ובכבורות קזיר כרוך אחר רמל כלו' כמשך ושוכן אללו
תמיד : יצא ערוד מביניהם והיה כושך בני אדם וממית כדאמרי'
בברכות גבי ערוד דר' קנינא בן דוסא : אנשי וועד הם הביאו
וכו' מזוגי כלאים היו : אף אני אביא עליהם בריה וכו'
והייכו ערוד : תשמישן שורה שמשמשין שניהם פנים כנגד פנים
כגון אדם או פנים כנגד עורף כגון בהמה : עיבורן ימי עיבור :
יולדין זה מזה מתעברין זה מזה : ומגדלין מניקות זה בנו של
זה וימי עיבורו של כקש איכו שזה לא לשרץ ובהמה וקיה כדאמרי'

יין
גילים
זה
בריות
שבים
מלא
באור
עולות
לאור
שיש
מאי
בריה
ר רב
ארץ
אברה
רב
ם שרץ
ם ע"י
דמיכא
בריות
מקום
מקום
מים :
מתא :
ה כלו'
שעים :

וכל שאין תשמישן ועיבורן שוה אין יולדין ומגדלין
זה מזה אמר רב נם בתוך נם האי פורענות
הוא מאי נם בתוך נם לפורענות:

הזרוע והלהיים

פרק עשירי

קל א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מנין שאין
נחתני מתנה לכהן ע"ה שנא *ויאמר לעם
ד"ה בלל ליושבי ירושלים לחת מנת (לכהנים וללוים)
[הכהנים והלוים] למען יחזקו בתורת ה' כל
המחזיק בתורת ה' יש לו מנת ושאינו מחזיק
בתורת ה' אין לו מנת:

קלג אמר רבא בדק לן רב יוסף האי כתנא דחטיף
מתנתא חבובי קא מחבב מצוה או ולזולי
קא מזלזל במצוה ופשטנא ליה ונתן ולא שיטול
מעצמו אמר אבוי מריש הוה חטיפנא מתנתא
נפ"ק דנכורות זועל וכל מיני שרלים לשזה קדשים ומקש לז' שנים
ואמרי' התם ולאותו רשע נקש לא עלינו סבר והיאך ילא אותו
ערוד מלב ומקש: נם בתוך נם לפורענו' כדי ליפרע מן הרשעי':
מנת קלק כהונה:

בדק לן מנסה אותנו אם נדע להשיב ורבא כהן היה: דחטיף
מתנתא מתיכוות שבושאים אותן לכהנים: מי אמרי'
חבובי קא מחבב המצוה ויפה הוא עושה: ונתן לכהן ולא

הזרוע והלחיים סרק עשירי חולין קעא

אמינא חבובי קא מחביבנא מצוה כיון דשמענא
להא ונתן ולא שיטול מעצמו מחטיף לא חטיפני
מימר אמינא הכו לי כיון דשמענא להא דתניא
* [ויטו אחר הכצע] ר"מ אומר בני שמואל חלקם
שאלו בפיהם מימר נמי לא אמינא ואי יהבו לי
שקילנא כיון דשמענא להא דתניא הצנועי מושכין
ידיהם והגרגרנים חולקים משקל נמי לא שקילנא
לבר ממעלי יומא דכפורי לאחזוקי נפשאי בכהני
ולפרוס ידיה * אנסי ליה עידניה:

בערוך
ערך אנס
פי' אבני
היה לו

כתיב * מעדה בגר ביום קרה חומץ על נחר ושר
בשירים על לב רע פשטיה דקרא במאי

שיטול הכהן מעלמו: מימר אמרי הנו לי הייתי שאלו צפה מלא חולי וע"ש
שהייתי סבור (שהיה) [שהוא] קצוב מזה: חלקם שאלו בפיה' גו
דמגבי להו קרא לגבי שמואל ויטו אחרי הצלע אמר ר"מ שלא שס
היה עבירות גזל בידם אלא חלק לוויה כגון מעשר ראשון היו חשלי כפ
שאלים צפיהם: הצנועים מושכין ידיהם בחלוק לקס הפכים
קאמר במס' יומא בטרף בקלפי משמת שמעון הלדיק כשתלק'
מארה בלקס הפכים: לאחזוקי נפשאי בכהני שלא ישתכק
שס כהן מעליו: ופריך וליפרוס ידיה כיון שאינו עושה אלא
שלא ישתכק שס כהן מעליו יפרוש ידיו לדוכן כל השנה ומקזיק
כפשיה בכהני: אנסיה ליה עידניה עתים שקבע לתלמידיו היו
טורדים אותו עלישא כפיו שהיה עוסק לתלמידיו בעת שהלצור
כאספס לב"ה:

[מעדה בגר ביום קרה] כמו שהלונש בגד בלוי בעת הקור
וכמו שהקומץ מפסידו לכתר כן השוכה לתלמיד רע

כתיב בשונה לתלמיד שאינו הגון דאמר רב יהודה
 אמר רב כל השונה לתלמיד שאינו הגון נופל
^{ליוני כ} בניהננס שנא * כל חשך טמון לצפוניו תאכלהו
 אש לא נופח ירע שריד באהלו ואין שריד אלא
 יואל ^ג ת"ח שנא * כשרידים אשר ה' קורא א"ר זירא
 אמר רב כל השונה לתלמיד שאינו הגון כזורק
^{נשלי כו} אבן למרקולים שנא * כצורר אבן במרגמה כן
 נותן לכסיל כבוד (ואין כבוד אלא תורה שנא
^{ס"ג} * כבוד חכמים ינחלו וחמימים ינחלו טוב. א"ר
 חמא בר חנינא כל העושה טובה למי שאינו
^{ס"ט} כו יודעה כאלו זורק אבן למרקולים שנא * כצורר אבן
^{ס"ט יט} וגו' וכתוב * לא נאווה לכסיל תענוג :

נח תני ר' יהודה בן אגרא אומר משום ר' מאיר
 קלד ספק לקט לקט ספק שכחה שכחה ספק פאה
^{תלי' פנ} פאה מ"ט דאר"ש בן לקיש מ"ד * עני ורש הצדיקו
^{שמו' כג} מאי הצדיקו אילימא בדינין והכתיב * ודל לא תהדר
 בריכו אלא צדק משלך ותן לו :

נט דורשי חמורות היו אומרים הזרוע כנגד היד וכן
^{ס"ט} [מעדה לשון בלוי וכרקנ כמו כנגד עדים] : ירע שריד באהלו
^{ע"ב} [למי שירע שריד באהלו] תלמיד רע : תאכלהו אש לא נופח
 אשו של גיהנם : כזורק אבן למרקולים זו היא עבודתו כדאמרי
 במסכת ע"ו :

אילימא בדינין לראות לרזכות (ב"ד) [בדין] :
 דורשי חמורו מקראות סתומים : היו אומרים מכ"ל דשל יקין
 מהכא : יד שנותכין לכהן כנגד ידו של פנקס שעל כן

הזרוע והלחיים פרק עשירי חולין קעב

הוא אומר *ויקח רומח בידו ולחיים כנגד תפלה מדרב' כה
וכה"א *ויעמוד פנחס ויפלל קיבה כמשמעה וכה"א תלים קו
*ואת האשה אל קבתה: מדרב' כה

ראשית הגז

פרק אחד עשר

כי סליק איסי בר היני אשכחיה *לה' יוחנן דקא קלז
מתני ליה לבריה רחלים א"ל אתניה רחלות ע"ג
א"ל כדכתיב *רחלים מאתים א"ל לשון תורה לפרס"י
לעצמה לשון חכמים לעצמן א"ל מאן ריש סדרא נ"י אחרת
בבבל א"ל אבא אריבא א"ל אבא אריבא קרית ראשי לב
ליה נהירנא כד הוה יתיבנא אחרי י"ז שורן
אחוריה דרב קמיה דרבי ונפקי זיקין דנורא
מתנה לו ברית כהונת עולם והוה שכו ואיזו יד שעושה מלצמי
הוי אומ' של ימין:

אשכחיה ר' יוחנן לאיסי בר היני : דמתני לבריה מתני' ה'
בבבלי גוזות מנה ומנה ופרס* : א"ל איסי : פי' כל
כדכתיב קרא קא מתני רחלים מאתי' : א"ל לשון תורה לקוד ^{אחת וכה}
כו' : א"ל רבי יוחנן לאיסי : מאן ריש סדרא בבבל ראש ישיבה : ^{נח"י}
אבא אריבא רב קרי אריבא שארוך בדורו היה כדאמרין צפ'
כל היד נכדה : אבא אריבא קרית ליה ולז אמרת רבינו בלשון
כבוד : [נהירנא כשהיה בכאן קודם שירד לנבל היה קשוב ממכי
שהיה יושב לפני רבי ואני הייתי יושב שנעה עשר שורות מאחרינו :
זיקין כושאין וכותכין בהלכה] :

מפומיה דרב לפומיה דרבי ומפומיה דרבי לפומיה
דרב ולירא אנא ידע מה הן אומרין ואת אבא
אריבא קרית ליה:

ש ל ו ה ק ז

פרק שנים עשר

קלח אמר רבינא הילכך עוף טהור שהרג את הנפש
פטור משלוח מ"ט דאמר קרא *שלח חשלח
ע"כ דנרי' כג את האם ואת הבנים תקח לך כמי שארה מצווה
לשלחו יצא זה שאי אחרה מצווה לשלחו אלא
קלט להביאו לב"ד ה"ד אי דגמיר דינא *בר קטלא
הוא אלא דלא גמיר דיניה ובעי לאתויי לב"ד
וקיזמי ביה *ובערת הרע מקרבך:

אמר רב יהודה אמר רב מצא קן בים חייב
בשלוח שנא' *כה אמר ה' הנותן בים דרך
ישע' חג משלי ל וגו' אלא מעתה מצא קן בשמים דכתיב *דרך
שהרג את הנפש ואס"כ מרד וכמלא צקן: פטור מלשלוח
הואיל ובר קטלא הוא והכי דרש' ליה דקצעי לשלוח
למקום הללה והפקר והאי לאו בר הכי הוא והכי דריש קרא
שלק תשלק את הראוי לשלקו ואת שאין ראוי לשלק לא תשלקו:
בר קטלא הוא ומהיכן כמלט: ובערת הרע מלוא על כל
הפוגע בקייני מיתה להביאן לב"ד כדי לבער רשעים מישראל:
קן בים שטף הים את האילן והיה קן בראשו קייב כמי לשלק
דים כמי איקרי דרך: קן בשמים עוף נושא קן באויר:

שלוח הקן פרק שנים עשר חולין קעג

הנשר בשמים הכי נמי דמחויב בשלוח הקן דרך
נשר איקרי דרך סתמא לא איקרי :

אמרו ליה פפונאי לרב מתנה מצא קן בראשו
של אדם מהו אמר [להו] *ואדמה על שם

ראשו משרה מן התורה מנין *כשגם הוא בשר ^{ש"כ טו}

המן מן התורה מנין *המן העץ אסתר מן התורה ^{ראשית ו}

מנין *ואנכי הסתר אסתיר מרדכי מן התורה מנין ^{שס ג}

דכתיב *מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא : ^{דברי' לפ}

[פיסקא ואיזהו שאינו מזומן וכו' וכן יוני הרדסיאות סא

פטור משילוח] ר' חייא ור"ש (בר שם

רבי) חר תנא הרדסיאות וחד תני הרדסיאות

דרך סתמא לא איקרי אנל ים איקרי דרך סתמא הנותן

ז"ס דרך :

ואדמה על ראשו אע"פ שהיה בראשו לא אנדה שמה ש"ס אדם

גופיה אדמה הוא מדלף אנדה את שמה דלא קרויה

עפר והשתא כמי על הארץ קרינא ביה . ועוד זה שאלו עמנו

מנין למשה רמז קודם שנא שסופו לבא : בשגם הוא בנימטריא

משה [וכתיב שם] והיו ימיו מאה ועשרים שנה וכך היה ימי קיי

משה כלו' עמיד לבא בשגם משה מן הנולדים וכן ימיו : מנין

למעשה המן המן העץ המן יתלה על העץ : למעשה אסתר

הסתר אסתיר בימי אסתר יהא הסתר פנים ומלאוהו לרות

רבות ורעות : מנין לגדולת מרדכי : מר דרור וקרי ליה ראש

לנשמים ללדיקים ואנשי כנסת הגדולה :

חר תני הרדסיאות וחד תני הרדסיאות הורדוס התקיל

לין
פומיה
אבא

הנפש
תשלח
מצווה
אלה
קטלא
לב"ד

חייב
ם דרך
*דרך
לשלוח
י לשלוח
ש קרא
גשלקנו:
על כל
שראל:
זי לשלק
באזיר:

שלוה הקן פרק שנים עשר חולין

מאן דתני הדרסיאורת על שם הורדוס ומאן
 דתני הדרסיאות על שם מקומן אמר רב כהנא
 לדידי חזיון וקיימן שיתסר דרו כפתי מילא
 והוה קריא קירי קירי הוה חד מנייהו דלא
 הוה קריא קירי קירי אמרה לה חברתה סומא
 אמרי קירי קירי (אמר) [אמרה] סומא אמרי
 קירי כירי אתיוה ושחטוה א"ר אשי אמר לי ר'
 חנינא מילין מילין ס"ד אלא [אימא] במילין:
 משנה לא ישול אדם אם על בנים אפילו
 לטתר את המצרע ומה אם מצוה קלה

וכינרין
 סי' נשיחת
 העופות
 כדאיתא

להתעסק בגידולן: לדידי חזיון לי הכך שנסארו מנכי נכיהס
 של יוכי הורדוס: וקיימא שיתסרי דרו י"ו שורות: כפתי
 מילא כל שורה ארכה כרעז מיל: ואמרן קירי קירי אדוכי
 אדוכי קירי הוא לשון אדון: אימא קירי כמו שאנו אומרין:
 אמרה לה איהי לקברתה: סומא אימא קירי כירי לאתו
 שאת קורא אדון עבד הוא על שהיה הוא עבד. כירי הוא עבד
 כדאמרינן בעירובין גבי נכי גליל שאין מדקדקים בלשונם ההיא
 דאתאי לקמיה (דר' יכאי) [דדייכא] דנעא למימר מרי קירי
 טבלא הוית לי וגכזה ממכי ואמרה מרי כירי תפלא הוית לי
 וגכבך מין סומא שוטה בלא ראות: אייתוה עבדים שנסארו
 מעבדי הורדוס ושקטוה: אמר לי ר' חנינא מילין דברי רוק
 הן שלא דברו מעולם: מילין ס"ד האמר רב כהנא לדידי קוי
 לי והרי רב כהנא מעיד על הדבר ואי לאו דקושטא הוה לא הוה
 אמר: אלא במילין ע"י כשפים מלומדות לדבר אותן עופות:

כגיטין
 גבי רב
 עילם
 סב
 קמב

שלוח הקן פרק שנים עשר חולין קעד

שהוא כאיסור אמרה תורה * למען ייטב לך והארכת
ימים ק"ו על מצות חמורות שבתורה : גמ' חניא
[דביו] ר' יעקב אומר אין לך כל מצוה ומצוה
שבתורה שמתן שכרה בצדה שאין תחיות המתים
חלויה בה בכבוד אב ואם כתיב * למען יאריכון
ימך ולמען ייטב לך ובשלוח הקן כתיב למען
ייטב לך והארכת ימים הרי שאמר לו אביו עלה
לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם
ולקח את הבנים בחזרתו נפל ומת היכן אריכות
ימיו של זה והיכן (טובות ימיו) [טובתו] של זה
אלא למען יאריכון ימך בעול' שכלו ארוך ולמען
ייטב לך לעולם שכלו טוב ודילמא לא הכי הוה
ר' יעקב מעשה חזא ודילמא מהרהר בעבירה
הוה מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה

שהוא כאיסור שאין נה קסרון כים אלא דבר מועט : שמתן
שכרה בצדה כגון כבוד אב ואם ושלוח הקן שלא
מוכל להנין מתן שכרה שעתידין המתים להקיות : לעולם
שכולו טוב שאין בו לא היזק ולא יסורין אלא טובה ונשלהי
פ"ק דקדושין אמרינן דר' יעקב עובדא קזא באקד שאמר
לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה ושלח את האם
וכטל את הבנים וקיים כבוד אב ואם ושלוח הקן ובקזרתו
נפל ומת היכן טובתו של זה והיכן אריכות ימיו אלא הוי
אומר למען ייטב לך לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימך
לעולם שכולו ארוך :

דברי' כב
וכקט
חוליע
דכזה יכול
לקיים
שמהן סבן
לשחוט
לוקס
לשלוח
סס ה

ומאן
בהנא
ילג
דלא
ומא
אמרי
לי ר'
ילין
אפילו
קלה
ככיהס
כפתי
אדוני
ומרי'
לאותו
אעבד
ההיא
י קירי
ית לי
כשאר
די רוק
די קוי
א הוה
נפומ :

שלוח הקן פרק שנים עשר חולין

יחזקאל יודילמא מהרהר בע"ז הוה דכתיב * למען תפוש
את בית ישראל בלבם ואמר רב אחא בר יעקב ז'
מחשבת ע"ז ה"ק אס איתא דאיכא שכר מצוה בהאי
עלמא תהני ליה וחגיגין עליה דלא לייתי לידי הרהור
וליתוק אלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא והא"ר
אלעזר שלוחי מצוה אינן נזוקין לא בהליכתן ולא
בחזרתן סולם רעוע היה ומקו' דקבוע היוקא שאני
דכתיב * ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאור
והרגני א"ר יוסף אלמלא דרשיה אחר להאי קרא
בר' יעקב בר ברתיה לא חטא מאי חזא איכא
דאמרי כי האי מעשרה חזא וא"ר לישנא דר'
חוצפירת המתורגמן חזא דהוה מוטלת באשפה
אמר פה שהפיק מרגליות ילחוך עפר והוא לא
ידע למען ייטב לך בעולם שכולו טוב ולמען
יאריכון ימיד בעולם שכולו ארוך :

מסכת בכורות

הלוקח

פרק ראשון

ד אריב"ל בכ"ד מקומות נקראו כהנים לויים וזו
אחד מהם * והכהנים הלויים בני צדוק:
[איתמר ר' יוחנן אמר קדשו בכורות במדבר
יחזקאל
ד"ד
ע"כ

הלוקח פרק ראשון בכורות קעה

וריש לקיש אמר לא קדשו בכורות במדבר
 ר' יוחנן אמר קדשו בכורות במדבר דרחמנא
 אמר ליקדשו כדכתיב קדש לי כל בכור
 ור"ל אמר לא קדשו בכורות במדבר מדכתיב
 והיה כי יביאך וכתב בתריה והעברת מכלל
 דמעיקרא לא קדוש]. ח"ש נמצאת אתה אומר בג'
 מקומות קדשו בכורות לישראל במצרים ובמדבר
 ובכניסת ישראל לארץ. במצרים מהו אומר *קדש
 לו כל בכור במדבר הוא אומר *כי לי כל בכור
 (בבני ישראל) בכניסתן לארץ הוא אומר *והיה
 כי יביאך והעברת א"ר נחמן בר יצחק בג' מקומות
 הוזהרו על הבכורות ליקדש ולא קדשו ובמצרים
 לא קדשו וכו'. [אלא אי איתמר הכי איתמר ר'
 יוחנן אמר קדשו ולא פסקו ור"ל אמר קדשו ופסקו]:
 שאל קונטריוקוס הגמון את ריב"ז בפרטן של א
 ליום אתה מוצא כ"ב אלף וג' מאות ה

שמות יג
 כוודכר ג
 שמות יג

[לא קדשו בכורות שכולו במדבר: דמעיקרא במדבר והאי
 קדש לי כל בכור מוקי ליה ריש לקיש במלרים אבל במדבר
 לא קדשו מדכתיב והיה כי יביאך והדר והעברת כל פטר
 רמס]: הוזהרו ליקדש ולעולם לכשיכנסו לארץ: לא קדשו
 בתמי' והא מידו כלבו לציל באותן שילאו ממלרים: [ופסקו
 משעת קשנון של קומש הפקודים ואילך]:
 קונטריוקוס שס שר: בפרטן של ליום דגרשון כתיב ז' אלפים
 ות"ק ונקתה ק' אלפים ות"ר הרי י"ו אלפים

לין
 תפוש
 עקב
 בהאי
 הרהור
 והא"ר
 תן ולא
 שאני
 שאור
 יקרא
 איכא
 רר
 אשפה
 דא לא
 ולמען
 ים וזה
 צדוק:
 במדבר

ובכללן אתה מוצא כ"ב אלף אותן ג' מאות להיכן
 הלכו א"ל אותן ג' מאות בכורות היו ואין בכור
 מפקיע בכור מ"ט אמר אביו דיו לבכור שיפקיע
 קדושת עצמו ועוד שאלו כגבוי הכסף אתה מוצא
 מאתים ואחד ככר וי"א מנה דכתיב *בקע לגלגולת
 מחצית השקל כשקל הקדש וגו' לשש מאות אלף וגו'
 ובנתינת הכסף אתה מוצא מאת ככר דכתיב *ויהו
 מאת ככר הכסף וגו' משה רבכם גנב היתה או
 קוביוסטוס היה או אינו בקי בחשבונו היה נטל
 מחצה ונתן מחצה ומחצה שלם לא החזיר א"ל
 ומאה ובמכרי ו' אלפים ור' הרי כ"ב אלף וס' ובכללן כתיב
 כל זכר מנן קדש כ"ב אלף: מחצית השקל לגולגולת לת"ר
 אלף ושלשת אלפים ותק"כ הווי מאתים ואחד ככר וי"א מנה
 ככר הווי ס' מנה ומנה ק' דינר שהם כ"ה סלעים ושקל
 דאורייתא הווי סלע קצוב ס' פעמים ס"ה כמלא בככר אלף
 ות"ק סלעים שהם ג' אלפים קלאי שקלים תמלא לג' אלפי
 ישראל ככר כסף לג' מאות אלף ק' ככר לת"ר אלף ר'
 ככר ולג' אלפים ותק"כ הנשארים אלף ותשע"ה סלעים כרף
 סלעים ועשה מהן מנין מכל ק' סלע ד' מנין הרי לאלף
 ות"ק סלעים ככר אחד פשו להו רע"ה סלעים שהם י"א
 מניס: ומחצה שלם לא החזיר שהיה לו לשלם [מן הקנין]
 ק' ככר וקלי ויהי מניס וקלי והוא לא נתן אלף ק' ככר
 בדכתיב ויהי מאת ככר הכסף ואלע"ג דכתיב ואת האלף
 ושבע וגו' עשה וויס אלמא דיתר מן המסכה הקזיר אותו

משו
 ומנה
 היה
 א"ר
 וגמל
 ושר
 ואח
 מעונ
 מה
 ר' א
 שר
 הפנ
 מה
 אל
 בדב
 פסו
 בפול
 של כ
 והא
 בביו
 להלי

הלוקח פרק ראשון בכורות קעו

משה רבינו גזבר נאמן היה ובקי בחשבונית היה
ומנה של קדש כפול היה. ומנה של קדש כפול
היה מנ"ל א"ר חסדא דכתיב *והשקל עשרים יחזקאל
גרה עשרים שקלים וגו' :
וה

א"ר חנינא שאלתי את ר' אליעזר בבית מותבא ב
רבא מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים אס"ע"ב
וגמלים א"ל גורת הכתוב הוא ועוד שסייעו את
וישראל בשעה שיצאו ממצרים שאין לך כל אח'
ואח' מישראל שלא היו לו צ' חמורים לזבים
מעונים מכספא ודהבא של מצרים ועוד שאלתיו חלק
מה לשון רפידים אמר לי רפידים שמה כתנאי חסד' רבט
ר' אליעזר אומר רפידים שמה ר' יהושע אומר וב"ש
שריפו עצמן מדברי תורה וכן הוא אומר *לא
הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים ועוד שאלתיו ידמיח מו
מה לשון שטים אמר לי שטים שמה כתנאי ר'
אליעזר אומר שטים שמה ר' יהושע אומר שנתעסקו
בדברי שטות. *ותקראנה לעם לזבחי אלהיהן ר' מרדכי כה

פסוק לא הזכיר אותם הגמון שמתכוין היה לקנטרו בדברים:
כפול היה שהיו בו כ' סלעים וה"ל ככר של קדש ס' מנה
אל כ' כ' סלעים שהם ק"כ מנה באותם ק' ככר הו' ר' ככר
והאחד ככר וי"א מנה היו האלף ותשע"ה שעה וויס לעמודים: *נדש"י
בבית מותבא רבא נבית מדרש הגדול: לזבין מעולים: שריפו
ידיהם וכו' לפיכך בא עליהם עמלק: לא הפנו אבות א בנים
להלין מרפיון ידים *מעון שריפו ידיהם מן המורה: בדברי שטות

חלק
חסד' רבט
וב"ש
כמה רש"א
וכהר"י
ידמיח מו
מכר
סלעים
ק"כ
מנה
בא
אותם
ק'
ככר
הו'
ר'
ככר
נדש"י
שנגח'
הגי'
חבאן:

אליעזר אומר ערומות פגעו בהן ר' יהושע אומר שנעשו כולן בעלי קריין:

ג ת"ר דג טמא משריץ דג טהור מטיל בצים כל המוליד מניק. מטיל בצים מלקט חוץ

ז ע"כ מעטלף שאף ע"פ שמטיל בצים מניק *הדולפנין פרים ורבים *מבני אדם מאי הדולפנין א"ר יהודה

ח כן גי' בני ימא. כל שזכרותו בחוץ מוליד מכפנים מטיל בצים כל שתשמישו ביום יולד ביום כל שתשמישו בלילה יולד בלילה כל שתשמישו בין ביום בין בלילה

מוליד בין ביום בין בלילה. תשמישו ביום יולד ביום תרנגול. כלילה עטלף. בין ביום בין בלילה אדם

[וכל דרמי ליה]. כל שתשמישן ועבורן שוה

זכור וזכור שוה: (ל"א שטות לאן זכור כמו ויזו עשו ומתרגמין וטע): ערומות פגעו בהם ומקראן משמע גופן

היה פוגע בהן: [שנעשו כולן בעלי קריין] ולאן מקרה היא: כל המוליד שולד עובר ממש: מניק שיש לו דדים: וכל

המטיל בצים אין לו דדים אלא מלקט פירורים ומפרנס את זכיו: עטלף כלב"א שריץ דומה לעכבר ויש לו כנפים:

ה"ג הדולפנין פריץ ורביץ מבני אדם שאם נאל אדם עליהם מתעצרים הימנו: בני ימא דגים יש ניס שקליין לורת אדם

וקליין לורת דג ובלע"ז שריץ"א: כל שזכרותו הגיד: מוליד עובר ממש: מטילה הכקנה נליס: כל שתשמישן ועיבורן

שוה כגין [כנש ועז] שזניהם עשאים סכים כנגד עורף וימי עיבורן שוה שזניהם הולד ננטן ה' קדשים:

יולד אין כנגד [כי ע ת"ר וכנגד חפור באיך וכנגד וכנגד והבר באיך יולדי לב"א ומשע כגמרה הראשו ברדל זכר וזכר

הלוקח פרק ראשון בכורות קעו

וילדין ומגדלין זה מזה (אין תשמישן ועבורן שוה
אין יולדין ומגדלין זה מזה). הכל משמשין פנים
כנגד עורף חוץ מאדם ודג ונחש מ"ש הני תלתא
[כי אתא רבדימי] אמרי במערבא הואיל ודברה
עמהם שכינה תנא גמל אחור כנגד אחור:

ת"ד תרנגולת לכ"א יום וכנגדו באילן לזו. כלב ד
לנ"י יום וכנגדו באילן תאנה. החול לנ"ב יום
וכנגדו באילן תות. חזיר לס' יום וכנגדו באילן
תפוח. שועל וכל מיני שרצים לו' חדשים וכנגדן
באילן תבואה. בהמה דקה טהורה לה' חדשים
וכנגדה באילן גפן. בהמה גסה טהורה לט' חדשים
וכנגדה באילן זית. בהמה גסה טמאה לז"ב חדשים
וכנגדה באילן דקל. הארי והזאב והרוב והנמר
והברדלס והפיל והקוף והקיפוף לג' שנים וכנגדן
באילן בנות שוח. אפעה לשבעים שנה וכנגדו באילן
יולדין אס נא אסד על [מין] קנרו: ומגדלין מניקין: [עמהם
שכינה ויאמר ה' לדג]:

לכ"א יום לאסר שכתעברה מן התרנגול שוהא בינתה לגמור
עד כ"א יום: לזו קורדארא"ן אגדלים זו אגזים קטנים
ומשעת פרקיו עד שעת גמר פריו כ"א יום: כלב לנ"י יום
כגמרה לורת הולד: וכנגדו באילן תבואה כמ"ד עץ שאכל אדם
הראשון קטה היתה קרי לתבואה מין אילן: דקל גדלי' זו תמרי:
ברדלס אפס: קוף שימ"ו זלע"ו: קיפוף כעין קוף ויש לו
זנב ובלשון אשכנז מקל"א: בנות שוח מאיני קיורתא: אפעה

חרוב זה משעת נמיעתו עד שעת גמר פריו ע' שנה וימי עיבורו ג' שנים נחש לשבע שנים*) ולאותו רשע לא מצינו לו חבר וי"א מוכססין ובנורת שבע מנא הנ"מ א"ר יהודה [אמר רב] ומטו בה משמיה דר' יהושע בן חנניא אמר קרא *ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה אם מבהמה נתקלל מחית השדה לא כל שכן אלא לומר לך כשם שבהמה נתקללה מחיה אחד לשבע ומאי ניהו חמור מחתול כך נתקלל הוא מבהמה אחד לשבע דהוה ליה ו' שני ואימא כשם שנתקללה חיה מבהמה אחד לג' ומאי ניהו מחמור ארי נתקלל הוא מחיה דהוה ליה ט' דמוכססין ונתעבר לאר ע' שנה שכולד: וימי עיבורו משעת הפרת הול עד שעת גמר פרי: מוכססין מין נכות שוק ולא נכות והול מין שוק ממש: טה"מ דקש ימי עיבורו ז' שנים: אם מבהמה נתקלל מחיה לא כל שכן שפוקתה (שננהמה שוהא) יותר מן הקיה שהרי עז ה' קדשים וחתול כ"ב [יום] והא ליכא למימר דהאי מכל הקיה היינו ארי או אפעה דאס ק ליכתוב מכל הקיה ולא ליבעי בהמה: אלא להכי כתבי תרווייהו: לומר לך וכו' והכי משמע ארור הוא מכל הבהמה כמה שהיא ארורה יותר מן הקיה כשם שהנהמה נתקללה מן הקיה על א' שנעה ומאי ניהו קמור קמתול (שנשכת הקמ שס"ה ימים) [שנשכה יש] ז' פעמים כ"ב יום (ואמרי לעיל דנהמה טמאה גסה כגון קמור י"ב קדש וקתול כ"ב יום) כך נתקלל הוא מנהמה כגון מנהמ' גסה טמאה אקת לז' דנהמה

ראשי' ג
 (* לפי
 סכתקלל
 בחטאו
 וי"א ס"ל
 כח"ד
 אילן של
 אד"הר
 תאנה היה
 דמוכססין
 הול
 נכות שוק
 והול מין
 תאנה
 רש"א
 ע"י נח"ה

שני
 הכר
 שנה
 מחי
 הוא
 אבט
 א"ר
 גסה
 לז'
 דכר
 בחי
 ננה
 מבו
 לה'
 הבו
 קלל
 עינ
 מחי
 לז'
 ועו
 לכו

שנים *מי כתיב מכל החיה ומכל הבהמה מכל שס ע"ג
הבהמה ומכל החיה כתיב ארור הוא מבהמה
שנתקללה מחיה ואימא כשם שנתקללה בהמה
מחיה אחד לשלש ומאי ניהו עין מחתול כך נתקלל
הוא מבהמה אחד לג' דהוה ליה חמוסר ירחי
אבע"א מכל הבהמה כתיב ואבע"א קללה הוא
שדי קללה עילויה :

א"ל קיסר לר' יהושע בן חנניה נחש לכמה ה
מיעבר ומוליד א"ל לשבעה שנים והא סבי שס

גסה עמאה י"ג קדש וקסוז ז' פעמים י"ג קדש דהיינו אחד
ל' והווי שז שני : מי כתיב מכל החיה ומכל הבהמה
לכדרוש מכל הקיה דנתקלל יותר מנהמה : מכל הבהמה
כתיב משמע מנהמה המקוללת יותר כך נתקלל ואין לך מקוללת
זנהמה גסה יותר מקמור : (אימא) [כך נתקלל הוא
מבהמה אחד לשלש] כגון זנהמה דקה טהורה דעיצורה
לה' קדשים זבג' זמכי (תלתא) הא קמיסר : אבע"א מכל
הבהמה דמשמע מכל הזנהמה המקוללת יותר : ואבע"א לשם
קללה כאמר הילכך קללה קמורה שמוכל לדרוש מן הפסוק שדי
עילויה והכי כמי איכא לאקשווי ואימא כשם שנתקללה זנהמה
מקיה א' לב' ומאי כיהו קמור משועל כך נתקלל הוא מקמור א' א'
לב' דהווי להו ז' שני' אלא איכא לתרוכי קללה שדי עילויה
ועוד מכל הזנהמה ומכל הקיה כתיב דמשמע משום זנהמ' שיתירה
קללתה על שום קיה ומליכו קמור מקולל מקמול א' לשבע :

ות
ת גמר
לשבע
וכסס
רוב
מר קרא
דה אס
בן אלא
אחד
הוא
ואימא
זאוי ניהו
ליה מ
נת הפר
לא זכות
מבהמה
ה שוהא
יוס] וה
דאס ק
הכי כתי
ל הזנהמ
קללה ק
זכת הקק
מרי' לעי
יוס) ק
זנהמה

דבי אחונא ארבעוה ואוליד לתלת הנהו מעוברין
הוו מעיקרא ד' שנין והא משמשי שמושי אינהו
נמי משמשי כאדם והא חכימין אינון אנן חכימין
מנייהו אי חכימת ויל זכינהו ואייתנהו לי א"ל
כמה הוו ששים גברי א"ל עביר לי ספינתא דס'
בתי וכל ביתא שדי בה ס' בסתרכי עביר ליה כי
מטא להתם על לבי טבחא אשכחי' להווא גברא
דקא עביר חיותא א"ל (רישא אית לך) [רישך]
לזבני א"ל אין א"ל (רישא) בכמה א"ל בפלגא
דזוזא יהב ליה לסוף (א"ל הב לי רישך יהב ליה
חד רישא דחיותא) א"ל אנא רישא דחיותא
אמרי לך (אנא רישך אמרי לך) א"ל אי בעית
דאישבקך סגי אחוי לי פתחא דבי אחונא א"ל
מיסתפינא דכל דמחוי להו קטלי ליה א"ל דרי
ברוכא דקניא וכי מטית להתם זקפיה כמאן דקא
מתפח אזל אשכח דרבנאי מגואי ודרבנאי
דבי אחונא מקוס: והא משמשי שימושי אי הוו מיעברי לא
הוה משמשי שדרך קיה ונהמה לאקר שכתענרה אינה מקבלת
זכר: והא חכימי הכהו סגי וירדו לסוף המעשה: זכינהו כלסס
נמכמתך: ביסתרכי כסאות: כי מטי להתם לכרך שלהם:
עביר חיותא מנתק נהמה: ואנא רישא דחיותא אמרי לך
נתמיה: סגי לעוד ולך לפני: דרי ברוכי דקני טול קבילה
של קנים: וכי מטית התם כנגד הפתק: זקוף הקבילה
[לארץ]: כמאן דמתפח כאלס שעומד לפוש: אזל ר' יהושע:
אשכח דרבנאי אורגים: מגואי שלא יכיוו אקד ליכנס:

הלוקח פרק ראשון בכורות קעט

מבראי דאי הוא כרעא דעיילא קטלי להו לבראי
ודנפקא קטלי להו לגואי אפכי' לסנדליה קטליה להו
לגואי אפכיה לסנדליה קטלינהו לכולהו אול אשכח
ינוקי מלעיל וסבי מתתאי אמר אי יהיבנא שלמא
להני קטלי לי (הני סברי אנן עדיפינן דיחבינן
לעיר ואינהו לתחת אי יהיבנא להני קטלי לי)
הני סברי אנן עדיפינן דאנן קשישי ואינהו דרדקי
אמר להו שלמא לכו אמרו ליה מאי עבידתך
אמר להו חכימא דיהודאי אנא ואתאי למיגמר

מאבראי שלא ילך אחד מהזקנים למזן : וכי חזו הכך סני:
כרעא דעיילא לבראי שהיתה אסקופת הקדר ענה
ונשפכין סובין או אפר עלי' וכיכרת בה פסיעות אדם וכי
קזו כרעא דעיילי קטלי לשומרי' בראי שהניקו לבא וכי קזו כרעא
דנפקא קטלי לגואי שהניקו לבאת והשומרים לא היו הורגים
שום אדם אלא כ ככנס כולו לפנים על כרמך או אחד יולא
כולו למזן : אפכיה ר' יהושע לסנדליה ועמד על האסקופה
וכראית פסיע' אקת נכנסת ופסיעה אקת יולאה ודקפיהו
השומרים וילא וכשזאו הזקנים וראו כן ודמו שזני בני אדם
הן אחד נכנס וא' יולא וקטלינהו לכולהו השומרים ואק"כ
נכנס ר' יהושע : וינוקי מלעיל בעליה להרע כתכונו שהכותן
שלוס לעליונים תקלה הורגין אותו התקמונים ואמרו לנו
הזקנים ולא היה לך ליתן שלום לבקורים תקלה והכותן שלום
לבקורים הורגין אותו הבקורים ואומרים הלא ראיתנו קשובים
מהם שאנחנו למעלה והם למטה : מאי עבידתך מאי בעית

חכמה מינייכו אמרי ליה אי הכי ניבעי (מינך
 מלתא) [לך] אמר להו לחיי אי זכיתו לי כל
 דבעיתו עבדו בי ואי זכינא לכו אכלו (נהמא)
 נבאי דידי בספינתא אמרי [ליה] האי גברא דאזיל
 בעי איתחא ולא יהכי ליה מאי חזי דאזיל להיכא
 דמדלי מינה שקל סיכתא דצה לתחאי לא עאל
 דלי דצה לעיל עאל אמר האי נמי מתרמיא ליה
 בת מוליה. גברא דאזיף וטריוף מאי חזי דהדר
 אזיף אמר להו (ויל) גברא [אול] לאגמא קטיל
 קמא טונא ולא מצו ביח קטרל ומנח עליה עד
 דמתרמי ליה אינשי דמדלי לי [אמרו ליה] אימא
 הכא: אי הכי דקכימת לינעי חן מיכך: אי זכיתו לי אם
 תכלקוני: דמדלי מינה שמיקסת מראשונה ושאל אותה הלך
 יש לו ללמוד הואיל ולא כתנו לו ראשונה כל שכן זו: סיכתא
 קביל"א: דצה לתחאי השפיל ידו [ונעלה נכותל] במקום
 שאין קור (נכותל) ולא עאל: דלי דצה הגביה ידו ונעלה
 במקום נקב ועאל: דאזיף וטריוף שהלוח מעות לקצרו ולא
 כפרע ממנו כי אם בקושי שטרף לקוקות: מאי חזי דהדר
 אזיף לאחריכי ולא נתיסר מן הראשון: לאגמא יער: קטיל
 קמא טונא קותך קבילה ראשונה ולא מלי ביה להרימו ע
 שמו: הדר קטיל ומנח עליה הואיל ולריך סיוע לאקרים
 עד דמתרמי איכש ומדלי ליה והאי כמי הואיל והפסיד
 נאמנה ראשונה קור ופאמין לאקרים עד שמדווג לו אדם
 נאמן ומשתכר בו:

לך מי
 והוי
 מאה
 אמר
 במאי
 סיליה
 באזיף
 לארע
 אמרי
 איכא
 לוי מ
 להו
 ומשד
 למתא
 חבלי
 דמפע
 בירא
 חייט
 כרכו
 מילי
 דבר
 של הו
 שליא
 עושים
 אותה

הלוקח פרק ראשון בכורות קפ

לן מילי דכריבי אמר להו הוה לן כוהנייתא וילידה
והוי תלי ליה פיתקא וכתיב ביה דמסיק כבי אבא
מאה אלפא וזו אמרו ליה וכודנייתא מי ילדה
אמר להו הי נינתו מילי דכריבי. מילחא כי סריא
במאי מלחי ליה בסיליתא דכודנתא ומו איכא
סיליתא לכודנתא ומילחא מי סריא. בני לן ביתא
באורא דעלמא אמר שם קם ותלא בין שמיא
לארעא אמר להו אסיקו לי ליבני וטינא (מתתם
אמרו ומו איכא דמצי לאסוקי התם אמר ומו
איכא דמצי למבני ביתא בין שמיא לארעא) אמרו
לי מציעותי דעלמא היכא זקפה לאצבעתיה אמר
להו הכא אמרו ליה מי יומר אמר אייתו אשלו
ומשחו אמרו ליה אירי לן בירא בדברא עייליה
למתא (אייתי פארי שדא להו) א"ל איפשילו לי
חבלי דפארי ואיעיילי (אמרו ליה ומו איכא
דמפשל חבל מפארי אמר להו ומו איכא דמיתו
בירא מדברא למחא) אית לן ריחיא דתבירא
חויטיה (שקל פיסקא מינה שדא להו) אמר להו
כרכו לי מינה גרדי ואחייטה (אמרו ומו איכא
מילי דכרי דכרי חוק ליטכא אקרינא (דכדיני) [דפוינ]
דכר כוזב: כודנתא פרדה: תלי פיתקא טער בלוחו
של הולד: הי נינתו מילי דכרי אלו הן דכרי חוק: סיליתא
שיליא: דפארי סובין עשו לי קבל סובין ואס אין אמס
עושים שאלתי אף אכי לא אעשה שאלתכם: חייטה מסור
אותה: כרכו לי גרדי מינה הוליאו לי עמכה קוטין כדרך

דיכיל למכרך גרדי מריחייא אמר להו ומי איכא
 דחייטי ריחייא) מישר' דסכיני במאי קטלי ליה
 בקרנא דחמר' ומי איכא קרנא לחמר' ומישרא
 דסכיני מי הויא. אייתי ליה תרתו ביעי א"ל הו
 זוגתא חיותתא והי זוגתא אוכמתי אייתי איהו תרו
 גביני א"ל הו דעיוזא חיותתא הו דעיוזא אוכמתו
 אמרו ליה ורציצא דמיות כביעתיה בהי נפקא
 רוחיה אמר להו בהיינו דעאיל אמרו ליה אחוי
 לן מנא דלא שוי לחבליה אייתי בודיא פשטור
 לא הוה עייל בתרע' אמר להו אייתו מרא סתרו
 היינו מנא דלא שוי לחבלי'. אייתינהו כל חד וחד
 כי חוי שיתין ביסתרקי סבר כולהו חבראי לחבא
 אתו א"ל לספונ' שרי ספינתך בהדי דאתי אייתו

הנשים שמוליאין קוטין מן הנגד ותופרים אותו בהן. גרדי
 פרכש"י: משרא דסכיני במאי קטלי לה ערוגה סכיני
 בעה גוזזין וקוללין אותה: זוגתא תרכגולת: ורציצא דמיות
 אפרוק שמת בתוך קליפתו: אחוי לן מנא דלא שוי לחבליה
 הראנו כלי שאינו שוה הפסד שהוא עפסיד: בודיא מקללת
 לא עייל בתרעא שהיה ארוך ורוקב יותר מן הפתק: אייתו
 מרא פושי"ר בלע"ז: וסתרו בכין הפתק והכותל עד שיכנס
 אייתינהו למיכל בספינתא הואיל וזכינהו והיה עביאן אקד
 אקד בפני עלמו ומכניסו לקדר: וכי חוי שיתין ביסתרקי
 סבר כל קברי לקדר זה יבואו; א"ל ר' יהושע; לספונא
 דנ הקובל: שרי ספינתך המר ספינתך ולך;

עפר
 חלת
 אליב
 שקל
 קמי
 שקל
 א"ל
 מבי
 ואיו
 ל
 [מע]
 ועכ
 לבי
 אות
 מלא
 אק
 אר
 ל"א
 עכ

דזיה קישוף הספון יל אלאו תמס ידגליה בזרח: ספונא

הלוקח פרק ראשון בכורות קפא

עפר מעפרייהו *כי מטא לבי בליעי (אירת ביה ט
 חלת צילמין חד מטי ידיה ארישא וחד מטי ס"א אינו
 אליכיה ובתרא דכולהו מחוי בידיה לאחוריה) וע"ש
 שקל כוזא דמיא מבי בליעי כי אתא אוקמינהו
 קמי קיסר וחזנתו דהוו מענו א"ל לאו הני אינהו
 שקל מעפרייהו שדא עלייהו אקשו לאפי מלכא
 א"ל כל דבעי עביד להו אייתו הנהו מיא דאתי
 מבי בליעי שדנהו בחיגרא אמר להו מליוה להאי
 ואיזילו לכו מלו שדו ביה קמא קמא הוה קא בלע
 להו מלו עד דשמוט כתפייהו *וכלו ואזול: ננח' איתא
 [משנה] מצות היבום קודמת למצות חליצה וכלו צנ'
 בראשונה שהיו מתכוונין לשם מצוה יג
 ועכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה אמרו מצוה
 חליצה קודמת למצות יבום:

לבי בליעי מים שנאוקיכום שנולעין כל מים שנפלין בו ומציאין
 אותם עד תהום ופולטות אותן [והיינו] דכתיב והים איכנו
 מלא: דהוו מענו מעוכים ושפלים [לפי] שלא היו נארלס:
 אקשו העיזו פניהם ודצרו קשות את המלך כשהריקו את ריק
 ארלס והיו סבורים להיות קרוב לארלס: בחיגרא נכלי
 ל"א בתיכרא נחנית: דשמוט כתפייהו נשמוטו פרקי שכמס:
 וכלו ואזול כלו והלכו לאנדון:
 עכשיו מצות חליצה קודמת שהמינס את יצמתו שלא לשם
 מלוה פוגע באיסור אשת אק:

ע ד כ מ ה

פרק רביעי

כט [משנה] הנוטל שכר לדון דיניו בטלים וכו' :

גמ' מנה"מ א"ר יהודה אמר רב דאמר דניי ד קרא *ראה למדתי אתכם וגו' מה אני בחנם אף אתם בחנם תנ"ה כאשר צוני ה' אלהי מה אני בחנם אף אתם בחנם מניין שאם לא מצא בחנם חסלי כג שילמד בשכר ת"ל *אמת קנה (ואל תמכור) ומנין שלא יאמר כשם שלמדתי בשכר כך אלמדנה בשכר ת"ל אמת קנה ואל תמכור :

ו ת"ר הבא לקבל דברי חברות אם ראינוהו שנוהג בציועה בחוך ביתו מקבלין אותו מיד ואח"כ ע"נ מלמדין אותו ואם לאו מלמדין אותו ואח"כ מקבלין אותו רשב"י אומר בין כך ובין כך מקבלין אותו והוא לומר כדרכו והולך :

ו ת"ר בראשונה היו אומרים חבר ונעשה גבאי דוחין אותו מחברותו פירש אין מקבלין לא

מה"מ דאין נוטלין שכר על הוראה ות"ת שילמד : אמת תורה : שנוהג בצנעה קודם שקבל בפניו היה נוהג עליו דין קצרים כלכעא שאין לקשדו ולומר לפניו הוא עושה : מקבלין אותו שכפזיקנו נקנה וכנאמן לכל (דנר) [דבריו] : גבאי ממוכה למלך לגבות מס מישראל : פירש מן הגבאות :

אוחו
הונא
עייך
דקא
גבאי
לקד
רבה
אוחו

רב
ולא
מאן
איצט
הלכות
לחשי
סרפי
אמרה

אותו חזרו לומר פירש הרי הוא ככל אדם רב
הונא בר חייא איצטריכא ליה שעתא הוה קא
עויל גביה רבה ורב יוסף ות' זוגי דרבנן שמע
דקא אתו קטר להו ת' תכתקי לסוף שמעו דנעשה
גבאי שלחו ליה יויל ליה לחשיבותי יויל ליה
לקדמותי שלח להו הדרי בי רב יוסף לא אול
רבה אול רב יוסף אמר תנינא פירש אין מקבלין
אותו רבה אמר תנינא חזרו לומר פירש הרי הוא
ככל אדם:

כ ל פ ס ו ל י

פרק חמישי

(רב בר אידו) [ר' אידו] סרסיה דרב ששרת ח
הוה שמע מיניה אול אמרה בי מדרשא ס"ע"נ
ולא אמרה משמיה שמע רב ששת איקפד אמר
מאן עקץ לעקציה עקרבא ורב ששת מאי נפקא

איצטריכא ליה שעתא שהיו לריכיס חכמים לשאול ממנו ועי"ל
הלכות: קטר להו קטר ומיקן להם: ת' תכתקי כסאות: יויל דאיצטריכ'
לחשיבותיה ילך לחשיבות אחר החשיבות שנקר לו להיות מוכס
והוא לא כלך אללו: הדרי בי מגבאות:
סרסיה שטעיה: אמרה בבי מדרשא להאי פירוקא דאמר חס להינס
נגמרא לעיל: מאן עקץ מי הוא שעקלני וכשכני שלא
אמרה משמי: לעקציה עקרב' שמתא:

ליה שעמא
וחתת
דבר
גבאי
רש"א

לית מיניה דאמר רב יהודה [אמר רב] מ"ד
 תלי' סא *אגורה באהלך עולמים וכי איפשר לו לאדם
 יכנות
 פדק י
 כ"ט' רכה
 וואויר וואדא ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי כל ת"ח שאומרי
 וע"ט
 נבנה"ט
 דבר שמועה מפיו בעה"ז שפתותיו דוכבות בקבר
 וא"ר יצחק בר זעירי (ואמרי לה א"ר שמעון
 סירי גזירא) מאי קרא *וחכך כיון הטוב הולך לדודי
 למשרים דוכב שפתי ישנים ככומר של ענבים
 מה כומר של ענבים כיון שאדם נוגע בו דוכב אף
 תלמידיו חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפיו
 בעה"ז שפתותיו דוכבות בקבר :

לה א"ל רב פפא לאביי לר"מ דאמר החשוד על
 ע"ג הדבר לא דנו ולא מעידו וקאמר ר"מ החשוד
 על דבר אחר חשוד לכל התורה כולה כהני ה"ג
 דנדי' כל דלא דייני דינא והכתיב *ועל פיהם יהיה כל
 ריב וכל נגע אימר דאמר ר"מ לחששא לאחזוקינהו
 מי אמר :

מרבי צדוק הוה ליה ההוא בוכרא רמא ליה
 לו דוכבות נעות והנאה היא לו שדומה כפי : כומר ענבים
 שאספן בכלי אסד ז' או ק' ימים כדי שידקקו ויתבטלו :
 החשוד על דבר כהנים קשודים על הנכורות : לאחזוקינהו
 נקשודי' . מי אמר ר"מ קשוד לדבר א' קשוד לכל התורה
 כולה היכא דמוקזק לן דעוכר על דבר אסד :

כל פסולי פרק חמישי בכורות קפג

שערו בסלוי נצרים (של) [כיוולי ערובה] ערכה
קלופה כהדי דקא אכיל איבועאי שפותיה אתא
לקמיה דר' יהושע א"ל כלום חלקנו בין חבר לע"ה
א"ל ר' יהושע הן בא לפני ר"ג אמר לו לאו
והלא רבי יהושע אמר לי הן א"ל המתן עד
שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש כיון שנכנסו
בעלי תריסין לבית המדרש עמד השואל ושאל
כלום חלקנו בין חבר לע"ה א"ל רבי יהושע לאו
א"ל ר"ג והלא משמך אמרו לי הן יהושע עמוד
על רגליך ויעידו בך עמד ר' יהושע על רגליו
ואמר היאך אעשה אלמלא אני חי והוא מת יכול
החי להכחיש את המת עכשיו שאני חי והוא חי
היאך יכול החי להכחיש את החי היה ר"ג יושב
ודורש ור' יהושע עומד על רגליו עד שריננו כל
העם ואמרו (כל העם) לחוצפירת המתורגמן
עמוד ועמד:

כלום חלקנו בין חבר לכהן עם הארץ ומי קשידכא אכא למישידי ביה
קום בכוכה ככהן עם הארץ: הן חלקנו ולא קשדת: בעלי
תריסין מגיכים תלמידי חכמים הכלקטים בתלקמת' של תורה:
(ובערוך סי' כחשועו שחלכי יון חפקידיש על כשיסי ישראל לעזור לומן וכו'
ע"ש וכן חשוע נס' מסלת השחר שאנור דלא לימי עבדי ר"ג ולנערו דבנק):
היאך אעשה איכי יכול להכקישו: אלמלא אני חי והוא מת
הייתי יכול להכקיש ולומר לא אמרתי: היאך יכול החי לחכחיש
החי ודאי כך אמרתי וקורכי בי: עמוד שמוק:

על אלו מומין

פרק ששי

לח [פיסקא] איזהו חבלול לכן הפוסק את הסורה ע"כ

וכו'. ר' יוסי אומר לכן נכנס בשחור הרי זה מום שחור ונכנס בלבן אינו מום שאין מומין בלבן אמר רב מ"ט דר' יוסי דכתיב *יצא מחלב עינימו תרבא דעינא איקרי עינימו סתמא לא איקרי:

מומין אלו

פרק שביעי

מד אמר רב מרע"ה עשר אמות היה שני *ויפרוש את האהל על המשכן מי פירשו מרע"ה שמות ט

פירשו וכתיב *עשר אמות אורך הקרש א"ל רב שימי בר חייא לרב א"כ עשיתו למשה בעל מום דתנן גופו גדול מאיבריו או קטן מאיבריו א"ל רב שימי באמה של קרש קאמרינן:

יצא מחלב עינימו ילא רשע לתרבות רעה מרוב שומן שנעינו ושומן העין בלבן הוא:

עשר אמות קס"ד באמה שלו: בעל מום דגופו גדול מזרועותיו דהא כל אדם אין גופו אלא ג' אמות באמתו: באמה של קרש קאמינא דהיינו עשר אמה באמה של קרשים דאורך

מומין אלו פרק שביעי בכורות קפר

תניא משתינין מים בפני רבים ואין שותין מים י
בפני רבים ומעשה באחד שבקש להשתין ^{ס"ג ע"ג}
מים ולא השתין ונמצאה כריסו צבת שמואל
איצטריכא ליה בשבתא דריגלא נגדו ליה גלימא
אתא א"ל לאבות א"ל איתוב לך ת' זווי וזיל הדר
עובדא למאריה את אפשר לך דלא אפשר ליה
מיסתכין. מר בר רב אשי איצטריך אגודא דגמלא
אישתין אמרי ליה חמתך קא אתיא אמר להו
באונה ותיפוק ליה משום עלוקה בשותת ת"ר ב'
הקראי לא כמדד באמתו של משה והא דאמרי' בפ"ק דלעיל אמת
יתיר' על של משה [חלי] אלצע לחו בשל משה ממש קאמ' דהאי של
משה היתה יתיר' מאד על אותה של (קרא) [קרא] שתקן משה:
ואין שותין מים דדרך ת"ק להיות נכוע באכילה ושתייה אבל
להטיל מים לא ליהוי נכוע שאם ימתין יסתכן: איצטריכא
ליה להטיל מים: בשבתא דריגלא ל' יום קודם הכגל דשאלין
ודורשין בהלכות הרגל כדאמרי' במגילה: נגידו ליה גלימא
פרסו סדין בינו לנין העם: הדר עובדא למאריה דרוש שאסור
להמתין להטיל מים עד שיהא לו לכיעות: את הוא דאיפשר
לך לפרוס סדין שמשווב אתה ואי ליטריך איכיש אצטריכא דלא
איפשר ליה וימתין עד שילכו העם ויסתכן ויהא עקור: חמתך
קמותך: באונה אפי' בתוך הזכה הייתי מטיל [מים] אם לא
היה לי מקום אחר קודם שאמתין וכ"ש בפכיה: ותיפוק ליה
משום עלוקה דקתני לעיל שניקש להשתין ולא השתין וכמלאת
בטכו לבה ממאי דמשום המתנה ה"ל דילמא עלוקה שמה שקורין
שכשוא"ה לפיכך לבה כריסו: בשותת שאינו יכול להטיל מים

נקבים יש בו כאדם אחד מוציא מים ואחד מוציא זרע ואין בין זה לזה אלא בקליפת השום בשעה שאדם נצרך (ומשתין) אם נקבו זה לחוד זה דברים נעשה עקר אר"ש בן לקיש מ"ד *לא יהיה כך עקר ועקרה ובכהמתך אימתי לא יהיה כך עקר בזמן שככהמתך אריב"ל לא יהיה כך עקר שלא יהיה (ביהך) [בך] עקור מן התלמידים עקרה שלא תהא תפלתך עקרה לפני המקום ואימתי בזמן שאת המשים עצמך ככהמה:

מה [תנן] החם רוב בנינו ורוב מנינו של מח אע"פ שאין בו רובע טמאין. ח"ר וכו' ואיזהו רוב מנינו קכ"ה א"ל רבינא לרבא חנא מנינא אחא לאשמועינן וכו' א"ר יהודה אמר שמואל מעשה בתלמידיו של ר' ישמעאל ששלקו זונה אחת שנחחייבה שריפה למלך בדקו ומצאו בה רנ"ב א"ל שמא באשה בדקת שהוסיף לה הכתוב ב' צירים וב' דלתות חניא ר"א אומר כשם שצירים ע"כ דלביית כך צירים לאשה שנא' *ותכרע ותלד כי יפה לאקר כן אלא שית טיפין טיפין דודאי מקמת עכוז שתן הוה ליה: בזמן שככהמתך ששים עלמך כנהמה שלא תהא לכווע נכטלת מים: שלא תהא תפלתך עקורה וכו' כשתתפלל על בניך תהא כשמעת תפלתך: ככהמה שלא תמתין מלהטיל מים:

מנינא אחא לאשמועינן נתמיה דכיון דרמ"ק אינרים הס פשיטא דרובא הוי קכ"ה: צירים קרדוכ"ש:

מומין אלו פרק שביעי בכורות קפה

נהפכו עליה ציריה ר' יהושע אומר כשם שדלתות
לבית כך דלתות לאשה שנ' כי לא סגר דלתי ליוני
בטני ר"ע אומר כשם שמפתח לבית כך מפתח
לאשה שנא' *ויפתח את רחמה [לר"ע קשיא דאש"י כט
דחלמיד ר"י דילמא איירי דזוטרא אתמוחי מתמח]: ע' כגח'
[פיסקא] יחר בידיו וברגליו (שש ושש כ"ד ר' שס"ע"ג
יהודה מכשיר וחכמים פוסלין) א"ר
יצחק ושניהם מקרא אחד דרשו *ותהי עוד מלחמה ש"כ כא
וכתיב *ויהי איש מדון ואצבעות ידיו ואצבעות^ס
רגליו שש ושש מר סבר בגנותיה משתעי מר
סבר בשכחיה משתעי וכו'. תניא א"ר יהודה
מעשה באדם אחד שכא לפני ר' טרפון יחר
בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע א"ל כמותך
ירבו בישראל א"ל ר' יוסי משם ראיה כד א"ל
כמותך יתמעטו ממזרי ונתיני מישראל :
[פיסקא קפה [וכו' פסולים באדם]. תני רב^ס
זכיר גבוה] איני והתני ר' אבהו מנין
שהקב"ה משחבח בבעלי קומה שנ' *ואנכי השמדתי ינחום ב
את האמורי מפניהם אשר כגבה ארזים גבהו א"ר
פפא באריבא שמיטא סגיא אמר ר"ל גבוה לא
ישא גבוהית שמא יצא מהן חורן ננס לא ישא
כמותך יתמעטו ממזרי ונתיני מישראל כל ממזרים שנישראל
יהיו כמותך ויהיו כיכרין שמטפה פסולה הן ולא ידקו בהן:
באריבא שמיטא סגיא דארוך הוא ודק שאינו עב לפי ארכו
ולפי שדק הוא אינו יכול לסגול קומתו וככסף וכר' כמי

ת
מוציא
בשעת
ד זה
ה כך
עקר
שלא
ה שלא
בזמן
אע"פ
ואיזהו
מנינא
מואל
ו זונה
או בת
הכתוב
ציריהם
לר' כי
בני שתן
א תהא
מתפלל
תחתין
ס ה

ננסת שמא יצא מהן אצבעי לבן לא ישא לבנה
שמא יצא מהם כוהק שחור לא ישא שחורה
שמא יצא מהם טפוח:

י ש ב ב ו ר

פרק שמיני

יא א"ר חנינא כל כסף האמור בתורה סתם סלעין
 ב הנביאים ליטרין דכתובים קנתירין חוץ
 מכספו של עפרון שאף ע"פ שכתוב בתורה סתם
 ראשי' כנ קנתירין דכתיב *ארבע מאות שקל כסף עובר
 לסוחר ואיכא דוכחא דקרו לקנתירא תיקלא א"ר
 אושעיא בקשו לגנוז כל כסף וזהב שכעולם מפט
 כספה וזהבה של ירושלים עד שמצאו לו מקרא
 מן התורה שמוחר דכתיב *וכאו בה פריצו וחללוה
 וירושלים הווא רובא דעלמא אלא אמר אביו
 יחזקאל' י
 שקוליותיו שמוטות: כוהק שלגן ניותר: טפוח שקור כקדמה
 וקצירו בשלהי מס' שנת ופקקו את המאור בטסיק:
 ליטרין מכין דהוא כ"ה סלעים: קנתירין ק' סלעים בכל שקל:
 דכתיב עובר לסוחר שכל מקום שיש סוחרין מקבלין
 אותו בתורת שקלי': ואיכא דוכחא דקרי לתקלא דידהו קנתיר'
 אגדול כעדת קינטרא הלכך קנטיירא יהיב ליה: מפני כספה
 של ירושלים שהיה בלשכה והוא של הקדש ואסו' לזרי' וכשלקמיהו
 נכריס ערבוהו עם זהבם: וחללוה משמע כיון שנאו פריסים
 נסק לקולין: הווא רובא דעלמא נחמיה דעליה בעי למיתסר

יש בכור פרק שמיני בכורות קפו

בקשו לגנוז דינרא הדריאנה טוריאני שיפא מפני
טבעה של ירושלים עד שמצאו לו מקרא מן התורה
שהוא מותר שנא' ובאו בה פרוצים וחללוה:

מעשר בהמה

פרק השיעי

א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן למה נקרא שמו יב
ירדן שירד מן א"ל ל' ר' אבא לרב אשינה
אחון מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה
*ויקראו ללשם דין בשם דין אביהם וא"ר יצחק יהושע יס
לשם זה פמיאם ותניא ירדן יוצא ממערת פמיאם:
אמר (יורן) [רב יהודה] אמר רב כל הנהרות שס
למטה מג' נהרות וג' נהרות למטה מפרת
זהאיכא *עינחא דמידליין אמר רב משרשיא הנהושס ע"ב
סולמי דפרת נינהו והכתוב *והנהר הרביעי ראשית ב
כל זהב שנעולם: דינרא הדריאנה שיפא אלו היה
מטבעות ירושלים ורובן של אלו מירושלים נא:
מין שס מקום: אחון מדוקיא דשמא דירדן מתניתו לה:
ממערת פמיאם אלמא מן אחי.
כל הנהרות שנעולם למטה מן מג' נהרות מדקל ופיסון וגיסקון
שכל הנהרות שנעולם נאים משס: עינחא דמידליין עיכות
מיס הכובעות בהריס רמיס והכהו הוו גבוהים מפרת והיכי אתו
מפרת: סולמי מקלקין תחת הקרקע ועולין בהריס כמו סולם:
והנהר הרביעי (דנמד) [דכמד] מיכיהו קשיב להו ואת אמרת

הוא פרת אר"נ בר יצחק ואיתימא רב אחא בר יעקב
הוא פרת דמעיקרא תניא ר"מ אומר יובל שמו
ירמיה י" שנא *והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח
שרשיו ולמה נקרא שמו פרת שמימיו פרים
ורבים מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל נהרא
מכיפיה מיבריך ופליגא דרב דא"ר אמי אמר רב
מיטרא במערבא סהרא רבה פרת:

יג העיר ר' ישמעאל בן סתריאל מערקת לבנה
נז לפני רבי חזרית שבמקומנו יש להם ס'
ע"נ ריבוא קלפין (יתוש שבמקומנו יש לו ששים
רבוא קלפין) בבית המסס שלו פעם אחר נפל
ארו במקומנו ועברו י"ו קרנות על חורו פעם
דמיניה קאתו: הוא פרת דמעיקרא הוא פרת הנזכר לעיל
וכהר יולא מעדן וגו' שהג' כפרדים סמכו: יובל שמו של פרת
ועל יובל ישלח שרשיו וגו' בעץ הקיים משתעי קרא ועץ הקיים בגן
העדן הוא ופרת הוא המשקה גן עדן: פרין ורבין שגדל ורבה
בלא שום מטר: סהרא רבה פרת [פרת] יורד מא"י לבבל
וכשגמעים יורדים בא"י סהרא רבה הוי פרת לבבל שירדו גמעים
במערבא לפי שגדל מקמת הגמעים:

אינו מערקת לבנה שם מקיס: חזרית ירק שלועזים ליטו"גא (כמו
ורש"י קזרת מהסך מאכל: קלפין עלין קליפות של עלין): בבית
המסס (לכפ"י"ל שכולו עשוי קליפות קליפות) [היינו אותן עלין
קטנים] כמו הנשר עלמו איש באותו המסס של בהמה כל"א
מעכקוול"ט: על חורו י"ו קרנות זו אלל זו עברו על עוביו (עץ שנפל
שהיה עביו קד ועגול וכ"ש אס היה מאופע בכסורת כעין נסר

מעשר בהמה פרק השיעי בכורות קפו

אחת נפלה ביצת בר יוכני וטבעה ששים כרכים
ושברה ש' ארזים ומי שדיא ליה והכתוב *כנף ליוב לס
רננים נעלסה א"ר אסי ההיא מזורתא הוה:
תניא בן עזאי אומר כל חכמי ישראל דומים יד
עלי כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה: נח

מסכת ערביין

הכל מעריבין

פרק ראשון

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח אמר [רב] ו
היה עדיין רמז יתר): בר יוכני עוף גדול: וטבעה ששים
כרכים קלנון וקלמון שלה: ומי שדיא לה בר יוכני זילתה
לאיבוד: והכתוב כנף רננים נעלסה ודרשינן כעלסה כוטרין
במס' מקלות נפ' ר' ישמעאל כושא עולה ומתקטא כושא זילתה
שאע"פ שכנד' היא יש בה כק לכושא' ועולה עד קכו ומורידה לשם
בכקת מתקטא לשון ירידה. וכן אמר הקב"ה לאיוב וכי בראת
ככפיים משונקות לאותו בר יוכני שיש בהן כק כל כך שכושא זילתה
גדולה ומגביהה למעלה ומורידה בכקת בקינה אלמא דלא שדיא
ליה: ההיא זילתה שכפלה: מזורתא הויה מזורתה שאין אפרוח
גדל בה והשליכתה מדעתה:

הקרח הוה ר"ע היה קרח דר' יהושע בן קרקה ר' יהושע בר ר'
עקיבא דאמר' בשנועות שאל ר' יהושע בנו של ר"ע את
ר"ע. ע"כ:

האומר סלע זו לצדקה מותר לשנותה בין
לאחר בין לעצמו בין אמר עלי בין אמר ה"ו.
ת"ר סלע זו לצדקה עד שלא באת ליד גבאי
מותר לשנותה משבאת ליד גבאי אסור לשנותה
שס ע"ב *איני והא ר' ינאי ויוף ופרע שאני ר' ינאי דניחא
להו לענייכם דכמה דמשהי מעשה ומייתי להו.
ת"ר ישראל שהתנדב מנורה או נר לכהכ"נ אסור
לשנותה סבר ר' חייא [בר אבא] למימר לא
שנא לדבר הרשות ולא שנא לדבר מצוה א"ל
ר' אמי הכי א"ר יוחנן לא שנו אלא לדבר הרשות
אבל לדבר מצוה מותר לשנותה:

אין נערכין

פרק שני

א כתיב *צדקתך כהררי אל וגו' אמר רב יהודה
ח אלמלא צדקתך כהררי אל מי יבור
ע"ב לעמוד לפני משפטיך תהום רבה רבה אמר
מליס לו
[לאחר להלוותה לאמר: לעצמו לכרכיו ולאחר זמן ילס]:
ר' ינאי גבאי היה ויזיף מעות הלדקה לכורכו ופרע:
דכמה דמשהי רבי ינאי דלית ליה זוזי למפרע כיקח להו לעניי:
דמעשה ר' ינאי לכנורא ואמר דלית ליה מעות לקלק לעניי
וכוסה אותם ללדקה ואיכא רווחא לעניי:
אמר רב יהודה אלמלא וכו' כדמפרש לקמן במאי פליגי:

אין נערכין פרק שני ערבין קפח

צדקתך כהררי אל מפני שמשפטיך תהום רבה
במאי קא מפלגי בדר' אלעזר ור' יוסי בר חנינא
דאיתמר ר' אלעזר אומר כובש ור' יוסי בר
חנינא אומר נושא רבה כר' אלעזר ורב יהודה
כר' יוסי בר חנינא:

א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק י"ח ימים יחיד י
גומר בהם ההלל ה' ימי החג וח' ימי
חנוכה וי"ט ראשון של פסח וי"ט (ראשון) של
עצרת ובגולה כ"א ט' ימי החג ח' ימי חנוכה וב'
י"ט של פסח וב' י"ט של עצרת מ"ש בחג דאמרינן
כל יומא ומ"ש בפסח דלא אמרינן * כל יומא ^{שס ע"ג}
דחג חלוקין בקרבנותיהן פסח אין חלוקין בקרבנותיהן
שבת דחלוקה בקרבנותיה לימא לא איקרי מועד
ר"ח דאיקרי מועד לימא לא איקדש בעשיית
כובש כשהקב"ה שוקל מעשיו של אדם כשהן מקלה על
מקלה תופש מן העוונות וכיזשן במלולות יס כמו שאל' ישן
ירחמנו יכנוס עונותינו : נושא כותנידו למטה מן העוונות וכיזשן
למעלה כדי שיכריעו הזכיות כמו שאל' נושא עון ופלוגתא דר'
אלעזר ור' יוסי בר קנינא במס' ר"ה רבה דאמר כר' אלעזר והכי
משמע לדקתך הנאה עלינו כהררי אל מפני שאתה כובש לעונות
בתהום רבה ורב יהודה כר' יוסי [בר קנינא] והכי משמע אלמלא
לדקתך שאתה מגביה העונות למעלה כהררי אל מי יוכל לעמוד
בפניהם מפני שיהו מפריעין למטה עד תהום רבה :
ימי החג חלוקים בקרבנותיהן דפרי החג מתמעטין והולכין :
ר"ח דאיקרי מועד דכתיב קרא עלי מועד צפ' בתרא

מלאכה דכתיב *השיר יהיה לכם כליל התקדש^ל
 חג לילה המקודש לחג טעון שירה ושאיין מקודש
 לחג אין טעון שירה ר"ה וי"ה דאיקרו מועד
 ואקדוש בעשיית מלאכה לימא משום דר' אבהו
 דא"ר אבהו אמרו מה"ש לפני הקב"ה רבש"ע
 מפני מה אין אומרים ישראל שירה לפניך בר"ה
 וי"ה א"ל אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי
 חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים
 שירה לפניו והא חנוכה דלא הכי ולא הכי
 וקאמרי משום ניסא פורים דאיכא ניסא לימא
 א"ר יצחק לפי שאין אומרים שירה על נס
 שבח"ל. מתקיף לה ר"נ בר יצחק והרי יציאת
 מצרים דנס שבח"ל הוא ואמרינן הלל כדחניא
 עד שלא נכנסו לארץ הוכשרו כל הארצות לומר
 שירה משנכנסו לארץ לא הוכשרו כל הארצות
 לומר שירה רב נחמן אמר קריאתה זו הלילא
 רבא אמר בשלמא התם הללו עבדי ה' ולא עבדי
 פרעה הכא הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש
 אכתי עבדי אחשורוש אנן ולרב נחמן דאמר
 קריאתה זו היא הלילא והחניא משנכנסו לארץ
 לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה כיון שגלו
 חזרו להתירן הראשון:

דתענית תמוז דהבואשתא מליוה מליוה דכתי' קרא עלי מועד:
 [השיר הלל: מקודש בעשיית מלאכה]: קריאתה קריאת
 המנילה:

אין נערכין פרק שני ערכין קפט

ת"ר אבוב היה במקדש חלק היה דק היה של 50
קנה היה ומימורת משה היה צוה המלך

וצפוחו זהב *וקולו לא היה ערב נטלו ציפוי גי' גמ'
והיה קולו ערב כמו שהיה. צלצל היה במקדש
של נחשרת היה והיה קולו ערב ונפגם ושלחו
ולא היה קולו ערב

חכמים והביאו אומנים מאלכסנדריא של מצרים
ותיקנוהו ולא היה קולו ערב נטלו תקונו והיה

קולו ערב כמו שהיה. מכתשת היתה במקדש
של נחשת היתה ומימורת משה היתה והיתה

מפטמת הבשמי נתפגמו והביאו אומני' מאלכסנדרי'
של מצרים ותיקנוהו ולא היתה מפטמת [כמו

שהיתה] נטלו תיקונה והיתה מפטמת כמו שהיתה
אלו שני כלים נשתיירו ממקדש ראשון ונתפגמו

ולא היה להם ארוכה ועליהם אמר דוד *נחשת מלכני' א'
ממורט *נחשרת (ממורק) [מרוק] ועליהם הוא ד"ה ב' ד

אומר *וכלי נחשת מוצהב שנים חמודות (מוהב) כולל ח
[כזהב] רב ושמואל חד אמר שנים שקולים כאחד

של זהב וח"א כל א' ואחד שקול כשנים של
חלק קלויף: דק גילדו דקה: צלצל ב' כלים מכיס זה ע"ג זה

וקולו דק וקורין להם לכנ"ל: מפטמ' אח הבשמים [אנה
היו כותשין סממכי הקטורת והיה קולו ללול ומפטמת הנשמים]

יפה ונותנת בהם ריח כדאמרי' בכריתו' השוקק אומר היטב הדק
הדק היטב שהקול יפה לנשמים: ב' כלים לללל ומכתשת: נחשת

ממורט דק שיכולין לקפלו: ממורק קלל לזי"שכט:

קדש
קודש
מועד
אבהו
כש"ע
כר"ה
ספרי
מרים
הכי
לימא
נס
יארח
תניא
לומר
רצות
ילא
עבדי
זורוש
אמר
לארץ
שגלו
מועד:
קריאת

אין נערכין פ"ק שני ערכין

והב תני רב יוסף ששניהם שקולים באחד של
והב תניא ר' נתן אומר שניים היו שנא' שנים
א"ת שנים אלא שניים:

ב (תניא) [תני] רשב"ג (אומר מי) שילוח היה
מקלה מים בכאיסר וצורה המלך
והרחיבותו כדי שיתרבו מימיו ונתמעטו חורו
י"ח ט ומיעטותו והיה מקלה מים לקיים מה שנא' *אל
יתהלל חכם בחכמתו וגו':

ס אמר (רבה) [רבא] בר שילא אמר רב מתנה
יא אמר שמואל מגריפה היתה בבהמ"ק *
נקבים היו בה וכל אחד ואחד מוציא י' מיני זמר
נמצאת כולה מוציאה ק' מיני זמר במחניתא חנא
היא אמה וגבוה אמה וקתא יוצא הימנה ועשרה
נקבים היו בה כ"א מוציא ק' מיני זמר נמצאת

שניים נ' לללים ונ' מכתשות:

שילוח נהר: בכאיסר שלא היו מימיו כונעין אלא כלכור קטן
שאינו קצב אלא כמוציא איסר ואעפ"כ היה מוליא מים
לכל הנורד: אל יתהלל חכם וגו' שקמתו אינה אלא מקלקלת
לפי שכלי מקדש ראשון נעשו על פי הגבורה מדכתיב הכל נכתב
מיד ה' עלי השכיל:

מגריפה שנה גורפין את דגן המזבח ויד"ל והוא (כמין כ"ף)
[כעין כ"ף]: י' נקבים היו בה ובכל קצב היה קפה
אחד ובכל קנה וקנה היו צו י' נקבים ובכל קצב של קנה מוליא
מין זמר כמלאת כולה מוליאה ק' מיני זמר (ואמה גבוהה):

אין נערבין פרק שני ערביין קצ

כולה מוציאה אלף מיני זמר אר"נ ב"י וסימניך
מתני' גוזמא :

א"ר יהודה אמר שמואל מנין לעיקר שירה מן שם
התורה שנא' *ושרת בשם ה' אלהיו איוהודניים יח
שירות שבשם הוי אומר זו שירה ואימא נשיאות
כפיים מדכתיב *לשרתו ולכרך בשמו מכלל ס
דברכת כהנים לאו שירות הוא רב מתנה אמר
מהכא *תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך סס כח
בשמחה וטוב לבב איזו היא עבודה שבשמחה
וטוב לבב הוי אומר זו שירה ואימא ד"ת דכתיב
*פקודי ה' ישרים משמחי לב משמחי לב איקרו תלים יח
טוב לא איקרו ואימא בכורים דכתיב *ושמחת דנניס כו
בכל הטוב טוב איקרו טוב לבב לא איקרו :

חזקיה אמר מהכא *וכנניהו שר הלויים (ישיר) סס
[במשא יסור] במשא כי מבין הוא אל ד"ס אמו
תקרו יסור אלא ישיר בלוטוי א"ר יוחנן מהכא

[וסימניך שלא תטעה מי אמר מאה ומי אמר אלף : מחניתין
גוזמא דרך משניות לשכות גוזמא כגון הכך דאמר בשמיטת קולין
בפ' גיד הנשה] :

אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה וטוב לבב דכתיב הכה
עבדי ירוכו מטוב לבב : אימא בכורים וה"ק תחת אשר לא
הנאת בכורים :

(ישור במשא) חזקיה אמר מהכא אשכחן שירת לויס מן
התורה (ישיר) [יסור] במשא נשיאות קול נשיר : בלוטוי

חדני ד *לעבוד עבודת עבודה איווהי עבודה שצריכה
 עבודה הוי אומר זו שירה ר' יצחק אומר מהכא
 תליס פא *שאו זמר' ותנו תוף כנור נעים עם נבל ר"נ כר
 יסני' כד יצחק אמר מהכא * (הם) [המה] ישאו קולם
 ירונו בגאון ה' צהלו מים ותנא מייתי ליה מהכא
 חדני ד *ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם
 בכחף ישאו ממשמע שנאמר בכחף איני יודע
 שישאו מה ת"ל ישאו אין ישאו אלא לשון שירה
 תליס פא וכן הוא אומר *שאו זמר' ותנו תוף ואומר ישאו
 קולם ירונו וגו' חנניא בן אחי ר' יהושע אומר
 שוות יט מהכא * משה ידבר והאלהי' יעננו בקול * ער
 עס ע"נ עסקי קול רב אשי אמר מהכא * ויהי [כאחד]
 ד"ס נס למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד ר'
 חדני ית יונחן אמר מהכא * לא ימותו גם הם גם אתם
 מה אתם בעבודת מזבח אף הם בעבודת מזבח תניא
 נמי הכי לא ימותו גם הם גם אתם בשלהם
 עס חכס : [שירה] לריך עבודת קרבן שאיכו נאמר [אלא] על
 היין של נסכי קרבן כדכתיב ותקעתם במלכות על עולותיכם :
 צהלו מים ילהו נשיר נהמ"ק יותר מלהלת ים סוף : מייתי לה
 מהכא לעיקר שירה מן התורה : על עסקי קול שהיה מלווהו
 לשורר לפי שמה לוי היה : אף הם הלויים בעבודת מזבח ולא
 משכחת לויס כשרי' לעבודת מזבח אלא נשיר : מה אתם אכהכי'
 קאי קרא : אתם בשלהם הכהנים שכנסו בעבודת לויס

אין נערכין פרק שני ערכין קצא

והם בשלכם כמיחה הם בשלהם אינן כמיחה
אלא באזהרה :

[בעי ר' אבין עולת נדבת ציבור טעונה שירה ג
או אינה טעונה שירה עולותיכם אמר ^ס

רחמנא אחרת עולת חובה ואחת עולת נדבה או
דילמא עולותיכם דכלהו ישראל קאמר רחמנא
זכו' ת"ש] רבי יוסי אומר מגלגלין זכות ליום
זכאי וחובה ליום חייב אמרו כשחרכ בית ראשון
אותו היום ט' באב היה ומוצאי שבת היה ומוצאי
שביעית היה ומשמרתו של יהויריב היתה והיו
ליום עומדים על דוכנם ואומרים שירה ומה שירה

היו אומרים *וישב עליהם את אונם וכרעתם ^{מלים 57}
יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה' אלהינו

עד שבאו אויבים וכבשום וכן בשניה האי שירה
מאי עבדתיה אילימא דעולת חובה מי הואי
כגון שזררו : והם בשלכם לוי שענד על המזבח ככהן :

הם בשלהם כגון לוי מזורר שהניף דלתות ולוי שוער שאמר
שיר שהרי [הלויס] חלוקין היו זה למזורר זה לשוער :

[עולת נדבת ציבור כגון קיץ המזבח הנאה מן השופרות
שנותכין בהן מעות מותר קטאת ומותר אשם : עולותיכם

ותקעתם בקולרות על עולותיכם והיינו שירה] : זכות ליום
זכאי זכיסן כגאלו וזכיסן עתידין ליגאל : מוצאי שבת א'

בשבת : ובמוצאי שביעית היתה שנה שמינית : (וכן בשניה
במזבן שני והיינו קובה ע"י קייב דשני פעמים קרב באותו יום

וב' פעמים כנאום כשהיו קורין אותו מזמור : עולת חובה

יין
יזכר
מחכא
נכר
קולם
מחכא
ליהם
יודע
שירה
ישאו
אומר
ער*
[אחד]
חד ר'
אתם
תניא
שלהם
[א]
על
תיכם
יתי לה
מלווה
בכ ולא
אכהני
לויס

איך נערכין פרק שני ערכין קצב

שמונה שנא *למנצח על השמינית על נימא תלים יב
שמינית של עוה"ב עשר שנא *עלי עשור ועלי שס 5ב
נבל עלי הגיון בכינור ונא *הודו לה' בכנור בנבל שס 5ג
עשור זמרו לו שירו לו שיר חדש:

יש בערכין

פרק שלישי

משנה נמצא אומר בפיו חמור מן העושה מעשה ד
וכן מצינו שלא נחתם גזר דין על אבותינו טו
במדבר אלא על לשון הרע שנא *וינסו אותי זה מדבר יד
עשר פעמים גו':

בנבל עשור של י' כימים ולעה"ב משתעי מדכתיב שיר קדש לשון
זכר דשירות העה"ז לשון נקבה כדאמרינן במכילתין כשם
שנקבה זו יולדת כך תשועות הללו סופן לילד לרות אבל שיר של
עה"ב לשון זכר שאיכו יולד:

(נמצא האומר בפיו וכו' פי' כן הוא תשלום המשנה שאמרה
שהאונס והמפתה לעולם כותן כ' שקלים קנס בין
אנס גדולה שבהוכה בין קטנה שבישראל והמוליא שס רע
לעולם כותן ק' שקלים ועל זה סיים כמלא האומר בפיו
שהמוליא שס רע קמור מהאונס ומפתה שאיכו כותן אלא
כ': וכן מצינו כלו' וכן מליכו שהאומר בפיו קמור מעושה
מעשה): שלא נחתם מפרש בגמ' : גזר דין אלא ליכנס
לארץ : זה עשר פעמים גבי מרגלים כתיב דמשמע על
זה נחתם :

ה פיסקא שלא נחתם וכו'. ממאי דילמא משום
 דאכתי לא מלאה סאתם דא"ר המנונא ^{סס}
 אין הקב"ה נפרע מן האדם עד שתתמלא סאתו ^{סוטה}
 שנא' *במלאת ספקו יצר לו (אלא אר"ש) [אר"ל] ^{וע"ש}
 אמר קרא *וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו ^{בנוהרש"ק}
 בקולי על זה נחתם עליהם גזר דין. תניא א"ר ^{איוכ כ}
 אלעזר בן פרטא בא וראה כמה גדול כחו של ^{ויתורא}
 לה"ר ממרגלים ומה מרגלים שהוציאו שם רע ^{דזה דריש}
 על עצים ואבנים כך מוציא שם רע על חברו
 עאכ"ו ממאי דלמא משום דר' חנינא בר פפא
 דא"ר חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים
 באותה שעה דכתיב *כי חוק הוא ממנו אל תקרי בו ^{סס יג}
 חוק הוא ממנו אלא ממנו כביכול אפילו בעל ^{סוטה}
 הבית אין יכול להוציא כליו משם אלא אמר ^{וע"ש}
 (רבא) [רבה] אמר ר"ל אמר קרא *וימותו האנשים ^{בנוהרש"ק}
 (דילמא להכי לא נחתם גזר דין שלא ליכנס לארץ דאכתי
 לא נתמלא סאתם לקבל פרענותם): במלאת
 סיפקו כשתמלא סאתו בעונות הרבה אז יצר לו לרה תנא
 לו: זה עשר פעמים זה משמע על זה נתקתם עליהם [ולאו
 משום לירוף דאקריני]: (על עצים ואבנים כלומר על א"י
 שאמרו אוכלת יושניה היא: ממאי דעל דנת הארץ כעבשו
 מרגלים דילמא משום דר' עקיבא וכו' כלו' אל תהי אוקר
 שלא אמרו דבר זה אלא כנגד עלמן אלא כלפי מעלה אמרוהו
 דהך עמנו משמע הכי ומשמע הכי): בעל הבית הקב"ה:

יש בערכין פרק שלישי ערכין קצג

מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני ה' על דבת הארץ שהוציאו:

תניא א"ר יהודה עשר נסיונות נסו אבותינו אתו המקום במדבר ואלו הן שנים בים ושנים ^ס במים ב' במן וב' בשליו אחד בעגל ואחד במדבר פארן. ב' בים אחד כירידה ואחד בעלייה כירידה דכתיב *ויאמרו אל משה המבלי אין קברים וגו' ^{סמות יד} בעלייה כדרב הונא דאמר רב הונא ישראל שבאותו דור מקטני אמנה היו כדררש רבה בר רב מרי מ"ד *וימרו על ים בים סוף מלמד שהיו ישראל ממרים באותה שעה ואומרים כשם שאנו עולים מצד זה כך מצריים עולים מצד אחר א"ל ^{ע"ס} הקב"ה לשר של ים פלוט אותם ליבשה אמר לפניו רבש"ע [כלום] יש עבד שנותן לו רבו מתנה וחוזר ונוטלה הימנו א"ל הקב"ה אני נותן לך אחד ומחצה שבהם אמר לפניו רבש"ע כלום יש עבד שחובע את רבו א"ל הקב"ה נחל קישון יהא ערב מיד נפלטו ליבשה דכתיב *וירא ישראל את מצרים ^{סמות יד} מת על שפת הים ב' במים במרה וברפידים במרה דכתיב *ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות ^{סס טו}

על דבת הארץ שהוציאו קאמר דמתו:

(נסיונות לשון נסיון ואית דמפרש לשון כעס כמו והכס

זועפים כמרגומו כסיסין): [ממרים מורדים]: ע' חולין

נותן לו רבו מתנה פרכסה לדגים: אחר ומחצה דנפרעה ^{ס"ק} כוהרס"פ

[ג] מים ממרה וכתיב (*וילן) העם על משה ברפידים
 וילכו] דכתיב *ויחנו ברפידים ואין מים לשחות לעם
 שוות טו וכתיב *וירב העם עם משה. שנים במן שנא
 סס (*אל יצא איש ממקומו) * [אל תצאן] ויצאו אל
 סס טו תותירו וותירו כ' בשליו בשליו ראשון ובשליו שני
 סס ע"ג בשליו ראשון * בשבתנו על סיר הבשר בשליו
 סס שני דכתיב * והאספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה
 ודבר יא עגל כדאיתא ובמדבר פארן כדאיתא :

וא"ר יוחנן משום ר' יוסי בן זימרא מ"ד * מר
 סס יחן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה אמר
 מליס קכ הקב"ה ללשון כל איבריו של אדם זקופין ואתה
 מוטל כל איבריו של אדם מבחוץ ואתה מבפנים
 ולא עוד אלא שהקפתי לך שני חומות אחד של
 עצם ואחד של בשר מה יחן לך ומה יוסיף לך
 לשון רמיה. וא"ר יוחנן משום ר' יוסי בן זימרא
 סס יכ כל המספר לה"ר כאלו כופר בעיקר שני * אשר

כתיב שש מאות רכז ובסיסרא תשע מאות : בשליו ראשון
 (בלאתם ממלרים נשנה ראשונה כדכתיב בפרש' ויסע משה)
 דכשהיה יורד המן היה שליו יורד עמו כדכתיב ויהי בערב
 ותעל השליו ובנקה היתה שכנת הטל וגו' ולאחר זמן מרוב
 התאוה יותר : (בשליו שני נשנה שכיה כדמפרש בפ"ק דמס'
 תעניות) : ובמדבר פארן כדאיתא במעשה מרגלים (כדכתיב
 וישלך אותם משה ממדבר פארן :

אחד של עצם שורות של שינים : (ושל בשר שפתים) :
 מה יחן לך ומה יוסיף כלו' אי זו שמירה אוסיף לך

יש בערכין פרק שלישי ערכין קצר

אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו
 וא"ר יוחנן משום ר' יוסי בן זימרא כל המספר
 לה"ר נגעים באים עליו שנא' *מלשני כסתר רעהו תליס קא
 אותו אצמית (גבה עינים ורחב לבב אותו לא
 אוכל) וכתיב התם *לצמיתות ומתרגמינן לחלוטין ויקרא כה
 ותנן אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא
 פריעה ופרימה אמר ריש לקיש מ"ד *זאת תהיה ^{סס יד}
 תורת המצורע זו היא תורתו של מוציא שם רע.
 ואמר ריש לקיש מ"ד *אם ישוך הנחש בלא ^{קסלמ י}
 לחש [ואין יחרון לבעל הלשון] לעתיד לבא ^{עין}
 מתקבצות (ובאות) כל החיות [ובאות] אצל הנחש ^{כדש"י}
 ואומרות לו ארי דורס ואוכל זאב טורף ואוכל אתה ^{פ"ק}
 מה הנאה יש לך אומר להן מה יחרון לבעל ^{דמעכית}
 הלשון. ואמר ר"ל כל המספר לה"ר מגדיל עונותיו
 עד לשמים שנא' *שחו בשמים פיהם ולשונם ^{תליס עג}
 תהלך בארץ. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא
 כל המספר לה"ר ראוי לסקלו באבן כתיב הכא
 *אותו אצמית וכתיב התם *צמתו בכור חיי וידו ^{סס קא}
 אבן כי ואמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל ^{איכה ג}
 המספר לה"ר אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין ^{סוטה פ"ק}
 לדור בעולם שנא' אותו לא אוכל אל תקרי אותו ^{וע"ש}
 כמסד"א ^{כמסד"א}

אלא תספר ל"ה (אתה שנקראת ל' רמיה): מי אדון לנו
 (דלסוף כופר בעיקר ואומר כן ל"א) האומרי' ללשוננו כגביר
 כאלו אומרים אין אדון לנו: אותו לא אוכל בהאי קרא

אלא אתו ואיכא דמתני לה על גסי הרוח. אמר
 רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לה"ר
 א"ל הקב"ה לשר של גיהנם אני עליו מלמעלה
 מלי' קכ ואתה עליו מלמטה נדוננו שנא' *חצי גבור
 שנונים עם גחלי רתמים אין חץ אלא לשון (הרע)
 ידמיה ט שנא' *חץ שחוט לשונם וגו' ואין גבור אלא
 ישעי' חכ הקב"ה שנא' *ה' כגבור יצא גחלי רתמים היינו
 גיהנם. א"ר חמא בר חנינא מאי תקנתם של
 מספרי לה"ר אם ת"ח הוא יעסוק בתורה שנא'
 חשלי טו *מרפא לשון עץ חיים ואין לשון אלא לה"ר שני
 חץ שחוט לשונם ואין עץ חיים אלא תורה שני
 עס ג *עץ חיים הוא למחויקים בה ואם עם הארץ
 עס טו הוא ישפיל דעתו שנא' *וסלף בה שכר ברוח ר'
 (אבא) [אחא] בר' חנינא אמר סיפר אין לו תקנה
 מליס יב שכבר כרתו דוד ברוח הקדש שנא' *יכרת ה'
 כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולו אלא מה
 תקנתו שלא יבא לידי לה"ר אם ת"ח הוא יעסוק
 בתורה ואם ע"ה הוא ישפיל דעתו שנא' וסלף
 בה שכר ברוח:

ח הנא דבי ר' ישמעאל כל המספר לה"ר מגדיל
 לעיל כתיב מלשכי נסתר ועאו: על גסי רוח להא דרנ
 מסדא דנהאי קרא דאותו לא אוכל כתיב כמי גבה עיניס:
 וסלף בה מי שמסלף נה וספץ לסלקה ממנו ישבור רוקו:
 שכבר כרתו דוד שקללו דוד נכרת:

יש בערכין פרק שלישי ערכין קצה

עונות כנגד ג' עבירות עבודה זרה וגילוי ערוה
ושפיכות דמים כתיב הכא *לשון מדבר גדולות תליס יב
וכתיב בע"ו *אנא חטא העם הזה חטאה גדולה שוות לב
בגילוי ערוה כתיב *ואיך אעשה הרעה הגדול' הזאת ראשית לפ
וחטאתי לאלהים . בשפיכות דמים כתיב *גדול ^{סס ד}

עוני מנשוא . גדולות אימא תרתי . הי מינייהו
מפקת במערבא אמרי לשון תליחאי קטיל תלתא
הורגת למספרו ולמקבלו ולאומרים עליו . א"ר חמא
בר חנינא מ"ד *מות וחיים ביד לשון וכי יש יד ללשון ^{חשלי יח}
אלא לומר לך מה יד ממיתה אף לשון ממיתה אי מה
יד אינה ממות' אלא בסמוך לה אף לשון אינה
ממיתה אלא בסמוך לה ת"ל *חץ שחוט לשונם ^{ירמיה ס}
אי מה חץ שחוט עד מ' ונ' אמה אף לשון עד

גדולות תרתי משמע ואימא כנגד ב' עבירות לקוד אין הכי כמי ע' ברש"י
אלא כיון דאשכחו בכולהו גדולה הי מינייהו מפקת הלכך ^{שנגח'}
כולהו אמו : לשון תליחאי שהיא שלישי זיכו לבין קצרו שמספר ^{שכוייס}
רע בין ב' אנשים : וקטיל תליחאי שהורג למספרו ולמקבלו ^{גדוליס נס}
ולאומרין עליו שמתוך איבה שמתגרין אלו באלו הורגין זה את זה שאת"ו ^{במחמד}
והורגים גואלי הדם את הרכיל וזימי שאל כהרגו ד' כוז עיר
הכהני' ושאל ודוד ודואג לפי שעל ידו היה רעב זימיו ואית דלא
מפרשי דוד אלא אזכר בן כר שנהרג על שנתק כשהרג שאל כוז
עיר הכהנים : אף לשון בסמוך לה שסמ מלשין במעמד שלשתן
הורג ואס לאו לאו : חץ שחוט שהורג ברקוק כמו קץ : עד מ'
ונ' אמה לאו דוקא קא קשיב :

מ' ונ' אמה ת"ל שחו בשמים פיהם ולשונם
 תהלך בארץ וכי מאחר דכתיב שחו בשמים פיהם
 חץ שחוט למה לי הא קמ"ל דקטיל כחץ ומאחר
 דכתיב חץ שחוט לשונם מות וחיים ביד לשון
 למה לי (כדרבה) [כדרבא] דאמר (רבה) [רבא]
 דבעי חיי בלישניה דבעי מיית בלישניה היכי
 דמי לישנא בישא אמר (רבא) [רבה] כגון דאמר
 איכא נורא כי פלניא א"ל אבוי מאי קא עביד
 גלויי מלהא בעלמא הוא אלא דמפיק בלה"ר
 ואמר (איכא דמשתכחא) [היכא משתכחא] נורא
 אלא כי פלניא דאיכא בשר' וכורי אמר (רב פפא)
 [רבה] כל מילחא דמתאמרה באפי מרה ליר
 בה משום לישנא בישא א"ל אבוי כל שכן דאיכא
 חוצפא ולישנא בישא א"ל אנא כי הא דר' יוסי
 סבירא לי דא"ר יוסי מימי לא אמרתי דבר וחורתו
 מן לאחורי *אמר (רבא) [רבה] בר רב הונא כל

דבעי חיי בלישניה שיעסוק בתור' דכתי' עץ קיים היא למחזיקי
 נה: ודבעי מיית בלישני' שיעסוק ל"ה כדאמרן דקטיל תליתאי:
 גלויי מילחא בעלמא היא (דאמר איכא נורא להתם דכ"ע
 ידעי אי קושטא קאמר אי לאו) [לשון רש"י הואיל ואינו אומרה
 בלה"ר אלא מגלה לאותו שמנקש אור לכי אלל פלוכי]: אלא כי
 פלניא דשכיחא בישרא וכורי כלו' עשיר הוא ויש לו נצר ודגיס
 ואינו מקוסר כלום ויכול ליהנו' לאקר' ואינו מהנה: דמתאמר
 באפי מרא שהמרגל אומרה נפכי האומר עליו: חורתי לאחורי

יש בערכין פרק שלישי ערכין קצו

מילתא דמתאמרה באפי תלתא ליה בה משום
לרשנא בישא מ"ט חברך חכרא אית ליה וחכרא
דחברך חכרא אית ליה כי אתא רב דימי אמר
מ"ד מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם קללה ^{ושלי כו}
תחשב לו כגון דאי קלע לאושפיוא וטרחו קמיה
שפיר למחר נפיק יתוב בשוקא ואמר רחמנא
ליברכיה לפלגיא דהכי טרח קמאי ושמעי אינשי
ואזלי ואנסי ליה. תני רב דימי אחוה דרב ספרא
לעולם אל יספר אדם בטובתו של חברו שמחוך
טובתו בא לידי (גנחות) [רעהו] וא"ד רב דימי אחוה
דרב ספרא חלש על רב ספרא לשוולי ביה אמ' להו

לראות אם בעל הדבר שומע שלא אמרתי שלא נפכיו חלא אמרתי
כמו כן נפכיו דקסנר כל שהיה לפכיו ואין לו קש אם בעל הדבר
שומע אין בו משום לה"ר א"כ שאם באו הנעלי' ואמרו למה אמרת
כן לא קורתי כי לאמ' לא אמרתי אלא נפכיהם הודיתי: דמתאמר'
באפי' ג' שהנעלים אמרוה נפכי ג' המגלה אותה איכו לה"ר
שזה גילה דעתו לכתקיל' שאם מגלה אותו איכו קושש דמידע גזע
דסופו להיגלו' דקברך קברא אית ליה זה מגלה לקברו זה מגלה
לקברו עד שיזע. כתוב בספרי' משום דמברך רעהו בקול
גדול בבקר השכם קללה תחשב לו כגון דמקלס זכו' ואנסי
ליה שאע"ס שאדם רולה להכניס אורקים אין כוח לו שיצאו
אגודות אגודו' ויכלו את ממונו. ע"א קאנסי ליה לוסעי' השימעי'
שהוא עשיר: בא לידי רעהו שמחוך כך פותח אקר ואומר עדה
רעה פלוגית יש בו:

הנה אמרתי קללה...
הנה אמרתי קללה...
הנה אמרתי קללה...

ין
שונם
פיהם
זאת
לשון
רבא
היכי
דאמר
עביד
בלה"ר
נורא
פפא
ליר
דאיכא
יוסי
חורתו
כל
למחזיקי
תליתא
ס דכ"ע
אומרה
אלא בי
מר ודגיס
תאמר
לאחורי

חיתו לי דקיימית כל דאמו רבנן אמרו ליה הא
 מי מקיימרת לעולם אל יספר אדם בטובתו של
 חברו וכו' אמר להו לא הוה שמיע לי דאי הוה
 שמיע לי קיימתיה:

ט א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן על ד' דברים
 נגעים באים על לה"ר ועל ש"ד ועל שבועת
 שוא ועל גילוי עריות ועל גסות הרוח ועל הגזל
 חל' קא ועל צרות עין. על לה"ר דכתיב *מלשני בסתר
 רעהו אותו אצמית. על שפיכות דמים דכתיב
 ש"ג * (לא) [ואל] יכרת מבית יואב זב ומצורע. ועל
 ח"כ שבועת שוא דכתיב *ויאמר נעמן הואל וקח ככרים
 שם וכתיב *וצרעת נעמן תדבק בך. על גלוי עריות
 ראשי' יכ דכתיב *וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים וארץ
 ד"ס ככו ביתו. על גסות הרוח דכתיב * (וכחוקתו) [וכחוקתו]
 גבה לכו עד להשחית וימעל בה' אלהיו והצרעת
 ויקרא יד זרח' במצחו. ועל הגזל דכתיב *וצוה הכהן ופגו
 את הבית ותנא הוא כנס ממון שאינו שלו יבא
 שם הכהן ויפור ממנו. ועל צרות העין דכתיב *ובא
 אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי
 בבית ותנא דבי ר' ישמעאל מי שמיוחד ביתו לו
 [צרות עין שלרה עיכו באחרים ואיכו מהכה שכיכו מכליו ע"י
 שאלה]: על לשון הרע דכתיב ביה אותו אלמית ואמרי'
 לעיל לקלוטין ותכן אין בין מלורע וכו': [ואליכרת מבית יואב
 מפני שהרג את אנכר]: הוואל השנע ששלמך אלישע וקק
 [ככרים]: בחוקתו גבה נעויה משמעי: שמיוחד ביתו לו

יש בערכין פרק שלישי ערכין קצו

אינו והא"ר ענני בר' ששון למה נסמכה בגדי זכאי' ס"ט
 כהונה לפרשת קרבנות לומר לך מה קרבנות ^{ואמר כב}
 מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין וכו' מעיל מכפר ^{וע"ש}
 עלו לה"ר וכו' ל"ק הא דאהנו מעשיו הא דלא ^{בזהר"ש א}
 אהנו מעשיו אי אהנו מעשיו אתו נגעים עליה ^{ובהרי"ק}
 ואי דלא אהנו מעשיו מעיל מכפר והא"ר סימון
 אריב"ל שני דברים אין להם כפרה בקרבנות כו':
 בעא [מיניה] ר' שמואל בר (גרב) [גרב] מר' י
 חנינא ואמרי ליה [ר' שמואל בר גרב] סע"ג
 חתניה דר' חנינא מר' חנינא ואמרי לה מר' יהושע
 בן לוי] מה נשתנה מצורע שאמרה תורה *בדרד יקרא יג
 ישב מחוץ למחנה מושבו הוא הבדיל בין איש
 לאשתו ובין איש לרעהו לפיכך אמרה תורה בדר
 ישב מחוץ למחנה מושבו אריב"ל מה נשתנה
 מצורע שאמרה תורה יביא *שתי צפרים לטהרתו ^{ס"ד יד}
 אמר הקב"ה הוא עשה מעשה פטיט לפיכך יביא
 ואינו מהנה לאזקרים משלו: למה נסמכה בגדי כהונה לפ'
 קרבנות זפרשת ואתה תלוה: מעיל מכפר על לה"ר והיכי אמר
 שמואל דעל לה"ר כנעים זא"ר דאין לו כפר': והא דעככיזר ששון וכו'
 דמעיל מכפר על לשון הרע: אהני מעשיו שנא הפסד לזה על
 ל"ה שסיפר: [לשון רש"י אהני מעשיו שכתקוטטו על ידו וכו':
 הבדיל בין איש לאשתו כדאמרינן לעיל על ז' דברים כגעני'
 זא"ר על לה"ר וכו': מעשה פטיט (שכותן מריבה בין
 איש לרעהו ומספר דברים שאינן כדאי מזה לזה) [לשון קול היולא

האי
של
היה
בריים
בועת
הגול
בסתד
כתוב
ועל
זכרים
ערייות
ואר
חזקתו
צרת
מן ופני
יו יבא
*ובא
אה לו
יתו לו
כליו ע"י
ואמרי'
ת יואב
סע וקק
ביתו לו

יש בערכין פרק שלישי ערכין

ויקרא ים קרבן פטיט. ת"ר *לא תשנא את אחיך בלבבך
 שם יכול לא יכנו לא יסטרנו לא יקללנו ת"ל *בלבבך
 בשנאה שכלב הכתוב מדבר מנין לרואה דבר
 שם מגונה בחברו שחייב להוכיחו ת"ל *הוכח תוכיח
 ארץ עמיתך לא קבר מנין שיחזור ויוכיחו ת"ל
 תוכיח מ"מ יכול אפילו פניו משתנים ת"ל לא
 תשא עליו חטא:

יא תניא א"ר טרפון תמה אני אם יש בדור הזה
 שם מי שיוכר *להוכיח אם אמר [לו] טול
 גי' גורא קיסם מבין שיניך אומרים לו טול קורה מבין
 שוקבל עיניך א"ר אלעזר [בן עזריה] (*תמה אני אם יש
 מוכחה: ברור הזה מי שמקבל תוכחה אמר ר"ע) תמה אני
 *איכונגנו ב"ב פ"ק אם יש בדור הזה מי שיודע להוכיח א"ר יוחנן [בן
 וע"ש נורו] מעיד אני עלי שמים וארץ שהרבה פעמים
 בחסדש"ה לקה עקיבא בן יוסף ע"י שהייתי קובל עליו לפני

במשאי]: קרבן פטיט לפנים שמוררין ואומרי' סיטפוט: יכול
 (שלא בא הכתוב אלא שלא יכנו על זארינו: ולא יסטרנו על
 לקיי וכו'. (ל"א יכול) לא יכנו על דבר תוכ' (יכול אפי'
 משתכין פני מי שמוכיחין אותו ואינו רוצה לשב שאתה קייב
 להוכיחו עוד: ת"ל וכו' שלא ילצין פניו זרבים: יכול אפילו
 פניו משתנים יכול שיוכיחו (בדברים) [זרבים] להלצין פניו:
 טול קורה זכו' כלו' שאם יש אדם שמוכיח קנרו לוטר לו הכח
 עבירה פלונית שזידך יכול להשיבו גדולה עבירה יש זידך
 לומר שכולם רשעים: שיודע להוכיח שלא ישא עליו קטא על
 ליבון פנים: קובל עליו כשהייתי רואה בו דבר גכאי:

כדש"י
 בגמ' גי'
 אחרת
 וע"ש

יש בערכין פרק שלישי ערכין קצה

*רבן גמליאל וכל שכן שהוסיף כי אהבה לקיים כ"א ר"ש
 מה שנאמר *אל תוכח ליץ פן ישנאך הוכח לחכמי
 ויאהבך בעא מיניה ר' יהודה בריה דר' שמעון
 (בן פזי) תוכחה לשמרה וענוה שלא לשמה הי
 מינייהו עדיפא א"ל מי לא מודית דענוה לשמה
 עדיפא דאמר מר ענוה גדולה מכולן שלא לשמה
 נמי עדיפא דאמר רב יהודה אמר רב לעולם
 יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמן
 שמתוך שלא לשמן בא לשמן היכי דמי תוכחה
 לשמה וענוה שלא לשמה כי הא דרב הונא וחייא
 בר רב הוו יתבי קמיה דשמואל א"ל ר' חייא
 בר רב חזי מר דקא מצער לי רב הונא קבל
 עליה דתו לא מצער ליה בחר (דנפל) [דנפק]
 א"ל הכי והכי קא עביד א"ל אמאי לא אמרת
 לי באפיה א"ל חס לי דליכספיה זרעיה דרב על

תוכחה לשמה לשם שמים: וענוה שלא לשמה שעושה עלמא
 עכיו שאינו רוצה להוכיחו ואותה ענוה שלא לשם שמים היא [לא
 שלא ישנאו]: דאמר מר וענוה גדולה מכלם נפ"ק דע"ז
 דא"ר פכחם טהרה מציאה לידי קדושה קדושה מציאה לידי זריזות
 וכו': א"ל קייא לשמואל קזי מר דקא מצער לי רב הונא שמחה
 וקונטאותי: בחר דנפק קייא: א"ל רב הונא לשמואל הכי עביד
 והכי עביד על מעשיו שאינן מהוגכין הייתי מצערך והיינו ענוה
 שלא לשמה שלא רצה לקטרגו בפניו וכרחה משום ענוה והוא לא
 היה מתיק משום ענוה אלא שלא רצה להלבין פניו וזו היא תוכחה

בבב
 בכך
 בר
 כיה
 ת"ל
 לא
 גוה
 טול
 מבין
 יש
 אני
 [בן
 מים
 לפני
 יכול
 נו על
 אפי
 קיי
 אפילו
 פניו:
 הכח
 בידק
 על

ידאי. עד היכן תוכחה רב אמר עד הכאה
 ושמואל אמר עד קללה ר' יוחנן אומר עד נזיפה
 אמר רב נחמן בר יצחק שלשתן מקרא אחד
 ע"כ דרשו שנא' *ויחר אף שאול ביהונתן ויאמר לו
 בן נעות המרדו' וכתיב *ויטל שאול את החנית
 עליו להכותו מאן דאמר עד הכאה דכתיב להכותו
 ע"כ מ"ד עד קללה דכתיב *לכשתך ולכשת ערות
 אמך. ומ"ד עד נזיפה דכתיב ויחר. ולמ"ד עד
 נזיפה והכתיב הכאה וקללה שאני החם דאגב
 חביבותא יתירת' דהוה ליהונתן בדוד מסר נפשיה
 טפי. עד היכן לא ישנה אדם מאכסניא שלו
 רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד שיפשילו
 כליו לאחוריו בהכאה דידיה כולו עלמא לא פליגי
 בהפשלת כליו לאחוריו כולו עלמא נמי לא פליגי
 כי פליגי בהכאה דרביתהו מר סבר כיון דלדידיה
 לשמה שהוכיחו שלא נפכי שמואל שלא להלצין פכיו: עד היכן
 תוכחה עד כמה אדם קייב להוכיח למזנו: עד הכאה שיכנו
 המתוכח למוכיח: [עד קללה שיקלל את המוכיח]: עד נזיפה
 שנוער בו על שמוכיו: ושאני החם דאגב חביבותא וכו'
 ולמ"ד נמי עד קללה איכא לתרומי הכי: עד היכן לא ישנה
 וכו' דאסור לאדם לנאת מאכסניא שלו לדור עם אקר: עד
 הכאה שיכנו בעל הבית שאינו רוכה שידור עמו: עד שיפשיל
 שיוניא כליו מן הבית: לא פליגי דתרווייהו מודו דמכאן ואילך
 ראוי לשנות: בהכאה דרביתהו שהכה את אשתו של אורח:

יש בערכין פרק שלישי ערכין קצט

לא קא מצע' ליה מאי נפקא ליה מינה ומ"ם
אתי לאיטרודי וכל כך למה דאמר מר אכסנאי
פוגם ונפגם:

אמר רב יהודה אמר רב מנין שלא ישנה אדם יב
מאכסניא שלו מן התורה שנאמר * (אל) ^{סס}
[עד] המקום אשר היה שם אהלו כתחלה ר' ראשי' יג
יוסי בר' חנינא אמר מהכא * וילך למסעיו מאי ^{סס}
בינייהו איכא בינייהו אכסני' דאקראי א"ר יוחנן
מנין שלא ישנה אדם מאומנות אבותיו שנאמר
* וישלח המלך שלמה ויקח ארז חירם מצור בן ^{מ"א} י
אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו איש צורי
חרש נחשת וימלא את החכמה ואת התבונה ואת
הדעת לעשות (בכל מלאכת נחשת) [כל מלאכה
בנחשת] ואמר מר אמיה מדבית דן (דכתיב)
[וכתיב] * ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן חרש: ^{סמות לא}

וכל כך למה למה אמרו שאין ראשי לשכות' עד שילערכו כל כך:
אכסנאי פוגם את בעל הבית שילא הימנו שאומרים בני אדם
כמה רעים עסקיו של בעה"ב שאין אכסנאי זה יכול לדור עמו:
ונפגם כמי שאומרים בני אדם כמה רעים עסקיו של אכסנאי
זה שאין בעל הבית יכול [לדור] עמו:

איכא בינייהו וכו' למ"ד מאשר היה שם אהלו בתקלה משמע
אכסניא דקבוע אבל אכסניא דארעאי מותר לשכות ולמ"ד
מן וילך למסעיו אפילו אכסניא דאקראי שהקרה לו במסעו
כדרכו כגון ששקעה לו קמה: אמיה אס אבי קירס מלור מדן

יג עד היכן תכלית יסורין [א"ר אלעזר] כל שארגו לו
 בגד ללבוש ואינו מתקבל עליו מתקיף לה
 סס (ר') [רבא] זעירא ואיתימא ר' שמואל בר נחמני
 גדולה מזו אמרו אפי' נתכוננו למזוג לו בחמין
 ומזוגו לו בצונן בצונן ומזוגו לו בחמין ואת אמרת
 כולי האי מר בריה דרב דימי אמר אפי' נהפך לו
 חלוקו רבא אמר ואיתימא [רב חסדא ואיתימא]
 ר' יצחק ואמרי לה במתנותא תנא אפי' הושיט
 ידו לכיס ליטול שלש ועלו בידו שתיים ודוקא
 שלש ועלו בידו שתיים אבל שתיים ועלו שלש
 לא דלא אית טירחא למשדייא וכ"כ למה דתנא
 דבי ר' ישמעאל כל שעברו עליו מ' יום בלא
 יין יסורין קבל עולמו במערבא אמרי *פורענות
 מזדמנת לו תניא ר' אליעזר הגדול אומר אלמלא
 בא הקב"ה עם אברהם יצחק ויעקב בדין אינן
 ש"ס י"ג יכולין לעמוד מפני התוכחה שנא' *ועתה התיצבו

היה ואהליאזר בן אחיסמך שהיה אומן היה מדן לפיכך לא שינה
 קירס מאומנות אבותיו שהיו בעלי אומנות:

עד היכן תכלית יסורין מהו דבר פקות שביסורין שקשוב יסורין:
 ואין מתקבל עליו שאין כמדתו ומלטער יותר: למזוג לו
 כוס יין קי צמיס חמין: נהפך לו חלוקו שלא לנשה כסדר ולריך
 להופכ' ולפושטה: ג' פרוטות ועלו בידו שתיים דטרק ליטול
 ע' ברש"י פרוטה שליטת: וכל כך למה כלו' למאי הלכתא הו' יסורין:
 בנח' קיבל עולמו ואין לו חלק לעוה"ב: אין יכולין לעמוד לומר
 כוזה שכו'

יש בערכין פרק שלישי ערכין ר

ואשפטה אתכם לפני ה' את כל צדקות ה' אשר עשה אתכם ואת אבותיכם:

*זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה פליגי יד
בה ר' יהודה נשיאה ורבנן חד אמר דור שס
לפני פרנס וחד אמר פרנס לפי דורו למאי הלכתא ^{מלי' כד}
אילומא למעליותא דמר סבר אי מעלי דרא
מעלי פרנס מר סבר אי מעלי פרנס מעלי
דרא הא איכא יהויקים דלא מעלי ודריה מעלי
והא איכא צדקיהו דהוה מעלי ודריה לא הוה
מעלי דא"ר יוחנן משום רשב"י מ"ד *בראשית ידויה כו
ממלכת יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה (*זכראשית
ממלכת צדקיהו מלך יהודה) בקש הקב"ה להחזיר ^{סס כח}
את העולם לתוהו ובוהו כשביל יהויקים וכיון ^{חלק וע"ש}
שנסתכל בדורו נתישבה דעתו בקש הקב"ה ^{במהרש"א}
להחזיר את העולם לתוהו ובוהו כשביל דורו של
צדקיהו וכיון שנסתכל בצדקיהו נתישבה דעתו
אלא לענין חוקפא וניחותא קאמרינן:

שאין אדם לדיק צארץ: ואת אבותיכם שאף עמהם עשה לדקה
שלא כחוק עמהם צדין:

מ"ד זה דור דורשיו דמוקיש דור לדורשיו: מעליותא לענין
קסידות: מאי שנא דכתיב ביהויקים וצדקיהו בראשית
לפי שניקש הקב"ה להפך מעשה בראשית בימיהם: לענין חוקפא
כעס: וניחותא עמוה אס הדור עז הקב"ה מעמיד עליהם פרנס
עז ואס הדור נוקין זה לזה הקב"ה מעמיד עליהם פרנס שמכהיגס
בנקת. ומ"ד דור לפי פרנס מפרש איפכא דאמר פרנס אימאכא:

לו
לה
מני
חמין
מרת
לו
[מא]
שש
קת
שלש
חנא
לית
ענות
מלא
אינן
יצבו
שיכה
סורין:
זוג לו
ולריך
ליטול
סורין:
לומר

שום היתומים

פרק ששי

כג משנה המקריש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה
 ר"א אומר כשיגרשנה ידור הנאה וכו'.
 [כיוצא בדבר ארשב"ג אף הערב לאשה בכתובתה
 והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה שמא יעשה
 קינוניא על נכסים של זה ויחזור את אשתו].
 גמ' משה בר עזרי ערבא דכלתיה הוה רב הונא
 בריה צורבא מרבנן הוה ורחיקא ליה מילתא אמר
 אביו ליכא דנסכיה עצה לרב הונא דליגרשה
 לדביתהו ותיחבע כתובתה מאכיה וליהדר' מהדרי.
 א"ל רבא והאנן ידור הנאה חנן. ואביו אטו כל
 דמגרש בב"ד מגרש לסוף איגלאי מלתא דכהן
 הוה אמר אביו בתר עניא אזלא עניותא ומי אמר
 אביו הכי והאמר אביו איזהו רשע ערום זה
 המשיא עצה למכור נכסים כרבן [שמעון בן]
 גמליאל בריה שאני וצורבא מרבנן שאני:

ידור הנאה ידור שלא יקזרחה לעולם דשאל משום ערמה פגרש
 לה שתגנה כתובתה מן ההקדש ויקזרחה: [קינוניא ערמה:]
 אטו כל דמגרש בב"ד מגרש שיאמרו לו דור הכאה ילך בלינעה
 ויגרשנה: דכהן הוה רב הונא ואי הוה מגרשה לא מלי לאהדורי:
 (כר"ג) [כרשב"ג] נמסכת כתובות האומר נשעת מיתה נכסי

שום היתומים פרק ששי ערכין רא

[פיסקא] המקריש נכסיו מעלין לו תפילין. ההוא כר
גברא דוכן לנכסיה אתא לקמיה
דרב יומר א"ל סליקו ליה תפילין מאי קמ"ל
מתני' היא המקריש נכסיו מעלין לו תפילין מהו
דתימא התם הוא דסבר מצוה קא עבידנא אבל
לענין זכוני מצוה דגופיה לא זכין איניש קמ"ל:

המוכר את שדהו

פרק השיעי

א"ר יוסי בר חנינא בא וראה כמה קשה אבקה טו
של שביעית אדם נושא ונותן בפירות ל
שביעית לסוף מוכר את מטלטליו שנא' *בשנת ע"ג
היוכל הזאת תשובו איש אל אחוזתו וכת' *וכיוקרא כה
תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר ^{סס}
לך ואקריך לפלוני וירד הראשון ומכר ואכל (ר"ג) [רשנ"ג] אומר וע"ש
אין לשני אלא מה ששייר ראשון וה"כ הוי רשע ערום: ^{כח} כח"רש"א
[המקריש נכסיו תפילין בכלל נכסיו: מעלין לו תפילין ופודה
אותן]: סליקו ליה תפילין קללו לו תפילין מראשו
עד שיפדס בדמים: מצוה קא עבידנא דיהיבנא לנדק הבית
הילכך אכל נכסיה הוה דעתיה:

אבקה של שביעי' עושה סקורה בפירות שביעי' ולהכי קרי ליה
אבק שאין זו עיקר מלותה של איסור שביעית: וכתיב וכו'
וסמך ליה וכו' תמכרו ממכר ודרשינן סמוכין והכי אמר רמב"מ

ואינו תפילין אלא תפילין אלו תפילין אלו תפילין אלו תפילין

הנקנה מיד ליד לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו
שנא' וכי ימוך אחיד ומכר מאחוזתו לא באר
ויקרא כה לידו לסוף מוכר את ביתו שנא' *ואיש כי ימכור
בית מושב. מאי שנא התם דקאמר לא הרגיש
ומאי שנא הכא דקאמר לא באר לידו כדרך
הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה
ושנה בה נעשית לו כהיתר לא באר לידו סוף
שמות כל שמוכר את בתו שנאמר *וכי ימכור איש את בתו
לאמה ואע"ג דבתו לאו בהאי עניינא כתיב ניהא
ליה לאיניש דלזבון ברתיה ולא נזויף ברבייתא
דאלו התם מיגרעא ואזלא והכא קא מוספא
אם לא תשמרו מצות יונל סופכם למכור מטלטלים וכלי תשמיש;
(הנקנה מיד ליד דהייכו מטלטלין:) [לא הרגיש לא מדעזע
לזב מן העביר'] : (מאי שנא דקאמר לא הרגיש וכי דמשמע
שאם יודע שעשה עבירה פורש ובאר לידו ר"ל לא עלה על לבו
שעשה עבירה: מיגרעא ואזלא שילאה בכערות כלל פדיון;
הנמכר לע"ז לקטוב עלים:) [זהו לשון רש"י לא באר לידו משמע
שלא יעלה על לבו שיהא עושה שום עבירה: נעשית לו כהיתר
דומה בעיניו כהיתר הילכך ברישא דלא עבר עדיין אלא פעם
אחת תכי הרגיש דמשמע שהיה יודע וכוחן אל לבו שהיה עובר
אבל לא כרתע מן העבירה ועשהה ובפעם שניה תכי לא באר
לידו שאפילו על לבו אין עולה שיהא עבירה: ניהא ליה לאיניש
דלזבון ברתיה ולא לזויף ברבייתא דרבייתא כתיב בהאי עכייכא
דכתיב אל תקק מאתו כשך ומרביית וגו' הא ודאי מקמי הכי כבר
זכנה לברתיה דנהכי כיסא ליה: פדיון בתו מגרעת ואזלא

המוכר את שדהו פרק תשועי ערכין רב

ואזלא לא באת לידו סוף שילונה ברבית שנא'
*וכי ימוך אחיד וכתיב *אל תקח מאתו נשך ויקרא כה
ותרבית לא באת לידו סוף שמוכר את עצמו סס
שנא' כי ימוך אחיד עמך ונמכר לך לא לך אלא
לגר [שנאמר לגר] ולא לגר צדק אלא לגר
תושב [שנאמר לגר תושב] משפחת גר זה נכרי
כשהוא אומר לעקר זה הנמכר [ונעשה משרת
לע"ז עצמה]:

משנה הניע יום י"ב חדש ולא נגאלה היתה טו
חלוטה לו אחר הלוקח ואחר הניתן לו לא

במחנה שנאמ' *לצמיתות *בראשונה היה נטמן יום ויקרא כה
י"ב חדש שחהא חלוטה לו התקין הלל (הזקן) שיהא סס ע"ב
חולש את מעותיו בלשכה ויהא שובר את הדלת
ססתס מכירות הנת אינה שתיא שפסה אלא עד שיגיעו ימי
בערות ואס בא לפדותה בתוך כך מקצת הדמים שמכרה כמה
מגיע לכל שנה שהיתה ראויה להיות ציד האדון ולפי אותו קצבון
המגיע לכל שנה מכרה לו אדון לכל שנה ושנה שמימשתו כדתכיא
בקיודשין (דף יא) והפדה מלמד שמגרעת פדיונה ויולאה:
ונעשה משרת כעשה משרת לע"ז לקטוב עלים ולשאוב מים]:
(תרגום לצמיתות לקלוטין וכן ויקלטו ממנו עכינו קלטו העכין
ושמו אותו דין פסוק ומתוך): היה נטמן הלוקח ביום י"ב
קודם כדי שלא ימלאהו מוכר ליתן לו מעותיו והוא קלוט לו:
[שיהא חולש כמו קולש על גוים וכדגרסינן מטילין קלשים על
הקדשים שיהא מטיל מעותיו ללשכה שנעזרה: ויהא שובר את
הדלת של בית שמכר וככנס]:

ונכנס אימתי שירצה והלה יבא ויטול את מעותיו:

יו *ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סוכות וישבו לב

בסוכות כי לא עשו מימי ישוע ונא ע"כ אפשר בא דוד ולא עשה סוכות (בא שלמה ולא

כחיה ח עשה סוכות) עד שבא עזרא אלא מקיש ביאתם בימי עזרא לביאתם בימי יהושע כן נזן מה ביאתם

בימי יהושע מנו שמיטין ויובלות וקדשו ערי חומה (ונחחייבו בתרומות ומעשרות) אף ביאתם בימי

ע"כ נגמ' עזרא [וכו] *ואידך דבעי רחמא על יצרא דעין לב ובטלין ואגין זכותה עלייהו כי סוכה]. *ויאמר

ע"כ כ"ב מה הציון הלו אשר (אנכי) [אני] רואה ויאמר אליו אנשי העיר הקבר איש האלהים אשר בא

מיהודה [ויקרא את הדברים האלה אשר עשית על המזבח בית אל] וכי מה טיבו של יאשיהו

בבית אל אלא כשהחזירן ירמיהו יאשיהו מלך ב"ה עליהם רב נחמן בר יצחק אמר מהכא *גם יהודה

שת קציר לך בשובי שבות עמו :

אלא מקיש ביאתם בימי עזרא דהא כי לא עשו לאו אסוכות

סהדר אלא ה"ק כי לא עשו מה שעשו עכשיו קיימות

יהושע ומאי כיהו קידוש הארץ: מנו שמיטין התקילו למכות

ע"כ דש"י שמיטין ונתקיינו במעשר: (מה טיבו של יאשיהו בבית אל והלא בית אל ממלכי ישראל היה ויאשיהו מלך יהודה היה

כשיכו' כשהקזיר ירמיה לישראל מהגולה:) קציר קלין דכו"ן מתקלסא

ברי"ש כדכתיב כנוכד ראלר כנוכד כאלר :

הכל ממירין פרק ראשון תמורה רג

מסכת תמורה

פרק ראשון

[אמר רב אדרי בר אבין] אמר רב עמרם א"ר ג
יצחק א"ר יוחנן [ר' יהודה אומר] משום
ר' יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה עשה בו
מעשה לוקה לא עשה בו מעשה פטור חוץ
מנשבע וממיר ומקלל חברו בשם אע"פ שלא
עשה מעשה חייב. משום ר' יוסי בר"ח אמרו אף
המקדים תרומה לבכורי'. נשבע מנ"ל א"ר יוחנן
משום (ר"מ) [רשב"י] אמר קרא *כי לא ינקה שנות כ
ה' את אשר ישא את שמו לשוא ב"ד של מעלה
*אין מנקין אותו אבל ב"ד של מטה מלקין ומנקין שס ע"ג
אותו א"ל רב פפא לאביו ואימא לא תהוי ליה
נקיות כלל א"ל א"כ ליכתוב קרא לא ינקה ולישתוק
ה' למה לי ב"ד של מעלה הוא דאין מנקין אותו
אבל ב"ד של מטה מלקין ומנקין אותו:
המקלל את חברו בשם מנ"ל א"ר אלעזר א"ר שס
אושעיא אמר קרא *אם לא תשמור דנרי' כח
וכתיב *והפלא ה' את מכותך הפלאה זו אינו שס
נשבע מנ"ל לוקה: נקיות כלל דאין מלקין אותו ב"ד
שלמטה:
אם לא תשמור לעשות וגו' עד ליראה את ה' שיתירא שלא
להוליא את השם לנטלה וכן מקלל את קברו בשם מוליאו
לנטלה וכתיב והפלא ה' את מכותך שיטול מכות והיינו מלקות:

דברי' כה יודע מהו כשהוא אומר * והפילו השופט והכה
 לפניו הוי אומר הפלאה זו מלקות אימר אפיק
 שנות כנ שבועת אמת בהדיא כתיב * שבועת ה' תהיה בין
 שניהם אימא ה"מ לפיים את חברו אבל מילקא
 דנדיס ¹ לילקא לא מצית אמרת דהא כתיב * ובשמו תשב
 ההוא מיבעי ליה לכדאמר רב גידל אמר רב מנ
 מלי' קיט שנשבועין לקיים את המצוה שני * נשבועתי ואקיימתי
 לשמור משפטי צדקך הא כתיב קרא אחרינא
 דנדיס ² * וכו' תדבק ובשמו תשבע אלא למאי אחא למקל
 את חברו בשם :

יש בקרבנות פרק שני

יד [כי סליק רב דימי אשכחיה לרב ירמיה דיתני
 אפילו שבועת אמת דקא מוהר קרא דאפילו שבועת אמת לא
 ליעבוד כש"ש ואי עניד והפלא שיטול מלקות : בהדיא כתיב
 דשרי למיעבד : לפיים חברו שלא יהא מונעו ממון אבל מילקא
 לילקי הואיל ומציא עלמו לידי שבועה : ובשמו תשבע לשבועת
 אמת שריא למעבד : לקיים המצות כדי שלא יוכל לקזור ב
 שנא' נשבועתי ואקיימה וגו' ואהכי אילטריך האי קרא ובשמו
 תשבע לאשמועינן דכשבע לקיים את המלוה [מומר] : הא כתיב
 קרא אחרינא ובשמו תשבע עד בואתחנן ועד בזהיה עקב עד
 מצעי ליה דכשבע לקיים את המלוה ועד לשבועת אמת : אלא
 למאי אחא האי חס לא תשמור וגו' : למקלל את חברו בשם
 דודאי לקי אע"ג דלא עניד מעשה :

יש בקרבנות פרק שני תמורה רד

וקאמר משמיה דר' יהושע בן לוי מנין לנסכים
 הבאי' עם הזבח שאין קריבי' אלא ביום ח"ל * ולנסכים' ^{מדבר כט}
 ולשלמיכם מה שלמים ביום אף נסכים ביום
 אמר אי אשכחיה דכתיב איגרתה שלחיה לרב
 יוסף וכו' * ואי הוה ליה איגרתא מי אפשר ^{סס ע"ג}
 למישלחא והא א"ר אבא בר ר' חייא בר
 אבא א"ר יוחנן כותבי הלכות כשורפי התורה
 והלמד מהן אינו נוטל שכר] דרש ר' יהודה בר
 נחמני מתורגמניה דריש לקיש כתוב אחד אומר
 * כתב לך את הדברים האלה וכתוב אחד אומר ^{שמות לד}
 * כי ע"פ הדברים האלה לומר לך דברים שבעל ^{סס}
 פה אי אתה רשאי לאומרם בכתב ושכת' אי
 אתה רשאי לאומרם על פה ותני דבי ר' ישמעאל
 כתב לך את הדברים האלה. אלה אתה כתב
 אבל אי אתה כתב הלכות אמרי דילמא מלתא
 חדתי שאני דהא ר' יוחנן ור"ל מעייני בספרא
 דאגדתא בשבתא ודרשי הכי * עת לעשות לה' ^{תלי קיט}
 [אמר רב דימי: אי אשכחיה אס הייתי מולא אדם הייתי כותב
 אגרת והייתי שולק לרב יוסף לנצל: כשורפי התורה
 (שמילין) [שאין חילין] אותן בשבת מפני הדליקה ל"א שאסור
 לשהותן כתובים דתורה שבע"פ היא: והלמד מהן מתוך
 הספרים]: חדתי קדשים שלא היו יודעים לתרץ הנרייתות קדתי
 לקדש דבר כגון זו שקדשה היא: [מעייני בספרא דאגדתא
 שלא ישחקו]: עת לעשות לה' כשעושין הדבר לשם קדושות ה'
 ראוי להפיר תורתך:

הפרו תורתך אמרו מוטב תיעקר תורה ואל תשחכת תורה מישראל :

שס מי איכא למ"ד דנזיר לאו נידר ונידב הוא והכתיב
 *ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל
 ע"נ טו המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי
 לה' בחברון כי נדר נדר עבדך וגו' מאי לאו
 אקרבן לא אעקר נדרו קאמר עקר נדרו בחברון
 הוה והלא בגשור (הוא) [הוה] אמר רב אחא
 [ואיתומא רבה בר רב חנן] לא הלך אבשלום
 אלא להביא כבשים מחברון הכי נמי מסחברא
 דאי תימא לאקרובי הוא דאזיל שביק ירושלים
 ואזיל ומקריב בחברון ואלא מאי להביא כבשי
 מחברון האי אשר נדרתי לה' בחברון מחברון
 מבעי ליה אלא לעולם לאקרובי ודקא קשיא לך
 אשר נדרתי לה' בחברון משמע נקברון אלך ואשלמה שס כדרי
 וההוא נדר כזירות הוה דאנשלוס כזיר עולם היה ומשלשים
 לשלשים יום היה מגלק ומניא קרבן ומדהלך להקריב
 קרבנות כזירותיו נקברון דהיא צמת יקיד שמע מינה כידרוכידי
 הוא : אעיקר נדרו קאי האי נקברון וה"ק אלכה כח לבמה גדולה
 נגבעון דהתם הוא מוצק שעשה משה ואשלמה כדרי שכדרתי
 נקברון אבל לא שיניא הקרבן נקברון : והא בגשור וכו' דכתיב
 כי נדר כדר עבדיך בשנתי בגשור וגו' : להביא כבשים ולהקריבם
 שוב בצמה גדולה וה"ק אשלמה את כדרי כלו' אשלמה את כזירותיו
 ואגלק ומקברון חניא הכבשים ולהכי פריך מקברון מצעי ליה :
 בחברון נז כבשים שמנים נמס' מנקות : אלא לעולם לאקרובי

יש בקרבנות פרק שני תמורה רה

אמאי שביק ירושלים ומקריב בחברון תקשי לך
גבעון דמקום קדוש הוא אלא כיון שהותרו הכמות
כל היכא דבעו מקריב :

ארבעים שנה למאן תניא ר' נהוראי אומר משום ^ס
ר' יהושע מקץ מ' שנה ששאלו להם
מלך דתניא אותה שנה ששאלו להם מלך עשירית
של שמואל היתה *י' שני' מלך שמואל בעצמו ^{טו}
שנה א' שמלך שאול ושמואל ושתיים שמלך שאול
בעצמו ול"ו שמלך דוד :

במתניתא תנא כל אשכולות שעמדו לישראל ^ס ע"ג
מימי משה עד שמת (יוסי) [יוסף]

בן יועזר איש צרירדה לא היה בהם שום דופי
מכאן ואילך היה בהם [שום] דופי והתניא מעשה
בחסיד [אחד] שהיה גונח מלכו ושאלו לרופאי'
ואמרו אין לו תקנה עד שיינק חלב רותח שחרית
והביאו עו וקשרו לו בכרעי מטחו והיה יונק ממנה
חלב למחר נכנסו חבריו לבקרו כיון שראו עו
אמרו ליסטים מזויין בתוך ביתו ואנו נכנסים
לבקרו ישבו וכדקו ולא מצאו בו עון אלא
של אותה העו בלבד ואף הוא בשעת מיתתו אמר
יודע אני בעצמי שאין בי עון אלא של אותה העו

דכזירות נזמת יקיד : תקשי לך גבעון דשם מונק שעשה משה :
דופי קס"ד דופי של קטל לא היה באשכולות שעמדו פרכסים
על ישראל : גונח לועק מכאב לבו כמו גכוקי גנק דאימיה
דסיסרא : לסשם מזויין נהמה דקה אין יכולין לשומרה והולכה

בלבד שעברתי על דברי חברי שהרי אמרו חכמים
אין מגדלין בהמה דקה בא"י וקי"ל כל היבא
דאמרינן מעשה בחסיד אחר או ר' יהודה בן בכא
או ר' יהודה בר אילעאי ורבנן בחר (יוסי) [יוסף]
טז בן יועזר איש צרידה דרי דרי הוו *א"ר יוסף
דופי של סמיכה קתני והא (יוסי) [יוסף] בן
יועזר גופיה מיפלג פליגי בסמיכה כי איפליג בה
בסוף שניה דבציר ליבא :

א אמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים
הלכות נשחכחו בימי אבלו של משה ^ס
דכריס ל אמרו לו ליהושע שאל אמר להם *לא בשמים
במדכ' לנ היא אמרו לו לשמואל שאל אמר להם *אלה
המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה א"ר
ורועה בשדות אחרים : ורבנן והנך רבנן ר"י בר אלעאי ור"י בן
בבא : בחר (יוסי) [יוסף] בן יועזר דרי דרי הוו כלו' אחר
יוסי [יוסף] בן יועזר היו אלו לאחד דורות הרבה וקתני דלא
מלאו בהם עון אלמא לא היה בהם דופי : דופי של סמיכה דעד
(יוסי) [יוסף] ב"י לא מקלקו בסמיכה ולא בשום דבר שעדין לא
כתמעט הלכז ולהכי נקט סמיכה דהיא היתה מקלוקת ראשונה
שנקלקו בו חכמים מעולם (ומיוסי) [ומיוסף] ב"י ואילך היה
בהן דופי של סמיכה שנקלקו בסמיכת שלמים ב"י כדאמרינן
בקגיגה שמי אומר לסמוך והלל אומר שלא לסמוך : והא יוסי
[יוסף] גופיה איפליג ביה במס' קגיגה : דבציר ליבא
שכתמעט הלכז בסוף שנותיו נשחכחו :

יצח
בימ
להמ
להמ
מע
רב
שי
והל
יהו
חש
ש
עלי
וטו
[ויא
לכ
גזר
של
קנ
כל
שמ
כמו
סופ
כאמ
מכא

יש בקרבנות פרק שני תמורה רו

יצחק נפחא אף הטאת שמתו בעליה נשתכח' בימי אבלו של משה אמרו לפנחס שאל אמר להם [לא בשמים היא א"ל לאלעזר שאל אמר עיין להם] אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר כחוקה"א מעתה א"ר יהודה אמר רב בשעה שנפטר משה רבינו לג"ע א"ל ליהושע שאל ממני כל ספקות שיש לך א"ל רבי כלום הנחתיך שעה אחת והלכתי למקום אחר לא כך כתבת [בי] *ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל מיד תשש כחו של (משה) [יהושע] ונשתכחו ממנו ש' הלכות ונולדו לו ת"ש ספקות ועמדו כל ישראל עליו להורגו א"ל הקב"ה לומר לך אי אפשר לך וטורדן במלחמה שני *וייהי אחרי מות משה [ויאמר ה' וגו'] (וכתיב *בעוד שלשת ימים הכינו לכם צדה וגו') במתניתא תנא אלף ות"ש ק"ו גזרות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה א"ר [אבהו] אעפ"כ החזירן עתניאל בן קנו מתוך פלפולו שני *וילכד עתניאל בן קנו אחי כלב ויתן לו את עכסה בתו לאשה ולמה נקרא שמחו בעליה שהפריש' ולא הספיק לקרבה עד שמת אס תקרב אס לאו: *) תשש כחו של משה כלטער על שהיה גדול כמותו: ועמדו כל ישראל להרגו עד שיאמר להם: ודקדוקי סופרים כגון דאמרי' ט"ו כש"ס פוטרות לרותיהן י"ג דברים נאמרו בכבלת עיף טהור מכאוס יקד שלא ישתכחו ואותם שלא מכאוס יקד כאלו נשתכחו בימי אבלו של משה: [וילכדה עתניאל

עיין כחוקה"א

שוות לג

יהושע א

סס

סס טו

(* גירס'

הגמרא

תשש כחו

של יהושע

ופירש

דש"י

בעון

שגדס

לחלש

דעתו של

וושע כו'

ע"ש

שמה עכסה א"ר יוחנן שכל הרואה אותה כועס
 יחוש טו על אשתו. * ויהי כבואה ותסיתהו לשאול מאת
 אבי (ה) שדה ותצנח מעל החמור וגו' אמר רבא
 א"ר יצחק אמרה לו ומה חמור זה כיון שאין לו
 מאכל [כאכוסו] מיד צועק אף אשה כיון שאין
 לה ^ס לה תבואה [כתוך כיונה] מיד צועקת. * ותאמר
 (הכה) [תנה] לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני
 [בית שמנוגב מכל טובה] ונתת לי גולות מים
^{סוטה ס} קאדם שאין בו אלא תורה בלבד ויתן לה (כלב)
^{וי"ט} את גולות עליות ואת גולות תחתית אמר לה מי
^{בנוכרש א} (שכל רזי עולם) [שדר] עליונים ותחתונים (שלו)
 יבקש ממני מזונות. וכלב בן קנו הוא והא בן
 יפונה הוא מאי יפונה שנפנה מעצת המרגלים
 ד"ס א ב ואכתי [בן קנו] בן חצרון הוא דכתיב * וכלב בן
 חצרון הוליד את עזובה (אמרי) [אמר רבא] חורגיה
 דקנו הוה דיקא נמי דכתיב בן יפונה הקניזי ולא
 כתיב בן קנו ש"מ. תניא הוא עתניאל הוא יעבץ
 ומה שמו יהודה אחי שמעון שמו עתניאל שענאו
 לקריית ספר ומאי קריית ספר הלכות] : כועס על אשתו מרוב
 יופיה של עכסה : [ותצנח לשון לווסה לוועקת] : שאין בו אלא
 תורה בלבד שהתורה נקראת מים ועתניאל לא היה עשיר אלא
 חכם (והיינו דכתיב קריית ספר) : [מנוגב חרב ויבש מכל טוב ;
 גולות מים התורה כלומר אדם שהתור' גלויה לו] : (שכל רזי
 עולם וכו' שהתורה גלויה לו) : [יבקש ממני מזונות דהאי ודאי
 לא ילטרך דכתיב נה היתה כאניות סוקר וגו'] : חורגו בן אשתו :

יש
 אל י
 אל ה
 לאב
 בחור
 עמד
 לי
 שלא
 בי
 לאו
 את
 תכבי
 הולך
 תורה
 מחכי
 עושה
 ממש
 יהודה
 ורביר
 דך
 שלא
 מלימוד
 ויתעלב
 המוסר
 ביכוכי
 עדיין ל

אל יעבץ שיעץ ורכץ תורה בישראל ומנ"ל דענאו
 אל דכתיב *ויקרא יעבץ לאלהי ישראל (ויאמר) ד"ס א ד
 [לאמר] אם ברך תברכני גו' אם ברך חברכני
 בתורה והרבית את גבולי בתלמודים והית' ידך
 (עמדו) [עמי] שלא ישחכה תלמודי מלבי ועשית
 (לי) מרעה שיזדמנו לי רעים כמותי לבלתי עצבי
 שלא ישגבני יצה"ר (מלשונות עצבי אם עשית
 בו) [מלשונות ואם אתה עושה] כן מוטב ואם
 לאו הריני הולך בנסיסי לשאול מיד ויבא אלהים
 את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר *רש ואיש
 חכמים נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שתלמיד
 הולך אצל הרב ואומר לו למדני תורה אם מלמדו
 (תורה) מאיר עיני שניהם ה' (ואם מלמדו הקב"ה
 מחכים לשניהם) ואם לאו *עשיר ורש נפגשו
 עושה כלם ה' מי שעשאו חכם לזה עושה אותו
 ממש טפש עושה אותו חכם זו משנת ר' נתן ר'
 והודה הנשיא אומר אם ברך תברכני בפרייה
 ורביה והרבית את גבולי בבנים ובבנות והיתה
 ידך עמדי במשא ובמתן ועשית (לי) מרעה שלא
 שלא ישגבני יצר הרע (מלשונות) [מלשונות] שלא ינטלי
 מלימוד תורה: בנסיסי לשאול בעלנוכי לקצר והריני מת
 ויתעלבו מתרגמי' ואתכסיסו: [כיוצא בדבר אתה אומר שכל
 המוסר עלמו לקור אקר תורה ממלאין לו משאלותיו]: חכמים
 בינוכי שאינו חכם גמור: [מאיר עיני שניהם שאף הרב לריך
 עדיין לימוד ומלמדו הקב"ה: עושה שניהם עכשיו הוא מתקיל

חשלי כס

ס ככ

ועם
 ארת
 הבא
 יז לו
 שאין
 אמר
 חתני
 מים
 גלב
 מי
 שלו
 בן
 ים
 בן
 גיה
 ולא
 עבץ
 ענאו
 מרוב
 אלא
 אלא
 טוב
 ל רז
 ודאי
 אשתו

יהא כי מיחוש ראש ומיחוש אזנים ומיחוש עינים
לכלתי עצבי שלא ישגבני יצה"ר (מלשנות עצבי)
[מלשנות] אם אתה עושה (כי) כן מוטב ואם
לאו הריני הולך כנסיו לשאול ויבא אלהים את
אשר שאר כיוצא בדבר אתה אומר רש ואיש
תכבי נפגשו וגו' בשעה שעני הולך אצל בעה"ב
ואומר פרנסני אם מפרנסו מוטב ואם לאו עשיר
ורש נפגשו (מאיר עיני שניהם ה') [עושה כולם
ה'] מי שעשאו עשיר לזה עושה אותו עני עני
לזה עושה אותו עשיר:

מסכת כריתות

פרק ראשון

א אמר להו רב משרשיא לכניה כי בעיתו (למיעול)
ו [למיזול] למגמר קמי רבכון גרסו מעיקרא
מחניתין והדר עולו (גבוי) [קמי] רבכון וכו':
אמר מר כשהוא שוחק אומר היטב הדק הדק
היטב מסויע ליה לרבי יוחנן דאר"י כשם
שהדבור רע ליין כך הדבור יפה לבשמים:
לעשותם קדשים לזה חכס ולזה טיפס: כיוצא בדבר וכו'
שהמקש על מזכותיו ועל לרכיו שזקקין לו מן השמים למלא
משאלותיו]:
היטב הדק היטב הממוכה אומר כן לשזקק: דבור רע
ליין במסכת מקמות בפרק כל הקרבנות:

סודיות
חלוקי יא
שם ע"ב

שלשים וּשְׁשׁ פֶּרֶק רִאשׁוֹן כְּרִיתוֹת רַח

ת"ר פטום הקטורת הצרי והצפורן וכו' *א"ר ב
 יוחנן י"א סמנין נאמרו לו למשה (מסיני) שס ע"א
 [בסיני] א"ר הונא מאי קראה *קח לך סמים שס ע"ב
 וגו' [וכו']. אמר רב (חמא) [חנא] בר בונא שוות ל
 אר"ש חסידא כל תענית שאין בה מפושעי ישראל
 אינו תענית שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב
 בון סמני הקטורת אכיו אמר מהכא **ואגודתו ^{ע"ב}
 על ארץ יסדה. *ת"ר *את ה' הוא מגדף איסי ^{ע"ב}
 בן יהודה אומר כאדם האומר לחבירו גרפת קערה
 וחסרת קסבר מגדף מברך את השם הוא ראב"ע ^{ע"ב}
 אומר כאדם שאומר לחבירו גרפת קערה ולא ^{ע"ב}
 חסרת קסבר מגדף היינו ע"ו:

פֶּרֶק שֵׁנִי

רבי אומר *ככם (כגר) כאבותיכם מה אבותיכם ג
 לא נכנסו לברית אלא במילה ושבילה ^ט
 והרצאת דמים אף (הגרים) [הם] לא יכנסו ^ס
 לברית אלא במילה [ושבילה והרצאת דמים]
 מילה דכתיב *כי מולים היו [כל העם היוצאין ^ה
 ואגודתו משמע כשכלס (אגודה אחת) [ניסד] אז על ארץ
 יסדה: גרפת רי"שמתקלפת נד': וחסרת קנקת הקערה
 מהתנשיל וחסרת גט העץ: קסבר מגדף היינו מברך את
 השם ומילתא רנה ענד דפסט ידו בעיקר: היינו עובר ע"ו
 כגון משורר ומזמר לפכי ע"ז שלא עשה עבירה גדולה כל כך:
 [כל העם היוצאין נשעת יליאתן מלו]:

שמות כד וגו' [טבילה דכתיב *ויקח משה חצי הדם ויזרוק
 על העם ואין הזאה אלא טבילה. הרצאת דמים
 שס דכתיב *וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וגו':
 שס *וכי ימות מת עליו כפתע פתאום פתע זה שוגג
 וכן הוא אומר *אם כפתע בלא איבה פתאום
 זה אונס וכן הוא אומר *ויאמר ה' פתאום אל
 משה חניא אידך פתאום זה מזיד וכה"א *ערום
 ראה רעה ונסתר ופתאים עברו ונענשו:

כבוד נר ו
 שס לה
 ודבר יב
 חשלי כב

פרק שלישי

ד ת"ר *ולהבדיל בין הקודש ובין החול אלו דמים
 וערכין וחרמים והקדשו ובין הטמא ובין
 ע"כ הטהור אלו טומאות וטהרות. ולהורות זה הוראה
 ויקרא י את כל החקים אלו המדרשות. *אשר דבר ה'
 כגו' אשר זו תלמוד. כיד משה זה הלכה (למשה מסיני):

כגו' אשר
 דבר ה'
 זו הלכה
 כיד משה
 זו הגו'

הרצאת דמים זריקת דמים על המזבח]:
 ויאמר ה' פתאום בעל כרחם ילאו שלשתן ע"פ הדבור: פתאים
 עברו ונענשו היינו עזיז דאין עוכש אלא על המזיד:
 [ולהבדיל יין ושכר אל תשת בכנאכס אל אהל מועד וגו' ולהבדיל
 וגו' ובכנאכס להבדיל בין הקדש והקול כמי אל תשת
 יין ושכר]: דמים וערכין וחרמין וכו' שאסורים שחיי יין לשום
 לבעלים לפדותם דלמא לא שיימו להו שפיר: זו הוראה פי' של
 איסור והיתר שחיי יין אסורין נה: המדרשות שדורשין בפירקא
 אסור לשחוי יין שיש בהן הוראה: הלכה למשה מסיני:

ושל דין
 שרי וכ"כ
 בתוס'
 כנסת דין
 פ"ק

פרק חמישי

[פיסקא] דם [הקזה] שהנשמה יוצא בו חייבין כב עליו. איתמר איזהו דם היקז שהנשמה תלויה בו ר' יוחנן אמר כל זמן שמקלח ר"ל אמר מטפה המשחרת ואילך:

פרק ששי

משנה חייבי חטאות ואשמו' וראין שעבר עליהן היום הכפורים חייבין להביא לאחר יה"כ כה מי שבא (כידו) [לידו] ספק עכירה ביה"כ אפילו עם חשכה פטור שכל היום מכפר:

משנה האב קודם לאם בכ"מ יכול מפני שכבודו האב עדיף על כבוד האם ת"ל *איש כח אמו ואביו תיראו מלמד ששניהם שקולין אבל ויקרא יט אמרו חכמים האב קודם לאם מפני שהוא ואמו

[דם הקזה נתקלה שקור ואס"כ יולא אדום ושתייהן נשתייהן בלא קילוק בריקוק ואס"כ מקלק וסוף כשהדם מתמעט שמת ויורד בסמוך: כל זמן שמקלח היינו אמלעי]: מטיפה המשחרת ואילך משכלה משקיר הראשון והתקיל להאדים הוא

דם הנפש:

אמר קרא לפני ה' תטהרו אחריו חטא שאין נוכח בו אלא החקוס יה"כ נוכח אבל איסורא רידעי ביה אין יה"כ נוכח ואחריו עוד נמלמוד מייבני חלקות שבער עליהם יה"כ חייבים והו' אחת כפי הענין שהקדמו. עכ"ל הרמב"ם ו"ל:

חייבים בכבוד אביו וכן בת"ת אם זכה הבן לפני הרב הרב קודם את האב בכ"מ מפני שהוא ואביו חייבים בכבוד רבו:

מוסכת מעליה

פרק רביעי

ו שאל ר' מתאי בן חרש את ר' שמעון בן יוחאי ברומי מנין לדם שרצים שהוא טמא א"ל דאמר קרא *וזה לכם הטמא אמרו ליה תלמידיו חכים ליה בן יוחאי אמר להן תלמוד ערוך הוא בפיו של ר' אלעזר בר' יוסי שפעם אחת גזרה מלכות גזרה על ישראל שלא ישמרו שבת ושלא ימולו בניהם ושיבעלו נדות הלך ר' ראובן בן איסטרובלי וספר קומי והלך וישב עמהם אמר

כבר כתבאר בסוף פ' שני וחזינא שאם היה אביו ת"ת אביו קודם לרבו ואפילו היה רבו חזקה ר"ל שרוב חכמתו וחוכמו והוא כוכמו בזה שאמר כאן אם זכה הבן לפני הרב ר"ל שקבל חוכמו רוב חכמתו וזה שאמר בכ"ו ר"ל להשיב אבדה ולפרות ולהחיות ולפרוק חובליו כמו שזכר בחז"ל והדוחים לו חכל הדברים שיש בהם לנסוף נזק או תועלת רבו קודם והענין חזק. עכ"ל הרמב"ם ז"ל:

ע' נדש"י חכים ליה בן יוחאי כלו' כתקום שדרשה יפה . והשיב להם תלמוד ערוך הוא לא אמרה מדעתו שמע מר"א בר' יוסי אמר כן משום אביו ומנא ליה דלמדה מר' אלעזר בר' יוסי שפעם אחת כו' : וסיפר קומי (שסיפר לסכיו) אגילק השער שעל מלכו

יין
יקרא יא

בגו' גי'
אחרת

קדשי מזבח פרק רביעי מעילה רי

להן מי שיש לו אויב יעני או יעשיר אמרו ליה
יעני אמר להן אם כן לא יעשו מלאכה בשבת
כדי שיענו אמרו טבית (אמרו ליבטלו) [אמר
ליבטל] ובטלות חזר ואמר להן מי שיש לו אויב
יכחיש או יבריא אמרו לו יכחיש אמר להן א"כ
ימולו את בניהם לשמנה ימים כדי שיכחישו
אמרו טבית אמר בטלות חזר ואמר להם מי שיש
לו אויב ירבה או יתמעט אמרו ליה יתמעט אמר
להן א"כ לא יבעלו נדות אמרו טבית אמר בטלות
הכירו בו שהוא יהודי החזירו אמרו מי ילך
ויבטל את הגזרה *ילך ר' שמעון בן יוחאי שהוא ^{שס ע"ב}
מלומד בניסים ואחריו מי ר' אלעזר בר' יוסי
אמר להם ר' יוסי אלו היה אבא חלפתא קיים
יכולים אתם לומר לו תן בנדך להריגה אמר להן
והניק בלורית לאקריו כמו הנכרים כדי שלא יכירו שהוא יהודי :
א"כ לא יעשו מלאכה בשבת ולא ירויקו בשבת ועוד מתוך
זהם פכויין אוכלין ומתענגין ומוליאין כל מה שהרויקו בקול :
א"כ ימולו בניהם והדם יולא בקטנותם ומתיש כקס ואין שנים
עוד לאיתנם : מלומד בנסים שנעשו לו כסים כדאיתא בפרק
במ"ט בעובדא דמערה : אמר להם ר' יוסי אביו של ר' אלעזר
אמר לקכמים אלו היה קלפתא אבני קיים תאמרו לו תן בנדך
להריגה כך אין אתם יכולים לומר לי שאתן בני להריגה שהיה
ירא ר' יוסי שרשב"י מקמת קפדנותו יעניש ליה לר' אלעזר בנו

ר' שמעון אלו היה יוחאי אבא קיים יכולים אתם
לומר לו תן בנך להריגה אמר להם ר' יוסי אנא
אולית דלמא עניש ליה ר' שמעון דקא מסתפינא
קביל עליה דלא ליענישיה אפילו הכי ענשוהו כשהיו
מהלכין בדרך נשאלה שאלה זו לפניהם מנין
לדם שרצים שהוא טמא עקם פיו ר' אלעזר ברי
יוסי ואמר וזה לכם הטמא א"ל ר' שמעון מעקימת
שפתיך אתה ניכר שת"ח אתה [אל] יחזור הבן
(כשלוס) אצל אביו יצא לקראתו בן (תלמיון)
[תלמיון] אמר רצונכם אבא עמכם בכה ר' שמעון
ואמר שפחה של בית אבא נודמן לה מלאך שלשה

עיי' ברש"י
במספ"ו

ור' שמעון לא הבין כוונתו והיה סבור שמפני סכנת השליקות היה
אומר כן ולכן השיב לו אף אני בסכנה ואלו היה יוחאי אבא קיים
אין אתם יכולין לומר לו תן בנך להריגה עד שא"ר יוסי שהיה
ירא שמא ירצה לדבר שלא כרצונו ויענישנו עד שקבל עליו שלא
יענישנו : עקם פיו ר' אלעזר ברבי יוסי הקזיר פניו ודבר בלשון
שלא ירגיש ר' שמעון שהוא משיב תשובה בפניו ואעפ"כ הרגיש
ר' שמעון וקללו הואיל והורה לפניו ומפורש בהגדה דכפל בקולו
אסכרה והיה מוטל בספיכה וכשזכר ר' שמעון שזכר לאביו שלא
יענישנו נקש עליו רחמים שיתרפא וכשהיה שוכב בקליו בתוך
הספיכה עבר עליו אחד מן הספנים ודרך על לוארו בבלי דעת
ויצאה האסכרה מתוך גרונו וכנס לתוך גרונו של אותו הספן
בן תלמיון שד : שפחה של בית אבא הגר שפחת שרה דכתיב
זה ג' פעמים ויאמר לה מלאך ה' שכזמנו לה ג' מלאכים

קדשי מזבח פרק רביעי מעילה ריא

פעמים אני אפילו לא פעם אחת יבא הנס מכל
מקום קדים הוא על בכרתיה דקיסר כי מטא
התם (אמרו) [אמר] בן (תלמיון) [תמליון] צא
[בן תמליון צא] כיון דקרו ליה נפיק אזל אמר להן
שאילו כל מה דאית לכו למשאל ועיילינהו לגינוזא
לשקור כל דבעו עול אשכחו לההיא איגרתא
שקלוה קרעוה והיינו דא"ר אלעזר בר' יוסי אני
ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים:

מסכת תמיד

פרק ראשון

[פיסקא] פרחי כהונה איש כסותו בארץ אמאי כו
אמר זה: יבא הנס מ"מ ונא עמנו: עאל בכרתיה דקיסר ע"ב
ככנס בן תלמיון לתוך גיפה של בת הקיסר ויש באגדה אחרת א"ל בן
תלמיון אחא קדימכא ואעיל בכרתיה דקיסר ותשתגע ולא לשתכחו
חסא דמסי לה עד דתיתון אתון ותיתרון לי פוק וכפיקיכא ובההוא
עבדי לכו מאי דבעיתו וזה יהיה לכם חות דכי כפיקיכא מינה
מתברכא כל כלי זכוכית של בית הקיסר: [ברש"י שנגמ' איתא
ו"ל עאל בכרתיה דקיסר וכשתגעה והיתה לו עקת ואומרת
הנו לי את רש"י בכל שעה וכו':] אני ראיתיה ברומי
פרוכת המנדלת בין היכל לק"ק: והיו עליה כמה טיפי דמים
מהזאת פר ושעיר של יה"כ: ופי' אחי ראיתיה כשאמרו להם
עול לבית גכזא והראוס כל אומר המלך: אשכח ההיא איגרתא
דכתיבי בה הלין גזירות דאמרן לעיל:

כז החם קרי להו רובים והכא קרי להו *פרחי
כהונה אמרי אין החם דלא מטו למעבד עבוד'
קרו להו רובים והכא דמטו למעבד עבודה קרי
להו פרחי :

א א"ל רב לחייוא בריה [וכן א"ל רב הונא לרבא
בריה] חשיד תקין נפשך וקדים תקין נפשך
זס ע"ז

כי היכי דלא תרחק תיב וגלי וכסי וקום שטוף
ושחי שטוף ואחית וכשאתה שותה מים שפוך מהן
החם קרי להו רובים ורובים שומרים זס : והכא קרי להו
פרחי אמאי : החם גבי שמירה : דלא מטו למעבד עבודה
[שלא הגיעו לעשות עבודה] כגון פקותים מי"ג [שנה] קרי להו
רובים כלו' כערים : הכא דמטו לכלל עבודה שכל אותם שישים
זס צבית המוקד ראויים לעבודה דנשזיל כך הם ישים זס כדי
סיהו מזומכים למקר לעבודה ציום עבודתם דכל משמרה
מתקלקת לו' צתי אבות כנגד ו' ימי השבוע ונשצת עובדין כולן
ציקד וקולקים יחד : קרי להם פרחי נקורים שלא הגיעו עדין
לכלל זקנה :

ע' דס"י חשיד תקין וכו' הערב והשכס לצדוק עלמך צבית הכסא שהן
שעות שצכי אדם צבתיים כדי שלא תלטרך להרמיק מן
גמ'
באריות
העיר כלומר למד עלמך שאפילו אינך לריך לכקביך קזק עלמך
לפנות צב' פרקים שלא תלטרך לפנות ציום שצכי אדם מלוים :
תיב וגלי וכו' שנ על הכסא קודם שתגלה עלמך וכשתגמור
כסה עלמך קודם שתקום : שטוף וכו' רחץ הכוס קודם שתשתה
ולא תבלע רוק אפרים וכשתגמור לשותותו רחץ הכוס והכניחו נקי
לשותה אפרין : שפוך מהם כדי לכקות הכוס :

בשלשה מקומות פרק ראשון תמיד ריב

ואחר כן תן לתלמידך כדתניא לא ישחה אדם
מים ויתן לתלמידיו אלא א"כ שפך מהם. מעשה
באחד ששחה מים ולא שפך מהם ונתן לתלמידו
ואותו תלמיד אסטנים היה ולא רצה לשחות ומת
בצמא באותה שעה אמרו לא ישחה אדם מים
ויתן לתלמידו אלא א"כ שפך מהם אמר רב אשי
הילכך האי תלמידא דשפיק קמי רביה לית
(ליה) [ביה] משום אפקירותא:

תנן התם איש הר הבי' היה מחזר על כל משמ' ^{שס}
ומשמר ואבוקות דולקות לפניו וכל משמר כח
שאינו עומד ואומר לו איש הר הבית * שלום עליך
ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשורת היחה לו
לשרוף כסותו והם אומרים מה קול בעזרה קול בן
לוי לוקה ובגדיו נשרפין שישן לו על משמרתו ר'
אליעזר בן יעקב אומר פעם אחת מצאו את אחי
(אימא) [אמי] ישן ושרפו את כסותו א"ר חייא

אפקירותא קולפא :

איש הר הבית שר כמו אליכס אישים אקרא כל לילה ולילה
היה מקור על כל משמר והיו לו מפתחות הר הבית :
ואבוקות דולקות לפניו וכל משמר בשעה שהיה נא אלל המשמר
כל משמר שאיכו עומד כנגדו ואומר לו שלום עליך כיכר שהוא ישן :
חובטו במקלו מלקהו : והם אומרים מה קול בעזרה אימריס
זה לזה בן לוי לוקה ונשניל כך הוא לועק וכשמע קולו נכאן :

בר אבא כי מטי ר' יוחנן כהא מתני' אמר הכי
אשריה' לראשונים שאפי' על אונם שינה עושין
דין שלא על אונם שינה עאכ"ו:

ב תניא רבי אומר איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם
יאהב את התוכחות שכל זמן שתוכחות

ס

בעולם נחת רוח (בעולם) [באה לעולם] טובה
וברכה (באה) [כאין] לעולם ורעה מסתלקת מן

העולם שנ' *ולמוכיחים ינעם ועליותם תבא ברכת
מליס קא טוב וי"א יחזיק באמונה יתירה שנ' *עיני בנאמני

ארץ וגו' א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן בר
המוכיה את חברו לשם שמים זוכה לפלגו של

מקום שנ' *מוכיה אדם אחרי (חן ימצא ממחליק
לשון) ולא עוד אלא שמושכין (אחריו) [עליו] חוט

חשלי כח

של חסד שנ' חן ימצא:

וק"ו על אונם שינה עושין דין דשיכה זו הוא חוסס שאין אדם
יכול להעמיד עלמו שלא ליטן משבחה לו שיכה לעיניו: שלא על

אונם שינה דבר שעושין במתכוין:

[איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם הרבה דברים לריך ל
לאדם לבקור אלא ה"ק איזהו דרך אמת מדרכים הישרים

שיבור לו האדם: וי"א יחזיק באמונה יתירה ישא ויתן עם בני
אדם באמונה ולא יאכה את הנחיות]: לפלגו של מקום להיות

בזלקו של מקום [כלומר בתוך מקילתו]: אדם אחרי המוכיח
יהיה (אחריו) [אחרי כלומר עמי]:

[במ
אמ
רבר
רבר
דכת
אלא
תפול
נביא
כל
האר
שמו
הן
גוזמ
להק
להפ
אבל

ראוהו אחיו

פרק שני

[במשנה אימא תפוח היה נאחזע המונח פנימים שהיו עליו כשלא
מאות כור. ונלם]

אמר רבא גוזמא. השקו את התמיד בכוס כט
של זהב אמר רבא גוזמא. אמר רבי אמי
דברה תורה לשון הבאי דברו נביאים לשון הבאי
דברו חכמים לשון הבאי. דברה תורה לשון הבאי
דכתיב * ערים גדולות ובצורות בשמים בשמים ס"ד דנריכ א
אלא גוזמא. דברו חכמים לשון הבאי הא דאמרן
תפוח והשקו את התמיד בכוס של זהב. דברו
נביאים לשון הבאי דכתיב * (וכל עם הארץ) [ויעלו מ"א א
כל העם אחריו והעם] מחללים בחלילים וגו' ותבקע
הארץ (לקולם) [בקולם] א"ר ינאי בר נחמני אמר
שמואל בג' מקומו' דברו חכמי' לשון הבאי ואלו
הן תפוח גפן ופרוכת [וכו' הני אין התם לא אין
עניות במקום עשירות]:

[גוזמא כלומר מלתא בעלמא הוא דקאי ולא דוקא דמעולס לא
הגיע לשלש מאות כור דמקום המערכה לא היתה יכולה
להחזיק שלש מאות כור: השקו את התמיד וכו' שיהא כוס
להפשיט]: דברה תורה לשון הבאי כא"ס שרובה לקוק דנריו:
אבל התם אין עניות במקום עשירות ולא גוזמא דכל מעשיהם
בעושר ושררה: [ועיין בקולין דף ל' מאור מ']:

לא היו כופתין

פרק רביעי

ג עשרה דברים שאל אלכסנדרוס מוקדון את זקני
 לא הנגב אמר להן *מן השמים לארץ רחוק
 ע"ג או ממזרח למערב אמרו ליה ממזרח למערב תדע
 לב שהרי חמה במזרח הכל מסתכלין בה חמה במערב
 הכל מסתכלין בה חמה באמצע הרקיע אין הכל
 תלים קנ מסתכלין בה. וחכ"א זה וזה שוין כאחת שנ' *כי
 עכ כגבוה שמים על הארץ גבר חסדו על יראיו *כרחוק
 מזרח ממערב ואי חד נפיש לכתוב תרוייהו בההוא
 דנפיש אלא מ"ט חמה באמצע רקיע אין הכל
 מסתכלים בה משום דקאי להדי' ולא כסי ליה
 מידי אמר להם שמים נכראו תחל' או הארץ
 מן השמים לארץ רחיק כלו' איזה רחוק יותר : אמרו לו
 ממזרח למערב רחוק יותר משמים לארץ : תדע שהרי
 חמה במזרח הכל מסתכלין בה חמה באמצע הרקיע אין
 הכל מסתכלין ולמה לפי כשהחמה במזרח או במערב היא
 רחוקה ובשניל שהיא רחוקה יכולים להסתכל בה שאין האורה
 מזקת לעינים אבל [כשהיא] באמצע הרקיע קרובה ואורה
 מזהיר כ"כ שאין יכולין לראות : (בההוא דנפיש יכתוב כרחוק
 מזרח ממערב גבר חסדו על יראיו הרחיק ממנו את פשעיכו כיון
 שמזרח למערב רחוק : ולא כסי ליה מידי לפי שעומד בגובה
 של רקיע ואין שום דבר מאפיל אבל בערבית ושחרית עומד בשיפול
 של רקיע ויש הרים גבוהים שמאפילין ביו השמש והרואים בו :

אמ
 אל
 תח
 וני
 היה
 אור
 מה
 נמי
 הוא
 נימ
 אמר
 חכמ
 גבור
 להו
 הש
 אמר
 את
 לית
 מהר
 קודם
 [הרוא
 שעת
 את יל
 ימית

לא היו כופתין פרק רביעי תמיד ריד

אמרו לו שמים נבראו תחלה שני *בראשית ברא ראשית א
אלהים את השמים וגו' אמר להם אור נברא
תחלה או חשך אמרו לו מלה דא לית לה פתרי
ונימרו ליה חשך נברא תחלה דכתיב *והארץ ^ס
היתה תוהו ובוהו וחשך והדר ויאמר אלהים יהי
אור ויהי אור סברי דילמא אתו לשיוולי מה למעלה
מה למטה מה לפנים מה לאחור אי הכי שמים
נמי לא לימרו ליה מעיקרא סברי אקראי בעלמא
הוא [דקא שיוול] כיון דהוה דהדר משיוול סברי לא
נימא ליה דילמא אתו לשיווליה מה למעלה וכו'
אמר להם אי דין מתקרי חכים אמרו לו [איזהו
חכם] הרואה את הנולד אמר להם אי דין מתקרי
גבור אמרו לו [איזהו גבור] הכובש את יצרו אמר
להו אי דין מתקרי עשיר אמרו לו [איזהו עשיר]
השמח בחלקו אמר להם ומה יעביד איניש ויחיה
אמרו ליה ימית עצמו מה יעביד איניש וימות ויחיה
את עצמו אמר להם מה יעשה אדם ויתקבל על
ליה פתרי דבר זה אין לו פותרים : מה למעלה למעלה
מהרקיע שעל ראשי הקיזת : מה למטה מהתהום : מה לפנים
קודם בריאת עולם : מה לאחור מה יהיה אחר שיכלה העולם) :
[הרואה את הנולד המכין מלבו מה שעתיד להיות קורות
שעתידין לבוא וכוזהר מהן : הכובש את יצרו כל לידי עבירה וכנש
את יצרו וכמלט ממנו : השמח בחלקו כמה שנותן לו המקום :
ימית את עצמו ישפיל את עלמו : יחיה את עצמו יגביה את

הבריות אמרו לו (יסני) [יסגא] מלכות ושלטן אמר
 [להן] דידי טבא מדידכו ירחם מלכו ושלטן ויעבד
 שיבו עם בני אנשא א"ל בימא יאי (למהדר)
 [למידר] או ביבשתא אמרו לו ביבשתא דהא כל
 נחותי ימא לא מיתבא דעתיהו עד דסליקן לויבשת'
 אמר להם אי דין מינייכו חכים טפי אמרו לו בלנא
 כחד' שווין דהא כל מלחא דאמרת לן בחדא
 פתרנא לך אמר להן מה דין אתרסתון לקבלן
 עלמו ומתוך כך יתנו בו הנריות עין רעה ויקלאו בו וימות ולימדוך
 קכמים שאדם הרולה שיקיה ישפיל את עלמו וירקמו עליו הנריות
 ויקיה שנים הרבה ומגאזה ימכע את עלמו שלא יקלרו ימיו וימות
 בלא עתו : יסגא מלכו ושולטן ויתקבלו דבריו ויאהבו אותו
 אבל אדם הגיל לדבר עם מלכים ושירים מקנאין בו כני אדם
 ומתוך כך שוכאין אותו ואת מעשיו : דידי עדיפא מדידכו קכמתי
 גדולה משלכם שאני יועבו עלה טובה שעל ידה יהא מקובל לפני
 הנריות ואיזה עלה יקס מלך ושלטון וידבר עמהן תמיד ויעבד
 טיבו עם כני העיר כשניל אכשי העיר וידבר עליהם אל מלך שלא
 להכביד עולם עליהם ואז יבואו כני העיר לכבדו : בימא יאי
 למידר או ביבשתא נאיזה מקום טוב לגור בים או ביבשה השיבו
 לו ביבשה : לא מיתבא דעתיהו אין דעתן מיושבת בהן עד
 שירדו ליבשה : אי דין מנכון טפי חכים איזה מכס קכס יתיר :
 בחדא פתרנא לך כולנא קכמים ואין קכס זה מזה שהרי כולנו
 הסכמנו לדעת אחד : אמר להן מה דין אתרסתון לקבלי מה
 זה שאמס עומדים נגדי ואיככס מקיקים יראמינו הלא אמס

לא היו כופתין פרק רביעי תמיד רטו

אמרו לו שטנא נצח אמר להון קטילנא לכוּן בגורת
מלכים אמרו לו שלטן ביד מלכא ולא יאי למלכא
כרב מיד אלביש יתהון לבושין דארגון ושדי מניכא
דדהבא על צואריהון :

אמר להו בעינא למיזל למדינרת אפריקי אמרו ד
לי לא מצית אולת דמפסקי הרי חשך אמר ^ס
להו לא סגי דלא אזלינא אמטו הכי משיילנא לכוּן

יודעים כי אנחנו הרצים ואתם תקתיכו . אתרסתון לשון תרים
מגן : אמרו ליה שטנא נצח זה איכה רחיה שהרי אתם רואים
נכל יום שהשטן הוא כולק ומטעה בני האדם אף אתם אל
תתמהו על שאנו תקתיכס : אמר להם שוטים אתם שאתם
מפזיקים יראתכס שאם ארלה אהרוג אתכס בגורת מלכים שאני
מלך ואנקש לשאר מלכים שאוהבים אותי שיתנו לי רשות להרוג
אתכס : אמרו לי שולטן ביד מלכא ולא יאי למלכא כוזב
כלו' בידך הממשלת לעשות שאתה מלך ושר אבל צכך כקמתנו
שהבטקתנו שלא תעשה עמנו רעה ואין כאה למלך לדבר שקר שב'
אף כי לכדיב דבר שקר (משלי יז) : מיד אלביש יתהון הלכיש
אותם לבושי ארגמן וישם רביד זהב על לוארס :

(אמטו הכי משיילנא וכו' איני מנקש מכס אלא מה אעשה
שאוכל לילך) : [בעינא למיזל רולה אני לילך : לא מצית
אזליח איך יכול ללכת שהרי קושך באמלע הדרך מקום שיש בו
קושך בין ביום בין בליל ואין אום אדם יכול לעבור אותן הרים : אמר
להם לא סגי דלא אזלינא אמטו הכי משיילנא מה אעביד
תקעתי עלמי ללכת שם אמטו הכי ובגביל שתקעתי בעלמי אני

אלא מאי אעביד אמרו ליה אייתי חמרא לובא
 דפרשי בהכרא ואייתי קבורי דמתני וקטר בהאי
 גיס' דכי אחית נקטת בגויהו ואחית לאתרך עבד
 הכי ואזל מטא להווא מחווא דכוליה נשי בעא
 למעבד קרבא בהדייהו אמרו ליה אי קטלת לן
 אמרי נשי קטל אי קטילנא לך אמרי מלכא דקטלוהו
 נשי אמר להו אייתי לי נהמא אחיין ליה נהמא
 דדהבא אפתורא דדהבא* אמר להו מי אכלו אינשי
 נהמא דדהבא אמרו ליה [אלא אי נהמא בעית]
 שאל לכס עלה מה תקנתי ונאיזה ענין אוכל לענור] : אייתי
 חמרא לובא קק קמוריס גדולים [ממלרים] שהולכים אף נקטך
 וגם קק קבורי דמתני מקנליס וקסור ראש הקנל במקום שמתקיל
 הקטך והשאל' נידך מפכי שתשוב דרך הקנל. [מתני לשון קנל] :
 מטא להווא מחווא דכולא נשי לא היה נאותו הדרך כי אם
 נשים : בעא למיעבד קרבא רבה לעשות עמהן מלקמה :
 אמרו לו הנשים אי קטלת לן יאמרו נשי קטיל כלו' זו איכה
 גבורה אם תלקס עמנו שהרי אם תהרוג אותנו יאמרו העולם
 שישמעו בדבר נשים הרגו זו איכה גבורה . ואם אנו כהרוג אותך
 יאמרו השומעים כמה גרוע עלך זה שנשים כתקנרו עליו והרגוהו
 מוטב שתמכע את עלמך ואל תלקס עמנו סן תהיה לבז אמר
 להן הריכי שומע לעלתכס ולא אזיק לכס והניאו לי לקס לאכול :
 אייתו ליה נהמא דדהבא אפתורא דדהבא הניאו לו לקס
 של זהב מוכך על שלקן של זהב : אמר להן מי אכלי אינשי
 נהמא דדהבא כלו' וכי מכהג בכאן לאכול לקס של זהב. אמרו

שס"ג

לא היו כופתין פרק רביעי תמיד רטז

לא הוה נהמא באחרין דשקלית ואחית להכא כי
נפק כתב אבבא דמחוזא אנא אלכסנדרוס מוקדון
[הוייתי] שטיא עד דאחיתי למדינת אפריקי די
נשייא וילפי עצה מן נשייא כי שקיל ואחי יתיב
בהווא מעיינא וקא אכיל נהמא הווי בידיה גלדני
מלוחים בהדי דמחזורי להו נפל בהו (רוחא) [רוחא] ע' רש"א
אמר ש"מ האי מעיינא מג"ע קא אתי איבא דאמרי
שקל מההוא מוא טרא באפיה א"ד אידלי כוליה
עד דמטא לפתחא דג"ע רמא קלא פתחו לי בבא
אמרו ליה *זה השער לה' צדיקים יבאו בו אמר מליס קיח

לו אין מכהג ככאן לאכול לקס של זהב אנל בשביל כך שמכו זהב
לפניך לאכול שהרי זה פלא לנו שזאת לכאן בשביל אכילתך וכי
לא היה לך לקס לאכול במקומך שכתרסקת ממלכותך וזאת עד
כאן ושאלת לקס לאכול לכך כתכנו לך זהב וכסף שסגורים היינו
שזאת בגלל זהב וכסף לכאן : כי נפק כשהיה יולא מן העיר :
כתב אבבא דמחוזא כתב על שער העיר : אנא אלכסנדרוס
הוייתי שטיא הייתי שוטה מבלי לב להנין : עד דאחיתי לכרך
כשייאל ולמדוכי קכמה : יתיב אההוא מעיינא קאכיל נהמא כדרך
בני אדם שיושדים על המעיין ואוכלין שם לקס וכשרולי לשמות
שותים] : גלדני מלוחים דגים מלוקים : בהדי דמחזורי בעוד
שהיו רוקלים נמים כדי להסיר מליקתה : נפל בהו רוחא בא
רוק מהמעין והקיה הדגים : טרא באפיה לקס מהמים וכתן על
סכיו : אידלי כוליה הלך דרך משיכת המעיין ללד מעלה עד

להו אנא מלכא אנא מחשב חשיבנא הכו לי מודי
והכו ליה גלגלתא חדא אתא תקליה לכוליה כספא
ודהבא דיליה כהדיה ולא הוה תקיל אמר להו
לרבנן מאי האי א"ל גלגלתא דעינא דבשרא ודמא
דלא שבע אמר להו ממאי דהכי הוא דלא שבע
אמרו ליה שקול קליל עפרא כסייה ולא לתר תקל

דכתיב *שאול [ואבדון לא תשבענה] וגו':

ה תנא דבי אליהו גיהנם (יש) למעלה מן הרקיע
שם ויש אומרים לאחורי הרי חשך:

שם (תניא דבי) [תנא] ר' חיויא כל העוסק בתורה
מליים 10 בלילה שכינה כנגדו שנ' (*שויתי ה' לנגדי

איכה נ תמיד ואומר) *קומי רוני בלילה וגו' נכח פני ה'.
א"ר אלעזר א"ר חנינא ת"ח מרבים שלום בעולם
ישע' כד שנא' *וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך וגו':

שהגיע למקום יציאתו: אנא מלכא אנא וקשוב אנא תכו לי דבר
אחד מן עזן הואיל ואיכנס רז"י לפתוק לי שער: גלגלתא
חדא גלגל של עין של אדם דוגמה שלא שבעה עיני לראות:
לא שבע עין האדם לא ישבע מלכנוס ממון עד שמת ויתכסה
בעפר: שקיל קליל עפרא וכו' קק מעט עפר וכסהו ותמלא
משקלו: דכתיב שאול ואבדון לא תשבענה ועיני אדם לא
תשבענה:

יש גיהנם למעלה מהרקיע והן הקיות המזיעות על ראש
רשעים כדכתיב על ראש רשעים יסול וי"א לאחורי הרי חושך:

מת
ממו
מקי
שא
דבר
את
מת
רבי
אב
לו
הדי
וכד
קש
בפי

מסכת מדות

הר הבית פרק שני

מתני' כל הנכנסין (לדרך) [להר] הבית נכנסין לדרך ימין ומקיפין ויוצאין דרך שמאל חוץ ע"כ ממיו שאירעו דבר שהוא מקיף לשמאל מה לך ^{משכה ב} מקיף לשמאל. שאני אבל. השוכן בבית הזה ינחמך. שאני מנודה. השוכן בבית הזה יתן בלבם ויקרבוך דברי ר"מ א"ל ר' יוסי עשיחן כאילו עברו עליו את הדין אלא השוכן בבית הזה יתן בלבך ותשמע לדברי חבריך ויקרבוך:

המזבח פרק שלישי

מתני' לא היו סדין אותה בכפיים של ברזל שמא לו יגע ויפסל שהברזל נברא לקצר ימיו של ^{משכה ד} רבינו עובדיה ז"ל מזרעורה: נכנסין דרך ימין כגון הככסים דרך שעדי קולדה שהן מן הימין מקיפים דרך שער הטדי: שאני אבל כשואלין אותו מה לך להקיף לשמאל ואמר שאני אבל אומ' לו השוכן בבית הזה הוא ינחמך: עשיחן כאלו עברו עליו את הדין אם הם אומרים לו כן כראה כאילו קציריו עוותו הדין וכדוהו שלא כהלכה: יתן בלבך ותשמע לדברי חבריך דהשתא עשמע שהוא עשה שלא כדין ולריך תשובה והלכה כר' יוסי: כפיים של ברזל כפות של נכאים שרגילים לסוד נס. ר"ע מזרעורה:

אדם והמזבח נכרא להאריך ימיו של אדם אינו
בדיו שיניף המקצר על המאריך :

פתחו של היכל פרק רביעי

לז מתני' ההיכל צר מלאחוריו ורחב מלפניו ודומה
לארי שנ' *הוי אריאל אריאל קרית חנה
רוד מה הארי צר לאחוריו ורחב מלפניו אף ההיכל
צר מאחוריו ורחב מלפניו :

לז
ושנה ו
כסוף
הפרק
ישני כט

מסכת קנים פרק שלישי

כה משנה אחרונה. ר' שמעון בן עקשיא אומר זקני
עם הארץ כל זמן שמזקינים דעתן
מיטרפת עליהן שנ' *מסיר שפה לנאמנים וטעם
זקנים יקח אבל זקני תורה (נ"א תלמידי חכמים)
אינן כן אלא כל זמן שמזקינים דעתם מתישבת
שנ' *בישישים חכמה ואורך ימים תבונה :

צר מאחוריו ללד מערב : ורחב מלפניו ללד מזרח ולא כתפרט
לי היאך שהרי מאה על מאה היה בזה . ר"ע מברטכורה :
הרמב"ם ז"ל כסמכה משנה זו למה שכתוב בהלכה אחרונה
א"ר יהושע זהו שאמרו בכנס כשהוא קי קולו א' וכשהוא
מת קולו ז' כיצד קולו ז' שתי קרכיו ב' קולות ב' שוקיו ב'
קלילין עורו לתוף מעיו לכבלים בני מעיו לככורות . וי"א אף

הס
קנה
למרו
המלו
שהס
שכלכ
בסוף
והוא
שהוא
האמ
על ש
לא י
המש
תכלי
כמ"ש
אבות
אבל

הסייף והסכין פרק שלשה עשר כלים ריח

מסכת כלים

פרק שבעה עשר

קנה מאזנים והמחק שיש בהן בית קבול וכו' א
[הרי אלו טמאין] ועל כלן א"ר יוחנן בן זכאי כו
אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר: ע"ג

ומטה טו
ב"ג פרק
המלות א"ר שמעון בן עקשיא כדומה לזה ג"כ כגון ת"ק שנשעה המוכר
שהם מפסידים ונקלשים ויססוד גופם תרבה קממתם ויתקזק את
שכלם ויוסיפו שלימות שגא' נשישים קממה ואורך ימים תזוכה: הספיכה
בסוף [פרק ל' משנה ג'] אספקלריא טהורה וכו' כמז הרמב"ם ע"ג
ז"ל אספקלריא הוא המכס' אשר יעשה לראות מאקוריו
והוא אללי מלה מורכבת ספק ראה וזה שיראה אקורי המכסה
שהוא מזכוכית (דבר) [או מדבר] ספירי לא יראה במקומו
האמתי כמו שיתבאר בקממת המציעים וכן לא (יעידו) [יראה]
על שיעורו האמיתי ויקראו המקמם המכסה הנהיר מאד אשר
לא יסתור דבר מאקוריו אספקלריא המאירה ואמרו על [לד]
המשל בהשגת משה רבינו לאלהות שהוא השיג הבורא יתעלה
תכלית מה שאפשר האדם באשר הוא במקר ההשגה שישיגהו
כמ"ש ית' מזה כי לא יראני האדם וקי לפי מה שהתבאר פרקי
אבות ואמרו כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה
אבל משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה וכבר ילאנו מכוכת
הלכה אבל ביארנו ענין זה עכ"ל:

מסכת נגעים

פרק שנים עשר

כ כיצד ראיית הבית *ובא אשר לו הבית והגיד
 פו לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית אפילו
 ת"ח ויודע שהוא נגע וראוי לא יגזור ויאמר נגע
 נראה לי בבית אלא כנגע. *וצוה הכהן ופנו את
 הבית בטרם יבא הכהן לראות את הנגע ולא
 יטמא כל אשר בבית גו' א"ר מאיר וכי מה מטמא
 לו אם תאמר כלי עציו ובגדיו ומתכותיו מטבילין
 והם טהורים על מה חסה התורה על כלי חרסו
 ועל פכו ועל טפיו וא"כ חסה התורה על ממונו
 הבזוין ק"ו על ממונו החביב אם על ממונו ק"ו על
 נפש בניו ובנותיו אם כך על של רשע ק"ו על
 של צדיק:

פז
 חשכה ה
 ויקרא יד
 ט

הרמב"ם ז"ל כבר ידעת שכלי חרס אין להם טהרה במקום חכר
 מכלי חרס אותם שהם פחות מדמים סך השמן וטפיו
 כלי קטן מאד לא ילא ממנו דבר כי אם טיף טיף : ואמר חק"כ
 אם על של רשע כך על השרש אשר אומר אותו שראיית הברכה
 הנזכר בתור' שהוא בעצור לה"ר כי יסרד מן האכש' וירסיקו אותו
 מהיזק לשוכו ויתקיל בביתו ואם קור בו מוטב [ואם לאו יבוא
 במקומו' והוא אמרו בכל עלאכת עור קור בו מוטב] ואם לאו יבא
 בנגד ואם לא קור בו עדיין יבא לגוסו ועל עור בשרו וזה על דרך

כ
 *וצו
 יקה
 לשכ
 מביא
 העפר
 המוס
 זלתי
 יקרה
 חרס
 ויטהר
 גדולה
 אמר
 בתים
 וטק
 חולס
 מעוור
 לבדו
 אל ע
 אליה
 חקרו

כל הבתים פרק שנים עשר נגעים היום

*וצוה הכהן וחלצו את האבנים גוי והשליכו אתהן ג
וגוי ולקחו אבנים אחרות גוי ועפר אחר סס"ג
יקח וטח את הבית. מכאן אמרו אוי לרשע ואוי משכנו
לשכנו שניהם חולצין שניהם קוצעים שניהם ויקרא יד
מביאים את האבנים אבל הוא לברו מביא את
העפר שנא' *ועפר אחר יקח וטח את הבית ואין סס
חברו מטפל עמו בטיחה:

המוסר והתוכחות הלא תראה שהם דברים בלתי טבעיים ואינם
קלאים טבעיים נאום פנים לפי שהנגדי' והנתיים הם קומר שלא
יקרה בהן לרעת לא בקריאת התורה על הדמיון שזכרנו וכן כגעי
אדם תראה שישים הכתקים והוא קולי הכקרא קולי השועל
ויטהר הלרעת כאשר הפך כולו לזן והוא תכלית הלרעת והיותר
גדולה והיותר קוקה ואמנם הם עניינים תוריים לפי מה שזכרנו
ולזה השרש כקרא רשע:

אמר וחלצו את האבנים ולקחו והביאו לשון רבים שהוא
בעה"ז המנוגע ואם' כאשר היה הכותל משותף בין שני
בתים והוא אמרו בכאן אוי לרשע ואוי לשכנו אבל בטיחה כתיב
וטח את הבית בלשון יקיד דיו לשותף שסייע אותו בהכנת התקון
אולם בהנחת העפר ולעשות טיחה יבא בעה"ז בלבד והוא יתקן
מעוותו ולא קשאו המפרשים לזכור מה טעם וטח את הבית הוא
לבדו להיותו מבוחר מעלמו והוא כי אבני הכותל קגיעות מעבר
אל עבר ר"ל שהן עושות מקילה לביתו ולבית שכנו וגם השכן לריק
אליהן על כן לזה שישתתפו שניהם בהסרת המנוגע' והנחת
אחרות ואולם הטיחה שאינה כי אם ללד בית המנוגע לבדו אין

מסכת נדה

פרק ראשון

ח כמה הכרת העובר סומכוס אומ' משום ר"מ ג
 ע"כ חדשי' ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר'
 ראשי' לח שנא' *ויהי כמשלש חדשים וגו' זכר לדבר קרא
 כתיב וראיה גדול' היא משום דאיכא דילדה לט'
 ואיכא דילדה לשבעה:

א [תניא דם נעכר ונעשה חלב דברי ר"מ ר' יוסי
 ט אומר איבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת
 עלי' עד כ"ד חודש] א"ר אילעאי מ"ט דר"מ דכתי'
 *מי יתן טהור מטמא לא אחד ורבנן א"ר יוחנן
 זו שכבר זרע שהוא טמא ואדם הנוצר ממנו
 טהור ור' אלעזר אומר אלו מי הנדה שהמזרה
 ומזין עליו טהור ונוגע טמא והיינו דאמר שלמה
 ראוי שישתתף שכלו עמו בזאת המלאכה ואפשר שירמוז כי הקוטף
 לריך לקנות לב קדש ורוק קדשה דמיון וטק את הבית קה שאין
 לורך זו לשכנו :

דילדה לשבעה שמא כיכר עונרה לשליש ימיה דהיינו ב' קדשים
 ושליש [ועיין בגמרא] :

מ"ט דר"מ כלו' מכ"ל לר"מ דם נעכר ונעשה חלב : טהור
 מטמא חלב קדש : לא אח' בתמיה כלו' יקידו של עולם :
 ורבנן א"ר יוחנן כלו' ורבנן דפליגי עליה דר"מ האי קרא קאי

אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני: קסלמ ו

כלה יד

פרק שני

משנה כל היר המרבה לברוק כנשים משובחת ב
ובאנשים תקצץ: גמ' מאי שנא נשים יג
ומאי שנא אנשים נשים דלאו בנות הרגשה נינהו
משובחת אנשים דבני הרגשה נינהו תקצץ אי
הכי מאי איריא מרבה כי לא מרבה נמי כי
קתני מרבה אנשים:

תניא ר' אליעזר אומר כל האוחז באמה ומשתין ג
כאלו מביא מבול לעולם אמרו לו לר' סס
אליעזר והלא ניצוצות נתזין על רגליו ונראה

ענדי ליה לכדר' יומן וכו': אמרתי אחכמה צטעס זה למה
מזה ומזין עליו טהור וכוגע טמא והיא רחוקה ממני:
המרבה לברוק שזדק' תמיד טמא ראתה: [בנשים משובחת
שמתוך כך לא אתי לידי ספק טומאה ובעלה לא אתי
לידי אסורא]: ובאנשים שזדק עלמו תדיר באמתו טמא ילא
ממנו קרי: תקצץ שמתקמס ומרגיש כשמתמש באמה ומוליא
שכנת זרע לנפלה: הרגשה שמודעזעין אבריו כשמתקמס ורואה
קרי: אנשים משונקת דקתני קאי המרבה אבל בתקלץ דנאכשיס
אפילו קדא זימכא:

כאלו מביא מבול לעולם שעצירה זו הייתה נידם דכתיב כי
השקית כל נצר ואמר' צרותקין קלקלו: ניצוצות נתזין

ככרות שפכה ונמצא מוציא לעז על בנו שהם
 ממזרים אמר להו מוטב שיוציא לעז על בנו שהם
 ממזרים ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת לפני
 המקום :

ד תניא אידך אמר להן ר' אליעזר לחכמים אפשר
 יעמוד אדם במקום גבוה וישתין או ישתין ^{עס}
 בעפר תיחוח ואל יעשה עצמו רשע שעה אחת
 לפני המקום הי אמר להו ברישא אילומא קמייחא
 אמר להו בריש' בחר דאמר להו איסורא הדר
 אמר להו תקנת' אלא הא אמר להו ברישא ואמרו
 ליה אין לו מקום גבוה ועפר תיחוח מאי אמר
 להן מוטב שיוציא לעז על בנו ואל יעשה עצמו
 רשע שעה אחת לפני המקום וכל כך למה מפני
 שמוציא שכבת זרע לבטלה דא"ר יוחנן כל המוציא
 דאשי' לה שכבת זרע לבטלה חייב מיתה שנ' *וירע בעיני
 ה' אשר עשה וימת גם אותו. ר' יצחק ור' אמי
 ישניה כו אמרו כאלו שופך דמים שנ' *הנחמים באלים

שאינו חוקו ואינו מטיל למרקוק : כרות שפכה סרים אין מימי
 רגליו עושין כיפה :

איסורא חסור לחסו ואפילו ח"א לו נעכין חקר אע"פ שמוליא
 לעז כדקתני מוטב שיוציא לעז וכו' : תקנתא ישתין על
 גבי עפר תיקוק דמשמע דאי ליכא הכי יחסו באמה : הנחמים
 באלים שמתקממים בעלי חילכות במדורות גדולים כלו' בעלי
 הנאות : באלים כמו תקת האלה :

ותחת כל עץ רענן שוחטי הילדים בנחלים תחת
סעיפיהם סלעים אל תקרי שוחטי אלא סוחטי רב
אסי אמר כאלו עובד ע"ז כתיב הכא תחת כל
עץ רענן וכתיב התם * על ההרים הרמים ותחת
כל עץ רענן:

רב יודא ושמואל הוו קיימי אאיגרא דבי כנישתא ה
דשף ויחייב בנהרדעא א"ל רב יהודה לשמואל ^ס
צריך אני להשתין א"ל שיננא אחוז באמתך והשתן
לחוש היכי עביד הכי והתניא ר"א אומר כל
האוחז באמתו ומשתין כאלו מביא מבול לעולם
אמר אביו עשאוהו כבולשת דחנן בולשת שנכנס
לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות
מותרות בשער מלחמה אלו ואלו מותרות לפי
שאין להם פנאי לנסך אלמא כיון דבעיתי לא
אתי לנסוכי הכא נמי כיון דבעיתי לא אתי להרהורי
והכא מאו בעיתותא איכא אבע"א ביעתותא דליליא
ודאיגרא ואבע"א ביעתותא דרביה ואבע"א ביעתותא
דשכינה ואבע"א אימתא דמריה עליה דקרי שמואל
עליה אין זה ילוד אשה ואבע"א נשוי הוה דא"ר

דשף ויחייב ^ס מקום המובלע במלכות כהרדעי מפי מורי הזקן:
אחוז באמה שלא יפלו מים על הגג : עשאוהו להא דרב
יהודה : כבולשת בולשת קיל שמקסין ובחזין כדמתרגמינן ויפסו
ובלש : דליליא ומתירא שלא יפול : דרביה שמואל : דשכינה
שורה בבית הכנסת : אימתא דמריה הקנ"ה ואסילו במקום

נחמן אם היו נשוי מותר ואבע"א כי הא אורי ליה
 דתני אבא בר ר' בריה דר' בנימין בר חייא דמסייע
 בבצוי מלמט' ואבע"א כי הא אורי ליה דא"ר
 אבהו א"ר יוחנן גבול יש לו מעטרה ולמטה מותר
 *מעטרה ולמעלה אסור :

ס"ע"ג

ו אמר רב המקשה עצמו לדעת והא בנידוי ולימא
 אסור דקמגרי יצר הרע אנפשיה ור' אמי אמ'

ס"ד

נקרא עבריון שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר
 לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך ולמחר
 אומר לו לך ועבוד ע"ז והולך ועובר. א"ד א"ר
 אמי כל המביא עצמו לידי הרהור אין מכניסין
 רשע' לח' אותו במחיצתו של הקב"ה כתיב הכא *וירע בעיני
 פליס ה' וכתוב התם *כי לא אל חפץ רשע אתה לא
 יגורך רע [א"ר אלעזר מאי לא יגורך רע לא יגור
 יסעיה א במגורך רע] וא"ר אלעזר מ"ד *ידיכם דמים מלאו
 שמות כ אלו המנאפים ביד תנא דבי ר' ישמעאל *לא
 תנאף לא תהא כך ניאוף בין ביד בין ברגל. ת"ר
 הגרים והמשחקים בתינוקות מעכבים את המשיח
 וע"ש בב"ש
 בב"ש
 לישראל כספחת אלא משחקים בתינוקות מאי
 אקר כמי שרי לדידי' : עטרה שפה גבוהה המקפת את ראש הגיד :
 מעטרה ולמעלה ללד הגוף :

וירע אלמא מיקרי רע : וכתוב לא יגורך [לא יגור] עמך רע :
 ביד מוליא זרע לנטלה : שקשים לישראל כספחת שאין

כל היד פרק שני נדה רכב

היא אולימא משכב זכור בני סקילה נינהו אלא
דרך אברים בני מבול נינהו אלא דנסיבי קטנות
דלאו בני אולודי נינהו דא"ר אסי אין בן דוד בא
עד שיכלו כל הנשמות שבגוף שנא' *כי רוח מלפני ישיעיה מ
יעטוף ונשמות אני עשיתי:

תניא ר' טרפון אומר כל המכנים ידו למטרה ז'
מטבורו תקצץ אמרו לו לר' טרפון ישב לו שס
קוץ בכריסו לא יטלנו אמר להן לא והלא כריסו נרכות
נבקעת מפני הקוץ אמר להם מוטב חבקע כריסו פ"ג

בקי"אין במלות ומצי"אין פירענות ועוד [שמא] למדין ישראל
ממעשיהם מפי מורי הזקן וי"א שכל ישראל ערבים זה לזה ולאו
מלתא היא שלא כתערבו בשביל הגרים דאמרי' במס' סוטה כמלא
לכל אחד מישראל ת"ר אלף ושלשה אלפים ותק"ן כריתות שכולן
כתערבו זה לזה אלמא לא כתערבו על הגרים . כספקת דכתיב
נגרים וכלוה הגר עליהם וכספקו על בית יעקב לשון ספקת :
בני סקילה נינהו ואת אמרת מעכביס את המשיק ותו לא הלא
במיתה הן כידוכין : דרך אברים היינו ש"ז לנטלה ואינו משכב
זכור דנמשכב זכור כתיב משכבי אשה : דנסיבי קטנות והוא
ראוי להוליד כמלא בטל מפריה ורביה כל ימי קטנותה : שבגוף
[שס] מדר [כי] גוף [שס מקום] המיוחד לכשמות שעתידים
להיות כולדים : כי רוח הרוקות שלפני שגזרתי להיות כולדים
קודם : יעטוף מעכב את הגאולה דקרא בגאולה כתיב כי לא
לעולם אריבולא לכלק אקלוף וגו' . כשמות שאני עשיתי יעטוף
מסיפיה לרישיה מדריש . יעטוף כמו העטופים ללבן :

יד ואל ירד לבאר שחת *חנא רוכבי גמלים כלם
 רשעים הספנים כלם צדיקי' החמרים מהם רשעים
 נרכו' ד' יגמהם צדיקים ריב"ל ל ליוט אמאן דגני אפרקיד וכו' *:
 א"ר יוחנן אסור לאדם שישמש מטתו כיום אמר
 רב המנונא מאי קרא שני * יאבד יום אולד
 בו והלילה אמר הורה גבר לילה ניתן להריון
 לא ניתן להריון ריש לקיש אמר מהכא
 *בוזה דרכיו ימות ור"ל האי קרא דר' יוחנן מאי
 דריש ביה מיבעי ליה כדריש ר' חנינא בר פפא
 דריש ר' חנינא בר פפא אותו מלאך הממונה
 על ההריון לילה שמו ונוטל הטפה ומעמידה לפני
 הקב"ה ואומר לפניו רבש"ע טפה זו מה תהא
 עליה גבור או הלש חכם או טפש עשיר או עני
 ואלו רשע או צדיק לא קאמר כר' חנינא דאמר
 רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים
 דכריס י שנא' *ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך

ח
 טז
 ע"ב
 איוב ג
 חשלי יט

רוכבי גמלים אנריהם מתקמטין בצצר הגמל ומוליא זרע:
 כולם צדיקים שדרים בסכנה ולנס לאניהם שנשמים:
 עוד אפרקיד פכיו (כלפי מעלה) [למעלה] וגנות הוא שפעמים
 שחיבתי (שיתקשה אנר תוך שכתו ויתגלה) [שכתגלה] ועוד שידיו מוכקות
 כשזוכב
 אפרקיד
 חתום
 הסדרה
 ויבוא
 לידי קרי

כי
 מא
 ור'
 ליה
 אה
 שר
 במ
 לב
 אר
 אינ
 חב
 [מ
 חי
 א"ר
 מט
 כי
 ביד
 ליל
 ומג
 והי
 במס
 ואם
 לת
 שפ

כל היד פרק שני נדה רכג

כי אם ליראה ור' יוחנן א"כ נכתוב קרא גבר חורה
 מאי חורה גבר לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון
 ור' יוחנן האי קרא דר"ל מאי דריש ביה מבעי
 ליה לדכתי בספר בן סירא ג' שנאתי וד' לא
 אהבתי שר הנרגל בבית המשתאות ואמרי לה
 שר הנרגן (ואמרי לה שר הנרגז) והמושיב שבת
 ס"א ז"ג
 במרומי קרת. והאוחז באמה ומשתין מים והנכנס
 לבית חבירו פתאום א"ר יוחנן ואפילו לביתו.
 אר"ש [בן יוחאי] ד' דברים הקב"ה שונאן ואני
 איני אוהבן הנכנס לביתו פתאום ואצ"ל לבית
 חבירו. והאוחז באמה ומשתין מים *והמשתין יז
 [מים] ערום לפני מטחו והמשמש מטחו בפני כל
 חי א"ל רב יהודה לשמואל ואפי' לפני עכברים
 א"ל שונא לא אלא כנון של בית פלוני שמשמשין
 מטותיהם בפני עבדיהם ושפחותיהם ואינהו מאי
 כי אם ליראה דבר זה לבדו הוא שאל ממך לפי שהכל צידו זה
 צידך: מאי חורה גבר מדסמך הריון ללילה ש"מ למדרש הכי
 לילה כיתנה להריון ולא יום מדאסמכ"י קרא שמעיכן לדר' יוסקן
 ומגופא דקרא שמעי' להא דר' כניכא בר פפא: מיבעי ליה וכו'
 והיינו בזה דרכיו שמגנה עלמו שמליזין עליו בני המדינה
 במנהגו: שר תלמיד קכס: הנרגל רגיל: נרגן מרצה דנרים:
 ואמרי לה נרגז בועס דכראה כככל ומשכר: והמושיב שבת
 לתלמידים: ברומי קרת אסת שכראה מגסי הרוק ועוד
 שמפסיקין אותם עונרי דרכים: ואפי' לביתו דלמא עבדי מידי

ראשי' כנ דרוש *שבו לכם פה עם החמור עם הרומה לחמור
רבה בר רב הונא מקרקש וגי דכילתיה אכיו כאלו
דידכי (רב פפא) [רבא] כאלו פרוחי :

ט א"ר שמעון בן יוחאי חמשה דברים הן שהעושה
אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו האוכל

שום קלוף ובצל קלוף וביצה קלופה והשותרה
משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה והלן בבית
הקברות והנוטל צפרניו וזורקן לרשות הרבים
והמקוץ דם ומשמש מטתו. אוכל שום קלוף וכו'
ואע"ג דמנחי בסילתא ומציירי וחתימי רוח רעה
שורה עליהן ולא אמרן אלא דלא שייר בה עיקרן
או קליפתן אבל שייר בה עיקרן או קליפתן לית
לן בה. והשותרה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה
א"ר יהודה אמר שמואל והוא שלנו בכלי מחכות
א"ר פפא וכלי נתר ככלי מחכות דמי. והלן בבית
הקברות כדי שתשרה עליו רוח טומאה זמנין דמסכנין

דלכיעותא : מקרקש וגי פעמונים התלוין בכילה שסניב מטתו
מקשקשן בעת תשמיש לסור ככי ניתו משם : כאלו דידכי מגרש
הזבובים שלא לשמש מטתו בפני כל קי : פרוחי יתושים :
דמו בראשו כעכש על עלמו וקובת דמו כדרשת ממכו לאקר
קיתתו וראיה לדבר ודמו בראשו דמרגלים קובת דמו יהא
מוטל בראשו : ומתחייב בנפשו כלו' הוא גורם לעלמו : שעבר
עליהם הלילה אכולהו קאי אשום וכלל ומשקין : בסילתא סל :
עיקרן שערות שנראש האוס והנלל : רוח טומאה כמדת הללים

ליה
שאש
אלא
דידכי
בחר
היא
בצפ
והמק
מטת
הויין
אלא
אמר
אמר
עליו
מטת
א
אמר
קורין
חסיד
קלשים

ליה. והנוטל צפרניו וזורקן לרשות הרבים מפני
שאשה מעוברת עוברת עליהן ומפלת ולא אמרן
אלא דשקיל בגנוסטריה ולא אמרן אלא דשקיל
רודיה ודכרעיה ולא אמרן אלא דלא גז מידי
בתרייהו אבל גז מידי בתרייהו לית לן בה ולא
היא לכולא מלתא חיישינן. ת"ר ג' דברים נאמרו
בצפרני' שורפן חסיד קוברן צדיק זורקן רשע.
והמקיו דסומשמש מטתו דאמר מר הקיו דם ושמש
מטתו הויין לו בנים ויתקין הקיו שניהם ושמשו
הויין לו בנים בעלי ראתן אמר רב ולא אמרן
אלא דלא טעים מידי אבל טעים מידי לית לן בה:

אמר רב חסדא אסור לו לאדם שישמש מטתו י
ביום שני *ואהבת לרעך כמוך מאי משמע ש
אמר אביי שמא יראה בה דבר מגונה וחתגנה ויקיל י
עליו אמר רב הונא ישראל קדושי' הם ואין משמשין
מטותיהן ביום אמר (רב) [רכא] ואם היה בית
אפל מותר ות"ח מאפיל בכסותו ומשמש:

אמר להו ר' ינאי לבניו בני אל תקברוני לא כ
בכלים שחורים ולא [בכלים] לבנים שחורי

שקורין גרמכטי"ר האוקזיס את העיני' : בגנוסטרי' מספרייס :
חסיד עדיף מלדיק כשקובר' איכא למיקש דהדרי ומגלי : ויתקין
קלאים : בעלי ראתן קלש יותר מדאי שיט להס שרץ צמוקן
כדאמרי' נכתובות :

[ות"ח דידע לאלטכוועי כפסיה] :

שמה אוכה ואהיה כאכל בין החתנים לבנים שמה
לא אוכה ואהיה כחתן בין האבלים אלא בכלים
האוליירין הבאים ממדינת הים:

שס ע"ג א"ר יוחנן חכמתא דר' הנינא גרמא לי דלא אחוי
דמא מטמינא מטה' מטהרנא מטמא א"ר
אלעזר ענותותו דר"ח גרמא לי דחזאי דמא ומה
ר"ח דענותן הוא מתית נפשיה לספק וחזי אנא
לא אחזי א"ר זירא טבעא דבבל גרמא לי דלא
חזאי דמא דאמינא בטבעא לא ידענא בדמא

לפח"ס
דש"י ר"ס
ארכיה
וכי
חוכמה
דגממו
היה רנא
יא
שס

ידענא למימרא דבטבעא תליא מלחא והא *רבה
הוא דידע בטבעא ולא ידע בדמא כ"ש קאמר ומה
רבה דידע בטבעא לא חזא דמא ואנא אחזי:

עולא איקלע לפומבדיתא אייתו לקמיה דמא
ולא חזא אמר ומה ר' אלעזר דמרה דארעא
דישראל הוה כי מקלע לאתרא דרב יהודה לא
חזי דמא אנא אחזיה ואמא קרו ליה מרה דארעא
דישראל דהוה אחתא דאייתו דמא לקמיה דר"א

שמה אוכה לג"ע והלדיקים מלונשים לנכים : אוליירין כלנים
מקממי מרקלאות ל"א שס מקום :

[מרה דארעא דישראל נקי במהות דס מכל קמאי א"י כדמפרש
לקמן] :

פומבדיתא אתריה דרב יהודה בשילהי פ"ק דסנהדרין סני
דפומבדיתא רב יהודה ורב עיכא : ולא חזא משום

[מ"ב כ"ג י"ג א"ר ר' חייא]

הוה יתיב ר' אמי קמיה ארחיה אמר לה דם
 חימוד הוא בתר דנפק אטפל לה ר' אמי אמרה
 ליה בעלי היה בדרך וחמדתי קרי עליה *סוד ה' מלי' כה
 ליריאיו. איפרא הורמיו אימיה דשבור מלכא
 שדרה דמא לקמיה *דרבא הוה יתיב רב עובדיה ע' מוס'
 קמיה ארחיה אמר להו האי דם חימוד הוא אמרה
 ליה לברא תא חזי כמה (חביבין) [חכימין] יהודאי
 אמר לה דלמא כסומא בארובה הדר שדרה ליה
 שיחין מיני דמא וכולהו אמרינהו ההוא בתרא דם
 כנים הוה ולא הוה ידע איסתייעא מלתא ושדר
 לה מסריקותא דמקטלי כלמי אמרה יהודאי בתווני
 דלכא (יתבי) :

כבודו דרב יהודה : ארחיה הריק צו : חימוד שנתאויב לבעלה
 וראתה הדם מקמת מאוה : איפרא הורמיו נכרית היתה וכן
 שמה [ואעפ"כ היתה משמרת עלמה מכדות וקרובה להתגייר ואף
 קרבנות היתה שולקת] ולשון יוכי איפרא קן כמו אפריון כמטייה
 לר"ט : הורמיו כמו הורמיו בר לילתא כלו' יופי שדיס הוה לה :
 ארחיה וכו' ואע"ג דאמר רבא [לעיל] לא ידע בדמא כיסא
 איתרקיש ליה : שלח לה משום דורון : מסריקותא מסרק
 כאה : מקטלא כלמי שהורגין עליה כנים וסברה ודאי הבין
 מש"ה שלק לי האי : כלמי כנים כדמתרגמינן כנים כלמית' :
 בתווני דלכא נקדרי הלכ אתם יושבי' נקדרי מתרגמינן בתווכייא
 כלומ' כל קמה מלויה (נהס) [נכס] :

ה מ פ ל ת

פרק שלישי

כד אמר רב יהודה אמר שמואל המפלה דמות לילית
 ע"ב אמו טמאה לידה ולד הוא אלא שיש לו
 כנפים תניא נ"ה א"ר יוסי מעשה בסיומוניא באחת
 שהפילה דמות לילית ובא מעשה לפני חכמים
 ואמרו ולד הוא אלא שיש לו כנפים:

יב תניא אבא שאול אומר קובר מתים הייתי והייתי
 מסתכל בעצמות של מתים השותה יין ע"ס

[הי] עצמותיו שרופים מזוג עצמותיו סכויין כראוי
 עצמותיו משוחין וכל מי ששתייתו מרובה מאכילתו
 עצמותיו שרופין אכילתו מרובה משתייתו עצמותיו
 סכויין כראוי עצמותיו משוחין. תניא אבא שאול
 אומר ואי חימא ר' יוחנן קובר מתים הייתי פעם
 אחרת רצתי אחר צבי נכנסתי בקולית של מרת
 ורצתי אחריו שלשה פרסאות וצבי לא הגעתי
 וקולית לא כלתה וכשחזרתי לאחורי אמרו לי של
 עוג מלך הבשן היה. תניא אבא שאול אומר קובר
 מתים הייתי פעם אחת נפתחה מערה תחתי ועמדתי
 בגלגל עיניו של מת עד חוטמי כשחזרתי לאחורי
 אמרו עין של אבשלום הוה ושמא תאמר אבא

דמות לילית שדה שד יש לו פרלוק אדם ויש לו כנפים:
 סכויין שקורי שמעתי. ל"א סכויין בלא מוק ומשיק' אלא יבשים:
 מזוג יותר מדאי: קולית עלם הירך:

שא
 טרפ
 הוה
 בדון
 בדון
 ור'
 ורב
 מגיע
 דייל
 [דפו]
 וכו'
 את
 ש
 אבא
 מרו
 תני
 השע
 כשע
 ד
 טיפין
 הזכר

המפלת פרק שלישי נדה רכו

שאל ננס הוה אבא שאול ארוך בדורו הוה ור' טרפון מגיע לכתפו (הוה) ור' טרפון ארוך בדורו הוה (ור' עקיבא מגיע לכתפו ור' עקיבא ארוך בדורו הוה) ור' מאיר מגיע לכתפו ור' מאיר ארוך בדורו הוה ורבי מגיע לכתפו ורבי ארוך בדורו הוה ור' חייא מגיע לכתפו ור' חייא ארוך בדורו הוה ורב מגיע לכתפו רב ארוך בדורו הוה ורב יהודה מגיע לכתפו ורב יהוד' ארוך בדורו הוה ואדא דיילא (דפומבדיתא) מגיע לכתפו *ופרשתכינא כה [דפומבדיתא] קאי ליה לאדא דיילא עד חרציה וכולי עלמא קאי ליה לפרשתכינא עד פלגיה:

את זו דרש ר' יהושע בן חנניא *ויעשה' אלהים שם לאדם ולאשתו כתנות עור וילכישם מלמד ראשית ג שאין הקב"ה עושה עור לאדם א"כ נוצר: וע' בגנ'

אבא שאול אומר תחלת ברייתו של ור' *מראשו יג וב' עיניו כב' טיפין של זכוב. תני ר' חייא שם מרוחקין זה מזה. שני חוטמין כב' טיפין של זכוב *לכדשום תני ר' חייא ומקורבין זה לזה ופיו מחוח כחוט פל' חגב השערה וגויתו כערש' ואם היתה נקבה *נכרת כד גי' כשעורה סדוקה לארכה. וחתוך ידיים ורגלים אין גילקוט: גיל' גנ' כדוכס

דיילא שמש דרצנן ואלא שמו: פרשתכינא שם אש: טיפין של זכוב עיני הזכוב: ופיו מחוח כחוט השערה סדק קטן וכראה כאלו קוט השערה עתוק שם: גויתו גיד אבר הזכר: כשעורה שהיא סדוקה לארכה: וחתוך ידיים ורגלים

אינו ילו ועליו מפורש בקבלה *הלא כחלב תחיבני
וכגבינה תקפיאני עור ובשר תלבישני ובעצמותי
וגידים תסוככני חיים וחסד עשות עמדי :

כז"ת ר' שליא בבית הבית טמא [לא שהשליא ולד

אלא שאין שליא שאין ולד עמו] דבריו ר"מ

ר' יהודה ור' יוסי ור' שמעון מטהרין וכו' יתיב

רב פפא אחור' דרב ביבי קמיה דרב המנונא

ויתיב וקאמר מ"ט דר"ש דקסבר כל טומא

שנתערב בה ממין אחר בטלה אמר רב פפא

היינו נמי טעמייהו דר"י ור' יוסי אחיבו עליה

מ"ש פשיטא אמר רב פפא אפילו כי האי מלחא

לימא איניש ולא נשתוק קמיה רביה משום שנ

*אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה :

עדיין אין כראין כדאמרינן תקלת זרייתו מראשו :

שכבת זרע שהוא כיתוך וקלוט מתקלה משעת יליאתו כקלב ואס"ט

כעשה קפוי] :

מ"ט דר"ש נהי דכמוק מ"מ כל גופו של מת כאן הוה וה"ל כרק

וככלל [בשר המת שכמוק וכעשה ליקה סרוקה] : ממין אחר

אפי' ממין טומאה אם אינה שוה לה בטלה : אחיבו עליה א"

פשיטא מ"ש טעמייהו מטעמיה כולא קדא מלחא אמרי : אפי'

כי האי מלחא דאייתי לידי קוכא : לימא איניש דילמא מתו

דבריו א"ל טעמא : ולא לשחוק ולימא מסברא ליה : אם נבל

עלמך על ד"ת סופך להתנשא : ואם זמות ושתקת סופך לשו

יד על הפה שלא תדע להשיב את השואלין :

המפלה פרק שלישי נדה רכו

דרש ר' שמלאי למה הולד דומה במעי אמו יד
 לפנקס שמקופל ומונח ידיו על ב' צדעיו ל
 וב' אציליו על ב' ארכבותיו וב' עקביו על ב' ע"צ
 עגבותיו וראשו * על ברכיו ופיו סתום וטבורו פתוח נ"ג גח'
 ואוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה שאמו ^{חוכח לו}
 שותה ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו וכיון ^{כ"ן}
 שיצא לאויר העולם נפתח הסתום ונסתם הפתוח
 שאלמלא כן אינו יכול להחיות אפילו שעה אחת
 ונר דלוק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם
 עד סופו שנ' * כהלו נרו עליו ראשו לאורו אלך ^{אינו כט}
 חשך ואל תתמה שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום
 באספמיה ואין לך ימים שרוי בטובה יותר מאותן
 הימים שנא' * מי יתנני כירחי קדם כימי אלוד ^ס
 ישמרני ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם
 שנים הוי אומר אלו ירחי לידה ומלמדים אותו
 כל החורה כולה שנא' * ויורני ויאמר לי יתמוך ^{ושלי יד}
 דברי לבך שמור מצותי וחיה ואומר * בסוד אלוה ^{אינו כט}
 עלי אהלי מאי ואומר וכי תימא נביא הוא דקאמר
 ת"ש בסוד אלוה עלי אהלי וכיון שבא לאויר
 העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל

פנקס לוקין שכותבין בהם הגלקין : אציליו * אישול"ס : נפתח פ"ל תחת
 הסתום פיו : ונסתם הפתוח טבורו : שלא יהרוג את אמו ^{ודוכותיו}
 שבית הרקס אינו רקב להוליא רעי הכאסף זו : ת"ש בסוד
 אלוה עלי אהליוהא אוקמינן צירקי לידה מדכתיב כירקי קדם :

דאשית ד התורה כולה שנא' *לפתח חטאת רובץ ואינו
 יסעני' וזה יוצא משם עד שמשביעין אותו שנ' *כי (לך)
 [לי] תכרע כל ברך [תשבע כל לשון] כי (לך)
 תליס כנ [לי] תכרע כל ברך זה יום המיתה שנ' *לפניו
 יכרעו כל יורדי עפר. תשבע כל לשון זה יום
 שס כד הלידה שנאמר *נקי כפים ובר לכב אשר לא
 נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה ומה
 היא השבועה שמשביעים אותו תהי צדיק
 ואל תהי רשע ואפילו כל העולם כולו אומרים
 לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע והוי יודע
 שהקב"ה טהור ומשרתיו טהורי ונשמה שנחן כך
 טהורה היא אם אתה משמרה בטהרה מוטב
 ואם לאו הריני נוטלה ממך. תנא דבי ר' ישמעאל
 משל לכהן (שנחן) [שמסר] תרומה לעם הארץ
 ואמר לו אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם
 לא לאו הריני שורפה לפניך א"ר אלעזר *מאי קרא
 תלי' ינא *ממעו אמי אחה גזוי מאי משמע דהאי גזוי
 ירמי' ו' לישנא דאשחבועי הוא דכתיב *גזוי נורך והשליכי.
 וא"ר אלעזר למה ולד דומה במעי אמו לאגוז
 מונח בספל של מים אדם נחן אצבעו עליה שוקע
 לכאן ולכאן:

ולא נשבע למרמה שקיים שזועתו לשמור את התורה דאי
 נשזועה בעלמא אטו משום דלא נשבע למרמה קשיב להן כעולין
 נהר ה' : מאי קרא דמשביעים אותו זיוס הלידה : נורך לשון
 כזירות דהיינו כדר דדמי לשזועה :

המפלת פרק שלישי נדה רכת

ת"ר ג' חדשים הראשונים ולד דר במדור התחתון טו
 אמצעיים ולד דר במדור האמצעי אחרונים טס
 ולד דר במדור העליון וכיון שהגיע זמנו לצאת
 (מתרפק) [מתהפך] ויוצא וזהו חבלי אשה והיינו
 דתנן חבלי של נקבה מרובין משל זכר (דא"ר)
 [וא"ר] אלעזר מאי ק"א * אשר עשיתי בסתר תלי' קלט
 רקמתי בתחתיו' ארץ דרתי לא נאמר אלא רקמתי
 מאי שנא דחבלי נקבה מרובין משל זכר זה בא
 כדרך תשמישו וזה בא כדרך תשמישו זו הופכת
 פניה וזה אין הופך פניו. ת"ר שלשה חדשים
 הראשונים תשמיש קשה לאשה וגם קשה לולד
 אמצעיים קשה לאשה ויפה לולד אחרונים יפה
 לאשה ויפה לולד שמחוך כך יוצא הולד מלובן
 ומזורז. תנא המשמש מטתו ליום תשעים כאלו
 שופך דמים מנא ידע אלא אמר אביו משמש
 והולך * ושומר פתאים ה'. ת"ר שלשה שותפין יש טס קטו

חבלי לערא : רוקמתי היינו ילירה ראשונה וכתוב בתקנות
 דהיינו מדור תחתון : דרך תשמישו האיש פניו למטה כן
 זכר כולד פניו למטה נקבה פניה למעלה הלכך נקבה לריכה
 להתהפך דהא כשהיא נמעי אמה פניה למטה כדאמרינן לעיל
 [ראשו בין ברכיו] אבל זכר אין לריך להתהפך : קשה לאשה
 וקשה לולד מפני שדר במדור התחתון קשה לאשה לא ידענא
 למאי : זרע מלבן את הולד מגיעוליו : מזורז קזק ובריא : יום
 תשעים לשליש ימים הוי קיותו : מנא ידע הא לא ידע אימת

באדם הקב"ה ואביו ואמו אביו מזריע לובן שממנו
 מוח שבראשו וגידיו וצפרנים ועצמות ולובן שבעין.
 אשה [אמו] מזרעה אדם שממנו עור ובשר
 ושעריו ושחור שבעין. והקב"ה נותן בו רוח ונשמה
 וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן ודבור
 פה והלוך רגלים ודעת ובינה והשכל וכיון שהגיע
 זמנו להפטר מן העולם הקב"ה נוטל חלקו וחלק
 אביו ואמו מניח לפניהם אמר רב פפא היינו
 דאמרי אינשי פוץ מלחא ושדי בשרא לכלבא:
 טו דרש רב (חנינא) [חנינא] בר פפא מ"ד *עושה
 גדולות (עד אין חקר ונפלאות) [ואין חקר
 נפלאות] עד אין מספר בא וראה שלא כמדת
 הקב"ה מדת בשר ודם מדת ב"ו נותן חפץ בחמת
 צרורה ופיה למעלה ספק משתמר ספק אין
 משתמר ואלו הקב"ה צר העובר במעי אשה
 פתוחה ופיה למטה ומשתמר ד"א אדם נותן חפציו
 לכף מאזנים כל זמן שמכביד יורד למטה ואלו
 הקב"ה כל זמן שמכביד הולך עולה למעלה.
 תלי' קלט דרש ר' יוסי הגלילי מ"ד *אורך על כי נוראות
 מעברא : קלסתר זיו : מראה העין שאע"פ שכבראת העין מן
 אב ואם אינו רואה מדע שהרי המת יש לו עינים ויש לו שפתיים
 ויש לו אזנים ואינו רואה ואינו שומע ולא מדבר : פוץ מלחא
 השלך המלך מן הבשר ושוב אינו ראוי אלא לכלבים כך הנשמה
 היא מלק לגוף לקיימה כיון שהלכה אז מסריק הגוף :
 עולה למעלה כדמכיא לעיל אחרונים דר במדור העליון :

המפלה פרק שלישי נדה רכט

נפלאותי נפלאים מעשיך ונפשו יודעת מאד. בא
וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת
ב"ו אדם נותן זרעונים בערוגה כל אחד ואחד
עולה במינו ואלו הקב"ה צר העובר במעי אשה
וכולן עולין למין אחד. ד"א צבע נותן סמנים
ליורה כולן עולים לצבע אחד ואלו הקב"ה צר
העובר במעי אשה כל אחד ואחד עולה למינו
דרש רב יוסף מ"ד *אודך ה' כי אנפת בי ישוב
אפך ותנחמני במה הכתוב מדבר בשני בני אדם
שיצאו לסחורה ישב לו קוץ ברגלו לאחד מהם
התחיל מחרף ומגדף לימים שמע שטבע ספינתו
של חברו בים התחיל מודה ומשבח לכך נאמר
ישוב אפך ותנחמני והיינו דא"ר אלעזר מ"ד *עושה
נפלאות (גדולות) לברו וברוך שם כבודו לעולם
אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו. דרש ר' חנינא
בר פפא מ"ד *ארחי ורבעי זרית וכל דרכי הסכנת
וכולן עולין למין אחד זרע האב והאם כעשים צריה אחת :
צבע כמה סממין לריך לצבע שקור קליפת עץ וטקינת רקיים
של כפמים וכמה דברים וכולן כעשים שקור ואיכו יכול לזנעו
צורה אחת מצ' וג' גווכים (מצ') [צנ'] וג' מקומות : וכל אחד
ואחד עולה למינו לזבן מן האיש ושקור מן האשה : כי אנפת
בי מפני שכעסת עלי אני מודה לך שלטובתי היה : ישב לו קוץ
ברגלו לאחד מהם ולא יכול ללאת : לברו הוא לבדו יודע שהוא
כס אבל בעל הנס אינו מכירו : ארחי תשמיש כמו דרך גבר
בעלמה : ורבעי תשמיש לשון לרבעה : זרית ציררת כנפה שקורין

ישעיה יב

תלי עב

סס קלט

מנו
עין.
שר
מה
בור
גיע
זלק
יינו
גא :
שה
זקר
ת
מת
אין
גרה
ציון
אלו
לה .
אות
ין מן
ותים
לחא
שמה

מלמד שלא נוצר אדם מן כל הטפה אלא מן
 הברור שבה. חנא דבי ר' ישמעאל משל לאדם
 שזורה בבית הגרנות נוטל את האוכל ומניח את
 ש"נ כנ הפסולת כדר' אבהו דר' אבהו רמי כתיב *ותורני
 תליס יח חיל וכתוב *האל המאזרני חיל אמר דוד לפני
 הקב"ה רבש"ע זריחני וזרוחני :

יו דרש ר' אבהו מ"ד *מי מנה עפר יעקב ומספר
 סס את רובע ישראל מלמד שהק"בה יושב
 ודני כנ וסופר את רביעיותיהם של ישראל מתי תבא
 טפה שהצדיק נוצר הימנה ועל דבר זה נסמית
 עינו של בלעם הרשע אמר מי שהוא טהור וקדוש
 ומשרתיו טהורים וקדושים יציץ בדבר זה מיד
 סס כד נסמית עינו דכתיב *נאם הגבר שתום העין והיינו
 לאשית כ דא"ר יוחנן מ"ד *וישכב עמה כלילה הוא מלמד
 סס וט שהקב"ה סיוע באותו מעשה שנ' *יששכר חמור
 גרם חמור גרם לו ליששכר א"ר יצחק א"ר אמי
 אשה מזרעת תחלה יולדת זכר איש מזרע תחלה
 ויקרא יב יולדת נקבה שנא' *אשה כי תזרע וילדה זכר .

כפ"ב דכדיים וו"ן כמו ברקת וזמורה : הברור קל"ל בלע"ז : ותורני סס
 וע"ס אל"ף (לשון מזרה : זריחני ואק"כ תאזרכי) [זריחני לשון מזרה
 בזהרש"א זריחני מן הברור ואק"כ זרזחני ותאזרכי גי' רש"ל] לשון קניית
 כס במתנים : (זריחני מן הברור) :

רביעיותיהן עונת תשמישן : הוא קב"ה סיוע שנטה סמורו של
 יעקב לאהל לאה ואותו הלילה של האחרות היה :

ח"ר בראשונה היו אומרים אשה מזרעת תחלה
 יולדת וזכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה ולא
 פירשו חכמים את הדבר עד שבא ר' צדוק ופירשו
 *אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפרן אדם ואת ^{דאשיל' מו}
 דינה בתו תלה הזכרים בנקבות ואת הנקבות
 בזכרים *ויהיו בני (עולם) [אולם] אנשי גבורי ^{ד"ה א"ח}
 חיל (מלומדי מלחמה) דורכי קשת (מרבי)
 [ומרכים] בנים ובני בנים וכי בידו של אדם
 להרבות בנים ובני בנים אלא מתוך *שמשהין ^{ס"ע"ג}
 עצמן בכטן כרי שיזריעו נשותיהן תחלה שיהיו
 בניהם זכרים מעלה עליהם הכתוב כאלו הם
 מרכים בנים ובני בנים והיינו דאמר רב קטינא
 יכולני לעשות כל בני זכרים אמר רבא הרוצה
 לעשות בניו זכרים יבעל וישנה :

א"ר יצחק א"ר אמי אין אשה מתעברת אלא יח
 סמוך לוסתה שנא *הן בעון חוללתי ור' ^{ס"ס}

ולא פירשו את הדבר ונא לן : הזכרים בנקבות בני לאה : ^{תלים נא}
 נקיבות בזכרים את דינה בתו משום הך דרשא איש מזריע תחלה
 יולדת נקבה : שמשהין עצמן מלהזריע : יכולני שישהה עלמו
 מלהזריע : יבעול וישנה שמתוך תאות בעילה ראשונה היא
 מזרעת וכהי כמי דתזריע אחריו תקדום הזרעמה בבעילה שנייה :
 בעון ע"י דס כדה שהוא סימן להריון כדקיי"ל כל אשה שדמיה
 מרובין נכיה מרובין והוא מביאו לידי עון וקא דייק ר'
 יצחק בעון סמוך לעון כדות שהוא מזהר לפרוש הימנה :

תלים כל יוחנן אומר סמוך לטבילה שנא' *ובחטא יחמתני
אמי מאי משמע דהאי חטא לישנא דדכווי הוא
ויקרא יד דכתיב *וחטא את הבית ומתרגמי' וידכייית ביתא
תלים כל ואבע"א מהכא *חטאני באזוב ואטהר. וא"ר
יצחק א"ר אמי כיון שבא זכר בעולם בא שלום
ישע"י טו בעולם שנא' *שלחו כר מושל ארץ זכר זה כר
וא"ר יצחק א"ר אמי בא זכר בעולם בא ככרו
מ"כ ו' בידו זכר זה כר דכתיב *ויכרה להם *כירה
ג"ל כדה גדולה נקבה אין עמה כלום נקבה נקייה באה
דאשית ל עד דאמר' מזוני לא יהבי לה דכתיב *נקבה
שכרך עלי ואתנה:

יש שאלו תלמידיו את ר"ש בן יוחאי מפני מה
אמרה תורה יולדת מביאה קרבן אמר
להם בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא
חזק לבעלה לפיכך אמרה תורה תביא קרבן.
מתקיף לה רב יוסף והא מזידה היא ובחרטה תליא

בחטא לשון ענינה וטהר' כדמפרש"ה ק"ע"י דס כדות שהוא מזיאו
לידי עון קוללתי שהוא גרס לי שאברא וכשנתקטאה אמי ממנה
יקמתני: כר סנקה דהיינו סימן שלום: נקייה קסרה כמו ילא
פלוגי נקי מנכסיו: עד דאמרה מזוני שידעת להתפלל: נקבה
כשתנקב ותפרש שכרך ואתנה ונקבה כמי הכי דרשינן:

לפיכך תביא קרבן שנועת ניטוי קטאת: מזידה היא ואין כאן
קרבן דהא ובעלם כתיב שנועת ניטוי: ובחרטה תליא
לפתוק לה בקרט' ויתיר לה קכס שנועתה אכל קרבן אינו עוקר

המפלת פרק שלישי נדה רלא

מלתא ועוד קרבן שבועה בעי איתויי ומפני
 מה אמרה תורה זכר לשבעה ונקבה לי"ד זכר
 שהכל שמחים בו מתחרטת לשבעה נקבה שהכל
 עצבים בה מתחרטת לי"ד ומפני מה אמרה
 תורה מילה לשמונה שלא יהא כלם שמחים
 ואביו ואמו עצבים. תניא היה ר"מ אומר מפני
 מה אמרה תורה נדה לשבעה מפני שרגיל בה
 וקץ בה אמרה תורה תהא טמאה ו' ימים כדי
 שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה
 שאלו תלמידיו את ר' דוסתאי בר' ינאי מפני מה
 איש מחזיר על אשה ואין אשה מחזרת על איש
 משל לאדם שאבד לו אבירה מי מחזר על מי
 בעל אבירה מחזר על אבירתו. ומפני מה איש
 פניו למטה ואשה פניה למעלה כלפי האיש זה
 ממקום שנברא וזו ממקום שנבראת מפני מה

קדושין
 פ"ק וע"ש
 ב"הרש"א

ומתיר שבועה: ועוד קרבן שבועה בעי איתויי כשנה או שעירה
 והאי עוף הוא: מתחרטת לשבעה ומתאווה לתשמיש בעלה כדי
 שתקזור ותתענר זכר: ומפני מה מילה לשמונה ולא לשבעה:
 שלא יהא הכל שמחין שאוכלין ושותין בסעודה: ואביו ואמו
 עצבין שאסורין בתשמיש: נדה שבעה לאו ניוולת קאי: מפני
 שאדם רגיל באשתו כל שעה שירלה: קץ בה מאוסה עליו
 אמרה תורה כל שעה שתראה תהא טמאה שבעה כדי שלא יהא
 רגיל בה ותתקנצ עליו: מחזר על האשה אדם פנוי מנקש
 ומקור עד שנושא: פניו למטה בשעת תשמיש: זה ממקום
 שנברא מסתכל באדמה שנוצר ממנה והיא מסתכלת בו שנוצרה

ו"ו אשה האיש מקבל פיוס ואין אשה מקבלת פיוס זה
 קולה ערב ממקום שנברא וזו ממקום שנבראת. מפני מה
 ואין איש קולו ערב ואין אשה קולה עבה זה ממקום
 כ"ה נגמ' שנברא וזו ממקום שנבראת שנ' *כי קולך ערב
 ש"ה ב ומראך נאות:

בנות כותים

פרק רביעי

לג רב פפא איקלע לתואך אמר אי איכא צורבא
 ע"ב מרבנן הכא איזיל איקביל אפיה אמרה ליה
 האי סבתא איכא הכא צורבא מרבנן ורב שמואל
 שמיה ותני מתניתא יהא רעוא דתהוי כותיה אמר
 מרקמברכי לוי בגויה ש"מ ירא שמים הוא אזל
 לגביה רמא ליה תורא רמי ליה מתני' אהרדי וכו':
 כ שילא בר אבינא עבד עובדא כותיה דרב כי
 לו קא ניחא נפשיה דרב א"ל לרב אסו זיל
 ע"ב הימנו: מקבל פיוס כוז לרלות: זה ממקום שנברא אדמה
 עפר תיקום כוז ליבטל אבל בשר ועלמות קשין. עלס כשמכין בו
 קולו כשמע אבל קרקע כשמכין בו אין קולו כשמע:
 לתואך מקום: רמא ליה תורא רב שמואל שקט שור לכבוד
 רב פפא:

(עבד עובדא כותיה דרב נענין המקשה וראתה דס הרי זו
 כדה אס היא ליומא או לאו. והנכת דין זה בגמרא כי
 זה המאמר לא נכתב כאן כי אס לענין עובדא בין הקמאי' בשעת

בנות כותים פרק רביעי נדה רלב

צנעיה ואי לא ציית גרייה הוא סבר גדייה א"ל
כי קא ניחא נפשיה דרב א"ל הדר כך דהדר
ביה רב אמר ליה אם איתא דהדר ביה לדידי
הוה אמר לי לא ציית גדייה א"ל ולא מסתפית
מר מדליקתא א"ל אנא איסי בן יהודה דהוא איסי
בן גור אריה דהוא איסי בן גמליאל דהוא
איסי בן מהללאל אסותא דנחשא דלא שליט
ביה רקבא א"ל ואנא שילא בר אבינא בוכנא
דפרזלא דמתכר אסותא דנחשא חלש רב אסי
עיילוה בחמימי אפקוה מקרירי עיילוה בקרירי
אפקוה מחמימי נח נפשיה דרב אסי *אזל שילא לז
אמר לדביתהו צביתו לי זוודתא דלא ליוזל ולימא
לרב מילי עילואי צביתו ליה זוודתא נח נפשיה
דשילא חוי דפרחא אסא מהאי פוריא להאי
פוריא אמרי ש"מ עברו רבנן פייסא :

פטירתם להודות על האמת) : צנעיה הסתר אותו דבר ואמור
לו שיחזור בו דטהור לגמרי : גרייה כרי"ש כלו' גרור ומשך אותו
דדברי טעם וראיות שיחזור בו : גדייה הכריתו בשמת' כמו גודו
אילכא : לדידי הוה אמר לי דתלמידיה אכא : גדייה שמתיה :
מדליקתא שחא תכיה בנקלתי : אסותא משוס דשמיה אסי
דריש לשמיה הכי : עיילוה בחמימי קולי קוס : קרירי קולי לונן :
אזל שילא אמר לדביתהו צבית לי זוודתא תכריכין : מילי
שלא ילשין עלי בפני רב : דקא פרח אסא רגילין היו להניק
הדס על המטה וההדס של אלו פורק היה והולך ממטה למטה :
פייסא שלום :

כא אמר שמואל אין האשה מתעברת [ויולדת] אלא
 לח לרע"א יום או לרע"ב יום או לרע"ג הוא
 דאמר כחסידו הראשוני דתניא חסידים הראשונים
 לא היו משמשין מטותיה' אלא בד' בשבת שלא
 יבואו נשותיהן* לידי חלול שבת. בד' ותו לא אימא
 או לרע"א דהו להו ט' קדשים שלמים של שלשים וציוס ראשון
 של עשירי יולדת : או לרע"ב כלו' אם לא קלט הזרע יום
 ראשון קולט בשני ומיום קליטתו הוי התקלת העיבור : או
 לרע"ג אם לא קלט בשני קולט בשלישי אבל אם לא קלט
 בשלישי שוב אינו קולט דקי"ל דעד (שלשה) [שליש] הוי ראוי
 להזריע מכאן ואילך מסריח במס' שבת בפולטת שכנת זרע ליום
 השלישי בפ' ר' עקיבא : הוא שמואל דאמר כחסידים : לידי
 חילול שבת שלא תלד (בשניעי) [בשבת] וינטרך לקלל עליה
 את השבת : אלא ברביעי אבל ליל ג' וליל שני ומולאי שבת לא
 דאי מתעברת למולאי שבת שחא תלד לרע"ג דמטי בשבת וכמלא
 שבת מתקלל שניתן רשות לקללו מפני סכנת גופה והיכי דמי
 עשה ממאיתים ושבעים ושלשה ימים שבעות ומאה ימים הו
 שבעים שוין בר מתרי יומין וכן למאה ימים האקרים שני ימים
 הרי ארבע ימים עודפים על השבעים ושבעים ימים כולם שוים
 ושלשה ימים תן על ארבע העודפים הרי שבע וכיון שהתקילו
 במולאי שבת כמלאים כלים בשבת ואם מתעברה בשני דלמא
 ילדה לרע"ב דמטו בשבת ואם מתעברה בשלישי דלמא ילדה לרע"א
 דמטי בשבת אבל ברביעי ילדה לרע"א מטי בקד בשבת ואי לרע"ב
 מטי בתרי בשבת ואי לרע"ג מטי בתלת בשבת אלמא כשמואל
 סבירא ליה : ברביעי ותו לא כ"ש דאי מעברא בקמישי או בשאי

שס"ע"ב

בנות כותים פרק רביעי נדה רלב

מרביעי ואילך אמר מר זוטרא מאי טעמייהו
דהחסידים הראשונים דכתיב *ויתן ה' לה הריון יומ ד
הריו"ן בגימטריא מאתן ושבעים וחד הוו אמר
מר זוטרא אפילו למ"ד יולדת לתשעה אינה יולדת
למקוטעים יולדת לשבעה יולדת למקוטעים שנ'
*ויהי לתקופת הימים ותהר חנה ותלד בן מיעוט ש"א א
תקופות שנים מיעוט ימים שנים:

יוצא דופן

פרק חמישי

ת"ד מעשה ביוסטני בתו של אסוירוס בן אנטונינוס מה
שבאחה לפני רבי א"ל רבי אשה בכמה
נישאת א"ל בת ג' שנים ויום אחד ובכמה מתעברת
א"ל לוי"ב שנה ויום אחד א"ל אני נשאתי בשש
ויולדתי בו' אוי לג' שנים שאברתי בכית אבא
ומי מעברא והא חני רב ביבי וכו' אבע"א *אשר יחוקאל כג
או נשנת ללא מטי יום לידה נשנת : לתקופת הימים כתיב
מיעוט ימים שנים דכל מקום שכת' ימים ולא נאמר כמה תפוס
המועט צידך ולא המרובה שאם אתה אומר ימים שלשה או
ארבעה אכי אומר עשרה או מאה כך שנו חכמים כל שמעט
מרובה ומשמעו מועט תפסת מרובה לא תפסת מועט
תפסת והלכך כאן נאמר ימים מכיון שכנסו שני ימים נקדש
שניעי ילדה :
אוי לג' שנים שאברתי משכראיתי לביאה :

תהלים כשר חמורים כשרם אנע"א * אשר פיהם דבר קוד

שוא וימינם ימין שקר:

כב א"ר חסדא (מ"ד) [מ"ט דרכי] * ויכן ה' את הצלע זס ע"כ

מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר רש"י נ

מכאיש ר"ל משום ר"ש בן מנסיא אמר ויכן ה' את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה ע' נגו'

אל האדם מלמד שקלעה הקב"ה לחוה והביאה

אצל אדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקליעתא

בניחא:

ב א ס י מ ז

פרק שמיני

כג כתיב * אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם

נב אמר רבא איוב בסערה חירף ובסערה

השיבוהו בסערה חירף אמר לפניו רבש"ע שמא איוב ט

רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב נ"ב ס"ק

נחמד * לאויב בסערה השיבוהו * ויען ה' את * איוב מן וע"ש

הסערה ויאמר אליו שומה שבעולם הרבה נימין זס לח

בראתי בראשו של אדם ולכל נימא ונימא בראתי זס ע"כ

לה גומא בפני עצמה שלא יהיו שחים יונקות

מגומא א' שאלמלא שחים יונקות מגומא אחת

מכחיש מאור עיניו של אדם גומא בגומא לא

נתחלף לי איוב באויב נתחלף לי:

מן השערה כלומר משערות הראש אני משיך תשובה הרבה

כיסין בראתי באלם:

ה א ש ה

פרק השיעי

חניא אבא שאול אומר מעשה כסלע בית חורון סא
 שהיו מחזיקין בה טומאה ולא יכלו חכמים
 לבדוק מפני שהיתה מרובה והיה שם זקן אחד
 ור' יהושע בן חנניא שמו א"ל הביאו לי סדינים
 הביאו לו סדינים ושראן במים ופרסן עליהן מקום
 טהרה יבש מקום טומאה לח וכדקו ומצאו כור
 גדול מלא עצמות תנא הוא הבור שמילא ישמעאל
 בן נתניה חללים דכתי' *והבור אשר השליך ירמי' חא
 [שם] ישמעאל (שם) [את כל] פגרי האנשים:
 כתיב *והבור אשר השליך ישמעאל שם פגרי כד
 אנשים אשר הכה ביד גדליה וכי גדליה ס
 הרגן והלא ישמעאל הרגן אלא שמתוך שהיה ירמי' חא
 לו לחוש לעצת יוחנן [בן קרח] ולא חש מעלה
 עליו הכתוב כאלו הרגן אמר רבא האי לישנא
 בישא אע"פ דלקבולי לא מיבעי למיחש ליה
 מיבעי הנהו בני גלילא דנפק עלייהו קלא דקטיל
 מקום טומאה לח שנלעו סס מים של סדין מתוך שהיה
 עפר רך:
 יוחנן בן קרח אמר לגדליה שמעתי שחא ישמעאל בן נתניה
 להרגך: ביד גדליה שמע שע"י גדליה כהרגו: למיחש
 ליה מיבעי ושחא הרגתם ואסור להליל אתכם:

נפשא אתו לקמיה דר"ט א"ל לטמרינן מר א"ל
 היכי נעביד אי לא אטמרינכו חזי יתיכי אטמרינכו
 הא אמור רבנן האי לישנא בישא אע"ג דלקבולי
 לא מיבעי למיחש ליה מיבעי זילו אתון טמרו
 נפשויכו. *ויאמר ה' אל משה אל תירא מכדי
 סיחון ועוג אחי הוו דאמר מר סיחון ועוג בני
 אחיה בר שמחזאי מ"ש מעוג דקמסתפי ומ"ש
 מסיחון דלא קמסתפי א"ר יוחנן אמר רבי שמעון
 בן יוחאי מתשובתו של אותו צדיק אתה יודע
 מה היה בלבו אמר שמא תעמוד לו זכותו של
 אברהם אבינו שנ' *ויבא הפליט ויגד לאברהם
 וא"ר יוחנן זה עוג שפלט מדור המבול:
 ס"ע"ג ת"ר בגד שאבד בו כלאים ה"ז לא ימכרנו לנכרי
 ולא יעשנו מרדעת לחמור אבל עושה ממנו
 תכריכין למת אמר רב יוסף זאת אומרת מצות
 בטלות לעתיד לבא:

בני אחיה (שנאו) [שנא] משמחזאי וע"ש שני מלאכי שירדו בדור
 אנוש: מתשובתו של אותו צדיק שהולך הקנ"ה להשיב שלא
 ירא ממנו: עוג פלט מן המבול שנא לא"י כדאמרי' בקלק:
 [שאבד בו כלאים שאס היה מכיר קוט הלמר בנגד הפשתן
 כתקו וכשר: לא ימכרנו לנכרי דאתא הככרי ומזנין
 ליה לישראל]:

תנוקת

פרק עשירי

א"ר חנינא בר שלמיה משמיה דרב כיון שנחקו כה
שיניו של אדם נתמעטו מזונותיו שני* (גם סה
אנכו) [וגם אני] נתתי לכם נקיון שינים בכל* ינווס ד
עריכם וחוסר לחם בכל מקומותיכם:

ת"ר י"ב דברים שאלו אנשי אלכסנדריא אתר' כו
יהושע בן חנניא ג' דברי חכמה ג' דברי סט
אגדה ג' דברי בורות ג' דברי דרך ארץ. ג' ע"ג
דברי חכמה כו. *ג' דברי אגדה כתוב א' אומר ע
*כי לא אחפוץ במות המת וכתוב אחד אומר *כי ע"ג

חפץ ה' להמיתם כאן בעושין תשובה כאן בשאין יחוקאל יח
עושין תשובה כתוב אחד אומר *כי [אשר] לא ט"א ב
ישא פנים ולא יקח שוחד וכתוב אחד אומר דברים י
*ישא ה' פניו אליך כאן קודם גזר דין כאן לאחר ודברי
גזר דין כתוב אחד אומר *כי בחר ה' בציון תלי' קלב
וכתוב אחד אומר *כי על אפי ועל חמתי היתה ירוי' לכ

[לי] העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה ועד
היום הוזה כאן קודם שנשא שלמה את בת פרעה
כאן לאחר שנשא שלמה את בת פרעה ג' דברי
בורות אשתו של לוט מהו שתטמא אמר להן
מת מטמא ואין נציב מלח מטמא. בן שונמית

שנתקו שיניו מקמת זקנה : נתמעטו מזונותיו קשין לבא :
בן השונמית שהקיה אלישע :

מהו שיטמא אמר להן מת מטמא ואין חי מטמא.
 מתים לעתיד לבא צריכין הוא שלישי ושביעי
 או אין צריכין אמר להן לכשיחיו נחכים להן
 א"ד לכשיבא משה רבינו עמהם. ג' דרך ארץ
 מה יעשה אדם ויחכים אמר להן ירבה בישיבה
 וימעט בסחורה אמרו הרבה עשו כן ולא הועיל
 להם אלא יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו
 וזש"ל כ שנא' *כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. תנא
 ר' חייא משל למלך בשר ודם שעשה סעוד'
 לעבדיו ומשגר לאוהביו ממה שלפניו מאי קמ"ל
 דהא בלא הא לא סגיא. מה יעשה אדם ויתעשר
 אמר להן ירבה בסחורה וישא ויתן באמונה
 אמרו ליה הרבה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש
 רחמים למו שהעושר שלו שנא' *לי הכסף זלי
 הוהב מאי קמ"ל דהא בלא הא לא סגי מיה
 יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרי' אמר להן ישא
 עא אשה ההוגנת לו *ויחקדש עצמו בשעת תשמיש
 אמרו הרבה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש
 רחמים ממי שהבנים שלו שני *הנה נחלת ה'
 קי בנים שכר פרי הבטן מאי קמ"ל דהא בלא הא

מהו שיטמא לאמר שהקיי"הו מי קשיב כמת: נחכים להו כתי"ש
 דזכר: לאוהביו משגר ממה שלפניו כך חכמה שהיא לאוהביו של
 מקום כחכה להם מפיו ולא מאולר חקר: מאי קמ"ל ל"ל למימר
 להו ירבה בישיבה הואיל ונרקמים הדנה תלוי: ויקדש עצמו

: אבא ר' יוחנן ב"ר אבהו

תנוקת פרק עשירי נדה רלו

לא סגי מאי שכר פרי הבטן א"ר חמא בר'
חנינא בשכר שמשתיין עצמן בבטן כדי שתוריע
אשתו תחלה נותן לו הקב"ה שכר פרי הבטן:
חנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום כו
מובטח לו שהוא בן עה"ב שנא' *הליכות עג
עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות: מנקה ג

מסכת ידים

ה מ כ נ י ס

פרק שלישי

ספר שנמחק ונשתתיר בו פ"ה אותיות כפרשת א
*ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים. קלז
ושכה ה
מדברי לשמע בלגיעות: שמשתיין להוליא את הזרע:
הלכות משכה וברייתא הלכה למשה מסיני:
שנינו בתקלת מס' שנת י"ק דברים גזרו בו ביום ובכללם
גזרו הדברים הפוסלין את התרומה בנגיעתם ואקד
מהן ספרי הקדש לפי שבזמן ההוא היו כותבין התרומה
בלל ספרי תורה ואומרים זה קדש וזה קדש והיו באים
עכברים לאכול את התרומה ומפסידים הספרים וע"כ
גזרו על כתבי הקדש כולן שפוסלין את התרומה כשיגעו
בה בעבור זה אמר במשכה זו מטמא את הידים כי מי
שנגע בידיו לאיזה ספר הקדש הרי הידים טמאות ופוסלין
את התרומה אם יאכלנה בלא כטילת ידים: ויהי בנסוע הארון

מגלה שכחוב בה פ"ה אותיות כפרשת ויהי כנסוע
הארון מטמא את הידים כל כחבי הקודש מטמאין
את הידים שיר השירים וקהלת מטמאים את
הידיים ר' יהודה אומר שיר השירים מטמא את
הידיים וקהלת מחלוקת. ר' יוסי אומר קהלת אינו
מטמא את הידיים ושיר השירים מחלוקת. ר'
שמעון אומר קהלת מקולי בית שמאי ומחומרי
בית הלל א"ר שמעון בן עזאי מקובל אני מפי
שבעים ושנים וקנים כיום שהושיבו את ר' אלעזר
בן עזריה בישיבה ששיר השירים וקהלת מטמאין
את הידיים אמר ר"ע חס ושלום לא נחלק אדם
מישראל על שיר השירים שלא חטא את הידיים
שאין העולם כלו כדאי כיום שניתן בו שיר
השירים לישראל שכל הכתובים קדש ושיר
השירים קדש קדשים ואם נחלקו לא נחלקו אלא
על קהלת א"ר יוחנן בן ישוע בן חמוי של ר'
עקיבא כדבריו בן עזאי בן נחלקו וכן גמרו:

אותה פרשה הוא ספר נפכי עלמו כדכתיב קלנה עמודיה
שצעה ודרשו חכמים שזה כאמר על התורה שיש בה ז'
ספרים כי הספר נמדבר סיני נחלק לשלשה ספרים הא'
מתקלת הספר עד ויהי כנסוע. ה"ב אותה הפרשה ויהי
כנסוע ונכסה ויש בה פ"ה אותיות והוא ספר אחד לבדו.
הג' משם ועד סוף הספר. ואמרו מגלה שכחוב בה ר"ל
כי היריעה של ספר כיון שככתב בו זה המין מן האותיות
מתקדשה והיתה מכתבי הקדש:

בו ביום

פרק רביעי

בו ביום בא יהודה גר עמוני ועמד לפניהם ב
 בבית המדרש אמר להם מה אני לבא בקהל קלח
 א"ל רבן גמליאל אסור אתה א"ל ר' יהושע מותר ^{ושכה ד}
 אתה א"ל ר"ג הכתו' אומר *לא יבא עמוני ^{דברי' כג}
 ומואבי בקהל ה' וגו' א"ל ר' יהושע וכי עמוני
 ומואבי במקומן הן כבר עלה סנחריב מלך אשור
 ובלבל את כל האומות שנא' *ואסיר גבולות עמים ^{ישעיה י}
 ועתידותיהם שוסתי ואוריד כביר יושבים א"ל
 ר"ג הכתוב אומ' *ואחרי כן אשיב את שבות בני ^{ירמיה חט}
 עמון וכבר חזרו א"ל ר' יהושע הכתוב אומר
 *ושבתי את שבות עמי ישראל (ויהודה) ועדיין ^{עמוס ט}
 לא חזרו והתירוהו לבא בקהל: ^{ולכא}

הרמב"ם ז"ל. לפי שנתבלבלו האומות בזמן סנחריב כמו פעולי כבל
 שנתפרסם נספרי הכנזאה לפי שהיה מעביר האומות דלא עלו
 מקלה זו לקלה זו ע"כ חזרו משפקות האומות אללכו כעלמים ^{כל ישראל}
 ואין יכולים ללמוד ראייה ממקומותיהם וידוע כי ע' לשון ^{וגם לא}
 כולם מותרים לבוא בקהל מיד חוץ מעמון ומואב ומלרי ואת דוד
 ואדומי והעיקר בידינו כל דפריש מרובא פריש וע"כ התירוהו ואלכס וגו'
 לבוא בקהל מיד והתבונן איך לא הכיך ר"ג מלהכנס במדרש ^{רש"א}
 ביום ההוא והוא המורד מן השיבה והושיבו את ר"א בן
 עזריה כמו שנתפרסם לפי שהוא לא רפה בניטול תורה:

ג תרגום שבעזרא ושברניאל מטמא את הידים
 טס תרגום שכתבו עברית ועברית שכתבו
 טז תרגום וכתב עברי אינו מטמא את הידים ולעולם
 אינו מטמא את הידים עד שיכתבו אשורית על
 העור ובריו :

ד אומרים צדוקים קובלנו עליכם פרושים שאחם
 טס אומרים כתבו הקדש מטמאין את הידים
 טז וספרי המירם אינם מטמאין את הידים א"ר

עברית הלשון עברית וכתב העברי כתב עבר והוא הכתב
 אשר כותבין בו התורה העם הנקראים אלססמיכ"ה
 והכתב הזה אשר נכתב בו חכמי התורה הוא כתב אשורית
 והכתב אשר בו כתב יתברך התורה נקרא אשורי מן הגדולה
 והתפארת כמו באשורי כי אשורכי נכות והוא אמרם אשורי
 שהוא (מיותר בכתבו) [מאשר שנכתב] לפי שאינו משתנה
 ולא יפול בו דמיון לעולם לפי שאותיותיו בלתי מתדמות לפי
 שאינו כדבק אות באות בשעת כתיבתו ואין זה כשאר הכתיבות
 עכ"ל הרמב"ם ז"ל:

הרמב"ם ז"ל. כבר בארנו בראשון של אבות ענין לדוק וביתום
 וקברתם והם היו לאים מתורתנו ומכשיים אותנו
 בקבלתנו: ופי' קובלים מתרעמים: וספרי מירם הם ספרים
 שעשו הלדוקים שמינים על תורתנו וקולקין עליה ונקראו
 ספרי מירם כלו' ספרי (מדקה) [ידקה האלהים ויסירם
 מן המליחות וכו' כמו שקורין לבית אשר מתקבלין לו לדברים
 אלו בית אבידן ואותו בית יכריחם האלהים] ותשובת ר'

בו ביום פרק רביעי ידים רלח

יוחנן בן זכאי וכי אין לנו על הפרושים אלא זו כלכד והלא הם אומרים עצמות חמור טהורים ועצמות יוחנן כהן גדול טמאים א"ל לפי חיבתן היא טומאתן שלא יעשה אדם עצמות אביו ואמו תרוודות אמר להם אף כתבי הקדש לפי חיבתן היא טומאתן ספרי המירס שאינן חביבין אין מטמאין את הידים:

אומרים צדוקים קובלנו אנו עליכם פרושים מה ה אם שורי וחמורי שאיני חייב בהם ^{שם ע"ב} מצורת הרי אני חייב בנוקן עבדי ואמתי שאני ^{ושכה ו} חייב בהן מצות אינו דין שאהא חייב בנוקן אמר להם לא אם אמרתם בשורי וחמורי שאין בהם דעת תאמרו בעבד ואמה שיש בהם דעת שאם אקניטנו ילך וידליק גדישו של אחר ואהא חייב לשלם:

יוחנן להם תשיצתו כענין הנזיון ולילכות בהם: תרוודות כפות וכבר בארנו כי הסנה אשר אלו אומרים כי כתבי הקדש מטמאין את הידים כדי שנסמור וכרטיק מהם סנת הפסדה כמו שזכרנו בסוף זדים:

הרמב"ם ז"ל. כבר ידעת כי מדיכנו כי העבדים שהזיקו אין קייבין בתשלומים כלל כמו שכתבאר בב"ק נשים ועבדים וקטנים פגיעתן רעה הן שקבלו באחרים פטורים ואמנם היות האדם קייב כשהזיק בהמתו הוא לשון התורה כי "גן שור וגו'": שאם אקניטנו אס אכעיסנו. (ופי' שאני קייב בהן מלות שאני קייב להדריכס במלות):

ו אמר מין גלילי קובל אני עליכם פרושים שאתם
 כותבים המושל עם משה כגט אומרים ^{שס}
 פרושים קובלים אנו עליך מין גלילי שאתם ^{ושכה ח}
 כותבים את המושל עם השם ברף ולא עוד אלא
 שאתם כותבים את המושל מלמעלן ואת השם
 מלמטן שנא* ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע ^{שמות ה}
 בקולו לשלח את ישראל. וכשלקה מהו אומר ^{שס ט}
 *ה' הצדיק:

מסכת עוקצין פרק שלישי

ו א"ר יהושע בן לוי עתיד הקב"ה להנחיל לכל
 קמב הרמב"ם ז"ל. אומר מין שאתם מפקיתין [שס ושה רבינו
 בהיותכם] כותבים [אותו בשטרות עם] שם המושל ^{ושכה}
 (בשטרות שהם) [ר"ל שאנו] כותבים זמן עשייתו לפלוני ^{אחרונה}
 המלך וגם כותבים בשטר ההוא כדת משה וישראל ואמרו
 לו סכמים כי אין זה גרעון לשמו אלא בזה גדולה לאותו
 המלך כמו שאנו כותבים בתורה ה' עם פרעה ולא די
 בזה אלא שעוד נקדים שם פרעה כמו שנאמר ויאמר פרעה
 מי ה' אשר אשמע בקולו ולפי שזכר הפסוק אינו מאושר
 שיתום מסכתא מהמסכתות בהכנסת כופר לגבורה אבל
 באמונה זו [על כן] אמר וכשלקה מהו אומר ה' הצדיק
 עכ"ל הרמב"ם:

יש צריכין פרק שלישי עוקצין רלט

צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר *להנחיל אוהבו ושלח
יש ואוצרותיהם אמלא. אר"ש בן חלפתא לא
מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא
השלום שנאמר *ה' עוז לעמו יחן ה' יברך את מלי' כט
עמו בשלום:

לפי שהשלים כל דיני ההלכה הקודמת כמו שפרט קתם
הדברים בגמול וענין אמרו ש"י עולמות כאלו קובנו
מעדכי העולם הזה בכללם לפי קלוק סיכי מעדכים ואק"כ
ככפל אותו המקובץ ש"י פעמים היה מה שיגיע אקד מן
הלדיקים ממעדכי העה"ז כמו זה אמנם התעדן הזמן הזה
אינו כקודם אבל (בכל) [כל] כפש (קזרה) [תזכה] לקיי
העה"ז ולא תאבד לעולם והוא ענין יש רולה לומר המליאות
התמידי אשר לא יקרה לפי שיש הוא המליאות ואין הוא
האפיסה וכאלו אומר כי אוהבי אנקיל אלו המליאות בפשיטות
ואין שם מליאות אמתי אלא ההתמדה והוליא בפסוק הזה
גודל התענוג על דרך משל ומספרם י"ש וזהו על דרך
התעוררות בלבד כי אותו התענוג גדול אמנם האמת כי
כמו שאין שוין הנקקר לאשר אינו נקקר כן אין שוין בין
אלו המעדכים אשר אללנו ואותם התענוגים: הרמז"ס ז"ל:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם.

הבית והעליה פרק עשירי בבא מציעא עו

הבית והעליה

פרק עשירי

הנהו כי תרי דהוו דיירי חד עילאי וחד תחאי קיז
איפחית מעזיבה כי משי מיא עילאי אזלי
ומוקי לתחאי מי מתקן ר' חייא בר אבא אמר על
העליון לתקן ור' אלעאי משום ר' חייא בר (יוסף)
[יוסי] אמר התחתון מתקן וסימניך *ויוסף הורד לאסי' לט
מצרימה :

[משנה שתי גינות זה על גב זה והירק בינתיים קיח
ר"מ אומר של עליון ר' יהודה אומר של ע"ג
תחתון וכו'] ר' שמעון אומר כל שהעליון יכור
לפשוט [את ידו וליטול הרי הוא שלו והשאר של
תחתון. גמ'] *אמר אפרים ספרא תלמידו של ר"ל קיט
משום ר"ל הלכה כר"ש אמרוהו קמיה דשבור

איפחית מעזיבה והתקרה קיימת אלא שהמים שותתי ויורדים
דרך הפתחים היו ולאן שוכר ומשכיר הוא אלא בית של
זה והעליה של זה: ויוסף הורד מצרימה כתרגומו איתקת ורבי
קייא בר (יוסף) [יוסי] אמר התחתון מתקן וכו':

קמיה דשבור מלכא לי כראה שבור מלכא ממש ומלך פרס היה
ובקי בדינים ואמרוה להא דר"ש קמיה וקלסיה ואמר
אפריין כמטייה לר"ש יקבל קומאתכו על דבר זה וא"ד שבור מלכא
שמואל דנכמה דוכתי קרי ליה הכי ואין מיושב בה דמאי אמרוה

מלכא אמר ליה אפריין נמטייה לר' שמעון :

מסכת בבא בתרא

ה ש ו ת פ י ן

פרק ראשון

א **אמר** יהיה כבוד הבית האחרון [הזה] מן הראשון

ב רב ושמואל ואמרו להר' (אליעזר) [אלעזר]

ג חגי כור' יוחנן ח"א בכנין וח"א *כשנים ואיתא להא

ד ואיתא להא :

ה **הורדום** עבדא דביתא חשמונאי הוה נתן עיניו

ו באותה תינוקת יומא חד שמע [ההוא]

ז גברא] בת קלא דהוה קאמרה כל עבדא דמריד

ח השתא מצלח קם קטלינהו לכולהו מרוותיה ושיירה

ט לאותה תינוקת כד חזת ההיא תינוקת דקא בעי

י למנסבה סליקא לה לאיגרא [ורמא קלא] ואמרה

יא כל מאן דייתי ויימא מדבית חשמונאי קאתינא

יב חי להא דר"ש דמתכי' אטו שמואל לא הוה ידע לה למתכי' ואי להא

יג דאפרים ספרא אטו חי לאו אמר ר"ל הלכה כר"ש שמואל חי לא

יד קיס נדיכיס למיקלסיה לר"ש עד דשמע משמיה דר"ל דהלכתא

יז כוותיה : אפריין קן שלכו :

יח בבנין שהיה גובהו מאה אמות כדתנן במס' מדות : בשנים בית

יט ראשון ת"י שנים ובית שני ת"כ שנה :

עא
:

שון
[עזר]
להא

עיניו
הוא

מריד

יורה

בעי

מרה

ינא

להא

חי לא

לכתו

ם בית

